

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ВАРНА ЗА ПЕРИОДА 2024 – 2033 г.

ОБЩИНА ВАРНА

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА
СРЕДА НА ОБЩИНА ВАРНА ЗА ПЕРИОДА
2024 – 2033 Г.**

Проект

2025 г.

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ВАРНА ЗА ПЕРИОДА 2024 – 2033 г.

Съдържание

I.	ВЪВЕДЕНИЕ	5
II.	ЗАКОНОДАТЕЛНА РАМКА. СТРАТЕГИЧЕСКИ ДОКУМЕНТИ НА НАЦИОНАЛНО И РЕГИОНАЛНО НИВО.....	6
	Принципи на опазване на околната среда.....	6
	Законодателна рамка	6
	Национални документи, свързани с опазването на околната среда	9
	Стратегически документи на регионално ниво	11
	Принципи на опазване на околната среда	13
III.	АНАЛИЗ НА СРЕДАТА	14
	Географско местоположение	14
	Административно деление и населени места на територията на община Варна	15
	Население	17
	Съседни общини.....	18
	Курортни центрове.....	18
	Физикогеографска характеристика.....	19
	Транспорт	29
IV.	АНАЛИЗ НА СЪСТОЯНИЕТО НА ОКОЛНАТА СРЕДА	35
	АТМОСФЕРЕН ВЪЗДУХ.....	35
	Общи положения	35
	Райони за оценка и управление за качеството на атмосферния въздух (РОУКАВ).....	35
	Действаща система за мониторинг. Пунктове за мониторинг	37
	Оценка на замърсената територия (km ²) и население, изложено на замърсяването	38
	Информация за типа цели на политиката по опазване на района.....	48
	Политика в областта на чистотата на атмосферния въздух	50
	ВОДИ.....	54
	Общи положения, права и отговорности на общините в областта на водите	54
	Повърхностни води.....	57
	Повърхностни води, предназначени за питейно водоснабдяване	60
	Подземни води	67
	Минерални води.....	70
	Крайбрежни морски води.....	72
	Зони за защита на водите.....	73
	Генератори на отпадъчни води на територията на община варна / източници на замърсяване.....	81
	Инженерна инфраструктура.....	81
	ТЕРИТОРИИ СЪС ЗНАЧИТЕЛЕН ПОТЕНЦИАЛЕН РИСК ОТ НАВОДНЕНИЯ	84
	ОТПАДЪЦИ	88

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ВАРНА ЗА ПЕРИОДА 2024 – 2033 г.

<i>Ключови разпоредби на ЗУО. Задължения на органите на местната администрация по реда на ЗУО.</i>	88
<i>Програма за управление на отпадъците (ПУО) на община Варна – структура, стратегически цели и принципи</i>	90
<i>Осигуряване на финансови средства за изпълнение на задълженията на общините, произтичащи от ЗУО.</i>	92
<i>Генерирани отпадъци по видове и източници – битови, опасни, строителни, производствени;</i>	94
<i>Начини на третиране на различните видове отпадъци</i>	103
<i>Финансиране на дейностите по управление на отпадъците</i>	118
ГЕОЛОЖКА ПОДЛОЖКА И МОРСКА ЛИТОДИНАМИКА	121
<i>Геоморфоложка характеристика и геоложки строеж</i>	121
<i>Геоморфоложка характеристика</i>	121
<i>Инженерно-геоложки условия</i>	126
<i>Брегова литодинамика (свлачищни и абразионни явления, изменения на плажните ивици)</i>	132
<i>Фактори, обуславящи възникването и развитието на неблагоприятните геодинамични явления и процеси</i>	139
<i>Мерки за укрепване на свлачищни склонове</i>	143
<i>Морска литодинамика</i>	144
ПОЧВИ	150
<i>Фактори за образуването на почвите</i>	150
<i>Почвено-географско райониране</i>	151
<i>Деградационни процеси в почвите на община Варна</i>	157
<i>Оценка на състоянието на почвите на територията на община Варна</i>	158
<i>Мониторинг и контрол</i>	165
АКУСТИЧНА СРЕДА (ШУМОВО ЗАМЪРСЯВАНЕ)	166
<i>Политика по отношение на ограничаване на вредното въздействие на шума</i>	166
<i>Нива на шумово замърсяване – агломерация Варна</i>	168
РАДИАЦИОННА ОБСТАНОВКА, ЙОНИЗИРАЩИ И НЕЙОНИЗИРАЩИ ЛЪЧЕНИЯ	179
<i>Обща информация</i>	179
<i>Радиационно състояние на околната среда на територията на община Варна</i>	182
ЗАЩИТЕНИ ТЕРИТОРИИ И ЗОНИ, ГОРИ И БИОЛОГИЧНО РАЗНООБРАЗИЕ	192
<i>Национална екологична мрежа</i>	192
<i>Защитени територии в община Варна</i>	193
<i>Редки и застрашени видове на територията на Община Варна</i>	226
<i>Гори – площ, състояние, видово разнообразие, собственост, ползване на горите</i>	227
КЛИМАТ	231
<i>Климатични данни и прогнози</i>	231
<i>Климатични сценарии за България</i>	232
<i>Климатични данни за територията на община Варна</i>	233
<i>Климатични фактори за замърсяване / самоочистване на атмосферата</i>	235
<i>Природни бедствия в България и тенденции в проявата им, свързани с климатичните промени</i>	236
<i>Оценка на уязвимостта на основните сектори на икономиката</i>	238
<i>Политика в областта на климата</i>	246
V. СОЦИАЛНА СРЕДА	254
<i>Демографска характеристика:</i>	254
<i>Икономически характеристики</i>	259

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ВАРНА ЗА ПЕРИОДА 2024 – 2033 г.

VI. ХАРАКТЕРИСТИКИ НА ОБЩИНА ВАРНА	265
Управленчески фактори	265
Административна структура	265
Местна нормативна уредба.....	269
Взаимодействие с други институции и организации	273
Дейности и услуги в областта на опазване на околната среда, осъществявани / предлагани от общинската администрация	275
Финансиране на дейностите и услугите в областта на околната среда – бюджет на община варна.....	280
Информиране на обществеността	282
VII. АНАЛИЗ НА СИЛНИТЕ И СЛАБИТЕ СТРАНИ, ВЪЗМОЖНОСТИТЕ И ЗАПЛАХИТЕ (SWAT АНАЛИЗ) НА ОБЩИНА ВАРНА В ОБЛАСТТА НА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА	284
VIII. ВИЗИЯ ЗА БЪДЕЩОТО СЪСТОЯНИЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ВАРНА	293
IX. ЦЕЛИ И ПРИОРИТЕТИ НА ПРОГРАМАТА.....	295
Генерална стратегическа цел	295
Специфични стратегически цели	295
X. ПЛАН ЗА ДЕЙСТВИЕ – ПРИЛОЖЕНИЕ 3	297
XI. ОРГАНИЗАЦИЯ ЗА НАБЛЮДЕНИЕ И ОТЧИТАНЕ НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ПЛАНА ЗА ДЕЙСТВИЕ ОТ ПРОГРАМАТА.....	297
Система за отчет и контрол.....	297
Критерии за контрол по изпълнение на програмата	298
Актуализация на Програмата	299
XII. ПРИЛОЖЕНИЯ КЪМ ПРОГРАМАТА	300

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ВАРНА ЗА ПЕРИОДА 2024 – 2033 г.

I. ВЪВЕДЕНИЕ

Програмата за опазване на околната среда (ПООС) на община Варна е разработена за период 2024-2033 г. и подлежи на евентуална актуализация при всяка значима промяна на екологичното законодателство или в приоритетите на региона /общината/.

ПООС обхваща всички дейности, които произтичат като задължение на общините в съответствие с нормативните документи по опазване на околната среда.

ПООС отговоря на нарастващата необходимост опазването и подобряването на качеството на околната среда да се разглежда като един от стълбовете на устойчивото развитие, съвместно с икономическото и социалното развитие. Програмата очертава цели и действия, насочени към опазването, възстановяването и възпроизводството на естествената околна среда, поддържането на разнообразието на живата природа, разумното използване на природните богатства и ресурсите на страната в контекста на устойчивото развитие.

Програмата за опазване на околната среда се основава на концепцията, че предотвратяването на отрицателните изменения на екосистемите и нарушаването на техните функции в следствие на антропогенни въздействия е ключов фактор за постигане на глобалната цел на политиката по устойчиво развитие – подобряване на качеството на живот и благосъстоянието на настоящото и бъдещите поколения посредством създаването на устойчиви общности, способни да управляват и използват ефективно ресурсите и да развиват екологичния и социалния потенциал на икономиката, както и да осигуряват просперитет, опазване на околната среда и социално сближаване. В този смисъл ПООС цели не само по-устойчива околна среда, но и по-добро качество на живот.

Програмата за опазване на околната среда на община Варна е изготвена в съответствие с чл. 79, т. 1 от Закона за опазване на околната среда, т. 8 от чл. 17, ал. 1 от Закона за местното самоуправление и местната администрация (ЗМСМА), според който „Местното самоуправление се изразява в правото и реалната възможност на гражданите и избраните от тях органи да решават самостоятелно всички въпроси от местно значение, които законът е предоставил в тяхна компетентност в сферата на опазването на околната среда и рационалното използване на природните ресурси“;

ПООС е изготвена и в съответствие с принципите на Националната стратегия за околна среда 2021г. – 20230г, която се разработва за период от 10 години и се приема от Народното събрание по предложение на Министерския съвет (чл. 76, ЗООС). В допълнение на основния национален стратегически документ в областта на околната среда се разработват и приемат и други национални планове и програми по компоненти на околната среда и фактори, които им въздействат. Те се основават на принципите, целите и приоритетите на Националната стратегия за околна среда и са в съответствие с изискванията на законите за околната среда.

Опазването на околната среда е сред най-важните приоритети на съвременното общество. За запазване на природните богатства на страната и осигуряването на здравословна околна среда за живот, труд и отдих на населението е необходимо да се провежда целенасочена и комплексна екологична политика на държавата.

Въпросът за Общинска програма за опазване на околната среда се поставя на Първата конференция на министрите на околната среда през 1991г, на която е взето решение да се създаде Обща програма за опазване на околната среда за страните от Европа, която да служи като рамка за по-добра координация на усилията за възстановяване и опазване на околната среда на национално и международно ниво.

Задачата на общинската програма за опазване на околна среда (ОПООС) е да спомогне за създаване на оптимална екологична обстановка, която да осигурява здравословна жизнена среда на населението в региона.

Настоящата Програма е разработена и се базира на анализа и изводите в предходни разработки на общински екологични, стопански, финансови и други проучвания и документи за Община Варна. (Програма за управление на отпадъците 2021-2028 г., План за интегрирано развитие на община Варна 2021-2027г., Общ устройствен план и др.), както и доклади на ИАОС, РИОСВ - Варна, БДЧР, РЗИ – Варна и др.

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ВАРНА ЗА ПЕРИОДА 2024 – 2033 г.

Основополагащ етап в разработването на ПООС е извършения анализ на състоянието на околната среда на територията на община Варна. Анализът на средата се явява един от основните раздели на програмата. Целта на анализа на средата е да се определи съществуващото състояние на поредица фактори, които имат значение за изработването на програмата за опазване на околната среда на Община Варна за периода 2025-2033 година, да се анализират тенденциите на всеки от факторите и да се идентифицират причините.

Програмата включва основно:

- събраните данни и информация за отделните фактори,
- анализ на базата данни по фактори,
- формулиране на тенденциите по фактори,
- проблемите, причините, които ги обуславят и пораждат/ технически, организационни, управленски, ресурсни, информационни и т.н.
- план за действие.

На базата на конкретните дадености, ОПООС предлага оптимални възможности за решаване на проблемите, свързани с качеството на околната среда.

Общинската програма и планът за действие следва да се считат като отворена система, в която периодично да бъдат отразявани промените, произтичащи от промяна на законодателството и приоритетите в региона.

II. ЗАКОНОДАТЕЛНА РАМКА. СТРАТЕГИЧЕСКИ ДОКУМЕНТИ НА НАЦИОНАЛНО И РЕГИОНАЛНО НИВО.

Принципи на опазване на околната среда.

Националното законодателство на Република България, регламентиращо изисквания към опазването на околната среда, както и предприетите политики за защита на компонентите на околната среда, са хармонизирани с изискванията и приоритетите на ЕС. Европейската политика в областта на опазване на околна среда се основава на принципа на предпазните мерки, превантивните действия и отстраняване на замърсяването при източника, както и на принципа „замърсителят плаща“. Многогодишните програми за действие за околната среда определят рамката на бъдещите действия във всички сфери на политиката в областта на околната среда

Законодателна рамка

Законодателството по опазване на околната среда в България може условно да се раздели на общо (хоризонтално) и секторно (вертикално) законодателство.

Към хоризонталното законодателство могат да се отнесе Законът за опазване на околната среда (ЗООС), който с подзаконовите нормативни актове е основен гарант за постигане на екологичните цели за устойчиво развитие.

Вертикалното законодателство обхваща секторите: Води, Въздух, Природа, Почви, Климат, Отпадъци и Превантивна дейност.

Закон за опазване на околната среда

Законът за опазване на околната среда урежда обществените отношения, свързани с правата и задълженията на държавата, общините, юридическите и физическите лица по опазването на компонентите и факторите на околната среда за сегашните и бъдещите поколения и защитата и здравето на хората.

Целите на закона се постигат чрез регламентиране на правата и задълженията на държавата, общините, юридическите и физическите лица.

Законът вменява основните задължения на Кметовете на общините. Те разработват програми за опазване на околната среда за съответната община в съответствие с указания на министъра на околната среда и водите. Програмите се приемат от общинските съвети, които контролират

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ВАРНА ЗА ПЕРИОДА 2024 – 2033 г.

изпълнението им ежегодно чрез внесен от Кмета в общинския съвет отчет за изпълнението на програмата за околна среда, а при необходимост - и предложения за нейното допълване и актуализиране.

Закон за водите

Законът урежда собствеността и управлението на водите на територията на Република България като общонационален неделим природен ресурс и собствеността на водостопанските системи и съоръжения.

Чрез него се вменяват задълженията на общините в тази насока: Кметовете осъществяват политиката, свързана с дейностите по експлоатация, изграждане, реконструкция и модернизация на водостопански системи и съоръжения - общинска собственост. Съвместно с общинските съвети и кметовете се провежда политиката в отрасъла водоснабдяване и канализация. Общинският съвет има задължението да приема разработените от Кмета: програма за развитието на водоснабдяването и канализацията на територията на общината в съответствие с Плановите за управление на речните басейни, Стратегията за развитие и управление на водоснабдяването и канализацията, плана за интегрирано развитие на общината и програмата за реализирането му, с регионалния генерален план на ВиК системите и съоръженията на обособената територия и генералните планове на агломерации над 10 000 е. ж. на ВиК системите и съоръженията.

Закон за чистотата на атмосферния въздух

Основният нормативен документ за опазване на атмосферата е Законът за чистотата на атмосферния въздух. Законът цели да защити здравето на хората и на тяхното потомство, животните и растенията, техните съобщества и местообитания, природните и културните ценности от вредни въздействия, както и да предотврати настъпването на опасности и щети за обществото при изменение в качеството на атмосферния въздух в резултат на различни дейности. Със закона се урежда: определянето на показатели и норми за качеството на атмосферния въздух; ограничаването на емисиите; правата и задълженията на държавните и общинските органи, на юридическите и физическите лица по контрола, управлението и поддържането на качеството на атмосферния въздух; На дневен ред е изменението и допълненията на закона, с което се цели изпълнение на изискванията на новото европейско секторно законодателство; въвеждат се промени, свързани с общинските програми за намаляване нивата на замърсяване на въздуха; създаване на правна възможност за предприемане на допълнителни мерки от страна на местните власти, с които да се намали замърсяването на въздуха.

Закон за почвите

Със закона за почвите се уреждат обществените отношения, свързани с опазването на почвите и техните функции, както и тяхното устойчиво ползване и трайно възстановяване като компонент на околната среда. Почвите са национално богатство, ограничен, незаменим и практически невъзстановим природен ресурс и опазването им е приоритет и задължение на държавните и общинските органи и на физическите и юридическите лица.

Цели на закона са: предотвратяване увреждането на почвите и нарушаването на техните функции; трайно запазване и възстановяване на функциите на почвите.

Опазването, ползването и възстановяването на почвите се основават на следните принципи: екосистемен и интегриран подход; устойчиво ползване; приоритет на превантивния контрол за предотвратяване или ограничаване увреждането на почвите и на техните функции; прилагане на добри практики при ползването на почвите; замърсителят плаща за причинените вреди; информираност на обществеността за екологичните и икономическите ползи от опазването на почвите от увреждане и мерките за опазването им.

Закон за управление на отпадъците

Този закон регламентира мерките и контрола за защита на околната среда и човешкото здраве чрез предотвратяване или намаляване на образуването на отпадъци, както и на вредното въздействие от образуването и управлението на отпадъците и чрез намаляване на цялостното въздействие от използването на ресурси и чрез повишаване ефективността на това използване, което ще способства за прехода към кръгова икономика и за гарантиране на дългосрочната конкурентоспособност. С този закон се определят изискванията към продуктите, които в процеса

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ВАРНА ЗА ПЕРИОДА 2024 – 2033 г.

на тяхното производство или след крайната им употреба образуват опасни и/или масово разпространени отпадъци, както и изискванията за разширена отговорност на производителите на тези продукти с цел насърчаване на повторната употреба, предотвратяването, рециклирането и друг вид оползотворяване на образуваните отпадъци. Управлението на отпадъците има за цел да се предотврати или намали вредното им въздействие върху човешкото здраве и околната среда и се осъществява в съответствие с изискванията на нормативните актове относно:

1. опазване на водата, въздуха, почвата, растенията и животните;
2. шума и миризмите;
3. опазване на природната среда и местата, които са обект на специална защита.

В раздел III на Закона са вменени задължения на органите на местното самоуправление и местната администрация за изпълнение на изискванията му по отношение фактор „Отпадъци“.

Законо за защита на природата

Националното законодателство покрива опазването на биологичното разнообразие и устойчивото използване на неговите компоненти, като фокуса е поставен основно върху опазването, отколкото върху устойчивото използване. Общите принципи и мерки за опазване на биологичното разнообразие са описани в ЗООС. Опазването и устойчивото ползване на биологичното разнообразие в страната е регламентирано в следните закони:

1. Закон за биологичното разнообразие
2. Закон за защитените територии
3. Закон за лечебните растения

Закон за защита от шума в околната среда

Този закон урежда:

1. оценката, управлението и контрола на шума в околната среда, причинен от автомобилния, железопътния, въздушния и водния транспорт, както и от промишлените инсталации и съоръжения, включително за категориите промишлени дейности по приложение № 4 към чл. 117, ал. 1 от Закона за опазване на околната среда и от локални източници на шум;
2. определянето на степента на шумовото натоварване в околната среда чрез измерване, оценка и картотекиране на шумовите нива в околната среда и разработването на стратегически карти за шум;
3. акустичното планиране чрез разработването на планове за действие въз основа на резултатите от картотекирането с оглед предотвратяване и намаляване на шума в околната среда и най-вече в случаи, при които превишаването на стойностите на даден показател за шум може да предизвика вредно въздействие върху здравето на хората, или за запазване стойностите на показателите за шума в околната среда в районите, в които стойностите не са надвишени;
4. достъпа и предоставянето на информация на обществеността за шума в околната среда и неговото въздействие;
5. компетенциите на държавните органи и органите на местното самоуправление, правата и задълженията на физическите лица, юридическите лица и едноличните търговци, свързани с оценката, управлението и контрола на шума в околната среда

Закон за ограничаване изменението на климата

Законът има за цел чрез предприемането на национални мерки и въвеждането на европейски и международни механизми да гарантира намаляване на емисиите на парникови газове като основен елемент в политиката по ограничаване изменението на климата и да осигури дългосрочното планиране на мерките за адаптация към климатичните промени.

Този закон урежда основно обществените отношения, свързани с провеждането на държавната политика по ограничаване изменението на климата и прилагането на механизмите за изпълнение на задълженията на Република България по Рамковата конвенция на Обединените нации по изменение на климата (ратифицирана със закон - ДВ, бр. 28 от 1995 г.) (ДВ, бр. 68 от 2005 г.)

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ВАРНА ЗА ПЕРИОДА 2024 – 2033 г.

(РКОНИК) и Протокола от Киото към Рамковата конвенция на Обединените нации по изменение на климата (ратифицирана със закон - ДВ, бр. 72 от 2002 г.) (ДВ, бр. 68 от 2005 г.) (Протокола от Киото) и Споразумението от Париж към Рамковата конвенция на Обединените нации по изменение на климата (ратифицирано със закон - ДВ, бр. 86 от 2016 г.) (ДВ, бр. 2 от 2017 г.), наричано по-нататък "Парижкото споразумение";

Споразумението на кметовете е отбелязано като една от най-модерните инициативи в местните политики за климата и енергията, приема енергийната ефективност на равна нога с предлагането на алтернативи за производство на енергия в местни енергийни планове". Методиката за местни Планове за действие за устойчива енергия (SE(C)AP) насърчава градовете да разработят "интегриран и всеобхватен енергиен план, който се фокусира върху намаляване на потребността на енергия и отговаря на търсенето чрез насърчаване на използването на местни ресурси".

Закон за лова и опазване на дивеча

Законът урежда отношенията, свързани със собствеността, опазването и стопанисването на дивеча, организацията на ловното стопанство, правото на лов и търговията с дивеч и дивечови продукти.

Закон за защита от вредното въздействие на химичните вещества и смеси

Този закон урежда: правата и задълженията на физическите и юридическите лица, които произвеждат, пускат на пазара, употребяват, съхраняват и изнасят химични вещества в самостоятелен вид, в смеси или в изделия и смеси с цел защита на човешкото здраве и опазване на околната среда, правомощията на държавните органи, осъществяващи контрол върху производството, пускането на пазара, употребата, съхраняването и износа на химични вещества в самостоятелен вид, в смеси или в изделия и смеси.

Закон за устройство на територията

Законът за устройство на територията урежда обществените отношения, свързани с устройството на територията, инвестиционното проектиране и строителството в Република България, и определя ограниченията върху собствеността за устройствени цели.

Устройството на територията е система от мерки, актове и действия от фактическо и правно естество, които имат за цел създаването на балансираност и подреденост в обществото и използване на околната среда – естествена или изкуствена, за нормалното съществуване на човека и неговия жизнен цикъл.

Закон за опазване на земеделските земи

Една от основните цели на Закона за опазване на земеделските земи е опазването от увреждане, възстановяването и подобряването на плодородието на земеделските земи.

Национални документи, свързани с опазването на околната среда

Национална стратегия за околната среда (2021 – 2030)

Националната стратегия за околна среда 2021 – 2030 г. (НСОС) е изготвена на основание чл. 75, ал. 2 и ал. 4 от Закона за опазване на околната среда (ЗООС). Това е документ, който комбинира политическата визия и приоритети в областта на околната среда (политиката) с конкретна стратегия за тяхната реализация (стратегията). Предвид практиката в българското стратегическо планиране, това е интегриран документ, който очертава общото разбиране за позитивна промяна, рамката и посоката на бъдещо развитие, но в същото време включва характеристиките на оперативен документ за действие под формата на „пътна карта“ за постигане на дефинираните цели и приоритети.

Национална програма за развитие „България 2030“

Националната програма за развитие „България 2030“ е рамков стратегически документ от най-висок порядък в йерархията на националните програмни документи, детерминиращ визията и общите цели на политиките за развитие във всички сектори на държавното управление, включително техните териториални измерения. Документът определя три стратегически цели, за

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ВАРНА ЗА ПЕРИОДА 2024 – 2033 г.

чието изпълнение групира правителствените намерения в пет области (оси) на развитие и издига 13 национални приоритета.

Интегриран план в областта на енергетиката и климата на Република България 2021 - 2030 г.

Настоящият Интегриран план е изготвен в съответствие с изискванията на Регламент (ЕС) 2018/1999 и отразява всички препоръки на ЕК по проекта на Интегриран план. С ИНПЕК се определят основните цели и мерки за осъществяване на националните политики в областта на енергетиката и климата, в контекста на европейското законодателство, принципи и приоритети за развитие на енергетиката.

Национален план за управление на отпадъците (НПУО) 2021-2028 г.

НПУО е план на прехода от управление на отпадъците към ефективно използване на отпадъците като ресурс и устойчиво развитие чрез предотвратяване на образуването им.

Планът ще подпомага централните и местните власти за концентрация на ограничените ресурси към приоритетни за финансиране проекти в сферата на управление на отпадъците от национални и европейски източници на финансиране.

Национална програма за опазване, устойчиво ползване и възстановяване функциите на почвите (2020 – 2030 г.)

Целта на Националната програма е опазване на почвените ресурси и тяхното устойчиво ползване, както и прилагане на добри практики за предотвратяване увреждането на почвите. Националната програма (2020 – 2030 г.) е програмен документ с дефинирани цели, приоритети и мерки за практическо приложение на държавната политика за опазване на почвените ресурси на национално, регионално и местно ниво.

Национална стратегия за адаптация към изменението на климата и План за действие до 2030 г.

Документът очертава рисковете от изменението на климата и уязвимостта на икономическите сектори (селско стопанство, горско стопанство, биологично разнообразие и екосистеми (БРиЕС), води, енергетика, транспорт, градска среда, здравеопазване, туризъм и управление на риска от бедствия, считано за междусекторна тема), както и междусекторни взаимоотношения по отношение на тези рискове и уязвимости и макроикономическите последици от изменението на климата.

Национална програма за контрол на замърсяването на въздуха (2020 - 2030 г.)

Основната цел на програмата е да изпълни задълженията за намаляване към 2020г. и 2030г. на общите годишни антропогенни емисии на следните замърсители на атмосферния въздух: серен диоксид (SO₂), азотни оксиди (NO_x), неметанови летливи органични съединения (НМЛОС), амоняк (NH₃) и фини прахови частици (ФПЧ_{2.5}), спрямо емисиите за определената в Директива (ЕС) 2016/2284 за базова 2005.

Национална стратегия за намаляване на риска от бедствия 2018-2030 г.

Националната стратегия за намаляване на риска от бедствия определя посоката на действие до 2030 г., като очертава съгласувана рамка за адекватно намаляване на съществуващите рискове и недопускане възникването на нови, повишаване на готовността и способностите за реагиране и бързото възстановяване след бедствия, при спазване на принципа „да изградим отново, но по-добре“.

Национална стратегия за развитие на минната индустрия

Националната стратегия има за цел устойчиво развитие на минната индустрия чрез осигуряване на балансиран икономически, социално и екологично отговорен подход към проучването, добива и преработката на подземни богатства в Република България. Постигането на тази цел изисква създаване на прозрачна регулаторна и фискална среда, както и на достъпна и ефективна институционална среда.

Обща стратегия за управление и развитие на хидромелиорациите и защита от вредното въздействие на водите

Стратегията предвижда сектор „Хидромелиорации“ да управлява инфраструктурата за

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ВАРНА ЗА ПЕРИОДА 2024 – 2033 г.

предоставяне на напоителни и отводнителни услуги и да надзирава инфраструктурата за защита от наводнения и корекциите на реки, която предпазва земеделските земи от вредното въздействие на водите.

Национална стратегия за управление и развитие на водния сектор в Р България

Националната стратегия за управление и развитие на водния сектор в Република България се разработва във връзка с изискванията на чл. 151 от Закона за водите.

Основните етапи на разработването включват:

1. Изготвяне на детайлни анализи на ситуацията в сектора – водни ресурси и инфраструктура във водния сектор.
2. Разработване на Проект на Национална стратегия за управление и развитие на водния сектор в Република България и организиране на обществено обсъждане.
3. План за действие към Националната стратегия за управление и развитие на водния сектор в Република България, в краткосрочна (2013-2015 г.), средносрочна (2016-2021 г.) и дългосрочна (2022-2037 г.) перспектива.

Национален план за действие за устойчива употреба на пестициди в Република България.

В плана за действие са разписани целите, към които държавата ще се стреми през следващите години и мерките за постигането им. Посочени са показателите, по които ще се определя напредъка, свързан с изпълнението на заложените цели и мерки.

Национална концепция за пространствено развитие за периода 2013 - 2025 г.

Националната концепция за пространствено развитие за периода 2013 - 2025 г. е средносрочен стратегически документ, който дава насоките за устройство, управление и опазване на националната територия и акватория и създава предпоставки за пространствено ориентиране и координиране на секторните политики.

Стратегически документи на регионално ниво

Интегрирана териториална стратегия за развитие на Североизточен район за планиране от ниво 2, приета с РМС № 898/16.11.2022г.

Интегрирана териториална стратегия за развитие на Североизточен район е средносрочен стратегически планов документ с регионален обхват, който определя политическата, икономическата, пространствената и тематична рамка на развитието на региона в новия програмен период 2021-2027г. Стратегията е разработена в съответствие с Национална концепция за пространствено развитие за периода 2013-2025г.

Стратегически приоритет 3: Териториално развитие и сближаване и осигуряване на устойчива околна среда — този приоритет е насочен към преодоляване на значителните териториални неравновесия в региона, което ще се постига чрез подобряване на транспортната и комуникационна свързаност, което ще улеснява достъпа до публични услуги от по-висока степен, и чрез стимулиране развитието на градовете-центрове от различните йерархични равнища.

Специфична цел 3. 1. Бърза и сигурна транспортна и цифрова свързаност;

Специфична цел 3.2 Градско възстановяване и интегрирано развитие;

Специфична цел 3.3 Запазване и подобряване качеството на околната среда;

Специфична цел 3.4 Трансгранично и транснационално сътрудничество.

План за интегрирано развитие на община Варна 2021-2027г.

Планът за интегрирано развитие на Община Варна за периода 2021-2027г. (ПИРО) е основният стратегически документ за управление на общината през този седем годишен период. Той обвързва сравнителните предимства и потенциал за развитие на местно ниво с ясно дефинирана визия, цели и приоритети за развитие, свързани общо от стремежа към по-висок жизнен стандарт на хората в общината и устойчиво развитие на територията и връзките ѝ с други общини в

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ВАРНА ЗА ПЕРИОДА 2024 – 2033 г.

съответствие с интегрираната териториална стратегия за развитие на региона за планиране от ниво

Пространственият обхват на ПИРО включва цялата територия на общината – град Варна, обособен в 5 градски района: „Одесос“, „Приморски“, „Младост“, „Владислав Варненчик“ и „Аспарухово“ и 5 села: Тополи, Каменар, Казашко, Звезда и Константиново.

Програма за енергийна ефективност на Община Варна за периода 2021 – 2030 г.;

Програмата е в съответствие с Дългосрочна стратегия за обновяване на националния сграден фонд от жилищни и нежилищни сгради до 2050 г., Интегриран план в областта на енергетиката и климата на Република България 2021 - 2030 г., Националния план за сгради с близко до нулево потребление на енергия и Указанията на Агенцията за устойчиво енергийно развитие (АУЕР) за разработване на програми за енергийна ефективност.

Общинската програма е в съответствие с Интегриран план в областта на енергетиката и климата на Република България 2021 - 2030 г. и Рамковата конвенция на ООН по изменение на климата (COP 21) подписана на 22 април 2016 г. и ратифицирано от Европейския съюз на 5 октомври 2016 г. и рамковата политика в областта на климата и енергетиката през периода до 2030 г. на ЕС. Основните цели на пакета „Климат – енергетика“ на ООН са:

- 40% намаляване на емисиите на парникови газове до 2030 г. спрямо базовата година 1990 по протокола от Киото;
- 32.5% увеличение на енергийната ефективност;
- 32 % дял на енергията от възобновяеми източници в общото потребление на енергия в ЕС до 2030 г.
- Осигуряване на минимум 15% ниво на междусистемна електроенергийна свързаност между държавите членки
- Актуализиран генерален план за организация на движението на Община Варна

Общ устройствен план на Община Варна

Общият устройствен план на Община Варна е приет с Решение №463-2 по Протокол №9 от 04.07.2012 г. и 05.07.2012 г. на Общински съвет – Варна, съгласуван Окончателен проект на Общ устройствен план на територията на Община Варна, одобрен със Заповед №РД-02-14-2200/03.09.2012 г. на Министъра на регионалното развитие и благоустройството.

Разработката конкретизира и класифицира фрагментите на общината в пространствено и естетическо отношение и набелязва конкретните необходиминости и степен за ландшафтна намеса във всяка от определените структури. Определени са основните елементи на системата зрителни връзки, панорамни площадки, оси и ансамбли.

План за действие за зелен град (ПДЗГ)

ПДЗГ и предвидените в него действия се основават на четири ключови принципи:

- 1.инвестиране в по-зелено бъдеще,
- 2.създаване на зелена и устойчива енергия,
- 3.развитие на свързан, модерен и достъпен град с добро качество на живот за жителите му;
- 4.насърчаване на по-отговорно и устойчиво използване на ресурсите.

Тези принципи се прилагат посредством видими и осезаеми подобрения на околната, социалната и икономическата среда във Варна, подкрепени от редица стратегически и средносрочни цели.

Програма за управление на Община Варна 2023 – 2027 г.;

Приоритетните цели на програмата са три:

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ВАРНА ЗА ПЕРИОДА 2024 – 2033 г.

1. Варна – град на растежа и иновациите, включваща устойчива промяна в икономическия профил на общината в посока високотехнологични, иновативни производства и такива с висока добавена стойност;
2. Варна – град на действието, включваща повишаване качеството на общинските услуги в сферите на транспорта, чистотата, осветлението, озеленяването, сигурността, контрола, грижата за животните;
3. Варна – град на хората, град без периферия, включваща модернизация, достъпност и качество на живота на хората и градската среда с особен фокус към опазването на природните, исторически, обществени ресурси, в т.ч. и Морската градина.

Програмата за управление на отпадъците (ПУО) на община Варна за периода 2021-2028 г.

Съгласно чл. 52, ал. 2 от ЗУО, тя е секторна програма и неразделна част от общинската програма за опазване на околната среда. Обхватът и съдържанието на документа са в съответствие с „Методически указания за разработване на общински/регионални програми за управление на отпадъците за периода 2021-2028 г.“, утвърдени със Заповед № РД-833/23.09.2021 г. на Министъра на околната среда и водите, както и със структурата, целите и предвижданията на Националния план за управление на отпадъците 2021-2028 г.

Актуализирана стратегическа карта за шум за агломерация Варна (СКШ), разработена съгласно чл. 5, ал. 1 от Закона за защита от шума в околната среда.

Един от основните фактори с неблагоприятно въздействие върху населението в големите градове е шумът. Той засяга хората както физически, така и психически, смущавайки основни дейности като съня, почивката, ученето и общуването.

За определяне на степента на шумовото натоварване в околната среда, чрез измерване, оценка и картотекиране на шумовите нива в околната среда се разработват стратегически карти за шум.

Дългосрочна програма за насърчаване използването на енергия от възобновяеми източници и биогорива на територията на Община Варна 2021-2030 г.;

Настоящата дългосрочна програма е разработена на основание на разпоредбите на Закона за енергията от възобновяеми източници (ЗЕВИ). Той регламентира правата и задълженията на органите на изпълнителната власт и на местното самоуправление, при провеждането на политиката в областта на насърчаването на производството и потреблението на енергия от възобновяеми източници. Според чл. 10, ал. 1 и ал. 2 от ЗЕВИ и вземайки предвид приоритетите и целите заложи в Интегрирания план в областта на енергетиката и климата на Република България 2021-2030 г., кметовете на общини са задължени да разработят общински дългосрочни и краткосрочни програми за използването на енергията от възобновяеми източници.

Стратегия за управление на общинска собственост на Община Варна, 2023-2027г.

Приета с Решение № 75-1(6) на Общински съвет – Варна по Протокол от 21.02.2024 година, Стратегията за управление на общинската собственост на Община Варна за периода 2023 г.-2027 г. е разработена в съответствие с изискванията на чл. 8, ал. 8 от ЗОС.

При разработването на стратегията е залегнало разбирането за ограниченост на ресурсите и реализиране на принципите на устойчиво и балансирано развитие на общината и ефективно използване на общинската собственост.

Принципи на опазване на околната среда

Националната стратегия за околна среда 2021г. – 2030г. се основава на принципите, определени в чл. 3 от ЗООС:

1. устойчиво развитие;
2. предотвратяване и намаляване на риска за човешкото здраве;
3. предимство на предотвратяването на замърсяване пред последващо отстраняване на вредите, причинени от него;

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ВАРНА ЗА ПЕРИОДА 2024 – 2033 г.

4. участие на обществеността и прозрачност в процеса на вземане на решения в областта на околната среда;
5. информираност на гражданите за състоянието на околната среда;
6. замърсителят плаща за причинените вреди;
7. съхраняване, развитие и опазване на екосистемите и присъщото им биологично разнообразие;
8. възстановяване и подобряване на качеството на околната среда в замърсените и увредените райони;
9. предотвратяване замърсяването и увреждането на чистите райони и на други неблагоприятни въздействия върху тях;
10. интегриране на политиката по опазване на околната среда в секторните и регионалните политики за развитие на икономиката и обществените отношения;
11. достъп до правосъдие по въпроси, отнасящи се до околната среда.

III. АНАЛИЗ НА СРЕДАТА

Географско местоположение

Община Варна е разположена в Североизточната част на Република България и източната част на Варненска област; общинският център град Варна отстои на разстояние 465 km от столицата София. Площта на община Варна е 237,5 кв. километра, от които град Варна и курортите заемат 80 km², 15 km² се падат на Варненското езеро, 61 km² са гори и 4 km² се падат на пристанищата и магистралите. Във физикогеографско отношение общината попада в източната част на Дунавската равнина, а югозападната ѝ част се включва в границите на Предбалкана.

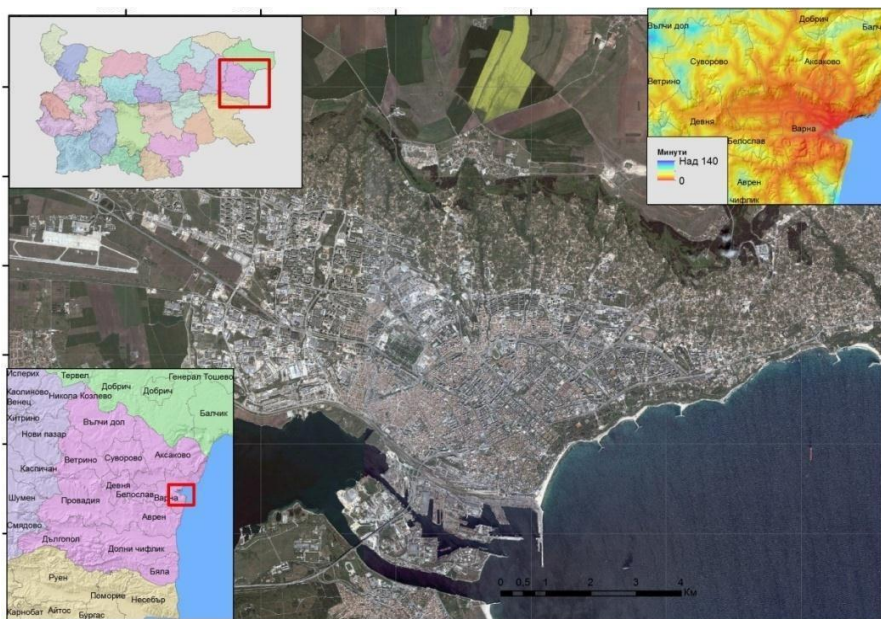
На изток общината граничи с Черно море, на север – с община Аксаково, на запад – с общини Аксаково и Белослав, на юг – с община Аврен.

Град Варна е административен център на община Варна и област Варна и център на Североизточния район от ниво 2 (по смисъла на Закона за регионалното развитие). Варна е най-големият град в Северна България и на българското крайбрежие на Черно море. Градът е разположен на брега на Черно море, на северния и на западния бряг на Варненския залив, край Варненското езеро.

Определен е за функционален градски район (FUA), съгласно класификацията на европейските градове.

Географско положение на град Варна

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ВАРНА ЗА ПЕРИОДА 2024 – 2033 г.

Варненското езеро и изкуствено прокопания канал "езеро - морски залив" разделят общината на северна и южна. Около тях се е оформила обширна низина. Тя е почти равна и само на места са ясно изразени хълмове. Средната и надморска височина е 20-40 метра.

Наклоните на терените са от полегати (5-10° около южния бряг на езерото и квартал "Аспарухово") и наклонени (11-20° при квартал "Галата", м. "Зеленика" и "Ракитника"), до стръмни и много стръмни (над 30° в части от м. "Прибой", курортна зона "Прибой" и района около хижа "Черноморец"). В южната и югоизточна част (до пътя Варна - Златни пясъци) са места с надморска височина 20-40 м и полегати (5-10°) и наклонени (11-20°) терени.

Безспорно предимство от геопространствена гледна точка е излизът на Черно море чрез Варненският залив, формиран между носовете „Св. Георги“ и „Галата“. В комбинация с общия наклон на релефа на района в западно-източна посока, ориентацията на хидрографската мрежа в същата посока, както и сравнително слабата разчлененост на брега, това са сред основните природогеографски фактори, обусловили специфичната пространствена конфигурация на историческото ядро на съвременната урбанизирана територия на град Варна. Склонът на Франгенското плато е естественото ограничение на север-северозапад, както и Варненското езеро на юг.

Функциите на град Варна като логистичен и опорен пункт по евроазиатските транспортни коридори и особено в морския транспорт, определят специфичен елемент за икономиката на града - "морската индустрия".

Развитието на пътната и ж. п. мрежа в областта също е свързано с функциите на град Варна, резултат на което е високият относителен дял на пътищата от висок клас (27,2% при средна стойност за страната 17,3%).

Административно деление и населени места на територията на община Варна

Населените места на територията на община Варна са град Варна и селата Звездица, Казашко, Каменар, Константиново и Тополи.

В обхвата на общината попадат и курортните комплекси „Златни пясъци“, „Св. Св. Константин и Елена“, „Чайка“ и „Евксиноград“. В Община Варна са създадени и над 30 селищни образувания (СО) с местно значение – „Акчелар“, „Ален мак“, „Боровец-север“, „Боровец-юг“, „Бриз“, „Виница-север“, „Зеленика“, „Изгрев“, „Манастирски рид“, „Ментеше“, „Орехчето“, „Панорама“, „Перчемлията“, „Планова“, „Под село“, района около хижа Черноморец и др.

Със Закона за териториалното деление на Столична община и на големите градове (Обн., ДВ, бр.66 от 1995 г., посл. изм., ДВ, бр.31 от 10 април 2018 г.) територията на град Варна е разделена на пет района, със следните наименования и граници:

1. **район „Одесос“** с граници: Черно море, канал на северен плаж, бул. „Цар Освободител“,

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ВАРНА ЗА ПЕРИОДА 2024 – 2033 г.

бул. „Васил Левски“, ул. „Струга“ и по продължението и до северния бряг на Варненското езеро, северният пътен възел на Аспарухов мост, жп ареал, включително пристанище Варна и Вълнолома;

2. **район „Приморски“** с граници: Черно море, канал на северен плаж, бул. „Цар Освободител“, бул. „Христо Смирненски“, ул. „Прилеп“, до и по землищната граница на с. Каменар, до и по границата на община Варна с община Аксаково;

3. **район „Младост“** с граници: Варненското езеро, бул. „Васил Левски“, ул. „Струга“ и по продължението и до северния бряг на Варненското езеро, бул. „Цар Освободител“, бул. „Христо Смирненски“, ул. „Прилеп“, до и по западната и южната землищна граница, дере Сладко биле, ул. „Поп Димитър“ и ул. „Трети март“, бул. „Януш Хуниади“, пътен възел на магистрала „Хемус“, пътят между (бивш завод „Елпром“) „Елкон“ ДФ, „Елдоминвест“ ЕООД, „Елдом сервиз“, „Електротерм“ ЕООД, „Метал“ ЕАД, „Варна плод“ ЕООД, „Варна консерв“ ЕООД, и обходен път „Виталакт“ – пречиствателна станция, северният бряг на Варненското езеро;

4. **район „Владислав Варненчик“** с граници: Варненското езеро, до и по източната землищна граница на селата Казашко и Тополи, второкласният път Варна – София, до и по общинската граница на Варна с община Аксаково, дере Сладко биле;

5. **район „Аспарухово“** с граници: Черно море, до Вълнолома, пристанище Варна, жп ареал, северният пътен възел на Аспарухов мост, северният бряг на Варненското езеро, до и по северната и източната граница на с. Звездица, до и по северната граница на община Аврен с община Варна.

Район „Приморски“ е най-големият район на гр. Варна, разположен в североизточната част на града. Териториално, заедно със селищните образувания „Акчелар“, „Телевизионна кула“, „Сотира“, „Добрева чешма“, „Перчемлията“, „Виница – Север“, „Траката“, „Ваялар“, „Горна Трака“, „Ален мак“, „Манастирски рид“, „Бялата чешма и дъбравата“ и „Дели Сава“ с обща площ от 5110 хектара е най – големият район в страната. Към него принадлежат и курортите „Златни пясъци“, „Св. Св. Константин и Елена“ и „Чайка“, където ежегодно летуват хиляди туристи от страната и чужбина. Голяма част от територията на район „Приморски“ граничи и принадлежи на Морската градина – парк, който е не само най – големият във Варна, но се нарежда и сред най – големите на Балканския полуостров. Тук е и единственият в страната делфинариум.

Район „Младост“ е вторият по големина район на гр. Варна. Разположен в северозападната част на града на площ от 1 450 ха. Включва жилищни комплекси „Възраждане“ – I, II, III и IV микрорайон, „Младост“ – I и II микрорайон, 26 микрорайон, „Трошево“ и квартал „Свети Иван Рилски“. В района са и селищните образувания „Кочмар“, „Пчелина“, „Планова“ и „Сълзица“, които заемат 450 дка от територията му. В Район „Младост“ се намира Западна промишлена зона, където са съсредоточени основните производства: радио-навигационна апаратура, домакински и електрически електроуреди, строителство, транспорт, комуникации, хранително-вкусова промишленост, складови бази и др. Три са парковете – парк „Младост“, парк

„Елин Пелин“ и парк „Възраждане“ (завършен в началото на ноември 2018 година и заемащ площ от 30 декара – алеи, кътове за отдих, зони за пешеходци и за велосипедисти, площадки и др.).

Район „Одесос“ има територия с обща площ повече от 7 100 декара. Заема централната част на града и е с най-висока концентрация на икономически дейности. Разположени в района са съществена част от образователните институции на общината и лечебни заведения. Архитектурният облик на района се изгражда от Археологическия резерват на територията на античния град Одесос – Варна, охранителната зона на резервата, сгради – паметници на културата, както и от новопостроени обществени и жилищни сгради с модерен дизайн. Районът притежава и концентрирани зелени площи – градски градини и озеленени междублокови пространства, а през него преминават основните булеварди на града.

Район „Владислав Варненчик“ се намира в западната част на Община Варна. Общата площ на територията на района възлиза на 1 986,5 хектара, в това число:

- Урбанизирани територии – 927,9 ха;
- Земеделски територии – 586,6 ха;
- Горски територии – 337,7 ха;
- Водни площи (вкл. част от Варненско езеро) – 46,5 ха;

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ВАРНА ЗА ПЕРИОДА 2024 – 2033 г.

- Територии на транспорта – 88,4 ха.

Район „Аспарухово“ е разположен в югоизточната част на град Варна и обхваща два квартала и пет селищни образувания: квартали „Аспарухово“ и „Галата“ и селищни образувания „Зеленика“, „Боровец-север“, „Боровец-юг“, „Ракитника“ и курортна зона „Прибой“.

Заема територия от 58 435 дка, в т.ч. 6 267 дка – кв. „Аспарухово“ и кв. „Галата“; 7 447 дка – селищни образувания; 32 669 дка – горски земи; 11 929 дка – земеделски земи.

Районът е пети по големина в Община Варна. Характерна за него е сезонната динамика на населението през периода май-октомври, когато то се увеличава с около 20 000 души.

Население

Населените места, включително курортни и ваканционни селища, заемат около 21% от територията на община Варна. Населението на Общината към 31.12.2021 г., по данни на НСИ, възлиза на 377 453 души, от които 97,66% (368 632 души) са концентрирани в град Варна, а едва 2,34% от населението обитават селата.

Данни за населението на община Варна – ГРАО 31.12.2021 г.

дата 31.12.2021

ТАБЛИЦА НА АДРЕСНО РЕГИСТРИРАНИТЕ ПО ПОСТОЯНЕН И ПО НАСТОЯЩ АДРЕС ЛИЦА
област ВАРНА община ВАРНА

НАСЕЛЕНО МЯСТО	ПОСТОЯНЕН АДРЕС				НАСТОЯЩ АДРЕС			
	ОБЩО	НАСТ. АДРЕС В НАС. МЯСТО	НАСТ. АДРЕС В НАС. МЯСТО ОТ ОБЩИНАТА	НАСТ. АДРЕС ИЗВЪН ОБЩИНАТА	ОБЩО	ПОСТ. АДРЕС В НАС. МЯСТО	ПОСТ. АДРЕС В НАС. МЯСТО ОТ ОБЩИНАТА	ПОСТ. АДРЕС ИЗВЪН ОБЩИНАТА
ГР. ВАРНА	368632	323300	1207	44125	347745	323300	584	23861
в т.ч. р-н 01_ОДЕСОС	88444				83297			
в т.ч. р-н 02_ПРИМОРСКИ	113023				109825			
в т.ч. р-н 03_МЛАДОСТ	89732				83541			
в т.ч. р-н 04_ВЛ. ВАРНЕНЧИ	47450				43382			
в т.ч. р-н 05_АСПАРУХОВО	28337				27338			
С. ЗВЕЗДИЦА	1116	892	132	92	1223	892	284	47
С. КАЗАШКО	369	293	48	28	398	293	74	31
С. КАМЕНАР	3018	2781	120	117	3138	2781	287	70
С. КОНСТАНТИНОВО	1260	1100	88	72	1413	1100	240	73
С. ТОПОЛИ	3058	2623	211	224	3135	2623	337	175
ВСИЧКО ЗА ОБЩИНАТА	377453	330989	1806	44658	357052	330989	1806	24257

Община Варна е третата по население община в България след Столична община и Община Пловдив.

През 2023 г. броят на туристите във Варна е бил около 1,5 милиона, което е спад в сравнение с годините преди 2020 г. (за сравнение през 2019 г. броят на туристите е бил около 1,7 милиона) поради пандемията от COVID-19. Тъй като ограниченията за пътуване продължават да се премахват и международният туризъм се възстановява, може да се очаква, че броят на туристите във Варна ще расте през следващите години.

Населените места на територията на община Варна са град Варна и селата Звездица, Казашко, Каменар, Константиново и Тополи.

В обхвата на общината попадат и курортните комплекси „Златни пясъци“, „Св. Св. Константин и Елена“, „Чайка“ и „Евксиноград“. В Община Варна са създадени и над 30 селищни образувания (СО) с местно значение - „Акчелар“, „Ален мак“, „Боровец-север“, „Боровец-юг“, „Бриз“, „Виница“, „Зеленика“, „Изгрев“, „Манастирски рид“, „Ментеше“, „Орехчето“, „Панорама“, „Перчемлията“, „Планова“, „Под село“, района около хижа Черноморец и др.

С чл. 4, ал. 2 на Закона за териториалното деление на Столична община и на големите градове (Обн., ДВ, бр.66 от 1995 г., посл. изм., ДВ, бр.31 от 10 април 2018 г.), територията на град Варна е разделена на пет района, със следните наименования и граници:

- Район „Одесос“ с граници: Черно море, канал на северен плаж, бул. „Цар Освободител“, бул. „Васил Левски“, ул. „Струга“ и по продължението и до северния бряг на Варненското езеро, северният пътен възел на Аспарухов мост, жп ареал, включително пристанище Варна и Вълнолома;

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ВАРНА ЗА ПЕРИОДА 2024 – 2033 г.

- Район „Приморски“ с граници: Черно море, канал на северен плаж, бул. „Цар Освободител“, бул. „Христо Смирненски“, ул. „Прилеп“, до и по землищната граница на с. Каменар, до и по границата на община Варна с община Аксаково;
- Район „Младост“ с граници: Варненското езеро, бул. „Васил Левски“, ул. „Струга“ и по продължението ѝ до северния бряг на Варненското езеро, бул. „Цар Освободител“, бул. „Христо Смирненски“, ул. „Прилеп“, до и по западната и южната землищна граница, дере Сладко биле, ул. „Поп Димитър“ и ул. „Трети март“, бул. „Януш Хуниади“, пътен възел на магистрала „Хемус“, пътят между (бивш завод „Елпром“), „Елкон“ ДФ, „Елдоминвест“ ЕООД, „Елдом сервиз“, „Електротерм“ ЕООД, „Метал“ ЕАД, „Варна плод“ ЕООД, „Варна консерв“ ЕООД, и обходен път „Виталакт“ - пречиствателна станция, северният бряг на Варненското езеро;
- Район „Владислав Варненчик“ с граници: Варненското езеро, до и по източната землищна граница на селата Казашко и Тополи, второкласният път Варна - София, до и по общинската граница на Варна с община Аксаково, дере Сладко биле;
- Район „Аспарухово“ с граници: Черно море, до Вълнолома, пристанище Варна, жп ареал, северният пътен възел на Аспарухов мост, северният бряг на Варненското езеро, до и по северната и източната граница на с. Звездица, до и по северната граница на община Аврен с община Варна.

Съседни общини

Община Варна е разположена в източната част на Дунавската равнина на брега на Черно море в източната част на област Варна. С площта си от 238,495 km² заема 8-о място сред 12-те общини на областта, което съставлява 6,23% от територията на областта. Границите ѝ са следните:

на юг – община Аврен;

на запад – община Белослав;

на северозапад – община Аксаково;

на изток – Черно море.

Центърът на общината град Варна е административен, икономически и културен център на Североизточна България. Разполага с международни курорти, пристанище и аерогара. Град Варна и курортите заемат 80 km², 15 km² се падат на Варненското езеро, 61 km² горски територии и 4 km² – пристанище и пътища.

Курортни центрове

Община Варна заема уникално място в територията на България, изпълнявайки ролята на кръстопът между Запада и Изтока, между Севера и Юга.

Рекреационните характеристики на общината, наличието на минерални извори, културно-историческите и археологическите паметници, мрежата от защитени територии, модерната материално-техническа база и сравнително добре развитата инфраструктура създават благоприятни предпоставки за развитието, както на морския, така и на много други съвременни видове туризъм.

В икономическия профил на община Варна и областта туризмът е сред основните, приоритетни и структуроопределящи отрасли на местната икономика. Рекреационните характеристики на общината, наличието на минерални извори, мрежата от защитени територии и сравнително добре развитата инфраструктура по крайбрежието създават благоприятни предпоставки за развитие на разнообразни видове туризъм: морски рекреативен, балнеолечебен, културно-познавателен, екологичен, селски и др. За развитието на сектора основен дял имат град Варна и крайбрежната ивица на север от града, където са разположени големите курортни комплекси с основен дял на легловата база: к.к. „Златни пясъци“, к.к. „Св. Св. Константин и Елена“, „Слънчев ден“ и ВК „Ривиера“.

Златни пясъци (до 29 юни 1942 г. Узун кум) е един от трите големи български морски курорта, разположен в северната част на българското Черноморие. Намира се в община Варна, район Приморски, на 16 км от центъра на Варна.

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ВАРНА ЗА ПЕРИОДА 2024 – 2033 г.

Разположен е в полите на природния парк „Златни пясъци“ – територия, защитена от закона. Плажната ивица, покрита със златист пясък, е с дължина 3,5 км и е широка до 100 м. Изграждането му започва през 1956 г. (главен проектант е архитектът Георги Ганев) с построяването на 70 хотела с 15 000 места. Първият е хотел „Оазис“.

Златни пясъци е вторият по капацитет и посещаемост български курорт. По данни на Националния статистически институт към м. август 2024 г. комплексът разполага с 41 050 легла в 93 места за настаняване и има капацитет 1 272 550 легла/денонощия на сезон.

Територията около курорта е уникална със своите растителни видове и крайморска растителност. Тя е обособена като природен парк. В него се съхраняват застрашени и защитени растителни и животински видове и има изградени пет туристически маршрута, които преминават през стари чешми, кътове за отдих, места с очарователен изглед към морето. Културно-историческото наследство на парка обхваща широк период – от Древността до късното Средновековие.

Освен за ваканционен туризъм курортът се използва и за целогодишно балнеолечение. Четири от минералните източници в Златни пясъци с общ дебит 150 куб.м в секунда са особено полезни.

Курортен комплекс Св. св. Константин и Елена е първият български морски курорт на Черно море. Намира се на 8 км. североизточно от центъра на Варна. Заема територията: на юг – до нос „Свети Георги“, на север – до нос „Каваклар“, на запад – до бул. „Княз Борис I“, екопарк „Варна“, селище „Манастирски рид“ и на изток – до Черно море.

Св. св. Константин и Елена е сред курортите с национално значение, определени с Решение № 45 на МС от 25.I.2005 година. Той е четвъртият по капацитет и посещаемост български морски курорт. Според Националния статистически институт, към м. август 2024 г. комплексът разполага с 7 346 легла в 43 места за настаняване и има капацитет 227 726 легла-денонощия.

„Ривиера“ е ваканционен комплекс от затворен тип, отстоящ на 14 км североизточно от град Варна, непосредствено преди Златни пясъци. Разположен е сред парк с площ от 12 хектара (120 дка) и се състои от няколко петзвездни хотел, които се намират на самия плаж и са сред най-скъпите и луксозни места за настаняване на Българското Черноморие. До 1989 г. комплексът е правителствена резиденция със строго ограничен достъп.

Слънчев ден е частен ваканционен комплекс от затворен тип, който се намира на територията на курорта Св. св. Константин и Елена. Има красива природа, целогодишни денонощни минерални извори, скъпи хотели и места за развлечения. Ограничен за достъп на граждани.

Физикогеографска характеристика

Релеф

Във физикогеографско отношение Община Варна попада в източната част на Дунавската равнина на брега на Черно море в източната част на област Варна. Югозападната част ѝ се включва в границите на Предбалкана, а Централната част на територията е заета от обширна низина, формирана между Франгенското и Авренското плато, от двете страни на Варненския лиман и канала „море - езеро“.

Средната надморска височина в района на общината е между 30 и 40 метра. Централната част на община Варна е разположена в обширна низина, формирана между Франгенското и Аверското плато, от двете страни на Варненския залив и канала море - езеро. Общ физико-географски облик на района е представен на следващата фигура:

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ВАРНА ЗА ПЕРИОДА 2024 – 2033 г.

Варненското езеро и изкуствено прокопания канал „езеро - морски залив“ разделят общината на северна и южна част. Около тях се е оформила обширна низина, с равнинен релеф, който само на места е усложнен от ясно изразени хълмове.

Наклоните на терасите са от полегати около южния бряг на езерото и кв. „Аспарухово“ и наклонени при кв. „Галата“, местности „Зеленика“ и „Ракитника“, до стръмни и много стръмни в части от местността „Прибой“, курортна зона „Прибой“ и района около хижа „Черноморец“. В южната и югоизточна част (до пътя Варна - Златни пясъци) преобладават места с надморска височина 20 - 40 m и полегати и наклонени терени. Югоизточната част от територията на общината включва североизточните разклонения на Авренското плато.

Крайбрежната зона почти по цялото си протежение представлява висок и стръмен, на места почти отвесен скат, образуван от морската абразия, като в района на нос „Галата“ има активно свлачище. В района на курортна зона „Прибой“, хижа „Черноморец“ и източно от Галата има пясъчни плажове.

На север територията на община Варна включва най-стръмните части на Франгенското плато, разположено между Варненската низина и долината на река Батова. Стръмните му откоси минават северно от града, като най-високата точка в тази част е 356 m надморска височина. На север платото придобива по-монотонен характер, като постепенно намалява височината си. В югоизточна посока се включват североизточните разклонения на Авренското плато, чиято височина надхвърля 200 m.

Крайбрежната зона в района на курортните комплекси „Златни пясъци“, „Ривиера“ и частично „Чайка“ представляват ниска равна тераса със сравнително широки плажове. В северната част на „Златни пясъци“, в част от „Чайка“, в районите на курортен комплекс „Св. Св. Константин и Елена“ и Морската градина брегът завършва с висок и стръмен, на места почти отвесен скат, образуван от морската абразия преди провеждането на брегоукрепителните мероприятия.

Старата градска част на Варна е разположена на равнинен терен, който преминава амфитеатрално във височина към жилищните квартали. Преходът е плавен и малко забележим. Сравнително по-голяма е надморската височина на жилищните комплекси „Младост“, „Изгрев“ и „Владислав Варненчик“. На сравнително полегат терен и със северна и североизточна ориентация е изграден кв. „Аспарухово“. Най-високите му части не надвишават 60 m. Кварталите „Галата“ и „Виница“ са изградени съответно на Авренското и Франгенско плато, на слабо наклонени терени и източна и североизточна ориентация.

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ВАРНА ЗА ПЕРИОДА 2024 – 2033 г.

Климат

В климатично отношение община Варна попада в континентално-средиземноморската климатична подобласт на Дунавската равнина. Климатът е преходно-континентален, с изразено средиземноморско влияние. Той е омекотен от близостта и влиянието на водните басейни – Черно море, Варненското и Белославското езера. Зимата е сравнително мека, лятото – прохладно, а есента – продължителна и топла.

Климатът на община Варна е формиран под влияние на местоположението (географски координати 43°12' С.Ш. и 27°65' И.Д.) и циркулацията на въздушните маси. Специфични климатични фактори са микрорелефните особености на територията и климатообразуващата роля на Черно море. Влиянието на морето се усеща в една ивица от крайбрежната част, достигаща до 12-13 km навътре в сушата. В зависимост от релефа тя може да достигне значително по-навътре. Такъв е случаят с Варненското езеро, каналът „езеро – море“, както и склоновете на Франгенското и Авренско плата, спуснати към низината, образувана край езерото. Така комплексно тези релефни елементи са образували коридор, по който влиянието на морето при благоприятни климатични условия достига до 20 km.

По данни на МИНХ в гр. Варна 14 години от последните 20 са с по-висока средна годишна температура от климатичната норма, която е около 12 °С. В сравнение с предходните години, летата и зимите стават все по-топли, а есента по-хладна.

В сравнение с предходните години, летата и зимите стават все по-топли, а есента по-хладна.

Средногодишната температура във Варна за последните три години, по данни на МИНХ е представена по-долу:

година	Средна годишна температура на въздуха (градуси по Целзий)	Климатична норма на температурата (градуси по Целзий)	Отклонение (градуси по Целзий)
2021	13,5	12,8	+0,7
2022	13,9	12,8	+1,1
2023	14,8	12,8	+2

В района, включващ територията на община Варна, количествата валежи са по-малки от средните за страната – 498 l/m² и се характеризират с летен и есенен максимум. Валежите са най-често от дъжд. Количествата валежи, падащи на платата са в по-големи количества – 570 l/m² (по данни на станция Каменар). Средно в около 15% до 30% от дните с валеж падат малки количества – до 0,1 l/m². Аномалия в това отношение е падналият дъжд на 20 август 1951 г., когато за няколко часа количеството му е достигнало 258 l/m² и е причинило катастрофално наводнение. Наличните данни за месечното и сезонно разпределение на валежите, както и сезонните суми показват, че през зимните месеци (I, II, III, XI и XII) валежите могат да бъдат и от сняг. Вероятността от снеговалеж за Варна започва най-рано от 20 декември и завършва на 3 април. За платото този период е малко по-дълъг – от 14 декември до 12 април. Снежната покривка не е така дебела, както при други райони на страната. Освен това под влияние на морето не се задържа дълго и ролята ѝ не е така съществена. От проучванията за снежна покривка в дадения район е установено, че за изминалите 100 години, в по малко от десет от тях се е наблюдавала снежна покривка с височина 30 – 40 cm, която се е задържала от 20 до 25 дни непрекъснато.

Ветровият режим е от особена важност за района, тъй като посоките и скоростта на вятъра определят в голяма степен периметъра и посоката на разпространението на някои вредни замърсители. Наличието на голямата водна площ на морето в източната част създава добри условия за проветряемост на територията. Средно-годишната скорост на вятъра е 3 m/sec. Най-чести са силните ветрове със скорост над 20 m/sec в сектора: запад-северозапад.

В по-голяма част от района преобладават западните и северозападни ветрове. Отличават се неговите по-високи и открити части (по данни станции Каменар и Суворово), където често

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ВАРНА ЗА ПЕРИОДА 2024 – 2033 г.

явление са и северните и североизточни ветрове. През нощта в крайморската част преобладават западните ветрове (Варна 58,3%), а през дневните часове преобладават източните – 44%. Тези промени в посоката на ветровете от нощта и деня в крайбрежните части се дължи на бризовата циркулация. През есента бризовата циркулация намалява.

Влажността е параметър, който оказва влияние върху разпространението във въздуха на прахообразните замърсители и играе съществена роля при формирането на киселинните аерозоли. Средно месечната влажност на въздуха в района не спада под 70% като за зимните месеци тя е по-висока, но рядко надхвърля и то с малко 80%. През обедните часове е характерен спад на относителната влажност.

Мъглите покрай брега на морето се получават предимно в резултат на нахлуването на топли въздушни маси от морето над изстиналата суша (през късна есен и късна зима), или на студен въздух от морето над затоплената и влажна суша (през ранната пролет). Дните с мъгли са около 33 годишно, при това видимостта е малко под 1000 метра. Само в редки случаи тя спада до няколко десетки метра, но не се задържа дълго. Най-чести за цялата година остават мъглите, чиято трайност е по-малка от едно денонощие. В много редки случаи продължителността е от 6 до 10 дни с мъгла.

Гръмотевичните бури са в около 19 – 20 дни в годината и нямат голяма продължителност. Отнасят се най-вече към месеците V, VI, VII и VIII.

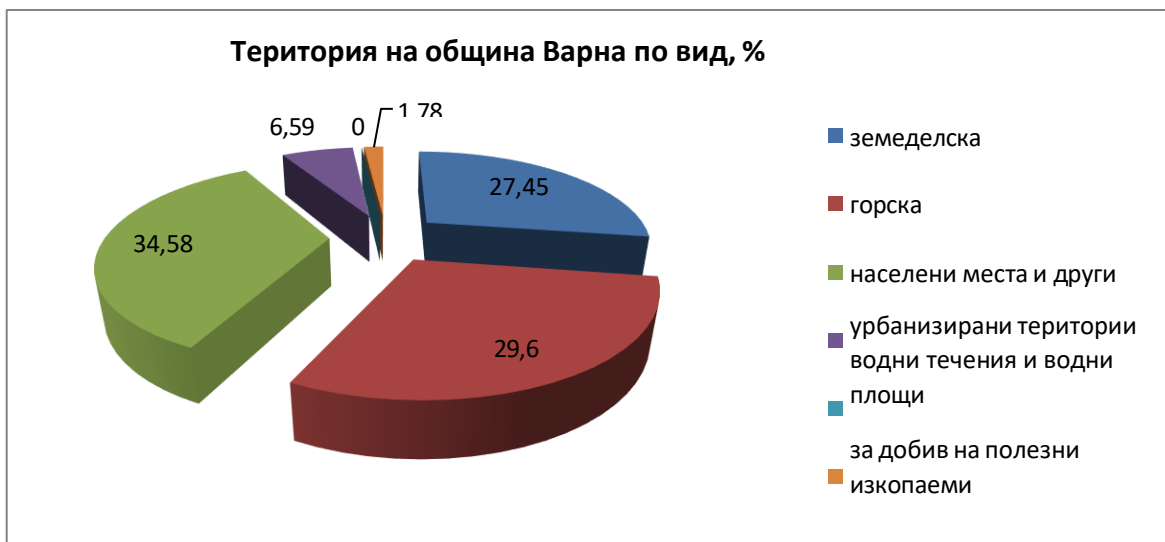
Баланс на териториите

Територията на Община Варна възлиза на 237 485 дка. Разпределението на територията по вид е представена в следващата таблица.

Области Общини	Общо, дка	Територия по вид, дка					
		земеделска	горска	населени места и други урбанизирани територии	водни течения водни площи	за добив на полезни изкопаеми	за транспорт и инфра- структура
Област Варна	3 822 248	2 278 549	1 155 012	275 846	74 661	4 538	33 642
Община Варна	237 676*	65 258	70 357	82 181	15 654	1	4 225

*Източник: НСИ

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ВАРНА ЗА ПЕРИОДА 2024 – 2033 г.

За обобщаване на площта са определени следните по-общии видове територии:

- „Урбанизирана територия“ - включва поземлените имоти за жилищни нужди, за обществени сгради и комплекси, за озеленени площи и спортни обекти, за курортнорекреационни обекти, за производствени и складови обекти както и поземлените имоти със специално предназначение и ползване.
- „Територия на транспорта“ - включва площите на поземлените имоти за движение и транспортни обекти и поземлени имоти за съоръжения на проводни.
- „Земеделска територия“ - включва поземлени имоти - ниви, трайни насаждения, ливади, пасища и мери.
- „Горска територия“ - включва поземлени имоти - дървопроизводителни гори и недървопроизводителни горски площи.
- „Територия, заета от води и водни обекти“ - включва поземлени имоти за водни течения, водни площи и съоръжения.
- „Защитена територия“ - включва поземлени имоти за защитена природна среда и поземлени имоти за обекти на културно-историческото наследство. В тази категория, по начин на трайно ползване, попадат предимно поземлени имоти, които са държавна собственост.
- „Нарушена територия“ - включва поземлени имоти за добив на полезни изкопаеми и поземлени имоти, заети от индустриални и битови отпадъци, деградирани земи.
- „Непоказано“ - в тази категория са включени всички площи без покритие с цифрова кадастрална карта. Включени са и отделни поземлени имоти от кадастралната карта, за които липсва стойност за начина на трайно ползване и за вида на територията, в която попадат.

Инженерно-геоложки и хидрогеоложки условия, полезни изкопаеми

При инженерно-геоложкото райониране на територията на община Варна са отчетени влиянието на всеки един от следващите структурни елементи на геоложката среда:

- геолого – литоложка характеристика (геоложки строеж);
- геоморфоложка структура (релеф, експозиция);
- дълбочина на залягане и характер на подземните води (хидрогеоложки условия);
- екзогенни физико-геоложки явления и процеси (свлачища, срутища, абразионна дейност);
- термоминерални води (ресурси);
- находища на минерални суровини и строителни материали;

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ВАРНА ЗА ПЕРИОДА 2024 – 2033 г.

- техногенно предизвикани процеси (промяна на геоложката основа вследствие на стопанска дейност).

Територията на община Варна е подразделена на четири групи терени:

- Група А – терени негодни за строителство;
- Група Б – терени с рискови/неблагоприятни геоложки условия за строителство, изискващи специални мерки за допълнително заздравяване на земната основа или допълнително конструктивно осигуряване на сградите и съоръженията;
- Група В – терени годни за всякакъв вид строителство;
- Група Г – терени със специален режим на застрояване поради наличието на минерални води.

Терени от група А

Терените от група А са отделени като геоложки Район I – терени, негодни за строителство. Районът обхваща териториите на стръмните долове, които са с посока север-юг и изток-запад.

Терени от група Б

Тук са отнесени осем района (от II до IX).

Район II – терени, засегнати от активни свлачищни процеси.

На територията на община Варна има проявени голям брой свлачища и активизиране през периода III – VIII – 1997 г. на много от тях. Предпоставка за възникването на същите е наличието на глинести седименти с ниски якостни свойства и голяма деформируемост, наличието на водоносни хоризонти, дрениращи се от високите платовидни части към морето, техногенната дейност на човека, морската абразия и др. Усвояването и експлоатацията на тези терени са възможни след изграждането на противосвлачищни и брегоукрепващи съоръжения при участъците с активна морска абразия и свлачищни процеси.

Район III – терени с потенциални, силно опасни участъци.

Усвояването на тези терени може да става след изграждането на външна канализационна мрежа, съобразена с изискванията за свлачищни терени, както и инженерно-геоложки подробни проучвания, третиращи общата и локална устойчивост на склона.

Район IV – терени засегнати от древни свлачищни процеси (рискови).

При определени условия – най-вече при техногенната намеса на човека, същите могат да преминат към силно опасните участъци. Задължително условие за усвояването на тези територии е изграждането на битова и дъждовна канализация и инженерно- геоложко заключение.

Район V – терени засегнати от абразионната дейност на морето. Тези терени са разположени в откритите части на носовите форми (Св. Св. Константин и Елена, между плажовете к.к. „Слънчев ден“, „Черноморец“, „Албатрос“ и „Ривиера“, „Галата“. Към тези терени се отнасят и свлачищно-абразионните участъци, които се характеризират с проявления на древни и съвременни свлачищни процеси с хлъзгателни повърхнини, навлизащи под морското ниво и наличие на активна морска абразия – участъци при и около яхтеното пристанище на к.к. „Слънчев ден“, „Почивка“ – „Евксиноград“, „Карантината“ - н.Галата.

Район VI – с плитки подпочвени води и заблатявания.

Участъци с високи почвени води (0.50-2.00 м) от повърхността на терена са фиксирани в близост до морето и езерото. Основните инженерно-геоложки типове, които изграждат терените са морско-езерни пясъци, пясъчливи глинени, чакъли, блатни глинени, торф. Условното изчислително натоварване на по-горе споменатите седименти без блатните глинени и торфа е от порядъка на 1.5-2.5 10⁵ Pa. Усвояването на терените от този район за нуждите на строителството изисква специални начини на фундиране – пясъчна възглавница, пилотно фундиране и др.

Район VII – недостатъчно уплътнени терени, вследствие технологична дейност. Този район заема терени с мощни, древни насипи. Обхваща VIII под район от районирането на гр. Варна, където мощността на насипите е от 4 до 10-12м. Същите се отличават с ниски физико-механични

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ВАРНА ЗА ПЕРИОДА 2024 – 2033 г.

показатели в зависимост от системата на уплътняване на насипите. Условното изчислително натоварване се движи в широк диапазон – $R_0=0.8-1.5 \cdot 10^5 \text{ Pa}$. Поради нееднородния състав и неравномерното уплътняване се препоръчва фундирането да се извършва на обща фундаментна плоча, гредоскара, пясъчна възглавница и др.

Район VIII – терени, заети от „пропадъчни“ (лъсоподобни) почви. Заемат високите части на кв. „Аспарухово“ и района на Института по Корабна хидродинамика. Условното изчислително натоварване се определя на $R_0=1.7-2.0 \cdot 10^5 \text{ Pa}$. Фундирането да бъде съобразено с изискванията за фундиране в особени (структурно- неустойчиви) почви.

Район IX – терени с изяви карстови процеси. Заемат високата платовидна част на Франгенското плато около с. Каменар. При застрояване е необходимо да се вземат конкретни мерки срещу изменения в хидравличния и санитарен режим.

Терени от група В

Район X – обхваща терените неучаствали в древните свлачищни процеси. Изградени са главно от скални, полускални, глинести и пясъчливи почви с добри физико- механични показатели и добра товароносимост – $R_0=2.0-4.0 \cdot 10^5 \text{ Pa}$. В този инженерно геоложки район е възможно строителството на сгради и съоръжения от всяка категория.

Терени от група Г

Район XI – със специален режим на застрояване. Тук се отнасят терени, където са изградени сондажи за термални води.

В границите на община Варна попада брегова линия ограничена на север от вилна зона „Кранево“ и на юг – Паша дере. Общата ѝ дължина е около 32 km. На север от н. „Св. Георги“ и на юг от „Галата“ е почти праволинеен, съответно със север- североизточно и южно направление. Останалата част включва широко отворения на изток Варненски залив, характеризиращ се с коефициент на рзчлененост 2.1.

Районът на Варненски залив се характеризира с типичната за бухтите динамическа циркулация на водите, предопределяща надлъжно брегови течения с посока от обграждащите носове към центъра на вдлъбнатостта на залива, което създава необходимите предпоставки за транспортиране и акумулиране на наносния материал в зоната на тяхната среща. И действително, в резултат на въздействието на Евксиноградския и Аспаруховския потоци във върха на Варненски залив се е осъществявало, в не така далечно геоложко минало, тяхното „разтоварване“, което е благоприятствувало създаването на пясъчната коса, разделила дълбоко вдадения във сушата Варненски залив, в резултат на което се обособява Варненското езеро. С изграждането, в началото на настоящия век, на търговското пристанище на града, оградните му съоръжения се явяват изкуствени граници на посочените наносни потоци.

Литодинамичната картина в останалата открита част на бреговата линия на Варненска община, като активност, е идентична с коментираната. Разликата е в противоположния знак на енергетичните наносни потоци. Двата носа (Св. Георги и Галата) са точки на дивергенция – предпоставка за изнасяне на абрадирания материал и за повишена абразия при други равни условия. В подкрепа на това се явяват огромните капиталовложения през последните 20 години при резиденция „Евксиноград“ и фрапиращите свлачищни и свлачищно-срутищни процеси, особено през последните няколко години, при н. „Галата“.

Свлачищни процеси

На територията на община Варна има регистрирани 101 свлачища. Обхващат над 32 848 дка. В областта има общо 159 свлачища. (данните са от Доклад на „Геозащита“ ЕАД – Варна, във връзка със сключен договор с МРРБ, 2023 г.). Активните свлачища в общината са 17, а потенциалните са 53, останалите 31 са стабилизирани.

По – съществени свлачища в общината са:

- Свлачище по склона над ПСОВ „Златни пясъци“. Засяга територия с приблизителна площ 78 дка в две Общини – Аксаково и Варна. Свлачището възниква на 16.04.1997 г. Свлачищният вал достига до помпената станция на ПСОВ „Златни пясъци“. Всички сгради и инженерни съоръжения в свлачищното тяло са разрушени. За периода април 1997 г. – октомври 1998 г. са

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ВАРНА ЗА ПЕРИОДА 2024 – 2033 г.

изпълнени аварийни осушителни и укрепителни мероприятия по частична проектна готовност. За постигане на стабилност е необходимо да се отстрани основният фактор, причинил свлачищния процес – покачване нивото на подземните води. Извършени са необходимите действия. Остават в сила направените в предишни отчети препоръки, сред които е извършването на цялостна ревизия на отводнителната система на път I-9. Преовлажняването на насипа на пътното платно и терена /склона/ под път I-9 е предпоставка за възникване на аварийни ситуации и пропадане на пътното платно.

- На територията на Община Варна са регистрирани обширни свлачищни комплекси, проявени по източния склон на Франгенското плато – от ръба до морето. На север от Варна, в посока север-юг, са оформени следните древни свлачищни комплекси: „Дългия яр“, „Зл.пясъци“, „Аладжа Манастир“, „Виница“ и „Варна“. Те са възникнали при различни от сегашните условия и се приемат за условно стабилизирани.

- На юг от Варна свлачищата са развити по източния склон на Авренското плато. Тук Черноморския склон е по-нисък и изграден от неогенски пясъчливо-глинести седименти. Затова и свлачищата са по-малки по обхват и по-слабо активни. На фона на древните стабилизирани свлачища, в резултат на комплексното въздействие на природните дадености и техногенна дейност, възникват съвременни активни локални свлачищни процеси.

- Свлачище „Трифон Зарезан“ вече десетилетия е причина една от транспортните връзки до комплекса „Златни пясъци“ да е откъсната. В периода 2001-2005 година свлачищните процеси се разрастват и горната им граница достига до пътя. Крайбрежния път е затворен след това и не се използва. До края на 2021 - ва на свлачището не са провеждани укрепителни мероприятия.

- Районът на свлачище „Кабакум“ е част от древен условно стабилизирания свлачищен терен - свлачищен циркус „Аладжа манастир“. Активизирането започва на 29.03.1997 г., като преместването на земни маси достига катастрофални размери на 15.04.1997 г. В резултат на това са разрушени - пътното платно на път в участък с дължина около 400 м, водопровод, канализацията на ВСУ, крайбрежната асфалтова алея и всички съществуващи паянтови и масивни сгради в тялото на свлачището. Свлачището има размери: дължина (по посока движението на земните маси) - около 250 м и ширина - около 400 м. В периода април 1997–октомври 1998 г. са изпълнени аварийни осушителни и укрепителни мероприятия с цел отстраняване на основния фактор, причинил свлачищния процес – покачване нивото на подземните води. Районът на свлачище „Кабакум“ се намира в територия с наложена строителна забрана.

- Свлачище „Писател“ е проявено по склона между пътя Варна - Златни пясъци и морето. Размерите му са: ширина около 250 м и дължина 50 - 80 м. Възниква в резултат на морската абразия. След изграждане на буна 117 свлачището е условно стабилизирано. До 2007 година се проявяват пукнатини по пътното платно, по сградата на хотел "Варна-палас" (бивш "Детелина"), подпорните стени и околния терен.

- Първите точни сведения за свлачищните процеси на територията на КК "Слънчев ден" са още от 1955 година. Има данни за ново активизиране на свлачищни процеси през 1968 г. и 1971 г. в района на "Летния театър" и по склона зад сградата на бившата аптека, където преминава трасето на пътя за стопанските сгради.

- Свлачище „Траката“ възниква през пролетта на 1969 г. като засяга около 200 м от магистралния път I-9 около сп.„Траката“, подлеза при спирката и част от дерето – 160 м от десния и 80 м от левия му склон.

- Свлачището в кв.„Галата“, ул.„Фичоза“ възниква през нощта на 25 срещу 26 декември 1987 г. Проявено е по левия бряг на дерето южно от ул.„Фичоза“. Причина е преовлажняване на стар свлачищен терен от течове във водопроводната мрежа, липсата на канализация за битовите води в квартал „Галата“ /към момента, канализацията е изградена/ и покачване нивото на подземните води след изграждането на ул.„Фичоза“ в насип, без дренаж. Свлачището има размери: дължина около 30 м, ширина около 150 м, дълбочина 5-6 м. То засяга и застрашава жилищните постройки, които отстоят на разстояние 50-70 м северно от талвега на дерето.

- Улица „Розова долина“ е изградена по десния бряг на дере с постоянен воден отток („Западен охранителен канал“). Напречният профил на пътя е в изкоп-насип. В края на 2014 г., регистрираните в периода 2012-2014 г. три броя свлачища по ул.„Розова долина“ се обединяват.

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ВАРНА ЗА ПЕРИОДА 2024 – 2033 г.

Общо имат дължина 70 м и ширина 320 м. Долният край на свлачището достига до дъното на дерето. Възможно свличане на земни маси по откосите на изпълнените насипи в дерето. Препоръчано е да се направи проверка за изпълнението на насипите и съответствието им с проекта за укрепване.

- Свлачището по десния склон на „Балъм дере“ е проявено през пролетта на 1998 г. То е с дължина – около 25 м и ширина – около 60 м. Свлачищния отстъп е с височина до 1.0 м, като достига до единствения обслужващ път. Засегнати са вилни паянтови постройки в три парцела. На 18.02.2010 г. е регистрирано ново активизиране на свлачищния процес.

Води

Община Варна граничи на изток с Черно море и хидрографската мрежа на територията ѝ обхваща Варненското езеро и речната мрежа.

На територията на община Варна най - значим естествен водоем е Варненското езеро, а по-незначителни са 10 дерета с дължина между 0,7 и 12 km (Игнатиевско, в с. Тополи, Владиславовско, Максуденско, Звездишко, Галатейско, дере - канал по бул. „Царевец“, Виношко дере, Евксиноградско дере). Варненското езеро се намира в непосредствена близост до град Варна. Свързано е с Варненския залив и Белославското езеро чрез изкуствени канали.

Варненското езеро е крайбрежно лиманно езеро с естествен произход. В миналото е било сладководен басейн с незначителна връзка с Белославското езеро на запад и със слаб отток към морето. През 1909 г. се прокопава първият канал между Варненското езеро и морето. До 1923 г. Белославското езеро е закрит сладководен лиман, в който се влива р. Провадийска. След прокопаването на навигационен канал нивото в езерото спада с около 1,5 m, солеността се увеличава до 8%. Заблатените участъци по бреговете на езерото се пресушават. През 1976 г. е прокопан нов по-дълбок и широк канал, в следствие на което солеността нараства до 15% на повърхнините и до 17% в придънните слоеве. Дължината на езерото е 13 km (от които 8,5 km са в границата на общината), а ширината му - 1,3 - 3,8 km, с повърхност 17,4 km², средната дълбочина - 9,8 m и максимална дълбочина 19 m, обем 165,5 млн. m³ вода. В езерото се вливат Провадийска река, река Девня, Игнатиевска река, Константиновска река и Пейнерджикски дол. В миналото е било богато на риба. Има голямо транспортно значение - използва се като плавателен канал до пристанище „Варна - Запад“.

Минералните води на територията на община Варна са значителен природен ресурс с рекреационно, балнеоложко и термоенергийно естество. Съществуват три водоносни хоризонта със стопанско значение - горноюрско - валанжски водоносен хоризонт, еоценски водоносен хоризонт и миоценски водоносен хоризонт.

Подземните води от малмоваланжския хоризонт са с напорен характер и на много места се самоизливат на повърхността. В гр. Варна температурата на тези води е около 50 °C, в другите части от територията на Варненска община - по-ниска. Еоценският водоносен хоризонт е напорен. Температурата на водата е 11-12 °C в зоната на подхранване и 26-36 °C в района на Черноморското крайбрежие.

Находищата от малмоваланжинския и еоценския водоносни хоризонти - изключителна държавна собственост - на територията на община Варна, са разкрити с 37 броя сондажи - 29 броя за малмоваланжинския водоносен хоризонт и 8 броя за еоценския водоносен хоризонт.

Почви

На територията на община Варна са формирани 2 основни типа зонални почви и 6 типа азонални почви. Към зоналните почви спадат сивите горски и черноземните почви. Към азоналните почви се отнасят: делувиялните, алувиалните наносни, плитките, антропогенните, торфените почви и солончаки.

Почвената характеристика на общинската територия се определя от преобладаващия дял на черноземните и сиви горски почви. Те са представени от своите разновидности, запазващи общите черти на основния тип. От черноземните най – разпространени са: карбонатни

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ВАРНА ЗА ПЕРИОДА 2024 – 2033 г.

черноземни, типични черноземни, излужени черноземни и оподзолени черноземни. Сивите горски почви заемат високите части на общинската територия и основните представени типове са: тъмносиви и светлосиви горски почви. Всички тези видове почви са подходящи за отглеждане на голямо разнообразие от агро-култури (зърнени, технически и т.н.) и това определя голямото им значение за стопанството на Общината.

Преобладаващата част от почвите *върху земеделските земи* са представени от черноземите – карбонатни, типични и излужени. Най-голямо разпространение на територията на Варненската община имат тъмносивите горски почви – 48,9%, следвани от сиви горски почви – 33,2%, хумусно карбонатни – 13,8% и светлосиви горски почви – 4,1%.

Общото количество на почвения ресурс *в държавния горски фонд* по площ на територията на община Варна е 6 249,5 ха. Разпределението по видове почви е, както следва: светлосива горска почва – 259,3 ха, сива горска почва – 2 072,6 ха, тъмносива горска почва – 3 056,1 ха, хумусно карбонатна горска почва – 861 ха.

Полезни изкопаеми

Територията на община Варна е бедна на полезни изкопаеми - едва 6% от общата ѝ повърхност се използва за добив на полезни изкопаеми. Като **нерудни залежи** могат да бъдат посочени лечебната кал, морско-езерните пясъци и формовъчната пръст.

Лечебна кал

С важно значение за стопанското развитие е находището на лечебна кал във Варненското езеро, запасите, от която възлизат на 2 000 000 куб. м. Плавателният канал „Варна - Девня“ застрашава находището от замърсяване, което ще е пагубно за свойствата на това природно богатство.

Морско-езерни пясъци

От момента на прокопаване на канал 1 „море - езеро“ през 1976 г. в западната част на т. нар. „Остров“ се разработва кариера за пясъци от морско-езерен тип. Запасите са в пряка връзка с драгажните работи по поддръжката на навигационните параметри на фарватера за пристанище „Варна - запад“. Значително попълване с нови количества са възможни от удълбочаване на фарватера (за въглищното пристанище на ТЕЦ „Варна“) до дълбочина 15 м.

Формовъчна пръст

Запасите от формовъчна пръст са установени над местността „Боровец“ и те се използват за нуждите на машиностроенето. Находището на формовъчна пръст не е разработено.

Рудни залежи

В категорията на **рудните залежи** попадат следите от манган, установени в т.н. „Русларска свита“, където са установени три рудоносни хоризонта, както и газонаходища и газови извори.

Природна газ

Особено внимание заслужава метаново **газово находище** „Галата“, разработвано от 2003 г., със запаси около 1,5-2 милиарда куб. метра газ. Находището е установено на дълбочина 1000 - 1030 м. Според концесионния договор, количество на добивания газ възлиза на около 400 млн. куб.м годишно.

В границите на Варненска община **газовите извори** се срещат северно от Варненския залив. Газовите извори в морето срещу к.к. „Златни пясъци“ са на около 1 km от брега. Те са подобни на газовите извори „Зеленка“, намиращи се на 270 m от едноименната хижа в близост до н. Калиакра. Газовите извори „Златни пясъци“ съществуват повече от 45 години с видимо непроменен дебит. Сходството в химическите състави на газовите смеси от олигоценски газови находища и газовите извори показват, че газовите извори е възможно да са следствие разрушено находище от споменатите по-горе разломи.

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ВАРНА ЗА ПЕРИОДА 2024 – 2033 г.

Транспорт

Пътна мрежа

Развитието на пътната мрежа е свързано с функциите на град Варна, резултат на което е големият относителен дял на пътищата от висок клас. Пътната мрежа на Община Варна е със следните параметри: дължината на републиканската пътна мрежа е 91 км, а дължината на общинската пътна мрежа – 52 км.

Общината се обслужва от два пътя с международно значение - Е-70 по направление Варна - Русе и Е-87 по Черноморското крайбрежие и изградените участъци от АМ „Хемус“ и от АМ „Черно море“.

Град Варна е най-източната точка на Европейския транспортен коридор №8 Дурас/Вльора – Тирана – Скопие – София – Бургас/Варна. ЕТК №8 стига до гр. Варна по трасето на магистрала „Черно море“ и е с обща дължина 639 км на българска територия (КПП „Гюешево“ - Перник - София - Бургас - Варна). В по-далечна перспектива този коридор ще стане една от основните транспортни артерии за развитие на целия черноморски регион, обхващаш 11 държави, при което път I-9 ще има още по-значима роля. Друга транспортна връзка с подобен мащаб, свързана с Община Варна е ЕТК №10 – клон С, свързващ Белград – Ниш – София, и от там по трасето на ЕТК №4 – Истанбул.

Характерно за пътната мрежа е добрата достъпност на общините към областния град. Основна роля в това отношение има изградеността на автомагистрала „Хемус“ през цялата територия на Варненска област, както и извършените рехабилитации на магистралата по програма „Транзитни пътища“. Връзките на общините от област Варна се осъществяват чрез автомагистрала „Хемус“ и пътищата от трети клас, пресичащи я в посока север - юг. За добрата свързаност спомагат още:

- Път I-9 - Дуранкулак - Малко Търново - сухопътна връзка между Турция и Румъния;
- Магистрала „Черно море“ - Е-87 дублира път I-9 в участъка между гр. Варна и с.

Звездица, но само в участък от 12 km;

- Път I-2 - Варна – Русе,

както и републиканската пътна мрежа от втори и трети клас, като важна част във функционирането ѝ заема второкласния път II-29 (Варна - Добрич).

Съгласно Генерален план за организация на движението на територията на Община Варна, одобрен през 2018 г., общата дължина на уличната мрежа в град Варна е 128,8 km, от които 52% са с технически характеристики за улици 4 клас и 25% за улици 3 клас. Участък от републиканската пътна мрежа (РПМ) с дължина 3,5 km (АМ „Хемус“ от летище Варна до бул. „Ян Хуняди“) изпълнява функцията на улица 1 клас.

На територията на Община Варна са изградени също и мостови съоръжения - Аспаруховият мост и още 10 съпътстващи мостове образуват пътната връзка между северните и южните райони на град Варна.

Железопътен транспорт

Железопътна гара Варна обслужвала първата жп-линия в страната. От гарата тръгват различни влакове: - пътнически до селата Аспарухово и Кардам и до градовете Карнобат, Варна, Добрич и Шумен; - бързи до София, Пловдив, Русе и Плевен; - ускорен бърз до София.

На територията на Община Варна работят три гари (Варна - Изток, Варна - Запад и Тополи), една спирка (Владиславова) и 9 индустриални ЖП клона.

Трите ЖП гари на територията на община Варна се очертават като специализирани:

- Гара Тополи като част от транспортен район Езерово-Казашко за обслужване на специализираните пристанища;
- Гара Варна - Запад, развита южно от ЖП линия II и северно от защитена местност „Тръстиките“, която поема: товарна гара, техническа гара и локомотивно депо;

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ВАРНА ЗА ПЕРИОДА 2024 – 2033 г.

– Гара Варна - Изток - предимно пътнически терминал и приемно-отправен парк за товарни влакове, обслужващи пристанищните площадки на пристанище „Варна - Изток“.

Гара Варна има 80 коловоза с обща дължина 30 149 м.

Морски транспорт

Пристанище Варна е разположено на Черноморското крайбрежие при Варна (терминал Варна Изток) и във вътрешността на Белославското езеро, при Девня (Терминал Запад). „Пристанище Варна“ ЕАД оперира 36 корабни места (в т.ч. едно пасажерско корабно място), обща дължина на кея - 5 775 м, 41 340 кв. м. закрыта складова площ, 419 547 кв. м. открита складова площ (не включват мощностите на терминалите Леспорт, Петрол и Пристанищния железопътен фериботен терминал).

На територията на община Варна се намират и няколко по-малки пристанища със специално предназначение: „Материално-техническа база“ на „СТФ“ АД; Пристанище на „МТГ - Делфин“ АД; Пристанище „ПЧМВ“; Пристанище „КРЗ Одесос“; Пристанище „Одесос ПБМ“; Пристанище „Булярд КИ“ „Марианопол“; Пристанище „ТЕРЕМ - КРЗ Флотски арсенал“.

В Община Варна има обособена инфраструктура за обслужване на яхти: Пристанище „Златни пясъци“; Пристанище „Слънчев ден“; Пристанище „Евксиноград“ и др. Летище Варна е разположено на брега на северното Черноморие, на 8 км. от град Варна.

Въздушен транспорт

Развитието на второто по големина в Република България летище - „Летище Варна“ ЕАД, е пряко свързано с формирането на северното Черноморско крайбрежие като център на международен и вътрешен туризъм. Летището е едно от трите международни летища в страната с целогодишна експлоатация. Летище Варна е с площ 2414 дка, разполага с 5 пътеки за рулиране, 24 самолетни стоянки за машини и 2 терминала.

Съоръжението обслужва национални и международни редовни линии, и осъществява редовен транспорт с автобуси по цялото Черноморие, до близките населени места и курорти.

Улична мрежа и вътрешноградски транспорт

Дължината на Първостепенната улична мрежа на Община Варна е 128,774 км, в т.ч.: първи клас - 3,5 км; втори клас - 26,124 км; трети клас - 32,7 км; четвърти клас - 66,45 км.; Дължината на второстепенната улична мрежа е 426.12 км, а дължината на общинските пътища е 66.9 км.

Вътрешноградските линии във Варна обслужват общо - 45 бр. маршрути с обща дължина 755 км от автобусен и тролейбусен транспорт.

Крайградските линии са 14 бр. с дължина 210 км.

Вътрешноградските автобусни линии във Варна обслужват общо - 41 бр. маршрути с обща дължина 674 км. Крайградските линии са 14 бр. с дължина 210 км.

Тролейбусната мрежа в град Варна е с дължина 81 км.

Обновяването на тролейбусния парк подобрява екологичните параметри на градската среда - качеството на въздуха, намалява шумовото замърсяване и увеличава енергоефективността (тролейбусите са 1,9 пъти по - енергоефективни от автобусите).

С изградените през последните години велосипедни трасета, Варна се нарежда на едно от първите места в това отношение с обща дължина около 31 870 метра

В Централна градска част е обособена пешеходна зона, която свързва обществените обекти, представляващи интерес за посетителите. Зоната в зависимост от организацията на движението на пътните превозни средства е разделена на:

- Зона с пълна забрана на движението на МПС; обслужването на търговските и други обекти се организира по подходящ начин извън пешеходната зона - странично, подземно и други
- Зона с ограничаване на достъпа на МПС (по видове), допуска се преминаването на маршрути на обществения транспорт за превоз на пътници и/или на единични специализирани превозни средства за обслужване на търговските и други обекти, като и в двата случая скоростта

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ВАРНА ЗА ПЕРИОДА 2024 – 2033 г.

на превозните средства не трябва да превишава 30 км/ч.

Топлофикация

Топлофицирането на гр. Варна води началото си от 1986 г., когато е основана „Топлофикация Варна“. Дружеството е приватизирано през 2007 г., а от 2014 г. е придобито от ВЕОЛИЯ и е преименувано на „Веолия Енерджи Варна“ ЕАД. Лицензията за производство на електрическа и топлинна енергия е преиздадена през 2018 г. за срок от 20 години, за същия срок през 2020 г. е преиздадена лицензията за пренос на топлинна енергия. Топлопреносната мрежа на дружеството осигурява топлоенергия за отопление и битово-гореща вода на близо 10 000 битови и 40 общински и корпоративни клиента. Дължината ѝ е 37 км, от които 2 км безканално положени с предварително изолирани тръби. Изградена е когенераторна инсталация през 2004 г., включваща 2 броя газови бутални когенератори, всеки с мощност от 2,2MWe, за комбинирано производство на топлинна и електрическа енергия. През 2008 г. и 2009 г. в централата е изградена и въведена в експлоатация Втора когенераторна инсталация с 2 броя газови бутални когенератори с мощност 2.4 MWe. През 2015-2016 г. е монтиран и пети газов бутален когенератор, като общата електрическа мощност в ОЦ нараства на 11.2 MW.

Газопреносна мрежа

Транзитните газопроводи на „Булгаргаз“ ЕАД и националната газопреносна мрежа (с високо налягане - 55 бар., с диаметър 700 mm), минават през територията на Област Варна, което дава възможност за газификация на населените места. Изградената преносна система има капацитетни възможности за пренос на 400 млн. куб.м годишно.

Друг преносен газопровод на територията на Община Варна е магистралното отклонение, което през землището на Община Аксаково завършва в ГРС-Варна в местност „Ментешето“ на район „Владислав Варненчик“. ГРС-Варна осигурява храненето на град Варна с природен газ от преносната мрежа на „Булгаргаз“ ЕАД.

Газопреносната мрежа на „Овергаз Мрежи“ АД се развива в централната и северната част на града.

„Примагаз“ АД е създадена през 1992 г. с цел газоснабдяване на промишлеността на гр. Варна. „Примагаз“ АД извършва дейността си в обхват територията на райони „Владислав Варненчик“, „Младост“ и „Аспарухово“ в т.ч. „Галата“, „Зеленика“, „Боровец“, „Прибой“, „Ракитника“ и „Чиган“ на гр. Варна. Дружеството е получило лиценз No.Л-153-12/18.01.2010 г. за осъществяване на дейността обществено снабдяване с природен газ. До настоящия момент дружеството е изградило и експлоатира разпределителна мрежа с обща дължина около 55 000 л.м, даваща възможност на домакинствата, до които е изградена мрежа да се присъединят и потребяват природен газ. Към разпределителната мрежа на „Примагаз“ АД са присъединени над 500 промишлени, търговски, обществено-административни потребители и битови потребители.

Продължаването на процеса на газификацията за бита и индустрията ще спомогне за постигането на по-добър икономически ефект в сравнение с използването на традиционните източници, както и за подобряване на екологичната обстановка в общината.

Енергийна ефективност и възобновяеми енергийни източници (ВЕИ)

Стратегията за устойчиво енергийно развитие на Община Варна е разработена във връзка с присъединяване на общината към европейската инициатива Конвент на кметовете на 11.12.2008 г. Към стратегията са разработвани Плановите за действие, които съдържат конкретни мерки за съответните дву- или тригодишни периоди на планиране. Целта за намаляване на парниковите емисии за общината до 2020 г. е определена на 25%.

Енергийните спестявания, доказани с издадени удостоверения към края на 2016 г. са 5,8 GWh, което е повече от поставената цел за Община Варна от Националния план за действие за енергийна ефективност - 5,42 GWh.

Допълнително, в общинските сгради през последните 7 години са изпълнени редица проекти, сред които:

- Подмяна на котли и вътрешни отоплителни инсталации;
- Топлинна изолация на ограждащите елементи на сградите;

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ВАРНА ЗА ПЕРИОДА 2024 – 2033 г.

- Подмяна на дограма;
- Подмяна на осветителни тела с енергоспестяващи, което води и до подобряване на осветеността.

Анализът показва, че най-голям е дялът на газьола с 38%, следван от електроенергията и топлинната енергия (съответно 26 и 20%), като дялът на природния газ е 16%.

Най-голям дял в потреблението на енергия имат училищните сгради – 39%, следвани от детските градини – 32%.

Анализ, извършен през 2021 г. показва, че разходите за електроенергия на Община Варна от 2014 до 2020 година са нараснали с 31%, което налага залагането на допълнителни мерки за енергийна ефективност за потребление на електроенергия.

Горски ресурси

Горските екосистеми в района са много ценни в икономически, екологичен и социален аспект, тъй като поддържат богат растителен и животински свят и имат важни водорегулиращи, противоерозионни, рекреационни и естетически функции.

Горите и горските земи обхващат Момино палто, Франгенското плато и югоизточните части на Добруджанското плато. По-голямата част от територията попада във водосборите на няколко големи реки протичащи през източната и североизточна част на страната – Суха река, Батова, Провадийска река и Камчия.

Икономика

Варна е най-големият икономически център в Северна България. Областта е силно доминирана от разнообразната икономика на град Варна и подкрепена от индустрията в нейната периферия.

Три са специфичните особености на Варна, които формират динамиката и потенциала на местната икономика. „Летният“ капитал на морската столица се реализира през туризма, като поне 820 хил. чужденци гостуват на община Варна в рамките на годината. Силното образование на Варна и постоянният приток на млади хора са вероятно най-важното предимство на града. Близко 30 хил. са студентите в морската столица – разпределени в 6 университета. Преплитането на наука и бизнес е третият ключов фактор, който оформя потенциала на града.

Икономиката на област Варна е ориентирана към услугите, които създават 73% от добавената стойност в областта; около 25% от добавената стойност се създава в индустрията, а едва 3% – в селското стопанство.

Област Варна отчетливо доминира Североизточен район по отношение на услугите и индустрията, но не и по отношение на селското стопанство.

Икономиката на община Варна е разнородна, като структурата ѝ е силно повлияна от морското крайбрежие – видимо от сравнително голямата роля на туризма, както и от специфичните особености в сектори като промишленост, търговия, транспорт и строителство. Най-големият сектор в община Варна е търговията с 20,6% от добавената стойност. На второ и трето място са строителството (11,3% от добавената стойност) и промишлеността (11,1% от добавената стойност). След тях се нареждат транспортът (8,3% от добавената стойност) и хотелиерство и ресторантьорство (8,2% от добавената стойност). Тези пет сектора създават близо 60% от добавената стойност от нефинансовите предприятия в община Варна. През последните години 30 значително нараства ролята на дигиталните услуги и конкретно на информационните технологии и услуги. Сравнително висок дял в икономиката на Варна заемат и информационните и комуникационните технологии (6,1% от добавената стойност), професионалните дейности и научни изследвания (6,4% от добавената стойност) и административните и спомагателни дейности (5,1% от добавената стойност).

В първичния добивен сектор попадат селското, горското и рибното стопанство, както и добивната промишленост. Първичният сектор има относително слабо значение за икономиката на община Варна.

Селско, горско и рибно стопанство

Земеделските територии в община Варна са общо 61 771 дка, разпределени в шестте землища на

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ВАРНА ЗА ПЕРИОДА 2024 – 2033 г.

територията на общината. В землище Варна земеделските територии са едва 1,74% от територията, докато в землищата Каменар, Тополи и Константиново преобладават земеделските територии. Обработваемата земя на територията на община Варна е 22 994 дка, или близо 37% от земеделските територии.

Земеделските територии на територията на община Варна по начин на трайно ползване включват 38 005 дка ниви, 9 661 дка лозови насаждения, 470 дка овощни насаждения, 3 702 дка ливади и пасища. Площта на обработваемата земя от регистрираните земеделски стопани в община Варна е 1 871 хектара.

Основен дял в земеделието има зърнопроизводството. Пшеницата и слънчогледът заемат дял, съответно около 40-45% и 20-40% от площите в отделните години. Застъпени са още маслодайната рапица и ечемикът, но значението им постепенно намалява. От трайните насаждения са застъпени винените лозя (около 7% от земята) и в значително по-малка степен черупковите (орехи, бадеми). Животновъдството на територията на община Варна е сравнително слабо развито. Броят на отглежданите животни намалява почти при всички основни групи – с между 10 и 40% за периода от 2018 до 2023 г. Изключение прави единствено пчеларството. Броят на животновъдните стопанства на територията на общината също спада – до 39. Най-силно развито е отглеждането на птици.

Рибно стопанство

Във Варна функционират 5 риболовни пристанища – „Чайка“, „СЕВЕР ЕКСПОРТ“, „Балчик“, „Варна“, които предлагат пристанищни услуги за домуване или приставане на рибарски кораби с цел разтоварване на прясна риба. Уловът на риба намалява устойчиво през годините.

Добивна промишленост

Добивната промишленост не играе значима роля за икономиката на община Варна. Секторът е почти изцяло съставен от няколко компании в сферата на добива на трошен камък, чакъл и пясък. На територията на община Варна оперира кариера „Езерото“. Проучените участъци от находище за морски пясък се намират в акваторията на Варненското езеро, като започват непосредствено южно от гр. Варна и отстоят на около 760 м северозападно от Аспарухов мост, на около 800 м югозападно от кв. „Христо Ботев“ и на 2 км от кв. „Аспарухово“.

Преработваща промишленост

Трите водещи сектора на промишлеността на Варна, които допринасят за 63% от произведената продукция в промишлеността на територията на общината, са корабостроителство и кораборемонт, производството на метали и метални изделия и производството на хранителни продукти.

Корабостроителство и кораборемонт са водещият промишлен сектор в икономиката на община Варна. Секторът обединява две икономически дейности: (1) производството на превозни средства, което включва корабостроенето, тоест строителството на плавателни съдове и (2) производство на мебели, ремонт и инсталиране на машини и оборудване, което включва ремонта и поддържането на плавателни съдове. В спецификата на икономика на община Варна дейностите в сферата на строителството, ремонта и поддържането на плавателни съдове следва да се разглеждат интегрирано. Докато корабостроителството остава сравнително постоянно през последните години, кораборемонтът е както най-големият, така и най-бързо развиващият се промишлен сектор в община Варна.

Производството на метали и метални изделия

Производството на метали и метални изделия е вторият по големина промишлен сектор в община Варна. Секторът е доминиран от производството на тръби и профили, метални конструкции, строителен и мебелен обков, както и от повърхностното обработване и нанасяне на покритие върху метал.

Производството на хранителни продукти и напитки

Производството на хранителни продукти и напитки е третият по големина промишлен сектор в община Варна. Секторът е разнороден като включва производство на захарни изделия, производството и преработката на месо, производство на хляб и пресни сладкарски изделия,

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ВАРНА ЗА ПЕРИОДА 2024 – 2033 г.

производство на мляко и млечни продукти. В сектора влиза и преработката и консервирането на риба и други водни животни.

Производство на дървен материал, хартия, картон и изделия от тях

Производството на дървен материал, хартия, картон и изделия от тях е сред най-бързо развиващите се в община Варна. Секторът е разделен между компании в производството на изделия от хартия и картон, в т.ч. канцеларски материали, и печатната дейност.

Производство на машини и оборудване, електрически съоръжения, компютърна и комуникационна техника, електронни и оптични продукти

Производството на електрически съоръжения нараства с около 40% в последните 10 години, докато продукцията в производството на машини и оборудване се свива с 12%, а производството на компютърна и комуникационна техника, електронни и оптични продукти е все още сравнително малко на фона на другите промишлени сектори.

Производство на химическо продукти, изделия от каучук и пластмаси

Продукцията в сектора е относително постоянна през последните години. Секторът е разнообразен, като обхваща компании в производството на миешки и почистващи препарати, парфюми и тоалетни продукти, бои и лакове, дограма и изделия от пластмаси за строителството.

Производство на текстил и облекло

Произведената продукция от предприятията в производството на текстил и облекло в община Варна остава сравнително постоянна в последните пет години.

Производство и разпределение на електрическа и топлинна енергия и на газообразни горива

Енергийният сектор на Варна заема 6% от общата добавена стойност на нефинансовите предприятия в общината.

Доставяне на води, канализационни услуги, управление на отпадъци и възстановяване

Секторът на доставяне на води и канализационни услуги и управление на отпадъци носи 2,2% от общата добавена стойност на нефинансовите предприятия в община Варна с общо 78 млн. лв. „Водоснабдяване и канализация – Варна“ ООД е също един от най-големите работодатели в община Варна. В сферата на управлението на отпадъци по-големите компании са „Лайт импекс М“ ЕООД (29 млн. лв.), „Поддържане чистотата на морските води“ АД (27 млн. лв.), „ЕКОИНВЕСТ АСЕТС“ АД (13 млн. лв.) и Консорциум „Варна 1“ ДЗЗД (5 млн. лв.).

Икономиката на община Варна е доминирана от сектора на услугите, който носи 80% от брутната добавена стойност.

Търговия

Водещата икономическа дейност в община Варна е търговията, като тя формира над 20% от общата добавена стойност на нефинансовите предприятия на територията на общината

Строителство и операции с недвижими имоти

На второ място по размер е секторът на строителството, което създава 11,3% от общо произведената в нефинансовите предприятия в общината добавена стойност. Секторът отбелязва стабилен ръст през последните 10 години. Неразривно свързан със строителната дейност е и най-бързо растящият сектор на икономиката на общината – операциите с недвижими имоти.

Транспорт, складиране и пощи

Транспортът, складирането и пощите също са сред важните дейности за икономиката на Варна като тук ключова е ролята на пристанището.

Транспортният сектор във Варна е разнообразен, като в него са и някои от най-големите предприятия на територията на общината – от гледна точка на броя на наетите лица.

Хотелиерство и ресторантьорство

Подобно на останалите морски общини, хотелите и ресторантите имат голяма тежест в икономика на Варна. Варна трябва да се разглежда в по-широкия контекст на курортите около нея, тъй като

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ВАРНА ЗА ПЕРИОДА 2024 – 2033 г.

те поемат почти целия туристически поток, а областният център играе най-вече ролята на поддържаща инфраструктура, логистичен център за доставки по веригата на стойността на туристическата услуга и транспортен хъб.

Създаване и разпространение на информация и творчески продукти, далекосъобщения

Секторът на информационните и комуникационните технологии е един най-бурно развиващите се в община Варна. Този сектор включва информационните технологии и услуги, далекосъобщенията и издателската дейност и радио- и телевизионната дейност.

Финансови и застрахователни дейности

Като най-голям икономически център на север, Варна има развит финансов и застрахователен сектор.

Професионални дейности и научни изследвания

Предприятията в сферата на професионалните дейности и научни изследвания създават около 6,4% от добавената стойност в икономиката на община Варна. Те обхващат юридически, счетоводни, архитектурни и инженерни дейности, технически изпитания и анализи, консултантски дейности по управление, реклама, ветеринаромедицинската дейност и други професионални дейности.

Административни и спомагателни дейности

Сектора на административните и спомагателни дейности включва и експортноориентирания аутсорсинг на услуги. Секторът е сред най-динамичните във Варна.

IV. АНАЛИЗ НА СЪСТОЯНИЕТО НА ОКОЛНАТА СРЕДА

АТМОСФЕРЕН ВЪЗДУХ

Общи положения

Съгласно изискванията на националното и европейско законодателство територията на страната е разделена на шест Района за оценка и управление на качеството на атмосферния въздух (РОУКАВ) – Агломерация Столична, Агломерация Пловдив, Агломерация Варна, Северен/Дунавски, Югозападен и Югоизточен. Анализът на данните за качеството на атмосферния въздух (КАВ) се извършва по райони, като се отчита спецификата на всяко населено място, в което се извършва контрол.

В случаите, когато в даден район общата маса на емисиите довежда до превишаване на нормите за вредни вещества (замърсители) в атмосферния въздух и на нормите за отлагания, кметовете на общините разработват програми за намаляване нивата на замърсителите и за достигане на утвърдените норми. Община Варна е разработила Програма за намаляване на емисиите и достигане на утвърдените норми за вредни вещества в атмосферния въздух и План за действие за периода 2011 – 2013 г., изготвена за показателя ФПЧ10. През 2014 г. е изготвена актуализация на програмата, както и нов план за действие за периода 2014 – 2016 г.

В резултат на целенасочените усилия на Община Варна и на изпълнените мерки, заложи в програмата, след 2014 г. в АИС „Ангел Кънчев“, няма регистрирани СДК над допустимите 35 бр./годишно, нито превишения на средногодишната норма.

Към момента на подготовка на настоящата програма община Варна няма задължение да разработва Програма за намаляване на нивата на замърсителите и достигане на утвърдените норми.

Райони за оценка и управление за качеството на атмосферния въздух (РОУКАВ)

РОУКАВ – „Агломерация Варна“ обхваща територията на общините Варна, Девня и Белослав с общо население от 363 375 души. Качеството на атмосферния въздух в района се следи от 3 стационарни автоматични измервателни станции (АИС) – две в град Варна и една в град Девня. На територията на област Варна е разположена и една автоматична измервателна станция за

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ВАРНА ЗА ПЕРИОДА 2024 – 2033 г.

контрол качеството на атмосферния въздух в горски екосистеми (АИС „Старо Оряхово“ ЕС 3), отстояща на около 35 km южно от град Варна.

Особеностите на климатичните и метеорологичните фактори, и релефът на района оказват съществено влияние върху разпространението на атмосферните замърсители.

Община Варна попада в климатичния район на Северното Черноморие, Континентално-средиземноморска климатична област. Климатът е преходно-континентален, с изразено средиземноморско влияние. Специфични климатични фактори са микрорелефните особености на територията и климатообразуващата роля на Черно море.

Влиянието на Черно море се изразява в по-ниски летни температури и по-висока относителна влажност на въздуха и в характерната бризова циркулация, особено добре изразена през лятото. Влиянието на морето се усеща в една ивица от крайбрежната част, достигаща до 12-13 km навътре в сушата. В зависимост от релефа тя може да достигне значително по-навътре - такъв е случаят с Варненското езеро, канала "море-езеро", както и склоновете на Франгенското и Авренско плата, спуснати към низината, образувана край езерото.

Близостта на морето е причина и за локална циркулация на приземния слой въздух - т.н. бризова циркулация. През деня в приземните слоеве духа вятър от морето към сушата (разпространява се на дълбочина 30-40 km в сушата), а през нощта обратно - от сушата към морето.

Основните неблагоприятни климатични условия, които създават благоприятни условия за натрупване на атмосферните замърсители в приземния въздушен слой и намаляват самопречистващата способност на атмосферата са:

- ниски средноденонощни и средногодишни скорости на вятъра (под 1,5 m/s) или тихо време;
- образуването на мъгли;
- определени местни топографски условия (например котловидни форми на релефа);
- ниска средногодишна сума на валежите;
- неблагоприятно сезонно разпределение на количеството на валежите през студеното и топлото полугодие (отношение на сумата на валежите през студеното полугодие към тази през топлото по-малко от 1,0);
- вертикално смесване на въздушните маси;
- противостоене на въздушни маси с океански произход с такива с континентален произход.

За района на Община Варна някои от тези показатели са следните:

- преобладаващите посоки на вятъра, които се проявяват с различна честота, през съответните сезони за Варна – запад, северозапад и – изток, югоизток в комбинация с добре изразената негативна форма на релефа са неблагоприятни за разсейването на замърсителите в атмосферата;
- мъглите покрай брега на морето се получават предимно в резултат на нахлуване или на топли въздушни маси над студената суша (есен и зима) или на студен въздух над затоплената и влажна суша (пролет). През летния сезон по крайбрежието почти не се образуват мъгли, поради влиянието на морския бриз.
- средномногогодишната сума на валежите е около 500 л/м², и по данни на НИМХ през последните години отчетливо намалява, изключение е 2010 година, но това се дължи на снеговалежите (зимата на 2009-2010 г. е най-снежната за последните 20 години);
- сезонното разпределение на валежите (отношението на годишната сума на валежите през студеното полугодие към тази през топлото) за Варна е 0.92;
- специфичният котловиден релеф на Варненската низина създава неблагоприятни условия за разсейване на замърсителите на атмосферния въздух, емитирани от множеството точкови, линейни и площни антропогенни източници в района.

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ВАРНА ЗА ПЕРИОДА 2024 – 2033 г.

От изложеното може да се направи общата оценка, че климатичните и метеорологични фактори в района на Община Варна са сравнително по-неблагоприятни за разсейване на атмосферните замърсители и за самопочистване на атмосферата през топлото полугодие, а през студеното полугодие са сравнително по-благоприятни.

Най-високи концентрации се наблюдават през зимните месеци, което може да се обясни с приноса от битовото отопление с твърди горива и силните ветрове в района.

През летните месеци (юли-август) по-високите концентрации се дължат на засиления автомобилен трафик в съвкупност с така наречения застой на атмосферата. Това е характерно явление предизвикано от особеностите на релефа, близостта на морето и вятър със скорост под 1 м/сек.

Действаща система за мониторинг. Пунктове за мониторинг

Наблюдението и контролът на основните показатели, характеризиращи качеството на атмосферния въздух на територията на град Варна се осъществява в 2 (две) стационарни автоматични измервателни станции (АИС) - АИС „СОУ Ангел Кънчев“ и АИС „Чайка“, гр. Варна.

Пунктовете регистрират данни в реално време на основните показатели, характеризиращи качеството на атмосферния въздух – фини прахови частици (ФПЧ₁₀ и ФПЧ_{2.5}), серен диоксид, азотен диоксид, въглероден оксид, озон, бензен и метеопараметри, определени от Закона за чистотата на атмосферния въздух.

Контролираните замърсители в пунктовете за мониторинг са както следва:

- АИС „СОУ Ангел Кънчев“, гр. Варна – ФПЧ₁₀, ФПЧ_{2,5}, SO₂, NO₂/NO, CO, O₃, бензен, общи неметанови въглеводороди, CH₄ и метеопараметри;
- АИС „Чайка“, гр. Варна - ФПЧ₁₀ (As, Cd, Ni и ПАВ), SO₂, NO₂/NO, CO и бензен и метеопараметри.

Съгласно изискванията на Наредба № 7 за оценка и управление на качеството на атмосферния въздух, и двата пункта са класифицирани като градски фонови, с обхват 100 м - 2 км.

Нормите за вредни вещества/замърсители в атмосферния въздух и измерените концентрации за отделните показатели се определят като маса, съдържащи се в един кубически метър въздух при нормални условия за определено време.

Концентрацията на вредните вещества във въздуха се променя с течение на времето в зависимост от метеорологичните условия, емисиите и др.

Това налага използването на различни видове концентрации, характеризиращи времето на пребиваване на вредното вещество и оценка степента на замърсяване на атмосферния въздух.

Пределно допустима концентрация (ПДК) на вредните вещества в атмосферния въздух на населените места, регистрирана за определен период от време, трябва да не оказва нито пряко, нито косвено вредно въздействие върху организма на човека и неговото потомство.

Вредно вещество (замърсител) е всяко вещество, въведено пряко или косвено от човека в атмосферния въздух, което е в състояние да окаже вредно въздействие върху здравето на населението и околната среда.

Оценката на степента на замърсяване на атмосферния въздух се извършва чрез сравняване на измерените концентрации със:

- Максимално еднократна концентрация (ПДК м.е.) - най-високата от еднократните (30 или 60 минутни) концентрации в даден пункт за определен период на наблюдение;
- Средноденоношната концентрация (ПДК ср.дн.) е средноаритметична стойност от еднократните концентрации, регистрирани неколkokратно през денонощието, или тази, отчетена при непрекъснато пробовземане в продължение на 24 часа;
- Средногодишна концентрация (ПДК ср.год.) е средноаритметичната стойност от средноденоношните концентрации, регистрирани в продължение на една година.

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ВАРНА ЗА ПЕРИОДА 2024 – 2033 г.

- ПС за СЧН – пределна стойност за средночасовата норма е пределно допустимата концентрация, измерена в продължение на 30 минути или един час;
- ПС за СДН – пределна стойност за средноденонощната норма е пределно допустимата концентрация, измерена в продължение на 24-часова експозиция;
- ПС за СГН – пределна стойност за средногодишната норма е пределно допустимата концентрация в течение на едногодишна експозиция.

Спрямо размера ФПЧ, които се измерват към Националната система за мониторинг на КАВ се разделят на: ФПЧ10 – частици с диаметър под 10 микрона и ФПЧ2,5 – частици с диаметър под 2,5 микрона.

ФПЧ се емитират директно в атмосферата (първични ФПЧ) или се формират в атмосферата (вторични ФПЧ). Главните прекурсорни газове за вторичните частици са SO₂, NO_x, NH₃ и летливи органични съединения.

Първичните ФПЧ произхождат от природни източници или антропогенни източници. Природните източници включват морски пръски, естествено суспендиран прах, полени, пренос на природни частици от сухите региони, емисии от горски пожари и вулканична пепел.

Антропогенните източници включват изгаряне на горива в термични електроцентрали, инсинератори, битово отопление за домакинствата, изгаряне на горива за превозни средства, емисии от износване на гуми и спирачки на превозните средства, емисии от износване на пътните платна, както и други видове антропогенен прах. В градовете значителни местни източници са изгарянето на твърди горива за битово отопление, изгорели газове от автомобилите, както и повторно суспендиране на праха на пътя. Това са всички източници, емитиращи близо до повърхността на земята, които водят до значително въздействие върху нивата на ФПЧ в околната среда.

ФПЧ навлизат в дихателната система, като причиняват много здравословни проблеми. През 2022 г. замърсяването на атмосферния въздух с ФПЧ10 продължава да бъде основен проблем за качеството на атмосферния въздух на национално ниво. Източник на регистрираните наднормени замърсявания са битовите, транспортните и промишлените дейности на територията на съответните общини, както и замърсените и лошо поддържани пътни настилки. Допълнителен принос към замърсяването на атмосферния въздух с прахови частици оказва и влиянието на неблагоприятните метеорологични условия в страната като продължителното време с ниска скорост на вятъра и продължителни засушавания.

Трансграничният пренос на пустинен прах също може да допринесе за повишаване на средноденонощните стойности на концентрацията на ФПЧ10.

Превишаване на СГН за опазване на човешкото здраве се регистрира, когато измерената средногодишна концентрация на ФПЧ2,5 в атмосферния въздух е над 25 µg/m³ (в сила от 01.01.2015 г.).

Източник: ИАОС

Оценка на замърсената територия (km²) и население, изложено на замърсяването

Съгласно оценката на ИАОС процента засегнато население от нивата на ФПЧ10, озон, азотни оксиди, ФПЧ2,5, бензопирен и серен диоксид за агломерация Варна е „0“.

За определяне на натоварването на населението от замърсяване на атмосферния въздух е използвана Методиката на ЕАОС. Обобщена информация за 2022 г. за дела на населението (изчислен по методика на ЕАОС), изложено на наднормени нива на ФПЧ (с размер до 10 микрона и с размер до 2,5 микрона), O₃, NO₂, бензо(а)пирен и SO₂ по отделните РОУКАВ и в цялата страна, е представена в таблицата по-долу.

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ВАРНА ЗА ПЕРИОДА 2024 – 2033 г.

Табл. 3. Процент на засегнатото население от нивата на ФПЧ_{10} , O_3 , NO_2 , $\text{ФПЧ}_{2,5}$, бензо(а)пирен и SO_2 по РОУКАВ и общо за страната по РОУКАВ

РОУКАВ	ФПЧ_{10}	O_3	NO_2	$\text{ФПЧ}_{2,5}$	Б(а)П	SO_2
Агломерация „София“	48,2	0	0	0	96,4	0
Агломерация „Пловдив“	100	0	3,6	0	0	0
Агломерация „Варна“	0	0	0	0	0	0
Северен/Дунавски	35,2	0	0	0	65,7	0
Югозападен	28,6	0	0	0	38,6	0
Югоизточен	14,2	0	0	0	0	0
Общо за страната	41,02	0	0,5	0	59,8	0

Източник: ИАОС

Контролът за качеството на атмосферния въздух се определя на база измерванията на Регионална лаборатория-Варна към Изпълнителна агенция по околна среда. Информацията за състоянието на атмосферния въздух и постъпва в регионален диспечерски пункт (РДП), разположен в сградата на РИОСВ-Варна. След проверка за достоверност и верифицирането ѝ, окончателните данни се публикуват в бюлетин на ИАОС-София.

Гражданите и всички заинтересовани лица могат да получат информация за качеството на атмосферния въздух. Ежедневен бюлетин на регистрираните от автоматичните измервателни станции, данни се публикува на интернет страницата на Община Варна в меню „Околна среда“, подменю „Атмосферен въздух“ – Система за предоставяне на информация за качеството на атмосферния въздух в реално време.

Настоящият анализ е изготвен въз основа на реално измерените концентрации от двата пункта за мониторинг.

АИС „СОУ Ангел Кънчев“, гр. Варна

ФПЧ_{10} - През 2023 г. са регистрирани 365 средноденонощни концентрации, след приспадане на приноса на пустинен прах 8 от тях превишават ПС за СДН от $50 \mu\text{g}/\text{m}^3$ или 2,47 % от общия брой регистрирани средноденонощни стойности. Най-голям брой превишения на ПС за СДН на ФПЧ_{10} са регистрирани през зимните месеци. През месец януари е регистрирана най – високата средноденонощна стойност от $67,96 \mu\text{g}/\text{m}^3$. Средногодишната концентрация от $23,86 \mu\text{g}/\text{m}^3$ след приспадане на приноса на пустинен прах не превишава СГН от $40 \mu\text{g}/\text{m}^3$.

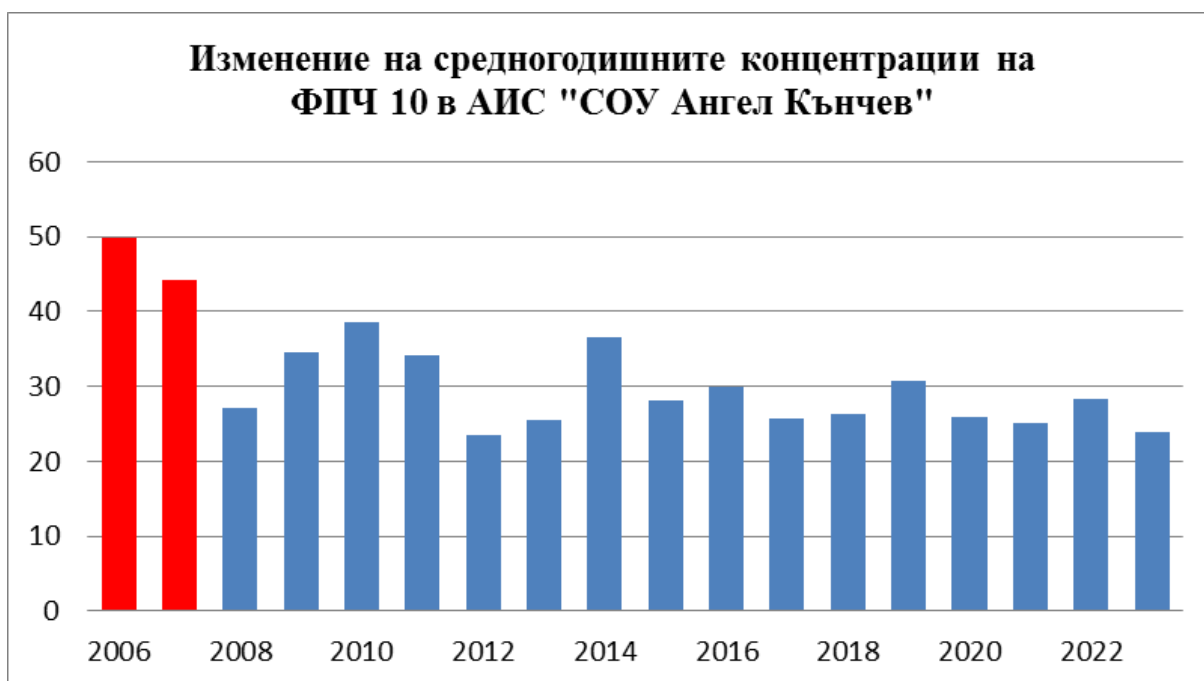
През 2023 г. регистрираните 8 бр. превишения на СДН за ФПЧ_{10} , след приспадане на приноса на пустинен прах, са под допустимия брой превишения за една календарна година (35 броя).

В сравнение с 2022 г. (регистрирани 347 средноденонощни концентрации, 10 от тях превишават ПС за СДН от $50 \mu\text{g}/\text{m}^3$, средногодишна концентрация от $28,40 \mu\text{g}/\text{m}^3$) се наблюдава значителен спад в наднормено съдържание на ФПЧ_{10} , като най-голям брой наднормени стойности са регистрирани през зимните месеци в резултат от използването на твърди горива в битовия сектор и характерните за сезона – високи скорости на вятъра и температурни инверсии, които създават условия за задържане и натрупване на атмосферните замърсители в приземния въздушен слой.

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ВАРНА ЗА ПЕРИОДА 2024 – 2033 г.

(Източник: РИОСВ Варна)

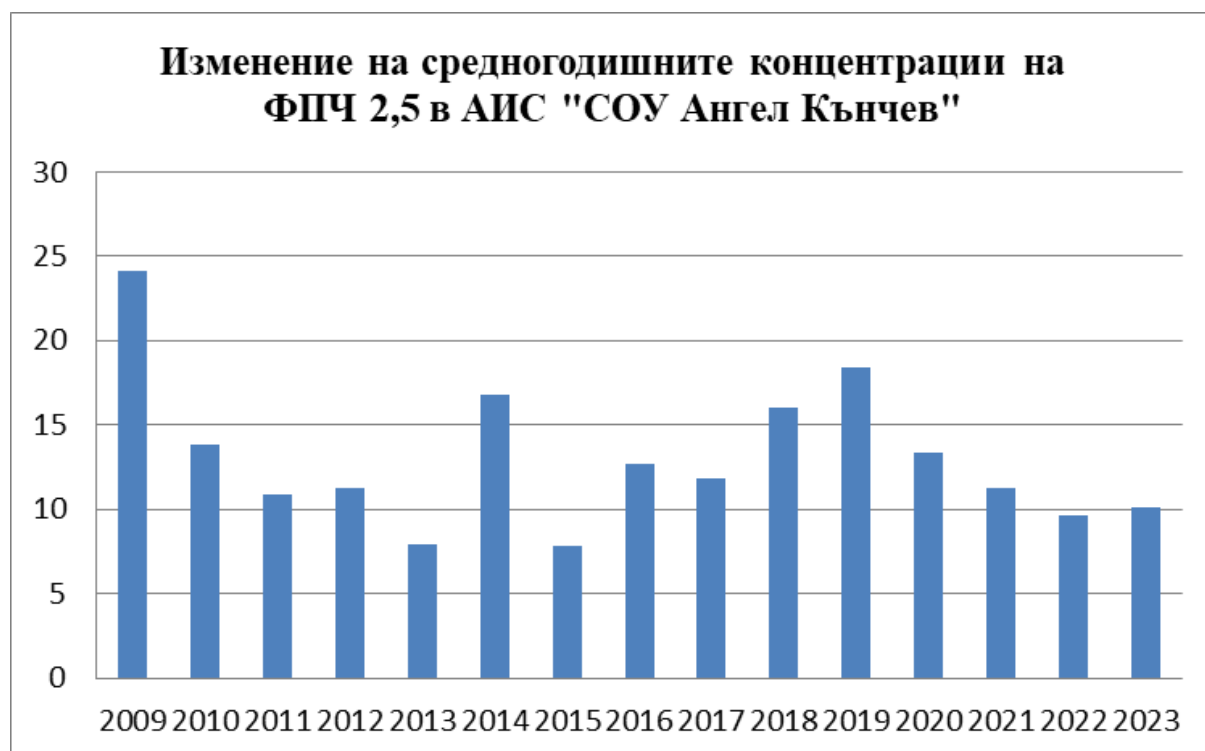
(Източник: РИОСВ Варна)

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ВАРНА ЗА ПЕРИОДА 2024 – 2033 г.

Регистрирани превишения на ПС за СДН на ФПЧ ₁₀ след приспадане приноса на пустинен прах в АИС „СОУ Ангел Кънчев“ през 2023 г.			
<i>месец</i>	<i>Мин.конц. в $\mu\text{g}/\text{m}^3$</i>	<i>Мак.конц. в $\mu\text{g}/\text{m}^3$</i>	<i>Бр.превишения на ПДК_{ср.дн.}</i>
Януари	7,97	67,96	2
Февруари	8,58	58,63	2
Март	8,82	49,30	0
Април	3,80	39,17	0
Май	12,87	27,42	0
Юни	11,00	33,92	0
Юли	12,07	35,73	0
Август	9,08	46,88	0
Септември	12,29	22,46	0
Октомври	11,11	64,28	2
Ноември	2,54	47,07	0
Декември	2,89	66,16	2

(Източник: РИОСВ Варна)

ФПЧ_{2,5} – През 2023 г. и назад в годините от както се измерва показателя не са регистрирани превишения на средногодишната норма, съответно от 25 $\mu\text{g}/\text{m}^3$. Регистрираната средногодишна концентрация за 2023 г. е 10,08 $\mu\text{g}/\text{m}^3$, 2022 г. е 9,65 $\mu\text{g}/\text{m}^3$, 2021 г. е 11,23 $\mu\text{g}/\text{m}^3$, 2020 г. е 13,38 $\mu\text{g}/\text{m}^3$, 2019 г. е 18,43 $\mu\text{g}/\text{m}^3$, 2018 г. е 16,04 $\mu\text{g}/\text{m}^3$, 2017 г. е 11,78 $\mu\text{g}/\text{m}^3$, 2016 г. е 12,68 $\mu\text{g}/\text{m}^3$, 2015 г. е 7,86 $\mu\text{g}/\text{m}^3$, 2014 г. е 16,78 $\mu\text{g}/\text{m}^3$, 2013 г. е 7,94 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ и 2012 г. е 11,23 $\mu\text{g}/\text{m}^3$.(Източник: РИОСВ Варна)

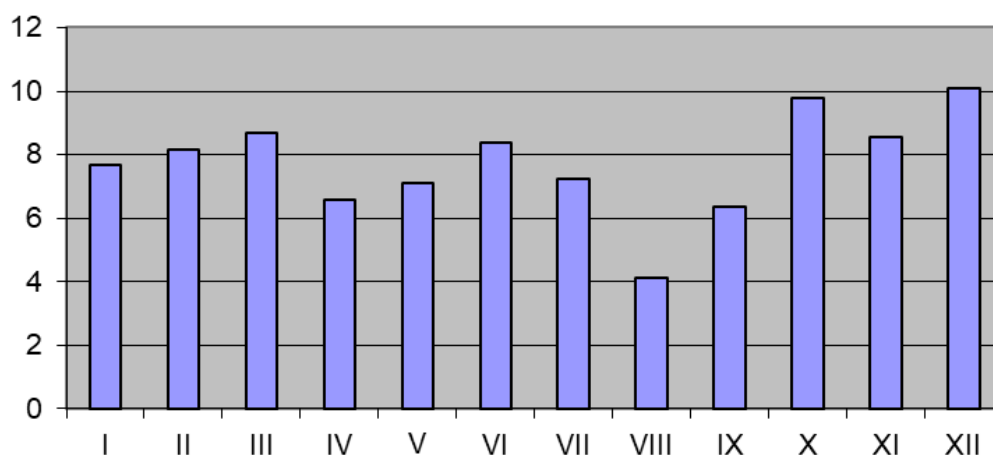
ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ВАРНА ЗА ПЕРИОДА 2024 – 2033 г.

Серен диоксид се емитира при изгаряне на горива, съдържащи сяра. Най-големият естествен източник на SO₂ са вулканите.

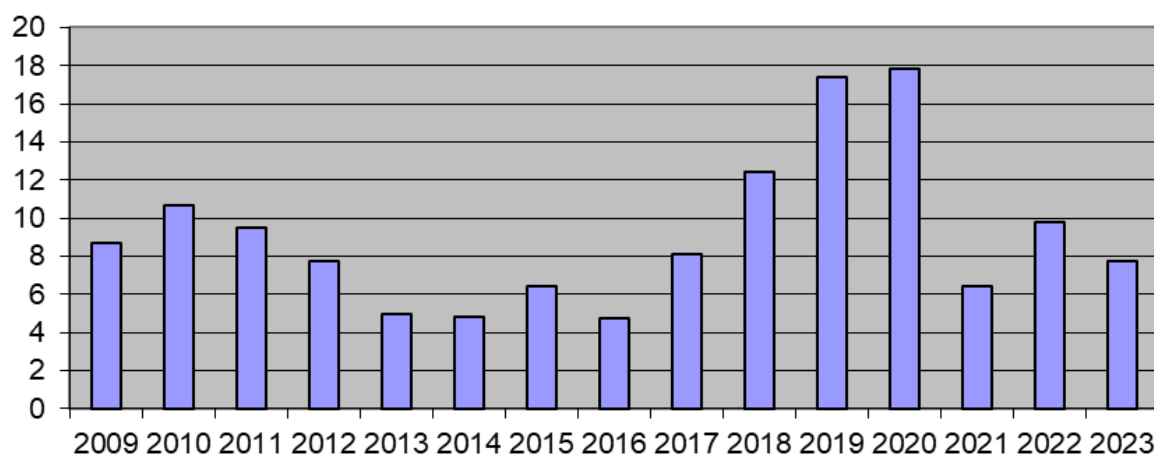
Серият диоксид може да повлияе на респираторната система, функцията на белите дробове и да предизвика дразнене на очите.

Серен диоксид – През 2023 г. и назад в годините до 2010 г. не са регистрирани превишения на СЧН от 350 µg/m³ и на среднодневната от 125 µg/m³ (Източник: РИОСВ Варна)

Месечно изменение на концентрациите на серен диоксид за 2023 г.

Изменение на средногодишните концентрации на серен диоксид в АИС "СОУ Ангел Кънчев"

Азотният диоксид е газ, образуващ се основно от окислението на азотен оксид (NO). Главните източници на азотни оксиди (NO и NO₂) са високотемпературни горивни процеси (от двигатели на коли и електроцентрали). По-голямата част от емисиите на NO_x са емисии на NO, от 5 до 10 % са NO₂. Изключения правят дизеловите автомобили, които емитират повече от 70 % NO₂ от NO_x.

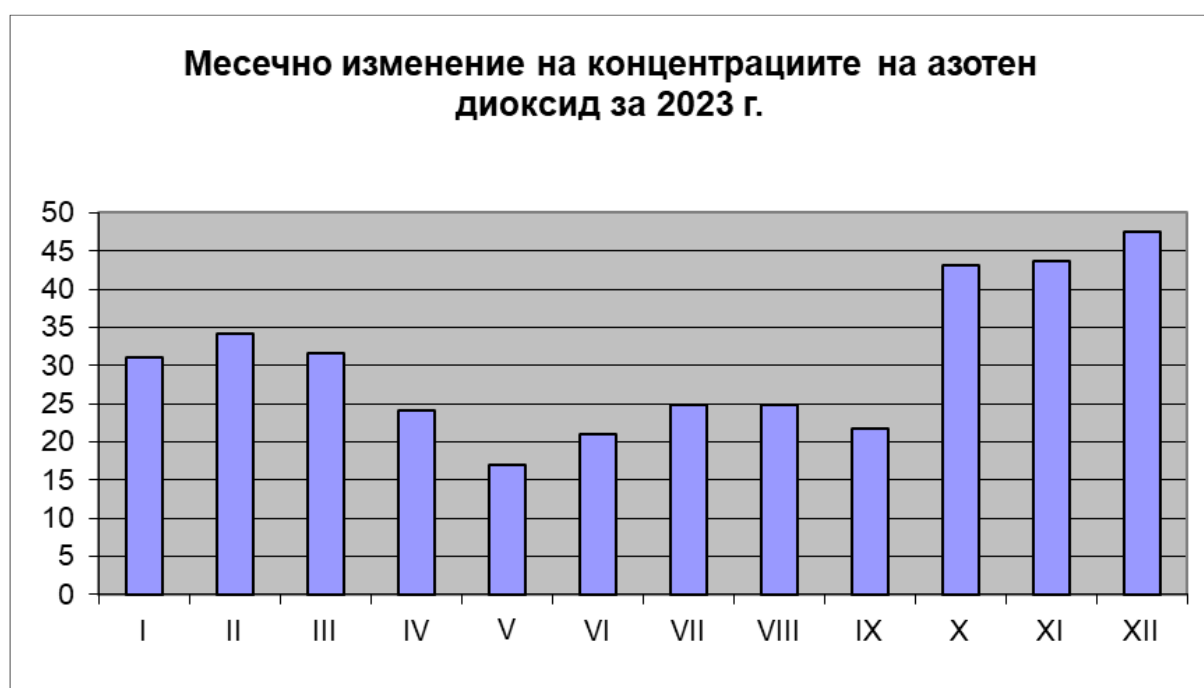
ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ВАРНА ЗА ПЕРИОДА 2024 – 2033 г.

Азотният диоксид е замърсител, който основно засяга дихателната система, като здравните проблеми са промяна в белодробната функция и увеличена чувствителност към белодробни инфекции.

Азотен диоксид – През 2023 г. няма регистрирано превишение за азотен диоксид над ПС за СЧН от 200 $\mu\text{g}/\text{m}^3$. ПДКср.год. (40 $\mu\text{g}/\text{m}^3$) не се превишава. Няма превишения на алармения праг за азотен диоксид от 400 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ (Източник: РИОСВ Варна)

В сравнение с 2022 г., 2021 г., 2020 г., 2019 г., 2018 г., 2017 г., 2016 г., 2015 г., 2014 г., 2013 г., 2012 г., 2011 г. и 2010 г. (регистрирани съответно 1, 0, 5, 4, 4, 0, 0, 0, 0, 0, 0, 2 и 5 превишения на ПС за СЧН от 200 $\mu\text{g}/\text{m}^3$, от които няма превишения на алармения праг от 400 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ за азотен диоксид) тенденцията на намаляване на броя на превишенията и концентрациите на замърсителя се поддържа. (Източник: РИОСВ Варна)

Най-голяма концентрация (непревишаваща допустимите норми) е регистрирана в зимните месеци.

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ВАРНА ЗА ПЕРИОДА 2024 – 2033 г.

Озон - През 2023 г. са регистрирани 2 стойности за озон, превишаващи прага за информиране на населението от 180 µg/m³ на 26.07.2023 г. - в 17:00 ч. от 185,17 µg/m³ и в 18:00 ч. от 182,86 µg/m³. Не са регистрирани стойности превишаващи прага за предупреждение на населението от 240 µg/m³ (Източник: РИОСВ Варна)

През летния сезон са регистрирани 22 бр. средни стойности над 120 µg/m³ – на 15.05.23 г, на 17 и 18.05.23 г. и на 26.07.23 г.

В сравнение с 2022 г., 2021 г., 2020 г., 2019 г., 2018 г., 2017 г., 2016 г., 2015 г., 2014 г., 2013 г., 2012 г., 2011 г. (регистрирани съответно 0, 2, 0, 13, 18, 3, 8, 0, 0, 0, 6 и 29 осемчасови средни стойности над 120 µg/m³) се наблюдава тенденция на увеличаване на броя на превишенията и концентрациите на замърсителя.

За разлика от другите замърсители, приземният (тропосферен) озон не се емитира директно в атмосферата, а се формира чрез комплексни химични реакции, последващите емисии на прекурсорни газове, като азотни оксиди (NO_x) и НМЛОС от естествен и от антропогенен произход, в присъствие на слънчева светлина и високи температури. CH₄ и CO също играят роля за образуването на озон.

Поради това, че образуването на ОЗ изисква слънчева светлина, се наблюдава ясно нарастване на концентрациите му от северните части към южните части на континента.

Концентрацията на ОЗ типично нараства с нарастване на надморската височина, затова високи концентрации се наблюдават на високо разположени станции. Близко до повърхността ОЗ се разлага чрез повърхностно отлагане и чрез реакция на титруване с емитирания NO, при което се образува NO₂. Концентрацията на ОЗ е висока в извънградски (отдалечени) станции, по-ниска в градски фонові станции и още по-ниска в транспортни пунктове, където ОЗ бързо се разлага. Тропосферният ОЗ е една от основните съставки на атмосферния (градски) „смог“.

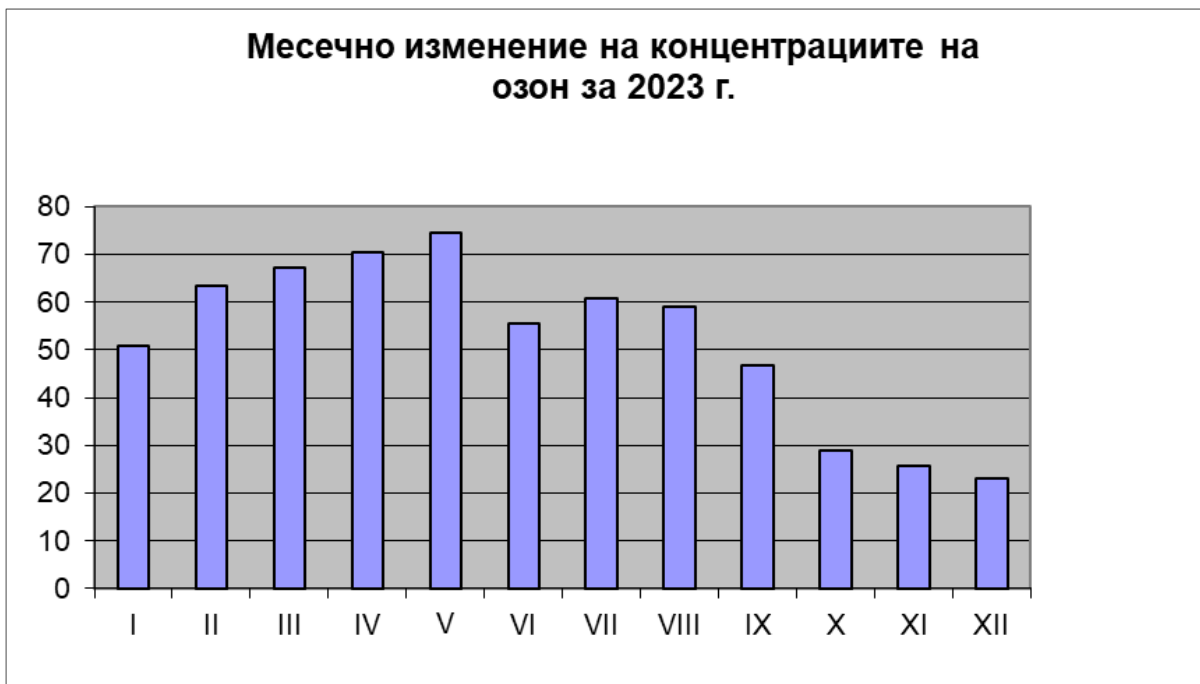
Метеорологичните условия също влияят върху образуването на ОЗ. Горещи и сухи лета с продължителни периоди на високо атмосферно налягане водят до повишаване на нивата му.

Озонът е мощен и агресивен окислител, който може да има вредно влияние върху човешкото здраве. Той влияе върху респираторната система, причинявайки проблеми с дишането, астма, намалена функция на белите дробове и други болести на дихателната система. Възрастните хора и малките деца са особено чувствителни.

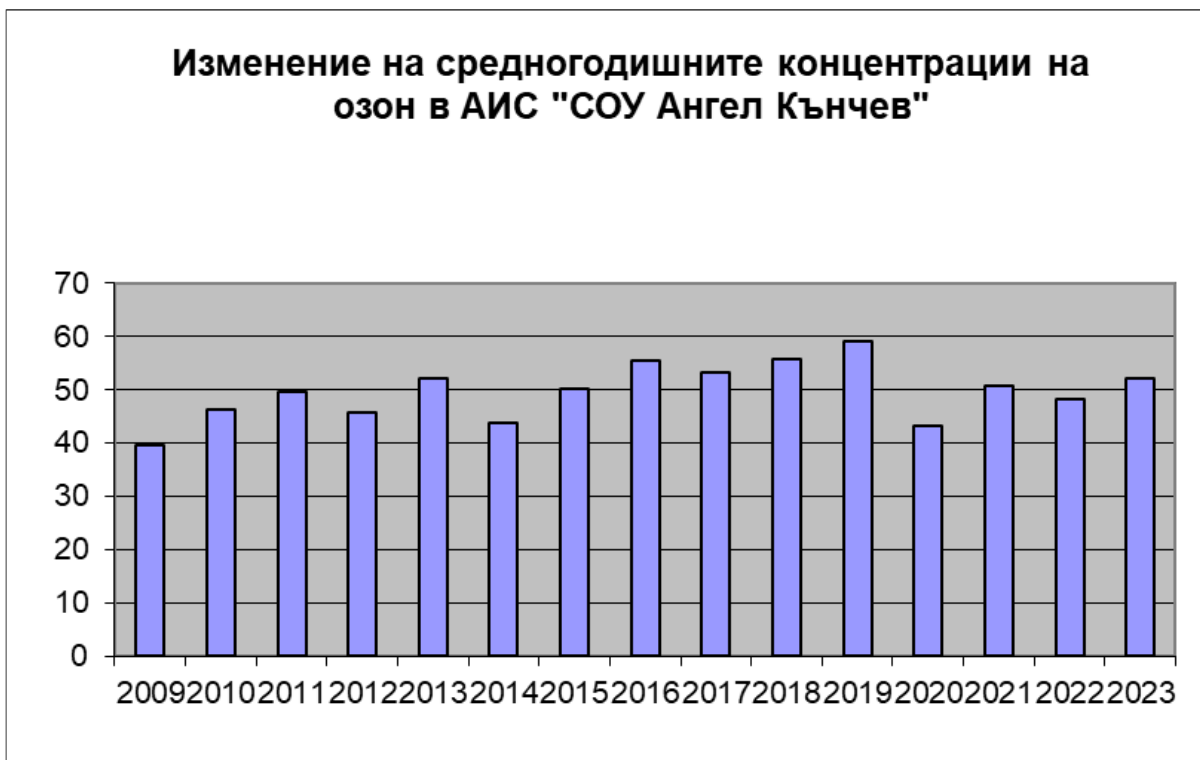
Високите нива на озон могат да увредят и растителността, влошавайки растежа и възпроизвеждането ѝ, водейки до намаляване на реколтата на селскостопанските посеви,

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ВАРНА ЗА ПЕРИОДА 2024 – 2033 г.

уврежда растежа на горите и намалява биоразнообразието. Озонът възпрепятства фотосинтезата, като по този начин пречи на поглъщането на CO₂. Озонът увеличава степента на деградация на сградите.

(Източник: РИОСВ Варна)

За показател **въглероден оксид** не са регистрирани превишения на съответните допустими концентрации. (Източник: РИОСВ Варна)

АИС „Чайка“, гр. Варна

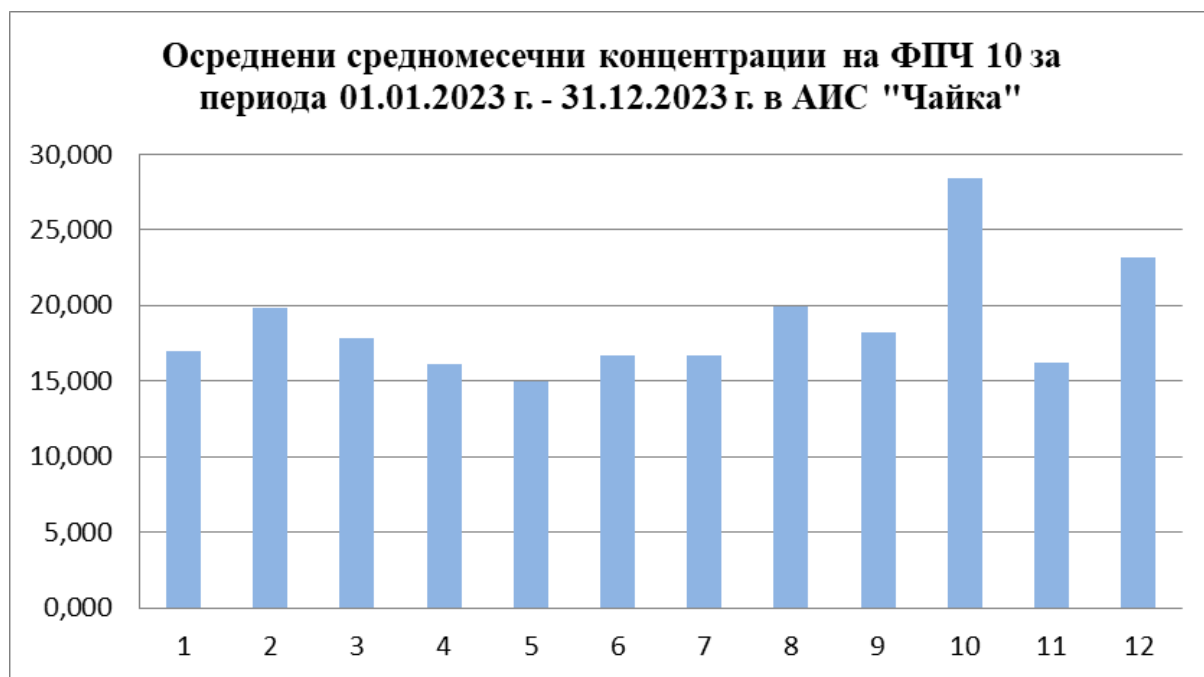
ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ВАРНА ЗА ПЕРИОДА 2024 – 2033 г.

Пунктът функционира от 16.01.2018 г.

ФПЧ10 - През 2023 г. са регистрирани 365 средноденонощни концентрации, 5 от тях превишават ПС за СДН от 50 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ или 1,37 % от общия брой регистрирани средноденонощни стойности. Най-голям брой превишения на ПС за СДН на ФПЧ10 са регистрирани през зимните месеци. През месец октомври е регистрирана най – високата средноденонощна стойност от 62,20 $\mu\text{g}/\text{m}^3$. Средногодишната концентрация от 18,43 $\mu\text{g}/\text{m}^3$, след приспадане на приноса на пустинен прах не превишава, СГН от 40 $\mu\text{g}/\text{m}^3$.

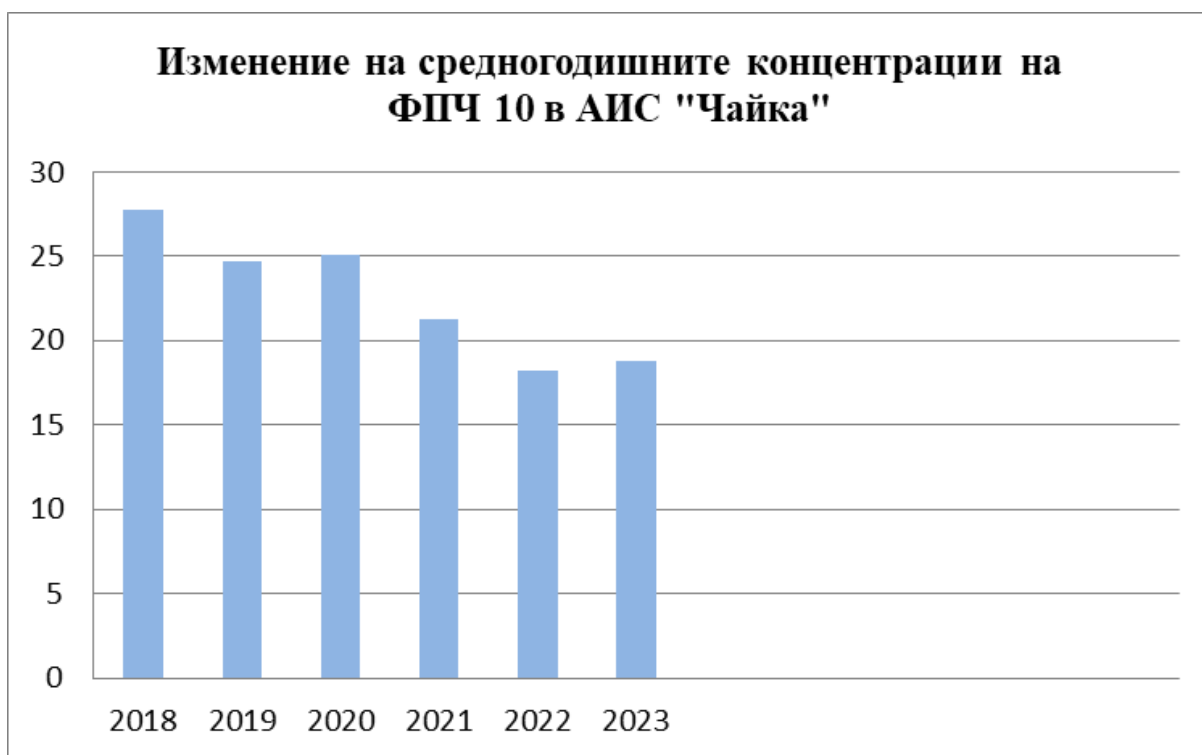
През 2023 г. регистрираните 5 бр. превишения на СДН за ФПЧ10 са под допустимия брой превишения за една календарна година (35 броя). (Източник: РИОСВ Варна)

В сравнение с 2022 г. (регистрирани 365 средноденонощни концентрации, 3 от тях превишават ПС за СДН от 50 $\mu\text{g}/\text{m}^3$, средногодишна концентрация от 21,31 $\mu\text{g}/\text{m}^3$) се запазва наднорменото съдържание на ФПЧ10, като най-високи и най-голям брой наднормени стойности са регистрирани през зимните месеци в резултат от използването на твърди горива в битовия сектор и характерните за сезона – високи скорости на вятъра и температурни инверсии, които създават условия за задържане и натрупване на атмосферните замърсители в приземния въздушен слой.

(Източник: РИОСВ Варна)

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ВАРНА ЗА ПЕРИОДА 2024 – 2033 г.

Броят на превишенията на СДН по месеци е представен по-долу (Източник: РИОСВ Варна):

месец	мин.к-я	макс.к-я	бр.превишения
Януари	4,5	51,2	2
Февруари	6,1	39,8	2
Март	5,7	35,8	0
Април	4,3	34	0
Май	8,3	22,5	0
Юни	7,4	30,4	0
Юли	9,2	29,3	0
Август	6,5	37,3	0
Септември	4,1	37,2	0
Октомври	7,9	62,2	2
Ноември	1	34,1	0
Декември	3,4	59,8	0

Серен диоксид – През 2023 г. не са регистрирани превишения на СЧН от 350 µg/m³ и на среднодневната от 125 µg/m³. (Източник: РИОСВ Варна)

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ВАРНА ЗА ПЕРИОДА 2024 – 2033 г.

Азотен диоксид – През 2023 г. не са регистрирани превишения за азотен диоксид над ПС за СЧН от 200 µg/m³. ПДКср.год. (40 мкг/м³) не се превишава. Няма превишения на алармения праг за азотен диоксид от 400 µg/m³. (Източник: РИОСВ Варна)

За показател **въглероден оксид** не са регистрирани превишения на съответните допустими концентрации. (Източник: РИОСВ Варна)

Арсенът, кадмият, оловото и никелът се емитират основно като резултат от различни индустриални дейности и изгаряне на въглища. Въпреки че атмосферните концентрации на тези метали са относително ниски, те допринасят за отлагането и нарастването на съдържанието на тежки метали в почви, седименти и организми. Тежките метали не се разлагат в околната среда, а биоакумулират, т.е. постепенно акумулират в растения и животни и не могат да бъдат отделени от тях. Това означава, че растенията и животните могат да бъдат отровени за дълъг период от време чрез излагане на дори и малки количества тежки метали

Няма превишение на нормите за тежки метали във атмосферния въздух в региона и в страната като цяло.

Информация за типа цели на политиката по опазване на района

Съставът на атмосферния въздух в района на Община Варна се формира под определящото влияние на следните антропогенни дейности на територията ѝ:

- промишлени производства и дейности;
- транспортна дейност;
- отопление (битово и комунално);
- селскостопански дейности.

В непосредствена близост до западните жилищни райони на град Варна се намира и Летище Варна с интензивен трафик на пристигащи и отлитащи самолети.

Освен това Варна е разположена в близост до общините Девня, Белослав и Аксаково, които също оказват влияние върху състоянието на атмосферния въздух в Община Варна.

Основните източници на замърсяване на атмосферния въздух, които са с най-голям принос към общото замърсяване са битовото отопление и автомобилния транспорт. Тук трябва да се отбележи, че битовото отопление е източник на замърсяване, който действа едва 5 месеца в годината, но дава силно отражение към измерените наднормени СГК на замърсителите и броя превишения на СДК.

Съгласно изчисленията с най-новата методика на Европейската Агенция по Околна Среда (ЕЕА), разработена по Европейската Програма за мониторинг и оценка (ЕМЕР) към Конвенцията за трансграничното замърсяване на атмосферния въздух на далечни разстояния, при изгарянето на въглища в атмосферата се отделя стотици пъти по висока концентрация на ФПЧ10 и ФПЧ2.5 за единица отделена топлина, в сравнение с изгарянето на природен газ. По отношение на ПАВ съотношението е хиляди пъти по висока концентрация на ПАВ при изгарянето на въглища в сравнение с природен газ. Въпреки очевидната причина за по големия принос на битовото горене към общата емисия на замърсителите в атмосферния въздух, то решаването на проблема не е лесна задача. Старите отоплителни битови инсталации, липсата на ефективна изолация на жилищните сгради, липсата на достатъчно средства за подмяна на горивната база на населението и мн. др. допълнително затрудняват устойчивото решаване на проблема със замърсяването на атмосферния въздух.

Вторият сектор с голяма значимост, като принос към общите емисии на замърсителите в атмосферния въздух, е транспортът. Съгласно Национална програма за подобряване качеството на атмосферния въздух (2018-2024 г.), най-голяма част от емисиите изпускани от сектора „Транспорт“ идват от дизеловите автомобили pre-Euro и Euro 1, които представляват около 45% от емисиите. Дизеловите автомобили като цяло генерират около 80% от общите емисии на ФПЧ10 в сектора транспорт.

Емисиите на първични ФПЧ10 от автомобилния транспорт са резултат от производните от непълното изгаряне на гориво в ауспусите на превозните средства, от износването на спирачните

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ВАРНА ЗА ПЕРИОДА 2024 – 2033 г.

накладки и гумите и от абразията на пътищата. Непълното изгаряне на гориво е основният източник, който може да бъде контролиран и който е основно свързан с използването на дизелово гориво, използвано от близо 50% от всички леки автомобили, в допълнение към автобусите на обществения транспорт, тежкотоварните и лекотоварните автомобили в страната.

По-голямо внимание се обръща на дизеловите автомобили, тъй като те са най-големия замърсител на ФПЧ10, ФПЧ2.5 и ПАВ в сравнение с останалите автомобили изгарящи друг вид гориво. Тук е важно да отбележим, че съгласно статистическа информация на Европейската асоциация на автомобилните производители, 41.2% от автомобилите карани в границите на Европейския съюз (в статистиката не е включена България) са дизелови.

По данни от Пътна полиция до 1 май на 2023 г. в България се водят на отчет 3 911 975 превозни средства - леки и лекотоварни коли, автобуси, камиони, багери и други машини.

От всичките почти 4 млн. превозни средства тези на възраст до 5 години са едва 198 563, т. е. по-малко от 5%, ПС от 6 до 10 г. са 293 829 - около 8 на сто.

Броят на превозните средства от 11 до 15 г. е 434 397, а 1 031 295 са ПС от 15- до 20-годишна възраст, почти половината от всички превозни средства, регистрирани в КАТ - 1 953 887, са над 20-годишни.

Средната възраст на автомобилите е показателна за реалната причина за приноса на този сектор към общите емисии на замърсителите в атмосферния въздух на страната.

Основният източник на емисии на първични ФПЧ10 във всички общини е битовото отопление с използване на неефективни печки и котли на твърдо гориво, за които е изчислено, че представляват най-малко 85% от емисиите на ФПЧ10. Транспортът – емисиите на изгорелите газове, особено от дизеловите превозни средства – има допълнителен принос и може да бъде значим фактор на местно равнище. Други сектори като промишлеността, строителството и изгарянето на отпадъци могат да бъдат допълнителни фактори в конкретни общини, но техният принос не може да бъде количествено определен от наличните данни.

Съществена част от емисиите, които допринасят за високите нива на замърсяване на атмосферния въздух в община Варна се отделят от битовото отопление с твърди горива и от транспортния сектор, особено през зимния сезон, поради неблагоприятните метеорологични условия (ниски мъгли, безветрие и висока влажност на въздуха, в комбинация с чести температурни инверсии, които създават условия за задържане на замърсителите с приземните слоеве на атмосферата).

Домакинства, според използваната енергия за отопление в община Варна по населени места към 7.09.2021 година

Населени места	Общ брой домакинства	в т.ч.	
		въглища	дърва
0306 Варна	138617	843	12179
10135 гр. Варна	135211	761	9984
30497 с. Звездица	509	3	281
35211 с. Казашко	125	6	76
35701 с. Каменар	754	21	677
38354 с. Константиново	710	14	503
72709 с. Тополи	1308	38	658

Източник: НСИ

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ВАРНА ЗА ПЕРИОДА 2024 – 2033 г.

Според данните от НСИ за 2021 г. около 9,4% от населението на община Варна използва твърдо гориво за отопление. Емисиите на ФПЧ_{10} от битовото отопление са предимно от изгарянето на дърва и въглища.

Имайки предвид гореизложеното, може да се направи извод, че дори и нормите да са спазени в годишен аспект замърсяването с фини прахови частици продължава да бъде проблем за качеството на атмосферния въздух в гр. Варна. За разрешаването му се търси прилагане на комплексен подход и широк кръг от адекватни мерки – финансови и законодателни на национално ниво.

Политика в областта на чистотата на атмосферния въздух

Националната програма за подобряване на КАВ (в действие до края на 2024 г.) В ПРОГРАМАТА са предложени четири мерки за намаляване на емисиите на ФПЧ_{10} от битовото отопление: те се отнасят до вида горива, качеството на горивата и технологиите, които се използват за преобразуване на енергията от горивата в полезна топлина: (1) по-ранно въвеждане на Регламент (ЕС) 2015/1185 по отношение на по-строги стандарти за проектиране на отоплителни топлоизточници; (2) въвеждане на стандарти за качество на горивата за въглища, използвани за битово отопление; (3) приемане на организационни мерки – забрана на продажбата на дърва за огрев на тегло и въвеждане на ограничения във времето, когато се допуска директен добив на дърва за огрев от населението и кога общините могат да предоставят дърва за огрев на домакинствата, за да се даде известна възможност за изсъхване на дървесината преди употребата ѝ; и (4) задължително поетапно изваждане от употреба (в общините, които не отговарят на изискванията на CAFE) на отоплителни уреди, които не отговарят на изискванията на Регламентите за екодизайн (ЕС) 2015/1185 и (ЕС) 2015/1189 и замяната им с други средства за отопление.

В НППКАВ са предложени две мерки за намаляване на емисиите на ФПЧ_{10} от леки автомобили:

подобряване на качеството на периодичните техническите прегледи, както при първоначалната регистрация на автомобила, така и по време на нормалната му употреба, комбинирани със санкции за собствениците на автомобили, които не са преминали успешно периодичния технически преглед, тъй като собствениците им са премахнали устройствата за намаляване на емисиите, и

(2) зони с ниски емисии (ЗНЕ) в най-урбанизираните градове като София и Пловдив. По-строг режим за подобряване на прецизността и качеството на периодичните технически прегледи ще отговори на проблема с премахването каталитичните филтри и на филтрите за твърди частици (DPF) от дизеловите автомобили категория Euro 5 и Euro 6. Въвеждането на зони с ниски емисии (ЗНЕ) ще ограничи влизането на дизелови автомобили категория pre-Euro и Euro 1 в центровете на градовете.

Национална програма за намаляване на общите годишни емисии на серен диоксид, азотни оксиди, летливи органични съединения и амоняк в атмосферния въздух

Програмата е приета през 2007 г., плана за действие към нея включва предимно мерки, свързани с контрол на горивата, въвеждане на по-строги норми за съдържание на вредни вещества в тях, контрол на работата, реконструкция и модернизация на големите горивни инсталации в страната, въвеждане на НДНТ и други мерки с времеви диапазон до 2018 г.. Мерките са изпълнени.

Национална програма за контрол на замърсяването на въздуха (2020 - 2030г.)

Основната цел на програмата е да изпълни задълженията за намаляване към 2020г. и 2030г. на общите годишни антропогенни емисии на следните замърсители на атмосферния въздух: серен диоксид (SO_2), азотни оксиди (NO_x), неметанови летливи органични съединения (НМЛОС), амоняк (NH_3) и фини прахови частици ($\text{ФПЧ}_{2.5}$), спрямо емисиите за определената в Директива (ЕС) 2016/2284 за базова 2005г.

Програмата включва целите, приложимите мерки, които трябва да доведат до намаляване на емисиите, сроковете за прилагането на мерките, необходимите финансови средства и отговорните институции. Предвидените мерки са в сектори, които са по-значими източници на емисии в атмосферния въздух, като селско стопанство, автомобилен транспорт и битово отопление.

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ВАРНА ЗА ПЕРИОДА 2024 – 2033 г.

Освен постигането на изискванията на Директива (ЕС) 2016/2284, намаляването на емисиите следва да допринесе за постигане на нормите за качество на атмосферния въздух (КАВ), тоест, постигане на нива на замърсяване, които не водят до значителни отрицателни въздействия и рискове за човешкото здраве и за околната среда.

Националната програма за контрол на замърсяването на въздуха ще допринесе за постигането и на други цели:

- Дългосрочната цел на ЕС за постигане на нива на КАВ в съответствие с насоките за КАВ, публикувани от Световната здравна организация;
- Целите на ЕС в областта на биологичното разнообразие и екосистемите в съответствие със Седмата програма за действие в областта на околната среда;
- По-добро взаимодействие между политиката на ЕС по отношение на КАВ и други политики на ЕС, по-специално политиките в областта на климата и енергетиката.

През м. октомври 2024 г. Съветът ЕС официално прие директива, която дава зелена светлина за засилване на стандарти за качество на въздуха в ЕС.

Новите правила ще допринесат за постигането на целта на ЕС за нулево замърсяване до 2050 г. и ще помогнат за предотвратяване на преждевременните смъртни случаи поради замърсяването на въздуха. Гражданите на ЕС ще могат да търсят обезщетение за увреждане на здравето си в случаите, когато правилата на ЕС за качеството на въздуха не се спазват, съобщават от пресслужбата на Съвета.

Ревизираната директива дава приоритет на здравето на гражданите на ЕС. В нея си определят нови стандарти за качеството на въздуха, които трябва да бъдат достигнати до 2030 г. от замърсители. Новите стандарти също така са по-тясно съобразени с насоките на СЗО за качество на въздуха. Сред замърсителите са включени наред с други, прахови частици PM10 и PM2,5, азотен диоксид и серен диоксид, за които е известно, че причиняват респираторни проблеми. Държавите членки могат да поискат крайният срок до 2030 г. да бъде отложен, ако са изпълнени конкретни условия.

Качеството на въздуха се оценява чрез общи методи и критерии в целия ЕС, а преразгледаната директива внася допълнителни подобрения в мониторинга и моделирането на качеството на въздуха.

Ревизираната директива също така ще осигури ранни действия чрез пътни карти за качеството на въздуха, които трябва да бъдат изготвени преди 2030 г., ако има риск новите стандарти да не бъдат постигнати до тази дата.

Стандартите за качество на въздуха ще бъдат преразглеждани редовно в съответствие с най-новите научни доказателства, за да се прецени дали продължават да са подходящи.

Новата директива гарантира справедлив достъп до правосъдие за засегнатите или за тези, които има вероятност да бъдат засегнати от прилагането ѝ. Държавите-членки трябва да гарантират, че гражданите имат право да поискат и получат обезщетение, когато здравето им е било увредено поради нарушение на правилата за качество на въздуха, определени в директивата.

До 2030 г. Европейската комисия ще преразглежда стандартите за качество на въздуха и на всеки пет години след това в съответствие с най-новите научни доказателства.

Както е известно, замърсяването на въздуха е най-големият риск за здравето и околната среда в Европа, тъй като замърсителите могат да бъдат изключително вредни, както за хората, така и за околната среда. Около 300 000 преждевременни смъртни случая в Европа всяка година се дължат на замърсяването на въздуха.

За да се справи с проблема, Европейската комисия предложи преразглеждане и консолидиране на две директиви за качеството на атмосферния въздух през октомври 2022 г. като част от плана за действие на ЕС за нулево замърсяване. Споразумение между двамата съзаконодатели относно окончателната форма на текста беше постигнато през февруари 2024 г.

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ВАРНА ЗА ПЕРИОДА 2024 – 2033 г.

Тази нова директива опростява правилата на ЕС относно качеството на атмосферния въздух, като обединява двете съществуващи директиви на ЕС в една. Целта му е да приведе стандартите за качество в съответствие с препоръките на Световната здравна организация (СЗО).

Администрацията на Община Варна реализира дейности и проекти, които са пряко свързани и влияят благоприятно, върху редуцирането на замърсяването на атмосферния въздух в градската среда.

Изпълнените дейности и предприетите мерки за периода 2020 – 2022 г., съгласно отчетите за изпълнението на ПООС – община Варна, са в следните насоки:

В периода 2020 г. – 2022 г. от общинската администрация са извършени следните дейности, насочени към ограничаване на емисиите на $FPCH_{10}$ от сектори битово отопление и транспорт (по информация на община Варна - отчети за изпълнението на ПООС):

1. Енергийна ефективност

Обновяване, топлоизолация на ограждащи елементи, подмяна на дограма, енергоспестяващо осветление и ремонт на общи части на сгради по „Националната програма за енергийна ефективност на многофамилни жилищни сгради

С финансиране от Приоритетна ос 1 на ОП „Региони в растеж“ 2014-2020 г. Община Варна в качеството си на бенефициент в партньорство с МВР и ДА „Технически операции“ изпълни проект „Прилагане на мерки за енергийна ефективност в административни сгради - сградата на ОД МВР-Варна“. Проектът е на стойност 1 178 675.61 лв.

Енергоспестяващи мерки са били изпълнени в общински обекти (училища и детски градини.

През периода 2020 г. – 2022 г. топлопроводи и газопроводи са изградени от топлопреносното и газопреносните дружества на територията на Община Варна.

Темата за енергийната ефективност и действията (предприети и предстоящи) на общинска администрация Варна в областта ще бъдат разгледани подробно в раздел „Климат“

2. Строителство, основен ремонт, реконструкция, рехабилитация и текущ ремонт на пътна, улична, тротоарна мрежа, пътни съоръжения, паркове и елементи на техническата инфраструктура, включително: дейности по основен ремонт, реконструкция и изграждане на улична мрежа; Дейности по благоустрояване;

3. Извършени дейности по оптимизиране организацията на движението по пътната и уличната мрежа. Внедряване на интелигентно управление на трафика

3.1. Внедряване на интелигентно управление на трафика, включително промени в организацията на движение и монтиране на „интелигентни“ пешеходни пътеки, внедряване на Система за гъвкаво локално управление с цел оптимизиране автомобилния трафик намаляване на времето за изчакване за преминаване през светлинно-регулираните кръстовища

3.2. Дейности по монтаж и настройка на светлинно-сигналното регулиране на уличното движение и корекции на хоризонталната маркировка

3.3. Дейности по повишаване качеството на предлаганите услуги и насърчаване използването на екологосъобразни маршрути и транспорт/информация за пътниците в реално време

4. Разширяване на съществуващи и изграждане на нови общински паркинги. Контрол на „Синя зона“ чрез ремонт на съществуващи паркинг и обособяване на нови парко места, осигуряване на надеждни Зарядни станции за електрически автомобили

5. Дейности по озеленяване

6. Ръчни и механизирани дейности по почистване на улична мрежа, тротоарни площи и оборка на междублокови пространства:

За ограничаване на неорганизираното замърсяване с прах, наноси и пясък, Община Варна е сключила договор с фирми за изпълнение на дейностите по почистване на териториите за обществено ползване, в т.ч. улични платна, тротоари, площи, пешеходни зони, междублокови пространства и др.

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ВАРНА ЗА ПЕРИОДА 2024 – 2033 г.

7. Проекти и дейности, предприети от Община Варна, имащи отношение към чистотата на атмосферния въздух и опазване на околната среда

Община Варна използва условия за обществени поръчки, свързани с поставянето на условие за транспортна техника за съответствие с Регламент (ЕО) №715/2007 за типово одобрение на МПС (Евро 6), прилагането на Регламент (ЕО) №715/2007 за типово одобрение на МПС (Евро 6) по отношение на емисиите от леки превозни средства за превоз на пътници и товари (Евро 6) при закупуване на нова транспортна техника, както и критерии за защита на околната среда и критерии за предотвратяване образуването на отпадъци.

Предефиниран проект №3 Прилагане на иновативни мерки за смекчаване и адаптация към изменението на климата в общините в България

Проектът подкрепя Община Варна да оцени стратегическите си планове и програми и приложените досега мерки за смекчаване и адаптация към изменението на климата, като същевременно се идентифицират пропуските и потенциалните рискове, планират и реализират креативни и иновативни решения за градско планиране за смекчаване на въздействието и адаптация към климатичните промени. Проектът се изпълнява по програма „Опазване на околната среда и климатични промени“, Резултат 4: „Повишаване възможностите на местните общини да намаляват емисиите и да се адаптират към климатичните промени, финансирана от Финансовия механизъм на Европейското икономическо пространство 2014-2021 г. Включени са 8 общини – партньори по проекта, които са идентифицирани като места с ефекти на топлинния остров, с най-висок риск от природни бедствия (наводнения, свлачища, пожари) и/или високи температури, комбинирани със засушаване, причиняващи воден стрес. Това са София, Пловдив, Варна, Бургас, Кърджали, Русе, Стара Загора, Сливен, както и Норвежката асоциация на местните и регионални власти /Norwegian Association of Local and Regional governments (KS)/. Водеща роля в изпълнението на проекта има Националният доверителен екофонд.

За община Варна най-застрашаващата заплаха от климатичните промени в градска среда са интензивните и неравномерни извалявания и последствията от тях.

Затова и проектният екип на общинската администрация с помощта на експертите и консултантите на Националния доверителен екофонд и Западно-Норвежкия изследователски институт предлага за реализация пилотен проект „Превантивна система за наблюдение и контрол на негативните геодинамични процеси вследствие на интензивни валежи, като мярка за адаптация към климатичните промени“, който да може да се възпроизведе веднага и на други места в града.

Проекти за Подобряване и оптимизиране на системата за градски транспорт

През 2021 г. приключи изпълнението на проект „Интегриран градски транспорт на Варна – втора фаза“. В рамките на проекта бяха закупени 15 автобуса, отговарящи на европейски стандарт за изгорели газове Евро 6, които са спестили изхвърлянето в атмосферата на 190 t/CO₂ на годишна база.

Реализирането на проект „Екологично чист транспорт за Варна“, които се изпълнява в рамките на приоритетна ос 5: „Подобряване качеството на атмосферния въздух“ на Оперативна програма „Околна среда 2014-2020 г.“ ще допринесе за подобряване качеството на атмосферния въздух в Община Варна, посредством намаляване наднормените нива на ФПЧ₁₀ и NO_x за достигане на утвърдените норми в атмосферния въздух, чрез предприемането на мерки за подмяна на старите превозни средства на обществения градски транспорт с модерни, екологични транспортни средства. Проектът включва доставка на 40 броя електрически автобуси тип „соло“, 20 броя електрически автобуса тип „съчленен“ и доставка и монтаж на 60 броя станции за бавно зареждане и 2 броя станции за бързо зареждане, които ще имат съществен принос за подобряване качеството на атмосферния въздух в града.

Специфичните цели на проекта са: Специфична цел 1 – Опазване на околната среда, чрез подобряване характеристиките на превозните средства, обслужващи обществения транспорт – Замяна на остарелите и амортизирани превозни средства с нови, отговарящи на нормативните стандарти за вредни емисии; Специфична цел 2 – Повишаване на привлекателността на обществения транспорт, чрез повишаване качеството и сигурността на услугите на градския транспорт; Специфична цел 3 – Намаляване на шума и вибрациите и значително спестяване на

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ВАРНА ЗА ПЕРИОДА 2024 – 2033 г.

енергия; Специфична цел 4 – Осигуряване на по-ефективен и екологосъобразен градски транспорт.

Проектът има следните конкретни цели:

- опазване на околната среда, чрез намаляване на вредните емисии;
- подобряване мобилността за жителите и гостите на гр. Варна, като се набляга на екологичен пътнически транспорт;
- повишаване на сигурността на движение – въвеждането в експлоатация на нови електробуси значително ще намали възможността за пътни произшествия, вследствие вложено техническо състояние на превозните средства на масовия градски обществен транспорт. Екологичните ползи от проекта ще се изразят в количество спестени емисии FPCH_{10} и NO_x и подобро качество на атмосферния въздух. Социално-икономическите ползи от изпълнението на проекта са свързани с подобряване на здравето и качеството на живот на населението на Община Варна.

8. Контролна дейност, пряко свързана със замърсяване на атмосферния въздух

Служителите на Община Варна, районните администрации и кметства извършват контролни проверки

8.1. Проверки на строителни обекти/площадки за неорганизирано замърсяване на атмосферния въздух с прах, вкл. по спазване на издадените удостоверения за насочване на маршрутите за транспортиране на отпадъци от строителни обекти.

8.2. Проверки по сигнали на граждани, свързани със замърсяване на околната среда и атмосферния въздух, включително за нерегламентирано изгаряне на отпадъци.

8.3. Проверки за неправилно паркиране на МПС в зелените площи и такива без трайна настилка и/или по тротоари.

Цел: недопускане и ограничаване на замърсяването с прах на територията на Община Варна, чрез осъществения текущ и последващ контрол, и наложените санкции/глоби.

В изпълнение на задълженията на Кмета за осигуряване на публична информация за състоянието на атмосферния въздух и околната среда през 2020 г. е създадена „активна“ икона на официалната интернет страница на Община Варна, в която ежедневно се публикуват данните регистрирани от автоматичните измервателни станции.

ВОДИ

Общи положения, права и отговорности на общините в областта на водите

Политиката, свързана с дейностите по експлоатация, изграждане, реконструкция и модернизация на водостопански системи и съоръжения - общинска собственост, се осъществява от кмета на общината.

Общинският съвет:

1. приема програма за развитието на водоснабдяването и канализацията на територията на общината в съответствие с Плановите за управление на речните басейни, Стратегията за развитие и управление на водоснабдяването и канализацията, плана за интегрирано развитие на общината и програмата за реализирането му, с регионалния генерален план на ВиК системите и съоръженията на обособената територия и генералните планове на агломерации над 10 000 е. ж. на ВиК системите и съоръженията;
2. приема програма за реструктуриране на търговските дружества - ВиК оператори, в които общината е едноличен собственик на капитала;
3. приема и предлага за одобряване от съответните общи събрания на търговските дружества - ВиК оператори, с общинско участие в капитала, програми за реструктурирането им;
4. одобрява договорите за възлагане и за контрол на управлението на търговските дружества - ВиК оператори, в които общината е едноличен собственик на капитала;

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ВАРНА ЗА ПЕРИОДА 2024 – 2033 г.

5. изразява становище по разработените от ВиК операторите бизнес планове;
6. определя представители на общината в органите за управление на търговските дружества - ВиК оператори, с общинско участие в капитала;
7. определя представител на общината в съответната асоциация по ВиК и съгласува мандата му;
8. отговаря за координирането на управлението на ВиК системите и съоръженията на обособената територия в предвидените в закона случаи.

Кметът на общината:

1. разработва и предлага за одобрение от общинския съвет програмите по т. 1 и 2 по-горе;
2. осъществява координацията по подготовката и реализацията на проектите за ВиК инфраструктура, които се реализират с безвъзмездна помощ чрез оперативните програми, финансирани от Кохезионния и Структурните фондове на Европейския съюз;
3. предвижда в общите и подробните устройствени планове мероприятията, необходими за развитието на водоснабдяването и канализацията в общината, в съответствие с регионалните генерални планове и генералните планове на агломерациите над 10 000 е. ж.;
4. сключва договорите за възлагане на управлението на търговските дружества - ВиК оператори, в които общината е едноличен собственик, или когато е собственик на над 50 на сто от капитала, ако е оправомощен от общото им събрание;
5. определя основните показатели за дейността на ВиК операторите, за които общината е едноличен собственик и за развитието им в съответствие с одобрените от КЕВР бизнес планове, контролира изпълнението им и го отчита пред общинския съвет;
6. участва като представител на общината в съответната асоциация по ВиК;
7. осъществява контрол в предвидените от закона случаи.

Общото водовземане и ползване на водните обекти е правото на гражданите да ползват водите и/или водните обекти - публична държавна или общинска собственост, за лични нужди, отдих и водни спортове, водопой на животни и къпане.

Условията и редът за използване на водите и водните обекти се определят за публична държавна собственост от областния управител, а за публична общинска собственост - от общинския съвет, в съответствие с издадените разрешителни за водовземане и ползване на водните обекти и по начина, който гарантира опазването на живота и здравето на населението и на околната среда.

Кметът на общината е длъжен да обяви:

1. водните обекти, публична общинска собственост, предоставени за общо водовземане и ползване с определяне на местата за тази цел;
2. изискванията, условията или забраната за определен вид общо водовземане или ползване от тези обекти;
3. разрешените заварени индивидуални права на използване, както и правата на използване, които предстои да се предоставят;

Разрешително за водовземане от находищата на минерални води - изключителна държавна собственост, предоставени безвъзмездно за управление и ползване от общините, се издава от кмета на общината след съгласуване с директора на съответната басейнова дирекция по отношение на параметрите на водовземането.

Кметът на общината ежегодно със заповед определя участъците от реката, чиято проводимост е намалена и дейностите, които следва да се извършат за възстановяване на проводимостта, след оглед от общинската администрация на състоянието на речните легла в границите на населените места

При опасност от наводнение, при което могат да настъпят вредни последици за живота и здравето на хората, околната среда и материалните ценности, които могат да бъдат предотвратени или ограничени чрез разрушаване на хидротехническо съоръжение или на част от него, собственикът и лицето, което стопанисва съоръжението, са длъжни да оказват пълно съдействие на кмета на

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ВАРНА ЗА ПЕРИОДА 2024 – 2033 г.

общината, на чиято територия се намира съоръжението, за извършването на необходимите работи по съоръжението за предотвратяване или ограничаване на очакваните вреди. Работите се извършват по заповед на кмета на съответната община, съгласувано с областния управител и ръководителя на териториалното звено на Главна дирекция "Пожарна безопасност и защита на населението".

Кметът на общината контролира:

1. изграждането, поддържането и правилната експлоатация на канализационните мрежи и съоръженията за пречистване на битови отпадъчни води;
2. изграждането, поддържането и експлоатацията на водностопанските системи
3. изграждането и регистрацията на кладенците за индивидуално водовземане от подземните води на територията на общината;
4. поддържането и спазването на забраните и ограниченията в границите на санитарно-охранителните зони на минералните води, публична общинска собственост.

Кметът на общината:

а) стопанисва и поддържа в изправност съоръженията, изградени във връзка с минерални води, предоставени за ползване от общината;

б) осигурява ползването на минералната вода, без да нарушава обществените интереси и в интерес на населението;

в) издава, изменя, продължава, преиздава, прекратява или отнема разрешителните за водовземане за минерални води от находища, предоставени за ползване на общината

г) контролира:

аа) изпълнението на параметрите и условията в издадените разрешителни за водовземане от находището или участъка от находище на минерална вода;

бб) поддържането и спазването на забраните в поясите и зоните за опазване на находището или участъка от находище на минерална вода;

д) събира таксите за водовземане от минерални води;

е) разходва събраните такси за водовземане от минерални води от находищата или участъците, предоставени за ползване от общината

ж) ежегодно до 31 март представя на:

аа) министъра на околната среда и водите - отчет за ползването на минералните води, включващ: баланс на ресурсите на всяко находище/участък; баланс по водоземни съоръжения, посочващ утвърдения технически възможен дебит на всяко съоръжение, предоставения за ползване дебит от всяко съоръжение и свободния дебит от всяко съоръжение, списък на водоползвателите с данни за разрешените и фактически използваните през предходната година обеми минерална вода и заплатените такси за водовземане;

бб) директора на съответната басейнова дирекция - списък на водоползвателите с данни за разрешените и фактически използваните през предходната година обеми минерална вода и заплатените такси за водовземане и информация за изпълнените мерки на територията на общината - когато находището на минерална вода е определено като водно тяло в съответния план за управление на речните басейни.

В общините, на чиято територия има язовири - публична общинска собственост, за които не са сключени договори за стопанисването, поддръжката и експлоатацията им, по предложение на кмета на общината общинският съвет приема решение за:

1. създаване на общинско предприятие за осъществяване на тези дейности, или
2. откриване на процедура за избор на оператор на язовирна стена за възлагане стопанисването, поддръжката и експлоатацията на язовирите чрез предоставянето им под наем или на концесия.

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ВАРНА ЗА ПЕРИОДА 2024 – 2033 г.

Повърхностни води

На територията на Община Варна повърхностните води включват: Черно море на изток, Варненското езеро и речно-овражна мрежа. Последната е представена от малки реки (дерета), които спадат към Черноморската водосборна област, подобласт с директен отток в Черно море.

Община Варна на изток граничи с Черно море и хидрографската мрежа на територията ѝ обхваща Варненското езеро и речната мрежа. Варненското езеро е най-значителния естествен водоем на територията на общината.

Речната мрежа е представена от малки реки (дерета). Те спадат към Черноморската водосборна област, подобласт с директен отток в Черно море.

Екологичното състояние на повърхностните водни тела е оценено съобразно общия подход за оценка на екологичното състояние и екологичния потенциал на повърхностните водни тела в Р България и класификационната система и стандарти за качество (СКОС) за специфични замърсители, посочени в Наредба № Н-4/14.09.2012 г. за характеризиране на повърхностните води.

При оценката на екологичното състояние е приложен общият подход за оценка на екологичното състояние и екологичния потенциал на повърхностните водни тела в Р България, разработен в съответствие с раздел 2 на ръководство № 13 на ЕК „Общ подход за класификация на екологичното състояние и екологичния потенциал“ към РДВ.

Химичното състояние на повърхностните водни тела се определя в съответствие с националната методика за оценка на химичното състояние на повърхностни води, която е съобразена с изискванията, посочени в Директива 2013/39/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 12 август 2013 г. за изменение на Рамкова директива за водите 2000/60/ЕО, и Директива 2008/105/ЕО по отношение на приоритетните вещества в областта на политиката за водите, транспонирана в българското законодателство с Наредба за стандарти за качество на околната среда за приоритетни вещества и някои други замърсители (ДВ, бр. № 88/2010 г.). Химичното състояние се определя на база данните за матрици вода и биота. То се оценява в два класа - добро и непостигащо добро. При „добро химично състояние“ не се установяват превишения на СКОС, посочени в Наредбата за стандарти за качество на околната среда за приоритетни вещества и някои други замърсители. В случаите, в които са налице превишения на съответните СКОС, състоянието се определя като непостигащо добро.

Представените данни в този раздел са от годишни Доклади/Бюлетени за състоянието на водите в Черноморски район за басейново управление (години 2021, 2022 и 2023)

Данни за повърхностните водни тела на територията на община Варна и тяхното екологично и химично състояние са представени по-долу (Източник БДЧР)

2021 г. – Екологично състояние

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ВАРНА ЗА ПЕРИОДА 2024 – 2033 г.

Код на повърхностно ВТ	Име на повърхностно ВТ	Екологично състояние/ потенциал ПУРБ 2016-2021	Състояние 2021 година				
			Биологични елементи за качество	Физико-химични елементи за качество	Специфични замърсители	Екологично състояние/ потенциал	показатели влошаващи състоянието
BG2DO800R002	р.Екриска - от извора до понирането й след с.Кранево	Добро	Умерено	Добро	Не е провеждан мониторинг	Умерено	макрозообентос
BG2DO800R005	р. Батова - от извора до с.Долище	Добро	Не е провеждан мониторинг	Добро	Не е провеждан мониторинг	Добро	
BG2DO800R006	р. Изворска - от извора до вливане в р.Батова	Добро	Не е провеждан мониторинг	Умерено	Не е провеждан мониторинг	Умерено	азот нитратен
BG2PR900L020	Канал 1 (нов) между Варненско езеро и Черно море	Много лошо	Не е провеждан мониторинг	Добро	Добро	Добро	
BG2PR100L002	Канал, свързващ Белославско езеро с Варненско езеро (канал 2)	Много лошо	Не е провеждан мониторинг	Умерено	Добро	Умерено	азот нитритен, общ азот, общ фосфор
BG2PR100L001	Варненско езеро	Много лошо	Не е провеждан мониторинг	Умерено	Не е провеждан мониторинг	Умерено	разтворен кислород, общ фосфор
BG2PR900L019	Стар канал между Варненско езеро и Черно море	Много лошо	Не е провеждан мониторинг	Умерено	Добро	Умерено	общ фосфор
BG2KA130R1102	р. Камчия – от с. Дъбравино (шосеен мост) до устие	Умерено	Не е провеждан мониторинг	Умерено	Добро	Умерено	

2021 г. – Химично състояние

Код на повърхностно ВТ	Име на повърхностно ВТ	химично състояние ПУРБ 2016-2021	Химично състояние 2021	Изместващи показатели (показатели, на които се дължи влошеното състояние) 2021
BG2DO800R002	р.Екриска - от извора до понирането й след с.Кранево	Добро	не е провеждан мониторинг	
BG2DO800R005	р. Батова - от извора до с.Долище	Добро	не е провеждан мониторинг	
BG2DO800R006	р. Изворска - от извора до вливане в р.Батова	не е провеждан мониторинг	не е провеждан мониторинг	
BG2PR100L001	Варненско езеро	не е провеждан мониторинг	непостигащо добро	трибутилкаени съединения
BG2PR100L002	Канал, свързващ Белославско езеро с Варненско езеро (канал 2)	не е провеждан мониторинг	непостигащо добро	трибутилкаени съединения
BG2PR900L019	Стар канал между Варненско езеро и Черно море	не е провеждан мониторинг	не е провеждан мониторинг	
BG2PR900L020	Канал 1 (нов) между Варненско езеро и Черно море	не е провеждан мониторинг	непостигащо добро	трибутилкаени съединения
BG2KA130R1102	р. Камчия – от с. Дъбравино (шосеен мост) до устие	не е провеждан мониторинг	не е провеждан мониторинг	

2022 г. - Екологично състояние

Код на повърхностно ВТ	Име на повърхностно ВТ	Екологично състояние/ потенциал ПУРБ 2016-2021	Състояние 2022 година				
			Биологични елементи за качество	Физико-химични елементи за качество	Специфични замърсители	Екологично състояние/ потенциал	Показатели влошаващи състоянието
BG2DO800R002	р.Екриска - от извора до понирането й след с.Кранево	Добро	Добро	Умерено	Не е провеждан мониторинг	Умерено	азот нитратен
BG2DO800R005	р. Батова - от извора до с.Долище	Добро	Добро	Добро	Не е провеждан мониторинг	Добро	
BG2DO800R006	р. Изворска - от извора до вливане в р.Батова	Добро	Не е провеждан мониторинг	Умерено	Не е провеждан мониторинг	Не е провеждан мониторинг	
BG2PR900L020	Канал 1 (нов) между Варненско езеро и Черно море	Много лошо	Добро	Добро	Добро	Добро	
BG2PR100L002	Канал, свързващ Белославско езеро с Варненско езеро (канал 2)	Много лошо	Умерено	Умерено	Добро	Умерено	общ фосфор и ортофосфати като фосфор,фитопланктон
BG2PR100L001	Варненско езеро	Много лошо	Умерено	Умерено	Добро	Умерено	общ фосфор и ортофосфати като фосфор,фитопланктон
BG2PR900L019	Стар канал между Варненско езеро и Черно море	Много лошо	Добро	Добро	Добро	Добро	
BG2KA130R1102	р. Камчия – от с. Дъбравино (шосеен мост) до устие	Умерено	Не е провеждан мониторинг	Добро	Добро	Добро	

2022 – Химично състояние

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ВАРНА ЗА ПЕРИОДА 2024 – 2033 г.

Код на повърхностно ВТ	Име на повърхностно ВТ	химично състояние ПУРБ 2016-2021	Химично състояние 2022	Измествачи показатели (показатели, на които се дължи влошеното състояние) 2022
BG2DO800R002	р.Екренска - от извора до понирването след с.Кранево	Добро	не е провеждан мониторинг	
BG2DO800R005	р. Батова - от извора до с.Долище	Добро	не е провеждан мониторинг	
BG2DO800R006	р. Изворска - от извора до вливане в р.Батова	не е провеждан мониторинг	не е провеждан мониторинг	
BG2PR100L001	Варненско езеро	не е провеждан мониторинг	непостигащо добро	октилфеноли и трибутилкаеи съединения
BG2PR100L002	Канал, свързващ Белославско езеро с Варненско езеро (канал 2)	не е провеждан мониторинг	непостигащо добро	трибутилкаеи съединения
BG2PR900L019	Стар канал между Варненско езеро и Черно море	не е провеждан мониторинг	непостигащо добро	трибутилкаеи съединения
BG2PR900L020	Канал 1 (нов) между Варненско езеро и Черно море	не е провеждан мониторинг	непостигащо добро	трибутилкаеи съединения
BG2KA130R1102	р. Камчия – от с. Дъбравино (шосеен мост) до устие	не е провеждан мониторинг	изследван само живак; без превишения;	

2023г. – Екологично състояние

Код на повърхностно ВТ	Име на повърхностно ВТ	Екологично състояние/ потенциал ПУРБ 2016-2021	Състояние 2023 година				
			Биологични елементи за качество	Физико-химични елементи за качество	Специфични замърсители	Екологично състояние/ потенциал	Показатели влошаващи състоянието
BG2DO800R002	р.Екренска - от извора до понирването след с.Кранево	Добро	умерено	умерено	не е провеждан мониторинг	умерено	макрофити, фитобентос, азот общ
BG2DO800R005	р. Батова - от извора до с.Долище	Добро	умерено	добро	не е провеждан мониторинг	умерено	макрофити
BG2DO800R006	р. Изворска - от извора до вливане в р.Батова	Добро	умерено	умерено	добро	умерено	макрофити, азот нитратен, общ
BG2PR900L020	Канал 1 (нов) между Варненско езеро и Черно море	Много лошо	отличен	добър	добър	добър	
BG2PR100L002	Канал, свързващ Белославско езеро с Варненско езеро (канал 2)	Много лошо	умерен (мониторинг само по ФП)	добър	умерен	умерен	фитопланктон, алуминий
BG2PR100L001	Варненско езеро	Много лошо	добър (само по ФП)	добър	добър	добър	
BG2PR900L019	Стар канал между Варненско езеро и Черно море	Много лошо	отличен (мониторинг само по БЕК-ФП)	отличен	умерен	умерен	алуминий, манган, мед
BG2KA130R1102	р. Камчия – от с. Дъбравино (шосеен мост) до устие	Умерено	умерен	умерен	не е провеждан мониторинг	умерен	макрозообентос, макрофити, фитобентос, ортофосфати като фосфор

2023г. – Химично състояние

Код на повърхностно ВТ	Име на повърхностно ВТ	химично състояние ПУРБ 2016-2021	Химично състояние 2023	Измествачи показатели (показатели, на които се дължи влошеното състояние) 2023
BG2DO800R002	р.Екренска - от извора до понирването след с.Кранево	Добро	не е провеждан мониторинг	
BG2DO800R005	р. Батова - от извора до с.Долище	Добро	не е провеждан мониторинг	
BG2DO800R006	р. Изворска - от извора до вливане в р.Батова	не е провеждан мониторинг	не е провеждан мониторинг	
BG2PR100L001	Варненско езеро	не е провеждан мониторинг	непостигащо добро	трибутилкаеи съединения
BG2PR100L002	Канал, свързващ Белославско езеро с Варненско езеро (канал 2)	не е провеждан мониторинг	непостигащо добро	трибутилкаеи съединения
BG2PR900L019	Стар канал между Варненско езеро и Черно море	не е провеждан мониторинг	непостигащо добро	трибутилкаеи съединения
BG2PR900L020	Канал 1 (нов) между Варненско езеро и Черно море	не е провеждан мониторинг	непостигащо добро	трибутилкаеи съединения
BG2KA130R1102	р. Камчия – от с. Дъбравино (шосеен мост) до устие	не е провеждан мониторинг	не е провеждан мониторинг	

- Информация от БДЧР (годишни доклади)

Обобщен анализ на данните за екологичното състояние на повърхностните водни обекти:

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ВАРНА ЗА ПЕРИОДА 2024 – 2033 г.

- р.Екренска - от извора до понирането ѝ след с.Кранево – влошено състояние, дължащо се на макрофити, фитобентос, азот общ
- р. Батова - от извора до с.Долище – влошено състояние, дължащо се на макрофити,
- р. Изворска - от извора до вливане в р.Батова - влошено състояние, дължащо се на макрофити, азот общ
- Канал 1 (нов) между Варненско езеро и Черно море – значително одобрено състояние
- Канал, свързващ Белославско езеро с Варненско езеро (канал 2) – значително подобро състояние в сравнение с идентифицираното състояние в първия ПУРБ, което към момента е определено като умерено, дължащо се на наднормено съдържание на фитопланктон и алуминий
- Варненско езеро – значително подобро състояние в сравнение с идентифицираното състояние в първия ПУРБ
- Стар канал между Варненско езеро и Черно море – състоянието на водното тяло е подобро в сравнение с идентифицираното състояние в първия ПУРБ; през 2023 г. има влошаване на състоянието, дължащо се на наличие на алуминий, манган, мед над допустимите норми.
- р. Камчия – от с. Дъбравино (шосеен мост) до устие – състоянието е без промяна, определено като „умерено“, което се дължи на следните показатели: макрзообентос, макрофити, фитобентос, ортофосфати като фосфор

Влошаването на състоянието по анализирани елементи за качество на водите е обусловено от следните фактори:

- непостоянен речен отток на реките, пресъхващи реки или участъци от тях, вследствие изграждането на язовири;
- замърсяване от населени места и индустриални източници;
- замърсяване с азот- и фосфорсъдържащи неорганични съединения от дифузни източници (зеделски практики).

Мониторингът на повърхностните води се осъществява от акредитирана Регионална лаборатория Варна – 04 към ИАОС.

Контролът, извършван от РИОСВ – Варна на обектите, формиращи отпадъчни води, включително пречиствателни станции на населени места е в пряка зависимост от качеството на водоприемниците.

Повърхностни води, предназначени за питейно водоснабдяване

В ЧРБУ, основните реки, които се вливат в Черно море са 18, обособени в 8 речни басейна – Черноморски Добруджански реки, река Провадийска, река Камчия, Севернобургазски реки, Мандренски реки, Южнобургазски реки, река Велека и река Резовска.

Басейновият район е беден на повърхностни течащи води. Общата водосборна площ на реките е 16567,93 km².

Най-дълга и пълноводна е р. Камчия.

В ЧРБУ има седем комплексни язовира по смисъла на Приложение №1 към чл. 13, т. 1 от Закона за водите, имащи определящо значение за развитието на промишлеността и селското стопанство в района.

Три от тях се използват за питейно-битово водоснабдяване на населението – яз. „Камчия“, яз. „Ясна поляна“ и яз „Тича“.

За питейно битово водоснабдяване на община Варна се използват води от язовир Камчия

Характеристика на язовир Камчия:

I. яз. „Камчия“ е езерен тип L11 - голям дълбок язовир.

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ВАРНА ЗА ПЕРИОДА 2024 – 2033 г.

- Екорегиян 12
- Средна дълбочина: > 15 m
- Размер/площ: >10 km², големи
- Максимална дълбочина: <120 m добре развит профундал
- Време за престой: Многогодишни
- Смесване/ Миктичност: Димиктични „езера“ с изразена лятна стратификация и термоклин;
- Соленост: <0,5 ‰ сладководни
- Добре представен профундал и батипелагиал;
- Олиготрофни до мезотрофни условия;

Река Камчия е най-дългата и най-голяма по водосборна площ река в ЧРБУ. Водосборният ѝ басейн обхваща значителни площи от източна Стара планина и Предбалкана. Реката води началото си от Лиса планина под името Тича. Преминава през Преславския пролом, на изток приема притока Луда Камчия и до вливането си в Черно море тече под името Камчия. Реката се влива пряко в Черно море.

Язовир "Камчия" е изграден на р. Луда Камчия.

Общата водосборна площ на р. Камчия е 5358 km². Дължината ѝ е 244,5 km. Средната гъстотата на речната мрежа е 0,7 km/km². Сравнително малката ѝ гъстота се обуславя от относително ограничените валежи.

Средногодишен отток на р. Луда Камчия преди яз. "Камчия" - 6,9 m³/s;

Оттокът на реката, наличният обем на язовира и речният приток към него се влияят от сезонната динамика на валежите.

Около язовир „Камчия“, със заповед № РД-756/07.10.2019 г. на Министъра на околната среда и водите е учредена санитарно-охранителна зона.

Дружество "Водоснабдяване и канализация-Варна" ООД, гр. Варна осигурява цялостната дейност по водоснабдяването, канализацията и пречиштането на питейни и битово-фекални води на територията на Варненска област.

"Водоснабдяване и канализация" ООД, гр. Варна черпи вода от язовир Камчия. Дружеството има разрешителни за водовземане, издадено от МОСВ - разрешително №3804/23.01.2006 г., продължено с решение №49/27.04.2020 г. за водоснабдяване на гр. Варна, населени места от ГРШ "Китка" до гр. Варна и група "Камчийски пясъци".

Експлоатира 10 ПСОВ. За водоснабдяване на населените места във Варненска област се използват 130 помпени станции.

"В и К-Варна" ООД осъществява дейността си в следните технически райони:

- Община Варна - център, изток, запад, КК "Св.св. Константин и Елена" и Аспарухово;
- Област Варна - Провадия, Долни чифлик и Аксаково.

За водоснабдяване на област Варна се черпи вода от язовир "Камчия" чрез ВГ Китка. Разрешеното за водовземане от язовира количество е до 1,94 m³/s при режим на работа 24 часа в денонощието.

Ползвани водни количества от ВиК Варна ООД - язовир Камчия

2019 г. - 35,81 млн. m³

2020 г. - 32,446 млн. m³

2021 г. - 34,789 млн. m³

2022 г. - 37, 360 млн. m³

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ВАРНА ЗА ПЕРИОДА 2024 – 2033 г.

За аварийно водоснабдяване на гр. Варна и селищата от Варненска област, през 2003 г. е построена ПС „Цонево“, която се захранва от язовир „Цонево“ и включва водите в дюкер №15 на деривация „Китка - Варна“. Капацитетът е 1000 л/сек. Водите от язовир „Цонево“ могат да се използват за питейно-битово водоснабдяване само при аварийна ситуация, обявена от компетентните органи.

Представените данни по-долу са от годишни Доклади за качеството на повърхностните води, предназначени за питейно-битово водоснабдяване в обхвата на Черноморски басейнов район (години 2021 и 2022)

Мониторинговите пунктове на язовирите са разположени в близост до водните кули. Пробонабирането е извършено послойно, в зависимост от височината на водния стълб.

Пробонабирането от яз. „Камчия“ – от 5 слоя, разпределени във воден хоризонт, от който се подава вода за питейно-битови нужди, ограничен от коти водно ниво – от 198 до 228 m.

Данни за извършван мониторинг на повърхностните води, предназначени за питейно – битово водоснабдяване (Годишен доклад за качеството на повърхностните води, предназначени за питейно – битово водоснабдяване в обхвата на черноморски басейнов район 2021 г.)

Физични, химични и микробиологични показатели за качеството на повърхностните води за питейно-битово водоснабдяване						
ВО	Източник на данни	вид мониторинг	изпитвателна лаборатория	слоеве/бр.	честота	бр./год
язовир Камчия	БДЧР	ФХ	РЛ Бургас към ИАОС	5	8	36
	БДЧР	Пестициди и полициклични ароматни въглеводороди	РЛ Бургас към ИАОС	1	1	14
	РЗИ Бургас	МБ	Лаборатория РЗИ Бургас	6	4	4

ФХ физични и химични показатели;

МБ – микробиологични показатели;

Данни за извършван мониторинг на повърхностните води, предназначени за питейно – битово водоснабдяване (Годишен доклад за качеството на повърхностните води, предназначени за питейно – битово водоснабдяване в обхвата на черноморски басейнов район 2022 г.)

Физични, химични и микробиологични показатели за качеството на повърхностните води за питейно-битово водоснабдяване						
ВО	Източник на данни	вид мониторинг	изпитвателна лаборатория	слоеве/бр.	честота	бр./год

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ВАРНА ЗА ПЕРИОДА 2024 – 2033 г.

язовир Камчия	БДЧР	ФХ	РЛ Бургас към ИАОС	5	8	31
	БДЧР	Пестициди и полициклични ароматни въглеводороди	РЛ Бургас към ИАОС	1	1	14
	РЗИ Бургас	МБ	Лаборатория РЗИ Бургас	6	4	4

ПРИЛОЖЕНИЕ № 1

**ДАННИ ЗА 2021 Г. ЗА КАЧЕСТВОТО НА ПОВЪРХНОСТНИТЕ ВОДИ ЗА ПИТЕЙНО-
БИТОВО ВОДОСНАБДЯВАНЕ В ЯЗ. КАМЧИЯ**

№	Показател	Единици	Мониторинг БДЧР				Мониторинг РЗИ - Бургас		
			Ср. стойност	Категория		Лаборатория	ср. ст.	Категория	
				ПС	ЗС			ПС	ЗС
1	pH	- pH	8,00	A1	-	ИАОС-РЛ Бургас	-	-	-
2	Цвят	mg/dm ³	10,63	A1	A1	ИАОС-РЛ Бургас	-	-	-
3	Неразтворени в-ва, НВ	mg/dm ³	6,07	A1	-	ИАОС-РЛ Бургас	-	-	-
4	Температура	°C, T	10,54	A1	A1	ИАОС-РЛ Бургас	-	-	-
5	Електропроводимост	µS/cm	308,85	A1	-	ИАОС-РЛ Бургас	-	-	-
6	Мирис	бала	без	A1	-	ИАОС-РЛ Бургас	-	-	-
7	Нитрати	mg/dm ³	2,22	A1	A1	ИАОС-РЛ Бургас	-	-	-
8	Флуориди	mg/dm ³	0,05	A1	A1	ИАОС-РЛ Бургас	-	-	-
9	Разтворено желязо	µg/dm ³	15,29	A1	A1	ИАОС-РЛ Бургас	-	-	-
10	Манган	µg/dm ³	14,89	A1	-	ИАОС-РЛ Бургас	-	-	-
11	Мед	µg/dm ³	3,49	A1	A1	ИАОС-РЛ Бургас	-	-	-
12	Цинк	µg/dm ³	11,15	A1	A1	ИАОС-РЛ Бургас	-	-	-
13	Кадмий	µg/dm ³	0,025	A1	A1	ИАОС-РЛ Бургас	-	-	-
14	Хром общ	µg/dm ³	0,5	-	A1	ИАОС-РЛ Бургас			
15	Олово	µg/dm ³	0,15	-	A1	ИАОС-РЛ Бургас	-	-	-
16	Живак	µg/dm ³	0,015	A1	A1	ИАОС-РЛ Бургас	-	-	-
17	Цианиди свободни	µg/dm ³	0,0015	-	A1	ИАОС-РЛ Бургас	-	-	-
18	Сульфати	mg/dm ³	20,42	A1	A1	ИАОС-РЛ Бургас	-	-	-
19	Хлориди	mg/dm ³	6,14	A1	-	ИАОС-РЛ Бургас	-	-	-
20	ПАВ	mg/dm ³	0,025	A1	-	ИАОС-РЛ Бургас	-	-	-
21	Фосфати	mg/dm ³	0,02	A1	-	ИАОС-РЛ Бургас	-	-	-

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ВАРНА ЗА ПЕРИОДА 2024 – 2033 г.

№	Показател	Единици	Мониторинг БДЧР			Мониторинг РЗИ - Бургас		
			Ср. стойност	Категория		ср. ст.	Категория	
				ПС	ЗС		ПС	ЗС
22	Феноли	mg/dm ³	0,001	-	A1	ИАОС-РЛ Бургас	-	-
23	Бор	µg/dm ³	25	A1	-	ИАОС-РЛ Бургас	-	-
24	Берилий	µg/dm ³	-	-	-	ИАОС-РЛ Бургас	-	-
25	Кобалт	µg/dm ³	-	-	-	ИАОС-РЛ Бургас	-	-
26	Никел	µg/dm ³	-	-	-	ИАОС-РЛ Бургас	-	-
27	Ванадий	µg/dm ³	-	-	-	ИАОС-РЛ Бургас	-	-
28	Арсен	µg/dm ³	0,5	A1	A1	ИАОС-РЛ Бургас	-	-
29	Селен	µg/dm ³	0,5	-	A1	ИАОС-РЛ Бургас	-	-
30	Барий	µg/dm ³	47	-	A1	ИАОС-РЛ Бургас	-	-
31	ХПК	mg/dm ³	14,94	-	A1	ИАОС-РЛ Бургас	-	-
32	Разтворен кислород на насищане	O ₂ %	71	A1	-	ИАОС-РЛ Бургас	-	-
33	БПК ₅ при 20 °C	mg/dm ³	1,16	A1	-	ИАОС-РЛ Бургас	-	-
34	Азот по Келдал	mg/dm ³	0,5	A1	-	ИАОС-РЛ Бургас	-	-
35	Амониев йон	mg/dm ³	0,02	A1	-	ИАОС-РЛ Бургас	-	-
36	Общ органичен въглерод	mg/dm ³	-	н.н	н.н	ИАОС-РЛ Бургас	-	-
37	Пестициди-общо(органохлорни и азотсъдържащи)				A1			
	Прометон	µg/dm ³	0,025	-		ИАОС-РЛ Бургас	-	-
	Пропазин	µg/dm ³	0,025	-		ИАОС-РЛ Бургас	-	-
	Агразин	µg/dm ³	0,025	-		ИАОС-РЛ Бургас	-	-
	Аметрин	µg/dm ³	0,005	-		ИАОС-РЛ Бургас	-	-
	Прометрин	µg/dm ³	0,025	-		ИАОС-РЛ Бургас	-	-

№	Показател	Единици	Мониторинг БДЧР			Мониторинг РЗИ - Бургас		
			Ср. стойност	Категория		ср. ст.	Категория	
				ПС	ЗС		ПС	ЗС
	Симетрин	µg/dm ³	0,025	-		ИАОС-РЛ Бургас	-	-
38	Полициклически ароматни въглеводороди				A1			
	нафтаген	µg/dm ³	0,005	-		ИАОС-РЛ Бургас		
	флуорантен	µg/dm ³	0,005	-		ИАОС-РЛ Бургас	-	-
	антрацен	µg/dm ³	0,005	-		ИАОС-РЛ Бургас	-	-
	Бензо(b)флуорантен	µg/dm ³	0,005	-		ИАОС-РЛ Бургас	-	-
	Бензо(k)флуорантен	µg/dm ³	0,005	-		ИАОС-РЛ Бургас	-	-
	Бензо(a)пирен	µg/dm ³	0,005	-		ИАОС-РЛ Бургас	-	-
	Бензо(ghi)перилен	µg/dm ³	0,005	-		ИАОС-РЛ Бургас	-	-
	Индено(1,2,3,-c,d) пирен	µg/dm ³	0,005	-		ИАОС-РЛ Бургас	-	-
39	Колиформи 37 °C	/100 ml	-	-	-	н.з.	61,67	A2
40	Фекални колиформи	/100 ml	-	-	-	н.з.	19,37	A1
41	Фекални стрептококи	/100 ml	-	-	-	н.з.	18,33	A1
42	Салмонела	-	-	-	-	н.з.	не се установява в 1000 ml	A2

Забележка:
н.д. - няма данни; н.з. - няма задължение по Наредба 12.; н.н. - няма определена норма.
РЗИ - Регионална здравна инспекция
ИАОС-РЛ- Изпълнителна агенция по околна среда-Регионална лаборатория
ПС/ЗС- препоръчителни /задължителни стойности;
С червен цвят са означени показателите и стойностите на концентрациите , които отговарят на А2.
Съгласно определената категория А2 на яз. „Камчия“ показател салмонела се измерва за установяване на наличие в 1000 ml, което съответства на Категория А2.

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ВАРНА ЗА ПЕРИОДА 2024 – 2033 г.

ПРИЛОЖЕНИЕ № 1

ДАННИ ЗА 2022 Г. ЗА КАЧЕСТВОТО НА ПОВЪРХНОСТНИТЕ ВОДИ ЗА ПИТЕЙНО-БИТОВО ВОДОСНАБДЯВАНЕ В ЯЗ. КАМЧИЯ

№	Показател	Единици	Мониторинг БДЧР				Мониторинг РЗИ - Бургас		
			Ср. стойност	Категория		Лаборатория	Ср. стойност	Категория	
				ПС	ЗС			ПС	ЗС
1	pH	- pH	8,15	A1	-	ИАОС-РЛ Бургас	-	-	-
2	Цвят	mg/dm ³	6,82	A1	A1	ИАОС-РЛ Бургас	-	-	-
3	Неразтворени в-ва, НВ	mg/dm ³	2,50	A1	-	ИАОС-РЛ Бургас	-	-	-
4	Температура	°C, T	11,49	A1	A1	ИАОС-РЛ Бургас	-	-	-
5	Електропроводимост	µS/cm	312,77	A1	-	ИАОС-РЛ Бургас	-	-	-
6	Мирис	бала	без	A1	-	ИАОС-РЛ Бургас	-	-	-
7	Нитрати	mg/dm ³	1,53	A1	A1	ИАОС-РЛ Бургас	-	-	-
8	Флуориди	mg/dm ³	0,05	A1	A1	ИАОС-РЛ Бургас	-	-	-
9	Разтворено желязо	µg/dm ³	7,70	A1	A1	ИАОС-РЛ Бургас	-	-	-
10	Манган	µg/dm ³	3,35	A1	-	ИАОС-РЛ Бургас	-	-	-
11	Мед	µg/dm ³	0,15	A1	A1	ИАОС-РЛ Бургас	-	-	-
12	Цинк	µg/dm ³	1,00	A1	A1	ИАОС-РЛ Бургас	-	-	-
13	Кадмий	µg/dm ³	0,01	A1	A1	ИАОС-РЛ Бургас	-	-	-
14	Хром общ	µg/dm ³	1,68	-	A1	ИАОС-РЛ Бургас	-	-	-
15	Олово	µg/dm ³	0,15	-	A1	ИАОС-РЛ Бургас	-	-	-
16	Живак	µg/dm ³	0,015	A1	A1	ИАОС-РЛ Бургас	-	-	-
17	Цианиди свободни	µg/dm ³	0,0015	-	A1	ИАОС-РЛ Бургас	-	-	-
18	Сульфати	mg/dm ³	22,25	A1	A1	ИАОС-РЛ Бургас	-	-	-
19	Хлориди	mg/dm ³	5,77	A1	-	ИАОС-РЛ Бургас	-	-	-
20	ПАВ	mg/dm ³	0,025	A1	-	ИАОС-РЛ Бургас	-	-	-
21	Фосфати	mg/dm ³	0,034	A1	-	ИАОС-РЛ Бургас	-	-	-
22	Феноли	mg/dm ³	0,001	-	A1	ИАОС-РЛ Бургас	-	-	-

№	Показател	Единици	Мониторинг БДЧР				Мониторинг РЗИ - Бургас		
			Ср. стойност	Категория		Лаборатория	Ср. стойност	Категория	
				ПС	ЗС			ПС	ЗС
23	Бор	µg/dm ³	62	A1	-	ИАОС-РЛ Бургас	-	-	-
24	Берилий	µg/dm ³	-	-	-	ИАОС-РЛ Бургас	-	-	-
25	Кобалт	µg/dm ³	-	-	-	ИАОС-РЛ Бургас	-	-	-
26	Никел	µg/dm ³	-	-	-	ИАОС-РЛ Бургас	-	-	-
27	Ванадий	µg/dm ³	-	-	-	ИАОС-РЛ Бургас	-	-	-
28	Арсен	µg/dm ³	0,5	A1	A1	ИАОС-РЛ Бургас	-	-	-
29	Селен	µg/dm ³	0,5	-	A1	ИАОС-РЛ Бургас	-	-	-
30	Барий	µg/dm ³	32	-	A1	ИАОС-РЛ Бургас	-	-	-
31	ХПК	mg/dm ³	14,52	-	A1	ИАОС-РЛ Бургас	-	-	-
32	Разтворен кислород на насищане	O ₂ %	72,26	A1	-	ИАОС-РЛ Бургас	-	-	-
33	БПК ₅ при 20 °C	mg/dm ³	1,27	A1	-	ИАОС-РЛ Бургас	-	-	-
34	Азот по Келдал	mg/dm ³	0,5	A1	-	ИАОС-РЛ Бургас	-	-	-
35	Амониев йон	mg/dm ³	0,02	A1	-	ИАОС-РЛ Бургас	-	-	-
36	Общ органичен въглерод	mg/dm ³	-	н.н	н.н	ИАОС-РЛ Бургас	-	-	-
37	Пестициди-общо(органохлорни и азотсъдържащи)				A1				
	Прометон	µg/dm ³	<0,05*	-		ИАОС-РЛ Бургас	-	-	-
	Пропазин	µg/dm ³	<0,05*	-		ИАОС-РЛ Бургас	-	-	-
	Атразин	µg/dm ³	<0,05*	-		ИАОС-РЛ Бургас	-	-	-
	Аметрин	µg/dm ³	<0,05*	-		ИАОС-РЛ Бургас	-	-	-
	Прометрин	µg/dm ³	<0,05*	-		ИАОС-РЛ Бургас	-	-	-
	Симетрин	µg/dm ³	<0,05*	-		ИАОС-РЛ Бургас	-	-	-

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ВАРНА ЗА ПЕРИОДА 2024 – 2033 г.

№	Показател	Единици	Мониторинг БДЧР			Мониторинг РЗИ - Бургас		
			Ср. стойност	Категория		Ср. стойност	Категория	
				ПС	ЗС		ПС	ЗС
38	Полициклически ароматни въглеводороди				A1			
	нафтаден	µg/dm ³	<0,01*	-		ИАОС-РЛ Бургас		
	флуорантен	µg/dm ³	<0,01*	-		ИАОС-РЛ Бургас	-	-
	антрацен	µg/dm ³	<0,01*	-		ИАОС-РЛ Бургас		
	Бензо(b)флуорантен	µg/dm ³	<0,01*	-		ИАОС-РЛ Бургас	-	-
	Бензо(k)флуорантен	µg/dm ³	<0,01*	-		ИАОС-РЛ Бургас	-	-
	Бензо(a)пирен	µg/dm ³	<0,01*	-		ИАОС-РЛ Бургас	-	-
	Бензо(ghi)перилен	µg/dm ³	<0,01*	-		ИАОС-РЛ Бургас	-	-
	Индено(1,2,3-c,d) пирен	µg/dm ³	<0,01*	-		ИАОС-РЛ Бургас	-	-
39	Колиформи 37 °C	/100 ml	-	-	-	н.з.	48,54	A1
40	Фекални колиформи	/100 ml	-	-	-	н.з.	5,0	A1
41	Фекални стрептококи	/100 ml	-	-	-	н.з.	5,0	A1
42	Салмонела	-	-	-	-	н.з.	не се установява в 1000 ml	A2

Забележка:

н.д. - няма данни; н.з. - няма задължение по Наредба 12.; н.л. - няма определена норма.

РЗИ - Регионална здравна инспекция

ИАОС-РЛ- Изпълнителна агенция по околна среда-Регионална лаборатория

ПС/ЗС- препоръчителни /задължителни стойности;

С червен цвят са означени показателите и стойностите на концентрациите, които отговарят на А2.

Съгласно определената категория А2 на яз. „Камчия“ показател салмонела се измерва за установяване на наличие в 1000 ml, което съответства на Категория А2.

*Резултатите от изпитване са по-малки от границата на определяне на метода

Заклучения за качеството на повърхностните води за питейно битово водоснабдяване за територията на община Варна

По НАРЕДБА № 12 от 18.06.2002 г., уреждаща качествените изисквания към водите за питейно-битово водоснабдяване

Интерпретацията на резултатите от изследваните физико-химичните и микробиологичните показатели е извършена по задължителни и препоръчителни стойности, съгласно Приложение № 1 на Наредба № 12/2002 г.

- По задължителни стойности е констатирано 100 % съответствие с изискванията за категория А1 и за двете представени години (2021 и 2022 г.)
- По препоръчителни стойности анализът сочи 93 % съответствие с изискванията за категория А1 за 2021, съответно 96% за 2022 г. Установените за яз. „Камчия“ резултати по показатели салмонела и колиформи 37°C, съответстват на препоръчителните за категория А2 стойности и за двете представени години.
- Резултатите от микробиологичните изследвания на водата от язовир „Камчия“ съответстват на стойностите, определени в Приложение №1 от Наредба №12/2002 г. за категория А2 и за двете представени години.

По Наредба № Н-4/2012г. за характеризиране на повърхностните води

Екологичното състояние на вътрешните повърхностни води - реки и езера е оценено на база проведения мониторинг по биологични, физико-химични елементи за качество и специфични замърсители. В съответствие с Приложение V, 1.4.2. на РДВ и чл. 18, ал. 1 на Наредба № 1/2011 г. за мониторинг на водите, се определя състоянието по всеки от наблюдаваните елементи за качество - биологични (БЕК), физико-химични (ФХЕК) и специфични замърсители (СЗ). Най-лошото от определените по БЕК, ФХЕК и СЗ състояния, формира екологичното състояние на водното тяло. Водно тяло с код BG2KA400L024 - яз. „Камчия“ е определено в добър екологичен потенциал през 2021 г.

- По изследваните ФХЕК: добро състояние по показатели разтворен кислород и фосфоркато ортофосфати и отлично по азот амониен и БПК5;
- По БЕК не е провеждан мониторинг;

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ВАРНА ЗА ПЕРИОДА 2024 – 2033 г.

- По изследваните специфични замърсители не са установени превишения на средногодишните стойности на стандартите за качество на околната среда (СГС- СКОС), съгласно Приложение 7 на Наредба № Н-4/14.09.2012 г.

По Наредба за СКОС за приоритетни вещества и някои други замърсители (Наредба за СКОС)

Химичното състояние на повърхностните водни тела се определя на база данните от мониторинга на приоритетни вещества в матрици вода и биота. То се оценява в два класа – добро и непостигащо добро. При „добро химично състояние“ не се установяват превишения на СКОС, посочени в Наредбата за СКОС. В случаите, в които са налице превишения на съответните СКОС, състоянието се определя като непостигащо добро. Интерпретацията на получените резултати отчита разпоредбите на Директива 2009/90/ЕС, специфицираща изискванията към химичния анализ и мониторинга на състоянието, транспонирана в Наредба №1/ 2011 г. за мониторинг на водите.

Водно тяло с код BG2KA400L024 - яз. „Камчия“ е определено в добро химично състояние за 2021 г.

Не са установени превишения на СГС-СКОС на изследваните приоритетни и някои други замърсители за 2021 г. на водите в яз. „Камчия“.

Резултатите от проведения през годината мониторинг на язовир „Камчия“ потвърждават определената за него категория А2. Не се констатира влошаване на категорията води спрямо предходната година. Предвид горепосоченото и разпоредбите на Приложение 2 към чл. 3, ал. 1 от Наредба № 12, се запазва необходимостта от предварителната обработка на ползваните води - механична, химична и дезинфекция.

Подземни води

Представените данни в този раздел са от годишни Доклади/Бюлетени за състоянието на водите в Черноморски район за басейново управление (години 2021, 2022 и 2023)

Анализът на качествено състояние е извършен от Басейнова дирекция Черноморски район по водоносни хоризонти, водни тела и пунктове, съгласно изискванията на: Наредба № 1 за проучването, ползването и опазването на подземните води; Директива 2000/60/ЕС и Директива за подземните води 98/83/ЕО.

Съгласно изискванията на чл. 169 б от Закона за водите и Приложение V на Рамковата директива за водите (РДВ), за оценка на качествено и количествено състояние на подземните водни тела, ежегодно се разработват програми за мониторинг. При планиране на програмите за мониторинг и избора на пунктовете се съблюдават изискванията на утвърдената „Методика за планиране на мрежи и програми за мониторинг на подземните води“.

Оценката на химичното състояние на водата във всеки отделен МП се извършва, след преглед и анализ на резултати от извършения за изминалата година мониторинг. Цялостна оценката на качествено състояние на ПВТ се изготвя, съгласно утвърдена Методика за оценка на химично състояние на подземните водни тела и се изготвя веднъж на 6 години за целите на Плана за управление на речните басейни.

На територията на Черноморски район за басейново управление са идентифицирани 40 подземни водни тела в 7 водоносни хоризонта.

На територията на община Варна са идентифицирани 4 подземни водни тела в 3 водоносни хоризонта, информация за които е представена по-долу:.

В неоген водоносен хоризонт са определени 2 подземни водни тела със следните кодове, местоположение и колектор:

- BG2G000000N018 – Порови води в неоген-миоцен-сармат Изгрев-Варна-Ботево- Батово с местоположение в поречието на Добруджански Черноморски реки, р. Провадийска и с колектор от варовици, пясъци, пясъчници, глини;

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ВАРНА ЗА ПЕРИОДА 2024 – 2033 г.

- BG2G000000N019 – Порови води в неоген-миоцен Галата-Долен чифлик с местоположение в поречието на р. Провадийска, р. Камчия, Дерета – Приселци с колектор от пясъци, варовици, пясъчници.

Неогенските водоносни хоризонти се формират в кримокавказки тип седименти, основно в североизточната част на БДЧР и като отделни локални комплекси югоизточно от Стара планина. Неогенските водоносни хоризонти изграждат комплекс с локални водоносни серии в отложенията на миоцена (предимно чокрака), долния и горен сармат. В миоценските несвързани или слабосвързани пясъци, напукани пясъчници и окарстени варовици са се формирали пукнатинни, пукнатинно-карстови до порово-пукнатинно-карстови по тип, предимно ненапорни до напорни по характер подземни води.

На двете подземни водни тела от неоген водоносния хоризонт, части от който са застъпени на територията на община Варна, на повърхността се разкрива около 50% от площта им и близо такава част ще бъде подложена на значим натиск.

Областта на подхранване на подземните води почти съвпада с площното разпространение на миоценските седименти. Подхранването се извършва изключително от инфилтрация на валежни и повърхностни води, улеснено от спокойните геоморфоложки и тектонски условия, от климатичните особености на района и от значителното окарстване и напукване на седиментите.

Дренирането на неогенските води се извършва от речно-овражната система, от подрусови потоци на по-големите дерета в крайбрежната част на района, от многобройни низходящи извори и групи. Значителна част от миоценските води се излива „подземно“ в приморската ивица – в езерото „Дуранкулак“, езерния комплекс „Шабла-Езерец“, Шабленска тузла, около с. Ваклино, около устието на р. Батова, както и в акваторията на Черно море.

Подземни водни тела III слой – Палеоген водоносен хоризонт

На територията на община Варна, в палеоген водоносен хоризонт е определено едно подземно водно тяло със следния код, местоположение и колектор:

- BG2G00000PG026 – Порови води в палеоген-еоцен Варна-Шабла с местоположение в поречия: Черноморски Добруджански реки, р. Провадийска и Дерета Приселци-Черноморец и с колектор от пясъци, пясъчници, варовици.

Цялата територия на община Варна попада в обхвата на подземното водно тяло.

Палеогенските водоносни хоризонти се формират предимно в долно и средноеоценските отложения с порово-пукнатинен колектор. Водоносните хоризонти са издържани в североизточна България и залягат на дълбочина от 20 до към 600 метра. В останалите райони на ЧРБУ, те са представени като повърхностен комплекс или маломощни хоризонти с локално подхранване.

В Североизточна България палеоген водоносния хоризонт е напорен, като в останалите места предимно е грунтов до полунапорен.

Подземни водни тела VI слой – Креда-малм-валанж водоносен хоризонт

На територията на община Варна, в креда-малм-валанж водоносен хоризонт е определено едно подземно водно тяло със следния код, местоположение и колектор:

- BG2G000J3K1040 – Карстови води в малм-валанж с местоположение в поречието на: р. Камчия, Добруджански Черноморски реки, р. Врана, р. Провадийска и с колектор от доломитизирани варовици и варовици неравномерно напукани и окарстени.

Малм – валанжският водоносен хоризонт е повсеместно разпространен в северната част от Черноморски район за басейново управление (северно от линията Преслав, Смядово, Дългопол, Бяла). В зависимост от морфологията и пространственото си положение, част от ресурсите му се причисляват към минералните води с температура над 20°C.

В районите на Девня, Златина, Суворово и Разделна в следствие на пликативната и дизюнктивна тектоника излиза на повърхността във вид на възходящи извори. Литоложки отдолу нагоре е представен от доломити, доломитизирани варовици и варовици неравномерно напукани и окарстени. Изгражда пукнатинно-карстов колектор със слоеста структура. Идеализира се като еднороден водоносен хоризонт. Горната и долната част на малм-валанжския карбонатен комплекс

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ВАРНА ЗА ПЕРИОДА 2024 – 2033 г.

са с ниска проводимост, докато средната част е високопроницаема зона (с мощност от 200 до около 400 м). Откритата порестост за целия комплекс е средно от 8 до 15%, като в проникващата пукнатино- карстова част достига до 38%. Вертикалната позиция на малм-валанжа е почти изцяло в по-долните хоризонти. Директното подхранване на хоризонта се осъществява в района на Северобългарското сводово издигане, а индиректно – по крупни тектонски нарушения или в пряк контакт (при липса на водоупор) с отгорезалягащите водоносни хоризонти на долно и горнокредните, палеогенските и неогенските отложения. Дренирането му във вид на извори се извършва по Южно-мизийския разлом и Венелин-Аксаковската дислокация (Девненски и Златински извори). Предполага се, че известна част от него се разтоварва по дизюнктивни нарушения в района на Черноморския шелф. Хидроизопиезите на хоризонта показват направление на потока в североизточно и северно направление към Черно море и река Дунав.

Филтрационните показатели на хоризонта в различните части на областта и в пространствено положение са твърде разнообразни и се отличават с голяма амплитуда. Водопроводимостта варира от 10 до 11 000 м²/ден, като максималните стойности са характерни за района на Девня и Разделна. Температурата се изменя от 15 градуса С в зоната на подхранване до 55 градуса С на дълбочина под 1200 м.

Състояние на подземните водни тела (ПВТ) на територията на общината (по данни на БДЧР):

КОД НА ПОДЗЕМНОТО ВТ	ИМЕ НА ПОДЗЕМНОТО ВТ	ХИМИЧНО СЪСТОЯНИЕ ПУРБ 2016-2021 г.	ПОКАЗАТЕЛИ, НА КОИТО СЕ ДЪЛЖИ ЛОШОТО СЪСТОЯНИЕ	ХИМИЧНО СЪСТОЯНИЕ 2022 г.	ПОКАЗАТЕЛИ, НА КОИТО СЕ ДЪЛЖИ ЛОШОТО СЪСТОЯНИЕ	ХИМИЧНО СЪСТОЯНИЕ 2023 г.	ПОКАЗАТЕЛИ, НА КОИТО СЕ ДЪЛЖИ ЛОШОТО СЪСТОЯНИЕ
BG2G000000N018	Карстово-порови води в неоген - миоцен - сармат Изгрев-Варна -Ботево-Батово	лошо	Нитрати	лошо	Нитрати, Магnezий, Амoниев иони, Желязо, Електропроводимост, Манган, Натрий, Хлориди, Калций, Обща	лошо	Амoниев иони, Желязо, Живак, Електропроводимост, Калций, Манган, Натрий, Нитрати, Обща твърдост, Селен, Сулфатни йони, Хлориди йони
BG2G000000N019	Порови води в неоген - миоцен Галата - Долен чифлик	добро		добро		добро	
BG2G000000PG026	Порови води в палеоген - еоцен Варна - Шабла	лошо	Нитрати	лошо	Калций, Нитрати, Ортофосфати, Желязо, Манган, Електропроводимост, Обща твърдост, Магnezий, Сулфати, Хлориди	лошо	Желязо, Електропроводимост, Калций, Магnezий, Манган, Натрий, Нитрати, Обща твърдост, Ортофосфати, Сулфати
BG2G0000J3K1040	Карстови води в малм-валанж	добро		добро		добро	

ПВТ с код BG2G000000N018 - Карстово-порови води в неоген-миоцен-сармат Изгрев-Варна-Ботево-Батово

По програма за мониторинг е предвидено наблюдение в 12 пункта, с кодове и наименования:

- BG2G000000NMP055 Богдан, каптаж при ПС. Установени са превишения по показатели магнезий, нитрати, желязо и алуминий.
- BG2G000000NMP058 Климентово, дренаж. В МП не са установени СГС над СК.
- BG2G000000NMP059 Изгрев, дренаж. Установено е превишение по показател нитрати.
- BG2G000000NMP060 Балчик, ШК. В МП не са установени СГС над СК.
- BG2G000000NMP061 Николаевка, Дренаж. В МП не са установени СГС над СК.
- BG2G000000NMP062 Драганово, каптаж. В МП не са взети проби поради липса на достъп.
- BG2G000000NMP206 Ген. Кантарджиево, ТК. В МП не са установени СГС над СК.
- BG2G000000NMP207 Тополи, ТК. Установени са превишения по показатели амoниев иони, желязо, манган, натрий и хлориди.
- BG2G000000NMP410 Кранево, ШК-1. Установени са превишения по показатели електропроводимост, калций, натрий, обща твърдост, сулфати.
- BG2G000000NMP411 Кранево, ШК-1 "ДАСА-Кранево". Установено е превишение по показател нитрати.
- BG2G000000NMP412 Кранево, ШК-2. В МП не са установени СГС над СК.
- BG2G000000NMP427 Въглен, дренаж. Установени са превишения по показатели живак и калций.

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ВАРНА ЗА ПЕРИОДА 2024 – 2033 г.

Тялото запазва определеното в ПУРБ 2016-2021 г. лошо състояние.

ПВТ с код BG2G000000N019 - Порови води в неоген - миоцен Галата – Долен Чифлик

По програма за мониторинг е предвидено наблюдение в 1 пункт, с код и наименование: BG2G000000NMP142 Венелин, СК. В МП не са установени СГС над СК.

Предвид, че в тялото има само 1 пункт, достоверността на оценката е ниска. Тялото запазва определеното в ПУРБ 2016-2021 г. добро състояние.

ПВТ с код BG2G000000PG026 - Порови води в палеоген-еоцен Варна-Шабла

По програма за мониторинг е предвидено наблюдение в 4 пункта, с кодове и наименования:

- BG2G000000PGMP073 Аврен, каптаж. Установено е превишение по показател нитрати.
- BG2G000000PGMP209 Игнатиево, ТК. Установени са превишения по показатели електропроводимост, калций, обща твърдост, фосфати и сулфати.
- BG2G000000PGMP210 Юнак, КИ. Установено е превишение по показател сулфати.
- BG2G000000PGMP211 Константиново, ТК 3. Установено е превишение по показатели желязо и манган.

Тялото запазва определеното в ПУРБ 2016-2021 г. лошо състояние.

ПВТ с код BG2G0000J3K1040 - Карстови води в малм-валанж

По програмата за мониторинг е предвидено наблюдение в 3 пункта, с кодове и наименования:

- BG2G0000J3K1MP116 Варна, Р-161х. В МП не са установени СГС над СК.
- BG2G0000J3K1MP476 Стража, Карстови извори - Боаза - 1, 2 и Кошарите - 1, 2. В МП не са установени СГС над СК.
- BG2G0000J3K1MP477 Велики Преслав, каптаж "Дервиша". В МП не са установени СГС над СК.

Тялото запазва определеното в ПУРБ 2016-2021 г. добро състояние.

Заклучение: Повишеното съдържание на замърсители в подземните води се дължи предимно на:

- дифузни източници: инфраструктура без канализации, земеделски земи, обработваеми, смесени земеделски площи, животновъдни ферми и др.;
- точкови източници: зауствания на отпадъчни води (ПСОВ, инсталации и съоръжения за категориите промишлени дейности попадащи в Приложение №4 към Закона за опазване на околната среда (ЗООС) с комплексно разрешително, ферми, складове и други селскостопански обекти.

Минерални води

Критериите за оценка на възможностите за отделяне на конкретно находище на минерални води като самостоятелно подземно водно тяло са обвързани с:

- Наличие на интерес за икономическа и стопанска дейност - дали се използва или не се е използвала досега термалната (термоминералната) вода;
- Наличие на достатъчно информация – сондажни данни, геотермична информация, резултати от опитно-филтрационни изследвания, проби от химични анализи и др.;
- Температура на водата

В Северна България са определени две находища за минерални води изключително държавна собственост: Находище 100 Район „Североизточна България“ и Находище 101 "Район Варненски басейн"- разкриващи минерални води от съответен артезиански водоносен хоризонт.

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ВАРНА ЗА ПЕРИОДА 2024 – 2033 г.

На Община Варна са предоставени безвъзмездно за управление и ползване минералните води от участък „Варна – област Варна, община Варна“ на находища №№100 и 101, с Решения №№49 и 50 от 12.02.2019 г. на Министъра на околната среда и водите до 01.01.2036 г.

Минералните води на територията на община Варна са значителен природен ресурс с рекреационно, балнеоложко и термоенергийно естество. Съществуват три водоносни хоризонта със стопанско значение – горноюрско – валанжски водоносен хоризонт, еоценски водоносен хоризонт и миоценски водоносен хоризонт.

Подземните води от малмоваланжския хоризонт са с напорен характер и на много места се самоизливат на повърхността. В гр. Варна температурата на тези води е около 50°C, в другите области от територията на Варненска община – по-ниска. Еоценският водоносен хоризонт е напорен. Температурата на водата е 11-12°C в зоната на подхранване и 26-36 °C в района на Черноморското крайбрежие.

Находищата от малмоваланжинския и еоценския водоносни хоризонти – изключителна държавна собственост – на територията на община Варна, са разкрити с 37 броя сондажи – 29 броя за малмоваланжинския водоносен хоризонт и 8 броя за еоценския водоносен хоризонт.

Органът, който издава разрешения за водовземане от минерални води за територията на община Варна, е Басейнова дирекция за управление на водите „Черноморски район“.

Към м. февруари, 2022г. действащите разрешения за водовземане от минерални води за територията на община Варна са 51 броя, от които:

- за обекти на територията на град Варна - 20 броя;
- за обекти на територията на к.к. „Св. Св. Константин и Елена“ - 27 броя;
- за обекти в к.к. „Златни пясъци“ - 4 броя.

Водовземането се извършва от подземни водни тела BG2G000J3K1040 и BG2G00000Pg026.

Водовземни съоръжения за минерални води могат да се изграждат от общини, когато са им предоставени за управление минерални води, изключителна държавна собственост.

Съгласно разпоредбите на Закона за водите, министърът на околната среда и водите може да предостави безвъзмездно за управление и ползване на съответните общини за срок 25 години минералните води от находищата или от обособен участък от находище по приложение №2 към чл. 14, т. 2 от Закона за водите.

Предоставянето на минералните води се извършва по писмено заявление от кмета след решение на общинския съвет на съответната община.

В Приложение №2 към Закона за водите са посочени находищата на минералните води – изключителна държавна собственост, като община Варна е включена като териториален обхват в две находища, както следва:

- 100. Район „Североизточна България“ – подземни води от малмоваланжския водоносен хоризонт с температура, по-висока от 20 °C;
- 101. Район „Варненски басейн“ – подземни води от еоценския водоносен хоризонт с температура, по-висока от 20 °C.

Термоминералните води от малмо-валанжинския басейн се явяват значителен природен ресурс с рекреационно, балнеоложко и термоенергийно естество. Експлоатацията им е възможна единствено по сондажен път. На територията на общината са изградени 29 броя сондажни кладенци. Водите са слабо минерализирани (хидрокарбонатно-калциеви) с температура от 27 до 55 оС. Приблизителната оценка на ресурсите е от 1,5 -3 m3/s.

При част от термоминералните води има повишено съдържание на сероводород.

Зоната на влияние в по-голямата си част разполага с чисти пресни повърхностни и подземни води за водоснабдяване на населението, с достатъчно технологични води за производствените дейности в агломерацията Варна-Белослав-Девня, както и с води за развитие на места на поливно земеделие. В туристическите комплекси има достатъчно изградени сондажи за термо-минерални води от малм-валанжинския водоносен хоризонт.

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ВАРНА ЗА ПЕРИОДА 2024 – 2033 г.

Крайбрежни морски води

Екологично състояние на крайбрежните морски води

Представените данни в този раздел са от годишни Доклади/Бюлетени за състоянието на водите в Черноморски район за басейново управление (години 2021, 2022 и 2023)

Мониторингът и оценката на екологичното състояние на крайбрежните морски води за 2021 г., са извършени от Институт по океанология – БАН, съгласно Споразумения №№ Д-33-25/10.09.2020 г. и Д-31-6/12.04.2021 г. между МОСВ и Института, в изпълнение на чл. 171, ал. 2, т. 3 от Закона за водите.

Наблюдавани са следните физико – химични елементи за качество: наситеност с кислород (OS%, mg/l повърхност и дъно), разтворен кислород (DO, mg/l); биохимична потребност от кислород (БПК5, mg/l), съдържание на амониев азот (N-NH₄, µg/l), нитритен азот (N-NO₂, µg/l), нитратен азот (N-NO₃, µg/l) и фосфатен фосфор (P-PO₄, µg/l).

Наблюдавани са следните специфични замърсители: нефтопродукти, етилбензен, бисфенол А, цинк, мед, арсен, алуминий, хром шествалентен, ксилени, полихлоробифенили, диетилхексилфталат, дибутилфталат.

Резултатите за изследваните специфични замърсители са анализирани и съпоставени със стандартите за качество на околната среда, посочени в Наредба Н-4 от 14.09.2012 г. за характеризиране на повърхностните води (посл. изм. ДВ. бр.13 от 16 Февруари 2021г.).

Екологичното състояние на водните тела е определено на база резултатите по наблюдаваните биологични и физико-химични елементи за качество, и специфични замърсители.

Резултатите от проведените изследвания и интерпретацията на резултатите са представени по-долу.

Химично състояние на крайбрежните морски води

Изпитването на пробите е извършено от акредитирани лаборатории в чужбина.

Химичното състояние се определя на база данните за матрици вода и биота. Оценката за крайбрежните води е извършена съгласно националната методика за оценка на химичното състояние на повърхностни води, която е съобразена с изискванията, посочени в Директива 2013/39/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 12 август 2013 г. за изменение на Рамкова директива за водите 2000/60/ЕО, и Директива 2008/105/ЕО по отношение на приоритетните вещества в областта на политиката за водите, транспонирана в българското законодателство с Наредба за стандарти за качество на околната среда за приоритетни вещества и някои други замърсители (ДВ, бр. № 88/2010 г. Състоянието на водното тяло се класифицира като добро, когато изчисленият горен доверителен интервал за всяко от изследваните приоритетни вещества за всяка от изследваните матрици е по-малък от съответния СКОС. Ако за някое от изследваните вещества горепосоченото условие не е изпълнено, химичното състояние се определя като недостигащо добро.

Резултати от проведените изследвания:

Крайбрежно водно тяло „Варненски залив” с код BG2BS000C005

Оценка на екологичното и химичното състояние на крайбрежното водно тяло в Плана за управление на речните басейни в Черноморски район за басейново управление на водите (ПУРБ) 2016 – 2021 г. е „лошо” за екологично състояние и „непостигащо добро” за химично състояние

Водното тяло Варненски залив е едно от най-проблемните по българското крайбрежие, където е най-осезателно локалното антропогенно въздействие и поддържа стабилно категория „лошо – умерено”.

Наблюдението се извършва чрез два пункта за мониторинг: Варненски залив – север и Варненски залив – юг

Според интегрирания индекс и през двата сезона пункт Варна залив юг е в категория умерено, докато Варна залив север, през зимата е в добро, а през пролетта в умерено. В сравнение с предходни изследвания, според които водното тяло, често е регистрирано с максимуми в

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ВАРНА ЗА ПЕРИОДА 2024 – 2033 г.

параметрите, по време на последните изследвания стойностите на числеността и биомасата на фитопланктона в двата пункта не достигат максимално измерените нива от мониторинговата мрежа.

Тенденции в изменение на екологичното състояние на ВТ Варненски залив:

ПУРБ 2016-2021 (първоначална класификация) – лошо състояние

2016, 2017 – лошо състояние

2018, 2019 – умерено състояние

2020 – не са извършвани наблюдения

2021 – умерено състояние

2022 - не са извършвани наблюдения

2023 – умерено състояние

Химично състояние - приоритетни вещества във води, биота и седименти - не са изследвани

Във водното тяло попадат 5 зони за къпане:

- „Варна - Бриз 3 – буните“ с код BG3310610135003010;
- „Варна - Офицерски плаж“ с код BG3310610135003011;
- „Варна - Централен плаж“ с код BG3310610135003012;
- „Варна - Южен плаж“ с код BG3310610135003013;
- „Варна - Аспарухово – централен“ с код BG3310610135003014.

Заложени са следните мерки, с цел подобряване състоянието на водното тяло:

1. Предприемане на действия за прекратяване на замърсяването на водите за къпане в зона за къпане "Офицерски плаж", гр. Варна, чрез преустановяване на заустването в зоната на т.нар. "Шокъров канал" - (Изграждане на дълбоководно заустване в Черно море посредством тръбопровод извън зона за къпане);
2. Изграждане на дълбоководно заустване в Черно море посредством тръбопровод извън зона за къпане на колектора за дъждовни води: " "Вълнолом";
3. Използване на подходящо оборудване при инцидентни нефтени разливи (скимъри, бонови заграждения и др.) за ограничаване на замърсяването на морските води в акваторията на рибарските пристанища;
4. Контрол на дейности по събиране и транспортиране на корабни и битови корабни отпадъци
5. Контрол на замърсяването от кораби превозващи вредни вещества в опакован вид;
6. Контрол на замърсяването от кораби превозващи течни вещества в наливно състояние;
7. Контрол на дейности по предаване и транспортиране на нефтосъдържащи отпадъци;
8. Контрол на замърсяването с нефт и/или нефтоводни смеси;
9. Реконструкция на Шокъров канал за намаляване на замърсяването на зона за къпане "Офицерски плаж" с отпадъци и седименти (обяснение: реконструкция на съществуващото терасиране на открития канал, монтиране и регулярна поддръжка на механични решетки за задържане на отпадъци и утаяване и обеззаразяване на водите преди вливане в крайбрежните води).

Зони за защита на водите

Съгласно изискванията на чл. 157, т. 3 от Закона за водите се изготвят списък и карти на зоните за защита на водите, вкл. всички води, използвани за питейни нужди, защитени територии и територии, изискващи специална защита по силата на българското и европейското законодателство. В изпълнение на чл. 116, ал. 1 от Закона за водите всички води и водни обекти

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ВАРНА ЗА ПЕРИОДА 2024 – 2033 г.

се опазват от изтощаване, замърсяване и увреждане с цел поддържане на необходимото количество и качество на водите и здравословна околна среда, съхраняване на екосистемите, запазване на ландшафта и предотвратяване на стопански щети. В съответствие с ал. 2 за постигане на целите по ал. 1 се определят: зони за защита на водите. Съгласно разпоредбите на чл. 6 от Рамковата директива за водите и прилагането ѝ в чл. 119а, ал. 1, т. 1, т. 2, т. 3, т. 4 и т. 5 от ЗВ, от държавите членки се изисква да гарантират, че регистрите за всички зони за защита на водите във всеки отделен район за басейново управление са завършени. За всеки вид зони се води регистър, който включва и карти с посочено местоположението им и основанията, съгласно което са обявени като такива.

Регистър на чувствителните зони на територията на Черноморски район за басейново управление на водите, съгласно Заповед РД № 970/28.07.2003 г. на министъра на околната среда (ПУРБ – Черноморски басейн) 2022г. – 2027г.		
Начало		Край
Черно море - от границата при с. Дуранкулак		Черно море - до границата при с. Резово
Всички водни обекти във водосбора на Черно море на територията на Р. България		
Име на зоната	Код на зоната	Площ на зоната, km²
Водосборен басейн на р. Камчия	BGCSARI05	5371
Водосбора на Черно море - крайбрежна линия	BGCSACL13	8755
Водосбора на р. Провадийска и р. Девненска	BGCSARI09	2440
Черно море - крайбрежна линия	BGCSARI13	6678

Зоните за защита се преразглеждат и актуализират на всеки 6 години, както следва:

- зони за защита на водите, предназначени за питейно-битово водоснабдяване от повърхностни и подземни води съгласно чл. 119а, ал. 1 от ЗВ - територията на водосбора на повърхностните водни тела и земната повърхност над подземните водни тела по чл. 119, ал. 1, т. 1 и 2 от ЗВ;

В Черноморски район за басейново управление (ЧРБУ) остават непроменени идентифицираните три повърхностни водни тела за питейно-битово водоснабдяване (язовири). Проектната категория на трите язовира: „Камчия“, „Ясна поляна“ и „Тича“ за питейно-битово водоснабдяване е определена със Заповед № РД - 415/28.04.2004 г. на министъра на околната среда и водите и съгласно Наредба № 12/2002 г. за качествените изисквания към повърхностни води, предназначени за питейно - битово водоснабдяване.

Министърът на околната среда и водите е учредил санитарно-охранителни зони (СОЗ) около язовир „Камчия“ със Заповед №РД-756/07.10.2019 г., язовири „Ясна поляна“ и „Ново Паничарево“ и водохващане Зелениковска със Заповед №РД-947/17.12.2019 г. Язовири „Ахелой“, „Порой“ и „Тича“ са в процедура по учредяване на СОЗ.

Единственият резервен водоизточник за питейно - битово водоснабдяване на територията на ЧРБУ е язовир „Георги Трайков“, който поради влязло в сила Решение № 129/21.08.2018 г. на министъра на околната среда и водите за отмяна на Разрешително № 0528/05.09.2001 г. за

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ВАРНА ЗА ПЕРИОДА 2024 – 2033 г.

водовземане за питейно-битово водоснабдяване на град Варна и Варненска област при извънредни ситуации, е невъведен в експлоатация.

В Регистър на подземни водни тела определени като зони за защита за питейни нужди, и четирите подземни водни тела, попадащи изцяло или частично на територията на община Варна, са определени като зона за защита на питейните води (Приложение 3.1.2 на ПУРБ 2022 – 2027):

Номер по ред	Код на зоната	Код на водното тяло	Име на водното тяло	Площ на водното тяло
1.	BG2DGW000000N018	BG2G000000N018	Карстово-порови води в неоген-миоцен-сармат Изгрев-Варна- Бонево-Батова	1126,83
2.	BG2DGW000000N019	BG2G000000N019	Порови води в неоген-миоцен Галата-Долен Чифлик	427,9
3.	BG2DGW00000PG026	BG2G00000PG026	Порови води в палеоген-еоцен Варна- Шабла	3476,37
4.	BG2DGW000J3K1041	BG2G000K1J3041	Карстови води в малм-валанж	2622,05

Източник: ПУРБ ЧР 2022-2027 г.

- зони за опазване на водите за къпане, които са открити водни площи, използвани масово от хората за къпане - морета, язовири, реки, езера, съгласно изискванията на чл. 135, ал. 1 от Закона за водите, Директива 2006/7/ЕО и Наредба № 5 за управление качеството на водите за къпане;

Съгласно ПУРБ – Черноморски басейн следните зони с води за къпане на територията на община Варна са определени като зони за опазване

Зони с води за къпане на територията на Черноморско район за басейново управление - община Варна

№	КОД НА ЗОНАТА ЗА КЪПАНЕ	ЗОНА ЗА КЪПАНЕ	КОД НА ВОДНОТО ТЯЛО	ИМЕ НА ВОДНОТО ТЯЛО	КАТЕГОРИЯ	ПЛОЩ НА ВОДНОТО ТЯЛО
8	BG3310610135003001	Златни пясъци - ПСОВ	BG2BS000C1013	от Каварна до н. Галата	Крайбрежни морски води	148,47
9	BG3310610135003002	Златни пясъци - Морско казино	BG2BS000C1013	от Каварна до н. Галата	Крайбрежни морски води	148,47
10	BG3310610135003003	Златни пясъци - Ривиера	BG2BS000C1013	от Каварна до н. Галата	Крайбрежни морски води	148,47
11	BG3310610135003004	Кабакум - Централен	BG2BS000C1013	от Каварна до н. Галата	Крайбрежни морски води	148,47
12	BG3310610135003005	Слънчев ден - хотел "Марина"	BG2BS000C1013	от Каварна до н. Галата	Крайбрежни морски води	148,47
13	BG3310610135003006	Св. Св. Константин и Елена - Голям плаж	BG2BS000C1013	от Каварна до н. Галата	Крайбрежни морски води	148,47
14	BG3310610135003007	Св. Св. Константин и Елена - до минерален басейн	BG2BS000C1013	от Каварна до н. Галата	Крайбрежни морски води	148,47
15	BG3310610135003008	Св. Св. Константин и Елена - Малка Ривиера	BG2BS000C1013	от Каварна до н. Галата	Крайбрежни морски води	148,47
16	BG3310610135003009	Св. Св. Константин и Елена - Сент Елиас	BG2BS000C1013	от Каварна до н. Галата	Крайбрежни морски води	148,47
30	BG3310610135003015	Фичоза - Хижа "Ветеран"	BG2BS000C1113	от н. Галата до к.к. Камчия	Крайбрежни морски води	46,29

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ВАРНА ЗА ПЕРИОДА 2024 – 2033 г.

31	BG3310610135003016	Хижа "Черноморец"	BG2BS000C1113	от н. Галата до к.к. Камчия	Крайбрежни морски води	46,29
32	BG3310610135003017	Паша дере	BG2BS000C1113	от н. Галата до к.к. Камчия	Крайбрежни морски води	46,29
33	BG3310610135003010	Варна - Бриз 3 - буните	BG2BS000C005	Варненски залив	Крайбрежни морски води	15,66
34	BG3310610135003011	Варна - Офицерски плаж	BG2BS000C005	Варненски залив	Крайбрежни морски води	15,66
35	BG3310610135003012	Варна - Централен плаж	BG2BS000C005	Варненски залив	Крайбрежни морски води	15,66
36	BG3310610135003013	Варна - Южен плаж	BG2BS000C005	Варненски залив	Крайбрежни морски води	15,66
37	BG3310610135003014	Варна - Аспарухово - централен	BG2BS000C005	Варненски залив	Крайбрежни морски води	15,66

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ВАРНА ЗА ПЕРИОДА 2024 – 2033 г.

- Съгласно приложение 3.3.1 към ПУПР – Черноморски басейн част от територията на община Варна попада в нитратно-уязвима зона, приложение 2 към Заповед № РД 900/21.10.2024 г. част от територията на община Варна (36,4%) попада в този списък.

По-долу са представени подземните и повърхностни водни тела на територията на община Варна които са замърсени или застрашени от замърсяване с нитрати от земеделски източници, съгласно Приложение 1 към Заповед № РД 900/21.10.2024 г. (Източник – ПУРБ Черноморски басейн – 2022 – 2027г.)

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ВАРНА ЗА ПЕРИОДА 2024 – 2033 г.

Община Варна - Подземни водни тела в териториалния обхват на ЧРБУ, които са замърсени или застрашени от замърсяване с нитрати от земеделски източници, съгласно Приложение 1 към Заповед № РД 900/21.10.2024 г.		
№	Име на подземното водно тяло	Код на подземното водно тяло
10	Карстово-порови води в неоген - миоцен - сармат Изгрев - Варна - Ботево - Батово	BG2G000000N018
11	Порови води в неоген - миоцен Галата- Долен чифлик	BG2G000000N019
17	Порови води в палеоген-еоцен Варна-Шабла	BG2G00000PG026

Община Варна - Повърхностни водни тела в териториалния обхват на ЧБРУ, които са замърсени или застрашени от замърсяване с нитрати от земеделски източници, съгласно Приложение 1 към Заповед № РД 900/21.10.2024 г.		
№	Име на повърхностното водно тяло	Код на повърхностното водно тяло
39	язовир „Камчия“	BG2KA400L024
107	Варненско езеро	BG2PR100L001
108	Канал, свързващ Белославско езеро с Варненско езеро (канал 2)	BG2PR100L002
109	Белославско езеро	BG2PR100L003
116	р. Провадийска - след вливането на шламоотвал Падина до Белославско езеро	BG2PR345R1307

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ВАРНА ЗА ПЕРИОДА 2024 – 2033 г.

128	Стар канал между Варненско езеро и Черно море	BG2PR900L019
129	Канал 1 (нов) между Варненско езеро и Черно море	BG2PR900L020

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ВАРНА ЗА ПЕРИОДА 2024 – 2033 г.

Генератори на отпадъчни води на територията на община Варна / източници на замърсяване (РИОСВ ВАРНА – доклад 2023 г.)

Градски пречиствателни станции за отпадъчни води

Пречиствателни станции на територията на Варна, заустващи над 5 000 м³/ден отпадъчни води са: ПСОВ "Варна" и ПСОВ "Златни пясъци". ПСОВ "Варна" работи нормално и постига заложените норми за качество на пречистване. След приключване през 2020 г. на реконструкцията и модернизацията в ПСОВ "Златни пясъци" пречистените отпадъчни води също постигат заложените в разрешителното норми, с изключение на еднократно превишение по показатели: общ азот, неразтворени вещества, ПАВ и екстахируеми вещества. (по данни от Годишен отчет за дейността на РИОСВ Варна за 2023 г.)

Промислени предприятия на територията на община Варна, източници на отпадъчни води:

- "Поддържане чистотата на морските води" АД, гр. Варна, експлоатира Брегова пречиствателна станция за нефтоводни смеси и битови отпадъчни води. В станцията постъпват за пречистване санични води, предавани от кораби и отпадъчни води замърсени с нефтопродукти. През 2023 г. са извършени проверки от РИОСВ Варна на предприятието, при които не са установявани наднормени стойности на контролираните приоритетни и приоритетно опасни вещества.
- „Електра“ АД има издадено разрешително за заустване и през 2023 г. няма констатирани несъответствия.
- „Аквакултури Варна“ ООД – пречиства отпадъчните води и ги включва в затворен оборотен цикъл.
- „Север експорт“ ООД пречиства механично отпадъчните си води, след което ги транспортира до градска ПСОВ.

Инженерна инфраструктура

На територията на „Водоснабдяване и канализация-Варна“ ООД са обособени:

- 4 броя големи водоснабдителни зони с над 5000 жители или с общ обем подадена вода над 1000 м³/ден - Деривация „Китка-Варна, Деривация „Девненски извори“, Зона за водоснабдяване „Батова“ и Зона за водоснабдяване „Провадия“
- 58 броя малки зони – с под 5000 жители или с общ обем подадена вода под 1000 куб.м /ден. От тях:
 - 16 броя малки зони – с подадена вода от 100 до 1000 куб. м /ден;
 - 38 броя малки зони – с подадена вода до от 10 до 100 куб.м /ден;
 - 4 броя малки зони – с подадена вода до 10 куб. м /ден.

Единственият повърхностен водоизточник – язовир „Камчия“ се поддържа и стопанисва от „В и К“ ЕАД, гр. Бургас.

По-големите водовземни групи са:

- Деривация „Китка-Варна“, водоизточник – язовир „Камчия“ – обслужва над 40 бр. населени места в Бургаска и Варненска област и основно гр. Варна.

Максималният капацитет на деривацията след РШ „Китка“ е 2000л/сек. Деривация „Китка – Варна“ е построена е през 1975 г. с обща дължина 102,504 км, в която са включени: дюкери от стомана L = 45,400 м.; дюкери от стоманобетон L = 7,700 м.; деривация от стоманобетон L = 48,811 м. и тунели L = 500 м.

- Девня-Варна II-ри и III-ти етап с водоизточници „девенски извори“ – водоснабдява гр.Девня и гр.Варна, и попътните селища от гр. Девня до гр. Варна с общ капацитет – 2000л/сек. Втори етап е изграден през 1963 г. с дължина 25 680 м, от които 18000 м е стомана

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ВАРНА ЗА ПЕРИОДА 2024 – 2033 г.

ф 1000, а останалите предварително напрегнати тръби от стоманобетон ф 1210 и ф 1050. Участъкът до ПС „Чуката“ е напорен и е с дължина 11000 м.

- „Батова“ – включва в състава си около 50 бр. подземни водоизточника (каптажи, дренажи и шахтови кладенци) с максимален дебит до 120-130 л/сек. Водоснабдява високата зона на КК „Златни пясъци“, част от кв. „Виница“, гр.Варна и селата Каменар и Куманово.
- „Паша дере“ (Прибой) - „Галата“ – Подаването на водата към консуматорите се осъществява с два подема: първи подем - ПС „Прибой - 1“ и втори подем – ПС „Прибой - 2“. Водопроводът е изпълнен със стоманени тръби ф 325 с обща дължина 7999 м. В участъкът от ПС „Прибой - 1“ и ПС „Прибой - 2“ с дължина 3319 м, водопровода е за частична подмяна.
- „Златина-Ветрино-Провадия“ – захранва се само от подземни водоизточници (тръбни, сондажни и шахтови кладенци) – водоснабдява гр. Провадия и над 20 селища по направление Ветрино-Вълчи дол, Максимален дебит на водоизточниците е 150-160 л/сек.

„ВиК – Варна“ ООД не експлоатира ПСПВ и не извършва дейност по пречистване на питейна вода. Водата подавана от язовир Камчия по деривацията „Китка-Варна“ е пречистена в ПСПВ „Камчия“, собственост на „В и К“ ЕАД, гр.Бургас.

Дължината на довеждащите водопроводи за експлоатационен технически район (ЕТР) гр. Варна е 224 км, дължината на разпределителната мрежа за ЕТР Варна е 1287 км и 54498 сградни водопроводни отклонения. (Бизнес план за развитие на дейността на ВиК Варна ООД като ВиК оператор за периода 2022 – 2026)

Във Варненска област няма населено място с водоползване, което да не разполага с измервателно устройство.

В обхвата на „В и К – Варна“ ООД няма точки на заустване, в които да се заустват непречистени отпадъчни води.

Дължината на изградената канализационна мрежа на „В и К – Варна“ ООД за ЕТР Варна е 821 км., 28460 бр. канализационни отклонения. Изградените канализационни мрежи са от смесен тип. Степента на изграденост на канализационната мрежа за Гр. Варна е 98%.

Количествата генерирани утайки се съхраняват на площадките за временно съхранение на ПСОВ. На 10.01.2020г. Дружеството сключи договор, за период от 3 години, с фирма „Н-Транш“ ООД, за предаване на генерираните утайки от ПСОВ, за биологична рекултивация на нарушени терени. Дружеството не осъществява дейности по депониране на утайки от ПСОВ, като такива не се планират и за срока на бизнес план 2022-2026г.

През м. юли 2024 г. приключи изпълнението на проект Изграждане на ВиК инфраструктура на обособената територия, обслужвана от "ВиК- Варна" ООД, финансиран от ОПОС 2014 – 2020 – информация от ИСУН

Извършени инвестиционни дейности:

1. „Реконструкция и доизграждане на магистрални водопроводи Варна - Златни Пясъци I и III етап и пресвързване на съществуващата водопроводна мрежа, изграждане на канализационни колектори с дължина 6,122 km, реконструкция на магистрален водопровод Варна-Златни пясъци - I етап (ф500mm) с дължина 2,657 km и изграждане на връзки, осигуряващи захранването на водопроводната мрежа, с дължина 4,155 km. Реконструкция и изграждане на 197 бр. СВО. Част канализация Изграждане на канализация с дължина 3,79 km, изграждане на тласкател и на 67 бр. СКО.
2. Изграждане на канализационна мрежа и довеждащ канализационен колектор от с. Каменар, агломерация Варна.
3. Изграждане и реконструкция на обекти, свързани с външни водопроводи
4. Реконструкция и доизграждане на ВиК мрежи в гр. Варна

Общата стойност на проекта е 38 334 262.76 лева

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ВАРНА ЗА ПЕРИОДА 2024 – 2033 г.

На територията на община Варна не се доставя вода с непитейни качества (за промишлени нужди).

„Водоснабдяване и канализация-Варна“ ООД извършва мониторинг на водата за питейно-битови цели от централно водоснабдяване на гр. Варна и селищата от Варненска област- 159 на брой, както и на водоизточниците, експлоатирани от „Водоснабдяване и канализация-Варна“ ООД- над 230 водоизточника.

Контролът на качеството на водата доставяна от „Водоснабдяване и канализация-Варна“ ООД до потребителите се извършва по съгласувана от РЗИ-Варна годишна мониторингова програма, съгласно изискванията на Наредба № 9/2001, последно изм. 2018 г. „За качеството на водата, предназначена за питейно-битови цели“, която е в съответствие с Европейската Директива 98/93/ЕС на Съвета на ЕС относно качеството на водите, предназначени за консумация от човека.

Средно годишно се изследват над 1500 бр. проби по физикохимични и микробиологични показатели, включително проби за мониторинг след аварии. Качеството на питейната вода във Варненска област като цяло се оценява като много добро.

Данни за състоянието на питейната вода – гр. Варна (по данни на ВиК Варна): Показател ПК2а „Качество на питейната вода в големи зони на водоснабдяване“ за 2020 г. е 99.87%, Прямо данните, отчетени през 2019 г., за същия показател (ПК2а – 99.74%) е постигнато подобряване на стандартността в големите зони с 0.13 %. (Данни от БИЗНЕС ПЛАН ЗА РАЗВИТИЕ НА ДЕЙНОСТТА НА „ВИК-ВАРНА“ ООД КАТО ВИК ОПЕРАТОР ЗА ПЕРИОДА 2022-2026 Г.)

През 2023 г. е постигната следната стандартност по брой проби в големите зони на водоснабдяване от мониторинга „В и К - Варна“ ООД:

- по индикаторни показатели – 99,02 %
- по физико-химични показатели - 100 %;
- по микробиологични показатели - 99,45%.

Общо подадената вода на входа на големите водоснабдителните системи е с качества, изискващи само обеззаразяване на определени места, с цел подаването ѝ към потребителите с качества, отговарящи на изискванията на Наредба №9.

На територията на „В и К - Варна“ ООД са обособени 61 броя малки зони – с под 5000 жители или с общ обем подадена вода под 1000 куб.м /ден. От тях:

През 2023 г. е постигната следната стандартност по брой проби в малки зони за водоснабдяване от мониторинга на „В и К-Варна“ ООД:

- По индикаторни показатели – 85,60 %
- по физико-химични показатели- 75,81 %;
- по микробиологични показатели- 96,24%.

Качеството на питейната вода във Варненска област като цяло се оценява като много добро. „В и К-Варна“ дружеството има разработена оценка на риска, което позволява рискът за питейната вода да бъде оценяван и своевременно овладяван с помощта на заложените корективни мерки.

Изградените канализационни мрежи са от смесен тип (част от канализационната система на град Варна) и разделна система. Гр. Варна е с изградена канализационна мрежа на 98%.

Състояние на ПСОВ:

1) ПСОВ „Варна“ - ПСОВ работи със съоръжения за механично и биологично пречистване на отпадъчните води, с възможност за снижаване на показателите общ азот и общ фосфор. Пречистените отпадъчни води чрез коригирано дере - „Тел дере“ се заустват в северозападната част на Варненското езеро, водно тяло с код BG2PR100L001, от басейна на

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ВАРНА ЗА ПЕРИОДА 2024 – 2033 г.

р. Провадийска. ПСОВ "Варна" е най-големият вносител на заустени количества отпадъчни води за Черноморския район.

В ПСОВ Варна постъпват за пречистване отпадъчните води от канализационните мрежи на гр. Варна, гр. Аксаково, гр. Игнатиево, с. Каменар, с. Тополи и с. Езерово.

2) ПСОВ "Златни пясъци" – ПСОВ работи със съоръжения за механично и биологично пречистване на отпадъчните води, с възможност за снижаване на показателите общ азот и общ фосфор. В ПСОВ постъпват за пречистване отпадъчните води от к.к. "Златни пясъци", СО "Ален мак", к.к. "Чайка" и ВК "Ривиера".

Изградени са и са въведени в експлоатация съоръженията за дълбоководно заустване (на една морска миля навътре в морето) на пречистени отпадъчни води от ПСОВ „Златни пясъци“.

В ПСОВ "Прибой" постъпват за пречистване отпадъчните води от туристическите обекти в местност "Фичоза" и "Галата", след което се заустват в Сухото дере, вливащо се в Черно море. ПСОВ работи от началото до края на активния курортен сезон със съоръжения за механично и биологично.

ТЕРИТОРИИ СЪС ЗНАЧИТЕЛЕН ПОТЕНЦИАЛЕН РИСК ОТ НАВОДНЕНИЯ

ПОРН (План за оценка на риска от наводнения) на Черноморски РБУ (Район на басейново управление) е съставена от няколко доклада, съответните приложения към тях, бази данни и картографски материали. Те от една страна обезпечават МОСВ и БД с актуална и изчерпателна информация, а от друга страна позволяват по-добрата информираност на широката общественост и заинтересованите страни за резултатите от ПОРН. Актуализираната ПОРН е налична на Интернет страницата на басейнова дирекция „Черноморски район“ на Интернет адрес: https://www.bsbd.org/PURN/2022-2027/00_PFRA_BG2_MainReport.pdf

В Черноморски РБУ са включени 27 поречия, разположени изцяло в обхвата на района, 2 трансгранични поречия – р. Велека и р. Резовска и територии с директен отток към Черно море. В териториалния обхват на района попадат 8 области, 44 общини и 633 населени места

В актуализираната ПОРН климатичните промени са оценени на база на два типа входни данни по четири основни параметъра свързани с наводненията. Оценено е изменението им за 3 периода и два сценария според Междуправителствения панел за климатични промени (IPCC), както е показано на схемата:

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ВАРНА ЗА ПЕРИОДА 2024 – 2033 г.

В ПОРН са използвани данните по проект CORDEX (Coordinated Regional climate Downscaling Experiment) и по-конкретно подпроект MED-CORDEX - специално разработен за Средиземноморието от Националния център за метеорологични изследвания – Франция (CNRM, Meteo-France).

След направена оценка в рамките на по-горе описаната методика се налага извода, че най-голям относителен дял имат наводненията с дъждовен източник, а също така и със смесен – речно-дъждовен. Речните наводнения са на второ място по относителен дял. Най-малък дял имат инфраструктурните и морските наводнения и тези причинени от подземни води.

Според механизма на възникване значително преобладават наводненията резултат от подприщване или намаляване на проводимостта. Двойно по-малък дял заемат тези свързани с естествено преливане на реките и преливане над защитните съоръжения. Най-малък брой имат наводненията свързани с повреда на защитно или инфраструктурно съоръжение. Сравнително малък брой от описаните минали наводнения са класифицирани като значими, а по отношение на източника - те са резултат от всички типове механизми.

Според характеристиките на наводненията най-голям дял имат поройните наводнения. Значително по-малко са наводненията описани като постепенни, тези с висока скорост на течението, други внезапни и такива свързани с наносен поток. Само един от случаите е описан като наводнение от снеготопене. В Черноморски РБУ не са описани наводнения характеризиращи се като бавни и дълбоки.

Територията на община Варна попада в район със значителен потенциален риск от наводнения:

- BG2_APSFR_PR_100: Провадийска р. - от гр. Провадия до гр. Варна;

В района е имало едно значимо минало наводнение попадащо на територията на град Варна през 2014 г., създадо значителен риск за човешкото здраве и стопанската дейност в града: В наводнената част на квартал Аспарухово се събират водите на двата малки водосбора които обграждат квартал Аспарухово. В дните преди наводнението на 15.06, 16.06, 17.07 има регистрирани валежи. На 18.06 и 19.06 има регистрирани валежи с голяма интензивност - до 128 литра на кв.м. В резултат се е получило отнасяне на кална маса и растителност. До значителните размери на наводнението е допринесло и подприщването на водните потоци.

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ВАРНА ЗА ПЕРИОДА 2024 – 2033 г.

По вид на причинителя в района могат да се очакват следните видове наводнения: морски, речни, дъждовни-поройни (гр. Варна), инфраструктурни (разрушаване на стената на яз. Манастир), покачване на нивото на Варненско ез. и Белославско ез. от Черно море.

Съгласно оценените критерии наводнение в този район създава значим риск за: Човешко здраве; Общество; Недвижимо имущество; Инфраструктура; Стопанска дейност; Защитени територии; Замърсяване с опасни вещества; Културни ценности.

ОТЧЕТ ЗА ДЕЙНОСТТА ПО ПОДОБРЯВАНЕ СЪСТОЯНИЕТО НА ПОВЪРХНОСТНИТЕ И ПОДЗЕМНИТЕ ВОДИ (ОТЧЕТ НА ПООС ЗА 2020, 2021 и 2022г.)

Изграждане на инфраструктура:

Реализираните през 2020 г. дейности в областта на водите са свързани с доизграждане/реконструкция и модернизация на ПСОВ „Златни пясъци“, водоснабдителни мрежи и довеждаща инфраструктура, канализационни мрежи, поддържане на проводимостта на отводнителната система и съоръжения, и управление на минералните води. Всичко това спомага за устойчиво управление на водите и водните обекти на територията на общината и цели осигуряване необходимото количество и качество на питейна вода, както и намаляване на вредното влияние на отпадъчните води, след заустването им в Черно море.

През годината по проект **„Подготовка и изпълнение на проект за развитие на инфраструктурата за отпадъчни води в агломерация К.К. „Златни пясъци“, Община Варна**, са изпълнени следните дейности:

- **Реконструкция, модернизация и разширение на ПСОВ – К.К. „Златни пясъци“**
Обектът е въведен в експлоатация и е издадено Разрешение за ползване №ДК-07-ВН-261/27.10.2020 г. на Началника на РДНСК-Варна.
- **Частично изграждане, реконструкция/рехабилитация на канализационната мрежа в СО „Ален мак“, гр. Варна**
На 23.10.2020 г. е подписан Протокол за установяване годността на ползване на строежа (Приложение №16) и е издадено Разрешение за ползване.

През 2021 г. продължава изпълнението на Етап II – главни колектори 3 и 4, като главен канализационен колектор 3 е завършен, но не е въведен в експлоатация. В процес на изпълнение е главен канализационен колектор 4.

Във връзка с изпълнение на дейностите свързани с изграждане и реконструкция на водопроводна и канализационна мрежи, Дирекция „Инженерна инфраструктура и благоустройство“ през 2020 г. е издала 55 разрешения за строеж, с възложител Община Варна. Реализацията им е с предстоящ срок.

През 2020 г. е изградена дъждовна канализация по ул. „Михаил Колони“ с дължина 60 m.

Общо през 2021 г. е изградена 2 044,60 m водопроводна мрежа и 1 448, 9 m канализационна мрежа на територията на цялата община.

През 2022 г. е изпълнен обект - „Основен ремонт на ул. "Райко Даскалов", по плана на 16-ти м. р., район Младост, гр. Варна (обект фактически свързан с бул. "Васил Левски")", включващ изграждане на водопровод – 500м;

Започнало е изпълнение на СМР за обект: Изграждане на канализационна мрежа и довеждащ канализационен колектор с. Каменар, агломерация Варна, Етап I, за който „ВиК-Варна“ ООД е бенефициент по Административен договор Д-34-81/24.09.2019г. за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ за Изграждане на ВиК инфраструктура по Приоритетна ос 1: Води на Оперативна програма „Околна среда 2014-2020г.“, съфинансирана от Европейски фонд за регионално развитие и Кохезионния фонд на Европейския съюз; стартирани процедури по Етап II „Довеждащ канализационен колектор от с. Каменар – клон №192“.

Стартирала е реализацията на обект: „Доизграждане на канализационна мрежа в СО: Изгрев, Кочмар, Сълзица, Пчелина и Сотира, бул. „Христо Смирненски“. Реконструкция на

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ВАРНА ЗА ПЕРИОДА 2024 – 2033 г.

канализационен клон под бул. „Вл. Варненчик“. Реконструкция на магистрален водопровод Варна - Златни Пясъци III етап“, за който „В и К-Варна“ ООД е бенефициент по Административен договор Д-34-81/24.09.2019 г. за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ за Изграждане на ВиК инфраструктура по Приоритетна ос 1: Води на Оперативна програма „Околна среда 2014-2020г.“, съфинансирана от Европейски фонд за регионално развитие и Кохезионния фонд на Европейския съюз.

Поддържане проводимостта на отводнителните канали, деретата, канавките, водостоците и дъждоприемните шахти

С цел поддържане проводимостта на отводнителните канали, деретата, канавки и водостоци, общинската администрация е сключила договор в обхвата на рамково споразумение с предмет „Почистване и поддържане на участъци от отводнителни (охранителни) канали, дерета, канавки и водостоци на територията на община Варна“. В рамките на изпълнението на договора **през 2020 г.** са почистени 71 участъка от отводнителни канали, дерета, канавки и водостоци.

През 2021 година, в изпълнение на договор с Община Варна са почистени над 5 700 дъждоприемни шахти. В рамките на изпълнението на договора през 2021 г. са почистени 82 участъка от отводнителни канали, дерета, канавки и водостоци.

В рамките на изпълнението на договора **през 2022 г.** са почистени 66 участъка от отводнителни канали, дерета, канавки и водостоци. През 2022 г. година, по данни подадени от районите са почистени над 8034 дъждоприемни шахти.

Управление и стопанисване на минерални води

На Община Варна са предоставени безвъзмездно за управление и ползване минералните води от участък „Варна – област Варна, община Варна“ на находища №№100 и 101, с Решения №№49 и 50 от 12.02.2019 г. на Министъра на околната среда и водите до 01.01.2036 г.

През 2020 г. в администрацията на Община Варна са подадени 4 заявления за издаване на нови разрешителни за водовземане от минерални води и 1 заявление за продължаване срока на действие на разрешителното.

През 2021 г. в администрацията на Община Варна са подадени 6 заявления за издаване на нови разрешителни за водовземане от минерални води и 6 заявления за продължаване срока на действие на разрешителното.

Общинската администрация редовно извършва проверки:

- за спазване на условията в издадените разрешителни за водовземане от минерални води,
- за поддържане на съоръженията и спазване на забраните в пояс I на санитарно-охранителните зони,
- във връзка с изчисляването на дължимите такси за водовземане.

Съгласно Плана за управление на речните басейни за Черноморски район 2016-2021 г., сондаж №Р-161х „Варна“ е пункт за наблюдение от програмата за мониторинг на подземни води и се провежда мониторинг на подземните води през месеците май, август и ноември на съответната година.

С цел поддържане състоянието на сондажите и Санитарно-охранителните зони около сондажите, общинската администрация е сключила договор в обхвата на рамково споразумение с предмет „Ремонт, експлоатационна и техническа поддръжка на съпътстващи помещения и Санитарно-охранителни зони на минерални сондажи на територията на Община Варна“. Дейностите по договора се изпълняват регулярно. Състоянието на сондажите и санитарно-охранителните зони около тях е добро.

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ВАРНА ЗА ПЕРИОДА 2024 – 2033 г.

ОТПАДЪЦИ

Ключови разпоредби на ЗУО. Задължения на органите на местната администрация по реда на ЗУО.

Законът за управление на отпадъците (ЗУО) от 13.07.2012г. (изм., бр. 106 от 22.12.2023 г., в сила от 1.01.2024 г., доп., бр. 108 от 30.12.2023 г.) въведе т.нар. йерархия на управление на отпадъците, която определя приоритетния ред при управление на отпадъците от гледна точка на най-добрата възможност за опазване на околната среда, предотвратяване на вредните въздействия върху нея и ефективно използване на ресурсите. Законът регламентира мерките и контрола за защита на околната среда и човешкото здраве чрез предотвратяване или намаляване на образуването на отпадъците. Въвеждат се оперативни цели за рециклиране на битови и строителни отпадъци, изисквания към съоръженията и инсталациите за отпадъци, икономически и регулаторни механизми и инструменти за прилагане на законодателството, правила за управление на масово разпространените отпадъци, урежда се подходът за „край на отпадъка“ и „странични продукти“, определят се детайлно контролните функции на институциите и конкретните глоби и санкции за неспазване на закона.

Ключови разпоредби, съгласно ЗУО:

Системите за разделно събиране, повторна употреба, рециклиране и оползотворяване на битови отпадъци осигуряват като минимум изпълнението на следните цели:

1. най-късно до 1 януари 2020 г. подготовка за повторна употреба и рециклиране на отпадъчни материали, включващи хартия и картон, метал, пластмаса и стъкло от домакинствата и подобни отпадъци от други източници на не по-малко от 50 на сто от общото тегло на тези отпадъци;
2. най-късно до 31 декември 2020 г. ограничаване на количеството депонирани биоразградими битови отпадъци до 35 на сто от общото количество на същите отпадъци, образувани в Република България през 1995 г.;
3. най-късно до 31 декември 2025 г. подготовката за повторна употреба и рециклирането на битови отпадъци най-малко до 55 на сто от общото тегло на тези отпадъци;
3. най-късно до 31 декември 2030 г. подготовката за повторна употреба и рециклирането на битови отпадъци най-малко до 60 на сто от общото тегло на тези отпадъци;
4. най-късно до 31 декември 2035 г. подготовката за повторна употреба и рециклирането на битови отпадъци най-малко до 65 на сто от общото тегло на тези отпадъци;
5. най-късно до 31 декември 2035 г. количеството на депонираните битови отпадъци да е намалено до 10 на сто или по-малко от общото количество образувани битови отпадъци (по тегло).

Целите по чл. 31, ал. 1, т. 3 за подготовката за повторна употреба и рециклирането на битови отпадъци се постигат поетапно, като след 31 декември 2020 г. нарастват всяка година с по 1 на сто, както следва:

1. 31 декември 2021 г. – 51 на сто;
2. 31 декември 2022 г. – 52 на сто;
3. 31 декември 2023 г. – 53 на сто;
4. 31 декември 2024 г. – 54 на сто;
5. 31 декември 2025 г. – 55 на сто.

Министърът на околната среда и водите може да отложи постигането на целта по чл. 31, ал. 1, т. 3 до 2040 г., като минималнодопустимото изпълнение се намалява до 50 на сто за 2025 г., 55 на сто за 2030 г. и 60 на сто за 2035 г.

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ВАРНА ЗА ПЕРИОДА 2024 – 2033 г.

С приетите промени в ЗУО се поставя цел за подготовка за повторна употреба рециклиране на битовите отпадъци до 65% през 2035 г., за да се извлекат съществени екологични, икономически и социални ползи и да се ускори преходът към кръгова икономика. Като допълнителен стимул на прехода към кръгова икономика е въведена и цел за намаляване до 10 % на депонираните битови отпадъци до 2035 г.

Задължения на органите на местната администрация по реда на ЗУО

Законът за управление на отпадъците и наредбите към него, регламентират детайлно редица ангажменти, свързани с управлението на отпадъците. Съгласно ЗУО, кметът на общината отговаря за:

1. осигуряването на съдове за събиране на битовите отпадъци - контейнери, кофи и други
2. събирането на битовите отпадъци и транспортирането им до депата или други инсталации и съоръжения за оползотворяването и/или обезвреждането им;
3. почистването на уличните платна, площадите, алеите, парковете и другите територии от населените места, предназначени за обществено ползване;
4. избор на площадка, изграждане, експлоатация, закриване и мониторинг на депата за битови отпадъци или на други инсталации или съоръжения за оползотворяването и/или обезвреждане на битови отпадъци;
5. организирането на събирането, оползотворяването и обезвреждането на строителни отпадъци от ремонтна дейност, образувани от домакинствата на територията на съответната община;
6. разделното събиране на битови отпадъци на територията на общината най- малко за следните отпадъчни материали: хартия и картон, метали, пластмаси и стъкло;
7. организирането на дейностите по разделно събиране на масово разпространени отпадъци и/или оказва съдействие на организациите за оползотворяване на масово разпространени отпадъци, в т.ч. определя местата за разполагане на необходимите елементи на системите за разделно събиране и местата за предаване на масово разпространени отпадъци;
8. изпълнението на решенията по чл. 26, ал. 1 на общото събрание на регионалните сдружения по чл. 24, ал. 1 и съдейства за създаване на центрове за повторна употреба, поправка и подготовка за повторна употреба;
9. организирането на разделно събиране на опасните битови отпадъци извън обхвата на наредбите по чл. 13, ал. 1 и предаването им за оползотворяване и/или обезвреждане;
10. разделното събиране и съхраняването на битови биоразградими отпадъци, в т.ч. определя местата за разполагане на необходимите елементи на системата за разделно събиране на отпадъците и предаването им за компостиране или анаеробно разграждане;
11. осигуряването на площадки за безвъзмездно предаване на разделно събрани отпадъци от домакинствата, в т.ч. едрогабаритни отпадъци, опасни отпадъци и други във всички населени места с население, по-голямо от 10 000 жители на територията на общината, и при необходимост в други населени места;
12. почистването от отпадъци на общинските пътища;
13. осигуряването на информация на обществеността по т. 1 - 12, 14 и 15, както и информация относно мерките за предотвратяване образуването на отпадъци и предотвратяването на нерегламентираното изхвърляне на отпадъци чрез интернет страницата на съответната община, както и по друг подходящ начин;
14. поддържането на регистър на площадките за предаване на отпадъци от пластмаси, стъкло, хартия и картон на територията на съответната община;
15. предотвратяването на изхвърлянето на отпадъци на неразрешени за това места и/или създаването на незаконни сметища и организиране на почистването им.
16. организирането на управлението на битовите и строителните отпадъци, образувани на нейна територия, съобразно изискванията на този закон и наредбата по чл. 22.

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ВАРНА ЗА ПЕРИОДА 2024 – 2033 г.

17. организирането на изпълнението на задълженията си за участие в системите за разделно събиране по чл. 19, ал. 3, т. 6, като сключва договори по ред, определен с решение на общинския съвет.

Кметът на общината организира събирането на данни и предоставя информация на НСИ, ИАОС, съгласно изискванията на Наредбата за реда и образците, по които се предоставя информация за дейности с отпадъци; разработва общинска наредба за управление на отпадъците и общинска програма за управление на отпадъците; организира внасянето на отчисления за следексплоатационни грижи на депа за битови отпадъци и за депониране на битови отпадъци в необходимия размер и срок; контролира изпълнението на общинската наредба за управление на отпадъците; предлага за одобрение от общинския съвет на такса за заплащане на услугите, предоставяни от общината, свързани с отпадъците.

Кметът на общината самостоятелно, когато не участва в регионално сдружение по чл. 24, ал. 1, или съвместно с другите кметове на общините от регионалното сдружение предприема действия по възлагане и извършване на прединвестиционни проучвания за изграждане на ново съоръжение/я за третиране на битовите отпадъци най-малко три години преди изчерпване обема на депото за битови отпадъци или изтичането на експлоатационния срок на инсталацията, за което уведомява съответната РИОСВ.

Общинският съвет приема наредба, с която определя условията и реда за изхвърлянето, събирането, включително разделното, транспортирането, претоварването, оползотворяването и обезвреждането на битови и строителни отпадъци, включително биоотпадъци, опасни битови отпадъци, масово разпространени отпадъци, на територията на общината, разработена съгласно изискванията на този закон и подзаконовите нормативни актове по прилагането му, както и заплащането за предоставяне на съответните услуги по реда на Закона за местните данъци и такси.

Общините, включени във всеки от регионите по чл. 49, ал. 9, създават регионална система за управление на отпадъците, състояща се от регионално депо и/или други съоръжения за третиране на отпадъци.

Общините, включени във всеки от регионите по чл. 49, ал. 9, създават по реда на този закон регионално сдружение.

Общото събрание на регионалното сдружение се състои от кметовете на участващите в него общини.

Община Варна е член на регионалното сдружение на общините Варна, Аксаково и Белослав и участва в регионалната система за управление на отпадъците, като регионалното депо е част от тази система.

Кметовете на общините предприемат действия за възлагане и извършване на прединвестиционни проучвания за изграждане на нови съоръжения за третиране на отпадъци, най-малко три години преди изчерпване обема на депото за битови отпадъци или изтичане на експлоатационния срок на инсталацията, за което уведомява РИОСВ.

Програма за управление на отпадъците (ПУО) на община Варна – структура, стратегически цели и принципи

Програмата за управление на отпадъците (ПУО) на община е изготвена за период 2021-2028 г. на основание чл. 52 от ЗУО. Съгласно чл. 52, ал. 2 от ЗУО, тя е секторна програма и неразделна част от общинската програма за опазване на околната среда. Програмата за управление на отпадъците на Община Варна (2021-2028 г.) се явява един от най-важните инструменти за прилагането на законодателството по управление на отпадъците на местно ниво.

В структурата на Програмата се съдържат основно:

- Анализ на състоянието относно отпадъците

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ВАРНА ЗА ПЕРИОДА 2024 – 2033 г.

- Анализ и оценка на действащото национално законодателство по управление на отпадъците;
- Анализ и оценка на прилаганото законодателство на местно ниво;
- Прогнози за образуваните отпадъци;
- Анализ на дейността на Регионалното сдружение за управление на отпадъците – регион Варна;
- Анализ и оценка на институционалния капацитет;
- Анализ и оценка на въведените схеми за управление на отпадъците;
- Анализ и информация на замърсените в миналото площадки.
- Анализ на инфраструктурата за третиране на отпадъците;
- Анализ на икономическите инструменти в областта на управление на отпадъците;
- Анализ на финансовите потоци по управление на отпадъците;
- Анализ на приложените мерки по предотвратяване образуването на отпадъци.

На база на основните изводи и препоръки по всеки анализ са идентифицирани дейностите (мерките) за постигане на целите, поставени в националното законодателство по управление на отпадъците до 2028 г. За всяка конкретна дейност (мярка) са определени необходимите финансови средства, източници на финансиране, срокове, очаквани резултати и индикатори за изпълнение на целите/мерките.

В резултат на направените изводи от анализа на състоянието на управлението на отпадъците, препоръките и SWOT анализа, както и целите на държавната политика за управление на отпадъците са определени стратегическите цели на Програмата за управление на отпадъците на община Варна за периода 2021-2028г.

Програмата включва 3 стратегически цели, съпътствани от 5 програми.

Първа стратегическа цел: *Намаляване на вредното въздействие на отпадъците чрез предотвратяване образуването им и насърчаване на повторното им използване.*

Програма за предотвратяване образуването на отпадъци с подпрограма за хранителните отпадъци.

Втора стратегическа цел: *Увеличаване на количествата на рециклираните и оползотворени отпадъци*

Програма за достигане на целите за подготовка за повторна употреба и за рециклиране на битовите отпадъци.

Програма за достигане на целите за рециклиране и оползотворяване на строителни отпадъци и отпадъци отразрушаване на сгради.

Програма за достигане на целите за рециклиране и оползотворяване на МРО сподпрограма за управление на опаковките и отпадъците от опаковки.

Трета стратегическа цел: *Намаляване на количествата и на риска от депонираните битови отпадъци*

Програма за намаляване на количествата и на риска от депонираните битови отпадъци.

Подпрограмите, посредством мерките, заложи в тях, водят до изпълнение както на оперативните, така и на трите стратегически цели на ПУО. Подпрограмите реално представляват план за действие.

Генералната стратегическа цел на страната в сферата на управление на отпадъците е: ***Общество и бизнес, които подобряват прилагането на йерархията на управление на отпадъците във всички процеси и нива.***

Постигането на главната стратегическа цел е залегнало като приоритет в Програмата за управление на отпадъците на общината. Целите ѝ са в синхрон с целите на Националния план за управление на отпадъците 2021- 2028 г.

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ВАРНА ЗА ПЕРИОДА 2024 – 2033 г.

Националният план за управление на отпадъците (НПУО) има ключова роля за ефективното и ефикасно управление на отпадъците в Р България. С плана се цели намаляване на вредното въздействие на отпадъците върху околната среда и здравето на населението, както и постигане на максимално ефективно използване на ресурсите, разкриване на нови пазари и създаване на нови работни места. Важна част от Плана е създаването на максимални условия за предотвратяване образуването на отпадъци. НПУО, съответно Програмата за управление на отпадъците на община Варна се основава на следните основни принципи:

- „Предотвратяване” - образуването на отпадъци трябва да бъде намалено и избегнато, където това е възможно.
- „Разширена отговорност на производителя” и „замърсителят плаща” – лицата, които образуват или допринасят за образуването на отпадъци или замърсяват околната среда или сегашните притежатели на отпадъците трябва да покрият пълните разходи за третиране на отпадъците и да ги управляват по начин, който гарантира висока степен на защита на околната среда и човешкото здраве.
- „Превантивност” – потенциалните проблеми с отпадъците трябва да бъдат предвиждани и избягвани на възможно най-ранен етап.
- „Близост” и „самодостатъчност” – отпадъците трябва да бъдат обезвреждани възможно най-близко до мястото на тяхното образуване, като отпадъците, генерирани в ЕС, трябва да бъдат третирани в рамките на Съюза.
- „Участие на обществеността” – съответните заинтересовани страни и органи, както и широката общественост, имат възможност да участват в разработването на планове за управление на отпадъците и на програмите за предотвратяване на отпадъците и имат достъп до тях след разработването им.

Осигуряване на финансови средства за изпълнение на задълженията на общините, произтичащи от ЗУО.

Приходи от такса битови отпадъци

Приходите на общината включват средства от такса „битови отпадъци” и собствени приходи (местни данъци, постъпления от наеми, продажба на имущество и т.н.), които след покриване на оперативните разходи по предоставянето на различни услуги, в случай на икономии могат да се насочват за инвестиционни цели.

В съответствие с отговорностите, вменени им по силата на ЗУО, общините предоставят и финансират следните услуги, свързани с управлението на отпадъците:

1. събиране и транспортиране на битови отпадъци до съоръжения и инсталации за тяхното третиране;
2. третиране на битовите отпадъци в съоръжения и инсталации;
3. поддържане на чистотата на териториите за обществено ползване в населените места и селищните образувания в общината.

Тези услуги се финансират чрез постъпления от такса „битови отпадъци”, която населението и бизнеса заплащат на годишна база.

Общинският съвет определя размера на такса „битови отпадъци” за населените места от общината при спазване на следните принципи:

- възстановяване на пълните разходи на общината по предоставяне на услугата;
- създаване на условия за разширяване на предлаганите услуги и повишаване на тяхното качество;
- постигане на по-голяма справедливост при определяне и заплащане на таксата.

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ВАРНА ЗА ПЕРИОДА 2024 – 2033 г.

Размерът на таксата се определя ежегодно от общинския съвет, за всяко населено място въз основа на одобрена план-сметка за разходите на населеното място. Размерът на таксата се определя за всяка услуга поотделно – сметосъбиране и сметоизвозване, обезвреждане/оползотворяване на битовите отпадъци в депа или в други съоръжения, чистота на териториите за обществено ползване. План-сметката включва необходимите разходи за:

- осигуряване на съдове за съхраняване на битовите отпадъци – контейнери, кофи и други;
- събиране, включително разделно, на битовите отпадъци и транспортирането им до депата или други инсталации и съоръжения за третирането им;
- проучване, проектиране, изграждане, поддържане, експлоатация, закриване и мониторинг на депата за битови отпадъци или други инсталации или съоръжения за обезвреждане, рециклиране и оползотворяване на битови отпадъци, включително отчисленията и обзпеченията по чл. 60 и 64 от Закона за управление на отпадъците;
- почистване на уличните платна, площадите, алеите, парковете и другите територии от населените места, предназначени за обществено ползване.

Ежегодно със заповед на кмета на общината се определят границите на районите, в които се извършват дейностите по събиране и транспортиране на БО, както и честотата на извършването им (чл.63, ал.2 от ЗМДТ).

Оперативна програма „Околна среда 2021 – 2027 г.“

Решение за изпълнение на Комисията № С (2022)7279.

В резултат на анализ, предвид специфичните за страната препоръки в Годишния доклад на ЕК за България за 2019 г. и отчитайки хоризонталния характер на политиките по околна среда и изменение на климата, като приоритетни за финансиране за периода 2021 – 2027 г. по ОПОС се идентифицират 5 области: води, отпадъци, биологично разнообразие, риск и изменение на климата и въздух. За всяка една от областите подкрепата ще е в рамките на отделна приоритетна ос. Програмата е двуфондова, т.е. финансирана от Европейския фонд за регионално развитие (ЕФРР) и от Кохезионния фонд.

Предприятие за управление на дейностите по опазване на околната среда

Предприятието за управление на дейностите по опазване на околната среда е държавно предприятие по смисъла на търговския закон с основен предмет на дейност реализация на екологични проекти и дейности в изпълнение на национални и общински стратегии и програми в областта на околната среда. Предприятието безвъзмездно финансира екологични проекти на общини, отпуска заеми за финансиране на екологични проекти и дейности на общини, физически и юридически лица, финансира неинвестиционни проекти и дейности, способстващи за осъществяване политиката на Министерство на околната среда и водите, в областта на опазване и възстановяване на околната среда.

Връзка на ПУО на община Варна с програмни документи, действащи на национално ниво

При разработването на ПУО са взети предвид следните програмни документи, действащи на национално ниво:

- Национален план за управление на отпадъците 2021-2028 г.;
- Национален стратегически план за поетапно намаляване на биоразградимите отпадъци, предназначени за депониране 2010-2020 г.;
- Национален стратегически план за управление на отпадъците от строителството иразрушаване на територията на Р.България (2011 -2020 г.);
- Национален стратегически план за управление на утайките от ПСОВ до 2020 г.;
- Трети национален план за действие по изменението на климата за периода 2013–2020 г.;

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ВАРНА ЗА ПЕРИОДА 2024 – 2033 г.

- Програма „Околна среда“ 2021-2027 г.;
- Националната програма за развитие на България 2030.

По отношение на местните стратегически документи, в *Програмата за управление на отпадъците на Община Варна (2021-2028 г.)* са отчетени мерките предвидени в:

- Програмата за опазване на околната среда на Община Варна (актуализация) 2019-2023 г.
- План за интегрирано развитие на Община Варна 2021-2027 г.

Генерирани отпадъци по видове и източници – битови, опасни, строителни, производствени;

Битови отпадъци

Община Варна е осигурила предоставяне на услугите по събиране, транспортиране, предварително третиране, оползотворяване и обезвреждане на битовите отпадъци за населението на цялата община. Количествата на образуваните битови отпадъци на Община Варна се формират, като сбор от данните за:

- смесени битови отпадъци (20 03 01) - 1) директно предадени за депониране на Регионално депо за неопасни отпадъци, с. Вълген и 2) предадени за предварителнотретиране в МБТ-инсталация, с.Езерово;
- отпадъци от почистване на канализационни системи (20 03 06) - директно предадени за депониране на Регионално депо за неопасни отпадъци, с. Вълген;
- едрогабаритни отпадъци (20 03 07) - директно предадени за депониране на Регионално депо за неопасни отпадъци, с. Вълген;
- хартиени и картонени опаковки (15 01 01), пластмасови опаковки и метали (15 01 02; 15 01 04), смесени опаковки (15 01 06) и стъклени опаковки (15 01 07) за периода от началото на 2016 г. до 31.05.2017 г. , както и смесени опаковки (15 01 06) и стъклени опаковки (15 01 07)
- биоразградими отпадъци от кухни и заведения за обществено хранене - код 20 01 08 – постъпващи на вход на МБТ – линията за биологично третиране, с. Езерово
- разделно събрани биоразградими отпадъци от паркове и градини - код 20 02 01 и дървесни материали (20 01 38), предадени на Инсталация за компостиране на "зелени" отпадъци, с. Вълген (Регионална система за управление на отпадъците - Варна);
- отпадъци от площадки за дейности с отпадъци и директно предадени за рециклиране от фирми, извършващи дейност на територията на община Варна – кодове: 20 01 39, 20 01 01, 20 01 02 , 20 01 40 и 20 01 38, 15 01 01, 15 01 02, 15 01 07, 15 01 04, 15 01 03;
- ИУЕЕО – кодове: 20 01 23*, 20 01 35*, 20 01 36 и 20 01 21*, разделно събрани от организацията по оползотворяване на ИУЕЕО;
- батерии и акумулатори - кодове: 16 06 04*, 20 01 33*, 20 01 34, разделно събрани от организацията по оползотворяване на НУБА;
- излезли от употреба моторни превозни средства – кодове: 16 01 04* и 16 01 06, разделно събрани от организацията по оползотворяване на ИУМПС;
- излезли от употреба гуми (код 16 01 03), разделно събрани от ОП „Управление на проекти и озеленяване“;
- опасни отпадъци от домакинствата, разделно събрани от лице по чл.35 от ЗУО, с което Община Варна е сключила договор – кодове: 15 01 10*, 20 01 13*, 20 01 14*, 20 01 15*, 20 01 17*, 20 01 19 *, 20 01 21 *, 20 01 27*, 20 01 29*, 20 01 31* и 20 01 32.

В община Варна за периода 2021г. – 2023г. се отчита средно 157 083,72 т образувани битови отпадъци годишно.

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ВАРНА ЗА ПЕРИОДА 2024 – 2033 г.

Образувани БО през 2021г., 2022г., 2023г. в община Варна

Година	2021 г.	2022 г	2023г.
Образувани отпадъци, тон	171375,25	181849,27	118026,64
Депонирани отпадъци, тон	53814,88	52607,17	63329,50

*Източник: ИАОС

Резултатите показват увеличение на количествата на депонираните отпадъци.

Количества битови отпадъци, образувани в община Варна през 2021г, 2022г. и 2023г.

Норма на натрупване

За изчисляване на нормата на натрупване са използвани данни, предоставени от ИАОС за количествата образувани отпадъци и от НСИ за населението на община Варна през 2021г., 2022г. и 2023г.

Нормата на натрупване за тип населено място с над 150 000 жители е 410,3 кг/ж/г, съгласно Методиката за определяне на морфологичния състав на битовите отпадъци от 2019 г.

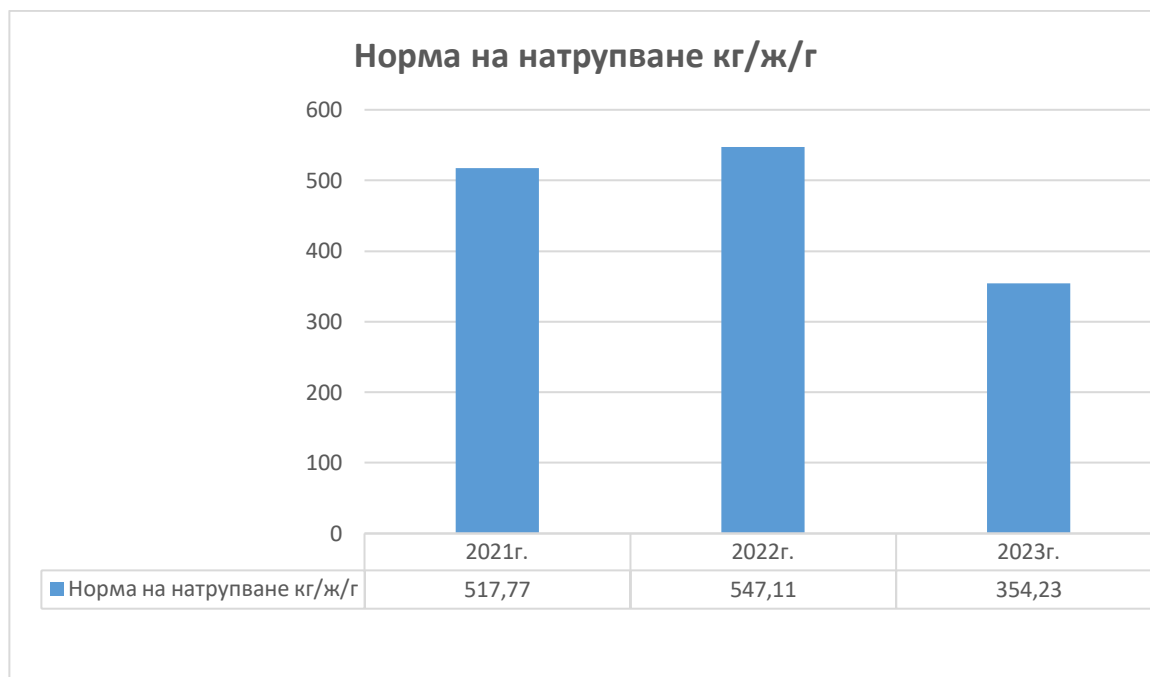
Норма на натрупване на БО на територията на община Варна

Година	2021 г	2022 г	2023г..
Количество, тон	171375,25	181849,27	118026,64
Население	330989	332381	333192

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ВАРНА ЗА ПЕРИОДА
2024 – 2033 г.**

Норма на натрупване, кг/ж/г	517,77	547,11	354,23
-----------------------------	--------	--------	--------

*Източник: ИАОС, НСИ

Важен показател за управление на отпадъците е нормата на натрупване на отпадъците, представена като количеството на образуваните битови отпадъци за година на човек от населението. Количеството на образуваните битови отпадъци е в пряка връзка с икономическия растеж, доходите и потреблението в домакинствата. Нормата на натрупване за Община Варна е изчислена като са използвани данните за населението от НСИ, а за количеството на отпадъците – ИАОС. Резултатите показват, че през 2021г. и през 2022г. е доста по-висока от нормата на натрупване за тип населено място с над 150 000 жители, определена в Методиката за определяне на морфологичния състав на битовите отпадъци от 2019 г.

Предадени БО в МТБ – инсталация в с. Езерово 2021г., 2022г., 2023г. и 2024г.

Година	2021 г.	2022 г.	2023 г.	2024 г.
Образувани отпадъци, тон	153 454,69	121 593,86	114 662,38	116 353,03
Депонирани отпадъци, тон	36610,34	16 905,00	31 239,12	22 850,60

*Източник: Община Варна

Норма на натрупване на БО (без разделно събраните), предадени в МТБ – инсталация в с. Езерово 2021г., 2022г., 2023г. и 2024г.

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ВАРНА ЗА ПЕРИОДА
2024 – 2033 г.**

Година	2021 г.	2022 г.	2023 г.	2024 г.
Количество, тон	153 454,69	121 593,86	114 662,38	116 353,03
Население	330989	332381	333192	334588
Норма на натрупване, кг/ж/г	463,62	365,83	344,13	347,75

Източник: Община Варна, НСИ

Морфологичен състав

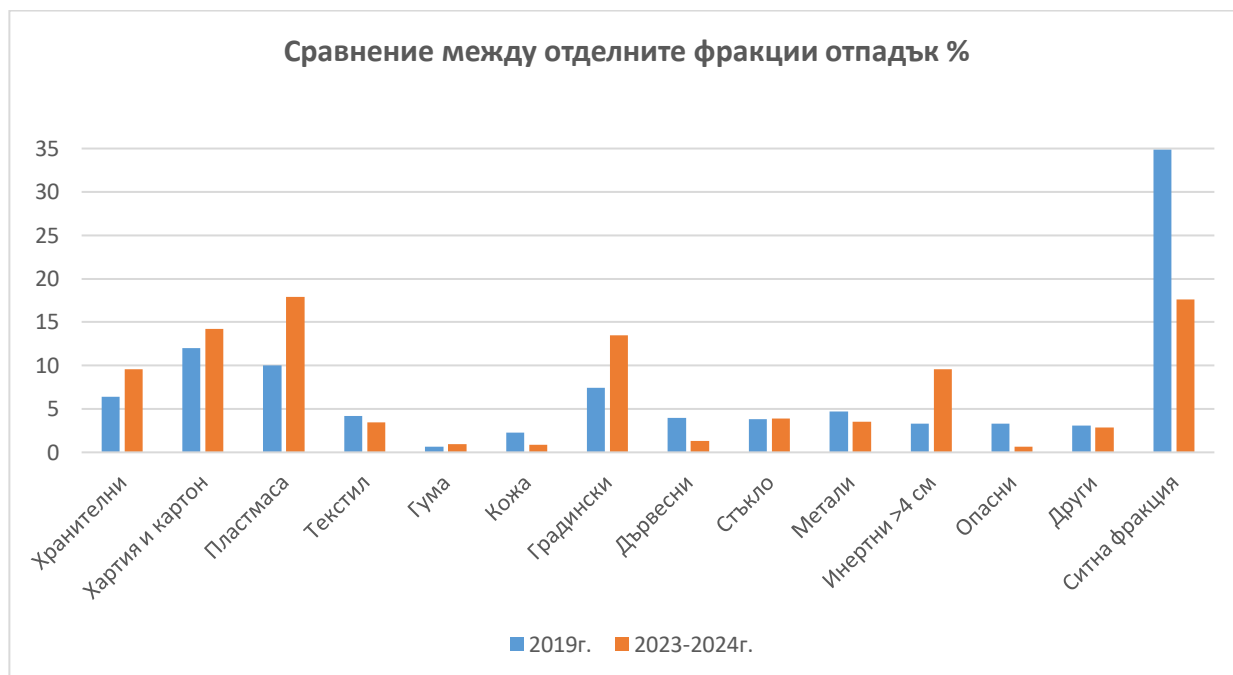
В периода 2019 – 2024 г. на територията на община Варна са извършени два морфологични анализа на генерираните битови отпадъци. Тук са представени резултатите от морфологичния анализ на битовите отпадъци на община Варна и също така са представени бобщените проценти за двата сравнявани морфологични анализа, направени съответно през 2019г. и през 2023-2024г.

Сравнение между отделните фракции отпадък, %

Вид отпадък	2019 г.	2023-2024 г.
Хранителни	6,40	9,55
Хартия и картон	11,98	14,25
Пластмаса	9,99	17,94
Текстил	4,16	3,43
Гума	0,64	0,93
Кожа	2,30	0,90
Градински	7,40	13,52
Дървесни	4,00	1,34
Стъкло	3,81	3,92
Метали	4,73	3,53
Инертни > 4 см	3,32	9,55
Опасни	3,29	0,67
Други	3,07	2,86
Ситна фракция < 4 см	34,90	17,62

Сравняване на фракции от предходен и настоящ морфокогичен анализ

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ВАРНА ЗА ПЕРИОДА
2024 – 2033 г.**

	2019	2024
Фракции с най-висок средногодишен процент	Хартия, пластмаса, градински, ситна фракция	Хартия и картон, пластмаса, градински, ситна фракция
Фракции с най-нисък средногодишен процент	Гума, кожа, опасни, други	Гума, кожа, опасни, дървесни, метали
Фракции с най-изразено сезонно колебание	Хранителни, хартия и картон, ситна фракция	Хранителни, текстил, градински
Фракции с най-слабо сезонно колебание	Кожа, гума, градински, инертни	Кож гума, дървесни, опасни, други

При съпоставката на тези данни може да се направи извода, че по отношение на фракциите с най-висок средногодишен процент, то при двата сравнявани морфологични анализа те се припокриват напълно, докато разлики се откриват във фракциите с най-силно изразено сезонно колебание, където имаме съвпадение само на фракция хранителни, както и при фракциите с най- слабо изразено сезонно колебание, където съвпадат фракциите кожа и гума.

Проведеният морфологичен анализ дава основание да се направят следните изводи:

- Най-масово разпространени са пластмасата, хранителните отпадъци, градинските отпадъци, хартията и картона. Пластмасата се очертава като най-масовият отпадък;
- По отношение на опасните отпадъци най-висок е процентът на празните опаковки, следвани от лекарствата с изтекъл срок на годност, а на трето място се нареждат Ni-Cd батериите. За сравнение, по данните от 2019 г. най-разпространени са били отпадъците от електрическо и електронно оборудване, следвани от перилните препарати и празните опаковки;
- Хигиенните и композитните отпадъци представляват 2,80%, т.е. съпоставими са с

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ВАРНА ЗА ПЕРИОДА
2024 – 2033 г.**

данните от 2019 г. /2,99%/.

Разделно събрани отпадъци от системи за разделно събиране

От м. февруари 2017 г. организирането на система за разделно събиране на отпадъци от опаковки на територията на община Варна и обслужването ѝ се осъществява въз основа на договор за сътрудничество с организацията за оползотворяване на отпадъци от опаковки „Еко Партньърс България“ АД, договор Д17000115ВН/06.02.2017 г.

Изградената система за разделно събиране на отпадъци от опаковки на територията на община Варна е от двуконтейнерен тип.

В следващата таблица са посочени количества разделно събрани отпадъци от системата за разделно събиране на отпадъци от опаковки на територията на община Варна.

Системата за разделно събиране на отпадъци от опаковки

Полезна фракция	2021г.	2022 г.	2023г.
Хартия и картон	422,46	429,22	742,84
Пластмаса	140,82	142,74	157,38
Съкло	481,78	647,44	686,96
Метали	-	-	0,18
Общо	1045,06	1219,41	1587,36

Източник: Община Варна

Както се вижда от таблицата, количеството на предадените за рециклиране отпадъци от системата за разделно събиране на отпадъци от опаковки на територията на община Варна постепенно се увеличава.

През 2023 г. Организацията за оползотворяване на отпадъци от опаковки, съвместно с община Варна и Двореца на културата и спорта са провели мероприятия, насочени към намаляване употребата на пластмасови продукти за еднократна употреба. Проведени са и образователни кампании за ползите от прилагане на разделното събиране на отпадъци от опаковки, насочени към подрастващото поколение с предоставяне на информационни и рекламни материали.

Функциониращата инсталация за МБТ на „Екоинвест Асетс“ ЕАД включва предварително сепариране на рециклируемите отпадъци от хартия и картон, пластмаса, метал и съкло. Тази инсталация подпомага Община Варна за изпълняване целите на чл.31, ал.1, т.1 ЗУО за повторна употреба и рециклиране.

В следващата таблица са дадени данни от отчета на „Екоинвест Асетс“ АД за образуваните количества отпадъчни потоци от хартия и картон, метал, пластмаса и съкло след третиране в инсталацията за МБТ на смесените битови отпадъци, генерирани на територията на населените места от община Варна.

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ВАРНА ЗА ПЕРИОДА
2024 – 2033 г.**

Образувани количества отпадъци от хартия и картон, метал, пластмаса и стъкло, след третиране в инсталацията за МБТ на СБО от територията на община Варна

Получени рециклируеми фракции по години, тон	2022 г.	2023 г.
Хартия и картон	2514,46	2938,60
Пластмаси	2429,03	2525,01
Черни метали	1448,62	2357,96
Цветни метали	150,31	134,51
Стъкло	149,42	0
Общо	6691,84	7956,08

Както е видно от таблицата, получените количества отпадъчни потоци от хартия и картон, метал, пластмаса и стъкло след третиране /оползотворяване/ в инсталация за МБТ на смесения битов отпадък, генерирани на територията на община Варна, имат тенденция към увеличаване.

Опасни отпадъци от бита

За организиране на разделно събиране на опасни битови отпадъци по чл. 19, ал.3, т.9 от Закона за управление на отпадъците и предаването им за последващо третиране, община Варна е сключила договор с „Екосейф“ООД на 11.08.2023г.

Услугите по договора включват организирането на мобилни събирателни пунктове, в които се събират опасните отпадъци от домакинствата по съгласувани предварителни дати през годината и места за разполагане - бои, покрития, градински химикали, вкл. пестициди, продукти от грижи за домашни любимци, химични вещества и препарати, използвани в домакинствата, в това число дезинфектанти, термометри, лекарствени препарати с изтекъл срок на годност и др., които не попадат в обхвата на наредбите по отношение управлението на масово разпространените отпадъци.

Общинска администрация Варна организира кампании за събиране на опасни отпадъци от домакинствата в мобилни събирателни пунктове, разположени в различни точки на територията на общината с фирмата изпълнител. През 2023 такива кампании са организирани съвместно с фирмата изпълнител.

Масово разпространени отпадъци

Масово разпространени отпадъци са отпадъци, които се образуват след употреба на продукти от многобройни източници на територията на цялата страна и поради своите характеристики изискват специално управление. Съгласно националното законодателство са поставени годишни количествени цели за рециклиране и оползотворяване на шест групи масово разпространени отпадъци:

- Отпадъци от батерии и акумулатори /НУБА/
- Излезли от употреба МПС /ИУМПС/
- Излязло от употреба електрическо и електронно оборудване /ИУЕЕО/
- Отпадъчни масла и нефтопродукти
- Отпадъци от гуми /ИУГ/

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ВАРНА ЗА ПЕРИОДА 2024 – 2033 г.

- Отпадъци от опаковки

Целите за рециклиране и оползотворяване на отпадъците от опаковки, ИУМПС, ИУЕЕО и НУБА, са заложили на общеевропейско ниво, а в България са поставени и се изпълняват национални количествени цели и за отпадъци от гуми и за отпадъчни масла и нефтепродукти.

За управлението на всеки специфичен отпадъчен поток община Варна е сключила договор и публикува информация на сайта на Община Варна за начина на управлението на отделните потоци отпадъци, контакти с фирми, на които могат да се предават отпадъци и графици за обслужване на системите. Договорите са посочени в част „ Начини на третиране на различните видове отпадъци“ на настоящата програма.

Съгласно Наредбата за управление на отпадъците на територията на община Варна, информацията за цялата система за разделно събиране на отпадъците от опаковки, в т.ч. брой съдове и локацията им, честота на обслужване, образователни и информационни кампании и т.н. се оповестява на интернет страницата на община Варна и се актуализира при всяка промяна.

Отпадъци от строителство и разрушаване

Строителните отпадъци и отпадъците от разрушаване на сгради се характеризират с висок потенциал за рециклиране и повторна употреба, като някои от техните компоненти имат висока ресурсна стойност. Екологосъобразното управление на строителните отпадъци и отпадъците от разрушаване на сгради допринася за постигането на устойчивост и подобряване качеството на живот. Поради тази причина отпадъците от строителство и разрушаване са определени като ключов аспект в пакета за кръгова икономика, представен от ЕК през 2015 г.

Община Варна е създала успешна синхронизирана система по управление на строителните отпадъци и упражнява контрол върху дейностите, свързани с образуването, събирането, включително разделното, съхраняването, транспортирането и третирането на строителните отпадъци на територията на общината. Община Варна контролира управлението на строителните отпадъци и когато тя самата е възложител на строителни дейности, съобразно Наредбата за управление на строителните отпадъци и за влагане на рециклирани строителни материали.

Производствени отпадъци

На територията на община Варна са обособени четири промишлени зони, в които е съсредоточено и развитието на основната промишлено-производствена и транспортно пристанищна дейност. Това са промишлена зона „Запад“, „Север“, „Юг“ и промишлена зона „Клисе Баир“ (разположена в землището на с. Тополи).

Производствените обекти в Община Варна са обособени териториално в следните промишлени зони:

– **Западна промишлена зона** – по-големи обекти на територията на ЗПЗ са: „Метал“ АД, „Елдоминвест“ ООД, „Мелница Варна 2006“ ООД, „Зърнени храни“ АД, „БГ Агро търговска компания“ ЕООД, бетонови възли на „Шанс – ДС“ ЕООД, „Девня Трейд“ ООД „ЗСК – Девня“ АД.

– **Южна и Островна промишлени зони** – разположени са южно от централната част на град Варна, от двете страни на стария и новия канал море – езеро. Тук се намират: Пристанище Варна ЕАД – терминал Изток, КРЗ „Одесос“ АД „Булярд – Корабостроителна Индустрия“ ЕАД, „Поддържане чистотата на морските води“ АД, „Експрес – гаранцион“ ООД, бетонови възли на „Пътища и мостове“ ЕООД и

„Стимекс“ ЕООД. В Южна промишлена зона е характерно замърсяване от т.нар. „бластиране“.

– **Северна промишлена зона** е разположена северозападно от централната част на град Варна. В нея са разположени два обекта с неподвижни източници на прах:

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ВАРНА ЗА ПЕРИОДА 2024 – 2033 г.

„Мауер Локинг Системс“ ООД и „Еко фураж“ ООД.

– **Промислена зона „Клисе баир“** е разположена по западната граница на общината, западно от с. Тополи. Тук са разположени основно асфалтови бази и бетонови центрове на „Стили роуд“ ЕООД, „Хидрострой“ АД, ЕТ „Станка Василева“, „БГ груп бетон 13“ ООД и др.

Специфични отрасли, характерни за общината, са морската индустрия (корабостроене, кораборемонт, морски транспорт) и туристическия сектор. Основните промишлени отрасли, които се развиват в община Варна, са:

- Морска индустрия (корабостроене и кораборемонт);
- Добивна промишленост;
- Хранително-вкусова и преработвателна промишленост;
- Електротехническа промишленост;
- Мебелна промишленост;
- Металопреработвателна и машиностроителна промишленост;
- Складови и логистични дейности.

Основните източници на производствени отпадъци са производствените единици, които са представени по-долу:

- Бетонови възли – 21 броя;
- Хранително вкусова промишленост – 10 броя;
- Производство на мебели – 8 броя;
- Асфалтови бази – 6 броя;
- Битова химия – 9 броя;
- Фуражни заводи – 1 броя;
- Корабостроене – 4 броя;
- Картонажна фабрика – 1 брой;
- Обработка и производство на метали и метални изделия – 6 броя;
- Печатници – 1 брой;
- Производство на дограма – 4 броя;
- Производство на пътни знаци – 1 брой;
- Производство на електрически и електронни изделия – 7 броя;
- Шивашки изделия – 2 броя;
- Радиозавод – 1 брой;
- Производство на санитарно хигиенни изделия от хартия – 1 брой;
- Производство на пластмасови опаковки и изделия от пластмаса – 2 броя;
- Производство на топлоенергия – 1 брой.

Медицински отпадъци

На територията на Община Варна функционират:

- Лечебни заведения за първична извънболнична МЕДИЦИНСКА помощ – 255 броя;
- Лечебни заведения за първична извънболнична ДЕНТАЛНА помощ – 177 броя;

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ВАРНА ЗА ПЕРИОДА
2024 – 2033 г.**

- МБАЛ - 18 броя;
- Лечебни заведения за специализирана извънболнична дентална помощ – 8 броя;
- МЦ, ДЦ, медикодентални центрове, диагностично консултативни -114 броя;
- Лечебни заведения за специализирана извънболнична медицинска дейност – 392 броя;
- Самостоятелни медико-диагностични лаборатории – 20 броя;
- Самостоятелни медико-технически лаборатории (зъботехнически) – 96 броя.

Води се отчетност за количествата на генерираните болнични отпадъци от болниците, медицинските центрове и специализираните болници за рехабилитация.

Начини на третиране на различните видове отпадъци

Системата за транспортиране на смесените битови отпадъци обхваща 100% от територията на община Варна. В община Варна се използват следните съдове за съхраняване на битови отпадъци: контейнери 4 м³, контейнери тип „РА“ (бобър) 1,1 м³ (пластмасови и метални), пластмасови кофи 240 л, улични кошчета 40 л.

Контейнерите с вместимост 4 м³ са разположени в периферните части на град Варна, селата и вилната зона.

В жилищните комплекси се ползват съдове с обем 1,1 м³. Тези съдове са разположени и на широки булеварди и улици, като на места са изградени и специални уширения тип „джобове“.

Старите градски части на Варна се обслужват предимно с кофи 240 литра. Общият брой по видове съдове за събиране на СБО по райони и кметства на община Варна, осигурени през 2021г., 2022г. и 2023г. е даден в следващата таблица.

Съдове за съхраняване на битови отпадъци в община Варна, осигурени през 2021г., 2022г. и 2023г. по видове

Район кметство	/ Контейнери 1,1 м ³	Кофи 0,24 м ³	Тротоарни кошчета 40 л	Контейнери 4 м ³
Одесос	605	205	2698	-
Приморски	1249	675	2777	-
Младост	218	1182	961	-
Владислав Варненчик	290	286	541	28
Аспарухово	141	2289	354	
Тополи	384	3461	114	11
Константиново	111	1264	12	18
Казашко	72	764	20	9
Каменар	314	-	6	35

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ВАРНА ЗА ПЕРИОДА
2024 – 2033 г.**

Звезда		-	26	9
Общо	3384	10156	7509	110

Източник: Община Варна

Работният обем на сметосъбиращите машини варира от 4 m³ до 25 m³ и е съобразен с редица ограничителни фактори – състояние на транспортната инфраструктура, обем и вид на отпадъците, разстояние до крайното съоръжение за разтоварването на отпадъците и др.

Дейността на община Варна по събиране и транспортиране на смесени битови отпадъци е обезпечена с необходимите съдове за събиране и сметоизвозваща техника така, че да обхване 100% от населението на община Варна и да осигури необходимата честота на извозване, която да не допуска препълване на съдовете за съхраняване на битови отпадъци.

Събиране и транспортиране на битови отпадъци и поддържане чистотата на териториите за широко обществено ползване

В изпълнение на задълженията по чл. 19 от Закона за управление на отпадъците от община Варна са сключени следните договори:

Договор рег. № Д21000985ВН/05.07.2021 г., с изпълнител „ЗМБГ“ АД, с предмет „Събиране и транспортиране на отпадъци, почистване и поддържане на чистотата на места за обществено ползване на територията на община Варна“.

Със сключването на Договора е регламентирано въвеждането на автоматична система за събиране на битови отпадъци. Автоматичната система за събиране на отпадъците не може да се приложи за цялата територия на Община Варна, част от съдовете и местата на тяхното разполагане ще се обслужват ръчно (за контейнери 1,1 m³ и 0,24 m³ с автомобил тип „Вариопреса“). От извършеното предварително проучване автоматична система за събиране на отпадъците индикативно се прилага за обслужване на около 80% (5757,33 m³) от общият обем в куб. м. на съдовете (7196,66 m³). Автоматичната система, част от която вече е действаща, е за събиране на около 80% (5757,33 m³) от общият обем на съдове в куб. м., които да се обслужват от 16 бр. нови специализирани автомобили (стандарт EURO 6 за емисионни норми или задвижвани на метан, водород или електричество) с вместимост до 30m³ за автоматично обслужване на контейнери за отпадъци с обем от 2 до 7 m³ Транспортните средства за автоматично обслужване на контейнери задължително се оборудват с електронна система за отчитане на теглото на съдовете.

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ВАРНА ЗА ПЕРИОДА
2024 – 2033 г.**

Контейнери за събиране на смесени битови отпадъци

Контейнер за събиране на смесени

битови

отпадъци

Община Варна е сключила Договор №201/28.04.2016 г. с община Аксаково за приемане и третиране на отпадъци по определени кодове в различните инсталации и съоръжения на Регионалната система за управление на отпадъците, землище на с.Въглен, Община Аксаково.

Регионалното депо за неопасни отпадъци на общини Варна, Аксаково и Белослав включва Клетка I, Инсталация за компостиране на биоразградими отпадъци, Съоръжение за

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ВАРНА ЗА ПЕРИОДА 2024 – 2033 г.

рециклиране на отпадъци от строителството и разрушаване, Депо за инертни отпадъци, включително и от разрушаване" в землище село Върлен, община Аксаково, област Варна.

На територията на община Варна не се извършва разделно събиране на отпадъци от изгарянето на дърва/въглища през отоплителния сезон – пепел и сгурия. Тези отпадъци, образувани в домакинствата, се изхвърлят, събират и транспортират съвместно със смесените битови отпадъци.

Едрогабаритните отпадъци образувани от домакинствата, включително от извършване на ремонтни дейности, се събират на определени от кмета на общината места по обявен на официалната интернет страница на Община Варна график и се транспортират до Регионалното депо за неопасни отпадъци.

Разделно събиране на биоразградими отпадъци

• Компостери за растителни и животински отпадъци

В рамките на пилотен проект, финансиран от Кралство Холандия, през 2006 г. на 20 домакинства от с. Тополи са раздадени компостери с обем 240 л за разделно събиране и компостиране на растителни и животински отпадъци. Компостерите продължават да се използват от населението и към момента, което е показателно за положителните нагласи на жителите към проекта.

За предотвратяване и намаляване на хранителните отпадъци в общинските социални, здравни, образователни и други звена и предприятия, ще се решат с въвеждане в експлоатация на ново предвиденото съоръжение по проект „Мерки за изграждане, разширяване и/или надграждане на общински/регионални системи за разделно събиране и рециклиране на биоразградими отпадъци“.

• Биоотпадъци

Със сключването на Договор № Д21000985ВН/05.07.2021 г. със „ЗМБГ“ АД община Варна е регламентирала и осигурила специализирана техника и контейнери за събиране и транспортиране на биоотпадъците.

Биоотпадъците, които са с растителен произход, се събират основно от детските градини и училища, както и от парковете и градините на Община Варна. Системата за събиране на растителни биоотпадъци се изгражда по проект № DIR-5112122-10-78 Регионална система за управление на отпадъците в Регион Варна“. В рамките на проекта, през 2016 г. са доставени 2 камиона с надстройка 16 м³ и 539 бр. контейнери за „зелени“ отпадъци с обем 1,1 м³. От общото количество контейнери 539 бр., на Община Аксаково са предоставени за ползване през 2018 г. – 50 бр. и през 2021 г. – 60 бр. Останалите контейнери са разположени във всички населени места на територията на община Варна, като най-голям брой са в детските градини и училища.

Събраните отпадъци с растителен произход се предават за компостиране в *Инсталация за компостиране на „зелени“ отпадъци*, която е част от Регионалната система за управление на отпадъци за общините – Варна, Аксаково и Белослав, с. Върлен.

На компостиране се подлагат:

- разделно събрани биоразградими отпадъци - код 20 02 01;
- дървесни материали (20 01 38).

• Системата за събиране на биоотпадъците от кухни и заведения за обществено хранене стартира от 2018 г.

Разделно събраните биоразградими отпадъци от заведения за обществено хранене се транспортират до инсталацията за МБТ, с оператор „Екоинвест Асетс“ АД и съгласно договор от 09.07.2021г. между община Варна и оператора, постъпват за последващо биологично третиране.

На биологично третиране се подлагат:

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ВАРНА ЗА ПЕРИОДА 2024 – 2033 г.

- разделно събрани биоразградими отпадъци от кухни и заведения - код 20 01 08;
- биоразградими отпадъци от хартия и картон - 20 01 01;
- биоразградими отпадъци от пазари - 20 03 02.

Разделно събиране на отпадъци от опаковки

Община Варна има сключен Договор №Д17000115ВН /06.02.2017 г. с „Еко Партньорс България“ АД - Организация по оползотворяване на отпадъци от опаковки с Разрешение № ООп-ОО-7-02/ 03.11.2021 г, издадено от МОСВ със срок на действие до 31.12.2026 г. за създаване Система за разделно събиране, рециклиране и/или оползотворяване на отпадъците от опаковки и други рециклируеми отпадъци от домакинствата.

Организацията е изградила двуконтейнерен модел за разделно събиране на отпадъци от опаковки като един комплект контейнери, а именно:

- жълт метален контейнер с обем 1700 литра за събиране на хартиени, пластмасови и метални отпадъци от опаковки;
- зелен метален контейнер с обем 1700 литра за събиране на стъклени опаковки.

Във връзка с изискванията на чл.24, ал. 1, т.1в от *Наредбата за опаковки и отпадъците от опаковки* на територията на община Варна са разположени специализирани съдове с общ обем 2 403 800 л, разпределени в град Варна, к.к. „Св. Св. Константин и Елена“, к.к. „Златни пясъци“, селата Звездица, Каменар, Константиново и Тополи.

В районите „Одесос“ и „Приморски“ са разположени специализирани съдове, с обем 1700 литра за събиране на пластмасови бутилки за напитки с вместимост до 3 л, както и картонени кошчета от 60 л, снабдени с чували, които допълват изградената система за разделно събиране на отпадъци от опаковки.

Предварителното третиране на разделно събраните отпадъци от опаковки се извършва на площадка за сепариране, балиране и временно съхраняване на събраните отпадъци от опаковки, която се намира на територията на град Варна, с оператор „Евро Импекс-Варна“ ООД – подизпълнител на ООп.

През 2023 „Еко Партньорс България“ АД предостави на 97 търговски обекта – генератори на отпадъци от стъклени опаковки, устройства за предварително третиране на цитираните отпадъци, като за същата година събраното количество е 340,00т.

На сайта на община Варна е публикуван *Регистър на площадките за предаване на отпадъци от пластмаси, стъкло, хартия и картон на територията на Община Варна* (съгласно разпоредбите на чл. 19, ал. 3, т. 14 от Закона за управление на отпадъците).

Масово разпространени отпадъци

Община Варна има сключени договори за сътрудничество с организации за оползотворяване на масово разпространени отпадъци и лица, притежаващи документ за дейности с отпадъци по чл.35 ЗУО, както следва:

- **За НУБА – с „ТРАНСИНС БАТЕРИ“ ООД**, като организация по оползотворяване на **негодни за употреба батерии** и в изпълнение на чл. 19, ал.3, т. 7 от ЗУО. Предмет на договора е Организиране на система за разделно събиране на портативни и автомобилни с НУБА, с подизпълнители по договора „Екологична компания“ ЕООД, „Еко Варна“ ЕАД и „Трансавто“ ЕАД.

На сайта на Община Варна е публикуван регистър на площадките, на които могат да бъдат предавани НУБА.

- **За ИУЕЕО** – сключени са договори с две организации по оползотворяване на отпадъци от ИУЕЕО - „Елтехресурс“ АД и „Тансинс технорециклираща компания“ АД.

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ВАРНА ЗА ПЕРИОДА 2024 – 2033 г.

Извършва се услугата „Врата до врата“ посредством мобилни групи за събиране на ИУЕЕО от местата на образуване - жилищни и административни сгради на територията на общината.

- Излезли от употреба гуми (ИУГ), е възложено на Общинско предприятие „Управление на проекти и озеленяване“, в съответствие с изискванията на чл. 20, ал. 1, т. 1 от Наредбата за изискванията за третиране на излезли от употреба гуми. Общинското предприятие събира излезли от употреба гуми от територията на общината и извършва временното им съхранение на площадка в с. Тополи.

- **За излезли от употреба моторни превозни средства** - Общинско предприятие „Общински паркинги и синя зона“ – Варна осъществява организирането на дейностите по събиране и предаване на ИУМПС и изоставени регистрирани МПС от имоти държавна или общинска собственост. Общината е сключила договор и с АУТОРЕК" АД, организация по оползотворяване на излезли от употреба моторни превозни средства (ИУМПС);

- **За отработени масла - ОЙЛ РЕЦИКЛЕЙШЪН" ЕООД** като организация по оползотворяване на **отработени масла** с подизпълнител за територията на община Варна „Полихим-СС“ ЕООД. Освен прилагане на клаузите по Договора, управлението на този отпадъчен поток се извършва при спазване на разпоредбите на Раздел IV на Наредбата за управление на отпадъците на община Варна".

- Кметът на община Варна е сключил договор с **„ЕКОСЕЙФ“ ООД** за организиране на **Система за разделно събиране на опасни битови отпадъци**, извън обхвата на наредбите по чл. 13, ал.1 от Закона за управление на отпадъците и предаването им за последващо третиране.

Отпадъци от текстил

Община Варна има сключен договор с **„Евротекс“ ЕООД** в качеството на лице по чл.35 от ЗУО за изграждане на система за разделно събиране на отпадъци от облекла, обувки и текстилни материали от домакинствата на територията на община Варна.

Отпадъци от строителство и разрушаване

Съгласно чл. 79, ал.1, от Наредбата за управление на отпадъците на територията на община Варна, кметът на общината отговаря за:

- организирането на събирането, оползотворяването и обезвреждането на строителни отпадъци от ремонтна дейност, образувани от домакинствата на територията на общината;
- предаването на отделените строителни отпадъци по време на принудителното премахване на строежи, оползотворяването на материалите и за влагане на рециклирани строителни материали, включително за покриване на разходите за извършване на дейностите по транспортиране и третиране;
- издаването на удостоверения за насочване предаването на образуваните строителни отпадъци при извършване на СМР или премахване на строежи на територията на община Варна;
- определянето на маршрути за транспортиране на строителни отпадъци до инсталации/съоръжения/площадки, операторите на които притежават документ по чл. 35 от Закона за управление на отпадъците;

Разходите по ал. 1, т. 2 се заплащат на кмета на общината от извършителя на незаконния строеж или собственика на сградата или съоръжението. Въз основа на влязла в сила заповед за премахване на строежа и протокол за извършените разходи за дейностите по транспортиране и оползотворяване на отпадъците, кметът на община Варна подава заявление

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ВАРНА ЗА ПЕРИОДА 2024 – 2033 г.

за издаване на заповед за незабавно изпълнение за събиране на вземането от задължените лица по реда на чл. 417, т. 2 от Гражданския процесуален кодекс.

По отношение на физическите лица се прилага следната схема – след сключване на договор между физическото лице, извършващо ремонтни дейности в домакинството и фирма, притежаваща документ за събиране и транспортиране на строителни отпадъци се поставя контейнер тип гондола с различен обем, който след приключване на строително-ремонтните дейности се транспортира до площадка, стопанисвана от лице по чл. 35 от ЗУО за последващо третиране

Съгласно своите ангажименти, кметът на Община Варна организира и контролира система за събиране, оползотворяване и обезвреждане на строителни отпадъци от ремонтната дейност, образувани от домакинствата на територията на общината. Транспортирането на строителни отпадъци се извършва от лица, притежаващи регистрационен документ за тази дейност до площадки за последващото им третиране.

За случаите на строителство на сгради и/или премахване на строежи, в съответствие с разпоредбите на чл.19 от Закона за управление на отпадъците и чл. 79, ал. 1 от *Наредбата за управление на отпадъците на територията на община Варна*, Община Варна:

- **Издава удостоверения за насочване** предаването на образуваните строителни отпадъци при извършване на СМР и/или премахване на строежи;
- **Определя маршрути за транспортиране** на строителните отпадъци от мястото на образуване до инсталации/съоръжения/площадки, операторите на които притежават документ за дейности с отпадъци по чл. 35 от ЗУО.

На интернет страницата на Община Варна, на адрес: www.varna.bg/bg/1325 е достъпна информация за:

- инсталации/съоръжения/площадки, операторите на които притежават документ за дейности с отпадъци по чл. 35 от ЗУО, функциониращи на и в близост до територията на община Варна;
- дружества, извършващи дейности по третиране на строителни отпадъци на място на образуване (строителен обект или обект на събаряне) посредством мобилни съоръжения;

Производствени отпадъци

Отпадъците от производствената дейност на фирмите на територията на община Варна, които имат основно характер на производствени неопасни отпадъци се съхраняват на отредени площадки на територията на производствените предприятия и съгласно писмени договори се предават на лица, които имат право да извършват последващи дейности по третиране на отпадъци. Една част от отпадъците от производствената дейност представляват рециклируеми материали. Разделно събраните отпадъци от хартия, метал, стъкло, пластмаса, дървесни и др. се предават за рециклиране или оползотворяване. За депониране се предават отпадъци, които не подлежат на рециклиране или оползотворяване. Събирането на неопасни производствени отпадъци и транспортирането им до *Регионална система за управление на отпадъците - Варна, с. Въглен, община Аксаково*, с цел обезвреждане се извършва въз основа на индивидуални договори от фирми, притежаващи разрешителни документи за дейности с отпадъци, съгласно изискванията на ЗУО.

Медицински отпадъци

Здравните заведения сключват договори със специализирани фирми, притежаващи разрешение за транспортиране на болничните отпадъци и предаването им за последващо третиране.

На територията на Община Варна функционират следните автоклавни инсталации за обезвреждане на опасните отпадъци (дейност с код D09), генерирани от лечебните заведения:

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ВАРНА ЗА ПЕРИОДА
2024 – 2033 г.**

МБАЛ „Света Анна Варна“ АД (320 л. при 330 кПа);

МБАЛ „Света Марина“ (капацитет 130 кг./час) ЕАД;

ББАЛ- ВМА (капацитет 70 кг./час при 315 кПа).

Остатъците от автоклавирането постъпват в Регионалното депо за неопасни отпадъци, с. Вълген. Болнични отпадъци се предават за третиране и в мобилната инсталация за термична преработка (инсинератор) на фирма „Екосейф“ ООД – капацитет 500 кг./час, която има площадка в Община Девня.

Има сключени договори със специализирани фирми, притежаващи разрешение за транспортиране на болничните отпадъци и предаването им за последващо третиране.

Третиране на битови отпадъци в инсталации и съоръжения за оползотворяване или обезвреждането им

През 2011 г. влиза в експлоатация инсталацията за механично-биологично третиране на „Екоинвест Асетс“ АД с капацитет 140 000 тона годишно. В това съоръжение ежедневно постъпват отпадъците от община Варна и курортните комплекси. Основните предимства на съоръжението са възможността за сепариране на смесените битови отпадъци, което дава възможност за рециклиране на пластмаси, стъкло и хартия като вторични суровини; възможност за оползотворяване на калоричната стойност на отпадъците чрез сепариране и получаване на модифицирани горива от отпадъци (RDF) и минимизиране на обема и теглото на отпадъците чрез компостиране на биоразградимата част, с което се постига и стабилизиране на отпадъците преди депонирането им. Полученият компост може да се използва като подобрител на почвата.

Дейността по третиране на битовите отпадъци, генерирани на територията на община Варна в Инсталация за механично-биологично третиране се осъществява въз основа на договор с „Екоинвест Асетс“ АД.

Инсталация за механично-биологично третиране

Инсталацията за МБТ включва:

- Линия за механично третиране на ТБО с капацитет 450 т/денонощие;
- Линия за биологично третиране на ТБО с капацитет 248 тона/денонощие;
- Линия за RDF с максимален капацитет 224 тона/денонощие.

Производствен капацитет на инсталациите по условие 2 на КР 506- Н0/2015 г:

Инсталация	Позиция на дейността, приложение №4 ЗООС	Капацитет, [тона за денонощие]
1. Инсталация за механично – биологично третиране на твърди битови отпадъци, включваща:	т. 5.3.2 „а“	-
- Линия за механично третиране;		450 t/24h
- Линия за биологично третиране		248 t/24h
- Линия за пресяване на стабилизирана органична фракция (СОФ)		30 t/h 65 700 t/y

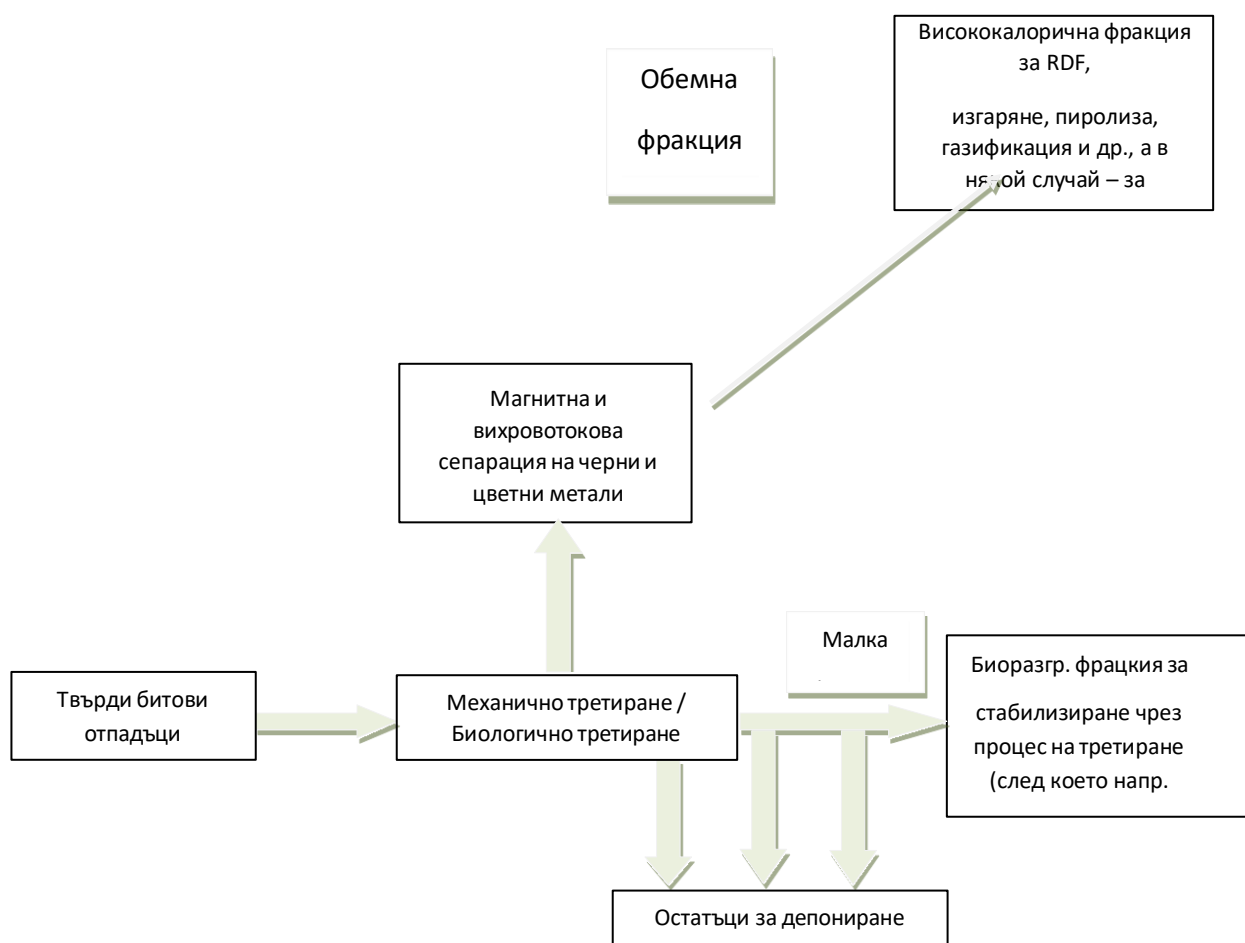
**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ВАРНА ЗА ПЕРИОДА
2024 – 2033 г.**

2. Шредираща линия за производство на модифицирано гориво от отпадъци (RDF)	т. 5.3.2 „б“	224 t/24h
--	--------------	-----------

Източник: КР №506-Н0/2015

В инсталацията ежедневно постъпват за третиране между 300 и 400 тона твърди битови отпадъци от община Варна. Отпадъците са смесени, в насипно състояние.

На фигурата са представени схематично входящите и изходящите потоци в технологичната схема

Технологична схема на МТБ инсталацията

Механичното и биологично третиране има за цел да възстанови материали за една или повече цели и да стабилизира органичната фракция от смесените битови отпадъци. Намаляване обема на отпадъците и количеството на органичната фракция, която постъпва за крайно обезвреждане – депониране.

Описание на процеса

Фазата на механично третиране включва:

- Сепариране и кондициониране на отпадъците;
- Разкъсване на торбите с отпадъци – чрез шредери;
- Отделяне на нежеланите съставки, които могат да попречат на по-нататъшното третиране (чрез сепаратори за метали);

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ВАРНА ЗА ПЕРИОДА 2024 – 2033 г.

- Оптимизиране размера на частиците за по-нататъшно третиране (чрез сита или шредери);
- Отделяне на биоразградимите фракции от потока отпадъци чрез първично пресяване така, че да бъде отведена към процеса на биологично третиране (чрез сито);
- Отделяне на материали с висока калоричност (текстил, хартия, пластмаси) за да бъдат изпратени за гориво;
- Хомогенизиране на материалите, предназначени за биологично третиране. Инсталацията за механично и биологично третиране на битови отпадъци е комплексен обект, в технологичната схема на който се включват операциите шредирание, сепарирание, балиране. Необходимите съоръжения за осъществяване на горепосочените операции включват устройства за сортиране, шредирание, пресяване (барабанен сепаратор), претоварни съоръжения (транспортни ленти), преса за балиране, магнитни сепаратори, както и основните съоръжения за оползотворяване на биоразградими отпадъци чрез биологично третиране – тунели за затворен тип компостиране с форсирана аерация и допълнително овлажняване на материала.

Отпадъците се претеглят на входа на инсталацията с електронна везна с обхват до 50 тона, след което се разтоварват в приемно хале. След предварително сортиране на неспецифични и/или едрогабаритни отпадъци, отпадъците се подават в машина за разкъсване на едри отпадъци и отваряне на полиетиленови торби (шредер) с челен товарач. Посредством наклонена транспортна лента отпадъците се отвеждат към тромел/барабан с трисекционно сито. Първата секция на тромела (барабанното сито) позволява максимално количество отпадъци от органичната фракция, примесена с минимално възможно количество капачки от бутилки, малки парчета от метал, дърво, опаковки и други да бъдат отделени. Отпадъците, без примесите, постъпват в тунелите за компостиране, където фракцията се обеззаразява и стабилизира. Обеззаразяването става по естествен път чрез повишаване температурата на материала до 70-75 °C в първата фаза на престой в тунелите. Втората секция от ситото на тромела отделя максимално количество от рециклируемите отпадъци (PET, PE, черни и цветни метали, хартия, дърво и др.). Тази фракция преминава последователно през магнитен сепаратор, балистичен сепаратор, който я отделя на три потока, вихровотоков сепаратор и станция за ръчно сортиране. Остатъчната органична фракция се отвежда към тунелите за компостиране.

Остатъчната фракция от битовите фракции (преминали през предварително шредирание, сито, балистичен сепаратор, магнит и ръчно сортиране) от линията за механично третиране постъпва като входящ материал в шредираща линия за производство на модифицирано гориво от отпадъци (RDF) с капацитет на 224 т/ден.

Сепарираната органична фракция от трите секции се насочва към линията за биологично третиране в 10 на брой затворени тунели, където се осъществяват процеси на аеробно разграждане до получаване на стабилизирана органична фракция.

Регионална система за управление на отпадъците за регион Варна (Аксаково)

В резултат на изпълнението на последователна и дългосрочна политика за управление на отпадъците през последните години, Община Варна, заедно с Общините Белослав и Аксаково (водеща община) работи по проект DIR-511-2122-10-78 „Изграждане на регионална система за управление на отпадъците в регион Варна (Аксаково)“, финансиран чрез ЕФРР и от ДБ на Република България чрез оперативна програма „Околна среда 2007-2013 г.“. Договорът за безвъзмездна финансова помощ е подписан на 17.07.2012 г. между УО на ОПОС и Община Аксаково, в партньорство с останалите две общини в сдружението. Сроктът за изпълнение на дейностите е до 31.10.2015 г.

До края на м. октомври 2015 г. са изградени всички предвидени съоръжения, както следва:

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ВАРНА ЗА ПЕРИОДА 2024 – 2033 г.

- Първа клетка от регионалното депо с площ 52,715 дка, капацитет 577 хил.кубични метра или 401 944 тона отпадъци, с период на експлоатация 5 години, със система за събиране на инфилтрат, площадкова и довеждаща инфраструктура и ПСОВ;
- Инсталация за компостиране на зелени отпадъци с капацитет 15 879 тона/година, като са доставени контейнери и камиони за разделно събиране и транспортиране на зелените отпадъци от паркове и градини;
- Площадка и инсталация за рециклиране на строителни отпадъци и отпадъци от разрушаване на сгради с капацитет 100-300 тона на час за различните фракции – 10- 50 mm;
- Депо за инертни отпадъци с полезен обем за депониране на отпадъците 145 000 м³.

За обект „Изграждане на регионална система за управление на отпадъците в регион Варна основен обект: депо за неопасни отпадъци – етап I, инсталация за компостиране на зелени отпадъци, инсталация за рециклиране на строителни отпадъци, площадкова и довеждаща инфраструктура и подобект: депо за инертни материали – I-ви етап, ПИ 039040, ПИ 025072 и съществуващ път (ПИ 000211), с.Въглен, ЕКАТТЕ 12406, община Аксаково” е издадено разрешение за ползване СТ-05-1915/29.10.2015 г. на ДНСК.

За РСУО за регион Варна (Аксаково) е издадено Комплексно разрешително №461- Н0/2013 г. Инсталациите, които се експлоатират на обект Регионална система за управление на отпадъците за регион Варна (Аксаково), са следните:

Инсталация, която попада в обхвата на т.5.4 от Приложение 4 на ЗООС

- **Регионално депо за неопасни отпадъци за общините Варна, Аксаково и Белослав, включващо:**

- Клетка 1

Инсталации, които не попадат в обхвата на Приложение 4 на ЗООС:

- Инсталация за компостиране на биоразградими отпадъци;
- Съоръжение за рециклиране на отпадъци от строителство и разрушаване;
- Депо за инертни отпадъци, включително и от разрушаване.

Капацитет на инсталацията/инсталациите (Клетка 1)

№	Инсталация	Позиция на дейността по Приложение №4 от ЗООС	Капацитет (т/24h)	Капацитет (т)
1.	Регионално депо за неопасни отпадъци за общините Варна и Аксаково, включващо: • клетка I	5.4	232	422 780
№	Инсталация	Капацитет т/год.		
1.	Инсталация за компостиране на биоразградими отпадъци	15 879		
2.	Съоръжение за рециклиране на отпадъци от строителство и разрушаване	245 000 (от тях 27 915 са за депониране)		
3.	Депо за инертни отпадъци, включително от разрушаване	70 431		

Инсталации извън обхвата по Приложение 4 на ЗООС №461-Н0/201

Източник: Комплексно разрешително

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ВАРНА ЗА ПЕРИОДА 2024 – 2033 г.

Технологията на депониране на неопасни отпадъци в Клетка 1 включва:

- Разтоварване;
- Разстилане с уплътняване;
- Запръстяване;
- Оросяване.

Клетка 1 е предназначена за обезвреждане на отпадъци, чрез наземно депониране. Дейностите се водят по предварително изготвен оперативен план, включващ основните правила за депониране, експлоатация и оформяне на отпадъчното тяло, както и описание на функционалните зони по работни участъци. Предвидената схема на натрупване е площна, характерна за депа насипен тип или т.нар. „куполни“ депа.

Обезвреждането на отпадъците се извършва на работни хоризонти с мощност по 1,8 м, състоящи се от 6 пласта по ~ 0,3 м в ежедневни работни клетки. Клетките са с размери 20 x 30 м, а през зимния период 25 x 35 м. Отпадъците се разстилат на пластове с дебелина 0,3 м и се уплътняват с булдозер до достигане на проектна плътност от 2,5. Външните постоянни откоси се оформят с наклон 1:3. След завършването на даден хоризонт до проектната кота, се извършва полагане на междинен изолационен слой земни маси с мощност 20 см.

Смесените битови отпадъци, постъпващи от територията на община Варна, на регионално депо за неопасни отпадъци с. Вълген, са от почистване на нерегламентирани сметища или от почистване на замърсявания около контейнерите за битови отпадъци. За битовите отпадъци, образувани на територията на община Варна и депонирани в клетки за неопасни отпадъци на територията на Регионалното депо в землището на с. Вълген, Община Варна заплаща разходите за услугата по депониране на отпадъци в клетките за отпадъци на Регионално депо за неопасни отпадъци – Аксаково на собственика на регионалното съоръжение – Община Аксаково.

Инсталация за компостиране на зелени отпадъци от паркове и градини

Като част от проект „Изграждане на регионална система за управление на отпадъците за регион Варна (Аксаково)“ е изградена Инсталация за компостиране на зелени отпадъци от паркове и градини (зелени отпадъци при поддържане на тревни площи за обществено ползване, отпадъци от пазари и зелени отпадъци от градини). Капацитетът на инсталацията е 15 879 тона/година.

Транспортираните зелени отпадъци се разтоварват в бункер, преминават през сито, шредер и миксер преди да отидат на покритата повърхност за узряване. Общата продължителност на компостирането е 8 седмици с последващо съхранение на компоста на редове за 3 седмици преди пакетирането му. Избраната система е тип „аерирана купчина“ на открито със закриване на материала от полупропусклива мембрана и принудително аериране.

Смлените биоразградими отпадъци се струпват на купове, чиято оптимална височина е от 2-4 м с трапецовидна форма.

Процесът преминава през три отделни фази:

- активно компостиране;
- стабилизация;
- консервиране.

Инсталацията се състои от 4 отделни зони, в които протичат различните фази на процеса на компостиране.

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ВАРНА ЗА ПЕРИОДА 2024 – 2033 г.

Съоръжение за рециклиране на отпадъци от строителство и разрушаване

Съоръжението за рециклиране на отпадъци от строителство е тип ударно-роторна трошачка. Разположено е на площадка в Зона 2 на Регионалната система за управление на отпадъци в близост до Компостиращата инсталация и Депото за инертни отпадъци.

Отпадъците, които се подават към трошачната инсталация, са предимно от строителство и разрушаване на сгради и изкопни работи.

Инсталации за оползотворяване на сметищен газ

Депа за битови отпадъци

Битовите отпадъци, генерирани на територията на населените места от община Варна, които подлежат на обезвреждане, се депонират в регионалното депо в землището на село Вълген, община Аксаково.

В землището с. Вълген, община Аксаково, в непосредствена близост едно до друго, са разположени следните съоръжения, на чиято територия са били обезвреждани битовите отпадъци, генерирани на територията на община Варна, преди въвеждане в експлоатация на РСУО за регион Варна/Аксаково:

- *„Регионално депо за неопасни отпадъци за общините Варна и Аксаково“, в ПИ*

№000212. Изградено е върху старо нерегламентирано сметище, експлоатиращо се от 1973 г. В Националната програма за управление на дейностите по отпадъците (1999- 2002), обектът е определен като регионално депо за нуждите на две общини – Община Варна и Община Аксаково.

- *Депо за неопасни отпадъци в ПИ №000207, с преустановена експлоатация, считано от 01.05.2016 г. след въвеждане в експлоатация на РСУО за регион Варна / Аксаково. Депото е експлоатирано в периода 01.10.2013 г. – 01.05.2016 г., построено като „аварийна клетка“, за периода между преустановяване дейността на „Регионално депо за неопасни отпадъци за общини Варна и Аксаково“, находящо се в ПИ №000212 и въвеждане в експлоатация на „Регионално депо за неопасни отпадъци за общини Варна, Аксаково и Белослав“, построено по проект №DIR – 5112122-10-78 „Изграждане на регионална система за управление на отпадъците в регион Варна (Аксаково)“.*

Депото за неопасни отпадъци в ПИ №000212, е рекултивирано през 2015 г., а в средата на 2018 г. е сключен договор с изпълнител на СМР по рекултивация на депото в ПИ №000207, след проведена процедура за възлагане на обществена поръчка по реда на ЗОП.

Управление на утайките от ПСОВ на територията на община Варна

Чрез изградена канализационна мрежа, почти 90% от територията на община Варна включва отпадъчните си води в главна пречиствателна станция на града - ПСОВ- Варна.

ПСОВ – Варна е приключила 2- ри етап от реконструкцията си през м. юни, 2015 г. Обектът е изграден по Оперативна програма „Околна среда 2007 – 2013 г.“ по процедура BG 161P0005/10/1.11/02/16 „Подобряване и развитие на инфраструктурата за питейни и отпадни води“ с финансиране на проект № DIR – 51011116-17-53 „Реконструкция и модернизация на ПСОВ – Варна и изграждането на канализационна помпена станция „Акаците“ и тласкател“. С приключването на втория етап, Община Варна е постигнала третично пречистване на отпадъчните води, чрез изграждане на съоръжение за отстраняване на фосфора и преливането на непречистени води в Черно море.

Генерираните утайки от ПСОВ - Варна са от смесен тип, за което е характерно високо органично съдържание, склонност към загиване и отделяне на неприятна миризма. Забелязва се тенденция на по-голямо количество формирани утайки през летния сезон в сравнение със зимния. При изземването на утайки се спазва принципа първо да се използват най-отлежалите

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ВАРНА ЗА ПЕРИОДА 2024 – 2033 г.

утайки, които са напълно стабилизирани и подходящи за по-нататъшно транспортиране и оползотворяване. Утайките от пречиствателните станции за отпадни води, както и отпадъци от решетки и отпадъци от пясъкоуловители от всички станции се съхраняват на площадки за временно съхранение, от където се извозват за депо. ПСОВ – Варна приема отпадъчните води от гр. Варна, гр. Аксаково, гр. Игнатиево, к.к. „Св. Св. Константин и Елена“ и селата Тополи, Каменар, Езерово

Кратко описание на технологията за третиране на отпадъчни води и утайки в ПСОВ – Варна

Технология за третиране на води

Главният довеждащ колектор на градската канализация постъпва гравитачно на площадката на ПСОВ – Варна. Технологичната схема на пречистване на ОВ включва механично и биологично пречистване. Пречиствателните съоръжения по пътя на водата включват: входна шахта, преливник за дъждовни води; решетки; аериран пясъкозадържател; първични радиални утаители; ПС за първична утайка.

Биологичното пречистване на отпадъчните води се осъществява в следните съоръжения: биобасейн; въздуходувна сграда и ПС за РАУ и ИАУ – модернизация с нови въздуходувки; вторични радиални утаители; помпена станция за рециркулация и излишни активни утайки и обеззаразяване.

Количеството на пречистените отпадъчни води на изход се измерва посредством дебитомер.

Технология на третиране на утайки от ПСОВ

В процеса на пречистване на отпадъчните води се образуват два вида утайки: първична и излишна активна утайка. При ПСОВ – Варна излишната активна утайка се подава пред първичните утаители и така се образува смесена утайка отделена чрез помпите за първична утайка. Смесената утайка е сурова с високо органично съдържание и е склонна към загниване и отделяне на неприятна миризма.

Схемата за стабилизирание и обезводняване изпълнена първоначално и при I-ви етап на реконструкцията на ПСОВ – Варна включва следните съоръжения: утайкоуплътнител за първична утайка; утайкоуплътнител за излишна активна утайка; сгъстители за излишна активна утайка; метантанкове; газхолдери; факел за биогаз; цех за утилизиране на биогаз с когенератори; уплътнители за изгнилата утайка след метантановите; цех за механично обезводняване с центрофуги; 32 броя изсушителни полета; лагуни за утайки; площадка за временно съхранение на утайките.

Масов баланс на утайките на ПСОВ

Изготвен е масовия баланс на утайките за периода 2015 – 2040 г. за ПСОВ – Варна, след извършване на реконструкция и модернизация на ПСОВ – Варна, II-ри етап за периода 2015-2040 г.

Количество отпадъчна утайка, подлежаща на последващо третиране (оползотворяване или обезвреждане) за 2015 г. е 13 824 тона, а прогнозното количество за 2040 г. е определено на 13 865 тона.

Разгледани са 2 сценария за управление на утайките.

При сценарий №1 (Базов) утайката на изход от ПСОВ се ползва за рекултивация, земеделие, запръстване и изгаряне, като 20% от нея отива за обезвреждане посредством депониране.

При сценарий №2 (Иновативен) – включва соларно сушене и верикомпостиране; никакви утайки не се обезвреждат, а се получава биохумус и биомаса.

Реконструкция, разширение и модернизация на ПСОВ – Варна

Технологична схема ПСОВ гр. Варна, реконструкция и модернизация – втори етап, включва:

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ВАРНА ЗА ПЕРИОДА 2024 – 2033 г.

А. Реконструкция и модернизация на водната линия:

1. Реконструкция на линията за механично пречистване – изграждане на нов аериран пясъкомаслозадържател (АПМЗ) $F=12\text{ m}^2$ – 4 коридора;
2. Нова сграда за въздуходувки, класификатори за пясък и сита за плаващи към АПМЗ;
3. Байпас на Първични утайтели;
4. Цялостна реконструкция на РУ към ПРУ и ПРУ;
5. Селектор и Био реактор – Стъпало за биологично отстраняване на фосфора;
6. Ново реагентно стопанство за дефосфатизация;
7. Отстраняване на пяната (плаващите вещества) от първи коридор на биобасейните;
8. Реконструкция на съществуващите РУ към ВРУ, ВРУ и калови шахти към тях;
9. Усреднител – изравнител за утайковите води;
10. Камера за приемане на септични води;
11. Хлораторна сграда – ремонт и нови хлорапарати;
12. Инсталация за обезмирисяване на замърсен въздух от съоръженията, където е необходимо.
13. Лабораторно оборудване и КИП за води.

Б. Реконструкция и модернизация на линията за третиране на утайките:

1. Нова помпена станция за вътрешни (калови) води;
2. Съществуваща ПС за РАУ и ИАУ – ремонт и подмяна на помпи и оборудване;
3. Резервна въздуходувка към газхолдери и газодувка за биогаз след газхолдерите;
4. Новалиния за обработка на част от потока ИАУ преди изгнивателите с дезинтегратор;
5. Разширение на съоръженията за изгниване – 1 метантан с обем $V= 4\,500\text{ m}^3$;
6. Нова инсталация за обезводняване на утайките с камерни филтърпреси;
7. Лабораторно оборудване и КИП за утайки.

Управление на утайките на ПСОВ к.к. „Златни пясъци“

Пречиствателната станция за отпадъчни води е открита през м. ноември 2021г. Извършена е реконструкция и модернизация на ПСОВ – Златни пясъци, включително и по отношение на съоръженията за третиране на утайките. За утайките от ПСОВ – Златни пясъци следва да се търсят екологосъобразни методи за оползотворяването им, при спазване на петстепенната йерархия за УО. Към момента голяма част от тях продължават да се депонират поради липса на други реални възможности.

Проектът включва цялостна реконструкция на пречиствателна станция за отпадъчни води (ПСОВ) в к.к. „Златни пясъци“, модернизация на съществуващите мощности и разширяване. Станцията е предвидена за натоварване от 72 122 жители и гости през летните месеци и 18 000 – през зимния период. Изграждането започва през 2017 г. Първият етап, предвиждащ усиление на съществуваща пилотна конструкция № 1, е завършен, издадено е разрешение за ползване от 2019 г. Строително-монтажните работи за реконструкция, модернизация и разширение на пречиствателната станция по втория етап са завършени. Проектът за реконструкция и модернизация на съоръжението е изпълнен по оперативна програма „Околна

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ВАРНА ЗА ПЕРИОДА 2024 – 2033 г.

среда". Общата стойност е 37 150 155,07 лв. , както от тях по линия на Кохезионния фонд са 24,3 млн. лв., от държавния бюджет са 4,3 млн. лв. и съфинансиране от Община Варна - 8,5 млн. лв. Модернизираната пречиствателна станция е предвидена за натоварване от 72 122 жители и гости през летните месеци и 18 000 – през зимния период. Територията, която обслужва съоръжението включва освен Златни пясъци, селищно образование Ален мак, КК „Чайка“ и комплекс „Ривиера“. В резултат от изпълнението на проекта за реконструкция, модернизация и разширение на ПСОВ – Златни пясъци“, пречистените отпадъчни води отговарят на изискванията на разрешителното за заустване в Черно море, включително със стъпало на пречистване на общ азот и общ фосфор и чрез изграденото и въведено в експлоатация през 2014 г. дълбоководно заустване се отвеждат в пояса на санитарна охрана, на разстояние 2 200 м от брега. В рамките на проекта е изпълнено и частично изграждане, реконструкция на канализационната мрежа в СО „Ален мак“. Изградени са 4 главни гравитачни битови канализационни клона с обща дължина 3 740 м и 190 сградни канализационни отклонения.

ПСОВ	2021 г.		2022г.		2023г.	
	Произведени утайки	Произведени утайки	Произведенн утайки	Пронзведенн утайки	Произведени утайки	Пронзведенни утайки
	m ³	l	m'	l	m ³	l
Варна	15 373.00	12 298.40	15 046.00	12 036.80	14 711.00	11 768.80
Зл.пясъци	810.00	648.00	1 995.00	1 596.00	2 085.00	1 668.00

Финансиране на дейностите по управление на отпадъците

Община Варна има действаща Наредба на Общински съвет Варна за определяне и администриране на местни такси и цени на услугите на територията на община Варна. Предстои приемането на Наредба за изменение на тази Наредба. Предложението за изменение е разгледано на заседание на ОбС Варна през м. ноември.

Задълженията на общините по управлението на битовите отпадъци, възложени със Закона за управление на отпадъците, е регламентиран със Закона за местните данъци и такси. Събирането на такса битови отпадъци и постъпването ѝ в бюджета на общината е регламентирано от Закона за местните данъци и такси (ЗМДТ). Общинският съвет определя размера на такса „битови отпадъци“ за населените места от общината.

Таксата се заплаща за услугите по събирането, извозването и обезвреждането в депа или други съоръжения на битовите отпадъци, както и за поддържането на чистотата на териториите за обществено ползване в населените места. Размерът на таксата се определя за всяка услуга поотделно:

- сметосъбиране и сметоизвозване;
- обезвреждане на битовите отпадъци в депа или други съоръжения; чистота на териториите за обществено ползване.

Събираемостта на приходите от такса битови отпадъци в община Варна е сравнително висока. През 2021г. се отчита, че приходите за годината от такса „Битови отпадъци“ е по-висока от разходите за дейност „Чистота“, но през 2023г. приходите са по-малко от извършените разходи.

В следващата таблица са представени данни за приходите и разходите за управление на БО в

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ВАРНА ЗА ПЕРИОДА 2024 – 2033 г.

община Варна за периода 2021 – 2024 г.

Приходи и разходи за управление на БО в Община Варна

Година	При Приходи от ТБО	Разходи за управление на отпадъците
2021 г.	33 251 294	26 216 534
2022 г.	31 989 686	31 313 590
2023 г.	38 678 854	40 748 296
2024 г.	38 786 973	44 593 439

Отчисления по чл.60 и чл.64 ЗУО като елемент на такса за битови отпадъци

Отчисленията и обезпеченията за депониране на отпадъци по чл.60 и чл.64 ЗУО са елемент на план-сметките за таксата за битови отпадъци на общините.

Редът и начинът за определяне размера и предоставянето на обезпеченията, разходването на средствата от отчисленията и случаите, в които РИОСВ има право да иска усвояване на банковата гаранция, се определят с *Наредба №7 от 19.12.2013 г. за реда и начина на изчисляване и определяне размера на обезпеченията и отчисленията, изисквани при депониране на отпадъци.*

Целта на отчисленията по чл.64 ЗУО е да се намали количеството на депонираните отпадъци и да се насърчи тяхното рециклиране и оползотворяване. Те се превеждат от собственика на депото ежемесечно по банкова сметка за чужди средства на РИОСВ, на чиято територия се намира депото.

Натрупаните средства се разходват за дейности по изграждане на нови съоръжения за третиране на битови отпадъци, осигуряващи изпълнение от общините на изискванията на закона и подзаконовите нормативни актове по прилагането му.

Размерът на отчисленията за битови отпадъци се намалява, когато целите в региона, определен с НПУО, са изпълнени от общините в съответствие с решението на общото събрание на регионално сдружение за разпределението на задълженията между отделните общини за изпълнение на целите по чл. 31, ал. 1 ЗУО, както следва:

1. с 50 на сто за целите за повторна употреба и рециклиране по чл. 31, ал. 1, т. 1;
2. с 50 на сто за целите за ограничаване на количествата депонирани битови биоразградими отпадъци, определени с наредбата по чл. 43, ал. 5 ЗУО.

Намаленията в размера на горепосочените отчисления се прилагат независимо едно от друго.

Икономически инструменти при формирането на такса битови отпадъци

Икономическите инструменти, които държавата е въвела в сектора за управление на отпадъците, които правят по-изгодно за населението и бизнеса да рециклират и оползотворяват отпадъци, могат да бъдат обединени в няколко групи:

- Такса за депониране на битови отпадъци. Тази група инструменти включва разнообразни такси за депониране на отпадъци на депа, такси за изгаряне на отпадъци в инсинератори, както и различни по вид забрани за депониране и изгаряне на отпадъци;
- Отчисления за депониране и третиране;
- Схеми плащане при изхвърляне. Това са инструменти, при които населението и бизнеса

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ВАРНА ЗА ПЕРИОДА 2024 – 2033 г.

заплащат за събирането, извозването и третирането на генерираните от тях отпадъци. Тези схеми са пряко свързани с количеството на генерираните от съответните лица отпадъци, като те заплащат на кг/чувал/контейнер и т.н.

- Схема за отговорност на производителя. Това са схеми, при които производителите и вносителите на дадени продукти, чиято употреба създава масово разпространени отпадъци, се задължават за финансиране и организиране на дейностите по оползотворяване на тези отпадъци;
- Екологични данъци и такси върху продукти – въвеждат се с цел да се ограничи, намали или дори премахне употребата на определени продукти, които са вредни за околната среда;
- Подпомагане на публични проекти в областта на управление на отпадъците с частично или напълно безвъзмездно финансиране (чрез подкрепа от еврофондовете и от националните бюджети).

Все още в общините в България се определя таксата битови отпадъци като процент от данъчната оценка на имотите на гражданите, фирмите и институциите, при това обичайната практика е за домакинствата да се определя по-ниска такса като процент от данъчната оценка от тази, определяна за фирмите и другите юридически лица.

ЗУО предвижда съществени финансови стимули за общините, ако посочените количествени цели за определените потоци битови отпадъци бъдат изпълнени поетапно, както е посочено в Закона за управление на отпадъците.

Площадки на разделно събрани отпадъци

Площадки за предаване на разделно събрани битови отпадъци, които общината е осигурила за населени места над 10 000 души

Съгласно чл.19, ал.3, т 11. от ЗУО кметът на община има задължение за осигуряването на площадки за безвъзмездно предаване на разделно събрани отпадъци от домакинствата, в т.ч. едрогабаритни отпадъци, опасни отпадъци и други във всички населени места с население, по-голямо от 10 000 жители на територията на общината и при необходимост в други населени места. В населените места с районно деление площадките следва да съответстват най-малко на броя на районите, така че предлаганите услуги да са достъпни за жителите на общината.

На територията на град Варна, върху терен, общинска собственост е изградена общинска площадка за безвъзмездно предаване на разделно събрани отпадъци от домакинствата.

Опасни отпадъци

Има изградена и функционираща система за разделно събиране на опасни отпадъци от домакинствата, като е сключен договор с „Екосейф“ ООД.

Събирането на опасните отпадъци от домакинствата се извършва чрез разполагане на мобилни събирателни пунктове в определени от община Варна места (локации), които са познати и достъпни за жителите на Общината.

Отпадъци от опаковки

„Отпадъци от опаковки“ са всякакъв вид опаковки или опаковъчни материали.

В община Варна е изградена система за разделно събиране на отпадъци от опаковки чрез разполагане на цветни контейнери по уличната мрежа. Организацията по оползотворяване на отпадъци от опаковки „Еко партньорс България“ АД, осъществява събирането, транспортирането и оползотворяването на отпадъците от опаковки чрез подизпълнител „Евро импекс Варна“ ООД.

Общинска администрация Варна поддържа на интернет страницата си, в раздел „Публични регистри“, Регистър на площадките за предаване на отпадъци от пластмаси, стъкло, хартия и

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ВАРНА ЗА ПЕРИОДА 2024 – 2033 г.

картон.

Площадки /места/ за предаване на ИУЕЕО, ИУГ, негодни за употреба батерии и акумулатори, отработени масла, включени в системата на организации за оползотворяване на МРО или индивидуално изпълняващи цели за МРО

Община Варна е обхванала управлението на всички потоци масово разпространени отпадъци, посредством сключени договори с Организации по оползотворяване по всички отпадъчни потоци масово разпространени отпадъци, с изключение на Излезли от употреба Гуми (ИУГ).

Дейностите по събиране и временно съхранение на излезлите от употреба гуми са възложени на Общинско предприятие „Управление на проекти и озеленяване“. Същевременно, с Плана за интегрирано развитие на Община Варна (2021-2027) е предвидена инвестиция за създаване на интегрирана система за управление на ИУГ.

Физическите лица, притежаващи отработени масла, образувани от бита, могат да ги предават безвъзмездно и:

- при провеждане на ежегодните кампании за събиране на отработени масла, организирани от Община Варна съвместно с Организацията по оползотворяване на отработени масла - „Ойл рециклейшън“ ЕООД, като периода на провеждане и местата, определени за разполагане на мобилният събирателен пункт, се публикуват на интернет страницата на общината преди провеждането на всяка кампания;
- На площадка за дейности с отпадъци, находяща се в гр. Варна, Западна промишлена зона, ПИ с идентификатор 10135.3514.267.18, склад № 6, стопанисвана от „Полихим СС“ ЕООД – подизпълнител на „Ойл Рециклейшън“ ЕООД, след предварително направена заявка на тел. 0896577620.

Заявка за предаване на отработени масла, образувани от домакинствата, може да се направи от понеделник до петък в часовия диапазон от 09:00 до 16:30 часа, с изключение на дните, които са Национални Празници.

Площадки /места/ за предаване на излезли от употреба моторни превозни средства (МПС).

На територията на община Варна има изградени терени за предаване /изкупуване/ на илезли от употреба МПС.

ИУМПС се предават на лица, притежаващи документ за дейности по чл. 35 от ЗУО.

ГЕОЛОЖКА ПОДЛОЖКА И МОРСКА ЛИТОДИНАМИКА

Геоморфоложка характеристика и геоложки строеж

Геоморфоложка характеристика

Земеповърхните форми на територията на Варненска община са резултат от екзогенни физико-геоложки процеси, предиспониращи от проявени докватернерни тектонски нарушения. В резултат се наблюдава твърде разнообразен релеф. Най-значителната земеповърхна форма е долината на Варненското езеро; на север тя граничи с Франгенското плато, а на юг – с Авренското.

Преходът от Франгенското плато към езерната долина представлява равнина, наклонена от север на юг и от запад на изток. Равнината е прорязана от дерета. При Варненското езеро полегатият склон преходява във вдадения в езерото Липовански борун. Варненското плато завършва на юг със стръмен (до 30°) склон по линията Владиславово – Игнатиево – Припек. Южно от тази линия се оформя равнина, слабо наклонена (3-4°) на юг и югоизток, в която е разположен град Варна. Равнината е била прорязана от дерета, които в последствие са

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ВАРНА ЗА ПЕРИОДА 2024 – 2033 г.

запълнени при вертикалната планировка на града. На югоизток платото завършва със стръмен склон по линията Каменар, северно от Винаца – височините над „Златни пясъци“. Преходът към морето се осъществява от свлачищните циркусообразни тела. Така оформеният склон е прорязан от съвременни ерозионни дерета.

На юг от Варненския залив е разположено Авренското плато. Северните му склонове се спускат много по-стръмно към Варненското езеро, отколкото на Франгенското. Източните и северни склонове са също обхванати от мощни стъпаловидни свлачища. Склоновете му са прорязани от множество дерета. В долните си части деретата са оформили акумулативни тераси, като някои от тях завършват в езерото с добре оформени поройни конуси. При Паша дере се наблюдава малък лиман.

Геоложки строеж

Територията на Варненската община е част от Мизийската платформа и попада във Варненската падина (най-източната част на Мизийската платформа). В седиментната покривка на платформата са отделени три структурни комплекса: каледоно-херцински, кимерски и алпийски, съответстващи на три тектонски режима на развитие на Мизийската плоча: палеозойски – силно подвижен; триасов – подвижен; юрско-кватернерен – стабилен. Всеки от тези структурни комплекси е ограничен с ъглови несъгласия и се характеризира със собствен тектонски план. Поради малката информация на сеизмичните изследвания по палеозойския комплекс много автори отделят палеозойско-триаски структурен етаж. По данни от сондиране на близки области с община Варна се предполага, че палеозоят е представен във всичките му системи. Скалите са предимно камбрийски кварцитовидни пясъчници и аргилити; девонски варовици, анхидрит-доломити, аргилити, алевролити; карбонски гравелити, пясъчници, алевролити и аргилити с въглищни пластове; пермски лагунно-континентални и вулкански материали. Триаската система заляга несъгласно над пермските скали.

На територията на общината се разкриват следните стратиграфски системи:

Пермска система

Към нея се отнасят Търговищенската и Тотлебенската свити, представена от пясъчници, конгломерати, алевролити, аргилити, анхидрити, дацити, туфи и туфити. Разкриват се на дълбочина около 230 м. Стратиграфският обем е горен перм.

Триаска система

Това е червеноцветна пясъчникова задруга, представена от червени и кафяво-червени пясъчници, редуващи се с аргилити, мергели и прослойки от варовици. Залягат над триаските отложения с мощност около 100 м.

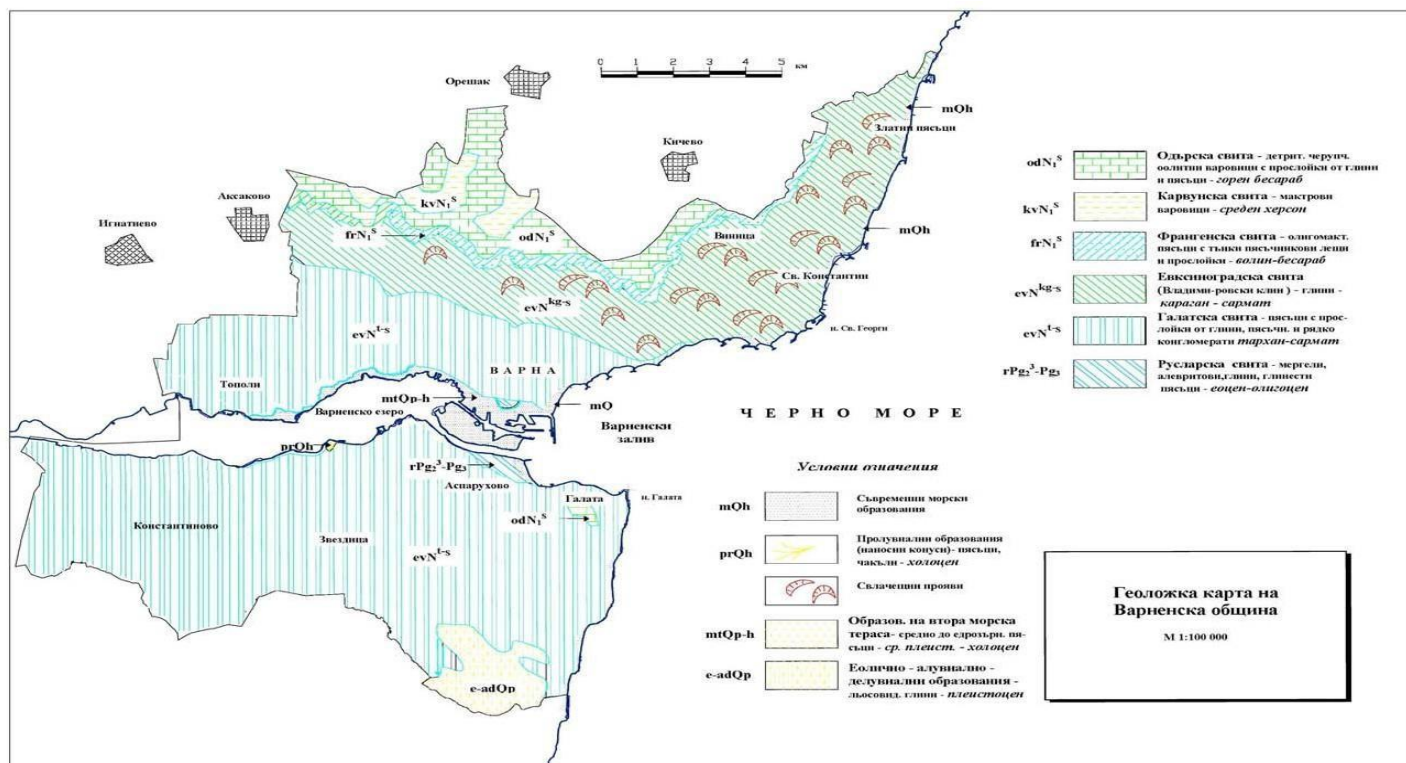
Юрско-кредна система

Подложката на юрските седименти потъва като достига дълбочина от 600-700 м на запад и север, до 2000 м на изток и юг, а след флексурно огъване увеличава дълбочината си до 6000-6500 м. В акваториалната част на Варненската падина има моноклинално потъване на всички седиментни комплекси от запад на изток и от север на юг. Към юрско-кредната система се отнасят *Есенишка, Султанска, Провадийска, Тичанска, Дриновска и Чернооковска* свити.

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ВАРНА ЗА ПЕРИОДА 2024 – 2033 г.

Геоложка карта на община Варна

Източник: ДЕО на ОУП Варна, 2011 г.

Долно-юрската серия не е развита в разглежданата територия. Средноюрските наслаги залягат трансгресивно върху палеозойски и триаски скали. Представени са от глинести алевролити, аргилити с прослойки от глинести варовици, фини въглищни пластове, а в основата се срещат пясъчници, гравелити и по-рядко конгломерати.

Горно-юрската серия е представена предимно от аргилити, мергели, дебелослойни оолитни до крипнокристалинни варовици и доломити. Варовиците и доломитите нагоре преминават във валанжински варовици и доломити, значително напукани и окарстени. Стратиграфският обем е: горна юра (малм), малм и долна креда (валанжин). Тук се е оформил широко разпространения горно-юрски-валанжински водоносен хоризонт.

Кредна система

Състои се от две серии – *долнокредна* и *горнокредна*. *Долнокредната* серия включва Каспичанската и Горнооряховската свити. Представени са от дебелопластови варовици, мергели и глинести мергели с мощност 700 м. Стратиграфският обем е бериас, хотрив, барем. *Горнокредната* серия е неразчленена с мощност около 50 м. Представена е от микрозърнести варовици, тебешироподобни, напукани.

Палеогенска система

Към нея се отнасят Варовиковата задруга на *Дикилितашката*, *Аладънска* свити, *Авренската* и *Русларската* свити. Дикилиташката и Аладънската свити са изградени от кварцови пясъци и пясъчници и нумулитни варовици. Мощността им е около 100 м. Стратиграфският им обем е долен еоцен. Авренската свита е представена от мергели с тънки прослойки от пясъчници. Мощността ѝ е 200 м. Стратиграфският обем е среден и горен еоцен. Русларската свита е най-старата формация в района, която се разкрива на повърхността. Представена е от сиво-бежови глинесто-песъчливи алевролити, сиви алевролитови глин, глинести пясъчници, малко пясъци и манганова руда. Мощността ѝ е около 250 м. Стратиграфският обем е горен еоцен и олигоцен.

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ВАРНА ЗА ПЕРИОДА 2024 – 2033 г.

Неогенска система

Към нея се отнасят следните литостратиграфски единици: *Галатска свита, Евксиноградска свита, Франгенска, Одърска, Тополска и Карвунска* свити. Неогенските седименти залягат трансгресивно върху по-старите скали.

Седиментите на неогена са представени в много разнообразен фациес: пясъчници и пясъчливи варовици, пясъци, варовити глини, мактрови варовици, детритусни и оолитни варовици, пясъчливи и варовити мергели. Стратиграфският обем е: чокрак, караган, конк и херсон (сармат). Мощността на неогенския комплекс е до 450 м.

Кватернерна система

Това са най-младите седименти с плеистоценска и холоценска възраст. Плеистоценът е представен от еолично-алувиално-делувиално образувания. Еоличните льосовидни глини се срещат във високите части на кв. Аспарухово.

Морски образувания с холоценска и плеистоценска възраст изграждат бреговете на Варненското езеро. Те са на втора морска тераса, представени от средно до едрозърнести пясъци в основата слабо споен конгломерат и на първа морска тераса, представени от глинести пясъци и над тях маломощен торф. Холоценът е представен от съвременни морски образувания (плажни пясъци). Мощността на кватернерната система е до 40 м.

Тектоника и сеизмология

В тектонско отношение Варненската община е със сложна и разнообразна тектоника, като обхваща различни по стил и характер морфоструктури. На общия фон на Мизийската платформа и преходът ѝ към Предбалканските структури, територията на общината попада частично в теменната област и периклиналите на Лудогорското издигане и по-голяма част от т.н. Варненска депресия (понижение). На фона на Варненската моноклинала са развити редица локални структури.

Град Варна е в район, където са регистрирани редица разрушителни земетресения. Територията на града е изцяло в обхвата на Североизточния сеизмичен район и по-точно от Шабленската сеизмична зона.

Съгласно действащите държавни норми за строителство в земетръсни райони, град Варна попада в район с възможни сеизмични въздействия над VII степен по скалата на Медведев-Шпонхойер-Карник от 1964 г. Северната част на града, както и курортите „Св. Св. Константин и Елена“ и „Златни Пясъци“ е вече в зона на възможни сеизмични въздействия от VIII степен по същата скала. За град Варна и околностите са изчислени сеизмичните коефициенти. Тези нормативни коефициенти са изчислени въз основа на оценките за въздействия на зоните ВОЗ (възможни огнища на земетресения) главно на сушата. Поради липса на конкретни геоложки и геофизични данни за морската част, въздействията откъм морето са били изчислявани само въз основа на сеизмологични данни, свързани главно с Шабленското огнище.

Имайки предвид горното, Община Варна е финансирала проект „Сеизмостратиграфско разчленение, геотектонски и сеизмотектонски анализ на кватернерните и на част от неогенските седименти в българския черноморски шелф и горната част на континенталния склон“. Екипът от учени, изпълнил проекта, е от Института по океанология – БАН и Геологическия институт – БАН и Висше военноморско училище – Варна. Изпълнението на този проект запълни липсата на конкретна сеизмо-тектонска информация за зоната на икономически интерес на България в акваторията на Черно море и внесе яснота относно морските сеизмични огнища, които представляват потенциална опасност за селищните и курортни агломерации по нашето черноморско крайбрежие. Предстои ново сеизмично райониране на страната, което трябва да отговаря на изискванията на нормите ЕВРОКОД 8 за строителство в земетръсни райони, т.е. предстои хармонизиране на земетръсната ни нормативната база с тази, на ЕС.

В резултат на изпълнението на проекта са извършени:

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ВАРНА ЗА ПЕРИОДА 2024 – 2033 г.

Детайлно сеизмостратиграфско разчленение на кватернерните седименти в българския шелф и в горната част на континенталния склон;

Определяне на разломите и разломната активност;

Съставена е карта на епицентрите на земетресенията в българската част на Черно море;

Направен е сеизмотектонски модел на българската акватория на Черно море;

Определена е сеизмичната опасност за гр. Варна от активните разломи в горепосочената акватория.

При строителството в град Варна трябва да се имат предвид получените от проекта оценки, които дават основание да се очакват (да не се изключват) земетресения с интензивност от VIII и IX по скалата на Медведев-Шпонхойер-Карник. Тези резултати формално не променят нормативните изисквания, поради факта, че екипът и ОВ не са институции, които могат да променят държавния норматив, но изчисленията са актуални и следва да се имат предвид при проектиране и изпълнение на строителството, особено в крайморската част на града.

Природни залежи

Нерудни залежи

Лечебна кал. Интерес представлява находището на лечебна кал във Варненското езеро (без дълбоководната част и без фарватера). Запасите на лечебна кал са около 2,000,000 м³. Предвид това, че през Варненското езеро преминава плавателният канал Варна – Девня, има реална опасност от замърсяване на това национално богатство, което няма да може да се използва. Съществува проект на КИПП Транспроект, съгласно който в района на езерото да бъде изграден басейн, изолиран от свободен достъп на езерна вода, който може да съхранява 400 000 м³ лечебна кал.

Морско-езерни пясъци. От момента на прекопаване на канал 1 „море-езеро“ през 1976 г. в западната част на т.нар. „Остров“ се разработва кариера за пясъци от морско-езерен тип. Запасите са в пряка връзка с драгажните работи по поддръжката на навигационните параметри на фарватера за пристанище „Варна – запад“. Значително попълване с нови количества са възможни от предстоящо удълбочаване на същия фарватер (за въглищното пристанище на ТЕЦ „Варна“) до дълбочина 15 м.

Формовъчна пръст. Представяват интерес и запаси от формовъчна пръст, установени над местността „Боровец“, които се използват за нуждите на машиностроенето. Находището на формовъчна пръст не е разработено.

Термални води

Водоносните хоризонти със стопанско значение са: горноюрско-валанжински, еоценски, миоценски.

Подхранващите провинции на горноюрско-валанжинския водоносен хоризонт се намират извън Варненската община. Карбонатния комплекс на горната юра и валанжина се включва между слабопропускливите или водонепропускливите седименти на средната и долната юра отдолу и хотрива, горната креда и палеогена отгоре. На територията на Варненската община подземната вода е с напорен характер и на много места се самоизлива на повърхността. Ако се вземе за основа положението на хидроизохийсите в СИ България, възходящо движение на валанжинската вода към повърхността по разломни зони е възможно да има не само на сушата, но и на морското дъно. Доказано е, че водата от валанжинския хоризонт в района на с.Езерово и с.Тополи се излива по разлом в еоценския водоносен хоризонт. В района на гр.Варна температурата на водата е около 50 оС, но в другите области от територията на Варненската община е по-ниска. Общата минерализация на водата на разглежданата територия е под 1 г/л.

Подхранващите провинции на еоценския водоносен хоризонт се намират в близост до разглежданата област. Подземната вода е формирана в пясъчливите и варовиковите седименти на долния и средния еоцен с долен водоупор – долен мергелен хоризонт на долния еоцен и горен водоупор – горно еоценски мергели и олигоценски глини. В разглежданата

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ВАРНА ЗА ПЕРИОДА 2024 – 2033 г.

територия еоценския водоносен хоризонт е напорен. Посоката на движение на напорната вода в основни линии е от запад на изток. Температурата в зоната на подхранването е 11-12 °C и достига до 26-36 °C в района на Черноморското крайбрежие и гр. Варна. Водата в разглежданата област е прясна. На юг в Моминско плато солеността нараства.

Термоминералните води от малмо-валанжинския басейн се явяват значителен природен ресурс с рекреационно, балнеоложко и термоенергийно естество. Експлоатацията им е възможна единствено по сондажен път. Минералните води на територията на община Варна са значителен природен ресурс с рекреационно, балнеоложко и термоенергийно естество. Съществуват три водоносни хоризонта със стопанско значение – горноюрско – валанжски водоносен хоризонт, еоценски водоносен хоризонт и миоценски водоносен хоризонт.

Подземните води от малмоваланжския хоризонт са с напорен характер и на много места се самоизливат на повърхността. В гр. Варна температурата на тези води е около 50°C, в другите области от територията на Варненска община – по-ниска. Еоценският водоносен хоризонт е напорен. Температурата на водата е 11-12°C в зоната на подхранване и 26-36 °C в района на Черноморското крайбрежие.

Находищата от малмо- валанжинския и еоценския водоносни хоризонти – изключителна държавна собственост – на територията на община Варна, са разкрити с 37 броя сондажи – 29 броя за малмоваланжския водоносен хоризонт и 8 броя за еоценския водоносен хоризонт. Водите са слабо минерализирани (хидрокарбонатно-калциеви) с температура от 30 до 54°C. Приблизителната оценка на ресурсите е от 1.5 -3 м³/с.

Рудни залежи

Като рудопроявления могат да бъдат споменати следите от манган, установени в т.н. „Русларска свита“ където са установени три рудоносни хоризонта. Не са проучвани с цел промишлена експлоатация.

Газонаходища и газови извори.

Заслужава особено внимание новооткритото метаново газово находище „Галата“ VII.1995 г. от американската фирма „Тексако“ със запаси около 1 милиард м³. Находището е установено в горно-кредни седименти, изграждащи структурата „Ст. Богданов“ (Равногорски вал) на дълбочина 1000 – 1030 м.

В границите на Варненска община газовите извори се срещат северно от Варненския залив.

Газовите извори в морето срещу к.к. „Златни пясъци“ са на около 1 km от брега. Те са подобни на газовите извори „Зеленка“, намиращи се на 270 m от едноименната хижа в близост до н. Калиакра. Такива газови извори са вследствие на предимно субмеридионални разломи, които са разтварящи и улесняват емиграцията на флуидите от дълбочина. Разломите с такава ориентация са разтварящи се поради силите на разтягане породени от диференцираното потъване на континенталната тераса. Най- източните части потъват най-много, а по-западните по-малко.

Газовите извори „Златни пясъци“ съществуват повече от 45 години с видимо непроменен дебит. Сходството в химическите състави на газовите смеси от олигоценски газови находища и газовите извори показват, че газовите извори е възможно да са вследствие разрушено находище от споменатите по-горе разломи.

Инженерно-геоложки условия

Строителни почви

На територията на община Варна строителните почви се разделят на следните основни групи:

Скални – към тях се отнасят пясъчниците и варовиците, явяващи се добра земна основа.

Полускални – заемат територията, представена от пясъчливи глинести мергели и глинесто-

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ВАРНА ЗА ПЕРИОДА 2024 – 2033 г.

песъчливи алевролити. Притежават свойството да понижават силно якостните си качества при навлажняване. Предлагат сравнително добри инженерно-геоложки условия като земна онова.

Глинести – към тази група се отнасят варовитите и карбонатни глинени на неогена, както и песъчливите глинени на кватернера. Някои от глинестите на неогена притежават свойството „набъбване“, което изисква съответни мероприятия по време на строителството и експлоатацията на сгради и съоръжения. Към глинестите почви се отнасят и льосоподобните седименти на кватернера – кв. „Галата“. При естествени товари и при навлажняване те проявяват свойството „пропадане“. При строителството и експлоатацията на сградите и съоръженията трябва да се вземат конструктивни и водозащитни мероприятия.

Песъчливи – към тази група се отнасят чистите пясъци от езерно-морската тераса, както и глинестите пясъци на неогена и кватернера. Предлагат добри условия като земна основа.

Съгласно физико-механичните показатели на скалите на територията на община Варна могат да се конкретизират следните инженерно – геоложки комплекси:

Скални и полускални – към тях се отнасят терените, заети от варовици, пясъчници и мергели. На повърхността се установяват в северозападната част от обследваната територия – около с. Каменар и по посока на с. Яребична и с. Вълген. Установените тук варовици са значително окарстени и са с висока водопроницаемост.

В дълбочина скалните комплекси се установяват като пачки и отделни хоризонти сред глинесто-песъчливите комплекси на неогена.

Материалите предлагат много добри условия на фундиране за всяка категория сгради и съоръжения. Имат обемно тегло $2,0 \text{ т/м}^3$, специфично тегло от $2,5 \text{ т/м}^3$, якост на натиск в сухо състояние – в границите от 100 до 400 т/м^2 в зависимост от степента на изветряне на скалите и във водонапито състояние 10 – 250 т/м^2 . Материалите предлагат висока товароносимост – R_0 от $5,0 \text{ даН/см}^2$.

Глинесто – песъчливи – заемат по-голямата част от територията на община Варна. Представени са от песъчливи, варовити и мергелни глинени, както и от глинести пясъци с кватернерна и неогенска възраст без определена закономерност на литоложките разновидности в хоризонтално и вертикално направление. Материалите се характеризират с обемно тегло $1,7 - 1,9 \text{ т/м}^3$ и специфично тегло от $2,0 \text{ т/м}^3$.

Условното им изчислително натоварване се определя средно на $2,5 \text{ даН/см}^2$. Льосоподобните глинени на кватернера се характеризират с обемно тегло $1,6 - 1,7 \text{ т/м}^3$, специфично тегло от $2,0 \text{ т/м}^3$ и условно изчислително натоварване $R = 1,8 - 2,0$

даН/см^2 . Отнасят се към слабо до средно пропадачните почви.

Рохкави – към този инженерно – геоложки тип се отнасят морско-езерните пясъци, чакълите с глинесто песъчлив запълнител, блатните глинени и торфът.

Те заемат ниските части, разположени в близост до морето и езерото. Всички тези разновидности без блатните глинени и торфа имат следните физико-механични показатели: обемно тегло – $1,5 - 1,9 \text{ т/м}^3$, специфично тегло $2,5 - 2,7 \text{ т/м}^3$. Условното им изчислително натоварване е от порядъка на $2,0 - 2,5 \text{ даН/см}^2$.

Блатните глинени и торфените прослойки се установяват най-много около с. Казашко. Материалите са с обемно тегло $0,94 - 1,54 \text{ т/м}^3$, високо водно съдържание – до 80% и нищожна товароносимост – $0,5 - 1,0 \text{ даН/см}^2$.

Делапсивни – към тях се отнасят:

силно омесени при свличанията глинени, пясъци и варовици. За този свлачищен комплекс могат

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ВАРНА ЗА ПЕРИОДА 2024 – 2033 г.

да се приемат следните по съществени физико-механични показатели: обемно тегло – 1,9 – 2,0 т/м³, число на пластичност 10-15 %, порен коефициент – 0,6- 0,8, ъгъл на вътрешно триене (=18-25°, кохезия – 0,10 – 0,30 даН/см². Условното изчислително натоварване $R_o = 1,5 - 2,5$ даН/см².

Пакетно свлечени глини и пясъчливи глини. Към този тип почви са отнесени слабо нарушените при старите свличания литоложки разновидности. Физико – механичните им показатели са близки до показатели на коренните скали. За глинесто – пясъчливите долносарматски глини могат да се приемат следните показатели: обемно тегло – 1,8 – 1,9 т/м³, число на пластичност – 20 – 25%, порен коефициент – 0,7 – 0,75, ъгъл на вътрешно триене – (=18-20°, кохезия – 0,20 – 0,40 даН/см². Условното изчислително натоварване $R_o = 2,0 - 2,5$ даН/см².

Така описаните инженерногеоложки комплекси могат да се обединят в два сеизмични района – VII и VIII степен по скалата на Медведев – Шпонхойер – Карник, като границата между тях е по линията Долна Трака – Горна трака – североизточно от с. Каменар.

Инженерно – геоложко райониране

При инженерно-геоложкото райониране на територията на община Варна са отчетени влиянието на всеки един от следващите структурни елементи на геоложката среда:

- геолого – литоложка характеристика (геоложки строеж);
- геоморфоложка структура (релеф, експозиция);
- дълбочина на залягане и характер на подземните води (хидрогеоложки условия);
- екзогенни физико-геоложки явления и процеси (свлачища, срутища, абразионна дейност);
- термоминерални води (ресурси);
- находища на минерални суровини и строителни материали;
- техногенно предизвикани процеси (промяна на геоложката основа вследствие на стопанска дейност).

Въз основа на резултатите от проучването, територията на община Варна е подразделена на четири групи терени:

Група А – терени негодни за строителство;

Група Б – терени с рискови/неблагоприятни геоложки условия за строителство, изискващи специални мерки за допълнително заздравяване на земната основа или допълнително конструктивно осигуряване на сградите и съоръженията;

Група В – терени годни за всякакъв вид строителство;

Група Г – терени със специален режим на застрояване поради наличието на минерални води.

Терени от група А

Терените от група А са отделени като геоложки *Район I* – терени, негодни за строителство. Районът обхваща териториите на стръмните долове, които са с посока север-юг и изток-запад.

Терени от група Б

Тук са отнесени осем района (от II до IX).

Район II – терени, засегнати от активни свлачищни процеси.

На територията на община Варна има проявени голям брой свлачища и активизиране през периода III – VIII – 1997 г. на много от тях. Предпоставка за възникването на същите е наличието на глинести седименти с ниски якостни свойства и голяма деформируемост, наличието на водоносни хоризонти, дрениращи се от високите платовидни части към морето, техногенната дейност на човека, морската абразия и др. Усвояването и експлоатацията на тези

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ВАРНА ЗА ПЕРИОДА 2024 – 2033 г.

терени са възможни след изграждането на противосвлачищни и брегоукрепващи съоръжения при участъците с активна морска абразия и свлачищни процеси.

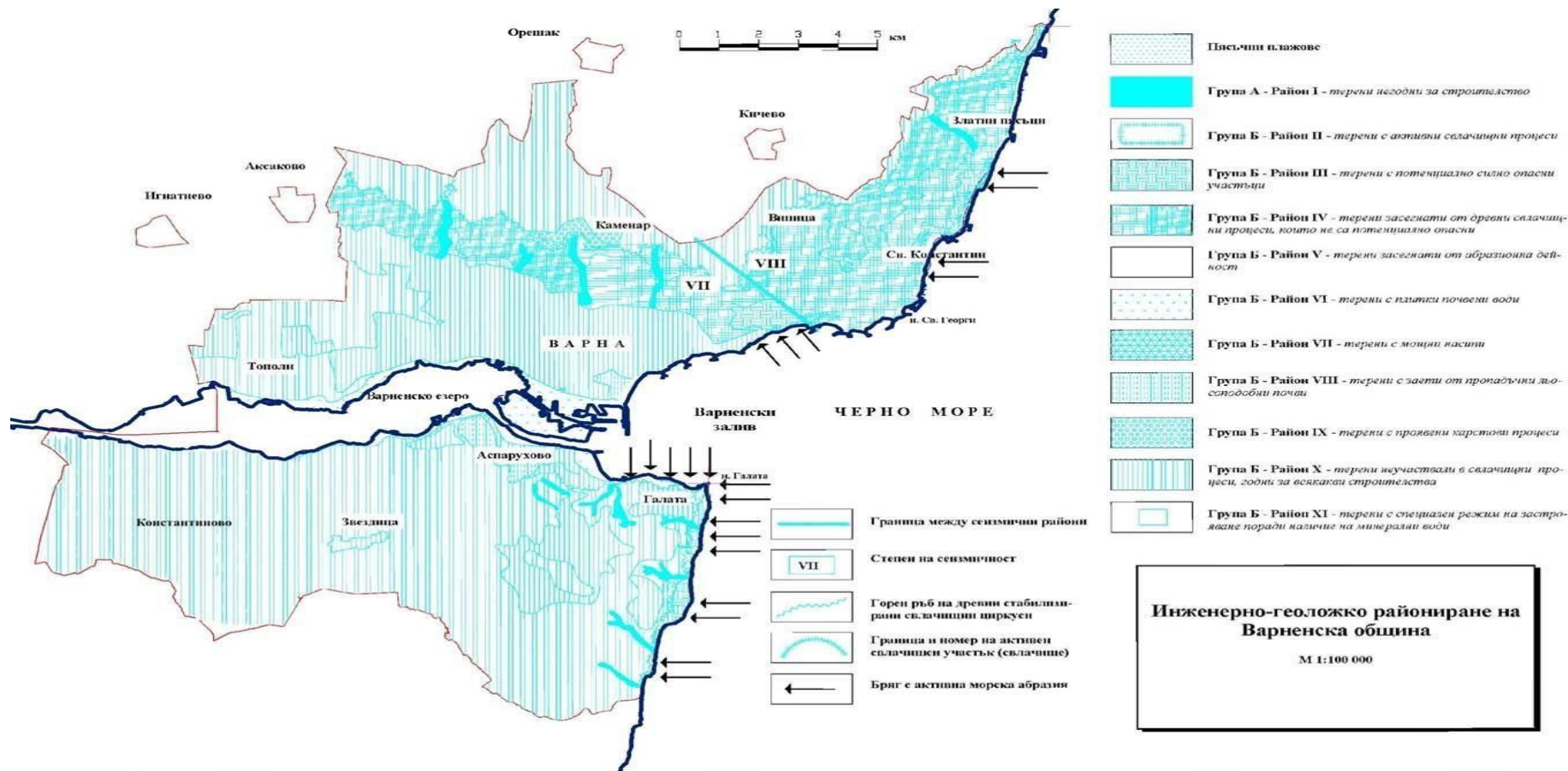
Район III – терени с потенциални, силно опасни участъци.

Усвояването на тези терени може да става след изграждането на външна канализационна мрежа, съобразена с изискванията за свлачищни терени, както и инженерно-геоложки подробни проучвания, третиращи общата и локална устойчивост на склона.

Район IV – терени засегнати от древни свлачищни процеси (рискови).

При определени условия – най-вече при техногенната намеса на човека, същите могат да преминат към силно опасните участъци. Задължително условие за усвояването на тези територии е изграждането на битова и дъждовна канализация и инженерно- геоложко заключение.

Район V – терени засегнати от абразионната дейност на морето. Тези терени са разположени в откритите части на носовите форми (Св. Св. Константин и Елена, между плажовете к.к. „Слънчев ден“, „Черноморец“, „Албатрос“ и „Ривиера“, „Галата“. Към тези терени се отнасят и свлачищно-абразионните участъци, които се характеризират с проявления на древни и съвременни свлачищни процеси с хлъзгателни повърхнини, навлизащи под морското ниво и наличие на активна морска абразия – участъци при и около яхтеното пристанище на к.к. „Слънчев ден“, „Почивка“ – „Евксиноград“, „Карантината“ - н.Галата.

Инженерно-геоложко райониране на община Варна

Източник: ДЕО на ОУП Варна, 2011 г.

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ВАРНА ЗА ПЕРИОДА 2024 – 2033 г

Район VI – с плитки подпочвени води и заблатявания.

Участъци с високи почвени води (0.50-2.00 м) от повърхността на терена са фиксирани в близост до морето и езерото. Основните инженерно-геоложки типове, които изграждат терените са морско-езерни пясъци, пясъчливи глини, чакъли, блатни глини, торф. Условното изчислително натоварване на по-горе споменатите седименти без блатните глини и торфа е от порядъка на $1.5-2.5 \cdot 10^5$ Pa. Усвояването на терените от този район за нуждите на строителството изисква специални начини на фундиране – пясъчна възглавница, пилотно фундиране и др.

Район VII – недостатъчно уплътнени терени, вследствие технологична дейност. Този район заема терени с мощни, древни насипи. Обхваща VIII под район от районирането на гр. Варна, където мощността на насипите е от 4 до 10-12м. Същите се отличават с ниски физико-механични показатели в зависимост от системата на уплътняване на насипите. Условното изчислително натоварване се движи в широк диапазон – $R_o=0.8-$

$1.5 \cdot 10^5$ Pa. Поради нееднородния състав и неравномерното уплътняване се препоръчва фундирането да се извършва на обща фундаментна плоча, гредоскара, пясъчна възглавница и др.

Район VIII – терени, заети от „пропадъчни“ (лъсоподобни) почви. Заемат високите части на кв. „Аспарухово“ и района на Института по Корабна хидродинамика. Условното изчислително натоварване се определя на $R_o=1.7-2.0 \cdot 10^5$ Pa. Фундирането да бъде съобразено с изискванията за фундиране в особени (структурно-неустойчиви) почви.

Район IX – терени с изявени карстови процеси. Заемат високата платовидна част на Франгенското плато около с. Каменар. При застрояване е необходимо да се вземат конкретни мерки срещу изменения в хидравличния и санитарен режим.

Терени от група В

Район X – обхваща терените неучаствали в древните свлачищни процеси. Изградени са главно от скални, полускални, глинести и пясъчливи почви с добри физико-механични показатели и добра товароносимост – $R_o=2.0-4.0 \cdot 10^5$ Pa. В този инженерно геоложки район е възможно строителството на сгради и съоръжения от всяка категория.

Терени от група Г

Район XI – със специален режим на застрояване. Тук се отнасят терени, където са изградени сондажи за термални води. Охранителният режим на терените около тях, съгласно Наредба №3 на Министерството на здравеопазването за курортните ресурси, включва до три охранителни пояса, е както следва:

Пояс I – най-вътрешен пояс, непосредствено около водоизточника и съоръжението, за строга охрана от човешки дейности, които могат да увредят ползваната вода. Съгласно чл. 11, земите, попадащи в най-вътрешния пояс I са публична държавна собственост. Общ пояс I може да се обособи, когато разстоянията между съседните водоизточници и/или съоръжения са по-малки от 10 м. Границите на пояс I се определят като вертикална проекция върху земната повърхност, описана от всички точки от подземния воден обект, водата от която за 50 дни би достигнала до водоизточника. Съгласно чл.22, ал.2 размерът на пояс I не може да бъде по-малък от 50 м от всички страни на водоизточника, а съгласно ал.3 за водоизточници в защитени водни обекти, размерът на пояс I е от 5 до 15 м от всички страни на водоизточника.

Пояс II – среден пояс за охрана на водоизточника от замърсяване с химични, биологични, бързо разпадащи се, лесно разградими и силно сорбируеми вещества, от дейности, водещи до намаляване на ресурсите на водоизточника или проектния дебит на водовземното съоръжение и до влошаване качествата на добиваната вода или състоянието на водоизточника. Границите на пояс II се определят като вертикална

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ВАРНА ЗА
ПЕРИОДА 2024 – 2033 г**

проекция върху земната повърхност на кривата, описана от всички точки от подземния воден обект, водата от които за 400 дни би достигнала до водоизточника (чл. 23). Размерът му зависи от средногодишния проектен експлоатационен дебит на водоизточника, от хидрогеоложките параметри на ВХ или частта от него и граничните условия.

Пояс III – външен пояс за охрана на водоизточника от замърсяване с химични, бавно разпадащи се, трудно разградими, слабо сорбируеми и несорбируеми вещества, дейности, водещи до намаляване ресурсите на водоизточника или проектния дебит и до влошаване качествата на добиваната вода. Границите на пояс III се определят като вертикална проекция върху земната повърхност на кривата, описана от всички точки от подземния воден обект, водата от които за 25 години би достигнала до водоизточника. Използват се същите хидрогеоложки параметри, както при пояс II.

Брегова литодинамика (свлачищни и абразионни явления, изменения на плажните ивици)

В границите на община Варна попада брегова линия, ограничена на север от вилна зона „Кранево“ и на юг – Паша дере. Общата ѝ дължина е около 32 km. На север от н. „Св. Георги“ и на юг от „Галата“ е почти праволинеен, съответно със север-североизточно и южно направление. Останалата част включва широко отворения на изток Варненски залив, характеризира се с коефициент на рзчлененост 2.1. Литодинамическата активност, имаща пряка връзка с транспорта на наносите в прилежащата брегова зона тук, определя както активността на абразионните, така и на акумулационните процеси. Съгласно схемата за оценка на активността на надлъжно-бреговия транспорт (Дачев, Чернева, 1979) в общинските граници на бреговата зона попадат четири енергетични потока.

Надлъжно-брегови наносни потоци

Надлъжно брегови Енергетичен наносен поток	Размах на потока	Главно направление
Аладжа-манастирски	к.к. „Албена“ – н. „Св. Георги“	Север-североизточно
Евксиноградски	„Св. Георги“ – дъно на юг- югозападно Варненски залив	
Аспаруховски	н. „ Галата“ – дъно на Варненски залив	западно
Камчийско-Емински	н. „ Галата“ – к.к. „Слънчев бряг“	южно

Носовите Св. Георги и Галата се явяват зони на дивергенция, а най-западната част на Варненски залив – зона на конвергенция.

Районът на Варненски залив се характеризира с типичната за бухтите динамическа циркулация на водите, предопределяща надлъжно брегови течения с посока от обграждащите носове към центъра на вдлъбнатостта на залива, което създава необходимите предпоставки за транспортиране и акумулиране на наносния материал в зоната на тяхната среща. И действително, в резултат на въздействието на Евксиноградския и Аспаруховския потоци във върха на Варненски залив се е осъществявало, в не така далечно геолошко минало, тяхното „разтоварване“, което е благоприятствало създаването на пясъчната коса, разделила дълбоко вдадения във сушата Варненски залив, в резултат на което се обособява Варненското езеро. С изграждането, в началото на настоящия век, на търговското пристанище на града,

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ВАРНА ЗА ПЕРИОДА 2024 – 2033 г

оградните му съоръжения се явяват изкуствени граници на посочените наносни потоци. Построеният при някогашния нос Варна главен мол (вълнолом) на пристанището се явява непреодолима преграда за носения пясъчен материал от Евксиноградския наносен поток. В резултат на това постепенно се запълва т. нар. входящ ъгъл в участък на брега, за който до тогава е била характерна съвсем тяснапясъчна ивица, заливаема при всяко по-значително вълнение. За първата половина на века средната скорост на нарастване на пясъчната плажова ивица е 1 м/год. (Рождественски, 1972), като постъпващия материал в продължение на една година е в порядъка на 30 000 т3 (Дачев, 1973). В началото на втората половина на века темпа на нарастване намалява, достигайки значения от порядъка на 0.7 м/год. (Дачев, Николов, 1977), а по последни данни, привързани към 90-те години достига 0.45 м/год. С построяването, през последните години, на брегоукрепителните съоръжения тук практически спря да съществува Евксиноградския наносен поток, което означава, че знакът на динамичните процеси е вече обратен и няма естествени причини да се промени. Анализът на посочените характеристики показва значителни енергетични възможности на вълновото въздействие, но отсъствието на естествени източници на наносен материал не дава основание за значителен седиментен транспорт (наносните потоци тук остават „ненаситени“).

Литодинамичната картина в останалата открита част на бреговата линия на Варненска община, като активност, е идентична с коментираната. Разликата е в противоположния знак на енергетичните наносни потоци. Двата носа (Св. Георги и Галата) са точки на дивергенция – предпоставка за изнасяне на абрадирания материал и за повишена абразия при други равни условия. В подкрепа на това се явяват огромните капиталовложения през последните години при резиденция „Евксиноград“ и фрапиращите свлачищни и свлачищно-срутищни процеси, особено през последните няколко години, при н. „Галата“.

Свлачища

Дефиниция

Свлачището е природно явление, при което се нарушава устойчивостта на огромни количества земни маси и се създават предпоставки за придвижването им. Свлачищните процеси нямат внезапен характер и са достъпни за интервенция. Във времето те имат периоди на затихване и активизиране. След активизирането на земните маси може да се стигне до възникване на бедствена ситуация. Причините за тяхното възникване са свързани със силно пресечения релеф и други специфични геоложки дадености в определени райони. От първостепенно значение за предотвратяване на тежки материални загуби от активизирането на свлачищата са превантивните мерки, които специализираните структури предприемат.

След активизирането на свлачището може да се стигне до възникване на бедствена ситуация в определен район.

На територията на община Варна има регистрирани 101 свлачища.

Свлачищата по Варненското крайбрежие образуват относително самостоятелен морфоложки комплекс. Обхващат близо 55% от дължината на бреговата ивица, като от тях 46% са активни (17% от дължината на бреговата линия), а останалите са условно консолидирани.

Скалният състав и разположението на пластовете са твърде благоприятни за свличания в големи мащаби. Мощният комплекс от сарматски пясъци са напълно водопропусклив хоризонт – предпоставка за инфилтрация и акумулация на водни обеми. Свличанията стават главно по конските мергели, долносарматските и караганските глинести пластовете. Допълнителен фактор за свлачищни проявления е и наклона на пластовете, които затъват на североизток под наклон от 2° до 4°. Обикновено тяхното оживяване е свързано със земетръсни явления. Локални съвременни свличания са привързани в близост до морския бряг и са резултат на фактори от антропогенен характер и активна морска абразия.

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ВАРНА ЗА ПЕРИОДА 2024 – 2033 г

Активизацията на свлачищните процеси на север от к.к. „Св. Св. Константин и Елена“ и в района на кв. Галата е доста силно изразена, за което свидетелстват и свличанията станали през 1971 г. и особено през пролетта на 1997 г. Брегът тук е представен от стари свлачища със среден наклон на склона до 14°, а при самия бряг – над 20°. Литоложкият състав, усиленото вилно строителство, климатичните хидроложки фактори са предпоставки за проявените интензивни свличания.

В повечето случаи свличанията са предшествани от срутвания, вследствие на което се образуват срутищно-свлачищни явления. Причини за срутванията са подмиването на пясъкливите хоризонти на конка и долния сармат от морското вълнение, което води до нарушаване равновесието на горележащите варовици и глини (н. Галата и брега при м. Почивка).

Плажовете по Варненското крайбрежие имат локален произход и са привързани към вдлъбнатите участъци на бреговата ивица. По произход те се разделят на три групи: *плажове, образувани от абрадирания материал на съседните абразионни участъци и морското дъно* – плаж „Златни пясъци“, плаж „Кабакум“, плаж „Слънчев ден“, плаж „Черноморец“ (к.к. „Св. Св. Константин и Елена“), и плаж „Почивка“; *плажове подхранвани с материал главно от ерозионна дейност (суходолията) и речен материал* – плаж „Галата“, „Офицерски плаж“, плаж „Албатрос“, плаж „Св.Константин – юг“, плаж „Фичоза“, плаж „Черноморец“, плаж „Паша дере“ и трета група *образувани от морски и речни наносни материали с решаващо значение на евстатичните колебания на морското ниво и неотектонските движения на морския бряг* – Аспаруховски плаж. Изключения са: Варненски централен плаж, който е образуван благодарение на преграждащата роля, която изпълнява пристанищния мол, на локалния наносен поток с посока североизток – югозапад и плажовите ивици в междубунните пространства образувани чрез изкуствено насипване на пясъчен материал.

Характерни са два основни типа на подводния брегови склон от активната брегова зона, за която са характерни два основни типа: акумулативен и абразионно-акумулативен, привързани към съответните типове бряг. По – голяма част от подводния брегови склон е изградена от съвременни акумулативни отложения, които в активната зона са представени от пясъци, а в по – слабо активната – от тиня. Границата между тези две зони е доста рязко изразена с ширина на преходната зона ненадвишаваща 100 m. Докато при носовите и абразионните участъци тя следи 16-18 метровата изобата, то при акумулативните се измества до 12÷14 метровата изобата.

През 2023г. има регистрирано нововъзникнало свлачище. Проявено е в местност „Черноморец“, район Аспарухово, под почивна база „Черноморец“.

По – съществени свлачища в общината са:

Свлачище по склона над ПСОВ „Златни пясъци“. Засяга територия с приблизителна площ 78 дка в две Общини – Аксаково и Варна. Свлачището възниква на 16.04.1997 г. Свлачищният вал достига до помпената станция на ПСОВ „Златни пясъци“. Всички сгради и инженерни съоръжения в свлачищното тяло са разрушени. За периода април 1997 г. – октомври 1998 г. са изпълнени аварийни осушителни и укрепителни мероприятия по частична проектна готовност. За постигане на стабилност е необходимо да се отстрани основният фактор, причинил свлачищния процес – покачване нивото на подземните води. Извършени са необходимите действия. Остават в сила направените препоръки, сред които е извършването на цялостна ревизия на отводнителната система на път I-9. Преовлажняването на насипа на пътното платно и терена /склона/ под път I-9 е предпоставка за възникване на аварийни ситуации и пропадане на пътното платно.

Свлачище „Трифон Зарезан“ вече десетилетия е причина една от транспортните връзки до комплекса „Златни пясъци“ да е откъсната. Свлачищните процеси се разрастват и горната им граница достига до пътя. Крайбрежния път е затворен след това и не се използва.

Районът на свлачище „Кабакум“ е част от древен условно стабилизиран свлачищен

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ВАРНА ЗА ПЕРИОДА 2024 – 2033 г

терен - свлачищен циркус "Аладжа манастир". Активизирането започва на 29.03.1997 г., като преместването на земни маси достига катастрофални размери на 15.04.1997 г. В резултат на това са разрушени - пътното платно на път в участък с дължина около 400 м, водопровод, канализацията на ВСУ, крайбрежната асфалтова алея и всички съществуващи паянтови и масивни сгради в тялото на свлачището. Свлачището има размери: дължина (по посока движението на земните маси) - около 250 м и ширина - около 400 м. В периода април 1997–октомври 1998 г. са изпълнени аварийни осушителни и укрепителни мероприятия с цел отстраняване на основния фактор, причинил свлачищния процес – покачване нивото на подземните води. Районът на свлачище „Кабакум“ се намира в територия с наложена строителна забрана.

Свлачище местност „Пчелина“

Свлачищният процес е регистриран на 06.02.1998г. в местността „Пчелина“, гр. Варна. Проявени са няколко свлачищни циркуса с различни размери, различна посока и скорост на движение. Движението на земните маси е ориентирано главно в две посоки – в южна и в западна. Ясно оформени и видими по терена са основни свлачищни елементи – свлачищни отстъпи, валови форми, клиновидни понижения. При свличането са разрушени и частично засегнати постройки от различен тип в района.

Свлачище „Писател“ е проявено по склона между пътя Варна - Златни пясъци и морето. Размерите му са: ширина около 250 м и дължина 50 - 80 м. Възниква в резултат на морската абразия. След изграждане на буна 117 свлачището е условно стабилизирано. До 2007 година се проявяват пукнатини по пътното платно, по сградата на хотел "Варна-палас" (бивш "Детелина"), подпорните стени и околния терен.

Свлачище „Траката“ възниква през пролетта на 1969 г. като засяга около 200 м от магистралния път I-9 около сп."Траката", подлеза при спирката и част от дерето – 160 м от десния и 80 м от левия му склон.

Свлачището в кв."Галата", ул."Фичоза" възниква през нощта на 25 срещу 26 декември 1987 г. Проявено е по левия бряг на дерето южно от ул."Фичоза". Причина е преовлажняване на стар свлачищен терен от течове във водопроводната мрежа, липсата на канализация за битовите води в квартал "Галата" /към момента, канализацията е изградена/ и покачване нивото на подземните води след изграждането на ул."Фичоза" в насип, без дренаж. Свлачището има размери: дължина около 30 м, ширина около 150 м, дълбочина 5-6 м. То засяга и застрашава жилищните постройки, които отстоят на разстояние 50-70 м северно от талвега на дерето.

Улица „Розова долина“ е изградена по десния бряг на дере с постоянен воден отток („Западен охранителен канал"). Напречният профил на пътя е в изкоп-насип. В края на 2014 г., регистрираните в периода 2012-2014 г. три броя свлачища по ул."Розова долина" се обединяват. Общо имат дължина 70 м и ширина 320 м. Долният край на свлачището достига до дъното на дерето. Възможно свличане на земни маси по откосите на изпълнените насипи в дерето.

Свлачище „Слънчев ден“

Първите точни сведения за свлачищните процеси на територията на КК "Слънчев ден" са още от 1955 г. Има данни за ново активизиране на свлачищни процеси през 1968 г. и 1971 г. в района на "Летния театър" и по склона зад сградата на бившата аптека, където преминава и новото трасе на пътя за стопанските сгради. За ликвидиране последиците от проявените свлачищни процеси и укрепване на терените в периода от 1955 до 1971 г. е изпълнена отводнителна дренажна система и повърхностно отводняване на терена. Системата действа до момента, в който се извършва надеждното ѝ поддържане. Спирането на поддръжката води до първите прояви на локални свлачищни процеси през 1994г, когато на територията на КК "Слънчев ден" рязко се увеличават деформациите по сградите и съоръженията. През 1995 г. като най-горна граница на съвременните свлачищни процеси са приети пукнатини по път I-9 и рампа Варна - Златни пясъци. Те пресичат пътните платна и се проследяват по

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ВАРНА ЗА ПЕРИОДА 2024 – 2033 г

подпорната стена и терена на КК "Слънчев ден". През месец декември 1995 г. на територията на КК "Слънчев ден", в зоната около летния театър стана катастрофално свличане на земни маси. Основна причина за проявата на активните свлачищни процеси е покачването на подземните води, в резултат на обилни валежи и неизправности в съществуващите тогава дренажни и ВиК мрежи; В периода 1996 – 1999 г. са одобрени и изпълнени аварийни мероприятия в района на път I-9 (по проект на "Пътпроект" – Варна) и на територията на КК "Слънчев ден" (по проект на "ГЕОЗАЩИТА"-ЕООД – Варна) свързани с понижаване нивото на подземните води, отвеждане на повърхностните води от пътя, ремонт на ВиК мрежата и съществуващите дренажи. Изпълнени са и две подпорни стени. В резултат на проведените аварийни мероприятия е ликвидирана аварийната ситуация и не е допуснато катастрофално разрастване на процесите. За трайно ликвидиране на последиците от проявените свлачища и гарантиране устойчивостта на терена през 1999 г. МРРБ възлага на "ГЕОЗАЩИТА" ЕООД – Варна работен проект с избор на Обща укрепителна схема. В проекта от 1999 г. са включени силови конструкции, водопонизителни мероприятия чрез вертикални шахти с Хоризонтални сондажни дренажи (ХСД) от тях и мониторингова система.

Свлачището по десния склон на „Балъм дере“ е проявено през пролетта на 1998 г. То е с дължина – около 25 м и ширина – около 60 м. Свлачищния отстъп е с височина до 1.0 м, като достига до единствения обслужващ път. Засегнати са вилни паянтови постройки в три парцела. На 18.02.2010 г. е регистрирано ново активизиране на свлачищния процес.

При срутищата се наблюдава внезапно нарушаване на устойчивостта на стръмни склонове от сравнително твърди почви или скали, което често се наблюдава по пукнатини. При тях повърхнината на плъзгане обикновено е по-стръмна от 45 градуса.

Разликата между срутища и свлачища е преди всичко в това какви маси – земни или скални – се придвижват по определени повърхнини. Когато масите са земни и се придвижват по глинеста повърхност (най-честия случай) се говори за свлачище. Обикновено в срутището участват скални разновидности, които се откъсват по определени пукнатини или по фиксирани лито-генетични пукнатини, по които протича много бърз процес.

Свлачищните райони са естествени или изкуствени склонове и откоси, които се движат или могат да се въведат в неустойчиво състояние под влияние на комплекс от природни и техногенни фактори.

Абразията представлява отмиване на бреговете на водни площи и реки.

В свлачищни райони, вписани в регистъра, не се допуска застрояване без изградена канализация. Свлачищните територии представляват територии с особена териториално-устройствена защита.

Нормативна уредба

Проблематиката на свлачищата, ерозията и абразията на територията на страната е регламентирана със закони, правилници, наредби, инструкции и конвенция. Тези нормативни документи са изготвени от различни ведомства, като често изискванията в отделните документи се припокриват.

Законът за устройство на територията (ЗУТ) урежда обществените отношения, свързани с устройството на територията, инвестиционното проектиране и строителството в Република България.

В Закона за почвите се уреждат обществените отношения, свързани с опазването на почвите и техните функции, както и тяхното устойчиво ползване и трайно възстановяване като компонент на околната среда. Ерозията и свлачищата се разглеждат като процеси, които увреждат почвите.

Със Заповед №РД-02-14-9/03.01.2024г. на Министъра на регионалното развитие и благоустройството е одобрена Програма за превенция и ограничаване на свлачищата

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ВАРНА ЗА ПЕРИОДА 2024 – 2033 г

на територията на Република България, ерозията и абразията по Дунавското и Черноморското крайбрежие 2022-2027 г.

Отговорни институции

Дейностите по регистрирането и мониторинга на свлачищните райони на територията на Република България, в т.ч. абразионните и ерозионните процеси по Черноморското и Дунавското крайбрежие, като превантивни мерки за предотвратяване на аварии и щети се осъществяват от Министерството на регионалното развитие и благоустройството чрез държавните дружества за геозащита – „Геозащита“ ЕООД – Варна, „Геозащита“ ЕООД – Плевен и „Геозащита“ ЕООД – Перник.

Регистрацията на свлачищата в България се извършва съгласно Наредба №РД-02-20-1 от 19.06.2014 г. за условията и реда за вписване и поддържане на регистър на свлачищните райони на територията на Република България. Регистърът представлява информационна система с периодично актуализирана електронна база данни, осигуряваща информация за свлачищните райони на територията на Република България и на районите с абразионни процеси. Информацията в регистъра се въвежда и поддържа от държавните дружества за геозащита.

Природна характеристика на абразионните и свлачищно - абразионни участъци по Българското Черноморско крайбрежие

В Програма за превенция и ограничаване на свлачищата на територията на Република България, ерозията и абразията по Дунавското и Черноморското крайбрежие 2022-2027 г. е направено райониране на българското Черноморие, съгласно което община Варна попада в два района: н. Калиакра – н. Галата и н. Галата – н. Емине.

Район на н. Калиакра – н. Галата

В северната си част (н. Калиакра – устието на р. Батова) районът е с общо взето южно, а в западната (устieto на р. Батова – н. Галата) с източно изложение. Общата му дължина е 65 km, а коефициентът на разчлененост 1,69.

Западният склон на н. Калиакра също се нуждае от брегозащита, която трябва да се изгради веднага след тази на източния. От 60 m височина при н. Калиакра, в западна посока ръбът на Добруджанското плато постепенно се повишава до около 200 m при к.к. „Албена“ и до 300 m в продължаващото го на юг Франгенско плато над Варна. Свлачищата по стръмния склон обаче се появяват непосредствено източно от пристанище Каварна и постепенно се разширяват до Балчик, заемайки до Варна на места широка над 500 m, до над 4000 m свлачищна зона.

От н. Калиакра на запад под горния сармат се появяват мергелните, песъчливи и глинести хоризонти на средния сармат, които постепенно се понижават от запад на изток, а с тях и няколкото безнапорни водоносни хоризонти. Свлачищният комплекс по Южното Добруджанско крайбрежие представлява сбор от различни по размери линейно-блокови и циркусоподобни стъпаловидни свлачища, които определят хълмистия характер на релефа. Като повече или по-малко размити от абразията, челните им части продължават и под морското ниво, но на места образуват малки полуострови, а в един случай, в междублокова депресия в близост до морското ниво и солено езеро (Балчишката тузла).

Характерна за целия свлачищен участък между Каварна и Балчик е активната абразия, маркирана навсякъде от стръмните до отвесни клифове, която унищожава челните части на свлачищата. В самия Балчик свлачищата отдавна са се активизирали и се налага непрекъснатото им укрепване. На югоизток до к.к. Албена те също продължават да бъдат активни въпреки изградената в основата на клифа брегозащитна дамба Балчик – Албена (открита през 2009 г., тя е вече разрушена по протежение на 400 m).

По източния склон на Франгенското плато е разположен най-обширния свлачищен

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ВАРНА ЗА ПЕРИОДА 2024 – 2033 г

участък на Българското Черноморие – от 500 – 600 m ширина на север до 4600 m на юг. Тук средно- и долно сарматските мергелни, песъчливо глинести и глинести хоризонти с 5 – 6 хлъзгателни повърхнини потъват под малък наклон на изток-североизток. В съчетание с повишеното количество на валежите, антропогенната дейност и относително честите вибрации от земетръсните огнища на Калиакренския сеизмогенен разлом представляват благоприятни фактори за развитието на свлачищата. Основен фактор за развитието и активизирането на свлачищата си остава абразията, макар тъкмо в този район тя да е максимално ограничена от брегозащитното строителство.

Без съществена промяна свлачищата продължават и по северния и южния бряг на Варненския залив с тази разлика, че са по-малки и зависимостта им от абразията е по-пряка и очевидна.

Район на н. Галата – н. Емине

Районът е с източна експозиция, дължина 61 km и коефициент на разчлененост 1,13. Приема се, че конфигурацията му в план е предопределена от Балчишкия разлом и неговото продължение на юг.

От н. Галата до устието на р. Камчия брегът е зает от източната част на Авренското плато, което представлява най-южната част на Мизийската равнина. Авренските свлачища са линейно-блокови или циркусни, по-малки и по-слабо активни от Франгенските и не надминават ширина 550 m.

Литологията тук е представена от пясъци, пясъчници и мергели с чокракска и сарматска възраст, а водоносния хоризонт е на около 50 m надморска височина над мергелния хоризонт.

На територията на община Варна са проявени едни от най-мощните древни свлачищни процеси у нас. Целият Черноморски склон на север от град Варна и северният склон на Варненската долина, до ръба на Франгенското плато, е засегнат от свлачищни процеси. В сравнение с тях на юг от град Варна (от м-ст „Карантината“ до „Паша дере“) също е развита свлачищна дейност, но в по-ограничени мащаби.

Значителна част от територията на Община Варна (града, селищните образувания (СО) и част от селата) попада в зона със строителна забрана, наложена от министъра на регионалното развитие на България с оглед на свлачищните процеси и е в сила до осъществяването на трайни укрепителни и отводнителни мероприятия за отделните участъци и отчитане на техния положителен ефект и до одобряване ПУП (план за регулация и застрояване; план за улична регулация) за цялата територия, засегната от свлачищните, срутищни и други гравитационни геодинамични явления и процеси.

В периода април 2006-април 2007 г. по Северното Черноморско крайбрежие се активизираха редица стари и възникнаха нови свличания. Техният обем се изменя между 0,2 и 1,0 млн. m³, като дълбочината на свлачищната повърхност е между 5 и 20 m. Главният фактор за възникването им е покачването на нивото на подземните води, което се дължи на необичайно големите валежи, на аварии на водопроводната мрежа и на отсъствие на канализация по склона за отвеждане на отпадъчните води. В резултат на всичко това беше прекъснат пътя от Варна за „Златни пясъци“ и голям брой сгради и комуникационни съоръжения бяха разрушени.

По данни на Доклад на „Геозащита“ ЕАД – Варна, във връзка със сключен договор с МРРБ, 2023 г., към днешна дата регистрираните свлачища на територията на община Варна са 101 броя. През 2023г. има регистрирано нововъзникнало свлачище. Проявено е в местност „Черноморец“, район Аспарухово, под почивна база „Черноморец“.

През последното десетилетие статистиката показва увеличаване броя на свлачищата, които имат негативни последици за населението, инфраструктурата и икономиката на

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ВАРНА ЗА ПЕРИОДА 2024 – 2033 г

страната.

Видове свлачища

Според Наредба №12 от 03.07.2001 г. за проектиране на геозащитни строежи, сгради и съоръжения в свлачищни райони, свлачищата се разделят в зависимост от:

1. Геоложките и тектонските си характеристики:
 - Асеквентни – образувани в еднородни почви;
 - Консеквентни – свличането е по разделителните повърхнини между разнородни пластове, по прослойки със или без наличие на пукнатини;
 - Инсеквентни – повърхнината на плъзгане пресича повърхнините на напластяване.
2. Механизма на процесите:
 - Делтапсивни – зараждат се в долната част на склоновете, след което свлачищният процес постепенно се придвижва нагоре;
 - Детрузивни – започват в горната част на склоновете, като свличащите се земни маси вследствие натиска отгоре образуват т. нар. „свлачищен купол“;
 - Консистентни – възникват вследствие на преовлажняване и влошаване консистенцията на глинести почви, от които са изградени склоновете;
 - Плъзгащи склонове – свлачища с движение на повърхността до 0,05 mm в денонощие.

Фактори, обуславящи възникването и развитието на неблагоприятните геодинамични явления и процеси

Възникването и активизирането на свлачищата е следствие действието на много фактори. Една част от тях действат продължително, а други са кратковременни. Поотделно и комбинирано те понижават склоновата устойчивост и предизвикват проявата на големи и разрушителни свлачища.

Морската абразия е проявена в 70% от дължината на бреговата зона на Черноморското ни крайбрежие. Максималните ѝ стойности се наблюдават при бреговете участващи при Кранево, Равда, Сарафово.

Валежите са един от главните фактори за активизиране на плитките свлачища.

Много съществено влияние при формиране на склоновата устойчивост има човешката строителна, добивна и жизнена дейност.

Природни и антропогенни фактори, оказващи влияние върху свлачищните процеси

Условията и факторите, водещи до дестабилизиране на терени и възникването на свлачища, срутища, ерозия и абразия са природно обусловени и антропогенни. Човешката дейност оказва много съществено влияние върху съвременната активност на тези процеси.

Природните фактори могат да се разделят на **активни и пасивни. Пасивни:**

Особеностите на геоложкия строеж определят понижаването на физико-механичните показатели при повишаване на водното им съдържание. Значителен фактор за стабилитета на склона се явява и наклона на пластовете. Като правило за Варненска община той съвпада с посоката на свлачищните проявления.

Сравнително високите подпочвени води и динамичния им характер са постоянно съпътстващ фактор както за деформационните качества, така и върху геоложкия товар. Последните силно влияят върху общата устойчивост на бреговия

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ВАРНА ЗА ПЕРИОДА 2024 – 2033 г

склон.

Сложният релеф оказва негативно влияние върху повърхностния отток и подходящи условия за създаване на водни капани в негативни форми по повърхността и в дълбочина. Забавянето на оттичането на повърхностните води довежда до повишаване на инфилтрацията, а тя от своя страна – до изменения на хидрогеоложките условия и до негативни ефекти, свързани с тях.

Активни: Валежите влияят със своята интензивност и продължителност, оказвайки въздействие върху нивото на подземните води, т.е. те се превръщат в хидрогеоложки фактор. Друга форма на проява на валежите се явява ерозивното им въздействие. То е в пряка връзка с оформянето на ерозионно-овражната система (разчленеността на релефа). Последната е в пряка връзка с инфилтрацията, повърхностния отток и респективно отново върху хидрогеоложките условия.

Активността и честотата на морските вълнови процеси оказват пряко въздействие върху абразията на морския бряг, респективно върху устойчивостта на бреговия склон. Последната във взаимодействие с литодинамическата активност на прилежащата част на бреговата зона се явяват определящ активен фактор на съвременните свлачищни процеси.

Колесанията на морското ниво са с ограничено практическо значение. Положителните амплитуди на колебанията на морското ниво водят до повишаване интензивността на абразионните процеси върху морския бряг и прилежащия бенч, т.е. до намаляване устойчивостта на морския склон и активизиране на свлачищните процеси.

Антропогенният фактор се изразява в:

Голяма гъстота на застрояване и увеличаване на етажността на сградите, водещи до допълнително натоварване на земната основа, особено ако това е в активната част на свлачищното тяло;

Изпълнената вертикална планировка на вилните имоти – терасиране, водещо до повишаване инфилтрацията на повърхностните и дъждовните води;

Липса на общо повърхностно отводняване, от отглеждане на поливни култури в частните имоти, създаване на условия за подприщване на повърхностния отток;

Незаконно строителство, изразяващо се в не отчитане на инженерно-геоложките условия;

Липса на канализационна мрежа и пречиствателни съоръжения – отпадъчните води се заустват към поповни кладенци, които създават условия за образуване на каскадни хлъзгателни повърхнини и възникване на свлачища;

Изпълнено брегоукрепително строителство, несъобразено с надлъжно-бреговия седиментен транспорт, с баланса на наносите в прилежащата брегова зона.

Последните са в пряка връзка с активността и интензитета на абразионните процеси и от там – върху устойчивостта на брега.

Категоризиране на геодинамичните явления и процеси (свлачища, ерозия и абразия) по степен на геодинамична опасност

На 17.12.2015г. със Заповед на Министъра на регионалното развитие и благоустройството №РД 02-14-1390, МРРБ утвърждава Методика за приоритизиране на свлачищата в Република България, съгласно Наредба №12 за проектиране на геозащитни строежи, сгради и съоръжения в свлачищни район.

Съобразно приоритетните дейности и мерки за намаляване на свлачищната опасност в България, свлачищата се категоризират в 4 групи в зависимост от степента на активност и риска, който носят:

I група – свлачища за неотложно укрепване;

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ВАРНА ЗА ПЕРИОДА 2024 – 2033 г

II група – свлачища (терени) за изпълнение на превантивни дейности; III група – свлачища за провеждане на инструментален мониторинг; IV група – свлачища подлежащи на периодични огледи.

Дестабилизиращи фактори за свлачищни прояви

Дестабилизиращите фактори, водещи към свлачищни активизации могат да се поделят в четири големи групи:

1. Геоложки строеж и наклон на откоса на склона – естествена даденост. Влиянието на човека върху тези причини е практически трудно осъществимо;
2. Повишаване на нивата на подземните води в тялото на склоновете по различни причини – атмосферните валежи – продължителни или интензивни, снеготопенето, техногенни неизправности по водопроводната и канализационна мрежа, неправомерно изливане на води в склоновете, поливане, септични ями и др;
3. Динамично натоварване на склоновете – основната причина са земетресенията. Към тях се добавят и всякакви видове динамични натоварвания, причинени от човешката дейност, като интензивен трафик на тежки камиони и всякакви други машини, създаващи вибрации около себе си;
4. Промени в геометрията на даден склон – най-вече строителните дейности, при които се подсича основата на склоновете или се претоварва тяхната горна част. Естествени геоложки процеси на ерозията и абразията в основата на даден склон.

Територии с проявление на свлачищни процеси.

Природните фактори (подпочвени води в сарматските хоризонти, валежи, морска абразия, морско вълнение и др.) и антропогенните фактори (допълнително натоварване от строителството, незаконно строителство, отсъствие на канализационна мрежа при изградена водоснабдителна такава, неправилно брегоукрепително строителство и др.) са създали условия за образуване на мащабни свлачища в община Варна.

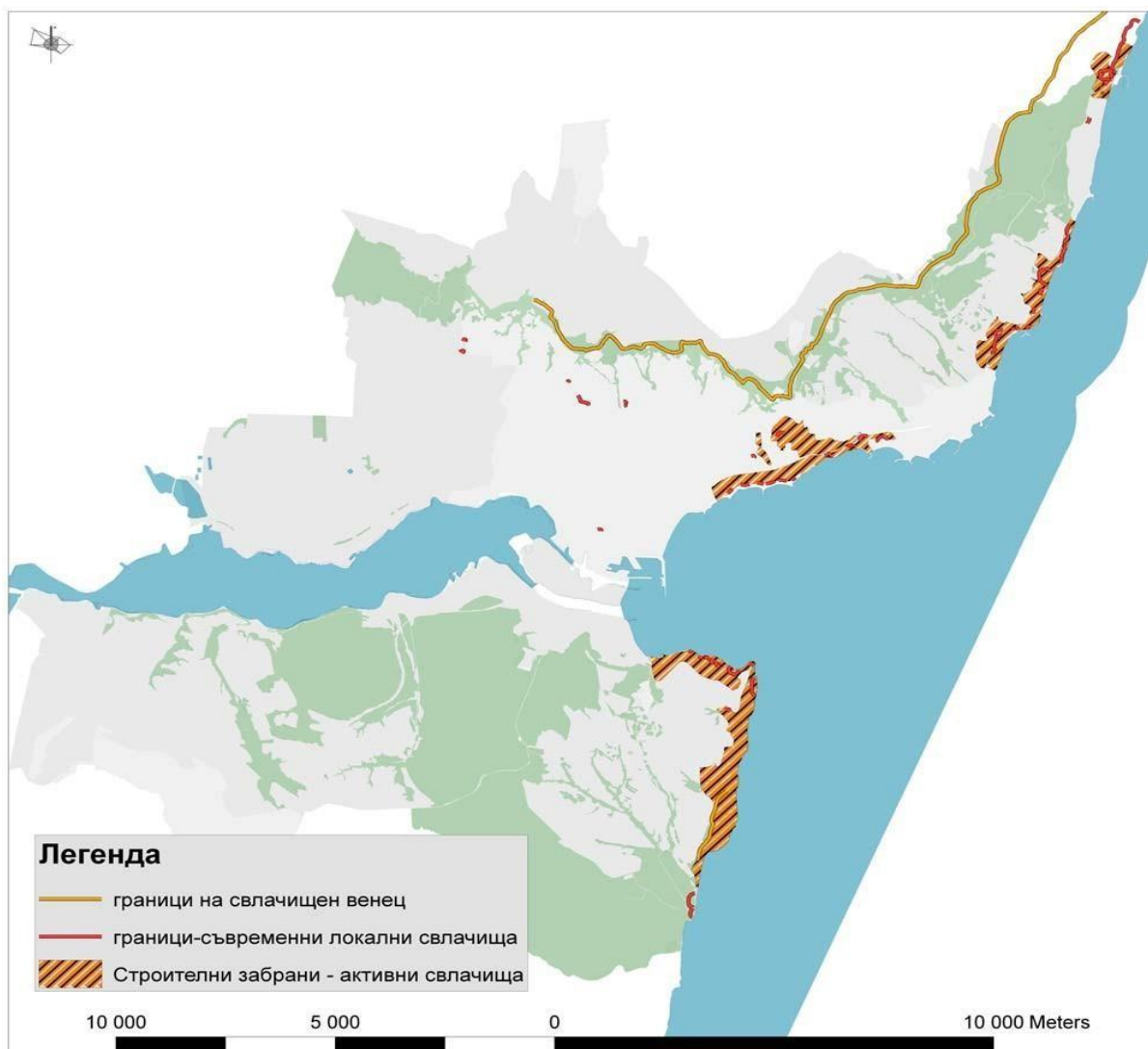
Обширните свлачищни комплекси обхващат източния склон на Франгенското плато – от ръба до морето. На север от град Варна, в посока север-юг са оформени следните древни свлачищни комплекси: „Дългия яр“, „Зл. пясъци“, „Аладжа Манастир“, „Виница“ и „Варна“. Древните свлачища са възникнали при различни от сегашните условия и се приемат за условно стабилизирани.

На юг от гр. Варна свлачищата са развити по източния склон на Авренското плато. Тук Черноморския склон е по-нисък и изграден от неогенски пясъчливо-глинести седименти. Затова и свлачищата са по-малки по обхват и по-слабо активни.

На юг от град Варна (от м-ст „Карантината“ до „Паша дере“) също е развита свлачищна дейност. Само част от свлачищните участъци са укрепени като укрепителните мероприятия не са извършени в необходимия обем или са недостатъчно ефективни, което създава риск за активизиране на свлачищните масиви. Възможно е във времето и в зависимост от сезоните да възникнат други обекти и зони с наложителни и аварийни интервенции.

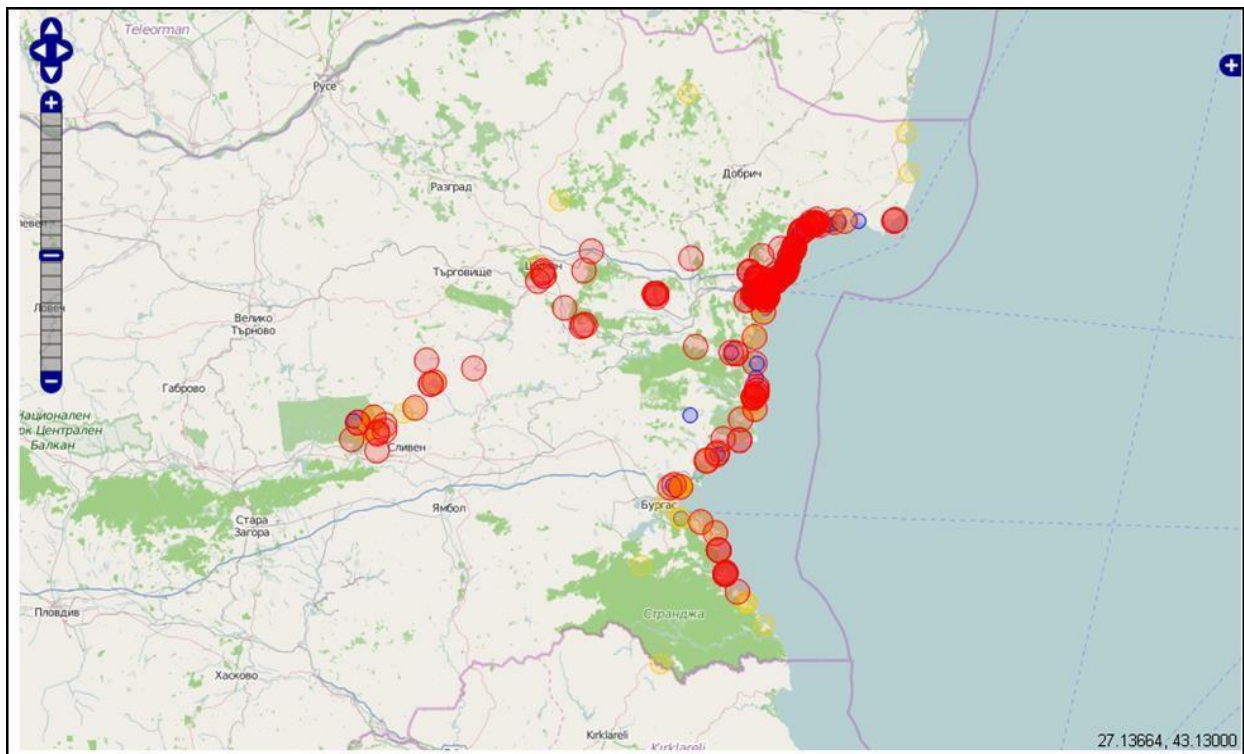
**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ВАРНА ЗА
ПЕРИОДА 2024 – 2033 г**

Карта на свлачищните явления и строителните забрани на територията на община Варна съгласно ОУП на община Варна, 2011 г.:

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ВАРНА ЗА ПЕРИОДА 2024 – 2033 г

Карта на свлачищата по Черноморското крайбрежие, от която са видни големият брой свлачища на територията на община Варна:

Мерки за укрепване на свлачищни склонове

Подобряване на повърхностния отток на водите в застрашените зони

Подобряването на оттока на повърхностните води може да повиши значително стабилността на податливия към свлачище склон.

Понижаване нивото на подземните води в застрашените зони

Дренирането във водонаситени почви намалява хидродинамичния натиск на филтриращите в склона подземни води, намалява теглото на земния масив и повишава якостта на строителната почва.

Мерки против динамичните въздействия върху склоновете

Предприемане на укрепвания чрез промяна в геометрията на даден склон в участъците на селищата.

Отводнителни мероприятия, насочени към понижаване на нивото на подземните води, което води до намаляване на геоложкия товар в склона, а оттам и до повишаване на неговата устойчивост при сеизмични въздействия.

Мерки против промяната в геометрията на склоновете

При изграждането на нови пътища често се преминава в основата на естествените склонове, които до този момент са в равновесие. Необходимо е съобразяване с промените, които настъпват при преразпределянето на земни обеми и силите, които се променят в телата на дадените склонове.

Срутища

Морфолитоложките особености на брега предопределят оформянето на клиф със стръмни, почти отвесни склонове. За участъците от брега, лишен от пясъчни ивици,

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ВАРНА ЗА ПЕРИОДА 2024 – 2033 г

или с такива с ограничена ширина, прякото вълново въздействие непрекъснато подработва в основата свлачищните масиви.

Под въздействие на бреговите течения получаваният материал се изнася – по-финия – в дълбочина, а по-едрия – в съседни, дълбоко врязани в сушата участъци, където подхранват оформените пясъчни ивици. Бреговите течения в комбинация с изветрителните процеси създават условия за срутищни проявления. Колкото по-висок е склонът и колкото условно са по-здрави изграждащите го скали, толкова по-мощни са срутищните процеси.

Срутищни процеси се генерират и след проява на „пакетни“ свличания по бреговата линия, където последвалото абразионно въздействие силно се проявява.

Свлачищните и срутищни процеси са в резултат на масирано застрояване, липса на канализация и укрепителни работи. С настъпващите климатични промени и съпътстващите ги внезапни поройни дъждове и бури, с неадекватна антропогенна намеса, процесите биха могли да се засилят.

Карст, пропадане и заблätяване

Карстът е развит във варовитите комплекси на малм-валанжския и средномиоценския водоносни хоризонти.

Пропадането е характерно за лъсоподобните материали, които на територията на община Варна са разпространени най-вече във високите части на кв. „Галата“. Лъсоподобните материали са слабо до средно пропядъчни.

Заблätяванията на територията на община Варна са разпространени предимно при Варненското езеро. По-изявени са при северния му бряг, където ширината им достига до няколко десетки метри.

Морска литодинамика

Морфология на брега

Дължината на морската брегова линия в обхвата на община Варна е общо 32 km, с начало на север – брегът при фар Екрене (Краево) и достигаща на юг – носът от южната страна на Паша дере. Абразионните акумулативни процеси са факторите, определящи свойствата и състоянието на бреговата ивица. Значителна степен на активност имат абразионните процеси в границите на Общината. Резултатът от тяхното проявление са множеството случаи на свлачища и срутвания. Пясъчната ивица е със сравнително добри качествени характеристики, като върху състоянието й голямо влияние оказват антропогенните дейности. Извършваното хидротехническо строителство играе голяма роля за развитието на тази природна даденост.

Капацитетът на акваторията и на площта на пясъка в крайбрежната зона на гр. Варна е определен в рамките на Доклада за ОВОС на Плана-извадка „Крайбрежна зона - Съставна зона 5 (Стария градски плаж) и Съставна зона 6 (плажната зона „Под Салтанат“) град Варна“. Посоченият в Доклада максимален рекреационен капацитет за водните площи с дълбочини до 1.5 m за къпане се равнява на 25 062 плажувачи във върхов час, а максималния рекреационен капацитет за пясъка в Съставни зони 5 и 6 възлиза на 10 976 плажувачи във върхов час. Сравняването на двата рекреационни капацитета показва, че морската акватория е в състояние да поеме значително по-голям брой плажувачи от колкото пясъчните ивици, което от своя страна е предпоставка за търсене на възможности за увеличаване на плажния ресурс на крайбрежната зона на гр. Варна, например посредством реализиране на „напречен байпас“. В този случай, при известно идеализиране възможните пясъчно-плажни ресурси се оценяват на 200 650 кв. м., които обезпечават общ брой на плажувачи около 20 066 души. Тази цифра е в пълно съответствие с норматива за капацитет на

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ВАРНА ЗА ПЕРИОДА 2024 – 2033 г

акваторията – 25 062 плажуващи във върхов час.

Реализиране на т. нар. „напречен байпас“ – изкуствено увеличаване на пясъчно-плажовите площи, ще доведе до следните положителни въздействия:

- Разширяването на плажовите ивици ще увеличи значението им като буфер между прякото вълново въздействие върху дамбата и съответната част от основното тяло на буните. Последното е предпоставка за по-ефективна работа на изградените брегоукрепителни съоръжения;
- Разширяването на плажовите ивици ще способства и за намаляване на междубунните пространства и е условие за предаване заоблена форма на контура. Поотделно и в комбинация, всичко това благоприятства намаляването на негативния характер на джобните ефекти за съсредоточаването на плаващи замърсители и ще допринесе за съществено подобряване на водообмена между бунните акватории и водите на залива, и респективно в открито море.

Брегът, до антропогенното въздействие, започнало с построяването на пристанищния вълнолом, е абразионно струтищен – в съседство с равнинната част на Морската градина и абразионно-свлачищно-срутищен, където свлачищния склон достига морето (в най-северните част). Повсеместният контакт с морето и специфичния литолого-стратиграфски строеж са предпоставки за наличието на непрекъснат клиф. С постояването на пристанищния мол в началото на века се създават условия за запълване с пясъчни наноси на т. нар. входящ ъгъл. Оформя се пясъчна полоса по протежението на брега с дължина повече от 1200 метра с ширина част при вълнолома и изклиняваща в североизточна посока. Последната е причина за прекратяване на контакта коренен бряг-море, с което абразионните процеси тук се преустановяват и клифът от активен преминава във фаза пасивен.

С изграждането на брегоукрепителни съоръжения се разширява значително частта от брега с прекратено абразионно въздействие. И тук клифът преминава във фаза затихнал. Останалата част след „Почивка“ до буна 109 е силно абразионен и за него са характерни както срутищни, така и свлачищни процеси. Височината му расте непрекъснато в североизточна посока. Изграден е от мергели, варовици, варовити пясъчници и неспоени пясъци. Скалните пластове потъват на североизток с наклон от 2 до 4. Литоложкият им строеж, съставът и разположението на пластовете са твърде благоприятни за свличания в голям мащаб. Свличанията стават главно от сарматските и карагански глинесто-мергелни пластове. Обикновено тяхното оживяване е свързано със земетръсни явления. Локални съвременни свличания са привързани в близост до морския бряг и са резултат на антропогенни фактори и активна морска абразия.

В повечето случаи свличанията са предшествани от срутвания, в следствие на което тук се проявяват срутищно-свлачищни процеси и явления. Причините за срутвания се явяват подмиването на пясъкливите хоризонти на конка и долния сармат от морското вълнение, което води до нарушаване равновесието на горележащите варовици и глини (брегът при м. Почивката – Траката).

Морфоложкият облик на брега се определя и от характера на литоложките разновидности изграждащи брега, които в сложна взаимовръзка с евстатичните и тектонски движения, съответно на морското ниво и земната кора, се образува комплекс от морски тераси. По Варненското крайбрежие са представени морски тераси със следните надморски височини: 95-110 метра, 55-60 метра староевкинска; 35-40 узунларска; 20-25 старокарангатска; 8-15 младокарангатска; 4-5 новочерноморска и 2-3 нимфийска. Много от терасите са образувани върху свлачища, помощта на които може да се изясни етапността в развитието на свлачищните процеси през кватернера и да се диференцират районите със съвременни активни движения и затихнали такива.

Бреговата линия е слабо разчленена. Има югоизточна, а в най-южния края – почти източна експозиция.

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ВАРНА ЗА ПЕРИОДА 2024 – 2033 г

Плажовите пясъчни ивици тук имат антропогенен генезис. Централният плаж е резултат на преграждане от пристанищния вълнолом на наносния поток, подходящ от североизток и отлагането на транспортирания материал от него по протежение на бреговата линия. Скоростта на нарастване на плажовата площ с годините прогресивно намалява. С изграждането на брегоукрепителните буни определено следва да се смята, че процесът на постъпления на материал е преустановен. Оформените плажове в междубунните пространства са резултат изключително на изкуствено отлагане на пясъчен материал. За първи път е приложен т.нар. метод „напречен байпас“. Последният представлява вземане на пясъчен материал от подводния склон между 8-а и 13-та изобати, където се намира в относително пасивно състояние и отлагането му в прилежаща приурезова линия, до оформяне на плажова ивица с ширина равна или по-голяма от зоната на заплеска на максималната вълна.

Морфология на подводния брегови склон

Характерни са два основни типа подводен брегови склон – акумулативен и абразионно-акумулативен, привързани към съответните типове бряг. По-голяма част от подводния брегови склон е изграден от съвременни акумулативни отложения, които в активната зона са представени от пясъци, а в по-слабо активната – от тиня. Границата между тези две зони е доста рязко изразена. Ширината на преходната част не надвишава 100 m. При абразионните участъци тя следи 16-18 метровата изобата, а при акумулативните – 12-14.

В подводния релеф са констатирани няколко абразионни нива на различна дълбочина: 2-4 метра; 6-8 метра; 10-12 метра и 14-15 метра. Те са добре морфоложки изразени, а на места са запазени стари клифове с вълнопробойни ниши. Такъв потопен клиф на дълбочина 3,5 m с вълнопробойна ниша достигаща до 4 метра дълбочина, се наблюдаваше северно от Офицерския плаж. Съвременната абразионна тераса може да се разглежда като продължение на надводния бенч. Тя се разкрива във всички абразионни участъци. Средният наклон на тази тераса не надвишава 0,02. Средната ѝ ширина е между 150-200 m, и се явява решаващ фактор за намаляване на вълновата енергия при брега. Скалите, които изграждат абразионната тераса, са главно пясъкливи варовици и мергели.

За съвременната абразионна тераса са характерни и абразионни котли с дълбочина 1-2 метра. Запълнени са с едрозърнест пясък и натрошени мидени черупки. Повърхността ѝ на места е осеяна със скални блокове с размер от 1 до 2-3 метра.

Втората по разпространение подводна тераса е на дълбочина от 6 до 8 метра, която се простира след съвременната абразионна тераса. Следват 10-12 m и 14-15 m тераси, които се наблюдават пред м-ст „Почивка“.

Акумулативният подводен склон е представен от разнорънест пясъци. В близост до бреговата линия се наблюдават едрорънест пясъци. Широко разпространени са средно- и дребнорънестите пясъци, които имат ивичесто простиране, успоредно на бреговата линия. Средният им диаметър се движи в границите от 0,15 до 0,6 mm, а карбонатното съдържание от бреговата линия към дълбоководието се изменя от 8,0 до 20,5%. В дълбочина дребнорънестите пясъци преминават в праховоднодренорънестите. Средно на около 700-900 m от водната линия праховоднодренорънестите пясъци преминават в пясъклива тиня.

Абразия

Абразията е процес, протичал със значителна активност по протежение на морската брегова линия, влизаща в обсега на Крайбрежната зона и в съседство с нея. Абразията е разпространена повсеместно, особено преди урбанизацията на брега. В момента на активна абразия е подложен брега североизточно от буна 103. Убедителен аргумент в това отношение са повсеместните прояви на свлачища и срутища. За това благоприятстват както активните, така и пасивните фактори. От активните фактори

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ВАРНА ЗА ПЕРИОДА 2024 – 2033 г

решаващ се оказва морското вълнение. Откритият характер на брега е предпоставка за вълново въздействие с широк диапазон от вълновия спектър: вълни от север, североизток, изток, югоизток и юг. Още повече, че в него се включват и екстремалните възможни явления по нашето крайбрежие – североизточните и източните щормове.

В подкрепа на това твърдение могат да се посочат следните аргументи:

- широкото разпространение на клифов бряг и свлачищно-срутищни явления;
- предприетите брегоукрепителни мероприятия в значителна част от брега, особено през втората половина на миналия век и най-вече през последните 10-20 г.

Изследванията на различни автори показват скорост от около 0,30 метра за година. Абразивният ефект довежда до многогодишно подработване на бреговия склон в основата, в резултат на което се нарушава общата му устойчивост и в комбинация с други фактори (хидрогеоложки, сеизмични и др.) се проявяват периодично широкообхватни срутища и свлачищни прояви, като се наблюдава и увеличение на честотата им. С аналогичен знак, макар и с намалено значение (0,05 м/година) е резултатът, получен за по-кратък период на наблюдения на Института по океанология. Макар и различни по абсолютни стойности, посочените два резултата определят еднопосочност на характера на абразионното въздействие. Тъй като не могат да се посочат естествени причини за резки изменения, посоченото по-горе абразионно въздействие би следвало да се приеме и като прогнозно за частта от брега незасегната от противоабразионни мероприятия.

Мониторинг на абразионните процеси

Класическият мониторинг на абразионните процеси се базира на геодезично измерване и обработване на получените от него данни. В практиката е приет геодезичен метод – тахиметрия на заснемане на абразионните участъци. Освен това на характерни точки се изграждат репери, отчитащи разрушаването на бреговия склон в зоната на максимално вълново въздействие. В абразионните участъци, незасегнати от свлачищни прояви, тахиметрично (геодезично) се заснемат горния и долния ръб на бреговия откос и положението на водната линия по напречния профил на брега.

Практически данните, получени от измерването на реперите, не винаги са показателни за настъпилите промени в бреговата ивица. Периодично се налага изграждането на нови репери. За цялостното характеризиране на даден район е необходимо изграждането, поддържането и измерването на профили от репери, разположени съобразно тектонските, литоложките, геоморфологичните и хидродинамичните особености на изследвания участък.

Чрез еднообразните и стереофотограметричните снимки се извършват измервания за определяне деформациите на геолитоложката среда (клиф и бенч), настъпили през определен период от време. Количествено се характеризират процесите: абразия, размиване, депониране, трансформиране, ерозия, свличане и срутване. В резултат на проведените наблюдения се дефинира обемът на материала, отнет, трансформиран или депониран под действието на екзогео-динамичните процеси.

Наличните публикувани данни за скоростта на абразията по Черноморското крайбрежие (Пейчев, 1998; Пейчев, Димитров, 2012) са представени в следващата таблица.

Абрадиран материал от Българското Черноморско крайбрежие, регион Варна:

№	Абразионен участък	Дължина, km	Средна скорост на абразия, m/year	Абрадирана площ, m ² /year	Абрадиран обем, m ³ /year	Абрадирана маса, x1000 t/year
---	--------------------	-------------	-----------------------------------	---------------------------------------	--------------------------------------	-------------------------------

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ВАРНА ЗА
ПЕРИОДА 2024 – 2033 г**

1.	к.к. Албена – нос Свети Георги	6,6	0,13	858	5663	11,0
2.	н. Свети Георги – н. Галата	3,5	0,20	700	11760	24,2
3.	н. Галата – н. Емине	29,2	0,16	4672	66342	136,7

Съгласно получените данни (Пейчев, 1998) дължината на абразионния бряг по Българското Черноморско крайбрежие е 236.8 km, средната скорост на абразия – 0.11 m/a, абрадираният обем – 304 000 m³/a, и абрадираната маса – 575 300 t/a.

Еволюция на брегова линия

До изграждането на основното съоръжение на Варненското търговско пристанище – оградния вълнолом – еволюцията на бреговата линия североизточно от него се определя от абразионните процеси. Надводната и подводната части на бреговия склон са практически лишени от пясъчни отложения, което определя пасивния характер на противопоставяне на вълновото въздействие.

На карта от 1929 г. брегът е означен повсеместно като клифов. На снимки от 1890 г. брегът отново подчертано е клифов. С построяването на пристанищния вълнолом в началото на миналия век се създават условия за запълване на т.нар. входящ ъгъл с отлагане на пясъчни отложения се оформя пясъчна полоса, която за много кратък период достига дължина над 1200 м. По данни на около 60 годишен период след построяването на пристанищния мол плажовата ивица нараства с 89 м, което представлява средна скорост от 1,5 метра/година. При вече несъществуващия мостик пред Аквариума скоростта на нарастване е 1,8 м/г., а пред Рибарския мост – 0,91 метра/година. В посока североизток ивицата се стеснява и постепенно изклинява.

От ежемесечни наблюдения за 20-годишен период (1948-1968 г.) макар и с понижени темпове се констатира продължаване нарастване на плажа, като в близост с Вълнолома е около 28 метра (1,4 м/г.), при моста пред Аквариума – 20 метра (1м/г.) и при Централния мост – 14 м (0,7 м/г.).

С изграждането на буните на североизток от плажа естествения ход на развитие на бреговата линия, продължил повече от 80 години, се нарушава. Класическата схема на въздействия, макар и силно деформирана, се съхранява. Наблюдаваното увеличение в западната половина е резултат на отлагане на пясъчен материал за допълнителния, почти 20 годишен период макар и с понижени темпове (средно за цялата дължина на плажа +0,46 м/година). Натрупването в най-североизточната част е резултат както на „вълновата сянка“ от изградената в съседство буна 101, така и като резултат на аварийното изместване на материал от централната част на бунното тяло по време на щормово въздействие по време на строителството ѝ. Останалата част на бреговата линия може да се разглежда като участък с абразионен и/или транзитен характер на транспорт на пясъчен материал.

Следващият период (1983-1991 г.) на съпоставяне показва почти консервация на бреговата линия. Натрупванията в контакта с Вълнолома може да се свърже с макар и частични ремонтни работи по последния, започнали в предходния и продължили през разглеждания период.

Много характерни са настъпилите изменения през 1991 г. Тук едновременно започват да действат две причини. С началото на периода е свързано стихийното усвояване на бреговата площ – първоначално с леки конструкции, а впоследствие с бетонови

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ВАРНА ЗА ПЕРИОДА 2024 – 2033 г

конструкции. Това особено силно се отнася до Северния и Рибарския плажове. Със започване изпълнението на проекта „Укрепване на Варненски вълнолом“ (втората причина) може единствено да се свърже с повсеместното намаляване на плажовата площ. Увеличената грапавост на дъното и по-ранното разбиване на вълните в обсега на подводната дамба (дига) при Вълнолома е предпоставка за отлагане на пясъчен материал, постъпващ от североизток в тази акватория. Средно бреговата линия се отдръпва за периода почти 6 метра със средногодишна скорост 0,59 м/година. Най-силно нарастване на плажа за периода е при самия Вълнолом (около 35 метра). От рекреационна гледна точка намалението на плажовите площи е силно негативно, тъй като е свързано с ширини на плажа под или около 50 м, т.е. намалява рекреационния потенциал. Увеличението на плажовите площи в тази част на плажовата ивица не влияя върху рекреационния потенциал. Процесите на изместване на бреговата линия в този период са най-активни и са с повишена амплитуда по време и веднага след изпълнение на строителните работи. Би следвало да се очаква тяхното затихване, но с положителност това може да се твърди след организиране на резултатите от проведен литодинамичен мониторинг на надводната и подводни части на плажовата ивица.

Мерки против ерозията и абразията

На ерозията и абразията като дестабилизиращи фактори трябва да се обърне подобаващо внимание, тъй като те са процеси с перманентно действие във времето. Като цяло тези процеси не могат да бъдат напълно спрени, но там където тяхната проява причинява значителни загуби и щети – най-вече в населените места, е необходимо да се приложат конструктивни мерки за овладяването им в допустими граници.

Мерките против абразията трябва да бъдат внимателно преценявани преди тяхното инженерно изпълнение, тъй като опитът показва, че при спирането на абразионните процеси от едни участъци по брега, те се задействат с по-голяма интензивност на други места. Неправилно изградени хидротехнически съоръжения водят до нарушаване на баланса на пясъка от крайбрежната зона. Много често изградените противоабразионни съоръжения влияят върху подхранващата провинция, която захранва плажовите зони с пясък и др.

Към мерките в краткосрочен план се причисляват изграждането на защитни диги и крайбрежни стени по морските брегове, когато абразията е свързана пряко с активизация на свлачищен склон, който би засегнал големи площи и обеми от земния масив, при което ще бъдат засегнати хора и имущество.

В средносрочен и дългосрочен план следва да се включват мерки за изграждането, реконструкцията и ремонта на съоръжения за защита на морския бряг от абразия, в това число крайбрежни стени, диги (дамби), буни, подводни вълноломи и др.

На територията на община Варна има регистрирани 101 свлачища. Обхващат над 32 848,64 дка. В областта има общо 159 свлачища.(данните са от Доклад на „Геозащита“ ЕАД – Варна, във връзка със сключен договор с МРРБ, 2023 г.). Активните свлачища в общината са 17, а потенциалните са 53, останалите 31 са стабилизирани.

През 2023г. има регистрирано нововъзникнало свлачище. Проявено е в местност „Черноморец“, район Аспарухово, под почивна база „Черноморец“.

През 2023г. на територията на Община - В а р н а са изпълнени: 5 броя инженерно-геоложки огледи; - извършени са четири сезонни измервания на водните нива в пиезометричните мрежи в 7 свлачища; - текущо измерване на инклинометричните сондажи в 7 броя свлачища; - хидрографски промерни работи в участък „Траката“ (буна 109) до „Почивка“ (буна 103); - мониторинг на анкери в укрепителни конструкции на свлачище „Път I-9 КК Слънчев ден“ – VAR 06.10135-04-08; - мониторинг на водопонизителна дренажни съоръжения в 6 броя свлачища – общо 18 броя шахти.

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ВАРНА ЗА ПЕРИОДА 2024 – 2033 г

ПОЧВИ

Почвата представлява сложна природна система изградена от минерални частици, органични вещества, вода, газове, макро- и микроорганизми. Минералните частици образуват основната маса на почвата, а органичните вещества съставляват 10-20% от химичния състав на почвата. Те са резултат от жизнената дейност на растителните и животински видове. Във почвата са разпространени във вид на торф /растителни остатъци/ и хумус /разложено органично вещество/. Хумусът заедно със съдържанието на вода и газове определя нейното плодородие. Съдържанието на хумус в някои почви може да достигне до 90% от общото съдържание на органичните вещества. Характерно е неговото бавно разлагане от микроорганизмите, което позволява натрупването му в значителни количества в почвата. Той е източник на хранителни вещества за растенията, тъй като при разлагането му се освобождава въглероден двуокис, нитрати, фосфати. Тези съединения са лесно усвоими от растенията. Хумусът, образуван в горния почвен слой се отнася от инфилтриращата в почвата вода в по-долните хоризонти. Чрез обработка на почвата, той заедно с разтворените химични вещества се изнася отново на повърхността.

Почвената покривка е особено важен компонент на природната среда. Образувана в продължение на милиони години, тя се явява огледало за състоянието на ландшафтите и в нея се отразяват и пречупват взаимовръзките между останалите компоненти на природната среда /скали, води, климат, растителност, дейност на човека/.

Без почвена покривка е невъзможно съществуването и вегетацията на естествената и културна растителност и природата ни би представлявала една голяма пустош. Почвената покривка е междинно спояващо звено между геолого-геоморфоложката основа, климатичните условия, динамиката на водата и вегетацията на растенията.

Благодарение на своето плодородие почвената покривка се явява и много важен природен ресурс. икономическо. Първото е свързано с наличието на хумус и други хранителни вещества, образували се през дългия период на естествено развитие на почвите. Потенциалното плодородие се свързва с възможностите за изкуствено увеличаване на хранителните вещества в почвата чрез добавяне на торове с естествен или изкуствен произход. Икономическото плодородие се изразява чрез стойността на произведените земеделски продукти от единица площ върху даден вид почва.

Фактори за образуването на почвите

Абиотични фактори

Абиотичните почвообразуващи фактори са скалната основа, релефа, климата, водите, растителността.

Почвообразуващата скала е материалът от който се образува почвата. Механичният, минералният и химичният състав на основната скала определят водните, физичните и химични свойства, както и хода на химичните процеси в почвата.

Климатът определя хоризонталното и вертикално разпространение на почвите. Той оказва влияние чрез климатичните елементи - температура на въздуха и валежите. Те от своя страна определят количеството на влага в почвата. Температурата на въздуха определя посоката и скоростта на физичните, химичните и физикохимични процеси в почвата. При по-висока температура процесите протичат с по-висока скорост и се увеличава дейността на почвените микроорганизми. Разлагането на органичните вещества и изветрянето на минералните частици протича при наличие на влага в почвата. Преовлажняването ѝ води до забавяне на тези процеси.

Релефът, като климатообразуващ фактор определя вертикалното разпределение на почвите, а чрез надморската си височина, наклона на склоновете, експозицията, определя разпространението на плитките и дълбоки почви. При по-големите наклони, валежните води отнасят изветрителната кора. Поради това по склоновете почвената

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ВАРНА ЗА ПЕРИОДА 2024 – 2033 г

покривка е тънка или почти липсва. Обратно - дълбоките почви се образуват в равнините, низините и котловините.

Водите са важен фактор за протичане на всички почвообразуващи процеси - изветряне и ерозия. Наличието им обуславя образуването на някои от почвените типове.

Биотични фактори

Биотичните фактори са растенията, микро- и макроорганизмите в почвата. Растителността се явява главен източник на органични остатъци в почвата. В зависимост от характера и в почвата се натрупват различни по количество и химичен състав растителни остатъци. Те определят нейното плодородие. Горската растителност в България е повлияла за образуването на сивите горски почви, канелените горски почви и др. Тревистата растителност в сравнение с горската внася в почвата по-голямо количество органични вещества. Под нейно влияние са образувани едни от най-плодородните почви - черноземните, канелените, алувиално-ливадните и др., а блатната растителност определя образуването на смолниците.

Растителността определя водния и топлинния режим на почвата, определя нейната структура и я предпазва от ерозия.

Антропогенни фактори

Стопанската дейност води до промяна на състава и свойствата на почвите, като подобрява, запазва или намалява тяхното плодородие. Освен това стопанската дейност води до замърсяване на почвите с тежки метали, деградирането им или намаляване на техните площи.

Почвено-географско райониране

Територията на България се характеризира с голямо разнообразие на почвената покривка, поради влиянието в България на четири големи почвени провинции - Степна и лесостепна източноевропейска, Средиземноморска южноевропейска, Горско атлантическа западноевропейска и Влажна субтропична черноморска. Представена е от 15 почвени типа, в които се поделят 42 подтипа.

На територията на България се отделят три почвени зони:

- Севернобългарска лесостепна почвена зона - обхваща Дунавската равнина и Предбалкана /до 600-700 м н.в./. В посока от север на юг промяната на почвообразуващите скали, климата и растителната покривка обуславя и промяна на почвените типове и техните съчетания.
- Южнобългарска ксеротермална почвена зона - обхваща територията на Южна България /до 700-800 м.н.в./. Поради по-разнообразния и по-топъл преходно-континентален климат и ксерофитна растителност са се формирали специфични почвени типове.
- Планинска почвена зона - обхваща планинските райони /над 700-800 м.н.в./, покрити с широколистни и иглолистни гори, както и обширни пасища и ливади с различни вариации на планинския климат.

Почвена покривка и разпределение на почвените ресурси на територията на община Варна

В територията на община Варна са формирани 2 основни типа **зонални почви** и 6 типа **азонални почви**. Азонални са почвите, които не се подчиняват на хоризонтално и вертикално разпределение.

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ВАРНА ЗА ПЕРИОДА 2024 – 2033 г

Зонални почви

Почвената характеристика на общинската територия се определя от преобладаващия дял на зоналните сиви горски почви и черноземни. Те са представени от своите разновидности, запазващи общите черти на основния тип. Сивите горски почви заемат високите части на общинската територия и основните представени типове са: типични сиви и тъмносиви горски почви. От черноземните най – разпространени са карбонатните и излужени черноземни, докато типичните и оподзолени черноземни се срещат по-малко. Всички тези видове почви са подходящи за отглеждане на голямо разнообразие от агро- култури (зърнени, технически и т.н.) и това определя стопанската им значимост за община Варна.

- **Черноземи (Chernozems)** с 4 подтипа – типични (с 4 подтипа в зависимост от степента на ерозия и мощността на профила), излужени (2 подтипа силно излужени, 6 подтипа средно излужени и 5 подтипа слабо излужени), оподзолени (3 подтипа в зависимост от степента на ерозия и мощността) и карбонатни (10 подтипа в зависимост от степента на ерозия и мощността на профила);

- **Сиви горски** – с 2 подтипа: типични (със 7 подтипа, в зависимост от степента на ерозия, мощността, механичния състав), тъмносиви (с 4 подтипа в зависимост от степента на ерозия и мощността на профила).

• Азонални почви

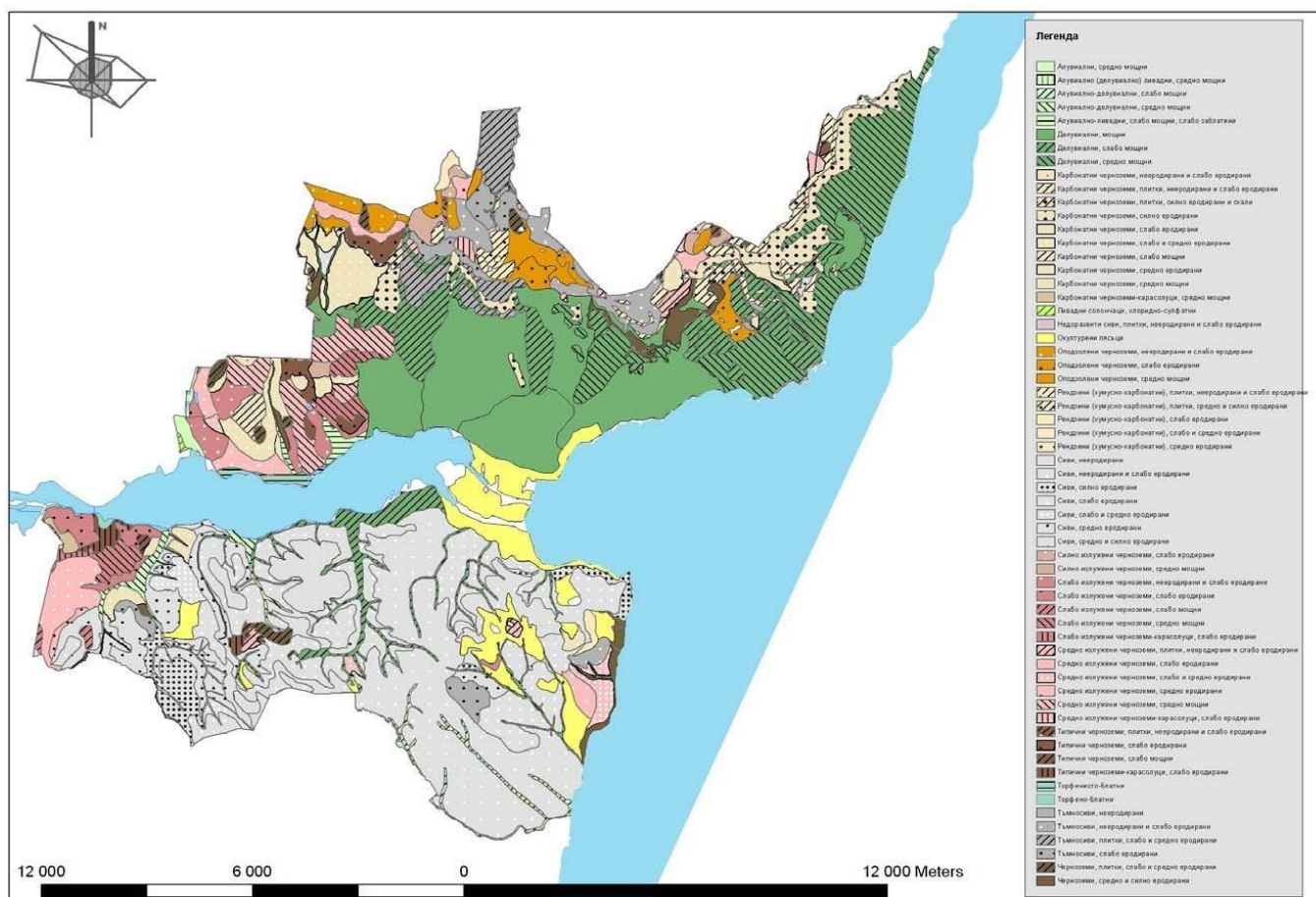
Азоналните почви, срещащи се в почвената покривка на община Варна, са много слабо развити и нямат обособени хоризонти, резултат от педогенетични процеси. Съществуването на тези почви не е в равновесие с условията на средата. Образуват се на младите алувиални и делувиялни почвообразуващи материали или след ерозия или в следствие на антропогенно въздействие. Към азоналните почви се отнасят:

- **Делувиялни (Colluviosols)** – с 3 подтипа в зависимост от мощността на профила;

- **Алувиални / наносни (Fluvisols)** – с 5 подтипа в зависимост от мощността на наносите, преобладаващият почвообразователен процес (алувиално – делувиялни, алувиално – ливадни), проява и степен на заблатяване;

- Видове почви на територията на Община Варна

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ВАРНА ЗА ПЕРИОДА 2024 – 2033 г

- **Плитки почви (Leptosols)** – с 1 подтип **Рендзини (хумусно-карбонатни) (Rendzic)** – с 5 подтипа в зависимост от степента на ерозия и мощността на профила;
- **Антропогенни (Anthrosols)** – с 1 подтип окултурени пясъци;
- **Торфени почви (Histosols)** – с 2 подтипа в зависимост от степента на развитие на почвообразователния процес (торфенисто-блатни – *Terric* и торфено-блатни – *Fibric*);
- **Солончази (Solonchaks)** – с 1 подтип в зависимост от почвообразователния процес (ливадни) и типа засоляване (хлоридно-сулфатен).

Всички тези видове почви са подходящи за отглеждане на голямо разнообразие от агро-култури (зърнени, технически и т.н.) и това определя голямото им значение за стопанството на Общината.

Най-разпространени са сивите горски. Географски са разположени на юг от черноземната зона, където граничат с псевдоподзолисти почви. Образувани са под влияние главно на широколистна горска растителност, като в ниските части се чувства влиянието на тревна растителност. Ето защо, за сивите горски почви е характерен хумусен хоризонт с малка мощност и силно развит и уплътнен глинест илувиален хоризонт.

Тъмносиви: Разположени са в съседство с излужените и деградираните черноземи. Мощността на хумусния хоризонт е 40–50 см, който постепенно преминава в илувиален с мощност 80–100 см. Съдържанието на хумус в орницата е 2–3% и намалява до 1% в илувиалния хоризонт. Почвите са слабо запасени с азот и фосфор и добре с калий. Почвената реакция е слабо кисела до кисела. По механичен състав почвите са слабо до средно глинести и физичните им свойства са неблагоприятни.

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ВАРНА ЗА ПЕРИОДА 2024 – 2033 г

Имат слаба водопропускливост; при навлажняване са пластични, а при изсъхване се спичат и напукват. Естественото им плодородие отстъпва значително на черноземните почви. Този вид почви са разпространени северозападно от с. Каменар и на петна в района на Галата и с. Звездица. По морфологични показатели и водно-физически свойства са сходни на оподзолените черноземи. Върху тях растат главно среднобонитетни перови и перово-благунови насаждения, както и черборови, кедрови и липови култури.

Типични: Разположени са южно и на по-голяма надморска височина от тъмно сивите почви. Хумусният им хоризонт е с малка мощност – до 35 см и рязко преминава в илувиален с мощност 80 –100 см. Върху тях са настанени предимно нискостъблени перови, благунови и келявогабъррови насаждения, както и кедро и черборови култури.

Съдържанието на хумус в орницата е около 2% и рязко намалява в дълбочина. Запасеността с азот и фосфор е слаба, а почвената реакция е кисела по целия профил. Хумусният им хоризонт е сравнително плитък 25-30 см. Физичните и хидрологичните показатели на тези почви са още по-неблагоприятни, поради което трудно се обработват. Поради силното уплътняване на илувиалния хоризонт се наблюдава преовлажняване на ниските места. Разпространени са главно в югозападната част на територията на общината (Авренското плато) в землищата на с. Звездица и Галата и представляват компактен масив зает от гори и обработваеми земи. Отделни петна са установени на изток от Виница.

Втори по разпространение са черноземите при следния низходящ ред на подтиповете: излужени > карбонатни > оподзолени > типични.

Черноземите спадат към почвите със забележима повърхностна акумулация на наситена с бази органична материя, съобразно „Легендата на почвите“ на FAO (1988, 1990). Образувани са върху льос, льосовидни седименти, глини, мергели и варовици при наличието на ливадностепна и горскостепна растителност. Тези материали съдържат от 45% до 60% глина, имат карбонати и умерена водопропускливост, което благоприятства образуването на черноземите. Благоприятните условия за тяхното развитие и формиране при наличието на разнотревно-житни тревы, както и редуването на влажни и сухи периоди през годината подпомагат хумификацията, насищането на хумуса с калций и излужването на карбонатите. Карбонатите се натрупват на различна дълбочина в профила и варират от

0 до 20%, във връзка с което черноземите се подделят на четири подтипа: типични, карбонатни, излужени, оподзолени. В зависимост от мощността на хумусния хоризонт или според хумусното съдържание черноземите се подразделят на следните видове: слабо мощни (с хумусен хоризонт до 40 cm), средно мощни (40-80 cm) и мощни (над 80 cm).

Карбонатни

Разпространени са главно в землището на с.Тополи, с.Каменар и върху прилежащите на гр.Варна южни склонови земи на Франгенското плато. В повечето случаи тези почви са ерозирани, което обуславя наличието на средно-мощен хумусен хоризонт. Хумусният хоризонт е с рехав строеж, добър термичен и аерационен режим. Реакцията на

повърхностния хоризонт е слабо алкална. Отличават се с висока въздухопропускливост, но с недобра водозадържаща способност, поради което бързо изсъхват без да се спичат. Тези им свойства им предопределят благоприятни агротехнически качества.

Типични черноземи

Срещат се главно в землището на с.Каменар. Намират се обикновено в комплекс с карбонатните черноземи и са с аналогични на тях качества. Отличават се от тях с по-тежкия си механичен състав, с добрата си водозадържаща способност и по-високото хумусно съдържание.

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ВАРНА ЗА ПЕРИОДА 2024 – 2033 г

Излужените черноземи

Този вид почви са мозаично разпространени в землището на с. Казашко и по-компактно в с. Тополи. В равнинните части имат мощно развит хумусен хоризонт до 80 см, а на ерозираните терени – 30-35 см. Отличават се с благоприятни физически и хидрологични свойства. Механичният им състав е в широк диапазон от глинесто-песъчлив до тежко песъчливо-глинест. Агротехнологичните им качества са много добри.

Оподзолени (деградирани) черноземи

Намират се в землището на с. Каменар. Притежават добре развит хумусен хоризонт до 65 см. Физическите и хидрологични свойства се доближават до тези на излужените черноземи, но по-тежкият им механичен състав влошава агротехнологичните им качества при продължително засушаване и силното уплътняване на повърхността им е често явление през подобни периоди.

На трета позиция по разпространение са наносните почви с подтипове алувиални и делувиялни като последните са преобладаващи.

Наименованието на делувиялните почви идва от произхода на почвообразуващите материали – делувий. Те са формирани от наносите на пороищата, на временно течащите реки и потоци, които при изхода си в равнините образуват наносни конуси или т. нар. ветрила от конуси. Делувиялните почви се състоят преди всичко от слабо обработени и несортирани чакълища, от които ситноземът е отмит или отложен в периферните части на поройните конуси. Тези почви са бедни на хранителни вещества, но имат благоприятни физически и топлинни свойства, както и добър дренаж. Реакцията им също е благоприятна.

Алувиалните почви са млади почви, които се образуват от съвременните речни наноси. Решаващо значение при формирането им оказват повишеното ниво (от 1 до 3 см дълбочина) на почвените води, както и различното им обрасване с растителност. Наносни почви има покрай всяка река. Характеризират се със следните общи особености: формират се винаги на заливната и първата надзаливна тераса на реките; подложени са на периодично (може да не е ежегодно) заливане и натлачване на нови наноси; при естествени условия върху тях расте водолюбива растителност – дървесна (елша, върба, топола, бряст, полски ясен) и тревно-ливадна (власатка и др.). Поради периодичното отлагане на нови материали наносните почви имат само един слабо или по-добре изразен хумусен хоризонт, под който в дълбочина се редуват различни по песъчливост и химичен състав пластове наслявявания на речните наноси.

Въпреки голямото вариране на стойностните им показатели, наносните почви попадат най-вече от 3-та до 5-та категория по продуктивност (добри и средно добри земи) и в 3-ти клас по устойчивост на химическо замърсяване.

Алувиални почви се намират от двете страни на Варненското езеро и деретата (Игнатиевско в с. Тополи, Владиславовско, Максуденско, Звездишко, Галатейско, дере – канал по бул. „Царевец“, Виношко дере, Евксиноградско дере). От северната страна на езерото земите са практически урбанизирани. Като земеделски земи са запазени една част от южната страна на езерото. Използваните за земеделски цели почви от тази почвена разновидност са с много добри физически, агрохимически и хидрологически показатели.

Посочените дотук почви, освен че са с най-голямо разпространение в обсега на община Варна, са и от най-голямо значение за нея поради това, че при неполивни условия са предимно от 3-та до 5-та категория, а при поливен режим – 2-ра – 4-та категория. Степента на значимост се увеличава и с това, че на територията на общината има напоителна система, значителна част от която обаче е в незадоволително състояние. Изградена напоителна система има в землището на с. Тополи от 9000 декара. За напояване се използва биологично пречистените фекални води от пречиствателна станция гр. Варна.

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ВАРНА ЗА ПЕРИОДА 2024 – 2033 г

На четвърто място по разпространение се нареждат рендзините. Съобразно „Легендата на почвите“ на FAO (1988, 1990), типът Плитки почви (Leptosols), подтип рендзини (rendzic) спадат към почви, несвързани със зонални климатични условия. Тези почви съдържат или непосредствено лежат на богатокарбонатни материали – изветрителните продукти на карбонатни скали като варовици, мрамори, варовити мергели. Изградени са само от един хоризонт, добре оструктурен, рохкав, с мощност от 10 до 30 см, ограничен на дълбочина от твърдата карбонатна скала и включения от ръбести скални късове от варовитата скала (сарматски варовици). Почвената покривка на рендзините е силно накъсана от голи варовити скали. Съдържанието на хумус широко варира от 2-5%. Хумусният хоризонт се отличава с добра структура, но при маломощните има повече чакъл и няма условия за продълбочаване на обработката. Обикновено рендзините са в съседство и чрез редица преходи минават в другите почвени типове. Заемат стръмния скат на Франгенското плато над гр. Варна приблизително от шосето Варна – Добрич, до над кв. „Виница“.

Високото съдържание на повече от 40% карбонати в профила на рендзините или в скалата под тях, скелетността и ерозията ограничават пригодността им за земеделие, поради влошени водно-въздушен режим, физикохимични, биологични и др. характеристики. Рендзините се класифицират още като несигурни или временно непригодни (FAO). Върху тях растат келявогабърви и смесени перови-келявогабърви ниско бонитетни насаждения, както и култури от чер бор.

Торфените почви и солончаците се срещат най-слабо и са локализирани в бреговата ивица на Варненско езеро.

Торфените почви заемат много ограничени площи покрай Варненско езеро. Тези почви се образуват в условия на постоянно насищане с влага, която ограничава циркулацията на кислорода и потиска минерализацията на органичната материя в почвата. Това са предимно онези земи, върху които продукцията на органично вещество от сфагнови и други мъхове надвишава неговата минерализация.

Най-важна характеристика на торфените почви е тяхната ниска обемна плътност, която е под $0,1 \text{ g/cm}^3$. Първичният процес на образуване на торфените почви започва със забележимо натрупване на органична материя в лошо дренираната почва, което се нарича „палюдикация“. Така тези почви растат отдолу нагоре. Торфени почви се считат тези, които имат мощност на торфения пласт по-малко от 50 cm.

Солончаците са почви, които съдържат повече от 1% водоразтворими соли (като хлориди, сулфати, карбонати) при pH над 8,5. Външно солончаците се разпознават по светло сивите петна на терена, които са лишени от растителност и често са покрити от „изцъфтели“ соли. Засолените почви обикновено заемат равнинни терени със слаб или без отток на повърхностните води. При това положение водите, които носят почвеният разтвор, се изкачват много близко до повърхността и при изсъхване на почвата солите кристализират. Като вторично образувани почви, солончаците най-често са произлезли от наносни, ливадни, блатни и други почви. Затова те показват морфологично подобие на тези почви, но винаги притежават най-характерния си белег – високото съдържание на водоразтворими соли.

На засолен почви растат халофитите (соленолюбиви растения като стъкленка, сantonинов пелин и др), които са се приспособили към солеността на почвите. Тяхното появяване служи за индикатор на засоляването.

Антропогенните почви са образувани при решаващото влияние на производствената дейност на човека, независимо от това дали измененията са положителни или отрицателни. Разнообразните антропогенни въздействия върху естествените почви във връзка със селскостопанското използване, под влияние на строителството и промишлеността, под влияние на съвременната селищна среда може косвено да причини изменения без външно нарушаване на почвения профил (уплътняване на почвите от тежки машини, неправилното поливане) както и пряко, нарушавайки

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ВАРНА ЗА ПЕРИОДА 2024 – 2033 г

нормалния строеж на почвения профил, физикохимичните, биологичните и др. почвени характеристики.

Общото количество на почвения ресурс в *държавния горски фонд* по площ на територията на община Варна е 6249,5 ha. Разпределението по видове почви е както следва:

- светлосива горска почва – 259,3 ha;
- сива горска почва – 2 072,6 ha;
- тъмносива горска почва – 3 056,1 ha;
- хумусно карбонатна горски почва – 861 ha.

Най-голямо разпространение имат тъмносивите горски почви – 48,9%, следвани от сивите горски почви – 33,2%, хумусно карбонатните почви са представени в 13,8% и светло сивите горски почви – с 4,1%.

Деградационни процеси в почвите на община Варна

Деградацията на почвата е процес на влошаване на нейните свойства и намаляване на плодородието ѝ. Тя възниква под действието на естествени причини и най-вече, вследствие на неправилната дейност на човека.

На територията на община Варна се развива основно производство на плодове и зеленчуци в някои села, в малки дворни градини или във вилните зони предимно за задоволяване на нуждите на семействата. Според изследвания на Министерството на земеделието и храните, в Североизточния район, в който попада община Варна преобладава отглеждането на зърнени и маслодайни култури

В стопанисвания земеделски фонд земи с почви от първа и втора категории няма в нито едно от землищата на територията на община Варна. Най-голям е относителният дял, средно за всички землища, на земите с почви от пета категория – 28.6 %. На второ място са земите с почва от четвърта категория – 17.6%. Сравнително нисък е относителният дял на земите с почви над осма категория. Значителна част от земеделските земи са със сменено предназначение с цел изграждане на фотоволтаични електроцентрали.

Устойчивото управление може да бъде постигнато по следните начини:

- чрез поддържане на почвеното разнообразие, чрез балансиран хранителен режим – т.е. подходящо торене, което осигурява достатъчен и ефективен приток на хранителни вещества, чрез поддържане на запасите от почвеното органично вещество посредством запазване на растителни остатъци на почвената повърхност.
- чрез регулиране на температурния и водния режим – това се постига чрез поддържане на физичните свойства на почвата, главно на почвената структура, чрез борба с ерозията – част от устойчивото управление на почвата.

Физически нарушени почви

„Запечатването на почвите“ представлява трайно покриване на почвените повърхности с непропусклив материал, поради застрояване и/или изграждане на инфраструктура. При урбанизацията на териториите неминуемо почвите под изградените сгради и съоръжения остават запечатани. Запечатани са почвите и под изградената транспортна инфраструктура. „Запечатаните“ почви са безвъзвратно загубени за земеделско ползване.

Под влиянието на урбанизацията и промишлената дейност почвите са се трансформирали в антропогенни. При тези условия почвите в съществуващия профил

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ВАРНА ЗА ПЕРИОДА 2024 – 2033 г

бавно, но прогресивно са изтощени, замърсени и са се изменили в отрицателна посока в сравнение с първоначалното им естествено състояние.

Оценка на състоянието на почвите на територията на община Варна

По данни на ПООС на община Варна 2019 – 2023г. за периода 1996-2004 г. от извършено изследване на проби почва от санитарно-охранителните пояси на водоизточници от Варненския регион за рН и съдържание на хлориди, нитрати (периодичността е съобразена с пролетното и есенно торене с азотни торове), фосфати, олово в почва от открити площадки в детски заведения на територия на гр. Варна, гр. Девня и Аксаково (половината от пунктовете включват детски градини, разположени на улици с интензивен транспортен трафик, а останалите – на ненатоварени улици) са направени следните изводи:

- Активната реакция на почвите от санитарно – охранителните пояси на водоизточниците бележи тенденция към киселяване, но все още е в границите, характерни за този тип почви;
- Съдържанието на хлориди в почвите показва тенденция към засоляване в сравнение с предходните години;
- Не са установени фосфати в изследваните проби почва от СОЗ на водоизточниците от Варненския регион, което се обяснява с факта, че по-голяма част от фосфора в почвата се намира под формата на трудноразтворими съединения и измиването на фосфатите е незначително и няма практическо значение. Фосфорът не се придвижва на голямо разстояние от мястото на внасянето му в почвата – най-много до 10 см. Известно измиване и попадане във водите в условията на нашата страна може да има само при внасяне на големи количества тор т.нар. запасяващо торене, което се прави на 4-5 години веднъж и при условия на системно напояване;
- Средногодишната концентрация на нитрати в санитарно-охранителните зони на водоизточниците от Варненския регион през 2004 г. нараства значително спрямо нивата, установени през 1999, 2000, 2001, 2002 и 2003 г.;
- Относителният дял на пробите с отклонение над средногодишната величина нараства през 2004 г., сравнено с предходните 3 години;
- Измерените концентрации на олово в почвите от детски площадки са значително под ПДК съгласно Наредба №3 за норми за допустимо съдържание на вредни вещества в почвата (измерените концентрации варират от 0,02 mg/kg до 0,42 mg/kg);
- Средногодишната концентрация на нитрати в санитарно-охранителните зони на водоизточниците, както и относителният дял на пробите с отклонение над средногодишната величина от Варненския регион през 2004 г. нараства значително спрямо стойностите, установени през 1999, 2000, 2001, 2002 и 2003 г.

Ерозирали почви

Земеделските земи на територията на община Варна се характеризират със значителна степен на почвена ерозия. Съвкупното въздействие на релефните условия и режима на валежите са довели до ерозиране на около 60% от почвите. Антропогенният фактор активизира ерозията. Най-силно са засегнати земите в североизточната част на общината. Площта на линейни ерозионни форми – поройни дерета, ровини и оврази е 1 211 дка. Общо ерозирали почви в държавния горски фонд на територията на община Варна са 1 126,2 ха, като най-големите ерозионни процеси са се развивали по стръмния скат на Франгенското плато над град Варна и околностите му. Като цяло податливостта на почвите на ерозиране е средна.

Прилагането на високотехнологично земеделие и изградените противовеетрови пояси предотвратяват развитието на ерозионни процеси в почвите

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ВАРНА ЗА ПЕРИОДА 2024 – 2033 г

Район, който е подложен на силна ерозия, са водосборните басейни на Варненското и Белославското езеро. За този район има изработен Технически проект за борба с ерозията.

Плоскостна водна ерозия

Оценка на индикатора Оценка на средногодишните загуби на почва от плоскостна водна ерозия за дадени климатични, почвени, топографски и стопански условия се изчислява с помощта на математически модел, базиран на уравнението USLE8, интегриран с географска информационна система. По този начин е възможно да се оцени интензивността на действителния риск от плоскостна водна ерозия на почвата; локализира риска от плоскостна водна ерозия за определена територия; да се оценят загубите на почва; да се направят анализи и прогнози в зависимост от конкретни нужди.

През 2022 г. се наблюдава слаба промяна в средногодишния интензитет на плоскостната водна ерозия, в сравнение с 2021 г. Определени са потенциалният и действителният риск, както и загубата на почва, вследствие на плоскостна водна ерозия за 28-те административни области на страната. Поради липса на данни конкретно за община Варна, представяме резултати за цялата страна. Оценка за средногодишните загуби на почва от плоскостна водна ерозия през годината възлиза на 595 887 015 t, която се проявява в различна степен и интензитет в зависимост от начина на земеползване. През 2022 г. териториите със земеделски земи, които имат слаб ерозионен риск са 910 102 ha, тези с умерен и висок риск са съответно 1 419 158 ha и 741 203 ha. В това число, само в нивите площите със слаб ерозионен риск са 777 128 ha, със среден са 1 067 023 ha, а с висок са 396 788 ha. Средногодишният интензитет на плоскостната водна ерозия, на земите със земеделско предназначение, варира от 7,5 t/ha/y при пасищата и 6,5 t/ha/y при нивите до 11,1 t/ha/y при площите, заети с други видове селскостопански култури.

Ветрова ерозия

Оценката на средногодишните загуби на почва от ветрова ерозия за дадени климатични, почвени, топографски и стопански условия се прави с помощта на математически модел базиран на уравнение WEQ10 и се класифицира според следващата таблица, в която са представени стойностите на интензитета на ерозия по степени.

Степени на интензивност на действителния риск от ветрова ерозия, степен на ерозионен риск

Степен на ерозионен риск слаб	Интензитет (t/ha/y) Много
Много слаб	0 – 0,1
Слаб	0,1 – 0,2
Слаб до умерен	0,2 – 0,5
Умерен	0,5 -1,0
Умерен до висок	1,0 – 2,0
Всок	2,0 – 4,0
Много висок	<4,0

(Данни за цялата страна, където е посочена и област Варна)

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ВАРНА ЗА ПЕРИОДА 2024 – 2033 г

За разлика от плоскостната водна ерозия, която е характерна за планински и хълмисти условия, ветровата ерозия се проявява главно при големи и открити равнини, предимно обезлесени. В сравнение с 2021 г., през 2022 г. се наблюдава намаляване на площите с риск от ветрова ерозия, докато загубите на почва също слабо се увеличават. Данните за разпределението на територията на страната по степени на риск от дефлация (ветрова ерозия) през 2022 г. показват, че (38,6 %) от обработваемите земи са със слаб до умерен риск (0,2-0,5 t/ha/y). Прогнозният риск за 27,1 % от площта на обработваемите земи е умерен (0,5-1,0 t/ha/y), за 10,7 % от площта е много слаб и слаб (0-0,2 t/ha/y), за 25,2% е умерен до висок и висок (1-4 t/ha/y) и едва за 1,3 % е много висок – над 4 t/ha/y

Прогнозните годишни почвени загуби от ветрова ерозия на почвата в обработваемите земи на страната за 2022 г. възлизат на 2 824,5 Kt. Почвените загуби от дефлация от обработваемите земи на област Добрич представляват 18,3 % от общите за страната. Над 100 Kt са почвените загуби от дефлация от обработваемите земи в 10 области (Бургас, Видин, Добрич, Плевен, Силистра, Хасково, София област, Монтана, Русе и Ямбол) и сумарно представляват 70 % от общите за страната. Между 50 и 100 Kt са почвените загуби от 9 области (**Варна**, В. Търново, Враца, Сливен, Пловдив, Разград, Шумен, София град и Стара Загора) и сумарно представляват 24 % от общите за страната. Между 20 и 50 Kt са почвените загуби от 4 области (Кърджали, Перник, Търговище и Ловеч) и 124 представляват 5 % от общите за страната. Обработваемите земи в останалите 5 области (Габрово, Пазарджик, Смолян, Кюстендил и Благоевград) са с прогнозни годишни почвени загуби под 20 Kt и сумарно представляват едва 1 % от общите за страната.

Засолени почви

Засоляването на почвите е процес, при който се увеличава съдържанието на водно разтворимите соли и/или обменния натрий в количества, влияещи негативно на свойствата на почвите, респективно – на продуктивния им потенциал. Процесите на засоляване не засягат община Варна, засягат област Варна.

Пясъчни зони

Усвояване на плажовата площ е доста агресивно. Това особено силно се отнася за Северния и Рибарския плажове.

Възможност за прекратяване на негативното изменение и намаляването на плажния ресурс предлага прилагането на „напречен байпас“ – изкуствено увеличаване на пясъчно-плажовите площи, в зоната на северните плажове на град Варна. Тази мярка има положителен ефект в две насоки:

- Разширяването на плажовете ивици увеличава значението им като буфер между прякото вълново въздействие върху дамбата и съответната част от основното тяло на буните. Последното е предпоставка за по-ефективна работа на изградените брегоукрепителни съоръжения. Разширяването на плажовите ивици способства и за намаляване на междубунните пространства и е условие за предаване заоблена форма на урезовия контур.
- Поотделно и в комбинация, всичко това благоприятства намаляването на негативния характер на джобните ефекти за съсредоточаването на плаващи замърсители и ще допринесе за съществено подобряване на водообмена между бунните акватории и водите на залива, и респективно в открито море.

Преовлажнени почви

В северната част на Черноморската зона влагозапасите в еднометровия почвен слой са между 65-85 % от ППВ. При тези нива на влагозапасеност се наблюдава дефицит, който през този период от годината е рисков за нормално протичане на вегетационните процеси през пролетта и лятото.

Преовлажнени почви и заблатявания се наблюдават в отделни участъци в ниски форми на релефа в близост до Варненско езеро в землищата на с. Казашко, с.

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ВАРНА ЗА ПЕРИОДА 2024 – 2033 г

Тополи, кв. „Владиславово“ и гр. Варна. Торфено-блатни са почвите в района на „Ятата“ и в периферията на Белославско езеро, където те са в по-голямата част от годината под вода. Профилът им се състои от торфен и глеев хоризонт.

Закриване и рекултивация на депа с преустановена експлоатация

Дейностите, които се извършват в насока – закриване и рекултивация на депа с преустановена експлоатация, съгласно ПУО на община Варна за период 2021г. – 2028г. са следните:

-Упражняване на текущ контрол от страна на кмета на Община Варна или упълномощени от него длъжностни лица (кметове на кметства, кметове на населени места) във връзка с недопускане образуването на нерегламентирани сметища с отпадъци на територията на общината и предприемане на своевременни мерки по почистването им.

- Изпълнение на одобрения Работен проект за закриване и за рекултивация на общинско депо в ПИ №000207 за битови отпадъци.

- Предоставяне на актуална информация за обществеността на интернет сайта на Община Варна за вредата върху околната среда от нерегламентираното изхвърляне на отпадъци.

- Изпълнение на 30 г. програма за мониторинг и след-експлоатационни грижи за Регионалното депо за неопасни отпадъци за общините Варна и Аксаково, ПИ 000212 и за Депото за неопасни отпадъци в ПИ 000207, землище с. Вълген.

- Депото за неопасни отпадъци в ПИ №000207 е с преустановена експлоатация, считано от 01.05.2016 г., след въвеждане в експлоатация на РСУО за регион Варна/Аксаково и е експлоатирано в периода 01.10.2013 г. – 01.05.2016 г. Построено като „аварийна клетка“, за периода между преустановяване дейността на „Регионално депо за неопасни отпадъци за общини Варна и Аксаково“ находящо в ПИ №000212, и въвеждане в експлоатация на „Регионално депо за неопасни отпадъци за общини Варна, Аксаково и Белослав“, построено по проект №DIR – 5112122-10-78 „Изграждане на регионална система за управление на отпадъците в регион Варна (Аксаково)“.

- Депото за неопасни отпадъци, ПИ №000212, е рекултивирано през 2015 г., а в средата на 2018 г. е сключен договор с изпълнител на СМР по рекултивация на депото в ПИ №000207, след проведена процедура за възлагане на обществена поръчка по реда на ЗОП.

Възстановяването на нарушените терени се извършва съобразно съгласувани от МОСВ проекти за рекултивация на сметища и други депа за отпадъци по смисъла на Закона за управление на отпадъците.

Замърсени с отпадъци почви

Системното замърсяване на почвата е проблем, който засяга здравето на всички живи организми и влияе неблагоприятно върху тяхното развитие. Ето защо е жизнено важно да следим за нейното опазване и да се опитваме да я пазим чиста.

Здравата почва е от съществено значение за отглеждането на качествени култури. Когато растенията се развиват в замърсена почва, това повлиява отрицателно добива по отношение на количеството и качеството.

Много растения не могат да растат в замърсена почва **поради промени в рН** или други съставки на почвите.

Микробите, живеещи в почвата, също умират, което може да превърне райони със замърсена почва **в пустеещи земи** със слаб или никакъв растеж на растенията.

Прекъсването на естествените процеси при растенията засяга животните и хората, които разчитат на тези растения за храна и други нужди. В резултат на това цялата хранителна верига страда от замърсяването на почвата.

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ВАРНА ЗА ПЕРИОДА 2024 – 2033 г

Замърсяването на почвите с отпадъци е основно в резултат на нерегламентирано изхвърляне на отпадъци (битови, строителни, производствени, опасни) върху земната повърхност.

Периодично се констатира нерегламентирани замърсявания на терени, които не са отредени за депа за отпадъци, с битови и строителни отпадъци в землищата на община Варна. В изпълнение на задълженията си по ЗУО, кметът на Община Варна е създал организация за почистване на нерегламентирани замърсявания на територията на общината. В тази връзка, при установяване на нерегламентирано изхвърлени неопасни отпадъци от служители към дирекция „Екология и опазване на околната среда“, отдел „Контрол и опазване чистотата на обществените територии“ и служители от администрациите по райони и населени места се изготвят констативни протоколи до сметопочистващите фирми, обслужващи съответния район/населено място, с предписания за почистване на замърсяването. Всички установени нерегламентирани сметища се почистват своевременно.

Извършва се механизирано отстраняване на отпадъците, натоварването и транспортирането им до регионалното депо за окончателно обезвреждане.

Нерегламентираното изхвърляне на отпадъци може да доведе до замърсяване на компоненти на околната среда, като най-сериозно въздействие ще се наблюдава върху почвите и водите. Степента на въздействие върху компонент на околната среда зависи от вида на отпадъците, техните количества, наличието на опасни свойства, времето за престои, близостта до водоизточници и др. До момента на територията на община Варна не са констатирани замърсявания с отпадъци, които да крият риск от замърсяване на водоизточници за питейно водоснабдяване, за водопой на животни, на водни обекти, за замърсяване на чувствителни екосистеми. Около водоизточниците и съоръженията за:

- питейно-битово водоснабдяване от повърхностни води;
- питейно-битово водоснабдяване от подземни води;
- минерални води, използвани за лечебни, профилактични, питейни и хигиенни нужди.

се учредяват санитарно-охранителните зони (СОЗ), които осигуряват:

- физическа охрана на водоизточника и/или съоръжението;
- защита срещу постъпване на замърсители във водоизточниците;
- запазване на водоизточника в състояние, позволяващо ползването му за питейни цели.

В санитарно-охранителните зони – пояси II и III около водоизточници за питейно-битово водоснабдяване от подземни води и около водоизточници на минерални води, използвани за лечебни, профилактични, питейни и хигиенни нужди са въведени забрани за преработка и съхраняване на отпадъци.

Мерки за предотвратяване на замърсяванията

Недопускане замърсяване на почвите с отпадъци се постига основно с постоянен контрол.

Осъществяването на контрол от страна на общинска администрация Варна върху дейностите по събиране на битови и строителни отпадъци, образувани на нейна територия и транспортирането им до съоръжения и инсталации, притежаващи необходимите документи за дейности с отпадъци, е мярка за предотвратяване на нерегламентираното изхвърляне или друга форма на третиране на отпадъците (изгаряне и др.).

На територията на всички населени места в община Варна е въведено организирано събиране и транспортиране на битови отпадъци. Съгласно сключените договори по реда на ЗОП за обществена поръчка с предмет „Събиране и транспортиране на

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ВАРНА ЗА
ПЕРИОДА 2024 – 2033 г**

отпадъци, почистване и поддържане на улици и други места за обществено ползване на територията на община Варна", техниката е оборудвана с онлайн система за записване на маршрута с ползване на GPS запис. Информацията от GPS е на разположение на Община Варна, чиито оправомощени служители осъществяват непрекъснат контрол по отношение на:

- количеството образувани битови отпадъци;
- маршрута на движение на превозните средства, с които изпълнителите осъществяват дейности по транспортиране на отпадъци;
- инсталации / съоръжения за третиране на битовите отпадъци.

Всяка съществена промяна в количеството на отпадъците (дневно, седмично, месечно и др.), както и отклонения от определения маршрут на движение на сметосъбиращите автомобили и/или крайната точка на транспортиране на битовите отпадъци, е обект на специална проверка.

Основните мерки за предотвратяване нерегламентираното изхвърляне на производствени и опасни отпадъци включват контрол върху: количеството образувани отпадъци, воденето на отчетните книги, представянето на ежегодни отчети в ИАОС, приемо-предаването на отпадъци на лица, притежаващи действащи документи за дейности с отпадъци по ЗУО или ЗООС, последващи дейности по третиране на отпадъци и др.

Замърсяване на почвите с продукти за растителна защита (пестициди)

По информация на ИАОС и Регистър на складове и съхраняваните в тях негодни за употреба пестициди на територията на община Варна, са налични следните препарати за растителна защита:

Складове за съхраняване на негодни за употреба пестициди на територията на община Варна

№ по ред	Местоположение / землище	Собственост	Количество, kg	Географски координати на склада
1.	Тополи	частна	240 (твърди 110 kg, течни 130 kg)	43° 12 ' 51,04" 27° 49 ' 48,79"
2.	гр. Варна	държавна	671 (твърди 671 kg)	43° 13 ' 48,74" 27° 51 ' 10,30"
3.	Общо количество, kg		911	

Източник: ИАОС

След проведена обществена поръчка по реда на ЗОП с предмет „Преупаковане, транспорт, предаване за окончателно обезвреждане и почистване на складове съдържащи УОЗ- пестициди, опасни отпадъци, неопасни отпадъци и други препарати за растителна защита (ПРЗ) с 6 (шест) обособени позиции" е подписан договор от дата 15.10.2018 г. за Обособена позиция 1: „Преупаковане, транспорт, предаване за окончателно обезвреждане и почистване на складове съдържащи УОЗ-пестициди, опасни отпадъци, неопасни отпадъци и други препарати за растителна защита (ПРЗ), в складове на територията на РИОСВ – Варна, Русе и Шумен" между ПУДООС и избрания изпълнител. Услугата се финансира по Българо-швейцарска програма за сътрудничество.

Предметът на обособената позиция от обществената поръчка включва подготвителни дейности, пробовземане, анализ и преупаковане, почистване на складове, изкопаване

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ВАРНА ЗА
ПЕРИОДА 2024 – 2033 г**

и замяна на замърсена почва пред складовете, транспорт и предаване за окончателно обезвреждане на УОЗ-пестициди, опасни отпадъци, неопасни отпадъци и други ПРЗ. В обхвата на обособената позиция попадат (общо за трите РИОСВ – Варна, Русе и Шумен):

- Приблизително 878 340 кг УОЗ-пестициди, опасни отпадъци, неопасни отпадъци и други ПРЗ, съдържащи се в 44 бр. основни складове и почистване на 40 бр. основни складове.
- Приблизително 101 128 кг УОЗ-пестициди, опасни отпадъци, неопасни отпадъци и други ПРЗ, съдържащи се в 16 бр. резервни складове и почистване на 17 бр. резервни складове.

Съгласно тръжната документация, дейностите по отстраняване и окончателно обезвреждане на негодни за употреба пестициди на територията на община Варна в обхвата на обществената поръчка е предвидено да се реализират в следните складове:

Данни за негодните за употреба ПРЗ на територията на община Варна, които ще се почистят и обезвредят:

Вид склад	Местоположение	Собственост	Количество			Вид пестицид					
			Тв. фракция, кг	Течности, кг	Общо, кг	Хербицид		Фунгицид		Неизвестен	
						кг	л	кг	л	кг	л
Основен	Варна	държавна	665	0	665	665	0	-	-	-	-
Резервен	Тополи	частна	111	95	206	1	90	110	0	-	5

Дейностите по отстраняване на пестицидите включват и почистване, включително измиване със струя под налягане и обработка на 54 кв. метра за основния склад и 30 кв. метра за резервния. Дейностите ще се изпълняват първо в основните, а след това в резервните складове, при спазване на следните критерии за приоритетност:

1. Вид на собствеността на складовете (държавна, общинска, частна);
2. Степен на екологичен риск (от висока степен в низходящ ред);
3. Количество на отпадъците (складовете, съхраняващи по-големи количества са с предимство).

Приоритетността не е приложима за основните складове, тъй като дейностите ще се изпълняват във всички от тях.

Няма данни за замърсяване на почвите с продукти за растителна защита. Не са извършвани пробонабирания около складове с негодни пестициди. Периодично РИОСВ – Варна извършва контрол върху състоянието на складовете и стоманобетоновите кубове за съхранение на залежали и негодни за употреба препарати за растителна защита с цел проверка на правилното съхранение на залежалите и негодни за употреба препарати за растителна защита и предотвратяване реалната опасност от замърсяване на околната среда, отравяне на хора и животни. Вследствие на провеждания от инспекцията систематичен контрол на складовете с негодни и залежали пестициди и ББ кубовете, и предприетите мерки за отстраняване на допуснатите нередности при съхранението им, не са допуснати замърсявания на

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ВАРНА ЗА ПЕРИОДА 2024 – 2033 г

почвите с негодни и залежали препарати за растителна защита. След изпълнение на договора за обществена поръчка този дългогодишен проблем ще бъде отстранен.

Дифузно замърсяване на почвите

Дифузното замърсяване на почвите е вследствие на атмосферни отлагания и неустойчиви земеделски практики. То се оценява чрез определяне на концентрациите в почвени проби на:

- тежки метали и металоиди (Zn, Cu, Pb, Cd, Ni, Co, Cr, Hg, As) и
- устойчиви органични замърсители, които включват: - полиароматни въглеводороди (PAH) – 16 съединения, - полихлорирани бифенили (PCB) – 6 съединения; - органохлорни пестициди – 22 съединения

През периода 2005-2022 г. почвите в страната са в добро екологично състояние по отношение на замърсяване с тежки метали, металоиди и устойчиви органични замърсители.

За оценка на замърсяването на почвите с тежки метали през 2022 г. са обследвани 105 пункта от широкомащабната мрежа за мониторинг на почви (ниво I), от които са взети 627 образци от почвени проби и са извършени 5 331 бр. изпитвания по показатели.

Получените данни са оценени, съгласно максимално допустими концентрации (МДК) от Наредба № 3/12.08.2008 г. за нормите за допустимо съдържание на вредни вещества в почвите.

На този етап няма данни за дифузно замърсяване на почвите конкретно в община Варна.

Мониторинг и контрол

Мониторинг и контрол, извършван от ИАОС:

Наблюденията по I ниво (широкомащабен мониторинг) се извършва в равномерна мрежа 16x16 km, в 397 пункта (на територията на цялата страна) и предоставят данни за оценка състоянието на почвите по следните показатели: 9 (девет) тежки метали и металоиди, общ азот, фосфор, органичен въглерод, активна реакция на почвата (pH) електропроводимост, нитратен азот, общ въглерод и устойчиви органични замърсители – 16 PAH (полиароматни въглеводороди), 6 PCB (полихлорирани бифенили), 15-хлор органични замърсители, обемна плътност. Периодичността на наблюдение е веднъж на 5 години.

Общият брой на пунктовете за мониторинг и контрол на замърсяването на почвите с тежки метали, разположени в мрежа 16x16 m (*наблюдения по I ниво – широкомащабен мониторинг*), на територията на областите Варна и Добрич (в обхвата на контролираната от РИОСВ – Варна територия), е 31.

От мониторинговата програма за почвен мониторинг **II ниво** (вкисляване на почвата) на територията на община Варна **няма** пункт за наблюдение.

Оценка на замърсяването на почвите

По данни на Доклади за състоянието на околната среда през 2021 г., 2022г. и 2023г. на РИОСВ – Варна, както и съгласно доклади на ИАОС, вкислени, засолени, както и замърсени с тежки метали почви на територията на община Варна не са кон

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ВАРНА ЗА ПЕРИОДА 2024 – 2033 г

АКУСТИЧНА СРЕДА (ШУМОВО ЗАМЪРСЯВАНЕ)

Политика по отношение на ограничаване на вредното въздействие на шума

Законодателна рамка

По смисъла на Закона за защита от шума в околната среда, шум в околната среда е нежелан или вреден външен звук, причинен от човешка дейност, в т.ч. шумът, излъчван от транспортните средства от автомобилния, железопътния, водния и въздушния транспорт, от инсталации и съоръжения на промишлеността, включително за категориите промишлени дейности по приложение № 4 към чл. 117, ал. 1 от Закона за опазване на околната среда, и от локални източници на шум, в т.ч. механични и електронни озвучителни средства.

Обикновено факторът „шум“ не действа изолирано, а участва в изключително сложна комбинация с други рискови за здравето фактори, които могат да бъдат химични, физични, биологични и такива, свързани с начина на живот, атакуващи човешкия организъм в течение на целия му живот. Вредата от шума се превръща в една от характеристиките на съвременния интензивен начин на живот, с все по-голямо значение за психическото и физическото здраве на човека.

В последните години се докладват резултати от изследвания, които предполагат връзка между шума от трафика и патогенезата на инфаркт на миокарда, инсулт, сърдечна недостатъчност, хипертонична болест на сърцето и депресия.

Почти 90% от въздействията върху здравето, свързани с шума, се дължат на шума от уличното движение. Трафикът по високоскоростните магистрали на големите градове в пиковите часове достига 2000 - 3000 превозни средства на час.

През 2018 г. Световната здравна организация (СЗО) изготви и публикува „Насоки на СЗО относно шума в околната среда за Европейския регион“. Основните изводи, изложени в документа са, че шумът въздейства неблагоприятно върху човешкото здраве е от особена важност за общественото здраве и благополучие, както и че представлява нарастваща опасност.

През май 2021 г. Европейската комисия прие план за действие на ЕС: „Към нулево замърсяване на въздуха, водата и почвата“. В него се определя интегрирана визия за 2050 г.: свят, в който замърсяването е намалено до нива, които вече не са вредни за човешкото здраве и естествените екосистеми, както и стъпките за постигане на това. За да се постигне тази цел, в плана за действие се определят ключови цели за 2030 г. , включително и за намаляване с 30 % на дела на хората, които имат хронични проблеми, причинени от шума от транспорта.

За ограничаване на вредното въздействие на шума в околната среда се прилага Директива 2002/49/ЕО от 2.06.2002г. за оценка и управление на шума в околната среда (Placeholder1)2. Основните изисквания на Директивата са въведени в националното законодателство чрез Закон за защита от шума в околната среда (ЗЗШОС) и подзаконовата нормативна уредба към него.

ЗАКОНЪТ ЗА ЗАЩИТА ОТ ШУМА В ОКОЛНАТА СРЕДА регламентира основните изисквания, правила и процедури за опазване от вредното въздействие на шума в околната среда

За агломерациите, основните пътища, основните железопътни линии и основните летища на територията на страната се разработват и одобряват стратегически карти за шум в околната среда и Планове за действие към тях.

Стратегическите карти за шум и Плановите за действие към тях се възлагат за разработване от кметовете на общини - за агломерациите; документите се одобряват от Общинския съвет. Кметовете на общини или упълномощени от тях длъжностни лица: упражняват контрол за спазване на правилата и нормите за изпълнение на

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ВАРНА ЗА
ПЕРИОДА 2024 – 2033 г**

строежите по отношение на шума, излъчван по време на строителство и за спазване на забраната по чл. 16а, ал. 5 от Закона, а именно: „(5) Забранява се излъчването на шум по време на строителство за времето от 14,00 до 16,00 ч. и от 23,00 до 8,00 ч.“

В Наредба № 6/26.06.2006 г. за показателите за шум в околната среда, отчитащи степента на дискомфорт през различните части на денонощието, граничните стойности на показателите за шум в околната среда, методите за оценка на стойностите на показателите за шум и вредните ефекти от шума върху здравето на населението, е определен основния показател за оценка на шумовото въздействие – еквивалентно ниво на шум L_{eq} , dBA за трите периода от денонощието- дневен (07:00-19:00), вечерен (19:00-23:00) и нощен (23:00-07:00), както и граничните стойности на шума, чието превишаване би могло да доведе до негативни ефекти за човешкото здраве. Граничните стойности по територии и часови зони са представени по-долу:

Територия	Екв. Ниво на шум (децибели)	Екв. Ниво на шум (децибели)	Екв. Ниво на шум (децибели)
Времева зона	ден	вечер	нощ
Жилищни зони и територии	55	50	45
Централни градски части	60	55	50
Територии подложени на въздействието на интензивен автомобилен трафик	60	55	50
Територии подложени на въздействието на релсов, железопътен и трамваен транспорт	65	60	55
Територии, подложени на въздействието на авиационен шум	65	65	55
Производствено-складови територии и зони	70	70	70
Зони за обществен и индивидуален отдих	45	40	35
Зони за лечебни заведения и санаториуми	45	35	35
Зони за научноизследователска и учебна дейност	45	40	35
Тихи зони, извън агломерациите	40	35	35

Връзка с политиките по околна среда – референции към нормативни и стратегически документи

Република България изпълнява задълженията си произтичащи от *Директива 2002/49/ЕО за оценка и управление на шума в околната среда* и транспонирани в

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ВАРНА ЗА ПЕРИОДА 2024 – 2033 г

българското законодателство чрез *Закона за защита от шума в околната среда* (ЗЗШОС) и подзаконовата му нормативна уредба.

Тези задължения включват разработване и приемане на Стратегически карти за шум (СКШ) за всички обекти в Република България от обхвата на Директивата, а именно: агломерациите с население над 100 хил. души и основни пътни участъци с над 3 млн. преминавания на МПС годишно.

В изпълнение на разпоредбите на ЗЗШОС, шумовата карта за агломерация Варна е разработена и одобрена през 2009 г., а през 2017 г. е актуализирана.

Последната актуализация на Стратегическата шумова карта (разработена през 2022 г. и одобрена през 2024 г.), отразява актуалното състояние на акустичната среда, включително доказва ефективността на предприетите до момента мерки за ограничаване и намаляване на шума на територията на агломерация Варна. Чрез нея се дава пълна характеристика за акустичната среда в града, като са обхванати четирите основни източника на шум в населените места – автомобилния, железопътния, въздушния транспорт и промишления шум.

Компетентните органи, отговорни за разработването и одобряването на стратегическите шумови карти и планове за действие към тях, са регламентирани от ЗЗШОС, както следва:

- кметовете на общини - за агломерациите;
- министъра на транспорта - за основните железопътни линии и основните летища;
- министъра на регионалното развитие и благоустройството - за основните пътища;

Компетентният орган за представянето под формата на доклад на СШК и на планове за действие пред Европейската комисия е министъра на околната среда и водите.

Нива на шумово замърсяване – агломерация Варна

Националната система за мониторинг на нивата на шум има 45 пункта за мониторинг във гр. Варана, от които 18 отчитат нива на шум над допустимите норми за 2018 г. (Национална стратегия по околна среда – Приложение 1.9)

Съгласно информацията, залегнала в актуализираната Стратегическа карта за шума на агломерация Варна (2022), най-много са превишените шумови нива за зоните, разположени на улици с интензивен автомобилен трафик, зоните за обществен и индивидуален отдих, зони за лечебни заведения и санаториуми и зона за научно-изследователска дейност. За останалите пунктове, измерените шумови нива не превишават граничните стойности. За зоните за обществен и индивидуален отдих се наблюдава снижение на средните шумови нива, но превишават граничните стойности за този вид територии

Изследването, а и последващите измервания показват, че интензивният автомобилният трафик по главните улични артерии на града е с най- голям дял за шумовото замърсяване, като там са установени наднормени нива на шум около и над 70 децибела и превишението на дневната гранична стойност от 60 децибела в различни пунктове е от 3,3 до 11,8 децибела (за 2021 г.). Най-високи средни нива на шума са регистрирани в пунктовете Бул."Вл. Варненчик" № 128 между сп. Патриарх Евтимий и сп. Автогара, Бул. "Христо Ботев" до магазин за риб. принадлежности/, Бул. "Цар Освободител" – ж.к. Младост бл. 130, Ул. "Д-р Пискулиев" № 30 – м/у ул. "Парижка комуна и ул. "Г. Бенковски", Ул."Ген.Колев"-до дом за деца „Другарче“, Бул. "Осми приморски полк" №67 до пицария "Морско конче, Бул. "В. Левски" – ж.к. Чайка бл.32

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ВАРНА ЗА ПЕРИОДА 2024 – 2033 г

Наднормен шум е регистриран и в зоните за индивидуален и обществен отдих, както и в зони за лечебни заведения и санаториуми.

Авиационният шум от самолетите, излитащи от и приземяващи се на Летище Варна, което отстои на 1.0 km югозападно от кв. "Вл. Варненчик" и на 10.0 km северозападно от центъра на град Варна, също допринася за рязко повишаване нивото на общия шум, но само за кратко време и в определени зони от града. Най-засегнати са южните части от централната градска част и кв. "Трошево", а при определени метеорологични условия кв. "Левски" и кв. "Виница". Акустичният дискомфорт от функционирането на летищния комплекс се усеща най-много през летните месеци, и е най-дразнещ през нощните часове, въпреки че средните шумови нива не превишават граничните стойности през периода 2021 г. – 2023 г.

Очакванията са за в бъдещ период интензивността на пътния и железопътния трафик да се увеличат, а следователно и нивата на акустично замърсяване на града. Тази неблагоприятна тенденция би била редуцирана посредством евентуален интегриран подход с комплекс от конкретни мерки по целенасочено проследяване, планиране и редукция както на надграничното ошумяване, така и на ошумяването смущаващо нормалния жизнен ритъм и комфорт на населението.

Извършваните измервания от РЗИ - Варна през 2023 година показват, че и през 2023 г. допустимите нива на шум са превишени в 18 от контролните пунктове.

Най-високи средни нива на шум през 2023 г. са регистрирани в пунктовете на бул. „Цар Освободител“ – Младост блок 130; бул. „Владислав Варненчик“ 128 между сп. „Патриарх Евтимий“ и спирка Автогара, бул. „Христо Ботев“ до магазина за рибарски принадлежности, бул. „Княз Борис“ между ул. „Д – р Иван Богоров“ и ул. „Н. Михайловски“, бул. „Левски“ срещу Екокомфорт, бул. „Цар Освободител“ до Окръжна болница

Резултатите на РЗИ сочат, че покрай главните улични артерии с натоварено движение са установени наднормени нива на шум около и над 70 децибела, а превишаването на дневната гранична стойност от 60 децибела в различни пунктове е от 4 до 11.6 децибела.

Изводът на здравната инспекция е, че изнасянето на тежкотоварния транспорт извън града, ремонтът на улици и главни пътища, озеленяването на крайпътните ивици и ограничаването на скоростта в жилищните райони не са подобрили значително акустичната картина.

При по – голямата част от пътните артерии, където са разположени измервателни пунктове, се наблюдава повишение на шумовите нива, което се дължи до голяма степен на остарелия парк на преминаващите МПС.

В изнесената информация в актуализираната стратегическа карта за шум е видно, че от четирите основни източника на шум, само автомобилният трафик реално оказва неблагоприятно влияние върху населението на агломерация Варна. 47% от цялото население на града е изложено на нива на шум от автомобилен трафик над граничните стойности за L₂₄, 53% – над граничните стойности за L_{ден}, 31% – над тези за L_{вечер} и 43% за L_{нощ}. Влиянието на автомобилния трафик се запазва в рамките на това от 2017г.

Изключително впечатление прави, че 99% от детски, лечебни, учебни, научноизследователски заведения и обществени сгради (т. нар. „специални“ сгради) са изложени на нива на шум над граничните стойности за всички показатели.

Много ограничено е влиянието на шума от железопътния трафик поради естеството на градоустройственото ситуиране на жилищните сгради, както и поради ниските нива на интензивност на железопътния трафик през града. Напълно липсва население изложено на нива на шум над граничните стойности за ден, вечер и нощ. Само 400 жители на Варна са подложени на въздействие на шума от ж. п. транспорт в диапазона 40 до 49 dB за показател L₂₄, което е под допустимите норми.

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ВАРНА ЗА ПЕРИОДА 2024 – 2033 г

По отношение обектите, подлежащи на усилен шумозащита и обществените сгради – само 1 сграда е изложена на нива на шум от железопътен трафик над граничните стойности за показател $L_{ден}$, 33% – за показател $L_{вечер}$ и 5% – за показател $L_{нощ}$.

Ограничено е влиянието на шума от въздухоплавателните средства. Около 5% от обектите, подлежащи на усилен шумозащита и обществените сгради са изложени на нива на шум от въздушен трафик над граничните стойности за показател $L_{ден}$, 44% – за показател $L_{вечер}$ и 34% – за показател $L_{нощ}$. Влиянието на въздействието на въздушния трафик се задържа в същите нива, както и през 2017г. Това е свързано и със спазването на процедурите за отлитане и долитане на летище Варна от Ръководство въздушно движение.

Промислените източници на шум продължават да не оказват значително влияние върху акустичната среда на град Варна. Липсват жители, изложени на нива на шум над граничните стойности от тези източници. В същото време по отношение обектите, подлежащи на усилен шумозащита и обществените сгради – 15% от сградите са изложени на нива на шум от промишлени източници над граничните стойности за показател $L_{ден}$, 21% – за показател $L_{вечер}$ и 18% – за показател $L_{нощ}$.

От данните получени в резултат от общата стратегическа карта, отчитаща шумовите нива в резултат на влиянието на всички източници на шум на територията на агломерация Варна е видно, че 19 % от населението на Варна е изложено на нива на общ шум над граничните стойности за $L_{ден}$, 18% – за показател $L_{вечер}$ и 29% – над граничните стойности за $L_{нощ}$. По отношение обектите, подлежащи на усилен шумозащита и обществените сгради – 78% са изложени на нива на шум от всички източници над граничните стойности за $L_{ден}$, 92% – за показател $L_{вечер}$ и 89% – над граничните стойности за $L_{нощ}$.

Оценка на негативното въздействие върху здравето на населението и околната среда

Експозицията на хората на шум се контролира в съответствие с Директивата относно оценката и управлението на шума в околната среда спрямо две граници за докладване; индикатор за периода ден-вечер-нощ ($L_{ден}$), който измерва експозицията на нива на шум, свързани с „раздразнителността“ и индикатор за нощния период ($L_{нощ}$), който е проектиран да оценява смущенията на съня. Тези прагове за докладване са по-високи от стойностите, препоръчани от Световната здравна организация (СЗО). Според данните на СЗО тези въздействия върху здравето започват да се проявяват дори под нивото на шум от 55 децибела за периода ден-вечер-нощ и под нивото на шум от 50 децибела за нощния период, които са праговете за докладване, определени в Директивата на ЕС относно оценката и управлението на шума в околната среда.

При продължително излагане на шум е установено че той влияе на почти всички органи и системи на човешкия организъм, и оказва вредното си въздействие, като причинява:

- **на централната нервна система** - нервна преумора, психични смущения в паметта, раздразнителност;
- **на вегетативната нервна система** - усилен тонус, който може да доведе до редица сърдечни, циркулаторни и други прояви;
- **на сърдечно-съдовата система** – изменения в сърдечния ритъм (тахикардия), и промени, които водят до повишаване на артериалното налягане;
- **на дихателната система** – изменение на респираторния ритъм;
- **на ендокринната система** – изменение на количеството на кръвната захар, повишаване на основната обмяна, задържане на вода в организма.

Съгласно извършените проучвания в областта, въздействието на нивата на шума се разделят на следните групи:

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ВАРНА ЗА ПЕРИОДА 2024 – 2033 г

- шум, чието ниво е над 120 dB(A) се счита, че поврежда слуховите органи;
- шум с ниво 100 – 120 dB(A) за ниските честоти и 80 – 90 dB(A) за средните и високите честоти може да предизвика необратими изменения в органите на слуха и при трайно излагане да доведе до болестно състояние;
- шум с ниво 50 – 80 dB(A) затруднява разбираемостта на говора;
- шум с ниво около 50 – 60 dB(A), оказват вредно влияние върху нервната система на човека и смущават неговия труд и почивка.

По оценки на Европейската Агенция по Околна Среда дългосрочната експозиция на шум в околната среда причинява 12 000 случая на преждевременна смърт и допринася за 48 000 нови случая на исхемична болест на сърцето всяка година в Европа. Агенцията изчислява също, че 22 милиона души страдат от високи нива на хронична раздразнителност, а 6,5 милиона души страдат от сериозни хронични смущения на съня.

Излагането на продължително шумово натоварване може да причини широк набор от здравословни проблеми, включително раздразнение, смущения в съня, ефекти върху сърдечносъдовата система, както и когнитивните ефекти върху децата. Ефектите върху сърдечносъдовата система могат да доведат и до преждевременна смърт.

Шумът оказва отрицателно въздействие **и върху дивата флора и фауна**, както на сушата, така и във водата. Шумовото замърсяване може да причини редица физически и поведенчески въздействия върху животните и да увеличи техния стрес.

Например шумът от пътното движение може да затрудни комуникацията на различни животински видове, особено по време на размножителния период. Това може да намали способността им да се размножават или да ги принуди да напуснат местообитанията си.

Повод за безпокойство е подводният шум от корабоплаването, морските изследвания, енергийните платформи, разположени в морето, строителните и отбранителните дейности. Подводният шум е признат като сериозен стресов фактор за повечето морски бозайници, много морски риби, ракообразни и други морски организми. Трите вида черноморски делфини и черноморската акула са най-чувствителните към въздействието на шума видове в Черно море (Prideaux G., 2016).

Шумът може да прогони морските видове от местата за размножаване, да засегне слуха им и така да ги направи по-уязвими, а в някои случаи може да доведе до сериозни физически увреждания и смърт. Степента на шумовото въздействие зависи от интензитета на шума (силата), честотната му характеристика, вида, продължителността на експозицията и поражащите го условия.

Фактори на натиск

България е една от страните, които преминават през много бърз процес на урбанизация. През 1950 градското население на страната е било едва 27.6%, през 2001 година е достигнало 69%, а към 31.12.2019 г. в градовете живеят 5 125 407 души, или 73.7% от населението на страната. С население над 100 хил. души са шест града в страната, в които живеят 34.6% от населението на страната. (по данни на НСИ)

Бързата урбанизация на страната е свързана с много компромиси по отношение на устройството на територията и проблеми при осигуряване на високо качество на жизнената среда. През урбанизираната територия на населените места в страната преминават участъци от основни национални и международни автомобилни и железопътни трасета, което е предпоставка за сериозно шумово натоварване. В допълнение, висока гъстота на застрояване на жилищните сгради, пътната настилка с ниски показатели по отношение на поглъщане на шума, липсата на бариери и активни противошумови мерки за зоните с предполагаема приоритетна шумова защита (тихи зони, учебни и лечебни заведения), са причина над 2 млн. български граждани

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ВАРНА ЗА ПЕРИОДА 2024 – 2033 г

ежедневно да **са изложени на шумови равнища, превишаващи 55 децибела**, само от трафик.

Сред факторите, водещи до високото шумово натоварване от автомобилния транспорт са негативните тенденции в структурата на пътнически и товарните превози, във възрастта и техническите характеристики на автопарка, както и в проблеми с качеството на пътната инфраструктура (качество на настилките).

През 2017 г. леките пътнически автомобили съставляват 82,9 % от вътрешния превоз на **пътници** в ЕС-27, следвани от междуградските автобуси, градските автобусите и тролейбусите (9,4 %) и пътническите влакове (7,8 %). За България тези цифри още по-категорично доказателство, че лекият пътнически автомобил несъмнено е най-разпространеният начин за превоз на пътници във всички държави членки – 84,8% от вътрешния транспорт в страната е с леки пътнически автомобили, 13.1% с градски автобуси и тролейбуси, и едва 2,1% с пътнически влакове.

Анализът на данните от НСИ, показва, че през последните десет години разпределението на **товарните превози** по видове транспорт се променя. Относителният дял на автомобилния транспорт нараства (от 51,9% през 2000 г. на 85% през 2018 г.) за сметка на железопътния транспорт, чийто дял в товарните превози значително намалява от 44,9% през 2000 г. до 12% през 2018 г. Това води до сериозно натоварване на пътния трафик и значително увеличение на шумовото натоварване, особено в населените места, граничещи (или през които минават) с основните пътни артерии.

Ограничено е влиянието на шума от железопътен трафик поради естеството на градоустройственото планиране на жилищните сгради, както и поради сравнително ниските нива на интензивност на железопътния трафик през градовете.

Влиянието на шума от въздухоплавателните средства също е ограничено и липсва население, изложено на нива на шум над граничните стойности за всички показатели на шум. Намаленото влияние на въздействието на въздушния трафик е свързано с въведените изменения в организацията на въздушното пространство от ДП РВД в районите на летище Бургас, летище Варна и летище Пловдив.

Намаляването на шумовото натоварване от промишлени източници се дължи и на превантивните мерки и контрола, осъществяван от 16-те Регионални инспекции по околна среда и води на територията на цялата страна. Броят на промишлените източници, отговарящи на нормативните изисквания, спрямо общия брой, подлежащи на контрол през годината, показва, че се запазва добрата екологична обстановка по отношение на фактора промишлен шум.

98,97 % от проверените през 2018 година различни промишлени източници на шум на територията на цялата страна, отговарят на нормативните изисквания. РИОСВ отчитат, че от проверените 389 промишлени източника по отношение на излъчвания от тях шум в околната среда, само при 4 са констатирани отклонения от нормативните изисквания, за което са им дадени предписания.

Изпълнени мерки и дейности за защита от вредното въздействие на шума

Мерките предвидени за подобряване на акустичната среда в гр. Варна са неразделна част от Актуализирания план за действие към Стратегическата карта за шум на агломерация Варна.

1. Редуциране на шума от въздушния транспорт

От края на 2006 г., по силата на договор с българското правителство, Летище Варна е отдадено на концесия за срок от 35 год. на германо-българският консорциум „Фрапорт Туин Стар Еърпорт Мениджмънт“ АД.

От дружеството са предприети и се изпълняват мерки за контрол, оценка и намаляване на шумовото натоварване от кацащите и излитащи въздухоплавателни средства.

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ВАРНА ЗА ПЕРИОДА 2024 – 2033 г

Въведени са процедури за намаляване на шума, съгласно AIP (Публикувана аеронавигационна информация за летище Варна). За намаляване на самолетния шум над населения район на град Варна са предвидени и се изпълняват конкретни процедури на отлитане и долитане на въздухоплавателните средства.

Граничната стойност на максималното ниво на шума при прелитане на летателно средство над урбанизирана територия е 85 db(A), съгласно законодателството на Република България.

Прилагана процедура за намаляване на шума от въздухоплавателни средства е налагане на ограничения при работа на двигатели.

През 2011 г. на Летище Варна е инсталирана, въведена в експлоатация и функционира система за мониторинг на шума. Измерването се извършва посредством 4 броя стационарни терминални станции с вграден микрофон, конфигурирани на база разположението на въздушните коридори на Летище Варна.

Местоположението на терминалите, е както следва:

- ж.к. „Младост“, ул. „Мечтание“/43ЦДГ „Синчец“ – покрива на детската градина;
- ж.к. „Трошево“, ул. „Милосърдие“ № 10/45ЦДГ „Синчец“ – покрива на детската градина;
- ОУ „Цар Симеон“ – покрива на училището;
- 7 СОУ „Найден Геров“ – покрива на училището.

Данните, получени от измерванията се актуализират на всяка половин до една секунда. Системата съхранява информация в база данни, изчислява параметрите за шум, регистрира показателите не само по отношение на кацащите и излитащите самолети, но и на прелитащите над конкретния район. На база получените данни се изготвят доклади, които се предоставят на Изпълнителна агенция по околна среда-София и РИОСВ-Варна.

През активния летен сезон дружеството информира авиокомпаниите, чиито самолети надхвърлят прага от 85 dB(A), за регистрираните превишения и необходимостта от недопускане на такива.

През 2020 г. в системата за оплаквания на Летище Варна не са постъпвали и не са били обработвани сигнали и жалби на граждани, свързани с шум от въздухоплавателни средства.

През 2021 г. в системата за оплаквания на Летище Варна не са постъпвали и не са били обработвани сигнали и жалби на граждани, свързани с шум от въздухоплавателни средства.

През 2022 г. във „Фрапорт Туин Стар Еърпорт Мениджмънт“ АД е постъпила и е била обработена една жалба на граждани, свързана с шум от ВС на летище Варна.

2. Редуциране на шума от железопътния транспорт

ДП „Национална компания железопътна инфраструктура“ през 2020 г. е провела следните мероприятия и мерки, свързани с редуциране на шумовото натоварване, причинено от железопътния транспорт на територията на агломерация Варна, както следва:

- Полагане на безнаставов релсов път (БРП) в жп гара „Тополите“ на 3-ти коловоз, с дължина 626 m и на 4-ти коловоз, с дължина 767 m;
- Изпълнено е частично полагане на безнаставов релсов път в междугарието Тополите-Варна Товарен парк, с дължина 610 m.

През 2021 г. е заложено за продължаване полагането на безнаставов релсов път в междугарието Тополите-Варна ТП-тп №1, с дължина 4 315 m и междугарието Варна ТП-Варна пътнически парк /ПП/ - тп №1, с дължина 3 020 m .

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ВАРНА ЗА ПЕРИОДА 2024 – 2033 г

През 2021 г.

- Завършен е безнаставовият релсов път в междугарието Тополите-Варна път № 2, от km 534+850 km 539+550;
- Започната е отсечката за полагане на безнаставов релсов път в междугарието Тополите-Варна път № 1. До момента е положена отсечката от km 535+130 до km 537+700, с дължина 2 570 m.

През 2022 г. от Държавно предприятие „Национална компания железопътна инфраструктура“ са проведени следните мероприятия и мерки, свързани с редуциране на шумовото натоварване, причинено от железопътния транспорт на територията на агломерация Варна, както следва:

- Завършено е полагането на безнаставов релсов път в междугарието:
- Езерово – Тополите по текущ път №2 от 532+740 до km 533+860;
- Тополите - Варна Товарен парк по текущ път №1 и текущ път №2 ;
- Варна Товарен парк – Варна Пътнически парк по текущ път №1 и текущ път №2.

През цялата година е извършено текущо поддържане на положения безнаставов релсов път с тежка пътна механизация.

За 2023 г. е заложено поддържане и подбиване на железния път и ЖП стрелките с Тежка пътна механизация в горепосочените междугария, ЖП гара Тополите и ЖП гара Варна.

3. Други мерки водещи до намаляване на нивата на шум в градска среда

3.1. Ограничаване скоростта на движение по отделни улици, където е установено значително превишаване на граничните стойности на шум:

От началото на 2021 г. до момента от органите на ОД на МВР-Варна са издадени 144 бр. Заповеди за прилагане на принудителни административни мерки на основание чл. 171, т. 2, буква „А“ от Закона за движение по пътищата (ЗДвП) за технически неизправности, включително за техническа неизправност, когато съдържанието на вредни вещества в изгорелите газове или **шумът** са над установените норми.

През 2021 г. от ОД на МВР-Варна са проведени специализирани полицейски операции по линия на безопасността на движение, с насоченост на контрола над завишеното ниво на шума от мотоциклети и спортни /тунинговани/ автомобили. Особено внимание при проверките е обърнато внимание на неизправни или липсващи шумозаглушителни устройства, както и допълнително монтирани шумоусилващи устройства, като в констатираните случаи на нарушение на разпоредбите на чл. 139, ал. 1, т. 1 от ЗДвП е взето предвиденото в закона отношение, вкл. и прилагане на принудителна административна мярка „временно спиране от движение на МПС“ до отстраняване на неизправността.

3.2. Ограничаване на транзитния поток, особено на тежкотоварните автомобили през зоните с повишен пътен трафик:

През 2021 продължи ограничаването на транзитния поток на тежкотоварни автомобили в централната част на града и през зоните с повишен пътен трафик.

Периодично се провеждат мероприятия, осигуряващи максималната пропускателна способност на основните пътни артерии (своевременно премахване на неправилно паркирали МПС, контейнери за смет и др.).

3.3. Подобряване на транспортната свързаност и времето за достъп до публични услуги, чрез обновяване на автопарка на масовия обществен пътен транспорт и подобряване/оптимизиране организацията на движение в съответствие с проекта за интегриран градски транспорт:

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ВАРНА ЗА ПЕРИОДА 2024 – 2033 г

Закупуването на нови, удобни и съобразени със съвременните изисквания за комфортно пътуване автобуси предполага освен привличане на допълнителен брой пътници, така и допринася за редуциране на шума, генериран от транспорта в градска среда. Изпълнен е договор „Доставка на екологични превозни средства и зарядни станции“

При дейностите за подобряване на общата достъпност до МГОТ се прилага *Наредба за реда и условията за пътуване в обществения транспорт на Община Варна*, приета с Решение №433-2(10)/16.12.2020 г. на Общински съвет-Варна, в сила от 02.01.2021 г.

Утвърдените маршрутни разписания, от квотата на Община Варна се изпълняват от общинското търговско дружество „Градски транспорт“ ЕАД, при спазване на Наредбата за реда и условията за пътуване на преференциални цени в обществения транспорт на територията на Община Варна, приети от Общински съвет-Варна. Основанието „Градски транспорт“ ЕАД да изпълнява действащата транспортна схема е сключен договор между кмета на Община Варна и дружеството, в качеството му на оператор, който приема при условията на договора да предоставя Обществен пътнически превоз в границите на Икономическа рамка, която се одобрява ежегодно.

3.4. Интегрирани мерки за подобряване на организацията на движение, вкл. подмяна и внедряване на интелигентно управление на трафика:

През 2021 г. е въведена в експлоатация „Система за гъвкаво локално управление“, в която са включени 20 светлинно регулирани кръстовища. Целта на тази система е да оптимизира, като цяло автомобилния трафик през тези светлинно регулирани кръстовища, и в частност да намали времето за изчакване на преминаване през светлинно регулирано кръстовище.

През годината е доразвита и „Системата за звуково оповестяване на незрящи“ на 46 броя светлинно регулирани кръстовища. Инсталирани са бутони за заявка за звуков съпровод с помощта на който, незрящите подават заявка към светофарната уредба. Акустичните устройства за незрящи вече работят не постоянно, а само по заявка. Бутоните за заявка отговарят на стандартите, посочени в *Наредбата за определяне на изискванията за достъпност и универсален дизайн на елементите на достъпната среда в урбанизираната територия и на сградите и съоръженията* и не натоварват шумовия фон в зоната на светофарните уредби.

Режимът на светофарните уредби регулярно се оптимизира с цел подобряване на трафика.

През 2021 г. на 100 спирки на МГОТ в града са монтирани информационни табла за информация на пътниците в реално време.

Във връзка с повишаване на безопасността на участниците в движението са монтирани 25 „интелигентни“ пешеходни пътеки със светлинни модули, замонолитени в пътната настилка. Тези пътеки посредством светлинни сигнали имат за цел да информират водачите на МПС за пресичащ пешеходец, като са особено ефективни в тъмната част на денонощието.

Режимът на светофарните уредби регулярно се оптимизира с цел подобряване на трафика.

3.5. Изграждане на нови паркинги и осигуряване на нови паркоместа. Рехабилитация и поддържане съществуващи паркинги. Дейности по обособяване, разширяване и контрол на „Синя зона“:

През 2021 г. общински паркинг „Бизнес хотел“, с адрес ул. „Ал. Дякович“ и ул. „Батак“, с обособени 32 броя паркоместа, е закрит. Извършено е преасфалтиране на платното за движение около закрития паркинг. Обособени са същият брой паркоместа – 32 броя. Изпълнена е маркировка с пътни знаци и с пътна маркировка на паркоместата, съгласно одобрения проект.

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ВАРНА ЗА ПЕРИОДА 2024 – 2033 г

Обособените паркоместа на ул. „Батак“ са включени в границите на зоната за кратковременно паркиране „Синя зона“.

На бул. „Ген. Колев“ №38 са обособени нови 32 броя паркоместа с начин на перпендикулярно паркиране. Изпълнена е маркировка с пътни знаци и с пътна маркировка на паркоместата, съгласно одобрения проект. Паркоместата са включени в границата на зоната за кратковременно паркиране „Синя зона“.

На ул. „Габрово“ №37-43 в междублоковото пространство е извършен ремонт на пътното платно и са обособени нови 52 броя паркоместа. Изпълнена е маркировка на зоната за кратковременно паркиране „Синя зона“ в междублоковото пространство с пътни знаци и с пътна маркировка, съгласно одобрения проект.

За периода 01.01.-15.11.2021 г. 840 броя потребители са извършвали зареждане на 22-та броя зарядни станции за електромобили за публично ползване.

Собствениците на електромобили паркират и зареждат безплатно в „Синя зона“.

3.6. Изграждане на нова улична, пътна и тротоарна настилка и рехабилитация на съществуващата:

➤ Основен ремонт на ул. "Чаталджа" и ул. "Братя Бъкстон", в участъка от ул. "Ген Колев" до бул."Васил Левски" по плана на 5 м.р., гр. Варна

➤ Основен ремонт на ул. "Акация:

➤ Основен ремонт на транспортно съоръжение - метален Клапов мост, връзка с остров в ЮПЗ, район Аспарухово, гр.Варна

➤ Реконструкция на улица от бул."Първи май" към Рибарско пристанище, включително обръщач, по плана на м-ст "Карантината", р-н Аспарухово, гр.Варна,

➤ Реконструкция на кръгово кръстовище по алея 45, КК "Св. Св. Константин и Елена", включително благоустрояване чрез оформяне на зона за отдих и нова чешма с минерална вода:

➤ Основен ремонт на пътни връзки на бул."Васил Левски" при ул."Царевец" - улици фактически свързани (довеждащи и отвеждащи пътни връзки) с бул. "В. Левски"

➤ Основен ремонт на пътна връзка на бул."Васил Левски" към ул."Мир" - улици фактически свързани (довеждащи и отвеждащи пътни връзки) с бул. "В. Левски"

➤ Основен ремонт на пътна връзка на бул."Васил Левски" при ул."Подвис" - улици фактически свързани (довеждащи и отвеждащи пътни връзки) с бул. "В. Левски"

➤ Основен ремонт на ул."Д-р Анастасия Железкова" от ул."Разлог" до бул."Осми Приморски Полк" и връзка с бул."Васил Левски", чрез ул."Разлог" - улици фактически свързани (довеждащи и отвеждащи пътни връзки) с бул. "Васил Левски"

3.7. Рехабилитация на участъци от второстепенната улична мрежав следните райони: „Одесос“; „Приморски“; „Младост“; „Владислав Варненчик“; „Аспарухово“.

3.8. Реконструкция и рехабилитация на междублокови пространства в следните райони: „Одесос“; „Приморски“; „Младост“; „Владислав Варненчик“; „Аспарухово“.

3.9. Рехабилитация и изграждане на нови паркинги в следните райони: „Одесос“; „Приморски“; „Младост“; „Владислав Варненчик“; „Аспарухово“.

3.10. Изграждане на нови велоалеи – изградени са 560 м2 по ул. „Д-р Анастасия Железкова“

3.11. Дейности по разширяване на зелената система на Общината с цел подобряване на акустичната обстановка:

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ВАРНА ЗА ПЕРИОДА 2024 – 2033 г

Дейностите по залесяване и затревяване на територията на Община Варна се извършват, съгласно предварително изготвена програма и се осъществяват от специалисти при Община Варна, съвместно с районните администрации.

При изпълнение на дейностите по залесяване се подбират подходящи растителни видове, които в най-голяма степен оказват благоприятно влияние върху акустичната обстановка. Новите дървета се засаждаат на местата на вече премахнатите, след фрезование на дънерите, останали след премахването, а друга част с цел създаване и подсилване на зелените пояси, в близост до булеварди, улици, детски площадки, пешеходни алеи, паркове и зелени площи.

- Новозасадена растителност от физически и юридически лица в изпълнение на Заповеди на Кмета на Община Варна за премахване на дървета и компенсирането им, чрез засаждането на нови такива - 412 броя дървета и 380 броя храсти.

- Новозасадени дървета на територията на Приморски парк (Морска градина) от дарители – 245 броя дървета.

- 1000 броя дървета са засадени в инициативата „Залеси Варна“ и екипа от сайта Гората.бг, откъдето фиданките са осигурени безплатно.

- Засадени 702 броя дървета в колонада и в групи по централни булеварди и в междублокови пространства, във връзка с изпълнение на обособена позиция по сключен Договор „Доставка и поддържане на широколистна и иглолистна растителност на територията на район „Приморски“

Зелените площи на територията на общината се поддържат целогодишно от фирми, съгласно сключени договори. Извършва се поддръжка на съществуващите озеленителни пояси.

3.12. Други дейности, осигуряващи управление на шума на територията на Община Варна:

- Регламентирани са и се спазват времеви графици за работа от фирмите, обслужващи сметопочистването и сметоизвозването, по начин щадящ съня на жителите на гр. Варна;
- Строителните фирми, реализиращи инвестиционните проекти на територията на общината изпълняват мерки за намаляване и предотвратяване на шума в околната среда.

3.13. Извършване на текущ контрол по отношение на шума от страна на компетентните общински органи

Общинската администрация извършва редовни проверки за шум от обекти в областта на търговията и услугите и за шум, излъчван по време на строителството и за неспазване на изискванията на ЗЗШОС в урбанизираните територии, във връзка с постъпили жалби и сигнали на граждани.

Анализ на резултатите

В резултат от актуализираната стратегическа карта за шум е видно, че от четирите основни източника на шум, само автомобилният трафик реално оказва неблагоприятно влияние върху населението на агломерация Варна. 47% от цялото население на града е изложено на нива на шум от автомобилен трафик над граничните стойности за L₂₄, 53% – над граничните стойности за L_{ден}, 31% – над тези за L_{вечер} и 43% за L_{нощ}. Същевременно 99% от детски, лечебни, учебни, научноизследователски заведения и обществени сгради (т. нар. „специални“ сгради) са изложени на нива на шум над граничните стойности за всички показатели. Влиянието на автомобилния трафик се запазва в рамките на това от 2017г.

Отново много ограничено е влиянието на шума от железопътния трафик поради естеството на градоустройственото ситуиране на жилищните сгради, както и поради ниските нива на интензивност на железопътния трафик през града. Напълно липсва

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ВАРНА ЗА ПЕРИОДА 2024 – 2033 г

население изложено на нива на шум над граничните стойности за ден, вечер и нощ. Само 400 жители на Варна са подложени на въздействие на шума от ж. п. транспорт в диапазона 40 до 49 dB за показател L₂₄, което е под допустимите норми. По отношение обектите, подлежащи на усилен шумозащита и обществените сгради – само 1 сграда е изложена на нива на шум от железопътен трафик над граничните стойности за показател L_{ден}, 33% – за показател L_{вечер} и 5% – за показател L_{нощ}.

Ограничено е влиянието на шума от въздухоплавателните средства. Липсва население изложено на нива на шум над граничните стойности за всички показатели на шум. От друга страна обектите, подлежащи на усилен шумозащита и обществените сгради – 5% от сградите са изложени на нива на шум от въздушен трафик над граничните стойности за показател L_{ден}, 44% – за показател L_{вечер} и 34% – за показател L_{нощ}. Влиянието на въздействието на въздушния трафик се задържа в същите нива, както и през 2017г. Това е свързано и със спазването на процедурите за отлитане и долитане на летище Варна от Ръководство въздушно движение.

Промишлените източници на шум продължават да не оказват значително влияние върху акустичната среда на град Варна. Липсват жители, изложени на нива на шум над граничните стойности от тези източници. В същото време по отношение обектите, подлежащи на усилен шумозащита и обществените сгради – 15% от сградите са изложени на нива на шум от промишлени източници над граничните стойности за показател L_{ден}, 21% – за показател L_{вечер} и 18% – за показател L_{нощ}.

От данните получени в резултат от общата стратегическа карта, отчитаща шумовите нива в резултат на влиянието на всички източници на шум на територията на агломерация Варна е видно, че 19 % от населението на Варна е изложено на нива на общ шум над граничните стойности за L_{ден}, 18% – за показател L_{вечер} и 29% – над граничните стойности за L_{нощ}. По отношение обектите, подлежащи на усилен шумозащита и обществените сгради – 78% са изложени на нива на шум от всички източници над граничните стойности за L_{ден}, 92% – за показател L_{вечер} и 89% – над граничните стойности за L_{нощ}.

Съпоставка на резултатите с първоначалната СШК на агломерация Варна

От съпоставката на данните от актуализацията на СШК е видно, че е налице:

- намаление на броя жители изложени на нива на шум от автомобилен трафик за показател L₂₄ в ниските диапазони, като в диапазона 45-49dB(A) намалението е с 32%, а в диапазона 60-64 dB(A) – е с 11%. Същевременно има увеличение на броя жители в диапазона 65-69 dB(A) с 70% и в диапазона 70-74 dB(A) – с 36%.
- намаление на броя жители изложени на нива на шум от автомобилен трафик за показател L_{нощ} в диапазона 35-39 dB(A) с 24% и в диапазона 45-49 dB(A) – с 12%. Същевременно увеличение на броя жители изложени на нива на шум от автомобилен трафик в диапазона 55-59 dB(A) – с 45%, в диапазона 60-64dB(A) – с 17% и задържане при над 65 dB(A);
- запазване на броя детски, лечебни, учебни, научноизследователски заведения и обществени сгради, изложени на нива на шум от автомобилен трафик за показател L₂₄ във всички диапазони, с изключение на диапазона 65-69dB(A), където има увеличение с 42% и запазване – за показател L_{нощ} във всички диапазони;
- намаление на броя жители, изложени на нива на шум от железопътен трафик за показател L₂₄ в диапазона 45-49dB(A) с 84%, а в диапазона 50-54dB(A) с 83% и липса на жители подложени на нива над 55dB(A);
- намаление на броя жители изложени на нива на шум от железопътен трафик за показател L_{нощ} в диапазона 35-39dB(A) с 77%, а в диапазона 40-44dB(A) с 78% и липса на жители подложени на нива над 45dB(A);
- запазване на броя детски, лечебни, учебни, научноизследователски заведения и обществени сгради, изложени на нива на шум от железопътен трафик за показател L₂₄ и L_{нощ} във всички диапазони;

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ВАРНА ЗА ПЕРИОДА 2024 – 2033 г

- намаление на броя жители изложени на нива на шум от промишлени източници за показател L24 в диапазона 45-49dB(A) с 11%, а в диапазона 50-54dB(A) с 50% и липса на жители подложени на нива над 55dB(A);
- намаление на броя жители изложени на нива на шум от промишлени източници за показател Lнощ в диапазона 35-39dB(A) с 12%, в диапазона 40-44dB(A) с 11%, в диапазона 45-49dB(A) с 67% и липса на жители подложени на нива над 50dB(A);
- запазване на броя детски, лечебни, учебни, научноизследователски заведения и обществени сгради, изложени на нива на шум от промишлени източници за показател L24 и Lнощ във всички диапазони;
- намаление на броя жители изложени на нива на шум от въздушен трафик за показател L24 в диапазона 45-49dB(A) с 12%, в диапазона 50-54dB(A) с 42%, в диапазона 55-59dB(A) с 88%, и липса на жители подложени на нива над 60dB(A);
- намаление на броя жители изложени на нива на шум от въздушен трафик за показател Lнощ в диапазона 35-39dB(A) с 33%, в диапазона 40-44dB(A) с 28%, в диапазона 45-49dB(A) с 40% и липса на жители подложени на нива над 50dB(A);
- запазване на броя детски, лечебни, учебни, научноизследователски заведения и обществени сгради, изложени на нива на шум от въздушен трафик за показател L24 и Lнощ във всички диапазони;
- намаление на броя жители, изложени на нива на обединен шум за показател L24 в ниските диапазони, като най-голямо е в диапазона 55-59dB(A) с 17%, запазване в диапазона 60-64dB(A) и увеличение с 33% в диапазона 65-69dB(A);
- намаление на броя жители изложени на нива от обединен шум за показател Lнощ в ниските диапазони, като най-голямо е за диапазона 50-54dB(A) – с 22% и увеличение в диапазона 55-59dB(A) с 17%.
- към момента не са изпълнени активните мерки, а именно изграждане на шумозащитни екраниращи съоръжения.

РАДИАЦИОННА ОБСТАНОВКА, ЙОНИЗИРАЩИ И НЕЙОНИЗИРАЩИ ЛЪЧЕНИЯ

Обща информация

Източници на йонизиращи и нейонизиращи лъчения

Различните лъчения от електромагнитния спектър (космически лъчи, гама- и рентгенови лъчи, микровълнови излъчвания, телевизионни и радиовълни, излъчвания от електростанциите) оказват различно въздействие върху човека в зависимост от дължината на вълната.

Източници на йонизиращи лъчения

Естественият радиационен гама-фон е физична характеристика на околната среда и представлява полето на гама-лъчите, в което се намират всички живи организми на Земята.

Йонизиращи са лъченията, които при взаимодействие с веществото (органична или неорганична материя) водят до образуване на електрични товари с различни заряди – йонизират веществото. Йонизиращи лъчения са алфа- и бета-частиците, гама-лъчите, електроните, позитроните, протоните, рентгеновите лъчи, неутроните, тежките йони и др. естествени и изкуствени радиоактивни източници.

Естествени източници на йонизиращи лъчения

Основната част от облъчването на населението се получава от естествени източници на радиация. Естествени източници на йонизиращи лъчения са: космични лъчи, земна радиация, води, строителни материали и др.

Космичното лъчение е природна даденост и облъчването от него не може да се предотврати или ограничи. Типичната стойност на средната индивидуална годишна доза, която се получава при външно облъчване от космичното лъчение за средни

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ВАРНА ЗА ПЕРИОДА 2024 – 2033 г

географски ширини на Земята, включително за България, е равна на 0,4 mSv/y (0,4 милисиверта за година).

Земната радиация е свързана с радиоактивните изотопи в земната кора. Това са Дъщерните радиоизотопи са радиоизотопи, които се срещат в природата, но в минимални количества. Те имат много кратък период на полуразпад и са много по-силно радиоактивни, в сравнение с естествените радиоизотопи, от които са получени. Дъщерните радиоизотопи се срещат, само защото са постоянно възобновявани в Земята, вследствие на природни процеси. Такива процеси са алфа- и бета-разпадът на естествените радиоизотопи уран 235, уран 238, торий 232, спонтанното делене на уран 238 и процесите на ядрена трансмутация, предизвикани при естествената радиоактивност – производство на плутоний 239, технеций 99, и уран 236; при неутронното поглъщане от естествения уран.

Най-важния от естествените източници на радиация е радона. Най-високо е съдържанието на естествени радионуклиди във вулканичните скали (например гранит), както и в земни утаечни породи като глина, фосфати и други природни минерали.

Естественият гама-фон над земната повърхност се създава главно от радионуклидите, които се съдържат в горния почвен слой с дебелина около 30 cm.

Гама-фонът в планински райони, богати на гранити, минерали и почви с високи концентрации на естествени радионуклиди, е по-висок. Резултатите от проведените по света изследвания показват, че гама-фонът вътре в помещенията на сгради е средно с 20% по-висок отколкото на открито. Това зависи от количественото съдържание на естествени радионуклиди в използваните строителни материали и от локалния гама- фон на открито.

Гама-лъчението, дължащо се на естествените радионуклиди в земната повърхност и в строителните материали, води до външно облъчване, което средно за света се оценява на 0,5 mSv за една година (0,5 mSv/y).

Гама-фонът от земното лъчение на открито се променя при дъждовно време и снеговалеж. Снежната покривка намалява с около 10% до 20% гама-фона в дадена местност, поради екраниращия ефект. Дъждовете смъкват върху земната повърхност естествени радионуклиди, съдържащи се в приземния атмосферен въздух и вследствие на това гама-фонът може да нарасне с 20% до 50% в дадена местност.

Средната за света годишна ефективна доза от външно облъчване на лица от населението, дължаща се на космичното лъчение (0,4 mSv/y) и земното лъчение (0,5 mSv/y), е равна сумарно на 0,9 mSv/y .

Освен външно облъчване, естественият радиационен фон предизвиква и вътрешно облъчване, когато определени радионуклиди от естествен произход попаднат в човешкия организъм при вдишване и поглъщане. Най-голям принос за вътрешното облъчване на населението на Земята има естественият радиоактивен елемент радон (радон-222). Годишната ефективна доза от вътрешно облъчване на лица от населението, дължаща се на радона (1,2 mSv/y) и на останалите радионуклиди от земен и космогенен произход (0,3 mSv/y), е равна сумарно на 1,5 mSv/y. Следователно средната за света годишна ефективна доза от общото външно и вътрешно облъчване, дължащо се на естествения радиационен фон, е равна на 2,4 mSv/y. 50% от тази доза (1,2 mSv/y) се дължи на радона и неговите дъщерни продукти.

Изкуствени източници на йонизиращи лъчения

В резултат от дейността на човека, става допълнително обогатяване на елементите на околната среда с естествени и техногенни радионуклиди и тяхното пространствено преразпределение. Тези антропогенни източници на йонизиращи лъчения допринасят за допълнителното надфоново облъчване на населението. Към тях се отнесат:

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ВАРНА ЗА ПЕРИОДА 2024 – 2033 г

- газоаерозолните и течните радиоактивни изхвърляния от обектите на атомната енергетика;
- отпадъчни води и отбита скална маса при миннодобивната дейност, в т. ч. и от бившите обекти на уранодобива;
- отпадъци от изгаряне на въглища при експлоатация на топлоелектрически централи (шлака, сгурия, пепел и др.);
- отлагания, налепи и утайки от инсталации за добив и преработка на нефт и газ;
- минералните торове, получени от някои фосфорити;
- странични и отпадъчни продукти от производството на черни и цветни метали, фосфатната промишленост и др.;
- строителните материали;
- производство и употреба на радионуклиди за медицински и научни цели.

Източници на нейонизиращи лъчения

Нейонизиращото лъчение е термин, даден на радиацията в частта от електромагнитния спектър, където няма достатъчно енергия да предизвика йонизация. Той включва електрически и магнитни полета, радиовълни, микровълни, инфрачервени, ултравиолетови и видими лъчения.

Най-често срещаните видове ЕМП са: ЕМП с промишлена честота – в енергетиката (около високоволтовите линии, в подстанциите за високо напрежение и др.); радиочестотни ЕМП в телекомуникационните системи, машиностроенето, металообработването, електрониката, при физиотерапевтични процедури и др.

Държавното регулиране на безопасното използване на ядрената енергия и йонизиращите лъчения и безопасното управление на радиоактивните отпадъци и отработеното гориво, както и правата и задълженията на лицата, които осъществяват тези дейности, за осигуряване на ядрената безопасност, радиационната защита и физическата защита, са уредени в Закона за безопасно използване на ядрената енергия. Министрите на здравеопазването, на околната среда и водите, на вътрешните работи, на отбраната, на земеделието, храните и горите, на транспорта, информационните технологии и съобщенията, на образованието и науката и председателят на Държавна агенция „Национална сигурност“ осъществяват специализиран контрол в съответствие с предоставените им от закона правомощия.

Министерството на околната среда и водите, чрез Изпълнителната агенция по околна среда (ИАОС) и нейните лаборатории за радиационни измервания във Враца, Монтана, Плевен, Варна, Бургас, Стара Загора и Пловдив, осъществява системни наблюдения за радиационното състояние на околната среда в България по утвърдена мрежа за провеждане на радиологичен мониторинг на околната среда (по компоненти: въздух, води и почви), която включва пунктове, наблюдавани показатели и периодичност.

Радиологичният мониторинг в системата на МОСВ се извършва по програма, която се утвърждава от министъра на околната среда и водите (чл.144, ал.6 от Закона за опазване на околната среда), в съответствие с националното законодателство и международни нормативни документи, по които България е страна. Програмата се изпълнява от лабораториите за радиационни измервания към регионалните лаборатории на ИАОС: София (Софийска, Благоевградска, Пернишка, Кюстендилска области), Враца (Врачанска област), Монтана (Монтанска област), Плевен (Плевенска, Великотърновска, Габровска, Ловешка области), Варна (Варненска, Добричка, Силистренска, Русенска, Шуменска, Търговищка, Разградска области), Бургас (Бургаска, Ямболска, Сливенска области), Стара Загора (Старозагорска, Сливенска, Ямболска, Хасковска, Кърджалийска области) и Пловдив (Пловдивска, Пазарджишка и Смолянска области).

Показателите, по които се извършват непрекъснати и периодични наблюдения са:

- Радиационен гама-фон – мощност на еквивалентната доза [$\mu\text{Sv/h}$]
- Специфична активност на естествени и техногенни радионуклиди в необработваеми почви, седименти, скален материал и отпадъчни продукти [Bq/kg]

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ВАРНА ЗА ПЕРИОДА 2024 – 2033 г

- Обща бета-активност и тритий на води [Bq/l]
- Съдържание на естествен уран и ^{226}Ra в повърхностни, подземни и отпадъчни води, съответно в [mg/l] и [Bq/l]
- Обемна специфична активност на естествени и техногенни радионуклиди в аерозолни проби [$\text{Bq}\cdot\text{m}^{-3}$].

Радиологичният мониторинг се извършва два начина:

- чрез две автоматизирани системи за наблюдение: автоматизирана система за непрекъснат контрол на радиационния гама фон и автоматизирана система за радиологичен мониторинг на повърхностни води на р. Дунав, в района на АЕЦ „Козлодуй“;
- чрез мрежа от пунктове за наблюдение на радиационните параметри на основните компоненти на околната среда.

Пунктовете от мрежата за радиологичен мониторинг са разположени на територията на цялата страна, като се обръща специално внимание на райони с възможност за възникване на радиоактивно замърсяване на околната среда, такива като АЕЦ „Козлодуй“, съоръжения за съхранение на радиоактивни отпадъци, бивши уранодобивни обекти, ТЕЦ на твърдо гориво, минно-добивни предприятия и кариери.

Мониторингът е разделен на:

- фонов радиологичен мониторинг и
- мониторинг на райони с възможност за възникване на радиоактивно замърсяване на околната среда.

Радиационно състояние на околната среда на територията на община Варна

Радиационен гама-фон

Естественият радиационен гама-фон е физична характеристика на околната среда и представлява полето на гама-лъчите, в което се намират всички живи организми на Земята. 220 Измерваната величина е мощност на амбиентната еквивалентна доза, $\text{H}^*(10)$ на гама-лъчението и е специфична за всеки пункт, област, регион. Данните за мощността на дозата на гама-лъчението за страната се получават в реално време от 26 постоянни мониторингови станции на Националната автоматизирана система за непрекъснат контрол на радиационния гама-фон (НАСНКРГФ), администрирана от ИАОС.

През периода 2020 - 2022 г. не са наблюдавани стойности, различни от естествените, характерни за съответния пункт. Най-ниската средногодишна стойност на мощността на амбиентната еквивалентна доза е определена в локалната мониторингова станция в гр. Силистра – $0,072 \mu\text{Sv/h}$, а най-високата – връх Ореляк – $0,167 \mu\text{Sv/h}$.

Данните за радиационната обстановка в община Варна са получени от Национален доклад за състоянието и опазването на околната среда през 2022 година. На територията на община Варна е разположен един пункт от Националната автоматизирана система за непрекъснат контрол на радиационния гама-фон – пункт №484, град Варна.

Координати на пунктовете за радиационен мониторинг на въздух и почви са следните:

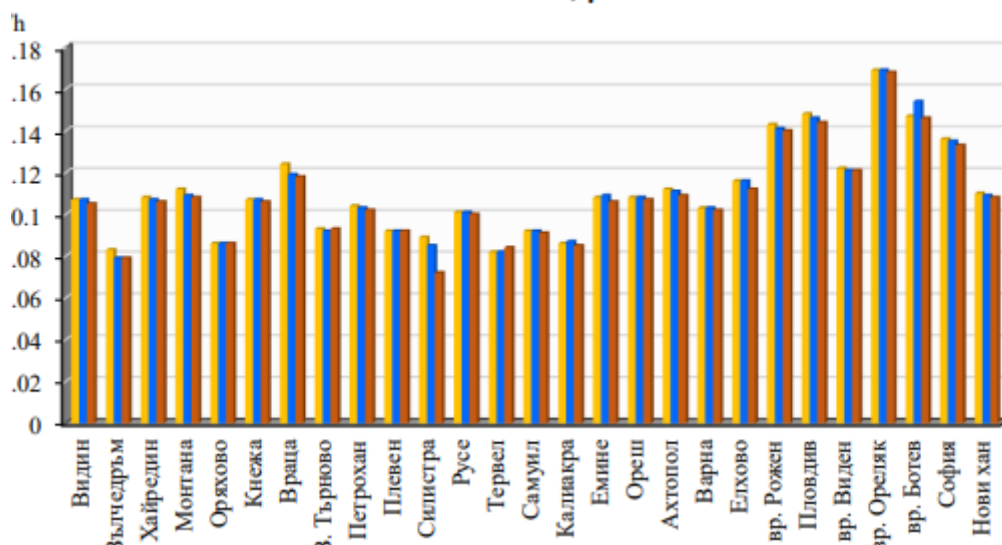
- географска ширина: 43,216667;
- географска дължина: 27,916667.

За периода 2019 – 2022 г. година за пункт Варна не са наблюдавани стойности, различни от характерните за пункта.

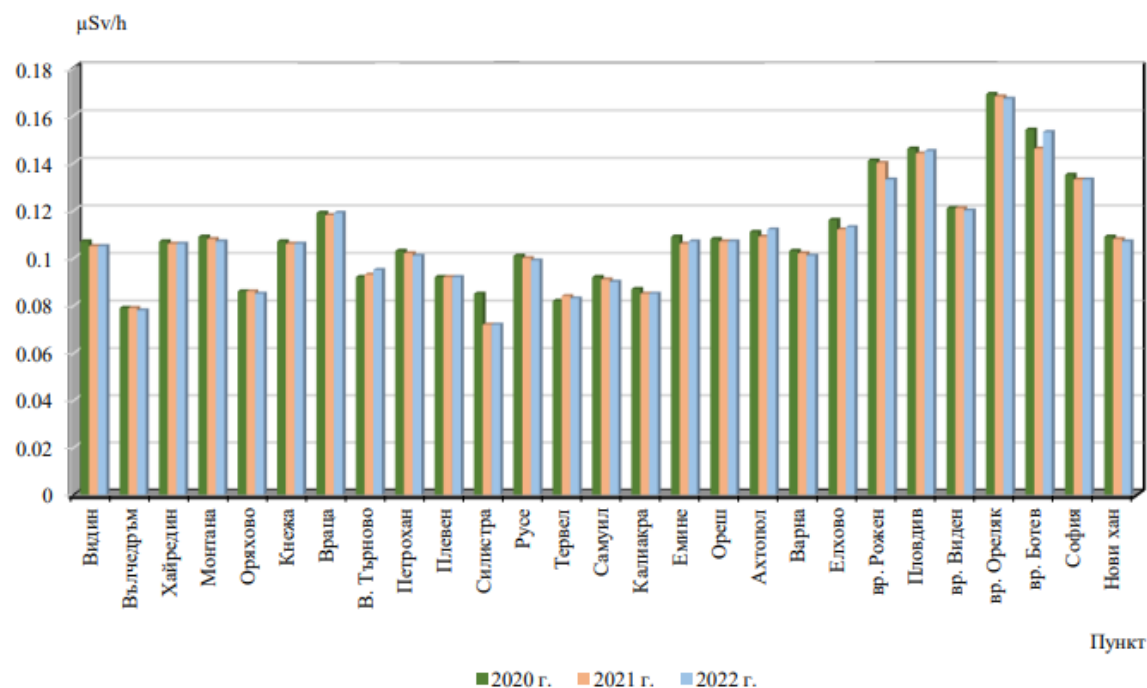
По данни на РЗИ – Варна нивото на естествения радиационен гама-фон за гр. Варна е $0,08 - 0,11$ микросиверта/час.

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ВАРНА ЗА
ПЕРИОДА 2024 – 2033 г**

**Средногодишни стойности на радиационния гама-фон в България,
2019-2021 г., $\mu\text{Sv/h}$**

Средногодишни стойности на радиационния гама фон в България 2020 - 2022 г. (източник ИАОС)

На фигурата по-горе са представени средногодишни стойности на радиационния гама-фон за периода 2020-2022 г. във всички 26 локални мониторингови станции в страната, включително и мониторинговата станция на „Постоянно хранилище за радиоактивни отпадъци“, с. Нови хан, собственост на Държавно предприятие „Радиоактивни отпадъци“.

НАСНКРГФ разполага със спектрометрични гама-сонди, инсталирани в 16 от локалните мониторингови станции. Спектрометричните гама-сонди предоставят възможност за по-детайлен анализ на радиационния гама-фон, както и за ранно откриване на по-ниски нива за съдържание на индустриални радионуклиди и по-специално на ^{137}Cs , в сравнение с дозиметричните гама-сонди. След аварията в Чернобил, ^{137}Cs е наличен

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ВАРНА ЗА ПЕРИОДА 2024 – 2033 г

в малки количества, неравномерно разпределени в почвата. Съобразно с прага на чувствителност на спектрометричните гама-сонди и наличието на ^{137}Cs в почвите, може да се каже, че измерените 24-часови стойности на ^{137}Cs , като принос в общия гама-фон са до $0,001 \mu\text{Sv/h}$ с изключение на станцията на вр. Рожен, където нивата на ^{137}Cs са до $0,0059 \mu\text{Sv/h}$. НАЧКРГФ е интегрирана в Европейската система за обмен на радиологични данни EURDEP, като се изпращат ежечасно данни за радиационния гама-фон от страната към EURDEP. От публикуваните данни за радиационния гама-фон на Европа ясно се показва, че в България не са регистрирани повишени стойности на радиационния гама-фон, различни от характерните за пунктовете на мониторинговите станции.

Атмосферна радиоактивност

Изследванията на атмосферната радиоактивност се базират на вземане на аерозолни проби с обем въздух от 500 до 3000 m^3 върху аерозолни стъкловлакнести филтри, чрез стационарни станции с последващ гама-спектрометричен анализ с нискофонов гама спектрометрични системи, за определяне обемната специфична активност на естествени и техногенни радионуклиди. Пробонабирането се извършва два пъти месечно: в София (3000 m^3 обем въздух), **Враца, Монтана, Варна, Бургас (1600 m^3 обем въздух)**, едномесечно в Бухово, Яна ($600 - 700 \text{ m}^3$) и Свищов (3000 m^3 обем въздух). Годишно в три пункта, разположени в обл. Пловдивска, Смолянска, Пазарджишка и в три пункта, разположени в обл. Стара Загора се пробонабират аерозолни филтри с обем от $2000 - 10\,000 \text{ m}^3$ с преносими пробовземни устройства.

Данните за радиологичните параметри на атмосферен въздух са получени в резултат от радиологичния мониторинг, извършен от ИАОС през 2022 г. Резултатите от анализирания аерозолни филтри за 2022 г. са следните:

При пробонабран обем въздух 3000 m^3 :

- анализите не показват присъствие на техногенния Цезий 137. Стойностите са под минималната детектируема активност (МДА) на метода
- показват стойности на изотопа Берилий 7: от $0,69 \cdot 10^{-3}$ до $12,6 \cdot 10^{-3} (\text{Bq} \cdot \text{m}^{-3})$, които се дължат на сезонната му зависимост и интензивността на слънчевата радиация и космическото лъчение.
- измерените специфични активности на естествения радионуклид $\text{pB } 210$

При пробонабран обем въздух 1600 m^3 :

анализите не показват присъствие на техногенния ^{137}Cs . Стойностите са под МДА

- показват стойности на изотопа ^7Be от $0,145 \cdot 10^{-3}$ до $7,79 \cdot 10^{-3} (\text{Bq} \cdot \text{m}^{-3})$, които се дължат на сезонната му зависимост и интензивността на слънчевата радиация и космическото лъчение
- измерените специфични активности на естествения радионуклид ^{210}Pb са от МДА

При пробонабран обем въздух ($500 \text{ m}^3 \div 700 \text{ m}^3$):

- анализите не показват присъствие на техногенния ^{137}Cs . Стойностите са под МДА
- показват стойности на изотопа ^7Be от $0,52 \cdot 10^{-3}$ до $6,91 \cdot 10^{-3} \text{ Bq} \cdot \text{m}^{-3}$, които се дължат на сезонната му зависимост и интензивността на слънчевата радиация и космическото лъчение
- измерените специфични активности на естествения радионуклид ^{210}Pb са от $0,34 \cdot 10^{-3}$ до $0,758 \cdot 10^{-3} \text{ Bq} \cdot \text{m}^{-3}$.

Анализите на обемната специфичната активност на естествените и техногенни радионуклиди в атмосферния въздух показват, че стойностите им са значително под границата на средногодишната обемна активност на атмосферен въздух в жилища и на открито, определени за критична група от населението, съгласно Наредба за радиационна защита

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ВАРНА ЗА ПЕРИОДА 2024 – 2033 г

Резултатите от наблюденията за периода 2019 – 2022 г. г. показват, че радиационният гама-фон в контролирания пункт на град Варна е в границите на характерния естествен гама-фон за него и конкретните метеорологични условия. За последните 4 години с обработени данни не са регистрирани повишения на специфичната активност на естествени и техногенни радионуклиди в атмосферния въздух. Измерените стойности на проби в пункт за мониторинг в гр. Варна не се различават съществено през последните години.

Радиационно състояние на необработваеми почви и седименти

Специфична активност на естествените изотопи: ^{238}U , ^{226}Ra , ^{232}Th , ^{40}K , ^{210}Pb и техногенни радионуклиди в необработваеми почви и седименти.

Радиационното състояние на почвите и седиментите е оценено посредством извършване на недеструктивен гама-спектрометричен анализ на проби от пунктове определени в мониторинговата мрежа.

Съдържанието на естествените радионуклиди в почвите не е нормирано, поради което степента на замърсяване се определя чрез съпоставяне със съответните фонові стойности в района.

Радиологичният мониторинг на необработваемите почви се осъществява посредством мрежа от постоянни пунктове за наблюдение, равномерно разпределени по цялата територия на страната, като пробите се вземат от почвен слой с дълбочина 0-20 см и се извършва гамаспектрометричен анализ за определяне съдържанието на естествени и техногенни радионуклиди в тях.

Анализът и оценката на получените резултати показват, че стойностите на специфичните активности на естествените радионуклиди в повърхностния почвен слой, в отделните мониторингови пунктове не превишават характерните за всеки пункт стойности. Не са установени отклонения в измерените стойности на радиационния гама-фон, който варира от 0,07 до 0,22 $\mu\text{Sv/h}$.

Радиационно състояние на повърхностни води

Фоновия радиологичен мониторинг на реките, езерата и язовирите в страната се осъществява чрез мрежа от пунктове и се изразява в измерване на показателите, съгласно Наредба № Н-4/14.09.2012 г., за характеризиране на повърхностни води, изм. ДВ. БР.67/04.08.2023 г., Приложение №7 към чл.12, ал.4. Радиологичният мониторинг за обекти и райони с възможност за възникване на радиоактивно замърсяване на околната среда се изразява в наблюдение на радиологичните показатели нормирани в наредби: Наредба № 6/09.11.2000 г. за емисионни норми за допустимо съдържание на вредни и опасни вещества в отпадъчните води, зауствани във водни обекти – съдържание на естествен уран (2 mg/l) и специфична активност на ^{226}Ra - (700 mBq/l) и Наредба № 1/11.1999 г. за норми за целите на радиационната защита и безопасност при ликвидиране на последствията от урановата промишленост в България – обща алфа активност (0,5 Bq /l), обща бета радиоактивност (2 Bq/l), съдържание на естествен уран - (0,3 mg/l) и специфична активност на ^{226}Ra - (500 mBq/l).

Изследваните показатели са: обща алфа- и обща бета-активност, съдържание на естествен уран и специфична активност на ^{226}Ra на повърхностни води. Радиологичният мониторинг на повърхностните водни тела в страната се осъществява чрез мрежа от пунктове и се изразява в наблюдение на радиологичните показатели във взетите водни проби, съгласно Наредба № Н-4/14.09.2012 г. за характеризиране на повърхностните води.

Анализът на данните от последните 3 години налага извода, че на територията на община Варна измерените стойности на общата алфа и бета активности са в допустимите граници.

Източник ИАОС: https://eea.government.bg/bg/dokladi/arhiv_trim-bul

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ВАРНА ЗА ПЕРИОДА 2024 – 2033 г

Дозово натоварване на населението

Индикатор за дозовото натоварване на населението в страната е оценената годишна ефективна доза за всяко лице.

Границата за годишната ефективна доза за всяко лице от населението в съответствие с Наредбата за радиационна защита (Обн. ДВ, бр.16 от 20.02.2018 г.) е **1 mSv**.

Дозово ограничение е доза, определена в процеса на оптимизация на радиационната защита като очаквана горна граница на индивидуалните дози при ситуация на планирано облъчване, която стойност е по-малка от границите на дозите за работници и лица от населението.

Средната годишна ефективна доза за българското население от естествения радиационен фон е около 2,3 mSv. В резултат от дейността на човека, става допълнително обогатяване на елементите на околната среда с естествени и техногенни радионуклиди и тяхното пространствено преразпределение. Тези антропогенни източници на йонизиращи лъчения допринасят за допълнителното надфоново облъчване на населението. Към тях следва да се отнесат:

- газоаерозолните и течните радиоактивни изхвърляния от обектите на атомната енергетика;
- отпадъчните води (руднични и дренажни) и отбитата скална маса при миннодобивната дейност, в т. ч. и от бившите обекти на уранодобива;
- отпадъчни продукти от котелни агрегати с изгаряне на въглища при експлоатация на топлоелектрически централи, такива като шлака, сгурия, пепел, прах от почистващи филтри, отпадъчни материали от ремонт на котли;
- отлагания, налепи и утайки от инсталации за добив и преработка на нефт и газ;
- странични и отпадъчни продукти от фосфатната промишленост, такива като фосфогипс, фосфористи шлаки, ферофосфори, отлагания, налепи, утайки прахообразни и други замърсявания и отпадъчни материали от филтриращи устройства и инсталации за термообработка;
- минералните торове, получени от някои фосфорити;
- странични и отпадъчни продукти от производството на черни и цветни метали, такива като шлаки, филтърни прахове от газоочистиращи инсталации при агломерация, отлагания, налепи, нагари от топилни пещи и друго технологично оборудване, хвост, шлам, сгурия, пепел, отпадъци от ремонт на пещи и от руди;
- строителните материали;
- производство и употреба на радионуклиди за медицински и научни цели.

През 2022 г. от НЦРРЗ и РЗИ са проведени анализи на питейни, повърхностни и минерални води, хранителни продукти, почви, дънни утайки, растителност, атмосферни отлагания, атмосферен въздух, строителни материали и други обекти; като са направени 5 253 броя радиохимични и гама-спектрометрични анализи и 6 463 броя лабораторни измервания. 42,3 % от анализите и 29,3 % от измерванията са извършени от НЦРРЗ. Резултатите от провеждания през 2022 г. здравно-радиационен мониторинг сочат, че естественият гама-фон в района на ПХРАО „Нови хан“, експерименталния реактор на БАН и този в 6-90 км зона около АЕЦ „Козлодуй“ продължава да не е повлиян от експлоатацията на ядрените съоръжения и обектите с източници на йонизиращи лъчения, и не се отличава от характерния за съответните региони локален гама-фон.

В допълнение, на територията на НЦРРЗ се извършва непрекъснато 24/7 измерване на мощността на дозата от гама-лъчение, а на територията на РЗИ Пловдив, РЗИ Варна, РЗИ Бургас, РЗИ Русе и РЗИ Враца измерването е двукратно на ден. През В периода 2020 – 2022 г. не са установени отклонения от естествения радиационен фон.

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ВАРНА ЗА ПЕРИОДА 2024 – 2033 г

Предвид войната в Украйна, довела до безпокойство на българското население относно възможен трансграничен пренос на радионуклиди на територията на България, НЦРРЗ и петте отдела РК към РЗИ Пловдив, РЗИ Варна, РЗИ Бургас, РЗИ Русе и РЗИ Враца извършиха извънпланов мониторинг, както следва: - учестено пробовземане и анализ на атмосферни отлагания на своята територия; - учестено пробовземане и анализ на атмосферен въздух. В допълнение, ежедневно се проследяваха и резултатите от непрекъснатия мониторинг на гаматона в България, Украйна и близките държави от сайта на ЕК (EURDEP), както и от сайта на ИАОС.

Облъчване на населението от радон в сгради

Индикатор за дозовото натоварване на населението в страната е оценената годишна ефективна доза от инхалиране на радон.

Референтното ниво за средногодишната обемна активност на радон във въздуха на жилищни сгради, обществени сгради и работни места в съответствие с Наредбата за радиационна защита (*Обн. ДВ, бр.16 от 20.02.2018 г.*) е **300 Bq/m³**.

Най-голям принос за вътрешното облъчване на населението на Земята има естественият радиоактивен елемент радон (радон-222). Облъчването от радон води до повишен риск за развитие на рак на белите дробове, като рискът е пропорционален на средната обемна активност на радон умножена по времето на облъчване. Съгласно Световната здравна организация (СЗО), радонът е вторият по значимост фактор, предизвикващ рак на белия дроб след тютюнопушенето и фактор номер едно за хора, които никога не са пушили. Рискът за здравето се увеличава многократно при комбинираното действие на тютюнопушене и облъчване от радон.

С решение на Министерски съвет № 55 от 1.02. 2018 г. е приета Стратегия за намаляване на риска от облъчване от радон 2018–2027 г. и Национален план за действие за намаляване на риска от облъчване от радон 2018–2022 г. Стратегията има за цел да очертае съгласувана рамка за определяне на приоритети за действие за намаляване на риска от облъчване от радон. В изпълнение на Националния план за действие за намаляване на риска от облъчване от радон 2018–2022 г. всяка година поетапно се изпълняват дейности.

В периода октомври 2011 – май 2012 по проект на МААЕ, е проведено от НЦРРЗ пилотно проучване на концентрацията на радон в жилища в четири области: София-град, София, Пловдив и Варна. Установени са концентрации на радон между 20 и 3560 Bq/m³

Средната геометрична стойност, определена при това проучване е: за Пловдив – 137 Bq/m³; за София – 78 Bq/m³; за Софийска област – 111 Bq/m³ и за Варна – 80 Bq/m³. Важно е да се отбележи, че резултатите от това проучване показват не висок процент на жилища над референтното ниво от 300 Bq/m³ (София – 3%; Софийска област – 9%; Пловдив – 14%; Варна – 5%).

Данните доказват необходимостта от централизирани мерки за ограничаване на облъчването от радон в сгради, което може да бъде осъществено чрез интегрален мултидисциплинарен подход към проблема, както и с дейности по здравна промоция и специализирано обучение по проблема на строители, лекари по трудова медицина, общественост, за постигане на реални резултати в превенцията на рака на белия дроб и защита на здравето на населението.

През периода 2019-2021 г. са приключили проучванията на територията на страната в детски заведения в осем области: Варна (училища), Враца (детски градини и ясли), Кърджали (училища), Ловеч (детски градини и ясли), Монтана (детски градини и ясли), Перник (училища) и Смолян (училища).

Резултатите от проучването в област Варна показват, че е установено, че в 72 помещения, които са разположени в 38 училища нивата на радон надвишават националното референтно ниво на средно-годишната обемна активност на радон от 300 Bq/m³, определено в Наредба за радиационна защита (ДВ, бр. 16 от 2018 г.).

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ВАРНА ЗА ПЕРИОДА 2024 – 2033 г

Измерените стойности на ОАР (обемна активност на радона) близки до референтното ниво има вероятност да са по-високи поради затварянето на училищата по време на епидемиологичната обстановка и неизползването на помещенията. Тези стойности следва да бъдат анализирани внимателно на фона на резултатите за цялото училище и при необходимост измерванията да се повторят за по-кратко време. В помещения на 22 училища ОАР е над 500 Bq/m³. В тези сгради е необходимо да се проведат мерки за редуциране на нивата ОАР, с цел намаляване на облъчването на децата и персонала.

Поставянето и събирането на детекторите за измерване на нивата на радон се осъществява от представители на РЗИ по области. НЦРРЗ организира, координира, обработва и анализира резултатите от тези обследвания на обществените сгради. Представени са подробни отчети на МЗ, които са налични на интернет страницата <http://www.radon.bg/>.

Оценка на облъчването: На основание новите данни от проучванията на обемни активности на радон в сгради се потвърждава предишната оценка на годишната ефективна доза от инхалиране на радон за българското население, възлизаща на 5,2 mSv. Източници на информация: Национален център по радиобиология и радиационна защита РЗИ Бургас, РЗИ Варна, РЗИ Враца, РЗИ Пловдив и РЗИ Русе

Източници на йонизиращи лъчения на територията на община Варна

Агенцията за ядрено регулиране <http://eservices.bnra.bg/sprIzdLicOut.jsf> поддържа публичен регистър на лицата, извършващи дейности с източници на йонизиращи лъчения (в частност – на територията на община Варна).

Агенцията за ядрено регулиране е издала общо 90 броя лицензи за дейности с ИЙЛ на територията на община Варна, от които:

- за използване на източници на йонизиращи лъчения за медицински цели – 80 броя;
- за използване на източници на йонизиращи лъчения за стопански цели – 5 броя;
- за работа с източници на йонизиращи лъчения с цел техническо обслужване, монтаж, демонтаж, измервания, строителни и ремонтни дейности и услуги – 1 броя;
- за използване на източници на йонизиращи лъчения за осъществяване на контролни – 1 брой;
- за превоз на радиоактивни вещества – 4 броя.

Агенцията за ядрено регулиране е издала 28 броя разрешения за дейности с ИЙЛ за територията на община Варна, от които:

- за строителство, монтаж и предварителни изпитвания на обект с източник на йонизиращо лъчение – 20 броя;
- за временно съхраняване на радиоактивни вещества – 3 броя.
- Внос и износ на радиоактивни вещества – 5 бр.

По данни на РЗИ – Варна на територията на община Варна към края на 2023 г. функционират и подлежат на здравно-радиационен контрол 118 обекта, използващи източници на йонизиращи лъчения.

Като потенциални източници на вътрешно облъчване радионуклидите се разделят на групи според степента на радиационна опасност (радиотоксичността) за професионално облъчвани лица и лица от населението:

1. радионуклиди с много висока радиотоксичност (1-ва група);
2. радионуклиди с висока радиотоксичност (2-ра група);
3. радионуклиди със средна радиотоксичност (3-та група).

Разпределение на обектите с ИЙЛ на територията на община Варна, по степен на сложност, е както следва:

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ВАРНА ЗА
ПЕРИОДА 2024 – 2033 г**

	Първа степен	Втора степен	Трета степен
брой	103	11	4

Основният дял на регистрираните източници се пада на болничните заведения, следвани от Летище Варна, лаборатории и частни фирми.

Възможно радиоактивно замърсяване на територията на община Варна

На територията на община Варна действа План за защита на населението при бедствия на община Варна, включващ *„Част III. Ядрена и радиационна авария, трансграничен пренос на радиоактивни вещества и аварии с радиоактивни източници и материали.“*

На територията на община Варна няма обекти, работещи с радиоактивни вещества. Отдалечеността от АЕЦ „Козлодуй“ е около 350 km, а от АЕЦ „Черна вода“ – 120 km. Затова не може да се прави оценка и характеристика за непосредствена опасност.

Радиоактивно замърсяване и други аварийни събития с възможни радиационни последици за населението и околната среда

Радиоактивно замърсяване би могло да се получи при:

- авария в АЕЦ „Козлодуй“, съпроводена с изхвърляне на радиоактивни вещества в околната среда;
- трансграничен пренос на радиоактивни вещества при авария в АЕЦ „Черна вода“ Румъния или други обекти с ядрени и радиоактивни материали;
- инциденти със сухопътни, плавателни и летателни транспортни средства (автомобили, ж.п. вагони, кораби, самолети), превозващи радиоактивни материали;
- откриване на безстопанствен източник на йонизиращи лъчения /ИЙЛ/;
- превоз на радиоактивни отпадъци /РАО/ и /или ИЙЛ/;
- използване на ядрени и радиоактивни материали за терористични цели, саботаж и др.;
- умишлено радиоактивно замърсяване на публични места, питейни водоизточници, хранителни продукти и потребителска продукция;
- при падане на сателит, хранен с ядрен реактор или с ядрени вещества и /или ИЙЛ/;
- пожар на място с наличие на ИЙЛ.

Фактори, обуславящи радиационния риск за населението са:

- количество и радионуклеидния състав на изхвърлените в околното пространство радиоактивни вещества;
- метеорологичните условия по време на аварията;
- годишния сезон;
- разстояние до населените места и места на интензивно движение на хора и животни;
- характер на застрояване и плътност на заселване на населените места;
- метеорологични, хидрологични и почвени характеристики на територията;
- вид на земеделските култури и трайни насаждения;
- източници и организация на водоснабдяването на населението;
- начин на изхранване на населението.

Радиационни последици при авария в АЕЦ „Козлодуй“

При радиационна авария в някои от реакторите на АЕЦ „Козлодуй“ ще възникне сложна радиационна обстановка на площадката на централата и по следата на разпространение на радиоактивния облак. Ще се повиши радиоактивният фон и повърхностното замърсяване на голяма част от територията на страната. Ще се получи повсеместно радиационно замърсяване на територията от изхвърлените в атмосферата радионуклеиди.

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ВАРНА ЗА
ПЕРИОДА 2024 – 2033 г**

В резултат на изхвърляне на радионуклиди в околната среда при авария в ядрен реактор част от територията на страната може да бъде радиоактивно замърсена и може да се очаква замърсяване на урбанизирани територии, земеделски площи и гори в засегнатите райони.

Предвид особеностите на радиоактивното замърсяване, при преминаване на облак с радиоактивен прах, повишаване на радиационния фон може да се очаква по цялата територия на общината /паркове, гори, поля, водни площи и др./. Основните изотопи, определящи радиоактивното замърсяване и техния период на полуразпад се очаква да бъдат: йод 131 - 8 дни; барий - 12 дни; цирконий - 65 дни; цезий 134 - 2 год; стронций 90 – 28 год; цезий 137 – 30 г.

Община Варна попада извън зоната на строг контрол при авария в АЕЦ „Козлодуй“. Вземайки предвид отдалечеността ѝ от централата и най-вероятните (застрашаващи) метеорологични условия в следващите таблици е показана очакваната радиационна обстановка и очакваната доза на облъчване на открито и човешки загуби:

Разстояние от АЕЦ [km]	Направление на вятъра [градуси]	Време за достигане на радиоактивния облак до община Варна при средна скорост на вятъра [h]			Мощност на очакваната доза	
		Конвекция 2 m/s	Изотермия 5 m/s	Изотермия 10 m/s	[mGy/h]	[mR/h]
350	280	32	17	9	7	0.7

Очаквана доза на облъчване на открито [сGy]			Очаквани непосредствени загуби на хора
1 ден	1 месец	1 година	
0,5	1	5	не се очакват

Радиационни последици от трансграничен пренос на радиоактивни вещества при авария в АЕЦ „Черна вода“

АЕЦ „Черна вода“ в Румъния е въведена в експлоатация през 1996 г. с един реактор от типа „КАНДУ“. Това е канадски реактор и е най-разпространения тип от т. н. „Реактори с тежка вода под налягане“. Теплоотделящите елементи се състоят от таблетки от необогатен уран. Те са разположени хоризонтално в канали, изработени от циркониеви сплави. Тези канали са разположени в басейн, запълнен с тежка вода с ниски температури и налягане. Характерно за този тип реактори е, че като забавител се използва тежка вода под налягане, а като топлоносител се използва обикновена или тежка вода под налягане.

В момента на авария в зависимост от конкретните метеорологични условия, замърсяване може да се получи на част от територията на областите Силистра, Русе, Добрич и Варна като се има в предвид и възможното допълнително замърсяване с тритий.

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ВАРНА ЗА
ПЕРИОДА 2024 – 2033 г**

ЗОНА за неотложни защитни мерки на АЕЦ „Черна вода“ на територията на Република България (50 километрова зона) – включва населени места в рамките на територията на област Добрич.

Това налага вземането на специални мерки за осигуряване на радиационна защита на населението в случай на трансграничен пренос на радиоактивни вещества при авария в АЕЦ „Черна вода“:

- оповестява се населението за аварията и се разясняват мерките и поведението му при трансгранично радиоактивно замърсяване чрез оперативния дежурен на Оперативния център на ГД ПБЗН – МВР София, чрез ОЦ – на РД ПБЗН – Варна и чрез медиите;
- преминава се в режим на непрекъснато измерване на системите за радиационен контрол;
- привеждат се в готовност силите на ЕСС в област Варна;
- извършва се йодна профилактика (при необходимост);
- извършва се анализ на води, хранителни продукти, фуражи и др. в лабораториите по гама спектрометричен анализ.

Утежняване на радиационната обстановка и допълнителни замърсявания ще се получат при валежи. В тези случаи основното замърсяване ще бъде във водни басейни, подпочвени води и питейни водоизточници. Затова в такива условия при мониторинга на замърсяванията с радиоактивни вещества е необходимо да се следи за замърсявания с тритий.

Територията на община Варна е извън зоната на строг контрол при авария в АЕЦ „Черна вода“.

В следващите таблици е представена информация за прогнозираната радиационна обстановка, предвид отдалечеността на общината от централата при най-вероятните (застрашаващи) метеорологични условия.

Разстояние от АЕЦ (km)	Направление на вятъра (градуси)	Време за достигане на радиоактивния облак до община Варна при среден вятър (h)			Мощност на очакваната доза	
		Конвенция 2 m/s	Изотермия 5 m/s	Изотермия 10 m/s	mG/h	mR/h
120	5	11h 30 min	6h 10min	2n 50min	653	65.3

Очаквана доза на облъчване на открито при престой (сGy)			Очаквани непосредствени загуби на хора
1 ден	1 месец	1 година	не се очакват
0,5	1	5	

Аварии с радиоактивни източници

Радиоактивни материали под формата на закрити радиоактивни източници намират широко приложение като прибори в промишлеността, медицината, изследователската и учебната дейност. Активността на тези източници варира в широк обхват. Аварийни ситуации с такива материали могат да възникнат при нарушен контрол на правилата

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ВАРНА ЗА ПЕРИОДА 2024 – 2033 г

за ползване или нарушаване инструкцията за работа с прибори, ползващи радиоактивни материали. Освен опасността от външно облъчване, повредените източници от всякакъв вид и големина могат да доведат и до радиоактивно замърсяване на околната среда, а при разпръскване може да се предизвика замърсяване на въздуха с радиоактивни аерозоли.

Транспортни операции с автомобилен, железопътен, въздушен и воден превоз на радиоактивни източници или радиоактивен материал – Основният проблем при транспортни аварии с такива радиоактивни продукти е, че те могат да възникнат навсякъде. При транспортните аварии освен водача на транспортното средство и съпровождащия екип, на опасност може да бъде изложено и населението в близост до аварията.

Нейонизиращи лъчения на територията на община Варна

Източниците на нейонизиращи лъчения на територията на община Варна могат да се класифицират както следва:

- радиопредаватели на къси, средни и дълги вълни;
- частни радиостанции на УКВ;
- телевизионни предаватели и ретранслатори;
- подстанции за високо напрежение;
- електропроводи;
- трафопостове, захранващи жилищни квартали;
- базови централи на мобилните оператори;
- системи за мобилни комуникации на транспорт, полиция, бърза помощ и др.;
- радарни системи и други сателитни връзки;
- електротранспорт и токоизправители за електротранспорта.

ЗАЩИТЕНИ ТЕРИТОРИИ И ЗОНИ, ГОРИ И БИОЛОГИЧНО РАЗНООБРАЗИЕ

Национална екологична мрежа

Националната екологична мрежа се състои от защитени територии, обявени според изискванията на Закона за защитените територии и защитени зони, които се обявяват според изискванията на две основни за опазването на околната среда Директиви на Европейския съюз – Директива 92/43/ЕЕС за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна (наричана накратко Директива за местообитанията) и Директива 2009/147/ЕС за опазване на дивите птици (наричана накратко Директива за птиците). Двете Директиви са транспонирани в българското законодателство чрез Закона за биологичното разнообразие. В Националната екологична мрежа приоритетно се включват КОРИНЕ места, Рамсарски места, важни места за растенията и орнитологично важни места.

Опазването и устойчивото ползване на биологичното разнообразие в Република България се урежда със Закона за биологичното разнообразие (ЗБР). Държавата изгражда *Национална екологична мрежа* (НЕМ), включваща защитени територии, съгласно Закона за защитените територии и защитени зони, като част от Европейската екологична мрежа НАТУРА 2000 с цел опазването на представителни за България и за Европа типове природни местообитания и местообитания на застрашени, редки и ендемични растителни, животински и гъбни видове в рамките на НЕМ.

Целите на Националната екологична мрежа са: дългосрочно опазване на биологичното, геологично и ландшафтно разнообразие; осигуряване на достатъчни по площ и качество места за размножаване, хранене и почивка, включително при миграция, линееене и зимуване на дивите животни; създаване на условия за генетичен обмен между разделени популации и видове; участие на Република България в

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ВАРНА ЗА
ПЕРИОДА 2024 – 2033 г**

европейските и световни екологични мрежи; ограничаване на негативното антропогенно въздействие върху защитени територии.

Към настоящия момент в България са обявени 1043 защитени територии, които обхващат приблизително 5,3% от територията на страната. Според Закона за защитените територии, защитените територии са 6 категории (в скобите е посочен броят за всяка категория): резервати (55), национални паркове (3), природни забележителности (352), поддържани резервати (35), природни паркове (11), защитени местности (587).

Защитени територии в община Варна

На територията на община Варна попадат посочените в таблицата защитени територии:

№	Наименование на защитените територии	Документ и дата на обявяване	Документи за промяна	Цели на опазване	Землище на населено място*	Площ (ха)
I. Категория Природни паркове						
1	Златни пясъци (Код 2)	Постановление (Заповед) №2134 от 03.02.1943 г. (обн., ДВ, бр.32/1943 г.), обявен за Народен парк	Заповед № РД-801/29.10.1979, Заповед № РД-278 от 10.04.1981. Заповед № РД-580 от 14.08.2001	Запазване на растителни и животински общества и характерни земни образувания и пейзажи, имащи научна и културна стойност и значение.		1 324,7
II. Категория Защитени местности						
2	Ракитник (Код 168)	Заповед №РД-534 от 25.09.1978 г.,	Прекатегоризация със Заповед №РД-818 от 23.08.2002 г., бр. 86/2002	Опазване на находище на раkitник.	град Варна	2,2
3	Аладжа манастир (Код 163)	Заповед №2132 от 03.02.1943 г.	Заповед №1171 от 24.09.1951 г., бр. 87/1951 Заповед № РД-813 от 23 август 2002 г. ДВ бр. 86 от 10.09.2002 г. Министерство на	Опазване на територии с забележителен ландшафт. Опазване на местообитанията на застрашени и редки растителни и животински видове и	град Варна	17,0

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ВАРНА ЗА
ПЕРИОДА 2024 – 2033 г**

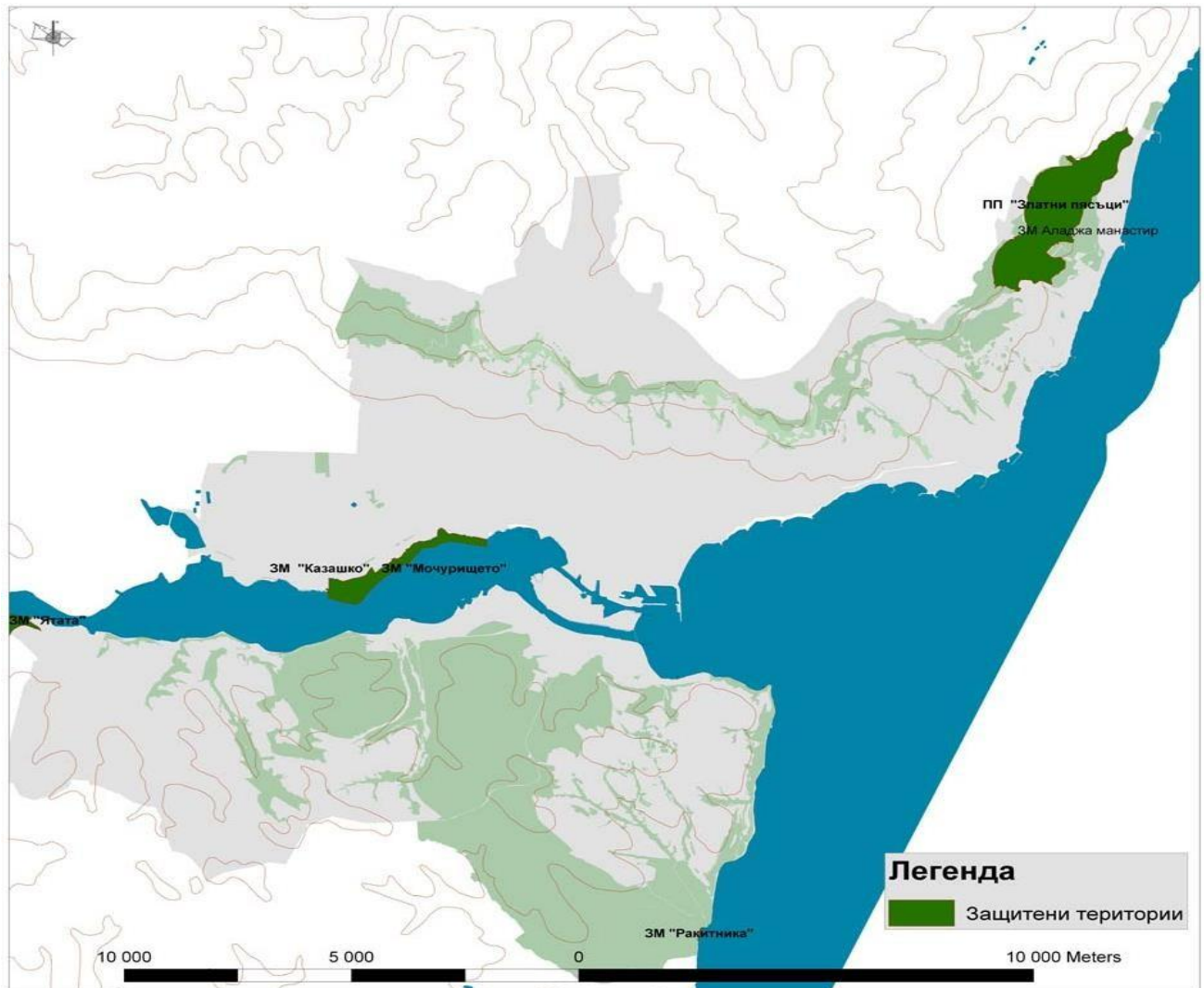
			околната среда и водите	съобщества.		
4	Казашко (Код 119)	Заповед №РД-49 от 15.02.1995 г., бр. 21/1995		Запазване естествените местообитания на защитени и редки видове птици и растения, включени в Червена книга на РБ; За цялостно опазване на биотопа с важно значение за възстановяване чистотата на езерните води и биологичното разнообразие на безгръбначната фауна.	град Варна, с. Казашко, с. Тополи	125,12
5	Лиман (Код 171)	Заповед №РД-415 от 12.06.1979г. ДВ бр. 415/1979г.	Прекатегоризация със Заповед №РД-821/23.08.2002г.	Опазване на лиман с неговата флора и фауна	Град Варна	5,2
6	Мочурището (Код 466)	Заповед №РД-38/21.01.2004 г.	Заповед №РД-515 от 12.07.2007 г., бр. 72/2007	Опазване на естествените местообитания на редки и защитени видове птици за постигане на тяхното благоприятно природозащитно състояние;. Възстановяване на местообитания на видове птици по т. 2, за които е необходимо подобряване на природозащитното им състояние;	град Варна, село Тополи	21,83
7	Ятата (Код 161)	Заповед №РД-694 от 23.07.1987 г., бр. 63/1987	Прекатегоризация със Заповед №РД-811 от 23.08.2002 г., бр. 86/2002	Опазване на естествените местообитания на редки и защитени видове птици.	село Константиново	154,0

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ВАРНА ЗА ПЕРИОДА 2024 – 2033 г

* на територията на община Варна

<http://eea.government.bg/zpo/bg/result1.jsp>

На фигурата по-долу са показани местоположенията на защитените територии, попадащи частично или напълно на територията на община Варна.

Защитени територии в община Варна

Природен парк „ЗЛАТНИ ПЯСЪЦИ“

Документи за обявяване: Постановление на Министерски Съвет № 2134 от 03.02.1943 г., бр. на Държавен вестник 2134-1943 г.

Документи за промяна:

1. Промяна в площта - увеличаване със Заповед №РД-801 от 29.10.1979 г., бр. 99/1979 на Държавен вестник 801-1979 г.
2. Промяна в площта - увеличаване със Заповед №РД-278 от 10.04.1981 г., бр. 35/1981 на Държавен вестник 278-1981 г.
3. Прекатегоризация със Заповед №РД-580 от 14.08.2001 г., бр. 81/2001 на Държавен вестник 580-2001 г.
4. Приемане на План за управление с Решение №460 от 20.06.2011 г., бр. 61/2011 на държавен вестник 460-2011 г.

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ВАРНА ЗА ПЕРИОДА 2024 – 2033 г

Цел на обявяване:

Запазване на растителни и животински съобщества и характерни земни образувания и пейзажи, имащи научна и културна стойност и значение.

В района на Природен парк „Златни пясъци“ се забраняват:

Извеждане на сечи, освен санитарни и отгледни до приемането на устройствен проект;

Ловът и ловностопански мероприятия;

Безпокоенето на дивите животни, разрушаването на гнездата и леговищата им, както и вземането на техните малки и яйцата им;

Късането на цветя, чупенето на клони, както и други дейности, с които се поврежда растителността;

Разкриването на кариери, провеждането на минно-геоложки и др. дейности, които изменят естествения облик на местността или водния режим;

Повреждането или унищожаването на надписите, табелите, пътеводните и други знаци.

Припокриване (частично или пълно):

1. Защитена местност: АЛАДЖА МАНАСТИР
2. ЗЗ по директивата за местообитанията: Златни пясъци
3. ЗЗ по директивата за птиците: Батова

Природен парк Златни пясъци е най-малкият (1324,7 ха) от 11-те природни паркове в страната. Разположен е на 17 км северно от Варна. Природният парк е Защитена зона за опазване на природните местообитания и дивата флора и фауна, част от екологичната мрежа Натура 2000. На север граничи с Кранево, на запад със землищата на Кичево и Осеново, на изток с пътя Варна – Кранево, а на юг със землището на Варна. Средната надморска височина е 110 m. Най-високата точка е Чиплак тепе (269,3 m). Преобладават участъците с височина между 101 и 200 m. Общата му дължина е 9,2 km, а средната му ширина е 1,2 km. На територията на парка има разработени туристически маршрути, кътове за отдих, организират се зелени училища.

Обхваща част от склоновете на Франгенското плато. Релефът е хълмист с изразен свлачищен, стъпаловиден характер. Към морето от скалните венци се спускат стръмните била Аладжа манастир – Горно герме, Чиплак тепе – Златни пясъци и Калето – Бялата стена. През територията му преминават доловете Миризливата вода, Гюргенлъка и Бати бунар. Територията на парка е част от Черноморската климатична подобласт на Континентално-Средиземноморската климатична област.

Съгласно критериите на Световния съюз за защита на природата е поставен в пета категория защитени територии – защитен ландшафт. Обявен е за Народен парк на 3 февруари 1943 г. Постановление (Заповед) №2134 от 03.02.1943 г. на Министъра на земеделието и държавните имоти (обн., ДВ, бр.32/1943 г.) с площ 240 ха, като територията е изменяна (разширявана) последователно със Заповед №801 от 29.10.1979 г. на председателя на КОПС при МС (823,7 ha) и Заповед №278 от 10.04.1981 г. на председателя на КОПС при МС (1320,2 ha). От 2001 г. със Заповед №580/14.08.2001 г. (обн., ДВ, бр.81/2001 г.) е прекатегоризиран в Природен парк.

Той се намира в близост до град Варна, между скалния ръб на Франгенско плато и морския бряг, в непосредствена близост до курорта Златни пясъци. Общата дължина на парка е 9,2 km, а средната ширина – 1,2 km. Обликът на парка се определя от дървесните и храстовите формации, които заемат около 90% от площта му.

Природният парк обхваща части от териториите на общините Варна и Аксаково. Всички площи са горски фонд. 98% от територията на парка попадат в територията на община Варна (1294,5 ха от 1320,2 ха).

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ВАРНА ЗА ПЕРИОДА 2024 – 2033 г

С най-голямо участие са смесените широколистни насаждения с преобладаващо участие на обикновен габър, цер и благун. Територията включва ценни и редки екосистеми с голямо разнообразие: лонгозен и сублонгозен тип; субсредиземноморски храстови екосистеми; находища на редки ендемитни и реликтни видове. Най-ефектни са лонгозните с множество лиани – бръшлян, повет, скрипка, дива лоза, гърбач, хмел. На територията на природния парк са установени около 200 висши растения, като около 20 от тях се отнасят към категорията на редките, застрашените и защитените видове. Установени са 8 вида влечуги, включително смокът мишкар, големият стрелец и двата вида сухоземни костенурки. Орнитофауната включва над 80 вида птици, повечето от които са горски обитатели. Най-често се срещат косове, дроздове, синигери, кълвачи, сойка, а от хищните птици – малък орел, обикновен мишелов, голям ястреб, бухал, горска улулица, сокол орко. Паркът е богат на защитени растения – лимодрумът е терциерен реликт; кавказката иглика, съсънката и източният лопох са много редки, включени в Червената книга на Р България.

В парка е изградена посетителска инфраструктура – има маркирани и благоустроени с алеи и кътове за отдих, 6 маршрута, стари чешми, места с изглед към морето.

Местообитания

В Плана за управление на ПП „Златни пясъци“, типове природни местообитания са разработени съгласно Европейска класификационна система на природните местообитания (хабитати) EUNIS Habitat classification и Класификация на Палеарктичните местообитания (Classification of Palearctic habitats), Типове местообитания са съответно: по EUNIS (включително подединиците) са 28, а по Палеарктичната – 27. Единадесет от тях обединяващи 15 хабитата от EUNIS са от Директива 92/43ЕЕС и са включени в европейската мрежа NATURA 2000.

Растителност

ПП „Златни пясъци“ се намира ботаникогеографски във флористичния район на Северното Черноморско крайбрежие от Западнокрайбрежния Черноморски окръг в Евксинска провинция на Европейската широколистна горска област. Развитието на растителната покривка се определя в голяма степен и от въздействието на морето върху различните характеристики на умерено континенталния макроклимат, наклона на терена в цяло и в отделните участъци, геоложката основа, овлажняването на почвите, антропогенното въздействие. Естествената растителност се характеризира с развитие на дървесни съобщества доминирани от келяв габър, цер, благун, космат дъб, мъждрян, полски клен, дръжкоцветен дъб, сребролистна липа, полски ясен и др., принадлежащи, с малки изключения, към неморалния (широколистен горски) средноевропейски тип. Почти цялата територия на парка е заета от такива ксеротермни, термофилни широколистни гори. Развитието на по-скоро сублонгозна, отколкото лонгозна растителност в ниските части на парка е една от най-специфичните особености на горската растителна покривка. В състава им участват видове като полски ясен (*Fraxinus oxycarpa*), полски бряст (*Ulmus minor*), летен дъб (*Quercus robur*), бяла топола (*Populus alba*), черна елша (*Alnus glutinosa*), висока скрипка (*Smilax excelsa*), гръцки гърбач (*Periploca graeca*), евксинският вид битински синчец (*Scilla bithynica*) и др. Поради смекчаващото континенталния климат влияние на морето, в тези гори участват много средиземноморски и субсредиземноморски видове. Ценни за биоразнообразието на парка биха били разположените в непосредствено съседство с парка храстови и тревни видове и техни фитоценози от субсредиземноморската флора – люляк (*Syringa vulgaris*), храстовиден смин (*Jasminum fruticans*), драка (*Paliurus spina-christis*), храстовидна зайчина (*Coronilla emerus*), смрадлика (*Cotinus coggygia*) и др., някои от които са редки за флората на България.

Лечебни растения

Над 150 растителни вида, срещащи се на територията на ПП „Златни пясъци“, могат да бъдат класифицирани като лечебни растения според смисъла на Закон за лечебните растения. От тях 58% са многогодишни тревисти растения, 14% са дървета,

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ВАРНА ЗА ПЕРИОДА 2024 – 2033 г

по 13% са храсти и едногодишни тревисти растения и 2% са двегодишни растения.

Фауна

Животинският свят в ПП „Златни пясъци“ не е много разнообразен, поради силната антропогенна преса. Районът е силно урбанизиран и се използва активно за рекреационни цели.

Безгръбначни

От разгледаните групи безгръбначни животни в ПП „Златни пясъци“ и околностите му са намерени 621 вида, които принадлежат към 3 типа, 6 класа, 22 разряда и 120 семейства. Консервационната стойност на отделните видове е различна. Тя е особено висока, когато за един вид се съчетаят повече от един критерии (редки и ендемични, редки и реликтни и др.).

Земноводни и влечуги

От разгледаните групи гръбначни животни, обитаващи и вероятно обитаващи територията на парка и околностите му са включени 11 вида земноводни: 3 вида опашати и 8 вида безопащати; 19 вида влечуги: 3 вида костенурки, 10 вида гущероподобни и 6 вида змии.

Орнитофауна

На територията на Природен парк „Златни пясъци“ са установени 122 вида птици, наблюдавани през последните 45 – 50 години – 31,8% от птиците установени за страната (Мичев, Янков, 1993). Гнездящите птици са 33,4% от гнездящите в България видове (Нанкинов и кол., 2004). От тях 106 са защитени от българското законодателство. Понастоящем гнездящите птици на територията на Парка са 86 вида. От тях 72 вида са защитени. Постоянни са 46 вида от гнездящите птици, а прелетни са 40 вида. Местоположението на парка на Западночерноморския миграционен път на птиците е предпоставка по време на пролетна и есенна миграция да се наблюдават още 32 вида. Три вида от дневните грабливи птици са изчезнали от района. 45 вида от гнездящите и мигриращи през територията на парка птици са включени в Директива 79/409 на Съвета на Европейската икономическа общност за опазване на дивите птици.

Дребни бозайници

В ПП „Златни пясъци“ са установени и описани 27 вида дребни бозайници, от които 7 вида насекомоядни и 20 вида гризачи. Дребните наземни бозайници, срещащи се на територията на Природния парк, представляват 64% от тази фауна за България. От дребните бозайници 7 вида са включени в ЗБР. Три от видовете (хомяците) са включени в Червената книга на България в категория „редки“. Десет от видовете са включени в IUCN, а 12 в Бернската конвенция.

Прилепна фауна

Като постоянни елементи на прилепната фауна на ПП „Златни пясъци“ със сигурност може да се счита Малкия подковонос (*Rhinolophus hipposideros*), Кафяво прилепче (*Pipistrellus pipistrellus*), Ръждив вечерник (*Nyctalus noctula*) и Пещерен дългокрил (*Miniopterus schreibersii*). Този видов състав, еднакво представен както от пещеролюбиви видове, така и от видове, предпочитащи горски хабитати, отразява богатството от подземни убежища, съчетано с богата и добре запазена горска растителност. Мигриращ вид тук е Натузиевото прилепче (*Pipistrellus nathusii*). Всички установени видове прилепи са под закрилата на националното законодателство и на редица международни конвенции, ратифицирани от Република България. Всички видове от род *Pipistrellus* са обект на закрила и от CITES (Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Flora and Fauna).

Едри бозайници

Установени и описани за района на ПП „Златни пясъци“ са 14 вида едри бозайници, от които 11 вида хищници и 3 вида чифтокопитни. Описаното видово разнообразие е 61%

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ВАРНА ЗА ПЕРИОДА 2024 – 2033 г

от едробозайната фауна на България. От едрите бозайници в приложения II, III на ЗБР са включени 4 вида, а в Червената книга на България – 3 вида (златка, пъстър и степен пор). Двата вида порове са в категория „застрашени“ на IUCN, а дивата котка е включена в CITES.

От едрите бозайници основните застрашени видове са три. Дивата котка (*Felis silvestris*) е вид, който въпреки високата природозащитна стойност за България няма консервационна значимост, предвид относително високата плътност. За този вид основна заплаха е генетичното замърсяване, поради хибридизация с домашната котка. От двата вида порове с по-висока консервационна значимост, предвид изключително ниската си плътност и унищожаването на степните хабитати, е Степния пор (*Mustela eversmanni*). Този вид е с неизяснено съвременно разпространение и присъствието му в парка изисква потвърждение. Поради основно нощната активност и потайния начин на живот, видът е труден за установяване. Ниската плътност прави малка вероятността животното от този вид да бъде намерено на пътя, което се случва често с пъстрия пор. Златката (*Martes martes*) е другия рядък и застрашен вид за района. Сведения за вида са основно от блъснати или отстреляни по погрешка индивиди. Неговите местообитания са старите и усойни гори с хралупати дървета и развит подрост.

Защитена местност „МОЧУРИЩЕО“

С цел ограничаване на антропогенното въздействие върху защитена местност „Казашко“, със Заповед №РД-38/21.01.2004 г. е обявена първата в България буферна зона около влажна зона с площ от 21,83 ха. Със Заповед №РД-515/12.07.2007 г. на министъра на околната среда и водите, буферната зона е прекатегоризирана в защитена местност.

Режим на дейности:

В района на защитена местност „Мочурището“ се забраняват:

1. Всякакво масивно строителство, освен в случаите, посочени в Закона за опазване на земеделските земи и чл.2 на Наредба №2 на Министерството на регионалното развитие и благоустройството и Министерството на земеделието, горите и аграрната реформа от 1998 г. и тези, посочени в чл. 6, буква „г“ от Наредба №2 на Министерството на териториалното развитие и строителството от 1995 г. за правила и нормативи за териториално устройственото планиране на Черноморското крайбрежие;
2. Ловуването, престоя или движението на лица, носещи капани, примки, арбалети, лъкове, огнестрелно оръжие в сглобено или разглобено състояние, с изключение на законно притежавано оръжие за самоотбрана (пистолети и револвери);
3. Безпокоенето, убиването, упойването, улавянето, вземането, пренасянето, превозването на живи, ранени или убити диви животни и разпознаваеми части от тях, както и техните малки, яйца и други жизнени форми и разрушаване на леговища;
4. Пашата на свине;
5. Пашата на други домашни животни без пастир;
6. Паленето на тръстика;
7. Косенето на тръстика, освен при доказана необходимост и след съгласуване с МОСВ;
8. Замърсяването с вредни вещества и битови, строителни, промишлени и други отпадъци, както и внасяне на химични средства и препарати за растителна защита, с изключение на посочените в одобрения от Министерството на земеделието, горите и храните списък.

Припокриване:

33 по директивата на птиците „Варненско- Белославско езеро“

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ВАРНА ЗА ПЕРИОДА 2024 – 2033 г

Защитена местност „ЯТАТА“

Обявена е като природна забележителност със Заповед №694/23.07.1987 г. (обн., ДВ, бр.63/1987 г.) през 1987 г., а със Заповед №РД-811/23.08.2002г. (обн., ДВ, бр.86/2002 г.) е прекатегоризирана в „защитена местност“, с площ 154 ха. Намира се на 25 km западно от град Варна, в непосредствена близост до град Белослав, разположена е на южния бряг на плавателния канал, свързващ Варненското и Белославското езеро. Попада основно в землището на град Белослав (община Белослав) и много малка част в землището на село Константиново (община Варна).

По своята същност представлява изкуствен водоем, създаден и съществуващ благодарение на човешката дейност. Местността съчетава няколко типа местообитания, включващи скални венци, гористи склонове и обширни ливади. Най-характерни са заблатените територии, които заемат около една трета от площта на езерото и са разделени на две части: южна – сладководна и северна – соленоводна. Бреговете на соленоводната са покрити с халофитна растителност, сред която преобладава солянката. Крайбрежните участъци на сладководния водоем са обрасли с водолюбива растителност с преобладаване на обикновената тръстика и широколистния папур. Територията западно и северно от водоема се заема от открити площи, обрасли с мезоксеротермна тревна растителност, представена основно от луковична ливадина, пасищен райграс и др. Зоната е естествено местообитание на редки и застрашени видове водолюбиви птици. Защитената местност е особено важна за птиците по време на миграцията и зимуването им. На територията на защитената местност са установени 220 вида птици, от които 60 са гнездящи. Тук е една от най-големите концентрации на малки корморани в България. Могат да се наблюдават видове като белоока потапница, поен лебед, бял и червен ангъч, голяма и малка бяла чапла, бухал, белоопашат мишелов, орел змияр, орел рибар и др. Приоритетна за опазване е и колонията от лалугери, обитаваща ливадите в западната част на ЗТ. Местността е подходяща за орнитологичен туризъм.

Цели на обявяване:

1.Опазване на естествените местообитания на редки и защитени видове птици.

Режим на дейности:

В границите на защитената местност се забраняват:

- убиване, улавяне и безпокоене на птиците, разваляне на гнездата или събиране на яйцата и малките им;
- ловуване;
- сечи, освен отгледни и санитарни;
- строителство, разкриване на кариери и всякакви други дейности, с които се изменя естествения облик на местността или водния режим;
- изхвърляне на непречистени води от пречиствателната станция или фенолни продукти.

На територията на защитената местност се разрешава:

- Залесяване с подходящи дървесни видове, съгласувано с Комитета за опазване на природната среда;
- Биотехнологични мероприятия, подобряващи условията за размножаване на водолюбивите птици;
- Ремонти и други видове работи, свързани с поддръжката на пречиствателната станция;
- Паркоустройство на крайните западни части по изготвен за целта проект;
- Извеждане на отгледни и санитарни сечи в периода от 15 август до 1 март;

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ВАРНА ЗА ПЕРИОДА 2024 – 2033 г

- Ползване на земите от селскостопанския фонд по традиционния начин.

Припокриване (частично или пълно):

Защитена зона по директивата за птиците: „Ятата“.

Защитена местност „КАЗАШКО“

Обявена е със Заповед №РД-49/15.02.1995 г. (обн., ДВ, бр.21/1995 г.) на Министъра на околната среда и водите, с площ 125,12 ха. Намира се източно от село Казашко, община Варна. Заема обширен тръстиков масив по северния бряг на Варненско езеро и прилежаща акватория от Варненското езеро – ивица с ширина 250 м. Въпреки, че по-голямата част от територията е заета от потопени тръстикови масиви и езерна акватория, се включват и други ценни биотопи: пясъчни коси, влажни ливади, съобщества от обикновена тръстика, крайбрежен камъш и теснолистен папур. В чертите на тръстиковия масив се срещат и обикновено ленивче, блатен ранилист, блатно еньовче и др. Освен наличието на изброените характерни растителни съобщества, ценността на обекта се допълва и от наличието на спиролистен оман, жабешка дзука, приморски триостенник, блатен кострец, степен пащърнак, възлоцветна целина. Районът осигурява спокойно пребиваване и богата хранителна база по време на размножаване, миграция и зимуване на голям брой птици. Установени са 142 вида птици, сред които 44 гнездящи, 105 защитени и 38 включени в Червената книга на Р България като редки и застрашени от изчезване в страната. Могат да се наблюдават видове като зеленоглава патица, кафявоглава потапница, малък воден бик, малка бяла чапла, тръстиков блатар, саблеклюн, лиска и др. По време на миграция мястото е от важно значение за малкия корморан, розовия пеликан, белия щъркел, представители на сем. чаплови и сем. дъждосвирици. Местността е подходяща за орнитологичен туризъм.

Цели на обявяване:

1. Запазване естествените местообитания на защитени и редки видове птици и растения, включени в Червената книга на РБ.

2. За цялостно опазване на биотопа с важно значение за възстановяване чистотата на езерните води и биологичното разнообразие на безгабначната фауна.

Режим на дейности:

В района на защитената местност се забраняват:

- Всякакво строителство, разкриване на кариери, разораване на земите и промяна на естествения облик на местността;
- Удълбаване и засипване на акваторията на защитената местност, както и замърсяването на водите ѝ по какъвто и да е начин;
- Всякакъв лов;
- Улавяне и опръстеняване на гнездящите или мигриращите птици;
- Всякакъв риболов с изключение на спортния;
- Паша на свине;
- Палене и коситба на тръстиката, освен при доказана необходимост и след съгласуване с Министерството на околната среда и водите;
- Сеч на храсти и дървета;
- Увреждане и унищожаване на бентоса по какъвто и да е начин.

В района на защитената местност се разрешават:

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ВАРНА ЗА
ПЕРИОДА 2024 – 2033 г**

- Спортен риболов;
- Паша на домашни животни (овце и крави) с пастир в заблатените ливади и крайбрежните участъци.

Припокриване (частично или пълно): 33 по директивата за птиците: Варненско – Белославско езеро

Защитена местност „ЛИМАН“

"ЛИМАН" е защитена местност, обхващаща община Аврен и част от град Варна. Състои се от 5,20 хектара. Защитен режим е наложен през 1979г. с цел опазване на характерната блатна флора и фауна. Обявена е за национално значима местност от правителството на 23 август 2002г с цел опазване на специфичните животински и растителни видове на лимана, както и биоразнообразието в регионалния горски и селскостопански фонд.

В буквален превод думата лиман е средновековна гръцка дума, която има значения на "залив" и "пристанище". Нарича езеро или естуар, образувани при устието на река, където течението е ограничено от наносна коса.

Документи за обявяване: Заповед № РД-415 от 12.06.1979 г., бр. 56/1979 на Държавен вестник

Документи за промяна: Заповед № РД-821 от 23.08.2002 г., бр. 86/2002 за прекатегоризация

<i>Цели</i>	<i>на</i>	<i>обявяване:</i>
Опазване на лиман с неговата флора и фауна.		

Режим на дейности:

- Забранява се кастренето и повреждането на дърветата;
- Забранява се късането или изкореняването на растенията
- Забранява се паша на домашни животни;
- Забранява се безпокоенето на диви животни и вземане на техните малки или яйцата им, както и разрушаване на гнездата и леговищата им;
- Забранява се разкриването на кариери, провеждането на минно-геоложки и други дейности, с които се поврежда или изменя както естествения облик на местността, така и на водния и режим;
- Забранява се извеждането на сечи, освен отгледни и санитарни.

Припокриване	(частично	или	пълно):
1. 33	по	директивата	за
2. 33	по	директивата за птиците:	Галата

Защитена местност „РАКИТНИК“

Защитена местност „Ракитник“ се намира на около 800 метра южно от хижа „Черноморец“, като в площта се включват пясъчни дюни с плажова ивица и влажна зона – местообитание на редица защитени видове растения, птици и бозайници. Представлява лесонепригодна голина, държавна горска територия, подотдел 320-9.

Намира се в землището на град Варна, площта е 2,2 хектара и представлява естествено местообитание на рядък вид – раkitник, наричан още „облепиха“. Известен е като крушовидно дърво или клонест храст, растящ по крайморските пясъци в Европа, Югозападна и Централна Азия. Месестите оранжеви плодчета са богати на витамини,

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ВАРНА ЗА ПЕРИОДА 2024 – 2033 г

етерични масла и микроелементи. Находището се намира на стръмен бряг в района на нос Галата, между хижа „Черноморец“ и местността Паша дере и е единственото в страната. Включен е в Червената книга на България с категория „застрашен“. До находището има достъп по асфалтов и горски път. Местността е с експозиционна стойност и е подходяща за ботанически туризъм.

Документи за обявяване: Заповед №РД-534 от 25.09.1978г.

Документи за промяна: Заповед №РД-818 от 23.08.2002 г.

Цели на обявяване:

Опазване на находище на раkitник.

Режим на дейности:

- Забранява се кастренето и повреждането на дърветата.
- Забранява се късането или изкореняването на растенията.
- Забранява се пашата на домашни животни.
- Забранява се преследването на диви животни и вземане на техните малки или яйцата им, както и разрушаване на гнездата и леговищата им.
- Забранява се разкриването на кариери, провеждането на минно-геоложки и други дейности, с които се поврежда или изменя както естествения облик на местността, така и на водния ѝ режим.
- Забранява се всякакво строителство, освен в случаите, когато такова е предвидено в устройствения проект на защитената територия.

Припокриване (частично или пълно):

ЗЗ по директивата за птиците „Галата“.

ЗЗ по директивата за местообитанията „Галата“

Защитена местност „АЛАДЖА МАНАСТИР“

С Постановление №2123 от 03.02.1943 г. на министерството на земеделието и държавните имоти обявената за старинна пещера с Постановление №15371 от 22.11.1928 г. „Аладжа манастир“ е обявена за „природен паметник и природно историческо място“. Защитената местност е променена със Заповед №1171 от 24.09.1951 г. (обн., ДВ, бр. 87/1951), а със Заповед № РД-813 от 23.08.2002 г. на Министъра на околната среда и водите територията е прекатегоризирана от „историческо място „Старинната пещера „Аладжа манастир“ с район гора и др. земи около нея“ в „защитена местност с наименование „Аладжа манастир“ (обн., ДВ, бр.86 от 10.09.2002 г.).

Защитената местност, 17 ха, заема обширен скален венец заедно със средновековен скален манастир от XIV в., който е с национално значение. Местността е със забележителен ландшафт и е местообитание на застрашени и редки растителни и животински видове и съобщества. Намира се на територията на Природен парк „Златни пясъци“ и до нея се стига по асфалтов път. В зоната има изградена туристическа инфраструктура – информационен център, места за хранене и отдих.

Документи за обявяване: Заповед №2132 от 03.02.1943г.бр. ДВ 2132/1943г

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ВАРНА ЗА
ПЕРИОДА 2024 – 2033 г**

Документи за промяна:

- Заповед №1171 от 24.09.1951 г. (обн., ДВ, бр. 87/1951);
- Заповед № РД-813 от 23.08.2002 г.бр.86.2002г на ДВ.

Припокриване (частично или пълно):

- Природен парк: „Златни пясъци“
- 33 по директивата на местообитанията: „Златни пясъци“.
- Защитена зона по директивата за птиците: „Батова“.

Цели на обявяване:

Опазване на територии със забележителен ландшафт.

Опазване на местообитанията на застрашени и редки растителни и животински видове и съобщества.

Защитени зони по смисъла на Закона за биологичното разнообразие (ЗБР) на територията на община Варна.

В обхвата на територията на община Варна попадат изцяло или частично шест защитени зони:

Три защитени зони по Директивата за опазване на дивите птици:

- „Батова“ (Код BG0002082);
- „Варненско – Белославско езеро“ (Код BG0000191);
- „Ятата“ (Код BG0002046);

Три защитени зони по Директивата за запазване на природните местообитания и дивата фауна и флора:

- „Галата“ (Код BG0000103);
- „Златни пясъци“ (Код BG0000118);
- „Аладжа банка“ (Код BG0001500).

Зони, определени съгласно изискванията на Директивата за опазване на дивите птици и Директивата за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна на територията на община Варна

Име на зоната	Код на зоната	Землище на населеното място на територията на община Варна, попадащо в обхвата на зоната
Директиви за птиците и местообитанията		
Батова	BG0002082	град Варна, район Владислав Варненчик, с. Каменар
Варненско-Белославско езеро	BG0000191	град Варна, с. Звездица, с. Казашко, с. Константиново, с. Тополи
Ятата	BG0002046	с. Константиново
Галата	BG0000103	град Варна

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ВАРНА ЗА
ПЕРИОДА 2024 – 2033 г**

Аладжа Банка	BG0001500	Акватория, град Варна
Златни пясъци	BG0000118	Град Варна

Защитени зони по директивата за птиците

Защитена зона „БАТОВА“

КОД : BG0002082

Зоната се разполага в Североизточна България, северно от град Варна и обхваща поречието на река Батова и по-голямата част от Франгенското плато, включително бреговата ивица от Албена до Златни пясъци и прилежащата ѝ плитката морска акватория. На север граничи със селата Соколник, Одърци, Храброво, Ляхово и Оброчище, на изток с черноморското крайбрежие южно от курорт Албена до Златни пясъци. От Златни пясъци на югозапад границата преминава по ръба на платото северно от село Каменар, и кварталите на град Варна – Винаца, Владиславово и община Аксаково. При село Изворско върви на север през Новаково и Дебрене до Соколник.

В границите на мястото се срещат няколко типа местообитания, от които с най-голяма площ са горските – широколистни гори от цер (*Quercus cerris*), благун (*Q. Frainetto*) и обикновен габър (*Carpinus betulus*) и обработваемите площи. Останалата част от територията е заета от открити тревни пространства, обрасли на някои места с храстова растителност, пасища, ливади, овощни градини и лозя. Последните са разположени около селищата. В района на устието на река Батова е разположен резерват „Балтата“, съхраняващ естествена лонгозна гора и блатни и мочурни хигрофитни формации. Лонгозната гора е основно от полски ясен (*Fraxinus oxycarpa*), полски бряст (*Ulmus minor*), дръжкоцветен дъб (*Quercus pedunculiflora*), полски клен (*Acer campestre*) и черна елша (*Alnus glutinosa*) с подлес от глог (*Crataegus monogyna*), обикновен дрян (*Cornus mas*) и кучешки дрян (*Cornus sanguinea*), в комбинация с мезофилна и хигрофитна тревна растителност. Типични за гората са лианите и увивните растения като повет (*Clematis vitalba*), скрипка (*Smilax exelsa*), гърбач (*Periploca graeca*) и др.

Защитена зона „Батова“ представлява комплекс с различни по характер местообитания, които са характерни както за типични горски видове, така и за водолюбиви птици и птици, обитаващи земеделски площи. В района са установени 184 вида птици, от които 50 са включени в Червената книга на България (1985). От срещащите се видове 80 са от европейско природозащитно значение (SPEC) (BirdLife International, 2004).

Най-важната характеристика на мястото е неговото географско положение на Западночерноморския прелетен път *Via Pontica*.

Защитената зона обхваща землищата на гр. Аксаково, с. Въглен, с. Генерал Кантарджиево, с. Долище, с. Изворско, с. Кичево, с. Климентово, с. Куманово, с. Любен Каравелово, с. Новаково, с. Орешак, с. Осеново, с. Яребична, община Аксаково, област Варна, гр. Варна, с. Каменар, р-н „Владислав Варненчик“, община Варна, област Варна, с. Кранево, с. Ляхово, с. Оброчище, с. Рогачево, с. Храброво, с. Църква, община Балчик, област Добрич, с. Батово, с. Дебрене, с. Одърци, с. Прилеп, с. Соколник, с. Стожер, община Добрич, област Добрич.

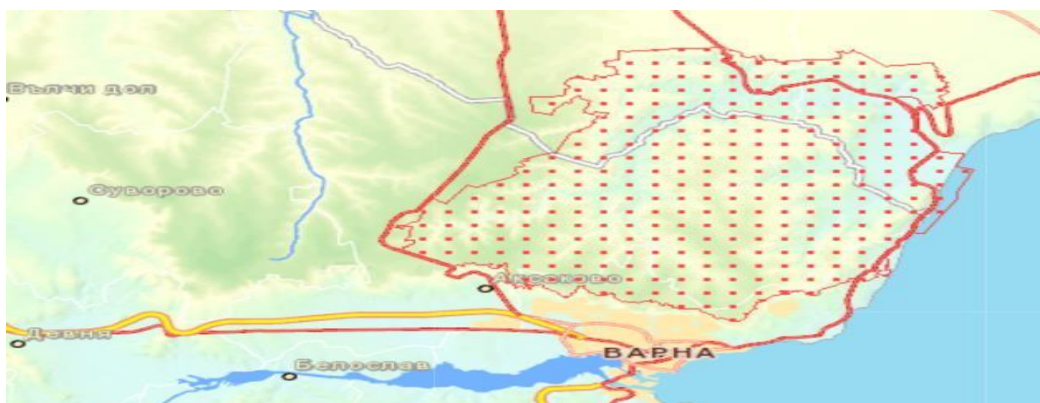
Землища на населени места на територията на община Варна, попадащи в обхвата на зоната: гр. Варна, район „Владислав Варненчик“, с. Каменар.

Площ: 38149,52 ха, от които 3,226 кв.км морски пространства

Документи за обявяване:

Заповед №РД-129 от 10.02.2012 г. на министъра на околната среда и водите, Обн., ДВ, бр. 22/2012

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ВАРНА ЗА
ПЕРИОДА 2024 – 2033 г**

бн., ДВ, бр.

бн., ДВ, бр.

Цели на обявяване:

- Опазване и поддържане на местообитанията на посочените в т. 2 видове птици за постигане на тяхното благоприятно природозащитно състояние;
- Възстановяване на местообитанията на видове птици по т. 2, за които е необходимо подобряване на природозащитното им състояние.

Предмет на опазване: Видове по чл. 6, ал.1, т.3, определени в приложение 2 на Закона за биологичното разнообразие:

Черногуш гмуркач (*Gavia arctica*), Розов пеликан (*Pelecanus onocrotalus*), Къдроглав пеликан (*Pelecanus crispus*), Малък корморан (*Phalacrocorax pygmeus*), Нощна чапла (*Nycticorax nycticorax*), Малка бяла чапла (*Egretta garzetta*), Голяма бяла чапла (*Egretta alba*), Червена чапла (*Ardea purpurea*), Черен щъркел (*Ciconia nigra*), Бял щъркел (*Ciconia ciconia*), Блестящ ибис (*Plegadis falcinellus*), Лопатарка (*Platalea leucorodia*), Поен лебед (*Cygnus cygnus*), Малък нирец (*Mergus albellus*), Червеногуша гъска (*Branta ruficollis*), Червен ангъч (*Tadorna ferruginea*), Орел рибар (*Pandion haliaetus*), Осояд (*Pernis apivorus*), Черна каня (*Milvus migrans*), Червена каня (*Milvus milvus*), Белоглав лешояд (*Gyps fulvus*), Орел змияр (*Circus gallicus*), Тръстиков блатар (*Circus aeruginosus*), Полски блатар (*Circus cyaneus*), Степен блатар (*Circus macrourus*), Ливаден блатар (*Circus pygargus*), Малък креслив орел (*Aquila pomarina*), Скален орел (*Aquila chrysaetos*), Малък орел (*Hieraetus pennatus*), Късопръст ястреб (*Accipiter brevipes*), Белоопашат мишелов (*Buteo rufinus*), Царски орел (*Aquila heliaca*), Белошипа ветрушка (*Falco naumanni*), Вечерна ветрушка (*Falco vespertinus*), Сокол скитник (*Falco peregrinus*), Ловен сокол (*Falco cherrug*), Сив жерав (*Grus grus*), Ливаден дърдавец (*Crex crex*), Турилик (*Burhinus oedicnemus*), Малка черноглава чайка (*Larus melanosephalus*), Бухал (*Bubo bubo*), Козодой (*Caprimulgus europaeus*), Земеродно рибарче (*Alcedo atthis*), Синявица (*Coracias garrulus*), Сив кълвач (*Picus canus*), Черен кълвач (*Dryocopus martius*), Среден пъстър кълвач (*Dendrocopos medius*), Белогръб кълвач (*Dendrocopos leucotos*), Сирийски пъстър кълвач (*Dendrocopos syriacus*), Дебелоклюна чучулига (*Melanocorypha calandra*), Късопръста чучулига (*Calandrella brachydactyla*), Горска чучулига (*Lullula arborea*), Полска бърбица (*Anthus campestris*), Червеногърба сврачка (*Lanius collurio*), Черночела сврачка (*Lanius minor*), Черногърбо каменарче (*Oenanthe pleschanka*), Ястребогушо коприварче (*Sylvia nisoria*), Голям маслинов присмехулник (*Hippolais olivetorum*), Червеногуша мухоловка (*Ficedula parva*), Полубеловрата мухоловка (*Ficedula semitorquata*), Градинска овесарка (*Emberiza hortulana*).

Видове по чл. 6, ал. 1, т. 4 от Закона за биологичното разнообразие:

Пчелояд (*Merops apiaster*), Голям гмурец (*Podiceps cristatus*), Черногуш гмурец (*Podiceps nigricollis*), Голям корморан (*Phalacrocorax carbo*), Сива чапла (*Ardea cinerea*), Голяма белочела гъска (*Anser albifrons*), Сива гъска (*Anser anser*), Фиш (*Anas penelope*), Зимно бърне (*Anas crecca*), Зеленоглава патица (*Anas platyrhynchos*), Шилоопашата патица (*Anas acuta*), Кафявоглава потапница (*Aythya ferina*), Качулата потапница

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ВАРНА ЗА
ПЕРИОДА 2024 – 2033 г**

(*Aythya fuligula*), Звънарка (*Bucephala clangula*), Среден нирец (*Mergus serrator*), Голям ястреб (*Accipiter gentilis*), Малък ястреб (*Accipiter nisus*), Обикновен мишелов (*Buteo buteo*), Черношипа ветрушка (*Falco tinnunculus*), Сокол орко (*Falco subbuteo*), Зеленоножка (*Gallinula chloropus*), Лиска (*Fulica atra*), Речен дъждосвирец (*Charadrius dubius*), Речна чайка (*Larus ridibundus*), Чайка буревестница (*Larus canus*), Жълтокрака чайка (*Larus cachinnans*), Брегова лястовица (*Riparia riparia*), Голям горски водобегач (*Tringa ochropus*).

В границите на защитената зона се забранява:

- Залесяването на ливади, пасища и мери, както и превръщането им в обработваеми земи и трайни насаждения;
- Използването на пестициди и минерални торове в пасища и ливади;
- Изграждането на вятърни генератори за производство на електроенергия с изключение на тези, за които към датата на обнародване на заповедта в „Държавен вестник“ има започната процедура или са съгласувани по реда на глава шеста от Закона за опазване на околната среда и/или чл. 31 от Закона за биологичното разнообразие. Режимът не се прилага за вятърни генератори, използвани като собствени източници на електрическа енергия;
- Допускането и извършването на жилищно, курортно и вилно строителство до влизането в сила на нов ОУП на община Балчик и община Аксаково или техни изменения с изключение на имоти, които към датата на обнародване на заповедта в „Държавен вестник“ попадат в строителните граници на населени места или селищни образувания в двете общини, или имоти, за които има започната или завършена процедура по реда на глава шеста от Закона за опазване на околната среда и/или чл. 31 от Закона за биологичното разнообразие;
- Използването на неселективни средства за борба с вредителите в селското стопанство;
- Косенето на ливадите от периферията към центъра с бързодвижеща се техника и преди 15 юли.

Припокриване (частично или пълно):

1. Защитена местност: АЛАДЖА МАНАСТИР
2. Поддържан резерват: БАЛТАТА
3. Природен парк: ЗЛАТНИ ПЯСЪЦИ
4. 33 по директивата за местообитанията: Долината на река Батова
5. 33 по директивата за местообитанията: Златни пясъци

Баланс на територията в защитената зона съгласно ОУП на община Варна

В таблица по-долу са представени данни за категориите функционални зони съгласно отреждането им в ОУП на община Варна, изразени като площ и % от защитената зона.

Баланс на териториите в 33 „Батова“ съгласно ОУП на община Варна

Защитена зона „Батова“ (Код BG0002082)		
Тип функционална зона	Площ (кв. м)	Покритие спрямо площта на 33 (%)
Окончателен проект на ОУП		

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ВАРНА ЗА
ПЕРИОДА 2024 – 2033 г**

Г	2385239.821	0.625508%
Гз	2597536.569	0.681181%
Жкн	241452.4604	0.063319%
Жкн1	851192.4467	0.223218%
Жм	154648.9598	0.040555%
Жм2	1404801.641	0.368397%
Зп	445148.8678	0.116736%
Оз1	8510.432401	0.002232%
Ок	380679.8298	0.099830%
Оо	19788.30728	0.005189%
Пмс	324730.9844	0.085158%
Пп	119270.6382	0.031278%
Пч	229550.1298	0.060198%
Рпп	5057444.324	1.326270%
Са	42076.68213	0.011034%
Смф2	30266.24394	0.007937%
Ссб	12641930.26	3.315235%
Сср	138279.5692	0.036263%
Тгп	140779.2117	0.036918%
Тевк	19983.28868	0.005240%
Тзв	100195.3923	0.026275%
Тзсп	141629.5635	0.037141%
Транспорт	673111.6433	0.176518%
Тсп	1019298.199	0.267302%
Тти	102064.4981	0.026766%
Водни площи	308992	0.081030%
Общо	29578602	7.756729%
максимално допустимо застрояване	1169424.75	0.306671%

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ВАРНА ЗА
ПЕРИОДА 2024 – 2033 г**

(съгласно специфични правила и норми – СПН)		
---	--	--

В Окончателния проект на ОУП на община Варна, съгласно възприетите категории функционални зони, територията на парка включва следните устройствени зони:

- „Г (Устройствена зона за гори без възможност за промяна на предназначението)“;
- „Гз (Защитни и противоерозионни гори и земи, рекреационни гори и земи, зелени зони и курортни гори)“;
- „Жкн (Жилищна устройствена зона с комплексно застрояване, в новоурбанизирани територии)“;
- „Жкн1 (Жилищна устройствена зона с комплексно проектиране и застрояване, за висококатегорийно обитаване)“;
- „Жм (Жилищна устройствена зона с преобладаващо малкоетажно застрояване)“;
- „Жм2 (Жилищна устройствена зона с малкоетажно застрояване с допълнителни специфични изисквания)“;
- „Зп (Устройствена зона на градски паркове и градини за широко обществено ползване)“;
- „Оз1 (Устройствена зона за обществено-обслужващи дейности и озеленяване в съществуващи урбанизирани територии)“;
- „Ок (Курортни зони и комплекси)“;
- „Оо (Устройствена зона за обществено-обслужващи дейности)“;
- „Пмс (Устройствена зона за производство в малки и средни предприятия)“;
- „Пп (Предимно производствена устройствена зона)“;
- „Пч (Чисто производствена устройствена зона за индустриални производства)“;
- „Рпп (природни паркове)“;
- „Са (Зона за спорт и атракции)“;
- „Смф2 (Смесена многофункционална зона предимно за новоурбанизираните територии)“;
- „Ссб „Устройствени зони за земеделски нужди“;
- „Тгп (Самостоятелни терени за гробищни паркове)“;
- „Тевк (Терени за площни обекти на техническата инфраструктура)“;
- „Тзв (Самостоятелни терени за озеленяване на улици, реки, дерета, открити канали и сервитути и други открити водни течения)“;
- „Тзсп (Терени за специализирани паркове)“;
- „Транспорт“;
- „Тсп (Специални терени за сигурността на страната)“;
- „Тти (Терени за транспортна инфраструктура)“;
- „Водни площи“.

Защитена зона „ВАРНАНСКО – БЕЛОСЛАВСКО ЕЗЕРО“

КОД : BG0000191

В границите на община Варна е цялото Варненско езеро с прилежащите му територии: Северен бряг – до крайезерния път северно от жп линията, включително и земеделските земи северно над село Казашко и шлагоотвал; По Южния бряг – до пътя Варна – Белослав, включително територията на острова – западно от Аспаруховия мост.

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ВАРНА ЗА ПЕРИОДА 2024 – 2033 г

Варненско – Белославският езерен комплекс обхваща две езера – Варненското и Белославското, свързани с изкуствено прокопан канал и разположени на запад от град Варна. Варненското езеро е крайбрежно лиманно езеро с естествен произход. Варненско – Белославския езерен комплекс е важна зона с международно значение за зимуващите водолюбиви птици.

Защитена зона „Варненско – Белославско езеро“ обхваща землищата на с. Разделна, гр. Белослав, с. Езерово, с. Страшимирово, община Белослав, област Варна, гр. Варна, с. Константиново, с. Тополи, с. Казашко, с. Звездица, община Варна, област Варна, гр. Девня, община Девня, област Варна.

Землища на населени места на територията на община Варна, попадащи в обхвата на зоната: гр. Варна, с. Звездица, с. Казашко, с. Константиново, с. Тополи.

Площ: обща площ 4 687 ха.

Документи за обявяване:

Заповед №РД-128 от 10.02.2012 г. на министъра на околната среда и водите, Обн., ДВ, бр. 22/2012.

Документи за промяна:

1. Определяне на специфични цели със Заповед No.РД-647 от 19.07.2024 г.,бр. 69/2024 на Държавен вестник
2. Промяна в предмета на опазване със Заповед No.РД-647 от 19.07.2024 г.,бр. 69/2024 на Държавен вестник

Цели на обявяване:

1. Опазване и поддържане на местообитанията на посочените в т. 2 видове птици за постигане на тяхното благоприятно природозащитно състояние;
2. Възстановяване на местообитания на видове птици по т. 2, за които е необходимо подобряване на природозащитното им състояние

Предмет на опазване (видове и местообитания):

Видове по чл. 6, ал.1, т.3 по Закона за биологичното разнообразие:

Червеногуш гмуркач (*Gavia stellata*), Черногуш гмуркач (*Gavia arctica*), Ушат гмурец (*Podiceps auritus*), Розов пеликан (*Pelecanus onocrotalus*), Къдроглав пеликан (*Pelecanus crispus*), Малък корморан (*Phalacrocorax pygmeus*), Голям воден бик (*Botaurus stellaris*), Малък воден бик (*Ixobrychus minutus*), Нощна чапла (*Nycticorax nycticorax*), Гривеста

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ВАРНА ЗА
ПЕРИОДА 2024 – 2033 г**

чапла (*Ardeola ralloides*), Малка бяла чапла (*Egretta garzetta*), Голяма бяла чапла (*Egretta alba*), Червена чапла (*Ardea purpurea*), Черен щъркел (*Ciconia nigra*), Бял щъркел (*Ciconia ciconia*), Блестящ ибис (*Plegadis falcinellus*), Лопатарка (*Platalea leucorodia*), Поен лебед (*Cygnus cygnus*), Малка белочела гъска (*Anser erythropus*), Белоока потапница (*Aythya nyroca*), Малък нирец (*Mergus albellus*), Тръноопашата потапница (*Oxyura leucocephala*), Червеногуша гъска (*Branta ruficollis*), Червен ангъч (*Tadorna ferruginea*), Орел рибар (*Pandion haliaetus*), Осояд (*Pernis apivorus*), Черна каня (*Milvus migrans*), Тръстиков блатар (*Circus aeruginosus*), Полски блатар (*Circus cyaneus*), Степен блатар (*Circus macrourus*), Ливаден блатар (*Circus pygargus*), Малък креслив орел (*Aquila pomarina*), Малък орел (*Hieraaetus pennatus*), Белоопашат мишелов (*Buteo rufinus*), Вечерна ветрушка (*Falco vespertinus*), Малък сокол (*Falco columbarius*), Сив жерав (*Grus grus*), Средна пъструшка (*Porzana parva*), Кокилобегач (*Himantopus himantopus*), Саблеклюн (*Recurvirostra avosetta*), Турилик (*Burhinus oedicnemus*), Морски дъждосвирец (*Charadrius alexandrinus*), Бойник (*Philomachus pugnax*), Малък горски водобегач (*Tringa glareola*), Тънкоклюн листоног (*Phalaropus lobatus*), Малка черноглава чайка (*Larus melanocephalus*), Малка чайка (*Larus minutus*), Гривеста рибарка (*Sterna sandvicensis*), Речна рибарка (*Sterna hirundo*), Черна рибарка (*Chlidonias niger*), Земеродно рибарче (*Alcedo atthis*), Синявица (*Coracias garrulus*), Сирийски пъстър кълвач (*Dendrocopos syriacus*), Горска чучулига (*Lullula arborea*), Полска бърбица (*Anthus campestris*), Червеногърба сврачка (*Lanius collurio*), Черночела сврачка (*Lanius minor*), Червеногуша мухоловка (*Ficedula parva*), Беловрата мухоловка (*Ficedula albicollis*);

Видове по чл. 6, ал. 1, т. 4 от Закона за биологичното разнообразие:

Малък гмурец (*Tachybaptus ruficollis*), Голям гмурец (*Podiceps cristatus*), Червеногуш гмурец (*Podiceps grisegena*), Черногуш гмурец (*Podiceps nigricollis*), Голям корморан (*Phalacrocorax carbo*), Сива чапла (*Ardea cinerea*), Ням лебед (*Cygnus olor*), Посевна гъска (*Anser fabalis*), Голяма белочела гъска (*Anser albifrons*), Сива гъска (*Anser anser*), Бял ангъч (*Tadorna tadorna*), Фиш (*Anas penelope*), Сива патица (*Anas strepera*), Зимно бърне (*Anas crecca*), Зеленоглава патица (*Anas platyrhynchos*), Шилоопашата патица (*Anas acuta*), Лятно бърне (*Anas querquedula*), Клопач (*Anas clypeata*), Червеноклюна потапница (*Netta rufina*), Кафявоглава потапница (*Aythya ferina*), Качулата потапница (*Aythya fuligula*), Среден нирец (*Mergus serrator*), Голям нирец (*Mergus merganser*), Малък ястреб (*Accipiter nisus*), Обикновен мишелов (*Buteo buteo*), Черношипа ветрушка (Керкенец) (*Falco tinnunculus*), Сокол орко (*Falco subbuteo*), Воден дърдавец (*Rallus aquaticus*), Зеленоножка (*Gallinula chloropus*), Лиска (*Fulica atra*), Стридожд (*Haematopus ostralegus*), Речен дъждосвирец (*Charadrius dubius*), Сребриста булка (*Pluvialis squatarola*), Обикновена калугерица (*Vanellus vanellus*), Малък брегобегач (*Calidris minuta*), Тъмногърд брегобегач (*Calidris alpina*), Малка бекасица (*Limnocryptes minimus*), Средна бекасица (*Gallinago gallinago*), Черноопашат крайбрежен бекас (*Limosa limosa*), Голям свирец (*Numenius arquata*), Голям червеноног водобегач (*Tringa erythropus*), Малък червеноног водобегач (*Tringa totanus*), Малък зеленоног водобегач (*Tringa stagnatilis*), Голям зеленоног водобегач (*Tringa nebularia*), Голям горскиводобегач (*Tringa ochropus*), Късокрил кюкавец (*Actitis hypoleucos*), Речна чайка (*Larus ridibundus*), Чайка буревестница (*Larus canus*), Сребриста чайка (*Larus argentatus*), Белокрыла рибарка (*Chlidonias leucopterus*), Жълтокрака чайка (*Larus cachinnans*), Пчелояд (*Merops apiaster*), Брегова лястовица (*Riparia riparia*).

В границите на защитената зона се забранява:

- Залесяването на пасища, ливади и мери, както и превръщането им в обработваеми земи и трайни насаждения;
- Косенето на тръстика в периода от 1 март до 15 август;
- Паленето на тръстикови масиви и крайбрежна растителност;
- Изграждането на вятърни генератори за производство на електроенергия с изключение на тези, за които към датата на обнародване на заповедта в „Държавен

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ВАРНА ЗА
ПЕРИОДА 2024 – 2033 г**

вестник" има започната процедура или са съгласувани по реда на глава шеста от Закона за опазване на околната среда и/или чл. 31 от Закона за биологичното разнообразие. Режимът не се прилага за вятърни генератори, използвани като собствени източници на електрическа енергия.

Припокриване (частично или пълно):

1. Защитена местност: КАЗАШКО
2. Защитена местност: МОЧУРИЩЕТО
3. ЗЗ по директивата за местообитанията: Варненско-Белославски комплекс

Баланс на територията в защитената зона съгласно ОУП на община Варна

В таблицата по-долу са представени данни за категориите функционални зони съгласно отреждането им в ОУП на община Варна, изразени като площ и % от защитената зона.

Баланс на териториите в ЗЗ „Варненско-Белославско езеро“ съгласно ОУП на община Варна

Защитена зона „Варненско-Белославско езеро“ (Код BG0000191)		
Тип функционална зона	Площ (кв. м)	Покритие спрямо площта на ЗЗ (%)
Окончателен проект на ОУП		
Вз	2011050.67	4.295456%
Г	82121.85	0.175406%
Гз	103851.35	0.221819%
Гп	244902.73	0.523094%
Жкн	226725.67	0.484269%
Жм	268656.26	0.573830%
Жм2	278838.24	0.595578%
Зп	642535.9	1.372409%
Оз	33555.62	0.071672%
Оз1	873888.77	1.866562%
Ок1	1269504.78	2.711568%
Плп	198307.8	0.423571%
Пп	260752.11	0.556947%
Пс	131985.67	0.281912%
Са	889124.92	1.899105%

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ВАРНА ЗА
ПЕРИОДА 2024 – 2033 г**

Смф	24559.23	0.052457%
Смф1	11423.41	0.024400%
Ссб	1021084	2.180960%
Тгп	2514.39	0.005371%
Тгр	1435.64	0.003066%
Тевк	519672.96	1.109983%
Тжп	331944.78	0.709010%
Тзв	75216.28	0.160656%
Транспорт	658602.94	1.406727%
Тсп	1035833.07	2.212463%
Тти	1629416.508	3.480313%
Ц1	452870.75	0.967298%
водни площи	12496553.2	26.691714%
Общо	25776929.5	55.057616%
максимално допустимо застрояване (съгласно СПН)	5413000	11.561768%

В Окончателния проект на ОУП на община Варна, съгласно възприетите категории функционални зони, територията на ЗЗ „Варненско-Белославско езеро“ включва следните устройствени зони:

„Вз (Влажни зони)“;

„Г (Устройствена зона за гори без възможност за промяна на предназначението)“;

„Гз (Защитни и противоерозионни гори и земи, рекреационни гори и земи, зелени зони и курортни гори)“;

„Гп (Горски паркове)“;

„Жкн (Жилищна устройствена зона с комплексно застрояване, в новоурбанизирани територии)“;

„Жм (Жилищна устройствена зона с преобладаващо малкоетажно застрояване)“;

„Жм2 (Жилищна устройствена зона с малкоетажно застрояване с допълнителни специфични изисквания)“;

„Зп (Устройствена зона на градски паркове и градини за широко обществено ползване)“;

„Оз (Устройствена зона за обществено-обслужващи дейности и озеленяване в съществуващи урбанизирани територии)“;

„Оз1 (Устройствена зона за обществено-обслужващи дейности и озеленяване в съществуващи урбанизирани територии)“;

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ВАРНА ЗА
ПЕРИОДА 2024 – 2033 г**

„Ок1 (Курортни зони и комплекси в зелена среда)“;
„Плп (Терени за транспортни и логистични дейности)“;
„Пп (Предимно производствена устройствена зона)“;
„Пс (Устройствена зона за високотехнологични производства)“;
„Са (Зона за спорт и атракции)“;
„Смф (Смесена многофункционална устройствена зона)“;
„Смф1 (Смесена многофункционална зона със занижени параметри)“;
„Ссб (Устройствена зона за земеделски нужди)“;
„Тгп (Самостоятелни терени за гробищни паркове)“;
„Тгр (Устройствена зона за трайни насаждения, опитни полета на научни институти, разсадници и други)“;
„Тевк (Терени за площни обекти на техническата инфраструктура)“;
„Тевк (Терени за площни обекти на техническата инфраструктура)“;
„Тжп (Терени за инфраструктура на жп транспорта)“;
„Тзв (Самостоятелни терени за озеленяване на улици, реки, дерета, открити канали и сервитути и други открити водни течения)“;
„Тсп (Специални терени за сигурността на страната)“;
„Тти (Терени за инфраструктура на жп транспорта)“;
„Ц1 (Устройствена зона на новия делови център)“;
„Транспорт“;
„Водни площи“.

Защитена зона „ЯТАТА“

КОД : BG0002046

Защитена зона „Ятата“ представлява изкуствен водоем с водолюбива растителност, разположен на южния бряг на плавателния канал, свързващ Варненското и Белославското езеро, непосредствено до град Белослав. Към мястото се отнасят и заобикалящите го пасища, възвишения с ниски скални венци и малка долина в южната му част. Мястото представлява мозайка от разнообразни местообитания, като най-характерни са заблатените територии. Те са образувани в резултат главно на постоянното заустване на водите от пречиствателната станция за отпадни води (ПСОВ) – Белослав, разположена в съседство.

Макар и с малка площ Ятата се отличава с богато видово разнообразие от птици през всички сезони. На територията ѝ са установени 208 вида птици, от които 62 са включени в Червената книга на България (1985). В приложение I на Директива 79/409 на ЕС са вписани 62 вида птици. Ятата е едно от най-важните места в страната за опазването на гнездящите тук кокилобегач (*Himantopus himantopus*) и малък воден бик (*Ixobrychus minutus*). Мястото е от голямо значение и за гнезденето на червения ангъч (*Tadorna ferruginea*).

Обхваща землищата на гр. Белослав, община Белослав и с. *Константиново, община Варна, област Варна.*

Землища на населени места на територията на община Варна, попадащи в обхвата на зоната: с. Константиново

– засяга се много малка част, в северозападна посока, на землището на населеното

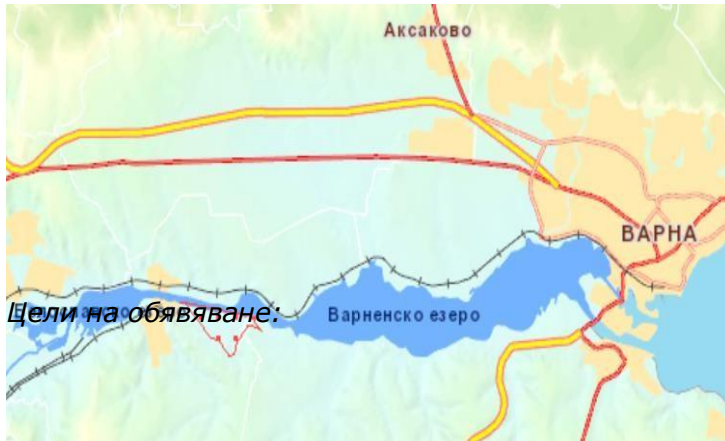
**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ВАРНА ЗА
ПЕРИОДА 2024 – 2033 г**

място.

Площ: обща площ 144,5 ха

Документи за обявяване:

Заповед №РД-81 от 12.02.2008 г. на министъра на околната среда и водите, Обн., ДВ, бр. 26/2008.

Опазване и поддържане на местообитанията на посочените в т. 2 видове птици за постигане на тяхното благоприятно природозащитно състояние;

Възстановяване на местообитания на видове птици по т. 2, за които е необходимо подобряване на природозащитното им състояние.

Предмет на опазване:

Видове по чл. 6, ал.1, т.3 от Закона за биологичното разнообразие:

Малък корморан (*Phalacrocorax pygmeus*), Розов пеликан (*Pelecanus onocrotalus*), Къдроглав пеликан (*Pelecanus crispus*), Малък воден бик (*Ixobrychus minutus*), Нощна чапла (*Nycticorax Nycticorax*), Малка бяла чапла (*Egretta garzetta*), Голяма бяла чапла (*Egretta alba*), Ръждива чапла (*Ardea purpurea*), Черен щъркел (*Ciconia nigra*), Бял щъркел (*Ciconia ciconia*), Блестящ ибис (*Plegadis falcinellus*), Бяла лопатарка (*Platalea leucorodia*), Тундров лебед (*Cygnus columbianus bewickii*), Поен лебед (*Cygnus cygnus*), Белоока потапница (*Aythya nyroca*), Червеногуша гъска (*Branta ruficollis*), Малък нирец (*Mergus albellus*), Червен ангъч (*Tadorna ferruginea*), Тръноопашата потапница (*Oxyura leucosephala*), Осояд (*Pernis apivorus*), Морски орел (*Haliaeetus albicilla*), Тръстиков блатар (*Circus aeruginosus*), Степен блатар (*Circus macrourus*), Малък орел (*Hieraaetus pennatus*), Вечерна ветрушка (*Falco vespertinus*), Сив жерав (*Grus grus*), Кокилобегач (*Himantopus himantopus*), Саблеклюн (*Recurvirostra avosetta*), Кафявокрил огърличник (*Glareola pratincola*), Бойник (*Philomachus pugnax*), Малък горски водобегач (*Tringa glareola*), Тънноклюн листоног (*Phalaropus lobatus*), Дългоклюна чайка (*Larus genei*), Дебелоклюна рибарка (*Gelochelidon nilotica*), Бухал (*Bubo bubo*), Земеродно рибарче (*Alcedo atthis*), Синявица (*Coracias garrulus*), Горска чучулига (*Lullula arborea*), Полска бърбрия (*Anthus campestris*), Червеногърба сврачка (*Lanius collurio*), Черночела сврачка (*Lanius minor*), Градинска овесарка (*Emberiza hortulana*).

Видове по чл. 6, ал. 1, т. 4 от Закона за биологичното разнообразие:

Малък гмурец (*Tachybaptus ruficollis*), Голям корморан (*Phalacrocorax carbo*), Сива чапла (*Ardea cinerea*), Ням лебед (*Cygnus olor*), Голяма белочела гъска (*Anser albifrons*), Сива гъска (*Anser anser*), Бял ангъч (*Tadorna tadorna*), Фиш (*Anas penelope*), Сива патица (*Anas strepera*), Зимно бърне (*Anas crecca*), Зеленоглава патица (*Anas platyrhynchos*), Шилоопашата патица (*Anas acuta*), Лятно бърне (*Anas querquedula*), Клопач (*Anas clypeata*), Червеноклюна потапница (*Netta rufina*), Кафявоглава потапница (*Aythya ferina*), Качулата потапница (*Aythya fuligula*), Звънарка (*Bucephala clangula*), Среден нирец (*Mergus serrator*), Лиска (*Fulica atra*), Обикновена калугерица (*Vanellus vanellus*), Плоскоклюн блатобегач (*Limicola falcinellus*), Средна бекасица (*Gallinago gallinago*),

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ВАРНА ЗА
ПЕРИОДА 2024 – 2033 г**

Черноопашат крайбрежен бекас (*Limosa limosa*), Голям зеленоног водобегач (*Tringa nebularia*), Голям горски водобегач (*Tringa ochropus*), Речна чайка (*Larus ridibundus*).

В границите на защитената зона се забранява:

- Разораване и залесяване на пасища и мери;
- Депониране и временно съхранение на отпадъци;
- Извършване на дейности, свързани с отводняване или пресушаване на мочурища и водни обекти;
- Всякакъв вид риболов във вътрешните водоеми на защитената зона.

Припокриване (частично или пълно): Защитена местност: ЯТАТА

Баланс на територията в защитената зона съгласно ОУП на община Варна

В таблицата по-долу са представени данни за категориите функционални зони съгласно отреждането им в ОУП на община Варна, изразени като площ и % от защитената зона.

Баланс на териториите в ЗЗ „Ятата“ съгласно ОУП на община Варна

Защитена зона „Ятата“, код BG0002046		
Тип функционална зона	Площ (кв. м)	Покритие спрямо площта на ЗЗ (%)
Окончателен проект на ОУП		
Тсп	122627.9113	8.493414%
Транспорт	10992.64685	0.761369%
Водни площи	246.4408	0.017069%
Общо	133866.999	9.271852%
максимално допустимо застрояване (съгласно СПН)	-	

В Окончателния проект на ОУП на община Варна, съгласно възприетите категории функционални зони, територията на ЗЗ „Ятата“ включва следните устройствени зони:

„Тсп (Специални терени за сигурността на страната)“;

„Транспорт“;

„Водни площи“.

Защитени зони по Директивата за местообитанията

Защитена зона „ГАЛАТА“

КОД: BG0000103

Обхваща морски бряг с пясъчливи и скалисти зони, разпръснати обширни гори и малки речни долини с блата. Започва от югоизточната част на Аспаруховата морска линия на Варненския залив и достига до залива „Галата“.

Мястото е разположено на миграционния път на птиците Виа Понтика. Брегът е

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ВАРНА ЗА
ПЕРИОДА 2024 – 2033 г**

абразивно-свлачищен, с не много големи пясъчни ивици и зони с каменни блокове. В посока изток – запад се намират дефилета, покрити с бяла топола (*Populus alba*), с участие на лианите висока скрипка (*Smilax excelsa*), гръцки гърбач (*Periploca graeca*), обикновен повет (*Clematis vitalba*). В южната част се намира Паша дере – не голям лиман покрит с обикновена тръстика (*Phragmites australis*), широколистен папур (*Typha latifolia*). На ограничени площи се срещат естествени широколистни гори от различни видове дъб, габър, на места участъци заети изцяло със сребролистна липа (*Tilia tomentosa*). Преди 50 години в региона е започнала активна залесителна кампания за укрепване на бреговата линия и днес преобладаващата част от сушата от предложената територия е залесена със салкъм (*Robinia pseudoacacia*), морски бор (*Pinus maritima*), черен бор (*Pinus nigra*), а също и някои местни видове топола и липа. Морският шелф с редуващи се скали, пясъци и наносни зони е с голямо разнообразие на флората и фауната.

Землища на населени места на територията на община Варна, попадащи в обхвата на зоната: град Варна.

Площ: Обща площ 3853,57 ха.

Документи за обявяване:

Заповед № РД-355 от 31.03.2021 г., бр. 57/2021 на Държавен вестник 2-2-103-355-2021

Документи за промяна:

Промяна в предмета на опазване със Заповед No.РД-48 от 17.01.2024 г., бр. 10/2024 на Държавен вестник

Промяна в площта - увеличаване със Заповед No.РД-48 от 17.01.2024 г., бр. 10/2024 на Държавен вестник

Цели на опазване:

Опазване и поддържане на типовете природни местообитания, посочени в т. 2.1, местообитанията на посочените в т. 2.2 видове, техните популации и разпространение в границите на зоната, за постигане и поддържане на благоприятното им природозащитно състояние в Черноморския биогеографски регион;

Подобряване на структурата и функциите на природни местообитания с кодове 3260, 91M0 и 92A0;

Подобряване на местообитанията на видовете Голям гребенест тритон (*Triturus karelinii*) и Шипоопашата костенурка (*Testudo hermanni*);

При необходимост подобряване на състоянието или възстановяване на типове природни местообитания, посочени в т. 2.1, местообитания на посочени в т. 2.2 видове и техни популации.

Предмет на опазване: (видове и местообитания):

Съгл. чл. 6, ал. 1, т. 1 от ЗБР: 1110 Постоянно покрити от морска вода пясъчни и тинести плитчини; 1140 Тинесто-песъчливи крайбрежни площи, които не са покрити или са едва покрити с морска вода; 1160 Обширни плитки заливи; 1170 Съобщества

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ВАРНА ЗА
ПЕРИОДА 2024 – 2033 г**

с кафяви, червени и зелени водорасли по скалисти морски дъна (Рифове); 1210 Едногодишна растителност върху морски крайбрежни наноси; 2110 Зараждащи се подвижни дюни; 2130 Неподвижни крайбрежни дюни с тревна растителност (сиви дюни); 3150 Естествени еутрофни езера с растителност от типа *Magnopotamion* или *Hydrocharition*; 3260 Равнинни или планински реки с растителност от *Ranunculion fluitantis* и *Callitricho-Batrachion*; 91G0 * Панонски гори с *Quercus petraea* и *Carpinus betulus*; 91M0 Балкано-панонски церово-горунови гори; 92A0 Крайречни галерии от *Salix alba* и *Populus alba*;
Съгл. чл. 6, ал. 1, т. 2 от ЗБР: бозайници - Видра (*Lutra lutra*), Широкоух прилеп (*Barbastella barbastellus*), Голям нощник (*Myotis myotis*), Муткур (морска свиня) (*Phocoena phocoena*), Афала (*Tursiops truncatus*); земноводни и влечуги - Голям гребенест тритон (*Triturus karelinii*), Пъстър смок (*Elaphe sauromates*), Обикновена блатна костенурка (*Emys orbicularis*), Шипоопашата костенурка (*Testudo hermanni*), Шипобедрена костенурка (*Testudo graeca*); риби - Карагъоз (Дунавска скумрия) (*Alosa immaculata*), Малък карагъоз (Харип) (*Alosa tanaica*); безгръбначни - Ценагрион (Ручейно пъстриче) (*Coenagrion ornatum*), Обикновен сечко (*Cerambyx cerdo*), Буков сечко (*Morimus funereus*), Бръмбар рогач (*Lucanus cervus*), Лицена (Голяма огневка) (*Lycaena dispar*), *Четириточкова меча пеперуда (*Euplagia Callimorpha quadripunctaria*), Вертиго (*Vertigo angustior*), Вертиго (*Vertigo moulinsiana*).

Режим на дейности:

- Забранява се провеждане на състезания с моторни превозни средства извън съществуващите пътища;
- Забранява се движение на мотоциклети, ATV, UTV и бързите извън съществуващите пътища в неурбанизирани територии; забраната не се прилага за определени на основание на нормативен акт трасета за движение на изброените моторни превозни средства, както и при бедствия, извънредни ситуации и за провеждане на противопожарни, аварийни, контролни и спасителни дейности;
- Забранява се търсене и проучване на общоразпространени полезни изкопаеми (строителни и скалнооблицовъчни материали), разкриване на нови и разширяване на концесионните площи за добив на общоразпространени полезни изкопаеми (строителни и скалнооблицовъчни материали); забраната не се прилага в случаите, в които към датата на обнародване на заповедта в "Държавен вестник" има започната процедура за предоставяне на разрешения за търсене и/или проучване, и/или за предоставяне на концесия за добив по Закона за подземните богатства и по Закона за концесиите, или е започнала процедура за съгласуването им по реда на глава шеста от Закона за опазване на околната среда и/или чл. 31 от ЗБР, или е подадено заявление за регистриране на търговско откритие;
- Забранява се отводняване на крайбрежни заливаеми ивици на реки, промени в хидроморфологичния режим чрез отводняване, изземване на наносни отложения, коригиране, преграждане с диги на реки с изключение на такива: в урбанизирани територии; в случаи на опасност от наводнения, които могат да доведат до риск за живота и здравето на хората или настъпване на материални щети; при бедствия и аварии; за подобряване на състоянието на природните местообитания и местообитанията на видовете по т. 2;
- Забранява се увреждане и унищожаване на естествената растителност в крайбрежната плажна ивица и в дюни извън активната плажна площ освен в случаите на премахване на инвазивни и неместни видове, както и в случаите на реализиране на допустими инвестиционни предложения, одобрени по реда на екологичното законодателство;
- Забранява се използване на дънни тралиращи и драгиращи средства, депониране на драгажни маси и пребаластиране на кораби в морските пространства в зоната;

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ВАРНА ЗА
ПЕРИОДА 2024 – 2033 г**

- Забранява се изграждане на изкуствени подводни рифове и острови върху местообитанията, предмет на опазване в морските пространства в зоната;
- Забранява се промяна на начина на трайно ползване, разораване, залесяване и превръщане в трайни насаждения на ливади, пасища и мери при ползването на земеделските земи като такива;
- Забранява се премахване на характеристики на ландшафта (синори, жизнени единични и групи дървета, традиционни ивици, заети с храстово-дървесна растителност сред обработваеми земи, защитни горски пояси, каменни огради и живи плетове) при ползването на земеделските земи като такива освен в случаите на премахване на инвазивни чужди видове дървета и храсти;
- Забранява се употреба на торове, подобрители на почвата, биологично активни вещества, хранителни субстрати и продукти за растителна защита, които не отговарят на изискванията на Закона за защита на растенията;
- Забранява се употреба на минерални торове в ливади, пасища, мери и изоставени орни земи, както и на продукти за растителна защита и биоциди от професионална категория на употреба в тези територии, освен при каламитет, епифитотия, епизоотия, епидемия или при прилагане на селективни методи за борба с инвазивни чужди видове;
- Забранява се използване на органични утайки от промишлени и други води и битови отпадъци за внасяне в земеделските земи без разрешение от специализираните органи на Министерството на земеделието, храните и горите и когато концентрацията на тежки метали, металоиди и устойчиви органични замърсители в утайките превишава фоновите концентрации съгласно приложение № 1 от Наредба № 3 от 2008 г. за нормите за допустимо съдържание на вредни вещества в почвите (ДВ, бр. 71 от 2008 г.); Забранява се използване на води за напояване, които съдържат вредни вещества и отпадъци над допустимите норми;
- Забранява се палене на стърнища, слокове, крайпътни ивици и площи със суха и влаголюбива растителност;
- Забранява се извеждане на сечи в крайречни естествени гори и крайречни дървесни ивици в 15-метровата зона около постоянни водни течения с изключение за нуждите на съоръжения (елементи) на техническата инфраструктура, за предотвратяване на опасности, застрашаващи живота и здравето на хората, при бедствия и аварии, за поддържане/подобряване на природните местообитания и местообитанията на видовете по т. 2, както и в случаите на реализиране на допустими инвестиционни предложения, одобрени по реда на екологичното законодателство;
- Забранява се паша на домашни животни в горските територии, които са обособени за гори във фаза на старост;
- Забранява се добив на дървесина и биомаса в горите във фаза на старост освен в случаи на увреждане на повече от 50 % от площта на съответната гора във фаза на старост вследствие на природни бедствия и каламитети; в горите във фаза на старост, през които преминават съществуващи горски пътища и други инфраструктурни обекти, при доказана необходимост се допуска сеч на единични сухи, повредени, застрашаващи или пречещи на безопасното движение на хора и пътни превозни средства или на нормалното функциониране на инфраструктурните обекти дървета.

Припокриване (частично или пълно):

1. Защитена местност: ЛИМАН
2. Защитена местност: РАКИТНИК
3. 33 по директивата за птиците: Галата

Баланс на територията в защитената зона съгласно ОУП на община Варна

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ВАРНА ЗА
ПЕРИОДА 2024 – 2033 г**

В таблицата по-долу са представени данни за категориите функционални зони съгласно отреждането им в ОУП на община Варна, изразени като площ и % от защитената зона.

Баланс на териториите в ЗЗ „Галата” съгласно ОУП на община Варна

Защитена зона „Галата”, код BG0000103		
Тип функционална зона	Площ (кв. м)	Покритие спрямо площта на ЗЗ (%)
Окончателен проект на ОУП		
Г	12488.25103	0.076911%
Гз	702855.9045	4.328677%
Гп	485522.6036	2.990187%
Жкн1	54470.59651	0.335468%
Жм	6574.725336	0.040492%
Жм2	90600.59755	0.557982%
Жс	3986.342699	0.024551%
Зп	518926.723	3.195913%
Оз1	1543.012223	0.009503%
Ок	67661.45894	0.416706%
Ок1	447693.5877	2.757209%
Оо	601.268085	0.003703%
Смф2	2135.529678	0.013152%
Тгп	0.531451	0.000003%
Тевк	2287.009677	0.014085%
Тзв	988863.0051	6.090108%
Транспорт	22722.92201	0.139944%
Тсп	161720.9886	0.995991%
плаж	19927.99644	0.122730%
Води	12646603.67	77.886604%
Общо	16237186.72	99.999918%
максимално допустимо	206953.11	1.274562%

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ВАРНА ЗА
ПЕРИОДА 2024 – 2033 г**

застрояване (съгласно СПН)		
----------------------------	--	--

В Окончателния проект на ОУП на община Варна, съгласно възприетите категории функционални зони, територията на ЗЗ „Галата“ включва следните устройствени зони:

„Г (Устройствена зона за гори без възможност за промяна на предназначението)“;

„Гз (Защитни и противоерозионни гори и земи, рекреационни гори и земи, зелени зони и курортни гори)“;

„Гп (Горски паркове)“;

„Жкн1 (Жилищна устройствена зона с комплексно проектиране и застрояване, за висококатегорийно обитаване в новоурбанизирани територии)“;

„Жм (жилищна устройствена зона с преобладаващо малкоетажно застрояване)“;

„Жм2 (Жилищна устройствена зона с малкоетажно застрояване с допълнителни специфични изисквания)“;

„Жс (Жилищна устройствена зона с преобладаващо средноетажно застрояване)“;

„Зп (Градски паркове и градини за широко обществено ползване)“;

„Оз1 (Обществено-обслужващи дейности и озеленяване в съществуващи урбанизирани територии)“;

„Ок (Курортни зони и комплекси)“;

„Ок1 (Курортни зони и комплекси в зелена среда)“;

„Оо (Обществено-обслужващи дейности)“;

„Смф2 (Смесена многофункционална зона предимно за новоурбанизираните територии)“;

„Тгп (Самостоятелни терени за гробищни паркове)“;

„Тевк (Терени за площни обекти на техническата инфраструктура)“;

„Тзв (Самостоятелни терени за озеленяване на улици, реки, дерета, открити канали и сервитути и други открити водни течения)“;

„Тсп“ (Специални терени за обекти на сигурността и отбраната)“;

„Плаж“;

„Транспорт“;

„Водни площи“.

Защитена зона „ЗЛАТНИ ПЯСЪЦИ“

КОД : BG0000118

Общата площ на защитена зона „Златни пясъци“ е 1373,44 ха, попадаща на териториите на общините Варна и Аксаково. Територията от зоната, попадаща в границите на община Варна, възлиза на 492,438 ха.

Горските масиви на природния парк следват крайбрежната линия, обграждат едноименния курортен комплекс и в южната си част се свързват с венец от курортни гори на град Варна. Територията на парка е заета от естествени широколистни гори, съставени от дъбовете цер (*Quercus cerris*), благун (*Q. frainetto*), космат дъб (*Q. pubescens*) и келяв габър (*Carpinus orientalis*), както и от изкуствени горски моноплантации от черен бор (*Pinus nigra*). За видовото разнообразие на фаунистичните комплекси в парка определящо значение имат широколистните растителни съобщества, ниският процент открити паркови площи, както и степента на урбанизация.

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ВАРНА ЗА ПЕРИОДА 2024 – 2033 г

Землища на населени места на територията на община Варна, попадащи в обхвата на зоната: град Варна.

Площ: Обща площ 1373,44 ха.

Документи за обявяване:

Заповед No.РД-356 от 31.03.2021 г., бр. 56/2021 на Държавен вестник 2-2-118-356-2021

Цели на обявяване:

- Опазване и поддържане на типовете природни местообитания, посочени в т. 2.1, местообитанията на посочените в т. 2.2 видове, техните популации и разпространение в границите на зоната за постигане и поддържане на благоприятното им природозащитно състояние в Черноморския биогеографски регион;
- **Подобряване на структурата и функциите на природни местообитания с кодове 3140, 91F0, 91G0 *, 91H0 *, 91M0 и 91Z0;**
- **Подобряване на местообитанията на видовете Червенокоремна бумка (*Bombina bombina*), Голям гребенест тритон (*Triturus karelinii*), Пъстър смок (*Elaphe sauromates*), Обикновена блатна костенурка (*Emys orbicularis*), Шипоопашата костенурка (*Testudo hermanni*) и Шипобедрена костенурка (*Testudo graeca*);**
- **При необходимост подобряване на състоянието или възстановяване на типове природни местообитания, посочени в т. 2.1, местообитания на посочени в т. 2.2 видове и техни популации.**

Предмет на опазване (видове и местообитания): **Съгл. чл. 6, ал. 1, т. 1 от ЗБР:**

3140 Твърди олиготрофни до мезотрофни води с бентосни формации от *Chara*; 3150 Естествени еутрофни езера с растителност от типа *Magnopotamion* или *Hydrocharition*; 8310 Неблагоустроени пещери; 91F0 Крайречни смесени гори от *Quercus robur*, *Ulmus laevis* и *Fraxinus excelsior* или *Fraxinus angustifolia* покрай големи реки (*Ulmion minoris*); 91G0 * Панонски гори с *Quercus petraea* и *Carpinus betulus*; 91H0 * Панонски гори с *Quercus pubescens*; 91M0 Балкано-панонски церово-горунови гори; 91Z0 Мизийски гори от сребролистна липа;

Съгл. чл. 6, ал. 1, т. 2 от ЗБР: бозайници - Голям подковонос (*Rhinolophus ferrumequinum*), Южен подковонос (*Rhinolophus euryale*), Дългокрил прилеп (*Miniopterus schreibersii*), Дългоух нощник (*Myotis bechsteinii*), Остроух нощник (*Myotis blythii*), Дългопръст нощник (*Myotis capaccinii*), Голям нощник (*Myotis myotis*), Лалугер (*Spermophilus citellus*), Добруджански (среден) хомяк (*Mesocricetus newtoni*), Видра (*Lutra lutra*), Степен пор (*Mustela eversmanii*), Пъстър пор (*Vormela peregusna*); земноводни и влечуги - Голям гребенест тритон (*Triturus karelinii*), Обикновена блатна костенурка (*Emys orbicularis*), Пъстър смок (*Elaphe sauromates*), Шипоопашата

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ВАРНА ЗА ПЕРИОДА 2024 – 2033 г

костенурка (*Testudo hermanni*), Шипобедрена костенурка (*Testudo graeca*); риби - Приморска мряна (*Barbus bergi*); безгръбначни - *Алпийска розалия (*Rosalia alpina*), Бръмбар рогач (*Lucanus cervus*), Буков сечко (*Morimus funereus*), Обикновен сечко (*Cerambyx cerdo*), Вертиго (Дезмолинов спираловиден охлюв) (*Vertigo moulinsiana*), Вертиго (Тесноустен спираловиден охлюв) (*Vertigo angustior*); растения - Обикновена пърчовка (*Himantoglossum caprinum*).

Режим на дейности:

- Забранява се провеждане на състезания с моторни превозни средства извън съществуващите пътища;
- Забранява се движение на мотоциклети, ATV, UTV и бързите извън съществуващите пътища в неурбанизирани територии; забраната не се прилага за определени на основание на нормативен акт трасета за движение на изброените моторни превозни средства, както и при бедствия, извънредни ситуации и за провеждане на противопожарни, аварийни, контролни и спасителни дейности;
- Забранява се търсене и проучване на общоразпространени полезни изкопаеми (строителни и скалнооблицовъчни материали), разкриване на нови и разширяване на концесионните площи за добив на общоразпространени полезни изкопаеми (строителни и скалнооблицовъчни материали); забраната не се прилага в случаите, в които към датата на обнародване на заповедта в "Държавен вестник" има започната процедура за предоставяне на разрешения за търсене и/или проучване, и/или за предоставяне на концесия за добив по Закона за подземните богатства и по Закона за концесиите, или е започнала процедура за съгласуването им по реда на глава шеста от Закона за опазване на околната среда и/или чл. 31 от ЗБР, или е подадено заявление за регистриране на търговско откритие;
- Забранява се промени в хидрологичния режим чрез отводняване, коригиране, преграждане с диги в границите на водозависимите природни местообитания, освен: в случаи на опасност от наводнения, които могат да доведат до риск за живота и здравето на хората или настъпване на материални щети; при бедствия и аварии; за подобряване на състоянието на природните местообитания и местообитанията на видовете по т. 2;
- Забранява се промяна на начина на трайно ползване, разораване, залесяване и превръщане в трайни насаждения на ливади, пасища и мери, при ползването на земеделските земи като такива;
- Забранява се премахване на характеристики на ландшафта (синори, жизнени единични и групи дървета, традиционни ивици, заети с храстово-дървесна растителност сред обработваеми земи, защитни горски пояси, каменни огради и живи плетове) при ползването на земеделските земи като такива освен в случаите на премахване на инвазивни чужди видове дървета и храсти;
- Забранява се употреба на торове, подобрители на почвата, биологично активни вещества, хранителни субстрати и продукти за растителна защита, които не отговарят на изискванията на Закона за защита на растенията;
- Забранява се употреба на минерални торове в ливади, пасища, мери и изоставени орни земи, както и на продукти за растителна защита и биоциди от професионална категория на употреба в тези територии, освен при каламитет, епифитотия, епизоотия, епидемия или при прилагане на селективни методи за борба с инвазивни чужди видове;
- Забранява се използване на органични утайки от промишлени и други води и битови отпадъци за внасяне в земеделските земи без разрешение от специализираните органи на Министерството на земеделието, храните и горите и когато концентрацията на тежки метали, металоиди и устойчиви органични замърсители в утайките превишава фоновите концентрации съгласно приложение № 1 от Наредба № 3 от 2008 г. за нормите за допустимо съдържание на вредни вещества

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ВАРНА ЗА
ПЕРИОДА 2024 – 2033 г**

в почвите (ДВ, бр. 71 от 2008 г.);

- Забранява се използване на води за напояване, които съдържат вредни вещества и отпадъци над допустимите норми;
- Забранява се палене на стърнища, слокове, крайпътни ивици и площи със суха и влаголюбива растителност;
- Забранява се палене на огън, благоустрояване, електрифициране, извършване на стопанска и спортна дейност в неблагоустроените пещери и на входовете им, както и чупене, повреждане, събиране или преместване на скални и пещерни образувания, преграждане на входовете или на отделни техни галерии по начин, възпрепятстващ преминаването на видовете прилепи, предмет на опазване по т. 2.2.1;
- Забранява се провеждане на спелеоложки проучвания през размножителния период на прилепите - от 1 март до 30 юни.

Припокриване (частично или пълно):

1. Защитена местност: АЛАДЖА МАНАСТИР

2. Природен парк: ЗЛАТНИ ПЯСЪЦИ

3. ЗЗ по директивата за птиците: Батова

Баланс на територията в защитената зона съгласно ОУП на община Варна

В таблицата по-долу са представени данни за категориите функционални зони съгласно отреждането им в ОУП на община Варна, изразени като площ и % от защитената зона.

Баланс на териториите в ЗЗ „Златни пясъци“ съгласно ОУП на община Варна

Защитена зона „Златни Пясъци“, код BG0000118		
Тип функционална зона	Площ (кв. м)	Покритие спрямо площта на ЗЗ (%)
Окончателен проект на ОУП		
Г	322.99	0.002352%
Гз	11449.73	0.083365%
Жм2	2874.45	0.020929%
Зп	6330.11	0.046089%
Ок	312.41	0.002275%
Рпп	4837794.17	35.223921%
Тзв	3671.14	0.026730%
Транспорт	66616.32	0.485033%
Общо:	4929371.32	35.890693%
максимално допустимо застрояване (съгласно СПН)	731.91	0.005329%

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ВАРНА ЗА ПЕРИОДА 2024 – 2033 г

В Окончателния проект на ОУП на община Варна, съгласно възприетите категории функционални зони, територията на 33 „Златни пясъци“ включва следните устройствени зони:

„Г (Устройствена зона за гори без възможност за промяна на предназначението)“;

„Гз (Защитни и противоерозионни гори и земи, рекреационни гори и земи, зелени зони и курортни гори)“;

„Жм2 (Жилищна устройствена зона с малкоетажно застрояване с допълнителни специфични изисквания)“;

„Зп (Градски паркове и градини за широко обществено ползване)“;

„Ок (Курортни зони и комплекси)“;

„Рпп (Природни паркове)“;

„Тзв (Самостоятелни терени за озеленяване на улици, реки, дерета, открити канали и сервитути и други открити водни течения)“;

Зони за нуждите на транспорта.

Защитена зона „АЛАДЖА БАНКА“

КОД : BG0001500

Област Варна, община Варна, град Варна, район Владислав Ваарненчик - акватория

Площ: Обща площ 669,64 ха.

Документи за обявяване: Заповед No.РД-1180 от 16.12.2022 г., бр. 103/2022 на Държавен вестник 2-2-1500-1180- 2022г.

1. Опазване и поддържане на типовете природни местообитания, посочени в т. 2.1, местообитанията на посочените в т. 2.2 видове, техните популации и разпространение в границите на зоната, за постигане и поддържане на благоприятното им природозащитно състояние в Черноморския биогеографски регион;

2. Подобряване при необходимост на състоянието на типове природни местообитания, посочени в т. 2.1, местообитания на посочени в т. 2.2 видове и техни популации;

3. Възстановяване при необходимост на типове природни местообитания, посочени в т. 2.1, местообитания на посочени в т. 2.2 видове и техни популации.

Предмет на опазване (видове и местообитания):

1. **Съгл. чл. 6, ал. 1, т. 1 от ЗБР:** 1110 Постоянно покрити от морска вода пясъчни и тинести плитчини; 1170 Съобщества с кафяви, червени и зелени водорасли по скалисти морски дъна (Рифове);

2. **Съгл. чл. 6, ал. 1, т. 2 от ЗБР:** бозайници - Муткур (морска свиня) (*Phocoena*)

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ВАРНА ЗА ПЕРИОДА 2024 – 2033 г

phocoena), Афала (*Tursiops truncatus*); риби - Карагъоз (Дунавска скумрия) (*Alosa immaculata*), Малък карагъоз (Харип) (*Alosa tanaica*).

Режим на дейности:

1. Забранява се умишлено внасяне на неместни видове;
2. Забранява се изграждане на постоянни инсталации и съоръжения, изкуствени подводни рифове и острови; изключения се допускат при настъпили бедствия и аварии или за предотвратяване на такива, или за дейности (включително научни изследвания), подобряващи природозащитното състояние на местообитанията и видовете, както и за дейности, свързани с отбраната на страната или с изпълнение на функциите и задачите на Военноморските сили;
3. Забранява се използване на дънни тралиращи и драгиращи средства, вкл. биймтралове и смучещи драги, драгиране и депониране на земни маси и дънни утайки, и пребаластиране на кораби;
4. Забранява се умишлено изхвърляне, изливане и потапяне на всякакви видове твърди и течни отпадъци и на други вредни за здравето на хората или живите ресурси на морето вещества, както и всяко друго замърсяване на морската среда от плавателни съдове;
5. Забранява се въвеждане на приоритетни и приоритетно опасни вещества от наземни и морскобазирани антропогенни източници;
6. Забранява се въвеждане на твърди отпадъци от наземни антропогенни източници;
7. Забранява се стопански риболов на рак Пагур (*Eriphia verrucosa*), както и на черна мида (*Mytilus galloprovincialis*) от естествени находища на втория вид върху скални банки и седименти;
8. Забранява се умишлено унищожаване и добив на макроводорасли от видовете *Cystoseira spp.* и *Phyllophora crispa* от техните естествени находища;
9. Забранява се стопански и любителски риболов на миди от видовете *Donacilla cornea*, *Donax trunculus*, *Chamelea gallina*, както и уловът на многочетинестия червей *Arenicola marina* и десетокраките ракообразни *Upogebia pusilla*, *Gilvossius candidus* и *Callianassa spp.*;
10. Забранява се добив на чакъли и камъни;
11. Забранява се разбиване на скали, преместване на скални блокове и камъни; изключения се допускат при бедствия и аварии или за дейности, подобряващи природозащитното състояние на местообитанията;
12. Забранява се риболов с хрилни мрежи без използване на пингери с модели, одобрени от министъра на околната среда и водите; забраната влиза в сила от 1.01.2024 г.;
13. Забранява се извършване на сеизмични проучвания без проведена оценка за степента на въздействие върху зоната в границите на защитената зона и буфер около нея от един километър.

Редки и застрашени видове на територията на Община Варна

Разпределението на редките и застрашени от изчезване растителни видове на територията на община Варна по местообитания, е представено в следващата таблица.

Редки и застрашени растителни видове на територията на община Варна според местообитанието

Местообитания	Видове
---------------	--------

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ВАРНА ЗА
ПЕРИОДА 2024 – 2033 г**

Горски	Anemone sylvestris L., Anthemis verescens Vel., Cercis siliquastrum L., Galanthus nivalis L., Primula vulgaris Huds. ssp. sibthorpii (Hoffm.) Smith et Forest., Senecio doria L., Trachystemon orientalis (L.) D. Don., Veronica euxina Turrill.
Влажни	Apium nodiflorum (L.) Lag., Cirsium alatum (S.G. Gmelin) Bobrov, Inula spiraeifolia L., Juncus ranarius Song. et Perr., Pastinaca umbrosa Stew. ex DC., Plantago cornutii Gouan, Polycnemum heuffelii Lang., Serratula bulgarica Acht. et Stoj., Sison amonum L., Sonchus palustris L., Tetragonolobus maritimus (L.) Roth., Trachomitum venetum (L.) Woodsson
Влажни засоленни	Limonium gmelinii (Willd.) O.Kuntze, Taraxacum bessarabicum (Horn.) Hand.-Mazz., Triglochin maritima L.
Водни	Lemna gibba L., Thelypteris palustris Schott., Wolffia arrhiza (L.) Hork. ex Wimmer
Сухи тревисти	Agropyron varnense (Vel.) Hayek, Buglossoides arvensis (L.) I.M. John. ssp. siphthorpiana (Grieseb.) R.Fern., Carduus uncinatus Bieb.
Пясъчни	Artemisia pedemontana Balbis, Artemisia pontica L., Astrodaucus litoralis (Bieb.) Drude, Calystegia soldanella (L.) R. Br., Centaurea arenaria Bieb. ex Willd., Centaurea varnensis Vel., Corispermum nitidum Kit., Crambe tatarica Sebeok, Eryngium maritimum L., Euphorbia paralias L., Euphorbia peplis L., Hippophae rhamnoides L., Hypecoum ponticum Vel., Lactuca tatarica (L.) C.A.Mey, Lepidotrichum uechtritzianum (Bornm.) Vel., Lupinus albus L., Minuartia mesogitana (Boiss.) Hand.-Mazz., Saccharum ravennae (L.) Murray, Secale sylvestre Host., Silene euxina Rupr., Stachys maritima Gouan
Скалисти	Artemisia lerchiana Weber., Bupleurum baldense Turre, Centaurea kamciensis Kocев et Gancev, Crithmum maritimum L., Dianthus nardiformis Janka, Diplachne bulgarica Bornm., Erodium hoefftianum C.A.Mey, Gypsophilla trichotoma Wend., Ruta graveolens L.

Анализът на съществуващите данни показва, че най-много редки и застрашени растения обитават крайморските пясъци и дюни, както и силно овлажнените терени в близост до Варненското езеро. Броят на редките и застрашени от изчезване видове земноводни и влечуги е 7 (*P. syriacus balcanicus*, *O. Apodus*, *G. Kotschy*, *E. quatuorlineata sauromates*, *E. longissima* и двата вида сухоземни костенурки). Броят на редките и застрашени от изчезване видове птици е 12 (*Ix. Minutus*, *C. Ciconia*, *C. Aeruginosus*, *R. Avosetta*, *St. Hirundo*, *A. Athys*, *L. Minor*, *L. Colurio*, *Dr. Martius*, *D. Leucotos*, *H. Pygmaeus*, *O. Leucosephala*), а броят на редки и застрашени от изчезване видове бозайници е 6 (*M. Daubentonii*, *M. Bechsteini*, *N. Leisleri*, *Cp. Citellus*, *L. Lutra*, *F. Silvestris*).

Гори – площ, състояние, видово разнообразие, собственост, ползване на горите

Горските територии на ТП ДГС „Варна“ са разположени на територията на община Варна, община Белослав, част от община Аксаково, община Аврен и част от община Долни чифлик.

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ВАРНА ЗА
ПЕРИОДА 2024 – 2033 г**

Горите на територията на ТП ДГС „Варна“ имат определено стопанско значение – предимно като източник на строителна дървесина за нуждите на материалното производство и източник на дърва за огрев за задоволяване нуждите на местното население.

Съгласно Горскостопанския план на ТП ДГС „Варна“:

Залесената площ е 31030.8 ха, което е 92.7 % от площта на инвентаризираните горски територии.

Незалесената дървопроизводителна площ е 222.9 ха, или 0.6 % от площта на инвентаризираните горски територии.

Недървопроизводителната площ е 2270.9 ха, или 6.7 % от площта на горските територии.

Държавните горски територии заемат 73.5 % от инвентаризираната площ в района. В тях са включени горските територии държавна собственост – 23925.1 ха и залесени и самозалесените насаждения върху държавни земеделски земи – 514.7 ха, както и 0.5 ха посочени в кадастралната карта като водни територии, 3.4 ха транспортни съоразения, 0.2 ха полезни изкопаеми и 204.0 ха територии които липсват в кадастралната карта като вид територия и вид собственост.

Общинските горски територии заемат 18.1 % от инвентаризираната площ. Към тях са включени *горските територии общинска собственост* – 4966.1 ха и залесени и самозалесените насаждения върху общински земеделски земи – 1044.8 ха, както и 1.0 ха водни територии, 0.8 ха транспортни съоразения, 6.5 ха полезни изкопаеми, 40.2 ха територии които липсват в кадастралната карта като вид територия и вид собственост или са урбанизирани територии.

Горски територии частна собственост заемат 8.0 % от инвентаризираната площ. В тях са включени горите, върнати на частни физически и юридически лица, заменени или продадени по Закона за горите – 1846.3 ха и 716.9 ха залесени и самозалесени гори върху изоставени земеделски имоти, както и 114.7 ха територии които са посочени като урбанизирани или липсват в кадастралната карта като вид територия и вид собственост.

Горските територии в съсобственост заемат 0.4 ха, от инвентаризираните гори, от тях 100.6 ха са възстановени като горски територии, 16.3 ха са възстановени като земеделски територии и 22.3 ха са посочени в кадастралната карта като урбанизирани територии или липсва информация за вида територия и вид собственост.

Видово разнообразие – Основните лесообразуващи дървесни видове са разпределени по следния начин:

Основни лесообразуващи дървесни видове на територията на община Варна

Лесообразуващ дървесен вид на територията на община Варна	%
Цер	43
Благун	14,7
Акация	9,2
Келяв габър	9,0
Черен бор	6,8
Габър	5,2

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ВАРНА ЗА
ПЕРИОДА 2024 – 2033 г**

Сребролиста липа	2,8
Мъждрян	1,9
Космат дъб	1,2
други	6,2

Източник: ТП ДГС „Варна“

Състояние – Състоянието на горите е сравнително добро. Общо повреди са установени на 1,5% от залесената площ на стопанството. Церавите насаждения в района страдат от суховършия, гниене и понякога от антропогенно въздействие. По-престарелите акациевии гори са засегнати главно от суховършии. Иглолистните култури страдат най-често от снеголоми и снеговали. По-често боледуват чистите насаждения. Смесените дървостои са по-устойчиви и при тях процента на повредените насаждения е по-нисък като повредите са предимно от I и II степен, но има и засегнати насаждения от III степен. Пожарите се разпространяват по-бързо в чистите иглолистни насаждения, отколкото в смесените с широколистни видове.

Собственост – Разпределението на горските площи в община Варна по собственост е следната:

Горска територия държавна собственост – 6 140 ха;

Горска територия общинска собственост – 220,3 ха;

Горска територия частна собственост на частни физически лица – 868,9 ха;

Горска територия частна собственост на частни юридически лица – 204,7 ха;

Горски територии съсобственост – 32 ха.

Разпределение на горските площи на територията на община Варна по вид на собствеността

Източник: ТП ДГС „Варна“

Ползване на горите – на територията на ТП ДГС „Варна“ има възможност да се извърши добив на следните недървесни горски продукти: гъби, шипки, къпини, риган, жълт

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ВАРНА ЗА ПЕРИОДА 2024 – 2033 г

кантарион, бял равнец, смрадлика, мащерка и др.

Голямо е значението и на страничните ползвания, които се реализират в горите. На първо място, горските площи осигуряват паша на голяма част от домашните животни и представляват допълнителна фуражна база за развитието на животновъдството.

В горите се добиват още и диворастващи гъби и билки, които осигуряват допълнителен поминък или доходи на местното население.

Голямо е и ловностопанското значение на горите. Екологичните условия благоприятстват развъждането на едър дивеч (елени, сърни, диви прасета и зайци), което от своя страна създава добри условия за развитие на ловен туризъм. Създадени са и три бази за интензивно стопанисване на дивеч. Годишното ползване на дивеча се изкупува и от юридически лица. Условия за любителски риболов създава и граниещото на стопанството Черно море.

За опазването и съхраняването на извънредно богатия генетичен материал в района са открити, създадени и обявени 88.2 ха семепроизводствени насаждения и една генеративна семенна плантация с площ 1.7 ха.

Районът е екологически чист и с благоприятен климат. В горските комплекси и около тях са създадени прекрасни условия за отдих и туризъм.

Горските масиви с площ 11040.4 ха са обявени за курортни гори (почти половината от площта на горските територии държавна собственост). Към горите с рекреационни функции се включват и зелените зони – 667.5ха и лесопарковете 1665.6ха.

Районът на стопанството е богат със защитени територии обявени по Закона за защитените територии – 1 природен парк, 7 Защитени местности и 1 Природна забележителност, опазващи уникални скални феномени, и различни растителни видове.

Съгласно Горскостопански план на ТП ДГС Варна за периода 2017-2027 г. за община Варна е предвидено ползване на дървесина в размер 77 115 куб. метра стояща маса. Процентното разпределение на обема по видове сечи е както следва:

От възобновителни сечи – 87,3%;

От отгледни сечи – 11,8%;

От санитарни сечи – 0,9%.

Защитени видове растения и животни в горските територии

Шипобедрена костенурка (*Testudo graeca*), Шипоопашата костенурка (*Testudo hermanni*), Смок мишкар (*Elaphe longissima longissima Laurenti*), Бял щъркел (*Ciconiaciconia*), Гълъб хралупар (*Columba oenas L.*), Червеногуша мухоловка (*Ficedula parva*), Сив кълвач (*Picus canus*), Среден пъстър кълвач (*Dendrocopos medius*), Черен кълвач (*Dryocopus martius*), Осояд (*Pernis apivorus*), Бухал (*Bubo bubo*), Горска улулица (*Strix aluco*), Горска ушата сова (*Asio otus*), Козодой (*Caprimulgus europaeus*), Полубеловрата мухоловка (*Ficedula semitorquata*), Черноморска ведрица (*Fritillaria pontica Wahl.*), Снежно кокиче (*Galanthus nivalis L.*), Лудо биле (*Atropa bella-donna L.*), Горска съсънка (*Anemone sylvestris*), Червен /красив/ божур (*Paeonia Peregrina Mill.*), Многоцветна момкова сълза (*Polygonatum multiflorum L.*), Бодлив залист (*Ruscus aculeatus L.*)

Животински видове, обект на ловен туризъм

Дива свиня (*Sus scrofa*), Сърна (*Capreolus capreolus l.*), Горски бекас (*Scolopax rusticola L.*), Гургулица (*Streptopelia turtur*), Пъдпъдък (*Coturnix coturnix*), Чакал (*Canis aureus L.*), Лисица (*Vulpes vulpes*), Язовец (*Meles meles*), Сив заек (*Lepus europeus*), Бялка (*Martes foina*), Черен пор (*Mustela putorius*), Яребица (*Perdix perdix L.*), Голяма белочела гъска (*Anas albifrons*), Зеленограва патица (*Anas platyrhynchos*), Лятно бърне (*Anas*

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ВАРНА ЗА
ПЕРИОДА 2024 – 2033 г**

querquedula L.), Зимно бърне (Anas crecca L.), Обикновена бекасина (Galinago galinago), Сврака (Pica pica), Сива врана (Corvus cornix), Посевна врана (Cornus frugilegus)

Гори с висока консервационна стойност

В България за гори с висока консервационна стойност се смятат всички защитени територии, както следва:

1. Земи и гори от горския фонд (ЗГГФ) в резервати, поддържани резервати, национални паркове, защитени местности, природни забележителности, обявени по реда на ЗЗТ;
2. ЗГГФ в природни паркове, попадащи в зони, предназначени за опазване на биологичното разнообразие определени с планове за управление или паркоустройствените проекти по реда на Закона за горите;
3. ЗГГФ в природни паркове, които нямат устройствени документи;
4. ЗГГФ, попадащи в защитени зони, обявени по реда на Закона за биологичното разнообразие.

В следващата таблица е представена обща информация за гори с ВКС на територията на община Варна.

Местоположение на гори с ВКС на територията на община Варна

Местоположение на горите с ВКС	Обща площ на горските територии държавна собственост (ДС) в зоната, ха	Съотношение на залесени към незалесени площи ДС, ха
Защитена зона BG0000103 Галата	215,7	188,9 ха залесена (75%)
		26,8 ха незалесена
Защитена зона BG0000118 Златни пясъци	1055,6	1006,4 ха залесена (95,3%)
		49,2 ха незалесена
Защитена зона BG0002060 Галата	3643,2	заселена 3409,9 ха (93,6%)
		незалесена 233,3 ха
Защитена местност Аладжа манастир	13,9	заселена 10,5 ха (75,5%)
		незалесена 3,4 ха

На територията на община Варна, екосистеми с критично (незаменимо значение) са представени от вододайни зони с каптажи на площ от 8 дка.

Горските територии с наклон по-голям от 30°, (съгласно чл.5, ал.2 от ЗГ) - обща площ 527.5 ха, от която залесена 409,3 ха и незалесена 118,2 ха.

Свлачища (съгласно чл.5, ал.2 от ЗГ) - с обща площ 12,5 ха незалесена.

КЛИМАТ

Климатични данни и прогнози

Информационен източник: Доклад Анализ и оценка на риска и уязвимостта на секторите в българската икономика от климатичните промени - МОСВ

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ВАРНА ЗА ПЕРИОДА 2024 – 2033 г

Изследванията, засягащи нашата страна, като цяло са осъществявани по международни проекти, поради което голяма част от техните резултати се отнасят не само за България, но и за по-големи територии (предимно Централна и Югоизточна Европа). Всички прогнози включват оптимистиче, реалистичен и песимистичен сценарий.

На територията на Република България по отношение на промените на климата се наблюдава следното:

- налице е тенденция към затопляне – последното десетилетие е по-топло от предходното, което от своя страна е по-топло от десетгодишния период преди него;
- увеличава се честотата на екстремните метеорологични явления;
- увеличават се случаите с проливни валежи;
- увеличава се броят на дни с гръмотевични бури и градушки в по-хладни десетдневия през м. април и м. септември;
- намалява годишната амплитуда между максималната и минималната температура на въздуха, като минималната температура се повишава по-бързо от максималната;
- намалява дебелината и времето на задържане на снежната покривка.

Установява се силно изразена тенденция към нарастване на максималните температури на въздуха през лятото и увеличаване на броя на тропическите нощи (с минимална температура над 20°C), както и на продължителността на сухите периоди (последователен брой дни без валеж). До 2050 г., средните годишни температури в страната вероятно ще се повишат с от 1.6°C - 1.8°C до 2.1°C - 2.2°C , а до 2100 г. увеличението може да е с от 3.3°C - 3.5°C (HadCM2) до 4.2°C - 4.3°C .

Климатични сценарии за България

Разработени са климатични сценарии за България в НИМХ-БАН в рамките на проекта CECILIA. Проведени са симулации на регионалния климат за бъдещето, за два интервала – „близко бъдеще“ (2021-2050 г.) и „далечно бъдеще“ (2071-2100 г.), като резултатите за тенденциите (т.е. изменението спрямо сегашния референтен климатичен период 1961-1990 г.) за средната годишна температурата на въздуха и средната годишна валежна сума (Фигури №7-10), открояват следните особености:

- По отношение на температурата практически над цялата страна се наблюдават положителни тенденции, т.е. очаква се увеличение на средногодишната температура, като това увеличение е сравнително еднородно и с около 1.5°C - 2°C за близкото и между 2.5°C и 3.5°C за далечното бъдеще;
- Пространственото разпределение на тенденцията на годишната валежна сума е по-неравномерно спрямо това на температурата. В Източна България се очаква отрицателна тенденция, като и в двата периода изменението е средно между 5 и 10 mm (в отделни райони до 15-20 mm). Най-видимата разлика между двата периода е, че районите с отрицателна тенденция през втория период са с по-голяма площ спрямо първия и обхващат и части на Западна България.

Трябва да се отчита, че получените резултати са продукт на числена симулация и се основават на определен физико-математически модел на атмосферата и зависят от конкретен емисионен сценарий на парникови газове и аерозоли, който има прогнозен характер.

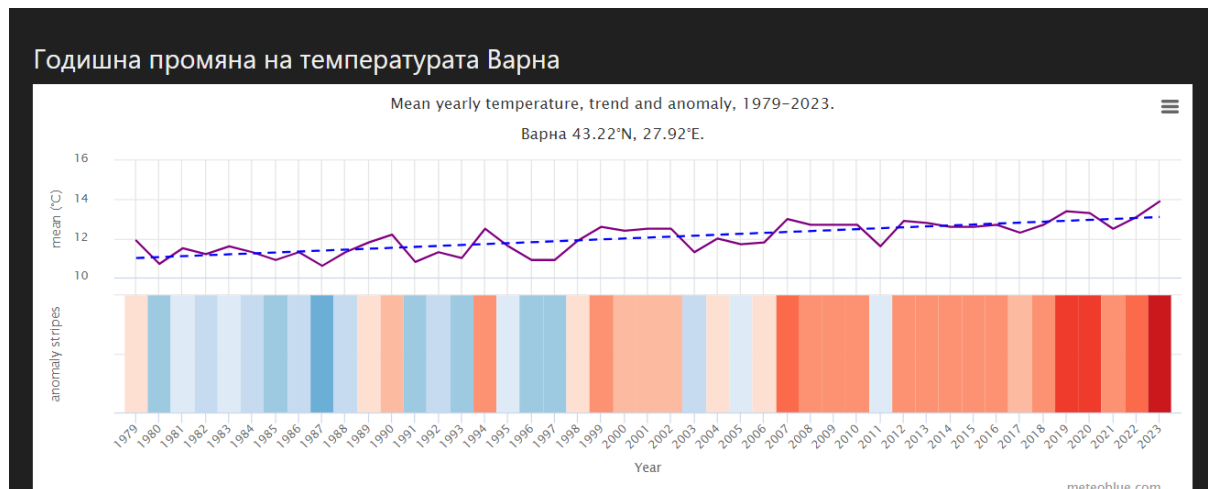
Ефектите от изменението на климата вече са добре видими чрез повишаване на температурата на въздуха, топене на ледниците и намаляване на полярните ледени шапки, повишаване на морското равнище, увеличаване на опустиняването, по-чести екстремни метеорологични явления като наводнения, горещи вълни, суши и бури.

Изменението на климата не е глобално еднородно и засяга някои региони повече от други.

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ВАРНА ЗА ПЕРИОДА 2024 – 2033 г

Климатични данни за територията на община Варна

Годишна промяна на температурата Варна

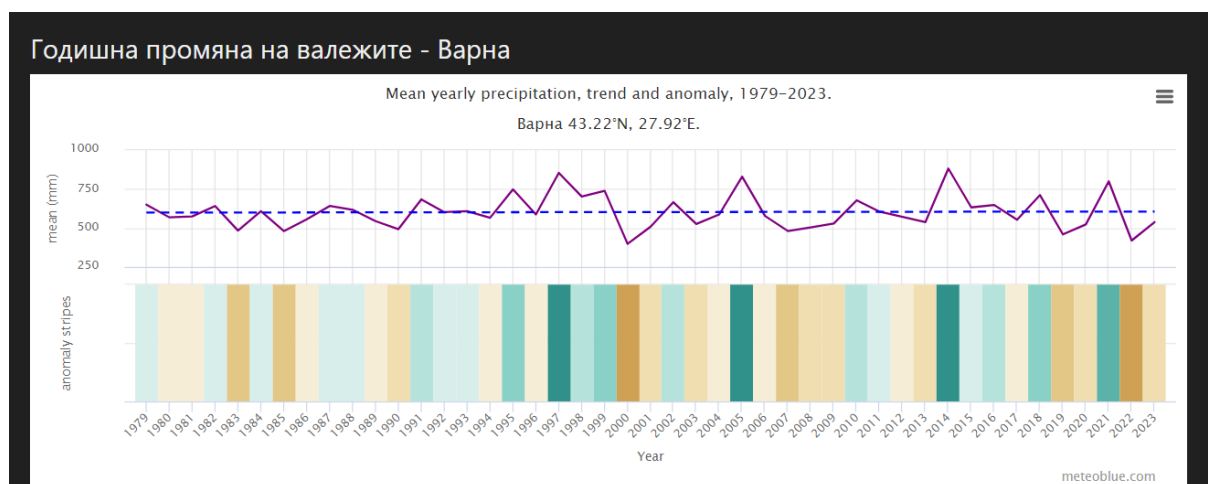

Източник: Meteoblue

На горната графика е показана приблизителна оценка на средната годишна температура за по-големия регион на Варна. Прекъснатата синя линия е линейната тенденция на климатичните промени. Ако линията на тенденцията върви нагоре отляво надясно, тенденцията на температурата е положителна и в Варна става все по-топло поради изменението на климата. Ако е хоризонтална, не се наблюдава ясна тенденция, а ако върви надолу, условията в Варна стават все по-студени с течение на времето.

В долната част на графиката са показани т.нар. ивици на затопляне. Всяка цветна ивица представлява средната температура за една година - синята е за по-студени, а червената - за по-топли години.

Годишна промяна на валежите – Варна

Източник: Meteoblue

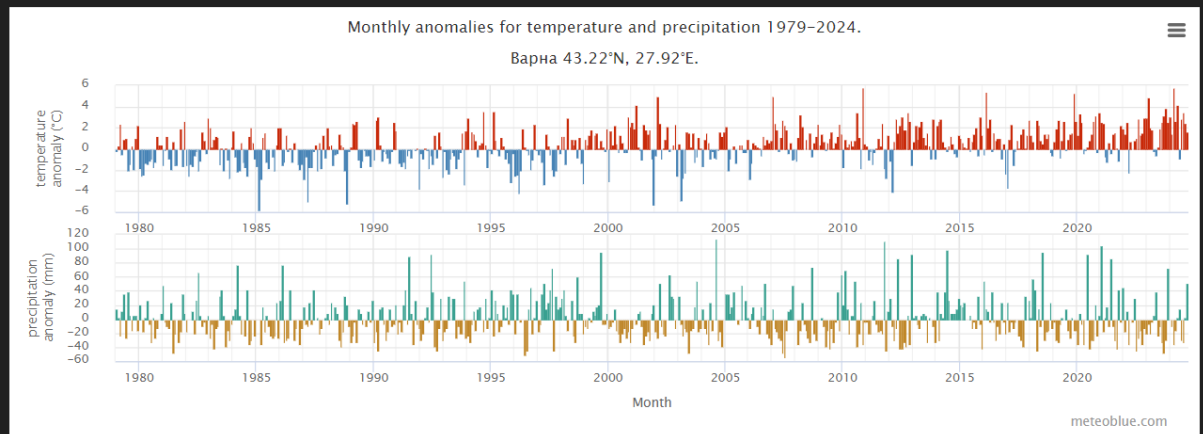
Горната графика показва оценка на средното общо количество валежи за по-големия регион на Варна. Прекъснатата синя линия е линейната тенденция на изменението на климата. Ако линията на тенденцията върви нагоре отляво надясно, тенденцията на валежите е положителна и в Варна става все по-влажно поради изменението на климата. Ако е хоризонтална, не се вижда ясна тенденция и ако върви надолу, условията в Варна стават все по-сухи с течение на времето.

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ВАРНА ЗА ПЕРИОДА 2024 – 2033 г

В долната част на графиката са показани т.нар. ивици на валежите. Всяка цветна ивица представлява общата сума на валежите за дадена година - зелена за по-влажни и кафява за по-сухи години.

Месечни аномалии на температурата и валежите – Варна

Месечни аномалии на температурата и валежите – изменение на климата Варна

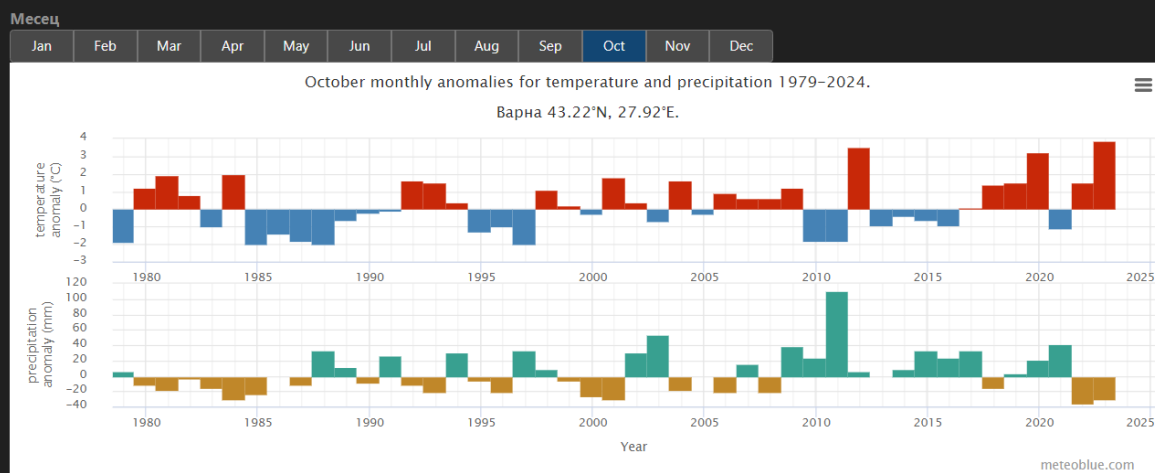
Източник: Meteoblue

На горната графика е показана температурната аномалия за всеки месец от 1979 г. до сега. Аномалията показва с колко е бил по-топъл или по-студен от 30-годишната средна климатична стойност за периода 1980-2010 г. По този начин червените месеци са били по-топли, а сините - по-студени от нормалното. На повечето места ще откриете увеличаване на броя на по-топлите месеци през годините, което отразява глобалното затопляне, свързано с изменението на климата.

На долната графика е показана аномалията на валежите за всеки месец от 1979 г. до сега. Аномалията показва дали даден месец е имал повече или по-малко валежи от 30-годишната средна климатична стойност за периода 1980-2010 г. По този начин зелените месеци са били по-влажни, а кафявите - по-сухи от нормалното.

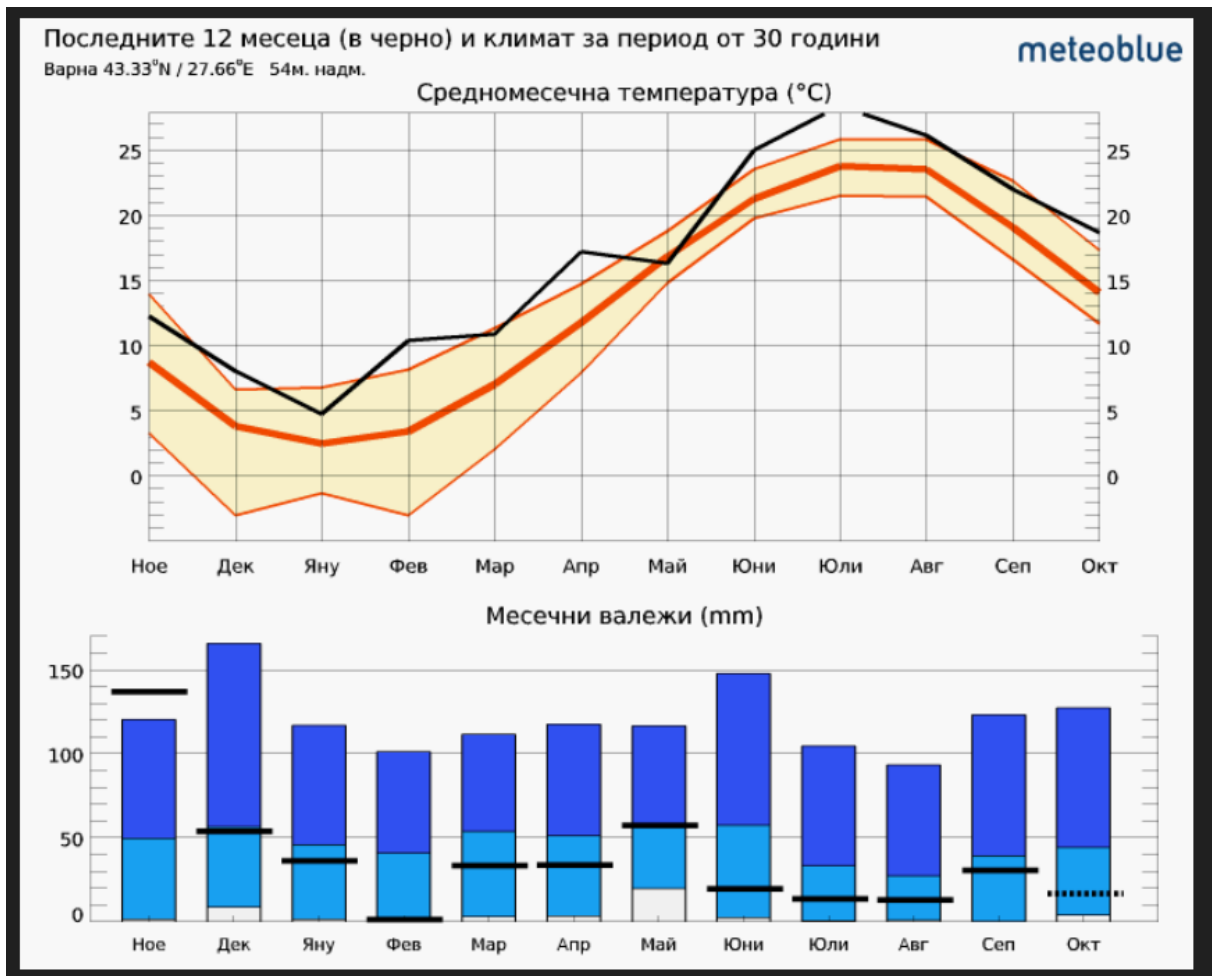
Температурна и валежна аномалия по месеци - Варна

Изменение на климата - Варна Температурна и валежна аномалия по месеци

Източник: Meteoblue

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ВАРНА ЗА
ПЕРИОДА 2024 – 2033 г**

Източник: Meteoblue

Климатични фактори за замърсяване / самоочистване на атмосферата

Климатът има важно значение за степента на замърсяване на атмосферата, респ. за нейното самоочистване. В зависимост от местните климатични условия, при постъпването в атмосферата на вредни вещества с еднакви свойства и в еднакви количества, замърсяването ѝ над райони с различни климатични характеристики, или в един и същи район, но в различни периоди, може съществено да се различава.

Параметрите на климата определят степента на устойчивост на атмосферата на антропогенни въздействия, като показват каква е потенциалната възможност тя да бъде замърсявана и способността ѝ да се самоочиства. За оценка на възможното замърсяване/самоочистване на въздушния басейн, при определени параметри на вредните емисии, се използва показателят климатичен потенциал на замърсяване/самоочистване на атмосферата. Той представлява съвкупността от климатични параметри, определящи бързината и ефективността на разсейване на примесите в атмосферата. Стойностите му трябва да се вземат под внимание при планиране на строителството на промишлени мощности и експлоатацията на промишлени обекти, при проектиране на населените места, на рекреационно-туристическите зони и селскостопанските масиви, при прогнозиране замърсяването на атмосферата, и т.н.

Основните метеорологични фактори, от които зависи потенциалът на замърсяване / самоочистване на атмосферата, са нейният ветрови режим, вертикална стратификация и валежно-влажностен режим.

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ВАРНА ЗА ПЕРИОДА 2024 – 2033 г

Понастоящем се извършват редица научни изследвания с оглед предлагане на оптимални устройствени решения на производствената територия съобразно топоклиматичните предпоставки за замърсяване/самоочистване на въздушния басейн.

Природни бедствия в България и тенденции в проявата им, свързани с климатичните промени

Повишаването на глобалната температура в океаните и на сушата води до нарастване на количеството на водните пари в атмосферата, а това от своя страна би могло да доведе до допълнителното и радиационно затопляне, тъй като те са парников газ. Известно е, че влажните и топли въздушни маси са и по-неустойчиви и в тях се създават условия за образуване на конвективна облачност и интензивни валежи. Според някои модели, при удвояване на концентрациите на парникови газове в атмосферата, количеството на валежите на планетата ще нарасне с 1-3% за всеки 1°C повишение на средната глобална температура, (Le Treut and McAvaney, 2000). Разбира се, този процес би бил съпроводен от много големи регионални вариации във валежните количества, (Wu et al., 2005). Симулации, при които не се променя процента на относителната влажност на въздуха, показват че съдържанието на вода в атмосферата би нараствало с 6% за всеки градус, с който се повиши средната глобална температура, като това ще доведе до промени в динамиката на хидроложкия цикъл, увеличаване на екстремните валежи и намаляване на умерените и по-слабите валежи (Mitchel et al., 2006). Дори малки промени в средните стойности на температурата могат да предизвикат съществена промяна в относителния дял на екстремните явления, които често се реализират като бедствия. Не може да се каже **категорично** обаче, кои от тях се дължат на климатичните промени и кои не, защото всички събития в тази по-топла и по-влажна атмосфера са повлияни от нея и респективно са свързани с климатичните промени (Trenberth, 2012).

Средната годишна температура на въздуха в България за периода 1961-1990 е 10,5°C, но тя се е повишила средно с 1,3 °C през последните няколко десетилетия, като през някои години отклонението доближава или надвишава 2°C.

По отношение на валежите се наблюдава много голяма вариабилност в количеството им през отделните години. Съществени промени се установяват в максималните денонощни валежи от над 100- 200 mm/24h, които показват тенденция към нарастване през последните години, а те именно са фактор за повишения риск от наводнения, гръмотевични бури и свързаните с тях други природни бедствия.

В заключение можем да кажем, че установените промени в изследваните климатични показатели, имащи пряка или косвена връзка с опасността от климатични и метеорологични бедствия, потвърждават заключенията направени както в Четвъртия, така и в Петия доклад на междуправителствената експертна група относно повишената уязвимост на нашия регион от засушаване и суши, екстремни температури, горещи вълни и наводнения.

Резултатите от симулациите по различни сценарии показват, че щетите от наводнения се очаква да нарастват в по-голямата част от Западна, Централна и Източна Европа, както и в Италия и северните части на Испания, докато в Южна, Северна и Североизточна Европа те ще намаляват, (Dankers and Feyen, 2009). Средният брой на засегнатите от наводнения хора, се очаква да нарасне над два пъти до 2080 г. (UN, 2009). Очакваните годишни загуби от наводнения в парично изражение в Европейския съюз ще нараснат с от два до три пъти.

В България, при повишаване на температурата с 3,9 0C, загубите от наводнения в Североизточния, Югозападния и Южния Централен райони ще нараснат с от 10 до 50%, а в Северния Централен и Североизточния райони увеличението на очакваните годишни загуби може да достигне от 50 до 100%. Единствено в Югоизточния район загубите може да намалят с от 10 до 25%, (Fayen et al., 2009). При повишаване на

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ВАРНА ЗА
ПЕРИОДА 2024 – 2033 г**

средната температура с 2,50C, очакваните загуби в Северозападния и в Северния Централен райони се очаква да нараснат със същия процент, както и при първия сценарий, (50-100%). Промени има в очакваното нарастване на загубите в Североизточния район, където те намаляват до 10-25% и в Югоизточния район, където нарастват до 25-50%. За Южния централен и Югозападния райони загубите се очаква да намалее с от 10 до 25%.

В България основните опасни явления и процеси, свързани с промените в климата, които могат да генерират различна степен на риск за социално-икономическите и природните системи са следните: екстремно високи температури (горещи вълни); суша; наводнения; горски пожари; повишаване на морското ниво; повишаване на температурата на повърхностните води; инвазивни видове и др.

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ВАРНА ЗА ПЕРИОДА 2024 – 2033 г

Оценка на уязвимостта на основните сектори на икономиката

Възможни последствия от климатичните промени

Възможни последствия от климатичните промени за основни стопански сектори в Европа (по Parry et al., 2007)	СЕКТОРИ			
	Земеделие и горско стопанство	Водни ресурси	Човешко здраве и живот	Индустрия/ населени места/ общество
По-топли /по-малко студени дни /нощи;	Повишаване на добивите в по-хладните региони (северни страни) и намаляване на добивите в по-топлите региони (южни страни)	Променни свързани с режима на оттока във връзка с промени във времето на снеготопене	Намаляване на риска от летален изход за изложените на ниски температури и измръзване	Намаляване на енергопотреблението за отопление; Нарастване на нуждата от енергия за охлаждане; Влошаване на качеството на въздуха в градовете;
По-топли/горещи Сектор „дни/нощи				По-малко разходи за снегочистване, опесъчаване и др.
Топли периоди/горещи вълни - с по-голяма честота повсеместно	Намаляване на добивите в топлите региони поради топлинен стрес във важни за развитие на растенията фенофази; Нарастване на риска от пожари	Повишено търсене на вода; Влошено качество на водите; Повишено разпространение на еутрофикация и др.	Повишен риск от летален изход поради топлинни удари	Влошаване на качеството на живот за хората в топлите региони, които нямат климатици; Въздействие върху възрастните и децата; Намалена ефективност от ТЕЦ
Обилни валежи – с по-голяма честота в повечето региони	Увреждане на земеделските култури; почвена ерозия; липса на условия за култивиране на земята; преовлажняване	Неблагоприятни последствия за качеството на повърхностните и подземните води; замърсяване на водоизточници	Загуба на живот, нараняване, инфекции, болести, алергии и дерматити при наводнения	Разрушаване на селища, на транспортни връзки и критична инфраструктура поради наводнения; Натиск върху всички населени места

Сектор „Води“

По-долу е направен подробен анализ на уязвимостта на сектор „Води“ по последни данни на НИМХ.

(източник – доклад Промениящият се климат на България – 2023 г., НИМХ)

Водните ресурси на България не са сред най-големите в Европа, но почти всички са формирани на българска територия, което прави страната независима в това отношение. Речният отток се характеризира с многогодишна и вътрешногодишна изменчивост, обусловена главно от климатичните фактори и антропогенни въздействия. Разпределението на валежите по сезони и продължителността на задържане на снежната покривка определят до голяма степен отточния режим на повърхностните води като дъждовен и дъждовно - снежен – с максимум през пролетта (поради значителното количество на валежите през този сезон и снеготопенето) и минимум през лятото, който най-често е в периода август-септември. Човешката дейност, свързана с използването на водните ресурси и изграждането на хидротехнически съоръжения, значително нарушава естествения режим на водните източници.

Друга важна особеност е устойчивостта на класификацията на екстремните сухи и влажни години, която потвърждава факта, че при сравнително големи периоди от време, като година и повече, екстремните явления не могат да бъдат локални, а обхващат територията на цели райони или цялата страна.

Годишните стойности на ресурса от повърхностни води в България се изменят в много голям диапазон – от 6.41×10^9 m³ през 1994 г. до 32.37×10^9 m³ през 2005 г.

Многогодишната средна стойност на оттока за периода 1961–2022 г. е 17.67×10^9 m³, а определените норми са съответно: 18.46×10^9 m³ (1961–1990 г.) и 16.96×10^9 m³ (1991–2020 г.).

Тенденцията за периода 1961–2020 г. е негативна.

Средните и много влажните години преобладават в периода 1961–1984 г., който е последван от продължително засушаване – до 1994 г. През следващия период се редуват много влажни (1998, 2005, 2006, 2010, 2014, 2015, 2018), средни и сухи (2000, 2001, 2011, 2019, 2020, 2022) години.

По-значително хидроложко засушаване е наблюдавано през 2019–2020 г. То е резултат от натрупания дефицит на валежите (метеорологично засушаване) и последвалото почвено засушаване. Засегнати са всички водосбори (с изключение на р. Огоста), а продължителността варира от 1-2 до 11 месеца.

Общият годишен обем на речния отток в страната през 2019 г. е с 52% по-малък от този през 2018 г., а в сравнение с нормите за периодите 1961–1990, 1971–2000 и 1981–2010 г. намалението е съответно по-малък с 36.1%, 27.3% и 24.3%. За 2020 г. сравнението с нормите за същите три периода показва намаление на общия обем на речния отток съответно с 45.2%, 37.7% и с 35.0%. Спрямо предходната 2019 г. маловодието е нараснало с 14.2%.

Най-значително е намалението на оттока за Черноморския водосборен басейн, следван от Западнобеломорския, Източнобеломорския и Дунавския водосборен басейн.

И през двете сухи години запасите на подземни води се понижават, като в над 70% от хидрогеоложките пунктове на територията на цялата страна е регистрирано намаление на нивата и дебитите спрямо нормите през отделни месеци. Освен това и през двете години има преобладаваща тенденция на намаляване (над 80% от наблюдаваните случаи) на запасите на подземни води през есенно-зимния период (Drumeva-Antonova et al., 2022).

Налице е и недостиг на вода и социално-икономически въздействия в условията на продължително засушаване.

Чрез съвместен анализ на индикаторите за хидрологично, метеорологично и агрометеорологично засушаване и индикаторите, използвани от МОСВ (приток и нива на язовирите), се идентифицират т.нар. горещи точки и критични райони – язовири, водосбори и речни басейни, чиито регулиращи възможности са с намаляващ потенциал и са в риск при продължително засушаване (Ilcheva et al., 2022). По този начин, още преди юли 2019 г., се идентифицират рисковите поречия и водосбори и рисковите язовири „Студена“, „Дяково“, „Асеновец“, „Тича“ и др.

На територията на област Варна няма идентифицирани рискови поречия и водосбори и рискови язовири в рамките на изследването.

Водопотребление и решения за неговото подобряване

Основното количество води в миналото у нас са били използвани в промишлеността и поливното земеделие, но след кризата в тези два сектора, ползването на водния ресурс е намаляло от над 14 до 5-6 млрд. куб. м.

Към днешната дата най-голяма част от водопотреблението у нас отива за промишлеността, доста по-малки части за селско и горско стопанство и за питейно-битови нужди.

На средногодишна база силен воден стрес нямаме никъде на територията на нашата страна. Въпреки това воден недостиг може да се наблюдава в определени райони с недостатъчни ресурси.

Всичко това може да доведе до недостиг на питейна вода, намаляване на производителността в селското стопанство, недостиг във всички индустриални нужди, включително и туристическата индустрия, повишен риск от епидемии, намалено количество на вода за охлаждане в енергетиката.

Определянето на загубите на вода обикновено е трудно, но 55-60 процента от водата у нас се губи в процеса на доставка до потребителите, като по някои оценки достига и до 70 процента. За сравнение: в Германия тези загуби са оценени на 3 до 5 процента.

Сред решенията на проблема могат да бъдат подмяна на остаряла и амортизирана инфраструктура, добър мениджмънт на течовете, разумен контрол на подаваното налягане.

Тъй като над 85 процента от водата отиват за промишлени нужди, там е необходимо въвеждане на производства със затворени цикли на водоползването, повторно използване на отпадната вода.

Една трета от водоползването в Европа се пада на селското стопанство, като България не се различава от данните за Европа. Затова там е необходимо въвеждане на по-сухоустойчиви култури, насочване на земеделските субсидии към производства с по-малък разход на вода, образование на земеделските производители за икономични практики на водопотребление, изграждане на мрежи с повишена ефективност на водопренос и разпределение (в Гърция тези мрежи са довели до 95 процента по-висока ефективност при използването на вода), да се ползва дъждовната вода.

За ефективно използване на водата в бита много може да помогне изграждането на пречиствателни съоръжения, позволяващи повторно използване.

Индикаторите за чувствителността на сектора към възможните промени в климата показват тенденция на нарастване на екстремните температури и екстремните валежи, влошаване на качеството на водите, главно под влияние на значимо намаляване на оттока или при наводнения, както и големи колебания на оттока във времето.

Градска среда

(Информационен източник: Доклад Анализ и оценка на риска и уязвимостта на секторите в българската икономика от климатичните промени – МОСВ)

Градските райони и градската среда, формирана в техните рамки, представляват най-интензивно развиващите се и динамично усвояващи пространството териториално образувания, в които са концентрирани основната част от икономическите, демографските и социалните процеси. Характерното за тях е високата степен на изменчивост на средата на сравнително малки разстояния, както и по-малката инерционност и по-високата степен на динамика на процесите свързани с тяхното развитие.

Тези специфични особености на градската среда я изправят пред определени климатични и екологични предизвикателства, които вече се проявяват и които значително ще се повлияят от очакваните климатични промени през следващите години. Тези предизвикателства са:

- Ефекта на „топлиният остров“ – градската среда поради спецификата на вложените материали и начина на усвояване и организация на пространството от една страна, а от друга – чрез формираните и експлоатирани функционални подсистеми (включително енергийна), се отличават със средно по-високи температури от околната среда, в която са разположени, с ограничени възможности за естествено охлаждане;
- Значителната степен на замърсяване на въздуха, включително по отношение емисиите на парникови газове. Урбанизираните територии произвеждат 70-80% от парниковите емисии в световен мащаб, консумират 80% от енергията и произвеждат 75% от глобалния икономически продукт;
- Климатичните екстремални явления като цяло причиняват значително по-сериозни щети на градската среда поради високата концентрация на сграден фонд, хора и икономически активности;
- Допълнителното урбанизиране на територии също води до повишени рискове във връзка с натоварването на горните земни хоризонти и може да отключи съответно рискови явления – например срутища, свлачища, наводнения и др.

Проучванията за ЕС сочат, че до 2030 г. площта на градските територии в силно развитите икономически държави ще нарасне до три пъти сегашната им територия. Това ще засили още повече тяхната роля на консуматор, но и на най-добрата възможност за устойчиво подобрене.

Всички тези рискове, както и на база особеностите на урбанизираната среда, нейното място и роля във формираните природо-социални системи, я превръщат в една от потенциално най-уязвимите области към климатичните промени във всички аспекти.

В рамките на прогнозите за очакваните климатични промени по различните сценарии, за нашата страна се очертават преди всичко проблеми свързани с повишаване на средните температури, особено през летните периоди, както и повишена интензивност на очакваните „горещи“ екстремални явления. Поради спецификата на градската среда в България, нейните технически и функционални параметри, може да се очаква, че тези промени ще се отразят особено силно именно в нея, и най-вече в големите градове, със значителни като площ и сграден фонд панелни комплекси, които в огромната си част не са енергийно санирани.

Освен сградният фонд, значително отражение се очаква да има и върху градската улична мрежа, което ще се изразява най-вече в допълнителни разходи за технологично усъвършенстване на асфалтовото покритие.

Енергиен сектор

Съществуват опасения както за по-старите инсталации, които не са съобразени с новите условия, така и за новостроящите се съоръжения, които не включват хипотезата за климатични промени в процеса на тяхното планиране. Във всеки от двата случая това може да доведе до чувствително намаляване на енергийното производство и до рискове за инсталациите. На свой ред това би могло да засегне цените на произвежданата енергия. Резките промени в енергийните цени дестабилизируют големите икономики.

Транспорт

Основните предизвикателства, с които големите градове в България се сблъскват в стремежа си за постигането на **устойчива градска мобилност**, са свързани със задръстванията в градовете; замърсяването на околната среда и вредното влияние на шума; необходимостта от по-ефективно организиране на обществения градски транспорт и подобряване на неговата достъпност, както и повишаване на сигурността и безопасността му.

С оглед на спецификата на транспорта като организация на дейността и инфраструктурната му предопределеност, уязвимостта най-често се оценява в два основни аспекта:

- Уязвимост на транспортната инфраструктура
- Поддръжка, експлоатация и безопасно функциониране на транспортните системи.

Като най-чувствителен към климатичните промени в България е оценен водния транспорт (воден – вътрешни басейни и морски транспорт)

Изводи:

- В краткосрочен план не се очакват драстично влияние на климатичните промени върху транспортната система на страната и нивото на нейната икономическа ефективност;
- В средносрочен и дългосрочен аспект, климатичните промени ще се отразят най-съществено върху развитието и разходите на автомобилният и ЖП транспорта, които са основните видове транспорт в страната;
- Влиянието е основно свързано с повишаване на разходите за поддръжка на инфраструктурата вследствие очакваното повишение на „термичният стрес“ върху пътната и ЖП инфраструктура;
- Вследствие смекчаване на условията в зимните месеци, се очаква намаление на разходите за поддръжка на пътната инфраструктура – за периода 2040-2070 – с 2.4 % годишно намаление на разходите за зимна поддръжка.
- Екстремните явления като цяло са с локално значение, като с оглед тенденциите, очертани от климатичните сценарии, се очаква по-скоро да оказват съществено влияние върху експлоатационните разходи и в по-малка степен върху функционирането на транспортната система
- С оглед пряката изложеност на системата на външните влияния и с очакваните в дългосрочен план повишения на температурата и интензивността т.нар. „горещи“ екстремни климатични явления, ще бъдат необходими сериозни усилия за адаптирането на сектора към тях, особено към хоризонт 2100 г.

Строителство и инфраструктура

Особености на строителния сектор в България

- На първо място, това е свързано с преобладаването на малките и средни предприятия в строителния сектор на страната. Малките и средните предприятия обаче са особено уязвими към всякакви влияния, особено такива, свързани с атмосферни проблеми и проблеми свързани със средата. Тази висока степен на

уязвимост се обуславя от малките размери и липса на резервни ресурси, които да компенсират затруднените за работа условия (Ванпоск 2005)¹³. Прогнозите за изменението на климата в България показват, че от основно значение ще бъдат проблемите, причинени от „горещи— екстремални явления, чиято честота се очаква да расте. От друга страна, по-меките зимни условия и очакваните по-дълги безмразови периоди ще се увеличат в периода за активно строителство, в това число и за малките и средни предприятия, където липсват определени технологични предимства, които имат големите предприятия;

- Климатичните промени, и най-вече по-високите средни температури и по-високата честота на проява на екстремни явления, ще окажат влияние по отношение внедряване на нови материали и технологии, които ще предизвикат първично оскъпяване на продукцията на отрасъла, а оттам и проблеми с пласмента на готовите сгради;
- Очакваните за страната повишени температури, интензивност на екстремни „горещи явления—, неминуемо ще предизвикат проблеми, свързани с организацията на производствения процес, който по дефиниция не е достатъчно гъвкав като технологичен процес и логика на изпълнение. Тази особеност ще даде тласък на т.нар. бързи строителни процеси, разчитащи на готови модулни решения, които съкращават производствените срокове, а оттам и рисковете за излагане на климатични промени;
- Друг съществен момент, който следва да се има предвид за България, е остарелият и крайно неефективен от енергийна гледна точка жилищен фонд, голяма част от който ще бъде практически извън експлоатационна годност още към 2035 г. Това ще наложи като приоритетни строителните работи по санирането на жилищния фонд и ще доведе до по-голямо търсене на изолационни материали.

Екосистеми и биоразнообразие

Резултатите от извършения анализ показват, че най-силно чувствителни към климатичните промени са екосистемите на вътрешните влажни зони и храсталачните екосистеми. Те се отличават с висока степен на чувствителност и по трите вида въздействия на климатичните промени, като стойността на индекса им на уязвимост е съответно най-нисък – 0.33. Тези екосистеми са най-чувствителни на въздействие и освен това са ограничени по площ, което ги прави особено уязвими. С най-малка степен на чувствителност и съответно най-слабо уязвими са урбанизираните екосистеми и териториите с рядка растителност и без растителност. По отношение на видовете въздействия екосистемите са най-чувствителни към очакваните промени на екстремните явления, а най-малко към промените във валежите. Индексът на уязвимост на екосистемите като цяло по отношение на промените в температурите за периода 2016-2035 г., определен по методиката в глава 5.1 от общата част, е 0.53, което отговаря на категорията „много устойчив“. По отношение на валежите стойността е 0.70, което попада в същата категория, а по отношение на екстремните явления стойността е 0.41, отговаряща на категорията „умерено устойчив“. Общата оценка за екосистемите е 0.51.

Човешко здраве

Съществува почти единодушен научен консенсус, че климатичните промени допринасят за повишаване на заболяемостта и преждевременната смъртност в световен мащаб. Налице са и епидемиологични доказателства за това как климатичните промени и тенденции влияят върху човешкото здраве.

За Европа, включително и за Република България, основните наблюдавани категории здравни рискове свързани с климатичните промени според ЕК са (EEA Report No 12/2012):

- Наводнения;

- Екстремни температури;
- Замърсяването на въздуха с озон;
- Вектор-предавани инфекциозни болести.

За територията на България се установява силно изразена тенденция към нарастване на максималните температури на въздуха през лятото и увеличаване на броя на тропическите нощи (с минимална температура над 20°C), както и на продължителността на сухите периоди (последователен брой дни без валеж).

Последици

- Повишаване на смъртността от сърдечно съдови заболявания и инсулти в големите градове през летните периоди, поради горещите вълни в градски топлинни острови с от 40% до 60%
- Повишаване на заболяемостта от векторно предавани болести (вектори: кърлежи, комари, др.), поради удължаване на вегетационния цикъл на векторите и по-специално на кърлежите *I. Ricinus*, които пренасят *Borrelia burgdorferi*, с от 10% до 30%
- Повишаване на случаите на салмонелна инфекция с от 50% до 100%, поради по-дългия вегетативен период и по-благоприятните условия
- Увеличаване на кампилобактериозите от 10% до 100%, поради по-дългия вегетативен период и по-благоприятните условия. Допълнително рискът от заболяване от кампилобактериоза се увеличава при комбиниране на повишени температури с повишена влажност.
- Увеличаване и обостряне на респираторните заболявания с от 10% до 30%, поради повишената концентрация на въглероден диоксид (CO₂), прах и малки частици във въздуха.
- Увеличаване на броя на алергичните заболявания с от 10% до 30%, поради по-ранен цъфтеж и увеличена концентрация на полени, спори и други алергени във въздуха

Здравни последици от очакваните промени на валежите

- Увеличаване на случаите с криптоспоридоза с 10% в Северозападна България поради по-чести и по-обилни валежи
- Увеличаване на случаите с кампилобактериозата с от 10% до 100% в Северозападна България, поради по-чести валежи в комбинация с повишени средногодишни температури
- Увеличаване на случаите с диарийни заболявания, причинени от не-холерните вибриони, поради по-обилните валежи и повишена влажност в Северозападна България и Черноморието

Здравни последици от очакваните промени в екстремните климатични явления

Последици

- Увеличаване на смъртността вследствие на екстремни климатични явления и пожари с 10%, свръхпредставена сред уязвимите групи – до 30%
- Увеличаване на болестите, предавани по воден и хранителен път с от 10% до 30%, поради нарушения на инфраструктурата
- Увеличаване на случаите на пост-травматичен стрес с 10%

Туризм

Сезонността на туризма в България е най-голямата в рамките на ЕС-27.

За територията на България се установява силно изразена тенденция към нарастване на максималните температури на въздуха през лятото и увеличаване на броя на тропическите нощи (с минимална температура над 20°C), както и на продължителността на сухите периоди (последователен брой дни без валеж).

Средните минимални температури също ще се повишат, като по-голямо увеличение се очаква в Северна България. Очаква се повишението да бъде по-голямо през лятото, което не е благоприятно за летния туристически сезон.

Средните максимални температури през зимата също се увеличават, като очакванията са дори и повишение в рамките на оптимистичната прогноза да окаже драстично влияние върху зимния туризъм на страната (в съчетание с очакваните промени във валежите).

Налице е трайна тенденция към намаляване на процента на студените нощи и на студените дни по всички сценарии. В същото време процентът на горещите нощи ще нараства през всички бъдещи периоди и по всички сценарии, като най-голямо увеличение се очаква в Североизточна и Южна България, където това ще се отрази неблагоприятно на летния морски туризъм и неговата икономическа ефективност (необходимост от повече вода и използването на климатици).

При средногодишните валежи се очаква намаление в Западна България с около 10%, а намалението в Източна България се очаква да бъде по-голямо (с 15-20%). Тези вътрешнорегионални различия имат значение за туризма както в планинските, така и в Черноморските туристически дестинации.

Летен туризъм

На основание казаното по-горе може да се заключи, че климатичните промени в България през лятото (по-специално повишаването на температурите на въздуха и намаляването на облачните и валежни дни) биха създали предпоставки за значително удължаване на туристическия сезон – първоначално, както показват изследванията в посока пролет, но впоследствие (тъй като се очаква температурата през есента да се повиши повече, отколкото през пролетта) и в посока на есенните месеци.

Заплахите за летния туризъм в България се крият в индиректните влияния на климатичните промени – недостигът на вода за питейни и хигиенни нужди (което ще бъде разгледано по-нататък) и в повишената необходимост от енергийни източници за захранване на климатичните инсталации по цялото крайбрежие.

Зимен туризъм

Предвижданията за настъпващите климатични промени ще имат много по-значителен негативен ефект върху зимния туризъм, отколкото върху всички останали видове туризъм в България. Скъпоструващата техника за производство на изкуствен сняг няма да може да бъде компенсирана от туристическите приходи, а нейното използване дори понастоящем отблъсква значителна част от българския туристопоток от използването на зимните ни курорти.

Изводи и тенденции:

- **Летният туристически сезон ще се удължи** (както през пролетта, така и през есента) – причина е увеличаването на температурите в страната, очаквано повече през есенния сезон;
- **Ще се намали биокомфорта през върховия летен сезон**, когато може да очаква значително намаляване броя на нощувките, главно от чужденци;
- **Зимният туристически сезон ще се скъси** значително, а на места с по-ниска надморска височина може съвсем да изчезне – причина е увеличаване на температурите в страната, увеличаване процентът на течните валежи през зимата, повишаване нивото на постоянната снежна линия, по-ранното топене на снеговете;
- **Сезонността като цяло ще се намали**, или най-малко ще нараства с бавни темпове за сметка на намаляването на зимния сезон и удължаването на летния;
- Ще се наблюдава **значителен недостиг на вода за питейни и хигиенни нужди** на туристите, особено в Източна България
- Ще настъпят **значителни промени в структурата на туристопотоците** в страната. Някои от традиционните посетители ще намалеят или дори може да

изчезнат поради подобряване на климатичните условия и съответно възможностите за рекреация в собствените им страни (напр. Германия, Великобритания, Полша, скандинавските страни и др.)

- Българският туризъм следва все повече да разчита на **вътрешния туристопоток**.
- **Заетостта на настанителната база има шансове да се увеличи**. Причина – удълженият летен туристически сезон.
- **Заетостта на работната ръка в туризма също има шансове да бъде увеличена**,

В заключение може да се обобщи, че климатичните промени ще окажат значително въздействие върху туризма в България, особено върху двата най-масови вида туризъм – морски летен рекреативен и зимен ски туризъм, които имат ярко изразена сезонна характеристика и са най-силно податливи на промените в климатичните условия.

В същото време някои алтернативни целогодишни видове туризъм, които са много перспективни за страната ни, но все още не са достатъчно развити поради различни причини (балнеоложки, културно-познавателен, религиозен, маршрутен, кулинарен, винен и пр.) няма да бъдат повлияни в голяма степен от тези климатични промени или изменението им няма да бъде толкова силно изразено.

Политика в областта на климата

Изменението на климата и влошаването на състоянието на околната среда са заплаха не само за икономическото и социалното развитие, но и за самото съществуване на Европа и света. Тази заплаха е особено ясно осезаема в големите градски центрове, които са силно уязвими от негативните явления, свързани с климатичните промени; от своя страна, именно в тях е съсредоточен и най-значимият потенциал за намаляване на негативния ефект от човешките дейности върху климата и околната среда.

Необходимостта от съгласуване на политиките в областта на климата и енергията на европейско, национално и местно равнище е едно от главните предизвикателства пред ЕС и държавите членки, като тази необходимост е отчетливо отразена и в Европейския зелен пакт – новата европейска стратегия за растеж, насочена към превръщането на Съюза в модерна, ефективно използваща ресурсите и конкурентоспособна икономика с нулеви нетни емисии на парникови газове. Тази стратегия задава пътната карта за постигане на устойчивост на икономиката чрез превръщане на климатичните и екологичните предизвикателства в нови възможности във всички области на общественото развитие; това е и водещата позиция на национално равнище, заявена в Плана за възстановяване и устойчивост на Република България, който осигурява значителни ресурси за осъществяване на „зелена“ трансформация и извежда на преден план ролята на градовете в този процес.

Ключови стратегии и програми на национално ниво, осигуряващи основа за законодателството като цяло, включително за АИК, са както следва:

Национална програма за развитие на България 2030 г. приета с протокол на Министерски съвет №67.25 от 02.12.2020 г.

Националната програма за развитие на България 2030 е рамков стратегически документ от най-висок порядък в йерархията на националните програмни документи, детерминиращ визията и общите цели на политиките за развитие във всеки сектор на държавното управление, включително техните териториални измерения.

При изготвянето на Националната програма за развитие БЪЛГАРИЯ 2030 е отделено специално внимание на Програмата за устойчиво развитие за периода до 2030 г. на Организацията на обединените нации (ООН) „Да преобразим света“ и на включените

в нея 17 глобални цели за устойчиво развитие. Програмата и Целите са разгледани като рамка на националните политики за развитие, а самата Национална програма за развитие България 2030 – като отговора на правителството за изпълнението им.

В документа подробно са разписани областите на въздействие, които ще бъдат обект на целенасочени интервенции до 2030 г., подредени по приоритети (13 приоритета) и подприоритети и съпътствани от индикатори за резултат, индикативен финансов ресурс, източници за финансиране и съотносими цели за развитие на ООН.

Споразумението за партньорство за периода 2021–2027 г.

Споразумението за партньорство е националният стратегически документ, очертаващ рамката за управление на средствата от европейските фондове в България през програмния период 2021 – 2027 г.

Документът очертава основните направления на инвестициите с европейско финансиране през следващия програмен период:

- иновативен и интелигентен икономически преход чрез иновации и приложна наука;
- чист и справедлив енергиен преход, зелени и сини инвестиции, кръгова икономика;
- подобряване на мобилността и регионалната свързаност;
- развитието на човешките ресурси и образование;
- устойчиво и интегрирано развитие на регионите в страната.

Трети Национален план за действие по изменение на климата (НПДИК)

НПДИК очертава рамката за действия по изменение на климата за периода 2013–2020 г. в съответствие с политиката на ЕС и международните споразумения.

Документът определя също така задълженията на съответните субекти (министерства, агенции и местни органи) и се фокусира главно върху смекчаването на климатичните промени.

Най-голямо влияние в периода 2021– 2027 г. ще има, приетата през 2019 г. от Министерски съвет, Национална стратегия за адаптация към изменението на климата и План за действие с хоризонт 2030 година.

Тя отразява новият контекст на политиките, свързани с климатичните промени. В нея е зададена рамка за действия за адаптиране към изменението на климата (АИК) и приоритетни направления до 2030 г., като идентифицира и потвърждава необходимостта от действия за АИК както за цялата икономиката, така и на секторно ниво.

Управлението на риска от бедствия се разглежда като междусекторна (интегрирана) тема.

Интегриран план в областта на енергетиката и климата на Република България 2021 – 2030 г. /Съгл. чл.13 от Закона за енергийна ефективност. В него са определени националните цели за енергийна ефективност, като количество спестявания в първичното и в крайното енергийно потребление/.

ЕС определи следните обвързващи цели за климата и енергетиката за 2030 г., както следва:

Намаляване на емисиите на парникови газове (ПГ) с най-малко 40% в сравнение с 1990 г.;

Повишаване на енергийната ефективност (ЕЕ) до поне 32,5%;

Увеличаване на дела на енергия от възобновяеми източници (ВИ) до поне 32% от брутното крайно потребление на енергия в ЕС;

Осигуряване на минимум 15% ниво на междусистемна електроенергийна свързаност между държавите членки.

С ИНПЕК се определят основните цели и мерки за осъществяване на националните политики в областта на енергетиката и климата, в контекста на европейското законодателство, принципи и приоритети за развитие на енергетиката.

Основните цели, заложи в ИНПЕК са:

- стимулиране на нисковъглеродно развитие на икономиката;
- развитие на конкурентоспособна и сигурна енергетика;
- намаляване зависимостта от внос на горива и енергия;
- гарантиране на енергия на достъпни цени за всички потребители.

В плана са определени националните цели на България до 2030 г.:

- 27,09% Дял на ЕВИ в брутното КЕП
- 31,67% Намаляване на КЕП спрямо PRIMES 2007
- 15% Междусистемна свързаност.

Дългосрочна стратегия за подпомагане обновяването на националния сграден фонд от жилищни и нежилищни сгради до 2050 г.

До 2050 г. трябва да бъдат обновени 60% от жилищния фонд в страната и близо 17% от нежилищния. Това ще доведе до спестяване на 7329 GWh енергия годишно. Това е предвидено в проекта на дългосрочна национална стратегия за подпомагане обновяването на сградния фонд до 2050 г., разработен с подкрепата на Европейската банка за възстановяване и развитие.

Проект на Стратегия за устойчиво енергийно развитие на Република България до 2030 година, с хоризонт до 2050 година съобразена с актуалната европейска рамка на енергийната политика и световните тенденции в развитието на новите енергийни технологии.

В Стратегията са заложи общите европейски политики и цели за развитие на енергетиката и за ограничаване изменението на климата, като са отразени националните специфики в областта на енергийните ресурси, производството, преноса и разпределението на енергия.

Дефинирани са основните стратегически решения, насочени към постигането на националните цели и гарантирането на българските интереси. Стратегията отразява ясно тенденциите, мерките и политиките в областта на енергийната сигурност, енергийната ефективност, либерализацията на електроенергийния и газовия пазар и интегрирането им в общия европейски енергиен пазар, развитието и внедряването на нови енергийни технологии. Тези политики намират отражение и в Интегрирания план в областта на енергетиката и климата на Република България 2021 - 2030 г., с хоризонт до 2050 г.

План за възстановяване и устойчивост на Република България

Закон за ограничаване изменението на климата (ЗОИК).

Това е основната част от националното законодателство, свързано с изменението на климата. Той описва и регулира държавната политика за ограничаване изменението на климата и прилагането на механизмите за изпълнение на задълженията на България, свързани с РКОНИК и ПК.

Той очертава институционалните отговорности и механизмите за включване на заинтересованите страни.

Закон за енергийната ефективност.

Този закон урежда обществените отношения, свързани с провеждането на държавната политика за повишаване на енергийната ефективност. Инструментите за постигане на целта на закона са:

1. използване на система от дейности и мерки за повишаване на енергийната ефективност при производството, преноса и разпределението, както и при крайното потребление на енергия;
2. въвеждане на схеми за задължения за енергийни спестявания;
3. развитие на пазара на енергийноефективни услуги и насърчаване предоставянето на енергийноефективни услуги;
4. въвеждане на финансови механизми и схеми, подпомагащи изпълнението на националната цел за енергийна ефективност.

Закон за енергията от възобновяеми източници.

Този закон урежда обществените отношения, свързани с производството и потреблението на:

1. електрическа енергия, топлинна енергия и енергия за охлаждане от възобновяеми източници;
2. газ от възобновяеми източници;
3. биогорива и енергия от възобновяеми източници в транспорта.

Община Варна се присъедини към инициативата Споразумение на кметовете (СК) през 2008 г. , а през 2011 г. прие План за действие за устойчива енергия (ПДУЕ) за периода 2012-2020 г. Като страна, подписала Споразумението, Община Варна доброволно е поела ангажимента да намали свързаните с енергията емисии на CO₂ най-малко с 20%.

Наред с това всеки нов общински план за енергийна ефективност, за системи за възобновяема енергия и биогорива за периода 2021 – 2030 г. трябва да е разработен в съответствие с указанията на Агенцията за устойчиво енергийно развитие, създадена във Варна през 2020 г.

Накрая, съгласно Закона за енергийна ефективност, индивидуалната цел на Община Варна за енергоспестявания до 2016 г. е 5.43 GWh. Съгласно издаденото удостоверение за енергийни спестявания, тази цел е изпълнена от Общината.

В ПИРО на Община Варна по отношение на климатичните промени е планирана са планирани следните мерки, имащи отношение към областта на околната среда:

- Ограничаване изменението на климата, чрез дейности насочени към опазване на околната среда и биологичното разнообразие
- Повишаване на енергийната ефективност и насърчаване използването на енергия от възобновяеми източници (ЕВИ)
- Обновяване на системата за улично осветление
- Повишаване на енергийната ефективност в обществени градски транспорт
- Подобряване на градската инфраструктура в т.ч. създаване на „зелени зони“
- Повишаване на обществената информираност и изграждане на културна за енергийно ефективно поведение
- Ускоряване прехода към кръгова икономика на регионално и национално ниво. Намаляване използването на природните ресурси чрез прилагане принципите на кръгова икономика и йерархия при управление на отпадъците

План за устойчиво енергийно развитие на община Варна 2010 г. -2020 г.

Територията на община Варна е бедна на полезни изкопаеми - едва 5,73 % от общата ѝ повърхност се използва за добив на полезни изкопаеми

Геотермални извори

Минералните води на територията на община Варна са значителен природен ресурс с рекреационно, балнеолошко и термоенергийно естество. Съществуват три водоносни хоризонта със стопанско значение. Подземните води от горноюрско – валанжския хоризонт са с напорен характер и на много места се самоизливат на повърхността. В гр. Варна температурата на тези води е около 50 оС, в другите области от територията на Варненска община - по-ниска. Еоценският водоносен хоризонт е напорен. Температурата на водата е 11-12 оС в зоната на подхранване и 26-36 оС в района на Черноморското крайбрежие. Водите на миоценския водоносен хоризонт са пресни с обща минерализация от средно твърда до твърда и температура, достигаща до 15-18 оС. На територията на общината са изградени 27 сондажни кладенеца с общ дебит 980 l/s (включително самоизлив). Водите са слабо минерализирани с температура 30-54 оС и приблизителен ресурс 1.5,3 m³/s.

В обсега на града са прокарани 9 самоизливащи се сондажа със сумарен дебит 351 л./сек. И 3 сондажа със свободно ниво, подлежащи на експлоатация чрез помпи, с общ дебит 130 л./сек. Годишната натовареност на сондажите не е надхвърляла 30 - 35% от посочените дебита. Препоръчителен срок за експлоатация на сондажите е 25 год. Около половината от сондажите са надхвърлили този срок.

Териториалното разположение на сондажите за геотермална вода е както следва:

I Район "Одесос":

1. Р-7х - 1,3 л/сек - 440 - "Максуда"
2. Р-96х - 62 л./сек (ползват се 0,5 l/сек.) - 510С (480С) - ЖП гара. Ползва се за отопление на Дом на техниката.
3. Р-161х - Пристанищен комплекс. Не се ползва. (40* l/s)
4. Р-1х - 27 л/сек., 500С - Аквариума. Ползва се за открити плувни басейни и баня.

II Район "Приморски":

1. Р-37х - 59 л/сек; 510С(480С) - Офицерски плаж. Ползва се за отопление в Двореца на спорта (30 л./сек).
2. Р-119х - 60 л/сек., 520 - Терапевтичен блок. Ползва се в Терапевтичен блок - до 7,5 л/сек. - за лечебни процедури.

III. Район "Младост":

1. Р-106х - 30 л./сек, 420С - Ползва се за открити и закрити басейни и лечебни процедури.
2. Р-146х - 30 л./сек., 430 С - Пивоварен завод. Ползва се от завода за производство на бира.

IV Район "Аспарухово":

1. р-1 - 22л./сек., 500С. Ползван е в бившето предприятие "Багра".
2. Р- 4х - 22 л./сек., 500 С. Ползван е в бившето предприятие "1ви май"
3. Р-107х - 66,7 л/сек. 540 С - Ползван е във Варненска корабостроителница за БГВ.
4. Р-39х - 28 л./сек., 510 С - Ползва се в КРЗ "Одесос" - за БГВ и оранжерия

Енергиен потенциал. При едностепенно използване само на енергията на геотермалната вода (т.е. при снижение на температурното ѝ ниво с около 10 К) - енергийният потенциал на дебит 481 l/s представлява 20,14 MW. (По данни за 2002 г. от този потенциал се използва едва 7,049 MW.

При хипотеза, че броят на сондажите за геотермална вода се увеличи с 30% - очакваният дебит на геотермалната вода ще бъде 625,3 l/s. Енергийният потенциал на такъв дебит при едностепенно използване е 26,18 MW, което означава, че количеството топлина за година ще бъде **229 337 MWh/year**

При двустепенно използване на този дебит на геотермална вода - енергийният потенциал става общо 52,36 MW.

Слънчева радиация

Град Варна се намира в зона с продължителност на слънцегреенето през сезона 31.03. до 31.10. – 1650 до 1750 часа и през сезона 01.11. до 30.03. – 400 до 500 часа. Общата годишна продължителност на слънцегреенето е 2050 до 2250 часа, което е признак за целесъобразност на използване на енергоресурса.

Използването на фотоволтаични преобразователи зависи преди всичко от тяхната цена и предназначение, и в топлинния баланс на общината те в близко време едва ли ще имат задоволителна тежест. Например, ако на 10% от жилищата във Варна (37 309 – данни 2007 г.) се поставят 100 m² фотоелектрически панели, които осигуряват мощност приблизително 10 kW ще се получи мощност 37,3 MW, при слънчево греене 2100 часа годишно добитата енергия ще бъде **78,33 MWh/year**

Биомаса

Варненска област не разполага с достатъчен горски фонд, който да осигури изграждането на електрическа централа, която да изгаря отпадъчната горска биомаса, или големи дървопреработвателни предприятия, чиито производствени отпадъци да се използват за тази цел. Съществуват изследвания, които показват, че на този етап използването на този източник на енергия не е икономически изгодно. По-изгодно би било да се премине към изгаряне на слама от района на Варна и Добрич, където тя е в достатъчни количества и в момента се правят проучвания за изграждане на инсталация с мощност 10 MW.

През последните години една част от домакинствата в общината се отопляват с дърва, но на този етап е възможно само приблизително да се оценят използваните количества.

Вятър

Енергията на вятъра също представлява възможен енергиен ресурс, но в района на Варна този ресурс е недостатъчен. Сега се изгражда ветроенергиен парк в района на град Каварна.

Енергия от морето

Този вид енергия засега на територията на общината не се използва.

Външни енергийни източници

Към външните за община Варна енергийни източници се отнасят въглищата, природния газ, течните горива и електроенергията, която ползва общината от републиканската електроенергийна система.

Въглища

Въглища ползва ТЕЦ «Варна», но тъй като тя представлява крупен енергиен обект, част от енергийната система на страната, тя не може да бъде обект на този анализ. По тази причина електроенергията, която произвежда тази централа, ще се разглежда като външен източник.

Неголеми количества въглища ползва една част от домакинствата във Варна, но тези количества, както и дървата за горене засега може да бъдат отчетени по косвен път.

Електрическа енергия и електроснабдяване

“Електроразпределение – Варна” АД е електроразпределителната компания, която доставя електрическа енергия на община Варна.

От март 2005 година 67% от Дружеството са собственост на Е.ОН България ЕАД, която е 100% дъщерна фирма на Е.ОН Енерги АГ, най-голямата частна компания за енергийни услуги в Европа, със седалище в град Мюнхен. Дружеството упражнява своята дейност на територията на четири области в Североизточна България: Варна, Добрич, Търговище, Шумен. Дружеството обслужва 560 000 клиенти, чрез собствена мрежа с обща дължина около 20.000 км.

Община Варна има добре развита електрическа мрежа с инсталирана мощност, която е напълно достатъчна да задоволи потребностите на общината. Като особености на потреблението следва да се отбележи това, че когато е била изградена се е считало, че поради ниската цена на електричеството в страната, голяма част от енергийните нужди, включително за отопление, ще се задоволяват с електрическа енергия. Втората особеност се състои в това, че през последните години значително се увеличи броят на климатичните инсталации, които натоварват значително електрическата мрежа през летните месеци.

Електрическата енергия може относително лесно и точно да се измери в различни точки на една електрическа система. В много случаи, обаче, се използва отчитане на мощността през определен интервал от време, например всеки час, което по-точно отразява динамиката на електрическия товар.

Природен газ и газоснабдяване

Варна се захранва с природен газ от преносната мрежа на „Булгаргаз“ ЕАД. Към тази мрежа е и находището, което се намира в териториалните води на България, на 23 км от сушата югоизточно от кв. Галата

Газовото морско находище „Галата“, разработвано от американската фирма „Петреко Сарл“, има запаси от около 1.5-2 милиард куб. м. природен газ. Според концесионния договор, количество на добивания газ възлиза на около 400 млн. куб. м. годишно. Според други източници, находището на природен газ „Галата“ да осигурява около 1.42 млн. куб. м. газ на ден или около 10 % от потребностите на българския пазар от природен газ.

Фирмите, които имат лицензи за доставката на природен газ са „Овъргаз-Изток“ и „Примагаз“.

Топлинна енергия и топлоснабдяване

В сравнение с други градове на страната гр. Варна е сравнително слабо топлофицирана – централното топлоснабдяване на комунално-битовият сектор в града е само около 12 %. Отоплителната централа сега е собственост на френската фирма „Далкиа“.

Освен котлите ВК 100 (2 бр.) и ПКМ (2 бр.), сега фирмата разполага с 2 когенератора с електрическа мощност 2,2 MVA и топлинна мощност 2,5 MW и 2 когенератора с електрическа мощност 2,5 MVA и топлинна мощност 2,85 MW. Основното гориво на котлите и ко-генераторите е природен газ. Резервното гориво е мазут.

Течно гориво за общинските сгради и градския транспорт

Основната част от течните горива се използва в транспортните средства и в някои от малките отоплителни системи. Данни за количеството горивото от този тип е трудно да се съберат и затова да се използват косвени методи за оценка за тези разходи. Известно е количеството течно гориво за отопление на сградите, които са общинска собственост.

Мерки и дейности

Реализацията на този потенциал се предвижда да стане чрез:

- мерки за повишаване на енергийната ефективност на общинските сгради

- газификация и топлофикация на градските райони
- малки отоплителни мрежи за група сгради и др.
- индивидуални отоплителни системи ползващи възобновяеми източници на енергия (слънчеви колектори, фотоволтаични преобразователи, геотермални извори, пелети, термopомпи в отдалечените райони;
- енергоспестяващо улично осветление;
- планиране в транспортния сектор и мобилността на гражданите;
- работа с гражданите и заинтересованите организации за постигане на поставените цели.

Програма за енергийна ефективност на община Варна 2021-2030 г.

Най-често залаганите мерки за намаляване на енергийната консумация са свързани с подобряване техническите показатели на ограждащите конструкции на обектите

Следващите по значимост мерки са подобряване функционирането на котелни инсталации и абонатни станции, чрез цялостната им подмяна или подмяна на елементи от тях. Веднага след тях се нарежда мярката за подобряване работата на сградните инсталации за отопление, топла вода и вентилация.

Процесът на преминаване към енергетика с ниски нива на вредни емисии изисква:

- повишаване на енергийната ефективност;
- увеличаване използването на енергия от възобновяеми източници в брутното крайно енергийно потребление,
- подобряване на енергийното управление, развитие на енергийната инфраструктура и изграждането на вътрешния пазар,
- разработването на различни концепции и внедряване на нови технологии и услуги.

Политиката за сигурността в областта на електроенергийния сектор на страната може да бъде обобщена в две приоритетни оси:

- ефективно използване на местните енергийни ресурси;
- повишаване на междусистемната свързаност.

Анализът на енергопотреблението и прогнозата за развитието му в община Варна показват следните основни тенденции за потребление на енергоизточници в битовия сектор без прилагане на ECM:

- Електричеството ще продължи да бъде основен източник на енергия за домакинствата с дял около 90%. Част от повишената консумация се дължи на увеличеният дял на използване на електрическа енергия за охлаждане. Възпиращ ефект и обръщане на тенденцията би могло да има само в случаите на по-мощни мерки за декарбонизация на остарелия жилищен фонд и по-мощно навлизане на използването на енергия от ВИ в бита;
- Нарастването на потреблението на природен газ е достигнало своя пик, като в момента има устойчиво ниво на дял около 5% от общото енергопотребление;
- Потреблението на топлинна енергия бележи силно намаляване с 49.06%, като загубите на топлоенергия са намалели до 24% през 2019 г., при нива от 31,7% през 2005 г. и нива от 39% през 2010г. Може да се твърди че голяма част от тенденцията за намаляване на потреблението на топлинна енергия се дължи на подобрените енергийни характеристики на сградите.
- Потреблението на дърва за огрев е с дял около 2.39% от общото енергопотребление и с ръст 55.48%. Тази тенденция е обезпокоителна най-вече от екологичен аспект,

но е пряко свързана с покупателните способности на населението – дървата остават най-евтиния, макар и трудоемък, начин за отопляване на жилищата.

- Потреблението на въглищата бележи спад с – 100%.

V. СОЦИАЛНА СРЕДА

Демографска характеристика:

Варна е най-големият град в Североизточна България, разположен по бреговете на Черно море и Варненското езеро, той е административен център на едноименните община и област. Днес във Варна живее над 5% от населението на страната. По данни на НСИ в края на 2022 г. населението на гр. Варна е 332 686 човека, на област Варна – 430 847 човека. За разлика от тенденцията за намаление на населението в България и в област Варна, града запазва броя на населението в сравнение с 2021 г.

Брой и структура на населението

Данни за броя на населението, структура на населението по пол на община Варна за периода 2020 – 2022 г. по данни на НСИ са представени в следващата таблица:

		град Варна			област Варна			България		
Променлива	Мерна единица	2020	2021	2022	2020	2021	2022	2020	2021	2022
Население общо	бр.	336216	332394	332686	470 124	468 614	430 847	6 916 548	6 838 937	6 447 710
Население мъже	бр.	162280	160041	160287	228 625	227 990	207 158	3 349 715	3 311 311	3 099 503
Население жени	бр.	173936	172353	172399	241 499	240 624	223 689	3 566 833	3 527 626	3 348 207
Заети лица на възраст 20 - 64 години	бр.	136544	137432	152783	141 656	145 492	148 029	2 211 773	2 248 934	2 278 832

Град Варна е трети по население в България. Преди него по население се нареждат София град (1 221 172) и Пловдив (343 070).

Населението, което живее в град Варна, формира над 97% от общото население на цялата община.

Разпределяне на населението по административни райони на гр. Варна

- в т.ч. р-н „Одесос” 80 013 жители
- в т.ч. р-н „Приморски” 102 989 жители
- в т.ч. р-н „Младост” 81 354 жители
- в т.ч. р-н „Вл. Варненчик” 42 678 жители
- в т.ч. р-н „Аспарухово” 25 652 жители

Най-голям е дялът на населението на град Варна, живеещо в кв. „Приморски” – 30,6%. Населението на град Варна в кварталите „Одесос” и „Младост” е приблизително еднакво – 24,3%. С най-малко население са кварталите „Владислав Варненчик” – 12,9% и „Аспарухово” – 7,2%. Следва да се отбележи, че данните се повлияват от сезонността.

Гъстота на населението

Към 31.12.2022 г. гъстотата на населението на община Варна е около 10 пъти по-висока сравнено с гъстотата на населението в областта. Високата стойност на показателя се обяснява с големите икономически и социални възможности, които местоположението на общината и най-вече на град Варна предлагат като инвестиционен и туристически център. Голямата гъстота обуславя редица проблеми – липса или в недостатъчна степен изграденост на инфраструктура, в т.ч. канализационна мрежа.

Структури на населението по пол

Към края на 2022 г. мъжете в община Варна са 160 287 (48,18%), а жените 172 399 (51,82%).

За сравнение за страната мъжете са 3 099 503 (48,07%), а жените 3 348 207 (51,93%).

Възрастова структура на населението

Данните от НСИ сочат, че дялът на населението на Община Варна е по-висок в сравнение с това на област Варна във възрастовите групи от 20 до 44 години. Във възрастовите групи от 45 до 59 години относителния дял на населението в община и област Варна е приблизително еднакъв. Т.е. възрастовата структура на населението в трудоспособна възраст на община Варна е по-благоприятно от това на област Варна.

Структура на населението на община Варна, 2022 г.

Променлива		2020	2021	2022
Население - общо	Брой	336216	332394	332686
Население - мъже	Брой	162280	160041	160287
Население - жени	Брой	173936	172353	172399
Население на възраст до 19 години	Брой	65601	65891	66566

Население на възраст 20 - 64 години	Брой	209131	205236	204 978
Население към на възраст над 64 години	Брой	61484	61267	61142
Заети лица на възраст 20 - 64 години - общо	Брой	136544	137432	152783
Заети лица на възраст 20 - 64 години - мъже	Брой	72357	68513	78144
Заети лица на възраст 20 - 64 години - жени	Брой	64187	68919	74640
Безработни лица на възраст 15 - 74 години - общо	Брой	3516	10039	3403
Безработни лица на възраст 15 - 74 години - мъже	Брой	1950	5411	1931
Безработни лица на възраст 15 - 74 години - жени	Брой	1566	4628	1473

Според горепосочените данни около 62% от населението, живеещо в град Варна, е в трудоспособна възраст, а около 20% от населението на общината са деца/младежи до 19 годишна възраст.

Коефициентът на възрастова зависимост показва броя на лицата от населението в „зависимите“ възрасти (населението под 15 и на 65 и повече навършени години) на 100 лица от населението в „независимите“ възрасти (от 15 до 64 години). Изчислява се в проценти.

По данни на НСИ очакваният общ коефициент на възрастова зависимост в България е 60,23%, или на всяко лице в зависимите възрасти (под 15 и над 65 години) се падат по-малко от две лица в активна възраст.

За община Варна и за област Варна се наблюдава трайна тенденция на повишаване на коефициента на възрастова зависимост, както и в цялата страна, като за Варна той остава по-нисък от националния (56,38%).

Застаряването на населението води до повишаване на неговата средна възраст както в страната, така и в община Варна..

Процесът на застаряване на населението се проявява както в селата, така и в градовете, като за градовете средната възраст на населението е по-ниска.

Тенденцията на застаряване на населението води до промени и в неговата основна възрастова структура – под, във и над трудоспособна възраст. Влияние върху съвкупностите на населението във и над трудоспособна възраст оказват както застаряването на населението, така и законодателните промени при определянето на възрастовите граници за пенсиониране.

Общата тенденция за последните години е на нарастване на броя на населението под трудоспособна възраст в община Варна и намаляване на населението в трудоспособна възраст, което може да се обясни с миграцията на трудоспособното население.

От представените данни е видно, че макар и с минимални стойности продължава тенденцията за намаляване на броя на лицата в трудоспособна възраст в община Варна. Независимо от тази тенденция високият процент на заетите лица демонстрира

значението на град Варна като икономически център с възможности за професионална реализация.

Раждаемост (по данни на НСИ)

За област Варна коефициентът на раждаемост е 8,9‰ и е равен на средния за страната 8,9‰ за 2023 г..

Смъртност (по данни на НСИ)

Коефициентът на обща смъртност за България за 2023 г. е 15,7‰. Спрямо 2021 г. година коефициентът е намалял с 6 ‰, което се обяснява с отминаващата пандемия от Ковид 19. Нивото на общата смъртност продължава да е твърде високо, в сравнение с това на ЕС.

Коефициентът на обща смъртност за Варна за 2023 г. е 13,6 ‰, което е по-ниска стойност и от тази за Североизточен район на планиране (15,6 ‰).

Естествен и механичен прираст на населението

Броят и структурите на населението се определят от размерите и интензивността на неговото естествено и механично (миграционно) движение.

Разликата между живородените и умрелите представлява естественият прираст на населението. След 1990 г. демографското развитие на страната се характеризира с отрицателен естествен прираст на населението.

През 2023 г. в резултат на отрицателния естествен прираст населението на област Варна е намаляло с 2 007 души. Намалението на населението, измерено чрез коефициента на естествения прираст, е минус 4.7‰. Коефициентът на естествения прираст в градовете е минус 3.3‰, а в селата - минус 11.5‰. През 2023 г. всички общини в област Варна имат отрицателен естествен прираст.

За последните години коефициентът на естествен прираст на област Варна е по-благоприятен както от този за Североизточен район на планиране, така и за общия за страната.

Съществено влияние върху броя и структурите на населението оказва и механичният прираст (нетното салдо от външната миграция), който е положителен - плюс 5 351 души. Той се формира като разлика между броя на заселилите се и изселилите се от областта.

Заболеваемост и болести

Очакваната средна продължителност на предстоящия живот на населението в област Варна (по данни на НСИ), изчислена за периода 2021 – 2023 г., е 74.4 години, като спрямо предходния период (2020 – 2022 г.) се увеличава с 0.8 години. Средната продължителност на живота в областта е с 0.9 години по-висока от средната за страната – 73.5 години.

Област Варна, заедно с областите София (столица) (75.4), Кърджали (75.4), Благоевград (74.9) и Пловдив (74.4), е сред областите с най-висока средна продължителност на живота на населението в страната, а с най-ниска са областите Видин (70.3) и Враца (70.9 години).

Данни на НСИ за заболеваемостта на 100 000 души от населението (заболявания с най-висок коефициент на заболеваемост):

Вид	България	Варна
Обща заболеваемост	1 566.8	1 355.8
Болести на органите на кръвообращението	957.1	863.1

Исхемична болест на сърцето	192.7	145.9
Болести на дихателната система	76.3	57.6
Злокачествени образования	258.8	228.2

От изнесените данни се вижда, че заболяемостта в област Варна е под средната за страната.

Икономически характеристики

Област Варна, съответно община Варна остава сред първенците по брутен вътрешен продукт на човек от населението. Заплатите и доходите продължават да нарастват. Подходното неравенство и бедността се задържат на сравнително ниски нива. Варна е областта с най-висока заетост. Безработицата пък е втората най-ниска в страната. Инвестиционната и бизнес активност са сравнително високи. Усвояването на европейски средства изостава. Инфраструктурата на областта е добре развита. Местните данъци в общините в област Варна остават високи. Работата на администрацията се оценява добре.

Варна е сред областите със сравнително благоприятно демографско развитие. В сферата на образованието тенденциите са положителни. Представянето на учениците е много добро. Спрямо средните стойности в страната лекарите в област Варна са повече, но при леглата в болниците има недостиг. Варна е сред областите с висок обем на образуваните битови отпадъци, но и делът на предадените за третиране и рециклиране обеми остава голям. Културният живот е интензивен, а туризмът – добре развит.

Брутният вътрешен продукт в областта нараства сравнително бързо и през 2022 г. и отново я нарежда веднага след челната тройка (столицата и областите Стара Загора и София). Заплатите и пенсиите се увеличават с близък до средния за страната темп и са сравнително високи. Средната годишна брутна заплата на наетите по трудово и служебно правоотношение достига 19,4 хил. лв. през 2022 г.

Неравенството и бедността в областта се задържат на сравнително ниски нива и през 2023 година.

Пазар на труда

Представянето на област Варна в тази категория отново е сред най-добрите в страната. Делът на населението в трудоспособна възраст остава висок (60,4% при 58,5% в страната). През 2023 г. Варна е областта с най-висока заетост с коефициент от 82,9% (при 76,2% в страната). Безработицата пък е втората най-ниска в страната (след тази в столицата) – 3,3% (при 5,3% в страната).

Образователната структура на работната сила също е сравнително благоприятна. Делът на висшистите сред населението на 25–64 години нараства до 37% (при 31% в страната), а на тези с основно и по-ниско образование намалява до 15%, колкото е и средната му стойност в страната.

Заетост и безработица

Коефициенти на заетост на населението на 15 и повече навършени години през 2023 година

Статистически Статистически Области	зони райони	Коефициенти на заетост - %		
		общо	мъже	жени
Общо		53,3	59,4	47,7
Североизточен		54,3	62,5	46,8
Варна		59,1	67,4	51,7
София (столица)		61,5	65,9	57,6

Коефициенти на заетост на населението на 15 и повече навършени години през 2022 година

Статистически Статистически Области	зони райони	Коефициенти на заетост - %		
		общо	мъже	жени
Общо		53,2	59,4	47,5
Североизточен		54,1	61,6	47,2
Варна		59,3	67,7	51,6
София (столица)		62,4	67,1	58,3

Коефициенти на заетост на населението на 15 и повече навършени години през 2021 година

Статистически Статистически Области	зони райони	Коефициенти на заетост - %		
		общо	мъже	жени
Общо		51,7	58	45,9
Североизточен		51,8	60,5	43,9
Варна		56,9	66,1	48,7
София (столица)		59,8	64,9	55,2

Данни: НСИ

Средногодишен доход на населението, подоходна диференциация

През 2022 г. Варна е била втора в страната по среден годишен размер на работната заплата.

От статистиката отчитат, че тогава средната брутна годишна работна заплата в област Варна е била 19 448 лв., при 21 242 лева средно за страната

Обобщените резултати от годишния отчет по труда за 2022 г. на стопанските субекти от финансовия и нефинансовия сектор в област Варна показват, че средногодишният брой на наетите лица по трудово и служебно правоотношение е 148 029, което представлява 6.5% от общия брой на наетите в страната. В сравнение с 2021 г. броят на наетите се увеличава с 2 537 души или с 1.7%.

Увеличение се наблюдава в 12 от общо 19 икономически дейности, като най-голямо е в „Хотелиерство и ресторантьорство“ (16.5%), „Финансови и застрахователни дейности“ (9.6%) и „Операции с недвижими имоти“ (8.7%). Намаление на наетите лица е регистрирано в 7 икономически дейности, като най-голямо е в „Добивна промишленост“ (60.3%), „Доставяне на води; канализационни услуги, управление на отпадъци и възстановяване“ (8.5%) и „Строителство“ (6.7%).

В структурата на наетите лица по икономически дейности най-голям е относителният дял на наетите по трудово и служебно правоотношение в дейностите „Търговия; ремонт на автомобили и мотоциклети“ и „Преработваща промишленост“ – съответно 18.6 и 12.5%.

По брой наети лица по трудово и служебно правоотношение област Варна заема трето място сред 28-те области в страната. Най-голям е броят на наетите в областите София (столица) - 768.8 хил. и Пловдив - 223.4 хил., а най-малък в област Видин - 15.9 хиляди.

В сравнение с 2021 г. средната работна заплата в област Варна нараства с 13.1%, в общественния сектор - с 9.4%, а в частния сектор - с 14.6%.

Икономическите дейности, в които е регистрирано най-голямо увеличение са „Добивна промишленост“ - с 48.9%, „Култура, спорт и развлечения“ - с 22.6% и „Селско, горско и рибно стопанство“ - с 22.2%.

Икономическите дейности с най-високо средногодишно трудово възнаграждение на наетите лица по трудово и служебно правоотношение през 2022 г. са:

- „Създаване и разпространение на информация и творчески продукти; далекосъобщения“ - 35 337 лева;
- „Финансови и застрахователни дейности“ - 30 210 лева
- „Добивна промишленост“ - 29 667 лева.
- Най-ниско платени са били наетите лица в икономическите дейности:
- „Други дейности“ - 12 929 лева;
- „Хотелиерство и ресторантьорство“ - 13 913 лева;
- „Строителство“ - 15 073 лева.

Коефициентът на Джини се използва за статистическа характеристика на разпределението на богатата в едно общество, т.е. на разликата (паричната) между благосъстоянието на бедните и богатите в едно общество. Приема се че той изразява тяхната неравномерност, като стойност 0 показва пълно равенство в доходите, а стойност 1 (или 100%) показва максимално неравенство (когато само един човек получава всички доходи, а всички други нямат нищо).

Коефициентът на Джини за подоходното неравенство е 33,1 (при 37,2 в страната). Делът на населението, живеещо под националната линия на бедност, е 14,6% (при 20,6% в страната) и отново е вторият най-нисък в страната (след този в столицата).

Развитие на основните отрасли в икономиката на общината

Варна-Девня“ е третият по размер на произведената продукция икономически център в страната с 12,4 млрд. лв., или 29,4 хил. лв. на човек от населението през 2021 г. Степента на концентрация на добавената стойност в ядрата е висока, като в община Варна се генерират 80%, в Девня – 13%, а на трето място е Аксаково с едва 3,7%. Отрасловият профил е относително балансиран с водещ сектор преработващата промишленост, създаваща 22% от добавената стойност, следвана от търговията (20%), строителството (9,6%), транспорта и складирането (6,8%) и ИКТ (6,3%). Отрасъл „Услуги“ е концентриран в община Варна. Сред най-големите работодатели са УМБАЛ „Света Марина“ с 1,8 хил. наети, „Електроразпределение-Север“ с 1,7 хил. работещи, транспортната „Дискордия“ с 1,4 хил. служители, както и „Пи Пи Ди България“ с 1,3 хил. наети.

Център „Варна-Девня“ има високо ниво на привлечените преки чуждестранни инвестиции, които към края на 2021 г. достигат 1,47 млрд. евро. Малко над половината – 740 млн. евро – са в община Девня, което я поставя на първо място по ПЧИ на човек от населението в страната с 87 хил. евро на човек. От останалите 714 млн. евро повечето са насочени към община Варна. Чуждите инвестиции са съсредоточени в индустрията (55%), операциите с недвижими имоти (19%) и търговията, транспорта и туризма (13%).

В икономическия профил на община Варна туризмът е един от основните приоритетни и структуроопределящи сектори на икономиката. Тук е съсредоточена 18,61 % от легловата база на България, в която се реализират над 23,27% от общия брой на нощувките в страната. Ежегодно приходите само от нощувки са от порядъка на близо 300 млн. лв., което формира 29.02% от приходите от нощувки в местата за настаняване в България.

Рекреационните характеристики на общината, наличието на минерални извори, културно-историческите и археологически паметници, мрежата от защитени територии, модерната материално-техническа база и сравнително добре развитата инфраструктура създават благоприятни предпоставки за развитието, както на морския, така и на много други съвременни видове туризъм.

Анализът на обема на туристическото търсене към община Варна като туристическа дестинация в натурално и стойностно изражение налага следните изводи:

- Дестинацията се развива възходящо с ниски темпове, въпреки неблагоприятната пазарна конюнктура във връзка с войната в Украйна и пандемията от КОВИД.
- Неблагоприятна дългосрочна тенденция е съкращаването на средния престой на туристите в дестинацията, но това е резултат и от глобалната тенденция за ориентиране на ваканционните туристи към по-кратки, но по-чести пътувания в рамките на годината;
- Туристическото търсене към дестинацията е с изключително силно изразен сезонен характер – натоварване на легловата база е основно през месеците юли и август, като сезонността намалява с много ниски темпове през последните години.

По-долу са представени статистически данни за дейността на местата за настаняване за България, столицата и основните морски туристически центрове – Варна и Бургас на ниво област

ДЕЙНОСТ НА МЕСТАТА ЗА НАСТАНЯВАНЕ ПО СТАТИСТИЧЕСКИ ЗОНИ, СТАТИСТИЧЕСКИ РАЙОНИ И ПО ОБЛАСТИ ПРЕЗ 2023 ГОДИНА

Статистически зони Статистически райони Области	Места за настаняване - брой	Легла - брой	Легладенонощия - брой	Реализирани нощувки - брой		Пренощували лица - брой		Приходи от нощувки - левове	
				Общо	в т.ч. чужди граждани	Общо	в т.ч. чужди граждани	Общо	в т.ч. чужди граждани
Общо за страната	4019	359853	72890560	26865046	14554042	8640448	3621413	2080228543	1256150390
Североизточен район	699	95103	16338464	6278943	4701974	1617733	1025293	522161399	411641194
Варна	411	64324	10995496	4565334	3594654	1144978	781254	379489695	315043922
Югоизточен район	1187	153616	22346448	10421361	6621653	2323625	1222025	779035238	537539082
Бургас	1037	145621	19748895	9636004	6523116	2001392	1188907	727645947	530248331
Югозападен район	666	48680	14968173	4939678	2330660	2262983	983737	444277350	243867031
София (столица)	155	15481	5383246	2185868	1421369	1145946	702760	219919834	161500255

Наред с други предимства за развитието на туризма в община Варна следва да се изтъкнат следните предимства, свързани пряко с качеството на околната среда в общината (Програма за развитието на туризма на община Варна):

- Разнообразен релеф.
- Два флористични района, наличие на защитени местности;
- Минерални води, подходящи за балнеолечение и балнеопрофилактика на редица заболявания.
- Находище на лечебна кал във Варненско езеро.
- Биоразнообразието осигурява добри условия за ловен и фото туризъм.
- Реализиран проект „Интегриран градски транспорт на Варна“. (закупени 70 нови автобуса, създаден е и е оборудван Център за управление на МГОТ, изградено е Bus Rapid Transit)
- 15 километра велоалеи
- 8 пречиствателни станции в добро състояние
- Голям брой защитени територии (7 защитени територии (ЗТ), 1 бр. природен парк (ПП) и 6 бр. защитени местности (ЗМ), които предоставят възможности за екотуризъм

Същевременно следните слаби страни, свързани отново с качеството на околната среда в общината не могат да бъдат пренебрегнати:

- Замърсяване на околната среда; замърсяване на крайбрежните зони с битови и строителни отпадъци от интензивно строителство.
- Множество случаи на мащабни свлачищни процеси.
- Непълноценно изградени велоалеи - остават местата във Варна, където велоалеите свършват внезапно.
- Необходимост от реконструкция на захранващите връзки с разпределителните шахти към водопроводите в комплекса к.к. "Св.св. Константин и Елена", както и част от трасето на магистралния водопровод Е Ø300.
- Липса на дублираща водопроводна мрежа за техническа вода от собствен водоизточник, така че нуждите за оросяване да не се задоволяват с питейна вода в комплекса к.к. "Св.св. Константин и Елена"
- В курортния комплекс „Златни пясъци“ няма изградена дъждовна канализация
- Липсва цялостна концепция за региона относно пречистването на отпадъчните води.
- Прогресивно увеличаване на автомобилния трафик и риск от замърсяване на въздуха на територията на общината;
- Запрашеност на въздуха в селищните територии (от строителни площадки и запрашеност на улиците);
- Презастрояване на част от крайбрежието, причиняващо негативен ефект върху околната среда;
- Опасност от замърсяване на крайбрежните води за къпане от преминаващи големи товарни плавателни съдове
- Опасност от природни катаклизми (свлачищни и ерозионни процеси, бурни вълнения др.) върху цялостната туристическа дейност в крайбрежните зони;
- Опасност от акустичен дискомфорт от заведенията по крайбрежната алея,
- Наличие на бездомни кучета в града и в курортните комплекси

VI. ХАРАКТЕРИСТИКИ НА ОБЩИНА ВАРНА

Управленчески фактори

Административна структура

Звената в Община Варна (в частност тези, в областта на опазването на околната среда), дейността им и функционалните им задължения, са уредени с Устройствен правилник на Община Варна, в сила от 01.01.2016 г., изменян и допълван.

Кметът на общината е едноличен орган на изпълнителната власт, който упражнява общо ръководство и контрол на общинската администрация и представлява общината.

Заместник-кметовете подпомагат дейността на кмета на община Варна при изпълнение на неговите функции. Към момента на изготвяне на програмата заместник-кметовете на Община Варна са шест.

Общинската администрация е обща и специализирана. Общата администрация подпомага осъществяването на правомощията на кмета, създава условия за осъществяване на дейността на специализираната администрация и извършва техническите дейности по административното обслужване. Общата администрация в Община Варна е организирана в 10 (десет) дирекции.

Специализираната администрация подпомага и осигурява осъществяването на правомощията на кмета на Община Варна, свързани с неговата компетентност. Специализираната администрация в Община Варна е организирана в 11 (единадесет) дирекции.

Дирекциите, отделите и секторите са структурни звена за ръководство, координация и контрол в съответните сфери на работа на общинската администрация и осъществяват дейност в рамките на предоставени правомощия и функции, определени в нормативни актове.

Дирекция "Екология и опазване на околната среда"

Отдел "Опазване на околната среда"

1. Организира, координира и участва в разработването и актуализирането на програми, проекти и стратегии насочени към управлението на компонентите на околната среда и опазването им от замърсяване.
2. Изготвя годишни доклади и отчети, изискващи се по реда на специални закони в областта на опазването на околната среда;
3. Участва в междуведомствени комисии, експертно-технически съвети и работни групи, свързани с дейностите по разработването и актуализирането на нормативната база свързана с околната среда;
4. Контролира изпълнението на Договори, сключени във връзка с изработването на планове и програми (Програма за опазване на околната среда на община Варна, Програма за управление на дейностите по отпадъците на територията на община Варна, Програма за намаляване нивата на замърсителите и за достигане на установените норми, Стратегическа карта за шум за агломерация Варна и План за действие към нея и др.) в областта на екологията и опазването на околната среда;
5. Участва в обществени обсъждания на доклади по Оценката на въздействието върху околната среда (ОВОС) и екологична оценка, изпълнява задълженията разписани от Наредбата за ОВОС и провежда процедури, регламентирани с нормативната уредба по ОС във връзка с инвестиционни предложения;
6. Подготвя методически указания свързани с дейностите по управление и опазване на околната среда насочени към районните администрации, физически и юридически лица, когато това е необходимо;
7. Възлага и контролира почистване и поддържане на отводнителните канали, дерета и водостоци на територията на общината, и изготвя планове и проекти за предприемане на последващи мерки за пречистване на водите;
8. Издава, преиздава, изменя, продължава, прекратява или отнема разрешителни за ползване на водни обекти, които са общинска собственост и разрешителни за водовземане от минерални води – изключителна държавна собственост.
9. Архивира и води регистър на издадените разрешителни, отчита и докладва изпълнението на задълженията на общината, съгласно Закона за водите и свързаното законодателство, стопанисвани от общината.

10. Осъществява дейности по стопанисване и поддръжка на водоземните съоръжения за минерални води, стопанисвани от общината.
11. Извършва проверки, инвентаризация и контрол по издадените от кмета на общината разрешителни за водовземане, поддържането и спазването на забраните в зоните за опазване на участъците от находищата на минерална вода.
12. Дава предписания във връзка с осъществявания контрол по разрешителните за водовземане, издадени от кмета на общината.
13. Участва в заседанията на басейновия съвет към БД - Черноморски район.
14. Предлага мерки за подобряване качеството на атмосферния въздух. Следи за изпълнение на мероприятията, заложи в заданието по доизграждане на зелената система и подобряване за КАВ.
15. Предлага мерки за подобряване на акустичната обстановка в гр. Варна. Предлага програми, проекти и решения по изпълнение на "Плана за действие за управление, предотвратяване и намаляване на шума в околната среда"
16. Изготвя стратегия за нормите на шум в различните зони на града, съобразно разработения общ устройствен план на гр. Варна;
17. Провежда процедури, регламентирани с нормативната уредба по околна среда във връзка с конкретни инвестиционни предложение и проекти.
18. Възлага извършването на екологични оценки, оценки за съвместимост и ОВОС на проекта.
19. Участва в консултативни съвети по Закона за защитените територии и по Закона за биологичното разнообразие.
20. Изготвя становища, мнения и препоръки по проблемите на околната среда.
21. Провежда и подпомага провеждането на информационни, и образователни програми и кампании, свързани с опазването на околната среда. Осъществява взаимодействие с НПО;
22. Извършва проверки и изготвя отговори и становища по постъпили жалби, сигнали и предложения на физически и юридически лица.
23. Информира гражданите за състоянието на компонентите на околната среда чрез осъществяване на екологични и информационни кампании, съгласно Закона за околната среда;
24. Съставя актове за установяване на административни нарушения при наличие на предпоставките, предвидени в хипотезата на правната норма на чл.37 ал.1 от ЗАНН.

Отдел "Управление на отпадъците"

1. Координира изпълнение на дейностите при промяна в нормативните изисквания на общинската Наредба, с която се определят условията и реда за изхвърлянето, събирането, включително разделното, транспортирането, претоварването, оползотворяването и обезвреждането на битови, строителни и масово разпространени отпадъци на територията на общината;
2. Решава проблеми с управлението на битовите, строителните и опасни отпадъци от бита, за тяхното депониране, преработка, рециклиране или депониране.
3. Одобрява Планове за управление на строителни отпадъци при издаване на разрешение за строеж и/или при откриване на строителна площадка и проследява отчитането им, съгласно разпоредбите на ЗУО, ЗУТ и Наредба за управление на строителни отпадъци и влягане на рециклирани строителни материали;
4. Издава удостоверения за насочване на строителни отпадъци и изкопни земни маси, и извършва последващ контрол.

5. Определя маршрути за движение при извозване на строителни отпадъци.
6. Осъществява контрол на строежите във връзка с издадени удостоверения за насочване на строителни отпадъци и маршрути към тях, предотвратяване замърсяването на пътното платно, запрашаване на въздуха и др.;
7. Актуализира и следи за изпълнение на мерките заложи в Програма за управление на дейностите по отпадъците на територията на община Варна;
8. Управлява дейностите свързани със събиране, оползотворяване, обезвреждане и депониране на строителни отпадъци от ремонтна дейност, образувани от домакинствата на територията на общината;
9. Организира дейностите по разделно събиране на масово разпространени отпадъци, в т.ч. определя местата за разполагане на необходимите елементи на системите за разделно събиране и местата за предаване на масово разпространени отпадъци, в т.ч. излезли от употреба гуми, ИУЕЕО, НУБА, отработени масла;
10. Организира разделното събиране на опасните отпадъци от домакинствата и предаването им за оползотворяване и/или обезвреждане;
11. Осъществява контрол върху площадките за дейностите с ОЧЦМ и спазването на други изискванията, определени с общинската Наредба за управление на отпадъците.
12. Осъществяване на контрол върху лицата, извършващи продажба и/или смяна на гуми, в т.ч. мобилните сервиси за гуми относно изпълнение на задълженията им по НАРЕДБА за изискванията за третиране на излезли от употреба гуми.
13. Организира обособяването на площадки за безвъзмездно предаване на разделно събрани отпадъци от домакинствата, в т.ч. едрогобаритни отпадъци, опасни отпадъци;
14. Поддържа регистър на площадките за предаване на отпадъци от пластмаси, стъкло, хартия и картон на територията на съответната община;
15. Подготвя проекти и предлага мерки за повишаване ефективността на работа на общинската система за разделно събиране на био-отпадъците;
16. Контролира изпълнението на проекти и договори за възстановяване, подобряване и рекултивация на земеделските земи, нарушени терени и общински депа за отпадъци;
17. Извършва проверки и изготвя отговори и становища по постъпили жалби, сигнали и предложения на физически и юридически лица;
18. Съставя актове за установяване на административни нарушения при наличие на предпоставките, предвидени в хипотезата на правната норма на чл.37 ал.1 от ЗАНН.
19. Участва в заседания на Регионално сдружение за управление на отпадъците за регион Варна.

Отдел „Контрол и опазване чистотата на обществените територии“

1. Осъществява контрол на количеството и качеството на извършваните дейности от сметопочистващите фирми в договорни отношения с община Варна, на уличните платна, площадите, алеите, парковете и другите територии от населените места, предназначени за обществено ползване.
2. Осъществява контрол на задълженията на фирмата оператор на депото за битови отпадъци.
3. Осъществява контрол по Закона за управление на отпадъците, Наредбите на общински съвет – Варна, свързани с опазване на околната среда и опазване на озеленените площи.
4. Извършва проверки и дава становища по жалби и сигнали на граждани, отнасящи се за замърсяване и увреждане на околната среда.

5. Извършва проверки по постъпили от дирекция "Местни данъци" декларации от Наредбата за определянето и администрирането на местните такси и цени на услуги.
6. Координира и контролира дейностите за събиране на биоразградимите отпадъци от заведенията за обществено хранене и търговските обекти.
7. Извършва съвместни проверки с Регионалната инспекция по опазване на околната среда – Варна и с Басейнова дирекция за Черноморски регион с център Варна, относно състоянието на околната среда.
8. Предотвратява изхвърлянето на отпадъци на неразрешени за това места и/или създаването на незаконни сметища;
9. Съставя актове за установяване на административни нарушения при наличие на предпоставките, предвидени в хипотезата на правната норма на чл.37 ал.1 от ЗАНН.
10. Осъществява координация и взаимодействие с еколозите от районните администрации и кметствата на територията на общината по екологични проблеми и дейността на сметопочистващите фирми;
11. Контролира изпълнението на договорите с фирми, осъществяващи дейностите по разделно събиране на отпадъци от опаковки;
12. Подпомага и участва в организирането на мащабни екологични прояви на територията на Община Варна;
13. Работи за осъществяване екологичната политика на Община Варна за нейното устойчиво развитие;
14. Изготвя план-сметка за разходите, които ще се финансират от приходите от таксата за битови отпадъци. Ежегодно изготвя заповед за определяне границите на организирано сметосъбиране, сметоизвозване и обществена хигиена;
15. Контрол на физически и юридически лица, както и на фирмата извършваща разделно събиране на битови отпадъци на територията на общината.

Местна нормативна уредба

Местната нормативна уредба в областта на опазване на околната среда включва следните нормативни актове, приети от Общински съвет – Варна:

НАРЕДБА на ОбС Варна за определянето и администрирането на местните такси и цени на услуги на територията на община Варна

НАРЕДБА за управление на отпадъците на територията на община Варна

НАРЕДБА на ОбС Варна за изграждане, стопанисване, контрол и опазване на зелената система на територията на Община Варна

НАРЕДБА на ОбС Варна за финансово подпомагане на "Проекти за озеленяване и благоустрояване", свързани с подобряване състоянието на зелените площи, собственост на Община Варна

НАРЕДБА за определянето и администрирането на местните такси и цени на услуги на територията на община Варна

Наредбата е приета с Решение №2452-2(44)/05,06.03.2003 г., последно допълнена и изм. - Решение № 74-8(5)/25.01.2024 г. на Общински съвет – Варна.

С Наредбата са уредени отношенията, свързани с определянето и администрирането на местните такси и цени на предоставяни на физически и юридически лица услуги, реда и срока на тяхното събиране на територията на община Варна.

Определени са отделни категории лица, които Общински съвет – Варна може да освобождава изцяло или частично от заплащане на отделни такси.

На територията на общината се събират следните местни такси:

1. за битови отпадъци;
2. за ползване на пазари, тържища, панаири, тротоари, площади и улични платна;
3. за ползване на специализирани институции за предоставяне на социални услуги, лагери, общежития и други общински социални услуги;
4. за технически услуги;
5. за административни услуги;
6. за откупуване на гробни места;
7. за притежаване на куче;
8. други местни такси, определени със закон.

Размерите на местните такси се определят с решение на Общинския съвет.

Не се определят и събират цени на общински услуги, предоставени за всеобщо ползване.

В обхвата на Наредбата попада и такса „битови отпадъци“.

Понастоящем таксата се заплаща за услугите събирането, извозването и обезвреждането в депа или други съоръжения на битовите отпадъци, както и за поддържането на чистотата на териториите за обществено ползване в населените места. Размерът на таксата се определя поотделно за всяка услуга:

- сметосъбиране и сметоизвозване;
- обезвреждане на битовите отпадъци в депа или други съоръжения;
- чистота на териториите за обществено ползване.

В съответствие с Наредбата, таксата се определя в годишен размер за всяко населено място с решение на общинския съвет въз основа на одобрена план-сметка, включваща необходимите разходи за:

1. осигуряване на съдове за съхраняване на битовите отпадъци - контейнери, кофи и други;
2. събиране на битовите отпадъци, включително и разделно, и транспортирането им до депата или други инсталации и съоръжения за третирането им;
3. проучване, проектиране, изграждане, поддържане, експлоатация, закриване и мониторинг на депата за битови отпадъци или други инсталации или съоръжения за обезвреждане, рециклиране и оползотворяване на битови отпадъци, включително отчисленията по чл. 60 и 64 от Закона за управление на отпадъците;
4. почистване на уличните платна, площадите, алеите, парковете и другите територии от населените места, предназначени за обществено ползване.

В съответствие с чл.18 на Приложение № 1 към Наредбата за определянето и администрирането на местните такси и цени на услуги на територията на Община Варна, таксата е определена както следва:

- такса за битови отпадъци в зависимост от вида и броя на декларираните към 30 ноември на предходната година съдове за изхвърляне на отпадъци, в размер на 83,5 лева за 1 куб. метър некомпактирани битови отпадъци, при честота на извозване съгласно ежегодна заповед на кмета на Община Варна (чл.18, т.3, Приложение №1);
- такса за битови биоразградими отпадъци от кухни и заведения за обществено хранене, в зависимост от броя на декларираните към 30 ноември на предходната година съдове за изхвърляне на битови биоразградими отпадъци от кухни и заведения за обществено хранене, в размер на 6 лева за брой съд - контейнер с вместимост 240

литра, при честота на извозване съгласно заповедта на кмета на Община Варна (чл.18, т.4, Приложение №1).

Създадена е възможност, ако имота не се ползва целогодишно и собственикът е декларирал това – заплащането според количеството на битовите отпадъци да се извърши пропорционално за периода посочен в декларацията, за частта от таксата покриваща сметосъбиране, сметоизвозване и обезвреждане в депо и съответно за цялата година по компонент „поддържане на чистота на територията за обществено ползване“.

Когато такса „битови отпадъци“ не се заплаща според количеството на битовите отпадъци, размерът на таксата се определя пропорционално върху данъчната оценка за имотите (в съответствие с чл.18 на Приложение № 1 към Наредбата за определянето и администрирането на местните такси и цени на услуги на територията на Община Варна).

НАРЕДБА за управление на отпадъците на територията на община Варна

Наредбата е приета с Решение № 790-6-1, взето с Протокол № 22 от 10.12.2021 г. на Общински съвет – гр. Варна.

Наредбата регламентира:

(1) Екологосъобразното управление на отпадъците на територията на община Варна с цел предотвратяване или ограничаване вредното въздействие на отпадъците върху човешкото здраве и околната среда.

(2) Условиата и реда за предварителното съхраняване, събирането, включително разделното, транспортирането, оползотворяването и обезвреждането на битови и строителни отпадъци, включително битови биоразградими, опасни битови отпадъци, масово разпространени отпадъци и отпадъци от черни и цветни метали от физически и юридически лица на територията на Община Варна.

(3) Наредбата определя правата и задълженията на общинската администрация, на притежателите на отпадъци, в това число на домакинствата, физическите и юридическите лица, включително административните, социалните и обществените сгради, заведенията за обществено хранене, търговските обекти и обектите за отдих, забавления и туризъм на територията на община Варна по отношение управлението на отпадъците в съответствие с изискванията на Закона за управление на отпадъците и подзаконовите нормативни актове по прилагането му, както и заплащането на предоставените услуги по реда на Закона за местните данъци и такси и Наредбата за определянето и администрирането на местните такси и цени на услуги на територията на община Варна.

Общините, включени във всеки от регионите по чл. 49, ал. 9 ЗУО, създават регионална система за управление на отпадъците, състояща се от регионално депо и/или други съоръжения за третиране на отпадъци. Битовите отпадъци, генерирани от населените места от регион Варна, е предвидено да се обезвреждат посредством депониране на територията на Регионално депо за неопасни отпадъци за общините Варна, Аксаково и Белослав.

Регионално сдружение за управление на отпадъците (РСУО) за регион Варна е учредено на 23.12.2014 г., като за председател на сдружението е избран кмета на Община Аксаково.

Общините Варна, Аксаково и Белослав са членове на РСУО – регион Варна. Органи на управление на регионалното сдружение са общото събрание и председателят на сдружението. Общото събрание на регионалното сдружение се състои от кметовете на участващите в него общини.

Правомощията на общото събрание на регионалното сдружение са регламентирани в чл. 26, ал.1 от Закона за управление на отпадъците.

Общините могат да получат финансиране на проекти в областта на управление на отпадъците от европейските фондове, държавния бюджет, Предприятието за управление на дейностите по опазване на околната среда (ПУДООС) към МОСВ или други национални публични източници на финансиране само след създаването на регионално сдружение.

НАРЕДБА за изграждане, стопанисване, контрол и опазване на зелената система на територията на Община Варна

Приета с Решение на Общинския съвет – Варна № 1227-8(14)701 от 2.04.2009 г., последно изм. през 2019 г.

Целта на наредбата е управление на зелената система на територията на община Варна и определя задълженията и правата на Общината, организациите и гражданите при стопанисване и ползване на озеленените площи и декоративната дървесно-храстова растителност на територията ѝ.

Зелената система на община Варна обхваща всички площи, оформени със средствата на парко-устройството и декоративната дървесно-храстова растителност в тях на територията на община Варна, независимо от тяхната собственост, както следва:

- Озеленени площи и алейки (улични) насаждения върху общински терени;
- Озеленени площи и декоративната дървесна и храстова растителност на терени, които не са общинска собственост.

Органите за управление на Зелената система са:

- общинският съвет на Община Варна;
- кметът на Община Варна;
- кметовете по райони и кметовете на кметства в общината.

Кметът на Община Варна ръководи, координира цялостната дейност по опазване, изграждане и поддържане на зелената система на общината, организира изпълнението на бюджета по дейност „Озеленяване“ и на дългосрочните програми за развитието на зелената система. В неговите функции влиза и организиране съставянето и актуализирането на публичен регистър на озеленените площи, дълготрайните декоративни дървета и дърветата с историческо значение на територията на общината по чл. 63, ал. 1 на ЗУТ.

Според интензивността на поддържане зелените площи на територията на общината се разпределят в 4 категории:

I категория – представително поддържане;

II категория – оптимално поддържане;

III категория – средно поддържане;

IV категория – частично поддържане.

С наредбата е регламентирано опазването на зелената система на община Варна (зелени площи, дървесна и храстова растителност). Определени са случаите и реда, при които се допуска отрязването на клони, преместването и премахване на растителност.

По реда на Наредбата се установяват и обезщетяват всички вреди, причинени на озеленените площи и декоративната растителност.

НАРЕДБА на ОБС Варна за финансово подпомагане на „Проекти за озеленяване и благоустрояване“, свързани с подобряване състоянието на зелените площи, собственост на Община Варна

Наредбата е приета от Общински съвет – Варна с решение № 1649-10(39) от 24.04.2019 г.

Наредбата определя условията и реда за финансово подпомагане на "Проекти за озеленяване и благоустрояване", свързани с развитие и опазване на зелената система на община Варна и подобряване състоянието на зелените площи общинска собственост.

Средствата за реализирането на "Проекти за озеленяване и благоустрояване", свързани с подобряване състоянието на зелените площи, собственост на Община Варна, се осигуряват в рамките на определените бюджетни средства на Община Варна за съответната година.

Взаимодействие с други институции и организации

Взаимодействие с държавни институции и техни регионални структури

По редица въпроси в областта на опазването на околната среда общинска администрация Варна си сътрудничи и осъществява обмен на информация със следните държавни институции и техните регионални структури:

- Министерство на околната среда и водите;
- Регионална инспекция по околната среда и водите – Варна;
- Изпълнителна агенция по околна среда (ИАОС);
- Регионална лаборатория – Варна към ИАОС;
- Предприятие за управление на дейностите по опазване на околната среда;
- Басейнова дирекция за управление на водите „Черноморски район“ с център гр. Варна;
- Регионална здравна инспекция – Варна към Министерство на здравеопазването;
- „Водоснабдяване и канализация – Варна“ ООД;
- Областна администрация – Варна;
- Областна дирекция земеделие – Варна към Главна дирекция „Земеделие“, Министерство на земеделието, храните и горите;
- Регионална Дирекция „Пожарна безопасност и защита на населението“ – Варна към Главна дирекция „Пожарна безопасност и защита на населението“, МВР;
- Регионална дирекция по горите – Варна към ИАГ;
- Областна дирекция по безопасност на храните към Българската агенция по безопасност на храните (БАБХ);
- Институт по почвознание, агротехнологии и защита на растенията „Никола Пушкин“;
- Териториално статистическо бюро – Североизток, отдел „Статистически изследвания – Варна“, към НСИ.
- Други държавни институции във връзка с въпроси, касаещи околната среда

Взаимодействие с юридически лица с нестопанска цел

Асоциация на еколозите от общините в България (АСЕКОБ)

Асоциацията е юридическо лице с нестопанска цел, което е учредено през 90-те години на 20 век. Към момента членове на Асоциацията са 176 от общо 265 общини.

Основните цели на АСЕКОБ включват повишаване професионалната квалификация и

обществения статус на специалистите по околна среда в България; подпомагане на еколозите в общините при изпълнение на техните задължения в областта на опазването на околната среда; подпомагане на общинските, обществените и държавните организации при разработване на законови и подзаконови нормативни актове и обобщаване на практиката по тяхното прилагане.

В АСЕКОБ членуват експерти от общинска администрация Варна.

Национално сдружение на общините в Република България

Националното сдружение на общините в Република България (НСОРБ) е учредено през м. декември 1996 година. В него членуват всички общини в България.

Сдружението е юридическо лице с нестопанска цел, създадено на основание чл. 9 от Закона за местното самоуправление и местната администрация (ЗМСМА) и на Закона за юридическите лица с нестопанска цел.

Една от целите на НСОРБ е да подпомогне органите на местното самоуправление в различни области, една от които е опазването на околната среда.

Други неправителствени организации

Участието на гражданите и организациите на гражданското общество в процесите на вземане на решения на местно ниво е от решаващо значение за едно прозрачно и отговорно местно самоуправление, работещо в интерес на общността.

Гражданското участие може да има различни форми – обществено обсъждане на нормативни документи, приемани от местните власти, консултиране на общественото мнение по интернет, публично обсъждане на общинския бюджет, създаване на обществени консултативни съвети, организиране на местна гражданска инициатива, местни референдуми или общи събрания на населението по инициатива на гражданите.

Гражданското участие на национално и местно ниво е формулирано с Кодекс на добрите практики за гражданско участие в процеса на вземане на решения, одобрен от Конференцията на МНПО към Съвета на Европа на 01.10.2009 г. В зависимост от целта и степента на въздействие в Кодекса са включени следните форми на участие

- **Информация** – Достъпът до информация е основополагащ за активното участие на НПО в процеса на вземане на политически решения. Институциите трябва да предоставят обществена информация на НПО в достъпен формат.
- **Консултация** – Институциите се допитват до НПО за тяхната позиция по даден проблем, политически или нормативен акт. НПО могат да отправят становища и препоръки, а институциите дават обратна връзка по тях.
- **Диалог** – отвореност на двете страни за активна обмяна на позиции. Диалогът предполага изработване на общи позиции, документи, предложения за промени в законодателството.
- **Партньорство** – споделени отговорности на всеки етап от процеса на вземане на решения.

Най-често използваната форма на сътрудничество между община Варна и неправителствения сектор в областта на опазване на околната среда е обществено обсъждане на актове, стратегически и програмни документи и инвестиционни идеи.

Обществените обсъждания дават възможност на гражданите да участват непосредствено в процеса на вземане на решения, като отправят предложения и препоръки за приемане на решения, към проекта на общинския бюджет, местни нормативни актове и др.

Положителни страни от взаимодействието на общинска администрация и НПО

- Участието на гражданите и НПО в процесите на вземане на решения и формиране на политики е условие за открито, отговорно и ефективно управление.
- НПО представят интересите на гражданите по отношение на местните политики. Те имат ключово значение при идентифициране на местните нужди.
- НПО консултират местната власт.
- Създаването, приемането и прилагането на управленски решения след и в условията на консултации и сътрудничество с НПО е предпоставка за приемане на по-добри решения, които в по-голяма степен отговарят на обществения интерес.
- Вземат се под внимание различни гледни точки.
- Най-ефективно е проблемите да се решават на нивото, на което са възникнали, защото там са и най-заинтересованите страни.

При разработването на общински програми в областта на опазването на околната среда общината организира консултации със съответни заинтересовани страни, държавни администрации и обществеността. Провеждането на консултации е съобразено със следните основни принципи на партньорството:

- Всеобхватност и равнопоставеност – консултациите да бъдат с възможност за участие на всички заинтересовани страни от общината.
- Прозрачност – проектите на стратегическите документи и мненията, изразени от участниците в консултациите, да са публично достъпни.
- Документиране – всички изказани идеи и предложения по време на обществения достъп за бъдат документирани.
- Обратна връзка – участниците да получават отговори и реакция на техните предложения.

Дейности и услуги в областта на опазване на околната среда, осъществявани / предлагани от общинската администрация

Ангажиментите, задълженията и отговорностите на местните власти в областта на опазването на околната среда пораждат необходимостта от осигуряване на финансиране с оглед организиране изпълнението на конкретни дейности.

Предоставяните услуги и дейности на територията на община Варна могат да се разделят на следните групи:

- Дейности и услуги в областта на управлението на отпадъците:
- Събиране и транспортиране на битови отпадъци;
- Третиране на битови отпадъци в инсталации и съоръжения за оползотворяване или обезвреждането им;
- Поддържане чистотата на териториите за широко обществено ползване;
- Дейности и услуги по озеленяване;
- Дейности и услуги по водоснабдяване, канализация и пречистване на отпадъчни води;
- Други дейности, определени със закон.

Дейности и услуги за управление на отпадъците:

Задълженията на кмета на дадена община в областта на управлението на отпадъците са регламентирани в чл.19, ал.3 от ЗУО и включват:

- осигуряването на съдове за събиране на битовите отпадъци;
- събирането на битови отпадъци и транспортирането им до инсталации и съоръжения за оползотворяването и/или обезвреждането им;
- почистването на уличните платна, площадите, алеите, парковете и другите територии от населените места, предназначени за обществено ползване;
- изграждане, експлоатация, закриване и мониторинг на депата за битови отпадъци или на други инсталации / съоръжения за третирането им;
- организирането на събирането и третирането на строителни отпадъци, образувани от домакинствата на територията на съответната община;
- разделното събиране на битови отпадъци на отпадъчни материали: хартия и картон, метали, пластмаси и стъкло;
- организирането на дейностите по разделно събиране на масово разпространени отпадъци и/или оказва съдействие на организациите за оползотворяване на масово разпространени отпадъци;
- изпълнението на решенията на общото събрание на регионалните сдружения за УО;
- организирането на разделно събиране на опасните битови отпадъци извън обхвата на наредбите за МРО;
- разделното събиране и съхраняването на битови биоразградими отпадъци и предаването им за компостиране или анаеробно разграждане;
- осигуряването на площадки за безвъзмездно предаване на разделно събрани отпадъци от домакинствата, в т.ч. едрогабаритни отпадъци, опасни отпадъци (във всички населени места с население, по-голямо от 10 000 жители на територията на общината);
- почистването от отпадъци на общинските пътища;
- осигуряването на информация на обществеността чрез интернет страницата на общината;
- поддържането на регистър на площадките за предаване на отпадъци от пластмаси, стъкло, хартия и картон на територията на общината.

Независимо, че отговорностите на кмета на общината произтичат от чл.19, ал.3 от Закона за управление на отпадъците, видът на услугите, които могат се финансират от приходите от такса битови отпадъци, е регламентиран в Закона за местните данъци и такси. Одобрената план-сметка за определяне разходите на общините за всяко населено място за всяка от дейностите подлежат на проверка от Сметна палата.

Дейностите се финансират от приходите от такса за битови отпадъци.

Таксата за битови отпадъци се определя в годишен размер за всяко населено място с решение на общинския съвет въз основа на одобрена план-сметка за всяка дейност, включваща необходимите разходи за:

- осигуряване на съдове за съхраняване на битовите отпадъци – контейнери, кофи и други;
- събиране, включително разделно, на битовите отпадъци и транспортирането им до депата или други инсталации и съоръжения за третирането им;
- проучване, проектиране, изграждане, поддържане, експлоатация, закриване и мониторинг на депата за битови отпадъци или други инсталации или съоръжения за обезвреждане, рециклиране и оползотворяване на битови отпадъци, включително отчисленията по чл. 60 и 64 от Закона за управление на отпадъците;
- почистване на уличните платна, площадите, алеите, парковете и другите

територии от населените места, предназначени за обществено ползване.

Средствата от таксата за битови отпадъци имат целеви характер, т.е. те могат да се събират и разходват само и единствено за дейностите, посочени в чл. 62 и 66 от ЗМДТ.

Дейности и услуги по озеленяване:

Кметът на Община Варна ръководи, координира цялостната дейност по опазване, изграждане и поддържане на зелената система на общината, организира изпълнението на бюджета по дейност „Озеленяване“ и на дългосрочните програми за развитието на зелената система.

Ежегодно в бюджета на Община Варна се предвиждат финансови средства за поддържане на зелените площи въз основа на определения интензитет.

Според интензивността на поддържане зелените площи на територията на община Варна се разпределят в следните категории:

- I категория – представително поддържане;
- II категория – оптимално поддържане;
- III категория – средно поддържане;
- IV категория – частично поддържане.

Организацията по изразходване на определените от Общинския съвет средства за поддържане на зелените площи по възприетите категории и интензитет на поддържане се извършва от специализираната общинска служба по озеленяване въз основа на одобрените технологични нормативи и разработените годишни технологични план-сметки, одобрени от Общински съвет.

По реда на *Наредбата за изграждане, стопанисване, контрол и опазване на зелената система на територията на Община Варна*, се установяват и обезщетяват всички вреди, причинени на озеленените площи и декоративната растителност. Наложените глоби и санкции постъпват в общинския бюджет.

Дейности и услуги по водоснабдяване, канализация и пречистване на отпадъчни води

Кметът на общината контролира:

- изграждането, поддържането и правилната експлоатация на канализационните мрежи и съоръженията за пречистване на битови отпадъчни води;
- изграждането, поддържането и експлоатацията на водостопанските системи на територията на общината с изключение на тези, които са включени в имуществото на търговски дружества различни от ВиК операторите с държавно и/или общинско участие в капитала.

Дружеството, което поддържа, експлоатира и стопанисва водоснабдителни и канализационни мрежи и системи, съоръжения и пречиствателни станции на територията на Варненска област, е „Водоснабдяване и канализация – Варна“ ООД.

„ВиК – Варна“ ООД е дружество с 51% участие на държавата, чрез МРРБ и 49% собственост на общините Аврен, Аксаково, Бяла, Варна (35%), Ветрино, Вълчи дол, Девня, Дългопол, Провадия и Суворово.

„ВиК – Варна“ ООД предоставя услуги в 5 експлоатационни технически райони (ЕТР), един от които е Район Варна.

Регулирането на цените и качеството на ВиК услугите, извършвани от ВиК операторите, се осъществява от Комисията за енергийно и водно регулиране.

Комисията утвърждава цените на ВиК услугите:

- цена за доставяне на вода на потребителите в левове за кубически метър;
- цена за отвеждане на отпадъчни води в левове за кубически метър;
- цена за пречистване на отпадъчни води в левове за кубически метър.

Прилаганите от В и К операторите цени не могат да бъдат по-високи от утвърдените от комисията.

Управлението на ВиК системите се осъществява от:

- министъра на регионалното развитие и благоустройството, който координира управлението на ВиК системите на национално ниво;
- асоциацията по ВиК, в която участват държавата и една или повече общини – когато собствеността на ВиК системите в границите на обособената територия е разпределена между държавата и общините или между няколко общини.

Органи на управление на асоциацията по ВиК са:

- общо събрание, което се състои от представители на държавата и общината/общините;
- председател, който е представител на държавата.

Асоциацията по ВиК чрез общото събрание:

- определя ВиК оператора;
- съгласува бизнес плана на ВиК оператора.

Дейности по предотвратяване или намаляване на шума в околната среда

Създаването на здравословни условия на живот на населението и опазване на околната среда от шум се постигат чрез разработването и прилагането на интегриран подход и мерки за неговото избягване, предотвратяване или намаляване. Специалният закон, уреждащ постигането на горепосочените цели, е Закона за защита на шума в околната среда.

Кметовете на общини с население на 100 000 души възлагат разработването на стратегическите карти за шум и на плановете за действие на местно равнище и осъществяват контрол върху тях.

Стратегическите карти за шум и плановете за действие към тях се преразглеждат и при необходимост се актуализират и одобряват най-малко веднъж на всеки 5 години от датата на одобряването им от компетентните органи (в случай – Общински съвет – Варна).

В одобреният от Общински съвет – Варна План за действие към стратегическа карта за шум за агломерация Варна са посочени конкретни мерки и финансови средства за изпълнението им. Изпълнението на мерките, чието финансиране може да се осигури както със средства на общинския бюджет, така и със средства на държавния бюджет и структурните фондове на ЕС и КФ и др. международни източници на финансиране, ще доведе до ограничаване на нивото на шума в околната среда за агломерация Варна.

Дейности по осигуряване качеството на атмосферния въздух

Целта на Закона за чистотата на атмосферния въздух е защита здравето на хората, животните и растенията, техните съобщества и местообитания, природните и културните ценности от вредни въздействия, както и предотвратяване настъпването на опасности и щети в следствие изменение в качеството на атмосферния въздух.

В случаите, когато в даден район общата маса на емисиите довежда до превишаване

на нормите за вредни вещества (замърсители) в атмосферния въздух и на нормите за отлагания, кметовете на общините разработват програми за намаляване нивата на замърсителите и за достигане на утвърдените норми в установени срокове. Програмите са неразделна част от общинските програми за околна среда по чл. 79 от Закона за опазване на околната среда и същите включват целите, етапите и сроковете за тяхното постигане; средствата за обезпечаване на програмата; отчетността и контрола за изпълнението и оценка на резултатите.

Община Варна има разработена и приета от Общинския съвет Програма за намаляване нивата на замърсителите и за достигане на утвърдените норми на Община Варна и План за действие за няколко периода. В резултат на изпълнение на тези Планове за действие и мерките, предвидени в тях след 2014 г. няма регистрирани СДК на вредни вещества над допустимите норми на територията на общината.

Дейности по опазване на почвите

Кметовете на общини разработват и изпълняват програма за опазване, устойчиво ползване и възстановяване на почвите за общината, които са неразделна част от общинските програми за опазване на околната среда.

Общинските програми за почвите се разработват в съответствие с областните програми за опазване, устойчиво ползване и възстановяване на почвите за областта, които от своя страна са в съответствие с националната програма, обхващаща 10-годишен период.

В настоящата Програма за опазване на околната среда, в Плана за действие, са включени мерки, чието изпълнение ще доведе до предотвратяване на замърсяването и/или увреждането на почвите.

Издаване на позволително за ползване на лечебни растения

Позволително за ползване на лечебните растения се издава от общинска администрация когато ползването е от:

земяделски земи от поземления фонд и включените в строителните граници на населените места – общинска собственост;

териториите и акваториите в строителните граници на населените места – общинска собственост.

Позволително се издава на физическо лице, което събира билки за продажба или за първична обработка или генетичен материал от лечебни растения, и определя: вида на ползването; разрешеното количество билки или генетичен материал по видове морфологични части; района или конкретното находище; начина на ползване. Позволителното се издава от Дирекция „Инженерна инфраструктура и благоустройство“.

За издаване на Позволително лицата заплащат такси, посочени в Приложение №1 от Наредбата за определянето и администрирането на местните такси и цени на услуги на територията на община Варна, приета от Общински съвет – Варна.

Регламентирани са и случаите, в които не се заплащат такси при събиране на билки за лични нужди.

Предоставяне на услуги / дейности, регламентирани в ЗУО и ЗОЗЗ

Следните услуги, се предоставят от общинска администрация Варна:

- Издаване на удостоверение за насочване на строителни отпадъци и изкопни земни маси;
- Определяне на маршрут при транспортиране на отпадъци;

- Утвърждаване на размер и граници на терени за рекултивация;
- Одобряване на План за управление на строителните отпадъци.

Горепосочените услуги се предоставят от Дирекция ИИБ при Община Варна и техническите служби по райони.

Предоставяне на услуги / дейности, регламентирани в Закона за водите

Кметът на общината издава разрешително за водовземане и за ползване на воден обект по реда на Закона за водите след решение на общинския съвет (съгласно чл. 52, ал.1, т.3 от Закона за водите):

- за водовземане от води, включително от язовири и минерални води – публична общинска собственост, както и от находища на минерални води – изключителна държавна собственост, които са предоставени безвъзмездно за управление и ползване от общините;
- за ползване на водни обекти – публична общинска собственост, с изключение на разрешителните по чл. 46, ал. 1, т. 3 от Закона за водите (заустване на отпадъчни води в повърхностни води).

Финансиране на дейностите и услугите в областта на околната среда – бюджет на община варна

Законови изисквания

Рамковият закон в областта на опазването на околната среда в националното законодателство е Закона за опазване на околната среда. Той дава общата визия за целите, приоритетите и задълженията по опазване и устойчиво ползване за всеки един от компонентите и факторите на околната среда, които се доразвиват в отделни закони. В чл.15, ал.1 на Закона за опазване на околната среда са посочени основните задължения на органите на местната власт, а чл.79 регулира задълженията им за разработване на общински програми за опазване на околната среда, тяхното отчитане и контрол.

Ангажиментите, задълженията и отговорностите на местните власти в областта на опазването на околната среда пораждат необходимостта от осигуряване на финансиране с оглед организиране изпълнението на конкретни дейности.

Предоставяните услуги и дейности на територията на община Варна могат да се разделят на следните групи:

1. Дейности и услуги в областта на управлението на отпадъците:
 - Събиране и транспортиране на битови отпадъци;
 - Третиране на битови отпадъци в инсталации и съоръжения за оползотворяване или обезвреждането им;
 - Поддържане чистотата на териториите за широко обществено ползване;
2. Дейности и услуги по озеленяване;
3. Дейности и услуги по водоснабдяване, канализация и пречистване на отпадъчни води;
4. Други дейности, определени със закон.

Дейности в областта на опазването на околната среда според финансирането

Дейностите в областта на опазването на околната среда, които се финансират от общинския бюджет, могат да се групират според финансирането си, както следва:

- Озеленяване;

- Дейности, финансирани от приходите от такса битови отпадъци;
- Други дейности по опазване на околната среда.

Бюджет на общината:

Бюджетът на Община Варна за всяка календарна година се приема с Решение на общински съвет. По долу ще бъдат разгледани само приходите и разходите за дейности по опазване на околната среда

Приходите в бюджета на община Варна за финансиране на дейности в областта на опазване на околната среда се осигуряват посредством:

- Местни такси – Такса битови отпадъци.
- Приходи от структурни фондове на ЕС, Кохезионния фонд и държавен бюджет
 - Програма „Околна среда 2021 – 2027 г.“ (ПОС 2021-2027 г.) Финансирането на ПОС е чрез ЕФРР, КФ и национално съфинансиране.
 - ПУДООС отпуска средства за: Безвъзмездно финансиране на екологични проекти на общини; Заеми за финансиране на екологични проекти и дейности на общини.
- Други местни такси, определени със закон
 - Такси за позволително за ползване на лечебни растения

Позволително за ползване на лечебните растения се издава от общинска администрация, когато ползването е от земеделски земи от поземления фонд и включените в строителните граници на населените места и териториите и акваториите в строителните граници на населените места – общинска собственост. Такса не се заплаща, когато ползването на лечебните растения е за лични нужди.

- Глоби и санкции

Осемдесет на сто от санкциите за увреждане или замърсяване на околната среда над допустимите норми по реда на ЗООС от наказателни постановления, издадени от министъра на околната среда и водите или от оправомощени от него лица, постъпват по бюджета на общината, на чиято територия се намира санкционираният субект (чл.65, ал.1 ЗООС).

Осемдесет на сто от имуществените санкции за административни нарушения за неизпълнение на условия в комплексно разрешително, свързани със замърсяване на атмосферния въздух, постъпват по бюджета на общината, на чиято територия се намира инсталацията (чл.65, ал.3 ЗООС).

Приходите от глоби и санкции, налагани от кметовете на общини или оправомощени от тях лица, по реда на:

1. Закона за опазване на околната среда;
2. Наредба за управление на отпадъците на територията на община Варна;
3. Наредба за изграждане, стопанисване, контрол и опазване на зелената система на територията на Община Варна

постъпват по бюджета на Община Варна.

Към наредбата за изграждане, стопанисване, контрол и опазване на зелената система на територията на Община Варна е приета Тарифа за размера на обезщетенията за причинени вреди на зелената система на територията на Община Варна.

Горепосочените приходи се изразходват за екологични проекти и дейности по

приоритети, определени в общинската програма за околна среда.

- Приходи от концесионни възнаграждения по реда на Закона за подземните богатства

Концесионерът дължи концесионно плащане, размера на което се определя с акт на Министерски съвет, а условията и реда за концесионното плащане се определят в концесионния договор. Цялото концесионното плащане или част от него, в зависимост от вида на полезните изкопаеми и др., се превежда по бюджетите на общините по местонахождение на концесионните площи.

- Приходи от такси за притежаване на куче
- Приходи от други такси, регламентирани с местни нормативни актове

В общинския бюджет на Община Варна постъпват приходи от такси за услуги, определени с *Наредба за определянето и администрирането на местните такси и цени на услуги на територията на община Варна*, приета от Общински съвет – Варна. Такива услуги, определени на територията на община Варна, са:

- Издаване на удостоверение за насочване на строителни отпадъци и изкопни земни маси;
- Определяне на маршрут при транспортиране на отпадъци;
- Утвърждаване на размер и граници на терени за рекултивация;
- Одобряване на План за управление на строителните отпадъци.

Разходи за околна среда

Година/дейност	2021	2022	2023
Функция Жилищно строителство, БКС и ООС"	72 893 059 лева	70 455 686 лева	123 821 296 лева
Управление, контрол и регулиране на дейностите по ООС	444 лева	33 435 лева	48 804 лева
Озеленяване	5 036 515 лева	4 774 330 лева	5 446 372 лева
Чистота	32 805 220 лева	36 779 796 лева	39 377 981 лева

* информация на община Варна – публикувани годишни доклади за изпълнение на бюджета

От бюджета на общината се финансират основно дейности в областта на околната среда по управление на отпадъците и дейности по озеленяване.

Както за всички общини в България, така и за община Варна основни източници на финансови средства за реализация на общински проекти в областта на околната среда са програмите с финансиране от ЕС, и по-специално ОПОС 2014 – 2020 и ПОС 2021 – 2027 и ПУДООС.

Информирание на обществеността

Информираността на гражданите за състоянието на околната среда и участието на обществеността и прозрачност в процеса на вземане на решения в областта на околната

среда са два от основните принципи, на които се основава опазването на околната среда съгласно ЗООС.

Информация за околната среда е всяка информация в писмена, визуална, аудио-, електронна или в друга материална форма относно:

- състоянието на компонентите на околната среда и взаимодействието между тях;
- факторите на околната среда, както и дейностите и/или мерките, включително административните мерки, международни договори, политика, законодателство, включително доклади за прилагане на законодателството в областта на околната среда, планове и програми, които оказват или са в състояние да оказват въздействие върху компонентите на околната среда;
- състоянието на човешкото здраве и безопасността на хората, доколкото те са или могат да бъдат засегнати от състоянието на компонентите на околната среда и др.;
- емисии, зауствания и други вредни въздействия върху околната среда;
- анализ разходи и ползи, свързани с отделни проекти или с изпълнението на определени програмни мерки.

Информирането и участието на обществеността при разработването на всяка общинска програма в областта на опазването на околната среда е ключов фактор за наличие на всеобхватна и работеща програма. Във всички приети от Общински съвет – Варна действащи програмни и планови документи в областта на опазването на околната среда се съдържат мерки за информиране на широката общественост, като по-долу изброените:

- Провеждане на информационни кампании за запознаване на обществеността с въздействие на основните замърсители върху здравето на хората и възможностите за лично участие в намаляване на вредните емисии;
- Провеждане на информационни кампании и насърчаване използването на обществения транспорт;
- Осигуряване на публичност на данните за качество на атмосферния въздух в реално време;
- Ежегоден доклад за изпълнение на програмните документи в областта на околната среда на Община Варна.

Механизмът за предоставяне на информация до населението по въпроси в областта на опазването на околната среда включва изготвянето на необходимата информация от съответното длъжностно лице на общинска администрация Варна и предоставянето ѝ в отдел „Връзки с обществеността“.

Основната функция на отдел „Връзки с обществеността“ е постигане на публичност и откритост на дейността на общинска администрация и за създаването на нейния активен образ сред широката общественост. Служители на отдела оформят получената информация от специализирана администрация на Община Варна и я изпращат до средствата за масово осведомяване.

За информиране на обществеността отдел „Връзки с обществеността“:

- ежедневно изпраща информация по ел. поща до местни, регионални и национални медии – печатни издания, електронни издания, местни телевизии и радиостанции и др.;
- публикува информация на интернет страница на Община Варна – www.varna.bg;
- поддържа телефонна линия за информиране на обществеността и сигнали на граждани.

Под егидата на Кмета на Община Варна се провеждат ежегодни кампании за приобщаване на различни възрастови групи от населението, особено деца, към идеите

и принципите за опазване и подобряване на околната среда:

Кампании за почистване, превърнали се в добра практика през годините, благодарение на обединяването на усилия и ресурси на общинска администрация, организации по оползотворяване, частни фирми, граждани и др.;

Информационни кампании с екологична насоченост, които се провеждат периодично в община Варна:

- за ползите от разделното събиране на масово разпространени отпадъци и намаляване на дела на депонираните отпадъци;
- за популяризиране предотвратяване образуването на отпадъци.
- Ежегодно отбелязване чрез тематични активности на международни и национални кампании като:
 - Световен ден на влажните зони – 2 февруари;
 - Световен ден на водата – 22 март;
 - Часът на Земята – последната събота на м. март;
 - Международен ден на Земята – 22 април;
 - Седмица на гората;
 - Международен ден на биологичното разнообразие – 22 май;
 - Общоевропейската инициатива „Европейската седмица на устойчивото развитие“ – в периода 30 май – 5 юни 2016 г.;
 - Световен ден на околната среда – 5 юни;
 - Европейска седмица на мобилността.

VII. АНАЛИЗ НА СИЛНИТЕ И СЛАБИТЕ СТРАНИ, ВЪЗМОЖНОСТИТЕ И ЗАПЛАХИТЕ (SWAT АНАЛИЗ) НА ОБЩИНА ВАРНА В ОБЛАСТТА НА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА

АНАЛИЗ СИЛНИ СЛАБИ СТРАНИ; ВЪЗМОЖНОСТИ И ЗАПЛАХИ	
ВЪЗДУХ	
Силни страни	Възможности
○ Относително добро качество на атмосферния въздух (КАВ); ○ За последните 5 години е постигнато съответствие с нормите за вредни вещества, както и на средногодишните нива на замърсителите ○ Използване на високи екологични стандарти за градските автобуси; ○ Добра организация на градския транспорт	○ Стимулиране населението за преминаване на друг вид отопление през зимния период. ○ Ограничаване на трафика през центъра на града през летния туристически сезон ○ Въвеждане на нискоемисионни зони по отношение на транспорта ○ Разработване на общинска програма за КАВ с конкретни мерки

ВЪЗДУХ	
Слаби страни	Заплахи
- Влошаване качеството на атмосферния въздух в резултат от автомобилния трафик (особено през летния сезон във връзка с туристическия поток) - ползването на твърдо гориво за отопление (през зимата)	- Увеличаване на автомобилния трафик - Нарастване броя на остарелите автомобили; - Високо потребление на отоплителни материали през зимния период.
ВОДИ	
Силни страни	Възможности
- Частично изградена канализация в населените места на общината; - Изградени и работещи ПСОВ - Наличие на минерални води	- Гарантиране качеството на питейните води; - Реконструкция и рехабилитация на съществуващата отводнителна система и изграждане на нова по трасетата на съществуващите дерета в град Варна; - Прилагане на мерки за адаптация към климатичните промени, гарантиращи запазване на ресурсите за питейна вода - Ефективно използване на минералните води на територията на общината
Слаби страни	Заплахи
- Слаб административен капацитет на бенефициентите на ОПОС 2014 – 2020 и забавено изпълнение на проекти с осигурено финансиране - Остаряла инфраструктура - Замърсяване на подземните източници на води	- Опасност от наводнение и суша в резултат на климатичните промени - Намаление на ресурсите за питейна вода в резултат от климатичните промени
ШУМ	
Силни страни	Възможности

○ Няма промишлени източници на шумово замърсяване ○ Ограничено влияние на шума от железопътния трафик ○ Ограничено влияние на шума от въздухоплавателните средства ○ Действащ План за действие за управление, предотвратяване и намаляване на шума в околната среда на територията на агломерация Варна	○ Изпълнение на мерките, предвидени в Плана за действие за управление, предотвратяване и намаляване на шума в околната среда на територията на агломерация ВАРНА
Слаби страни	Заплахи
○ сезонен локален източник на шум в околната среда са опериращите граждански въздухоплавателни средства ○ много на брой локални източници на шумово замърсяване (развлекателните заведения) ○ интензивен сухопътен трафик, който е източник на шумово замърсяване ○ тенденцията на съчетаване на зоните за отдих и забавление и зоните за обитаване в рамките на град Варна	○ Увеличено шумово натоварване в резултат на увеличен пътен трафик ○ Увеличено шумово натоварване в зоните за обитаване в рамките на града в резултат на съчетаване на зоните за отдих и забавление и зоните за обитаване
РАДИАЦИОННА ОБСТАНОВКА	
Силни страни	Възможности
○ Организирана национална система за радиологичен мониторинг ○ радиационният гама-фон в контролирания пункт на град Варна е в границите на характерния естествен гама-фон за него и конкретните метеорологични условия ○ Радиационно състояние на необработваеми почви и седименти: резултатите от наблюдението показват, че стойностите не превишават характерните за пункт Варна стойности ○ На територията на община Варна измерените стойности на общата алфа и бета активности в повърхностни води са в допустимите граници.	○ Извършване на очестен извънпланов мониторинг от РЗИ Варна, във връзка с войната в Украйна ○ Изпълнение на централизирани мерки за ограничаване на облъчването от радон в сгради

Слаби страни	Заплахи
Община Варна попада извън зоната на строг контрол при авария в АЕЦ Козлодуй и АЕЦ Черна вода (Румъния)	- Възможно влошаване на радиационната обстановка във връзка с войната в Украйна - Наличие на облъчване от радон в сгради – повишени стойности на обемната активност на радона в помещения в училищни сгради
КЛИМАТ	
Силни страни	Възможности
- Община Варна има действащ План за действие за Зелен град на община Варна - В действащите програмни и стратегически документи са предвидени мерки/действия във връзка с енергийната ефективност и енергоспестяване	- Осъвременяване на действащите планове за действие по програмните и стратегическите документи на община Варна с включване на разнообразни мерки, целящи постигане на климатична неутралност и/или намаляване на ефекта на климатичните промени и адаптация към тях. - Използване на потенциала на минералните води на територията на общината като възобновяем енергиен източник
Слаби страни	Заплахи
Предвидените мерки/дейности в плановите документи на общината предимно от областта на енергийната ефективност	Влошена климатична обстановка в общината в резултат на глобалните климатични промени
ОТПАДЪЦИ	
Силни страни	Възможности
- Създадена добра организация за управление на отпадъците на територията си. - Разработените наредби, програми и други нормативни документи се изпълняват в голяма степен. - Новите разработени програми и наредби се фокусират върху анализи и бъдещи действия с цел решаване на съществуващи проблеми по управление на отпадъците. - Изградена е Регионална система за управление на отпадъците, която обхваща всички населени места на Общината. - Общината организира периодично почистването на новообразувани	- Разкриване на възможностите на общината за намаляване и предотвратяване на риска от отпадъци за депониране. - Използване на финансови инструменти на ЕС за решаване на проблемите, свързани с ефективното управление на отпадъците. - Разрастване на пазара на суровини от рециклируеми отпадъци както в рамките на ЕС, така и в региона. - Работеща схема за разширена отговорност на производителя за отпадъци от опаковки в партньорство с Общината. - Въвеждане на принципа „заплащане според количеството на образувани

нерегламентирани сметища. ○ На територията на общината е създадена организация за разделно събиране на отпадъците от опаковки. ○ Общината е сключила договори с организации за оползотворяване на масово разпространени отпадъци. ○ Създадена е система за събиране на биоотпадъци. ○ Нивото на събираемост на такса „Битови отпадъци, съгласно чл. 62 от ЗМДТ, е високо и устойчиво. ○ Общината работи с обществеността за информиране на населението във връзка с управлението на отпадъците и организиране на съвместни мероприятия. ○ Община Варна е с ниско ниво на генериране на отпадъци на жител. ○ Създадена е организация за безвъзмездно предаване на разделно събрани отпадъци от домакинствата, в това число на едрогабаритни отпадъци, опасни отпадъци и др. ○ Съществува добър административен капацитет на местно ниво	отпадъци”. ○ Включване на частния сектор и реализиране на дейности по управление на отпадъците. ○ Провеждане на кампании в рамките на национални и местни инициативи за населението за разясняване на ползите от предотвратяване и разделно събиране на отпадъци.
Слаби страни	Заплахи
○ Липса на достатъчна инфраструктура за разделно събиране на биоотпадъци. ○ Липса на единна електронна система за отпадъците. ○ Недостатъчен брой информационни кампании за информиране на обществеността. ○ Не се прилагат достатъчно целенасочени стимули, които да допринесат за предотвратяване образуването на отпадъци и рециклиране на отпадъците. ○ Допуска се количество на опасните отпадъци в потока на битовите отпадъци.	○ Недостатъчно стабилна покупателна способност на домакинствата и трудност на нискодоходните групи да отделят допълнителни средства за услуги, свързани с управлението на отпадъци. ○ Увеличението на разходите за управление на битовите отпадъци ○ Необходимост от повишаване на такса битови отпадъци за населението. ○ Липса на собствен ресурс за финансиране на проектиране по изграждане на системи, които да допринасят за намаляване количеството на депонирани събрани отпадъци. ○ Липса на стимули, които да допринесат за предотвратяване образуването на отпадъци.
ПОЧВИ	

Силни страни	Възможности
○ Почвите на територията на общината са подходящи за отглеждане на разнообразни агро-култури (зърнени, технически и т.н.) и това определя голямото им значение за стопанството. ○ Районът е с добре развито земеделие. ○ Липсват данни за увреждане на почвите на територията на общината – вкислени, засолени, замърсени с продукти за растителна защита, с нефтопродукти и други замърсители.	○ С изпълнението на проект „Преупаковане, транспорт, предаване за окончателно обезвреждане и почистване на складове съдържащи УОЗ-пестициди, опасни отпадъци, неопасни отпадъци и други препарати за растителна защита (ПРЗ) с 6 обособени позиции” (подписан договор в края на 2018 г.), ще се намери устойчиво и крайно решение на екологичен проблем, чието решаване е отлагано дълго време. ○ Подобряване на почвените характеристики чрез изпълнение на мероприятия, водещи до намаляване на ветровата ерозия; ○ Увеличаване на дела на рекултивираните терени.
Слаби страни	Заплахи
○ Основни източници за замърсяване на почвите са транспортът и неправилната употреба на химични средства за растителна защита. ○ В общината липсва база данни по отношение картирането на почвите в района. ○ Няма определени пунктове от НСМОС за провеждане на мониторинг на почвите в градска среда. ○ Не се спазва забраната за изгаряне на стърнищата, което води до пожари и унищожаване на почви. ○ Преовлажнени почви и заблатявания се наблюдават в отделни участъци в близост до Варненско езеро в землищата на с. Казашко, с. Тополи, кв. „Владиславово” и гр. Варна. ○ Почвените ресурси са подложени на естествена и антропогенна деградация, която се отразява неблагоприятно върху функционирането на екосистемите.	○ Липсват механизми за налагане прилагането на почвозащитни земеделски практики на частните земеделски производители и на арендаторите. ○ На общините е вменен контрол по опазване на почвите съгласно Закона за почвите, за който не са предвидени ресурси – финансови и човешки, в рамките на структурата на общинската администрация. ○ Засилване на деградационните процеси на почвите. ○ Силен натиск, създаван или засилван от човешките дейности като: неподходящи селскостопански и горски практики, депониране на отпадъци.
БИОРАЗНООБРАЗИЕ	
Силни страни	Възможности

○ Наличие на защитени територии, защитени зони и природни забележителности. ○ Наличие на редки растителни и животински видове в защитените зони. ○ Влажните зони на територията на общината имат висока стойност по време на прелет и зимуване. Варненско-Белославският езерен комплекс е разположен на първостепенния миграционен път Via Pontica и е единствената влажна зона с подобни размери. ○ Община Варна е свързана с естествените водни ландшафти на Черно море и Варненското езеро (езерен и морски ландшафт). ○ На територията на община Варна попадат 6 защитени зони (3 бр. по Директива за птиците: и 3 бр. по Директива за местообитанията: и 7 защитени територии: Природен парк „Златни пясъци“ и 6 защитени местности – „Ракитник“, „Аладжа манастир“, „Казашко“, „Мочурището“, «Лиман» и „Ятата“.	○ Извършване на проучвания за находищата на лечебни растения и изработване на регистър на лечебните растения. ○ Въвеждане на система от мерки на местно ниво, които да насърчават и гарантират устойчивото ползване на биологичните ресурси. ○ Използване на финансовите инструменти на ЕС (структурни фондове, експертиза, екоконсултантски услуги, мрежи за обмяна на опит и др.) за решаване на проблемите, свързани с опазването на биоразнообразието., съвместно с ПП «Златни пясъци» ○ Повишаване на обществената информираност и ангажираност по проблемите на опазването на околната среда. ○ Опазване на влажните зони на територията на общината.
Слаби страни	Заплахи
○ Липса на система за събиране и обмен на информация, мониторинг и оценка на биологичното разнообразие в екосистемите. ○ Не са проучени находищата на лечебните растения. ○ Намаляване на биоразнообразието поради процесите на влошаване на състоянието на някои екосистеми, местообитания, микроклиматичните условия и естествената хранителна верига. ○ Преобразени влажни зони. Запазили са се само отделни части, съхранили сравнително високо видово разнообразие и останки от някогашната сладководна биота (блатото на „Лимана“ (Паша дере), малкото сладководно езеро под Аспаруховия мост). ○ Фактори, оказващи отрицателно въздействие върху животинския свят (основно по време на размножаване на орнитофауната): промяната на ландшафта, вследствие на строителството, шум и	○ Глобалното изменение на климата и попадането на страната в зоната на засушаване. ○ Извършване на строителство може да доведе до безпокойство на видовете, нарушаване/унищожаване на местообитания, фрагментация на природни местообитания или местообитания на видове.

вибрации от ЖП транспорта, нефтени разливи, засиленото човешко присъствие, във връзка с поддържането на техническите съоръжения, преминаването на големи плавателни съдове прогонва зимуващите водоплаващи птици, о отработените газове влошават качеството на въздуха, в растителността се натрупват оловни съединения.	
ЗЕЛЕНА СИСТЕМА	
Силни страни	Възможности
- о Приета и действаща нормативна уредба на местно ниво – Наредба за изграждане, стопанисване, контрол и опазване на зелената система на територията на Община Варна. - о Изготвен и достъпен за широката общественост «Публичен регистър на озеленените площи, дълготрайните декоративни дървета с историческо значение в община Варна», който може да се ползва от широк кръг потребители за различни цели.	- о Естетизиране на градската среда: - о Изграждане на парковете в крайградската зона с максимално запазване на естествения биоконект и естествения ареал на защитените зони. - о В ландшафтоустройствените проекти да се предвижда използването на устойчиви дървесни видове за озеленяване. - о Превръщане на озеленените дерета в места за отмора, транзитно пешеходно движение и развиване на велоалеи към тях. - о Извънградска зелена зона и стръмни склонове. - о Възстановяване на защитните зелени пояси в горните етажи на Франгенското плато.
Слаби страни	Заплахи
- о Регистърът на озеленените площи не обхваща цялата територия на община Варна. - о Регистърът не е актуализиран. Необходимо е периодично същият да бъде актуализиран.	о Липса на актуализация на Регистъра на озеленените площи, дълготрайните декоративни дървета с историческо значение, както и надграждане на включението в обхвата му територии.
СВЛАЧИЩА, СРУТИЩА	
Силни страни	Възможности
о Осъществяване на постоянни дейности по регистрирането и мониторинга на свлачищните райони на територията на община Варна, в т.ч. абразионните и ерозионните процеси по Черноморското крайбрежие, като превантивни мерки за предотвратяване на аварии и щети (осъществяват се от Министерството на регионалното развитие и благоустройството чрез държавно	- о Продължаване дейността на регистрацията и мониторинга на свлачищните процеси на територията на община Варна. - о Осигуряване на финансиране от структурните и КФ за превенция и противодействие на свлачищните процеси за ограничаване на риска от тях на територията на община Варна. - о Изпълнение на наредбени мерки за

дружество „Геозащита“ ЕООД – Варна). ○ Поддържане на регистър на свлачищните райони на територията на Общината. ○ С изграждането на брегоукрепителни съоръжения се разширява значително частта от брега с прекратено абразионно въздействие.	превенция и противодействие на свлачищните процеси за ограничаване на риска от тях на територията на община Варна: ○ Изграждане на защитни диги и крайбрежни стени по морските брегове противодействие на абразията и свлачищата (мерки в краткосрочен план). ○ Изграждане, реконструкция и ремонт на съоръжения за защита на морския бряг от абразия, в това число крайбрежни стени, диги, буни, подводни вълноломи и др. (мерки в средносрочен и дългосрочен план). ○ Подобряване на повърхностния отток на водите в застрашените зони (повишаване на стабилността на податливи към свлачища склонове). ○ Понижаване нивото на подземните води в застрашените зони (намаляване на хидродинамичния натиск на филтриращите в склона подземни води и повишаване якостта на строителната почва). ○ Мерки против динамичните въздействия върху склоновете (отводнителни мероприятия за понижаване на нивото на подземните води, намаляване на геоложкия товар в склона с резултат повишаване на неговата устойчивост при сеизмични въздействия). ○ Мерки против промяната в геометрията на склоновете.
Слаби страни	Заплахи
○ В тектонско отношение Варненската община е със сложна и разнообразна тектоника, като обхваща различни по стил и характер морфоструктури. ○ Част от територията на община Варна е засегната от проявление на свлачищни, срутищни и абразионни процеси. ○ Липсата на канализация или незаконно изградена такава усилва проявлението на свлачищни и срутищни процеси	○ Недостатъчно финансови средства за реализиране на всички неотложни укрепителни дейности за стабилизиране на активните свлачища в региона. ○ Липса на възможност за изграждане на канализационна мрежа в краткосрочен план във всички населени места на община Варна. ○ През 2023г. територията на община Варна има регистрирано нововъзникнало свлачище.
УПРАВЛЕНЧЕСКИ ФАКТОРИ	
Силни страни	Възможности

○ Обособена административна структура, с компетенции по проблемите на околната среда ○ Адекватно разделение на отговорностите между звената в административната структура ○ Назначените служители притежават необходимата експертиза и квалификация ○ Налична местна нормативна база ○ Натрупан опит за създаване, защита на финансиране и изпълнение на проекти с донорско финансиране	○ Възможности за Трансгранично сътрудничество ○ Възможност за допълнително обучение на служителите от администрацията
Слаби страни	Заплахи
○ Малък брой на експертите в специализираните звена, отговорни за разработване и прилагане на политиката в областта на околната среда ○ Сериозна натовареност на експертите, която води до пропускане на възможности за допълнителна квалификация и обучение	○ Съкращения в структурите на администрацията, работещи по въпросите на околната среда

VIII. ВИЗИЯ ЗА БЪДЕЩОТО СЪСТОЯНИЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ВАРНА

ПООС на община Варна е съобразена с основните цели на политиката за опазване на околната среда в Европейския съюз, както и с основните стратегически и планови документи на национално и регионално ниво в областта на опазване на околната среда. Като средство за постигане целите на ЗООС, Общинската програма за опазване на околната среда е разработена в съответствие с принципите за опазване на околната среда по чл. 3. от Закона:

1. Устойчиво развитие;
2. Предотвратяване и намаляване на риска за човешкото здраве;
3. Предимство на предотвратяването на замърсяване пред последващо отстраняване на вредите, причинени от него;
4. Участие на обществеността и прозрачност в процеса на вземане на решения в областта на околната среда;
5. Информираност на гражданите за състоянието на околната среда;
6. Замърсителят плаща за причинените вреди;
7. Съхраняване, развитие и опазване на екосистемите и присъщото им биологично разнообразие;

8. Възстановяване и подобряване на качеството на околната среда в замърсените и увредените райони;
9. Предотвратяване замърсяването и увреждането на чистите райони и на други неблагоприятни въздействия върху тях;
10. Интегриране на политиката по опазване на околната среда в секторните и регионалните политики за развитие на икономиката и обществените отношения;
11. Достъп до правосъдие по въпроси, отнасящи се до околната среда.

От една страна Визията е обобщена представа на общността за желаните качества на средата, която изгражда, поддържа и обитава, а от друга страна в нея има приемственост и тя се явява продължение на визията за цялостно развитие на общината през следващите години.

Поради тази причина при разработване на Визията са отчетени следните общински програмни документи: Споразумение на кметовете за климата и енергията; Програма за енергийна ефективност на община Варна за периода 2021 – 2030 г.; Дългосрочна програма за насърчаване използването на енергия от възобновяеми източници и биогорива на територията на Община Варна 2021-2030 г.; Програмата за управление на отпадъците на Община Варна 2021-2028 г, разработена съгласно чл. 52, ал. 1 от Закона за управление на отпадъците (ЗУО); План за интегрирано развитие на община Варна 2021 -2027 г.; Програма за управление на Община Варна 2019-2023 г.; Стратегия за управление на общинска собственост на Община Варна, 2023-2027 г; Актуализирана стратегическа карта за шум за агломерация Варна 2023 - 2027 г. и План за действие към същата и др..

Взети са предвид и принципите, залегнали в основополагащи национални стратегически и програмни документи: Национална програма за подобряване качеството на атмосферния въздух (2018 – 2024 г.), приета с Решение № 334 на Министерския съвет от 07.06.2019 г.; Национална програма за контрол на замърсяването на въздуха (2020 – 2030 г.), приета с Решение № 541 на Министерския съвет от 13.09.2019 г., Национален план за управление на отпадъците 2021-2028 г.; Националната стратегия за управление и развитие на водния сектор (НСУРВС) в Република България, Морската стратегия на Р България и Програми от мерки за периода 2022-2027 г., приета с Решение № 918 от 31.12.2024 г. на Министерски съвет, План за управление на речните басейни в Черноморски район (2022 г. – 2027 г.), приет с решение на МС от 31.12.2024 г.; План за управление на риска от наводнения на Черноморски район за басейново управление (2022 г. – 2027 г.).

Опазването на околната среда и стремежът към непрекъснато подобряване на качеството на отделните компоненти от нея е сред стратегическите цели на община Варна.

Изработването на ясна и конкретна Визия за околната среда на община Варна се основава на извършения анализ на средата, на откритите специфични особености в SWOT анализа и на очакванията и предвижданията за развитие на общината. Визията за околната среда на общината може да се постигне чрез формулирането на адекватни цели и съответстващи на тях мерки за съхраняване и подобряване на състоянието на околната среда:

„Устойчиво бъдеще за Варна - интегрирана зелена територия с развита екосистема, чиста и съхранена природа и устойчиво управление на околната среда“.

За реализиране на Визията на община Варна, трябва да се създадат оптимални условия за живот на населението, балансирано съотношение между компонентите на околната среда, здравето на човека и оползотворяване на местните ресурси за стабилно и ефективно икономическо развитие.

IX. ЦЕЛИ И ПРИОРИТЕТИ НА ПРОГРАМАТА

Генерална стратегическа цел

Зелена и здравословна община, приспособена към изменението на климата – Подобряване на качеството на живот и намаляване на риска за здравето на населението чрез осигуряване на благоприятна околна среда, опазване на природните ресурси и устойчиво управление на околната среда

Генералната стратегическа цел на настоящата Програма за опазване на околната среда е съобразена с член 191, т.1 Дял XX „Околна среда“ от Договора за функциониране на Европейския съюз и кореспондира с целите на планови и програмни документи, приети на местно ниво: План за интегрирано развитие на Община Варна 2021 – 2027 г., Програмата за управление на Община Варна за мандат 2023 – 2027, Варна, План за действие за зелен град.

Специфични стратегически цели

Специфичните стратегически цели са базирани върху приоритетите на Община Варна в областта на околната среда за следващите години, както и на формулираната визия за развитие на общината.

Специфична стратегическа цел 1: Да се подобри управлението и увеличи площта на зелената система на територията на общината

Приоритети

1. Реализация на цели, приоритети и проекти в сферата на зелената система, включени в плановите и програмни документи, приети на местно ниво.
2. Увеличаване на общата площ на зелените пространства.
3. Поддържане на зелените площи за широко обществено ползване и в междублоковите пространства.
4. Осъществяване на залесителни мероприятия по главни пътни артерии с цел осигуряване на шумозащита и подобряване на КАВ.
5. Въвеждане на иновативни технологии за поддържане на парковите зони – надграждане на системите за напояване (поливни системи, осигуряващи балансирано водоподаване и нисък разход на вода, използване на дъждовни води и др.).
6. Актуализация и надграждане на публичния регистър на озелените площи в община Варна.

Специфична стратегическа цел 2. Усъвършенстване на системата за управление на отпадъците

Приоритети

1. Предотвратяване и намаляване образуването на отпадъци.
2. Увеличаване на количествата рециклирани и оползотворени отпадъци.
3. Предотвратяване и намаляване на риска от стари замърсявания с отпадъци.
4. Оптимизиране на системата за управление на специфични потоци отпадъци
5. Прилагане на принципите „отговорност на производителя“ и „замърсителят плаща“; заплащане на ТБО според количеството образувани битови отпадъци.
6. Развиване на административния капацитет на общинска администрация в областта на управлението на отпадъците.

Специфична стратегическа цел 3: Ограничаване и/или предотвратяване на рисковете в следствие от изменението на климата и целенасочена адаптация към случващите се климатични промени

Приоритети

1. Осигуряване сигурността на населението чрез превантивни мерки за намаляване на риска от аварии, наводнения, пожари и адаптация към климатичните промени, вкл. чрез изграждане на хидротехнически, хидромелиоративни и други съоръжения от техническата инфраструктура.
2. Изграждане на нисковъглеродна енергийна система в Общината, прилагане на мерки за енергийна ефективност в жилищни и обществени сгради.
3. Използване на потенциала на минералните води за водоналиване, балнеолечение и добиване на геотермална енергия.

Специфична стратегическа цел 4. Опазване на почвите

Приоритети

1. Недопускане на замърсяване на почвите от интензивния автомобилен трафик и възникване на ерозионни и свлачищни процеси.
2. Поддържане на актуални данни за почвени замърсявания с тежки метали, пестициди, нефтопродукти, ако са констатирани такива в паркове и земеделски земи.
3. Създаване на условия за развитие на екоземеделие.
4. Максимално ограничаване промяна предназначението на плодородните земи за неземеделски цели;
5. Реализация на проект „Екологосъобразно обезвреждане на излезли от употреба пестициди и други препарати за растителна защита“.

Специфична стратегическа цел 5. Опазване и поддържане на биологичното разнообразие

Приоритети

1. Съхраняване и опазване на защитените територии и влажните зони.
2. Осигуряване на условия за устойчиво ползване на биологичните ресурси.
3. Въвеждане на система от мерки за защита на горските територии и предотвратяване на замърсявания и пожари, предизвикани от запалвания на стърнища.
4. Контрол за спазване на ограниченията за извършване на дейности, застрашаващи защитените зони и територии.
5. Привличане на обществеността за опазване на биоразнообразието.

Специфична стратегическа цел 6. Подобряване качеството на атмосферния въздух

Приоритети

1. Редуциране замърсяването на атмосферния въздух чрез намаляване на емисиите на вредни вещества от промишлеността, автомобилния транспорт и битовия сектор.
2. Усъвършенстване на системата за мониторинг качеството на атмосферния въздух
3. Използване на алтернативни източници на енергия
4. Повишаване привлекателността на градския транспорт и развиване на системата от велоалеи.

Специфична стратегическа цел 7: Устойчиво управление на водите

Приоритети

1. Осигуряване на постоянни достатъчни количества питейна вода за всички населени места на територията на Община Варна.
2. Формиране на съзнание и интерес за икономии на водни ресурси.
3. Запазване и подобряване качеството на подземните и повърхностните води

4. Рехабилитация и доизграждане на водоснабдителната система.
5. Добро управление на ПСОВ и пречиствателна станция „Златни пясъци“ с интегрирани мерки за оползотворяване на утайките
6. Почистване на речните корита и деретата от отпадъци, изграждане на нови подхващания и реконструкция на съществуващите

Специфична стратегическа цел 8. Намаляване шумовото замърсяване

Приоритети

1. Намаляване шумовото замърсяване в населените места от стопански обекти
2. Намаляване шумовото замърсяване, предизвикано от транспорта

Специфична стратегическа цел 9. Участие на обществеността при решаване на проблемите на околната среда и подобряване на знанията за околната среда на населението; Усъвършенстване на административния капацитет

Приоритети

1. Повишаване на обществената култура и съзнание по проблемите на околната среда
2. Създаване на условия за включване на населението в инициативи по опазване на околната среда;
3. Актуализиране и повишаване на компетенциите на служителите в общината
4. Подобряване координацията и сътрудничеството със съседни общини и регионални органи на централни ведомства от компетенциите, на които са въпроси по опазване на околната среда, в териториалния обхват, на които попада общината.

Х. ПЛАН ЗА ДЕЙСТВИЕ – ПРИЛОЖЕНИЕ 3

Планът за действие към ПООС е разработен, следвайки идентифицираните специфични цели и приоритети на Програмата.

За всяка от специфичните стратегически цели и съобразно посочените приоритети, е разработен съответен раздел на Плана за действие.

В Плана са набелязани мерки за изпълнение, които допринасят за постигането на съответната специфична цел, включително очакван резултат от изпълнението на мерките и индикатори за наблюдение. Направена е предварителна оценка на необходимите средства и са набелязани потенциалните източници на финансиране. За всяка от мерките са определени срокове за изпълнението и отговорни за изпълнението институции/лица. Определените за изпълнение срокове са съобразени с потенциалните източници на финансиране. Организация по изпълнение на Програмата

ХІ. ОРГАНИЗАЦИЯ ЗА НАБЛЮДЕНИЕ И ОТЧИТАНЕ НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ПЛАНА ЗА ДЕЙСТВИЕ ОТ ПРОГРАМАТА

Система за отчет и контрол

Системата за отчет и контрол представлява процес на наблюдение (мониторинг) и събиране и анализиране на информация, свързана с изпълнението на мерките от ПООС на община Варна. От съществено значение е да се гарантира, че информацията е събрана по един организиран и планиран начин и през редовни интервали.

Системата за оценка на резултатите от изпълнението на Програмата, включва действия за осигуряване на необходимата информация и изготвянето на междинни и

окончателен доклад за изпълнението и оценки за постигането на поставените цели. Тези оценки следва да съдържат анализ на причините за проблеми при изпълнението на Програмата.

От съществено значение е да се гарантира, че информацията се събира по един организиран и планиран начин и през редовни интервали.

Системата за наблюдение на прилагането на ПООС ще обхваща следните дейности и аспекти:

- Определяне на показатели за наблюдение, източниците на информация и периодичността на събиране на информацията;
- Създаване на система за събиране и обработване на достоверна информация (финансова, статистическа, техническа и т.н.) за напредъка по изпълнение на показателите за наблюдение;
- Създаване и функциониране на система за текущ мониторинг, в т.ч. определяне на отговорностите и правилата за осъществяването му;
- Дефиниране на начина на докладване на резултатите от наблюдението на изпълнението чрез изготвяне на доклади;
- Дейности за осигуряване на публичност и прозрачност на действията на общината, свързани с изпълнението на ПООС.

Звеното, което ще осъществява текущото наблюдение по изпълнение на ПООС е дирекция „Екология и опазване на околната среда“; дирекцията ще анализира и оценява напредъка в изпълнение на мерките, причините за неизпълнение или за изоставане в изпълнението и всяка година до края на месец март ще изготвя годишен доклад за напредъка по изпълнение на мерките и програмните цели.

Контролът върху изпълнението на Програмата ще се осъществява от Общинския съвет. За целта ежегодно в срок до 31 март кметът на общината ще представя Годишен доклад за изпълнение на Програмата за опазване на околната среда община Варна за предходната календарна година пред Общинския съвет.

Организацията на изпълнението се извършва от заместник-кмет в чиито ресор е Дирекция „Екология и опазване на околната среда“ на община Варна. Отчетът за изпълнението се подготвя от служителите на дирекцията на достъпен език, използвайки общоприета и общо позната терминология, като се препоръчва да включва графики, фигури, таблици и други елементи, чрез които да се илюстрират по леснодостъпен начин напредъкът по изпълнение на мерките и поставените с програмата цели. Информация, касаеща изпълнението на мерки от областта на управление на отпадъците се намира от служителите на отдел „Управление на отпадъците“ и се предоставя на Дирекция „Екология и опазване на околната среда“ във връзка с наблюдението и отчитането на изпълнението на ПООС.

Критерии за контрол по изпълнение на програмата

Мониторингът е инструмент за контрол на изпълнението. Целта на мониторинга е да отбелязва отклоненията от плана за действие достатъчно рано, за да бъде възможно тяхното коригиране, преди последствията от тях да доведат до невъзможност за преодоляването им.

Периодичността на наблюденията следва да отчита много фактори свързани със същността на програмата, както и да бъде съобразена с възможностите на екипа, така че да не възпрепятства изпълнението на ежедневните им задължения.

Системата за мониторинг трябва да отговаря и на други изисквания, като например:

- да бъде ясна за хората, които ще я използват и прилагат;

- да съобщава за отклоненията от плана през определени интервали от време така, че да бъде възможно предприемането на коригиращи действия преди последиците да са станали прекалено сериозни;
- да посочва характера на коригиращите действия, които да върнат изпълнението на програмата обратно към плана;
- Резултатите от мониторинга трябва да бъдат представени на познат и лесно разбираем език;

Оценката на резултатите от изпълнението на ПООС ще бъде фокусирана към събирането, съпоставянето и анализирането на информация през определен период от време за изпълнение на мерките/постигането на целите на ПООС чрез текущите и целевите количествени или качествени индикатори.

Мониторингът на програмата за опазване на околната среда включва:

- 1.Преглед на изпълнението на мерките при подготовка на годишен отчет.
- 2.Обобщен преглед на изпълнените средносрочни мерки в рамките на годишния отчет в края на 2025г. и решение за това необходима ли е актуализация на програмата в дългосрочен план.
- 3.Обобщен преглед на изпълнението на програмата през целия период от приемането ѝ до 2033 г. при подготовка на годишния отчет за 2033 г., в т.ч. мерките включени в програмата при актуализацията ѝ, ако е имало такава. Предоставяне на информацията за подготовка на програма за опазване на околната среда за периода след 2033 г.

Годишните доклади за изпълнение на ПООС ще се публикуват на интернет страницата на общината, с цел информиране на обществеността.

Актуализация на Програмата

Необходимост от актуализацията на ПООС може да възникне основно поради три причини:

- в резултат от въздействието на „външни“ фактори като например промени в изискванията на европейското и българското законодателство, които налагат промяна в заложените стратегически и програмни цели на Програмата и в съответните програмни мерки;
- поради неизпълнение или значително изоставане в изпълнението на програмните мерки;
- при констатации за отклонение в наблюдаваните тенденции на целевите индикатори, въпреки изпълнението на основните пакети от приоритетни мерки, което налага прилагането на допълнителни мерки към вече приетите или вместо някои от приетите мерки, които не дават очаквания прогнозен резултат.

Процедурата в случай на актуализацията ще включва изготвяне на актуализиран вариант на Програмата, провеждане на обществени консултации, прилагане на законодателството за екологична оценка на планове и програми, внасяне на актуализираната програма за одобрение и приемане от Общински съвет Варна.

Наблюдението и оценката на изпълнението на Програмата за опазване на околната среда на община Варна са важни с оглед проследяване на напредъка по постигане на предварително поставените цели, срокове и ресурси и навременно предприемане на действия за преодоляване на възникващи проблеми при реализацията на мерките и постигане на програмните цели, а при необходимост - предприемане на действия за актуализация на Програмата.

В Плана за действие са посочени специфични показатели, проследяващи изпълнението на конкретните мерки, включени в подпрограмата, на базата на които ще бъде изготвена системата за наблюдение.

XII. ПРИЛОЖЕНИЯ КЪМ ПРОГРАМАТА

Приложение 1 – Използвани съкращения

Приложение 2 – Раздел Лечебни растения

Приложение 3 - План за действие

Приложение 4 – Информационни източници

Приложение 5 – Информация за процеса на разработване на Програмата